Žoržas Simenonas

PIRMOJI MEGRE UŽDUOTIS

DRAUGIJŲ KELIAI

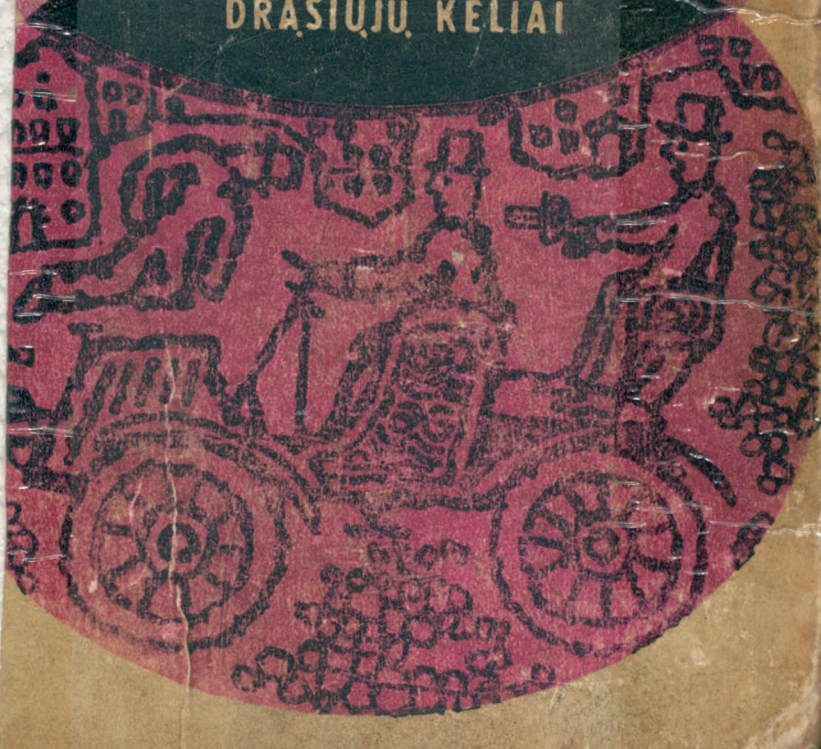

Žoržas Simenonas

PIRMOJI MEGRE UŽDUOTIS

VILNIUS 1970

Georges Simenon ROMANS
Editions du Progrès 1968

Vertė
ROŽĖ JANKEVIČIŪTĖ

PIRMOJI MEGRE UŽDUOTIS

I skyrius

FLEITISTO PARODYMAI

Juoda tvorelė dalijo kambarį pusiau. Publikai skirtam gale, prie baltintos, tarnybiniais skelbimais nuklijuotos sienos stovėjo tiktai suolas be atlošo, irgi juodas. Kitam gale — stalai su rašalinėm, spintos, prigrūstos didžiulių rejestrų, taip pat juodų — žodžiu, viskas čia buvo perdėm juoda ir balta. Bet labiausiai į akį krito krosnis ant skardos lakšto — ketinė krosnis, kokią nūdien gali pamatyti tik užkampio stotelėj, su dūmtraukiu, kuris iš pradžių šauna tiesiai į lubas, paskui, padaręs alkūnę, eina per visą kambarį ir dingsta sienoje.

Raudonskruostis policijos agentas, pavarde Lekeras, jau atsisagstęs mundurą, taisėsi nusnūsti.

Sieninis laikrodis juodais apvaliais rėmais rodė dvidešimt penkias minutes antros. Kartas nuo karto sučirkšdavo vienintelis degantis dujų ragelis. Ir krosnis, nei iš šio, nei iš to, kartas nuo karto imdavo šnypšti.

Lauke nakties tylą tarpais sudrumsdavo petardų sproginėjimai, bet vis rečiau ir rečiau, arba girto daina, arba fiakras, dardantis į pakalnę.

Už stalo kairėje Sen-Žoržo kvartalo komisariato sekretorius, krutindamas lūpas it mokinukas, skaitė užsigulęs ką tik išėjusią brošiūrą „Aprašomųjų požymių kursas (Žodinis portretas) policijos valdininkams ir inspektoriams."

Ant priešlapio violetiniu rašalu spausdintomis raidėmis kažkieno ranka buvo išvedžiota Ž. MEGRE.

Jau triskart per naktį jaunasis komisariato sekretorius Megre kėlėsi pamaišyt krosnies; šitokios krosnies jis ilgėsis visą

gyvenimą: tokią pat arba beveik tokią pat krosnį jis ras Orfevrų krantinėje[1], o vėliau, kai visuose kriminalinės paieškos skyriuose bus įvestas centrinis šildymas, Megre — divizijos komisaras ir operatyvinės grupės viršininkas — gaus leidimą ją pasilikti savo kabinete.

Buvo 1913 metų balandžio penkioliktoji. Kriminalinė paieška tada dar vadinosi Siurte[2]. Vienos svečios šalies karūnuotasis valdovas su didele pompa išlipo tą rytą Lonšano stotyje, kur jį sutiko Respublikos prezidentas. Vyriausybinės nuleistais viršais karietos, eskortuojamos gvardininkų paradinėmis uniformomis, pravažiavo Bulonės miško aveniu ir Eliziejaus laukais tarp žmonių ir vėliavų gyvatvorių.

Svečių garbei Operoje buvo surengtas iškilmingas vakaras, fejerverkas, vaikštynės, ir tų liaudies pramogų gausmas ką tik buvo ėmęs tilti.

Policija tiesiog nusivarė nuo kojų. Nors ji griebėsi atsargumo priemonių, preventyvinių areštų ir sandėrių su tam tikrais asmenimis, laikomais pavojingais, bet vis tiek bijojo, kad koks nors anarchistas ims ir numes bombą.

Megre ir policijos agentas Lekeras vienu du sėdėjo pusę antros nakties Sen-Žoržo kvartalo policijos komisariate tykioje Larošfuko gatvėje.

Abu pakėlė galvas, išgirdę kažkieno skubius žingsnius šaligatviu. Virstelėjo durys. Jaunas užduseęs vyriškis, apakintas dujų ragelio šviesos, apsidairė aplink.

— Jūs komisaras?— paklausė jis, gaudydamas kvapą.

— Aš jo sekretorius,— atsakė Megre, nepakildamas nuo kėdės.

Jis nė nepagalvojo, kad nuo šios akimirkos imasi pirmąkart savarankiškai tirti įvykį.

Vyriškis buvo pažiūrėti menkutis blondinas mėlynom akim ir raudonio išmuštais skruostais. Vilkėjo fraku ir gumuotu apsiaustu ant viršaus; vienoj rankoj laikė katiliuką, kita tolydžio čiupinėjo sutinusią nosį.

[1] Čia kalbama apie Paryžiaus prefektūros policiją, įsikūrusią Teisingumo rūmų pašonėje, Site saloje vidury Senos.

[2] Saugumas.

— Jus užpuolė chuliganas?

— Ne. Aš mėginau padėti moteriai, kuri šaukėsi pagalbos.

— Gatvėje?

— Iš vienų rūmų Šaptalio gatvėj. Aš manau, geriau būtų, kad jūs tuojau pat ten nuvyktumėt. Jie mane išmetė pro duris.

— Kas?

— Rūmų užvaizdas ar sargas.

— O ar ne geriau būtų, kad papasakotumėt viską iš pat pradžių? Ką jūs darėt Šaptalio gatvėj?

— Ėjau namo iš darbo. Aš vadinuosi Žiustenas Minaras. Groju antrąja fleita Lamure koncertuose, o vakarais dar ir „Kliši" alinėje, Kliši bulvare. Gyvenu Angijeno gatvėje, prieš pat „Pti Parizjen"[1]. Ėjau, kaip kasnakt, Baliu, paskui Šaptalio gatve.

Megre kaip sąžiningas sekretorius viską užrašinėjo.

— Maždaug apie vidurį gatvės — ji beveik visad tuščia tuo metu — pamačiau stovintį automobilį, „Dion-Butoną", bet motoras buvo neišjungtas. Viduj sėdėjo vyriškis pilka odine striuke; didžiuliai akiniai dengė kone visą jo veidą. Kai aš beveik susilyginau su tuo „Dion-Butonu", atsidarė rūmų langas trečiam aukšte.

— Jūs įsidėmėjot namo numerį?

— 17a. Rūmai su vartais. Visi kiti langai buvo tamsūs. Tik tam lange, kuris atsidarė, antram iš kairės, degė šviesa. Aš pakėliau galvą ir pamačiau moters siluetą: ji mėgino išsisverti pro langą ir sušuko: „Gelbėkit. . ."

— Ir ką jūs darėt?

— Palaukit. Kažkas buvo kambary ir, matyt, ją atitraukė atgal. Tą akimirką pokštelėjo šūvis. Aš atsigręžiau į automobilį, pro kurį ką tik praėjau, tas staigiai trūktelėjo iš vietos ir nuvažiavo.

— Jūs tikrai įsitikinęs, kad girdėjot šūvį, o ne motoro birbimą?

— Tikrai. Aš priėjau prie durų ir paskambinau.

— Jūs buvot vienas?

---

[1] Populiarus to meto laikraštis, dabar nebeeinantis.

— Taip.
— Ginklą turėjot?
— Ne.
— Ką jūs ketinot daryti?
— Bet...

Klausimas supainiojo fleitistą: jis nesusigriebė, ką atsakyti. Jeigu jis būtų neturėjęs geltonų ūsų ir retos barzdelės, jam būtum galėjęs duoti šešiolika metų.

— O kaimynai ar nieko negirdėjo?
— Manau, kad ne.
— Duris jums atidarė?
— Ne iš karto. Aš skambinau kokius tris sykius. Paskui ėmiau spardyti į duris. Pagaliau išgirdau žingsnius, kažkas nukėlė grandinę, atstūmė skląstį. Portike šviesos nebuvo, bet kaip tik priešais rūmus dega dujų ragelis.

Be trylikos minučių dvi. Fleitistas tolydžio baimingai dirsčiojo į laikrodį.

— Dilba juodu rūmų užvaizdo kostiumu paklausė, ko man reikia.
— Jis buvo kaip reikiant apsirengęs?
— Taip.
— Su krūtine ir kaklaraiščiu?
— Taip.
— O tuo tarpu viduj buvo tamsu?
— Išskyrus langą trečiam aukšte.
— Ką jūs jam pasakėte?
— Kad gerai nebeprisimenu. Aš norėjau įeiti į vidų.
— Ko?
— Pažiūrėti, kas ten dedasi. Jis man pastojo kelią. Tada aš jam pasakiau, kad moteris pro langą šaukėsi pagalbos.
— Jis atrodė sumišęs?
— Jis rūsčiai žiūrėjo į mane ir, nė žodžio netardamas, visu kūnu stūmė mane.
— Toliau?
— Jis kažką sumurmėjo, ar kad man prisisapnavo, ar kad aš girtas, tiksliai nebeprisimenu, paskui iš tamsos, lyg ir nuo antro aukšto laiptų aikštelės, riktelėjo balsas.
— Ką jis pasakė?

— *Greičiau, Lui!*

— Na o toliau?

— Tada jis stumtelėjo mane smarkiau, o kadangi aš priešinausi, tvojo kumščiu man tiesiai į veidą, ir aš atsidūriau ant šaligatvio priešais užtrenktas duris.

— Ar trečiam aukšte šviesa tebedegė?

— Ne.

— O automobilis negrįžo?

— Ne. Ar ne geriau būtų, kad mes dabar eitumėm ten?

— Mes? Jūs norite lydėti mane?

Ir juokinga, ir graudu darėsi žiūrint į fleitistą, silpną nelyginant moteris ir sykiu tokį beatodairiškai ryžtingą.

— O ką, ar ne man tvojo kumščiu? Tarp kitko, aš paduosiu skundą.

— Išties jūs turit teisę.

— Bet gal geriau tučtuojau eikim ten? Kaip jūs manot?

— Koks sakėt namo numeris?

— 17a.

Megre susiraukė — šitas adresas jam kažką neaiškiai priminė. Jis paėmė nuo lentynos vieną rejestrą, pasklaidė, rado namo savininko pavardę ir dar labiau susiraukė.

Tą vakarą jis vilkėjo vizite. Pirmąja, taip sakant, vizite savo gyvenime. Prieš keletą dienų gautam aplinkrašty buvo rekomenduojama visam administraciniam policijos personalui karaliaus apsilankymo proga vilkėti paradine uniforma — bet kurią minutę gali būti iškviestas prie aukštųjų svečių.

Jo gumuotas apsiaustas, pirktas gatavų drabužių parduotuvėj, buvo visiškai toks pat, kaip Žiusteno Minaro.

— Eime! Jei manęs kas klaustų, Lekerai, pasakykit, kad aš dar grįšiu.

Megre buvo truputį susijaudinęs. Rejestre perskaityta pavardė nuteikė jį nelabai smagiai.

Jis buvo dvidešimt šešerių metų ir lygiai penki mėnesiai kaip vedęs. Visus tuos ketverius metus, kai dirba policijoj, jo pareigos buvo kuo kukliausios: aiškinti smulkius nusikaltimus, maišytis stotyse ir didelėse parduotuvėse; ir tik vos prieš metus jis buvo paskirtas Sen-Žoržo kvartalo policijos komisariato sekretorium.

Taigi visam kvartale, be abejo, nebuvo šaunesnės pavardės už Šaptalio gatvės Nr. 17a gyventojų pavardę.

Žandro-Baltazaras. Baltazaro kavinės. Šitoji pavardė, išvedžiota didžiulėmis rudomis raidėmis, krito į akis visose metro stotyse. Ir gatvėse Baltazaro firmos furgonai, traukiami ketverto arklių puošniais pakinktais, tam tikra prasme buvo neatskiriama Paryžiaus peizažo dalis.

Megre pats gėrė Baltazaro kavą. O eidamas Operos aveniu jis visad stabtelėdavo vienoj vietoj, šalia ginklininko dirbtuvėlės, ir mėgaudamasis traukdavo skanų spraginamos kavos kvapą, sklindantį iš Baltazaro parduotuvių.

Buvo šviesi šalta naktis. Įkalnės gatvėj — nė gyvos dvasios, nė vieno vežiko kur nors netoliese. Megre tuo metu buvo beveik toks pat liesas, kaip ir fleitistas, ir, kai jiedu ėjo gatve, juos galėjai palaikyti dviem ištįsusiais paaugliais.

— Aš manau, jūs nebuvot išgėręs?

— Aš negeriu. Gydytojas uždraudė.

— Jūs tikrai matėt, kaip langas atsidarė?

— Tikrai.

Megre pirmąkart žengė savarankišką žingsnį. Iki šiol jis tik lydėdavo savo viršininką poną Le Bre, vieną aristokratiškiausių Paryžiaus komisarų, į kai kuriuos policijos antpuolius, tarp jų keturis kartus sutuoktinio neištikimybei konstatuoti.

Šaptalio gatvė lygiai tokia pat tuščia, kaip ir Larošfuko gatvė. Žandro Baltazarų rūmų, gražiausių šiame kvartale, visi langai tamsūs.

— Jūs man sakėte, kad stovėjo automobilis.

— Štai šičia, žiūrėkit.

Ne visai prie pat durų, o truputėlį toliau. Megre, prisiskaitęs teorijų apie įrodymus, brūkštelėjo vaškinį degtuką ir pasilenkė prie medinio grindinio.

— Matote!— džiūgaudamas tarė muzikantas ir parodė didelį alyvos klaną.

— Eime. Nemanau, kad elgiuosi teisingai, imdamas jus su savim.

— Bet juk man tvojo kumščiu!

Vis dėlto buvo baisoka. Suspausta širdimi Megre pakėlė ranką prie skambučio, klausdamas save, kokiu nuostatu jis

remsis. Jokio orderio jis neturi. Be to, vidurnaktis. Ar gali jis kalbėti apie *en flagrant délit*, kai vienintelis daiktinis įrodymas yra sutinusi fleitisto nosis?

Kaip ir fleitistas jis gavo paskambinti tris kartus, tik durų nespardė kojom. Pagaliau balsas iš vidaus paklausė:

— Kas čia?

— Policija,— pasakė Megre nelabai tvirtu balsu.

— Prašom luktelėti. Einu atsinešti rakto.

Portike trakštelėjo. Rūmai jau turėjo elektrą. Paskui reikėjo gerokai palaukti.

— Tai jis,— patvirtino muzikantas, pažinęs iš balso.

Pagaliau sužvangėjo grandinė, skląstis, pasirodė užmiegotas veidas, ir akys, dirstelėjusios į Megre, įsmigo į Žiusteną Minarą.

— Sugavot!— tarė vyriškis.— Tikriausiai jis dar kur nors kitur iškrėtė tokį pat pokštą?

— Gal leisite įeiti vidun?

— Jei manote, kad tai būtina. Tik prašysiu nekelti triukšmo, kad neprižadintumėt viso namo. Eikite štai čia.

Kairėj, viršum trijų marmuro laiptelių, bolavo stiklinės suveriamos durys į holą su kolonomis. Pirmąkart gyvenime Megre atsidūrė tokiuose prašmatniuose rūmuose, kurie savo didumu panėšėjo į ištaigingą ministeriją.

— Jūs Lui?

— Iš kur žinot?

Lui dėl visa ko įleido, bet ne į salonus, o į bufetinę. Apsirengęs buvo ne kaip rūmų užvaizdas. Atrodė ką tik išlipęs iš lovos: paskubomis užsitrauktomis kelnėmis, naktiniais marškiniais raudona siuvinėta apykakle.

— Ponas Žandro-Baltazaras namie?

— Katras? Tėvas ar sūnus?

— Tėvas.

— Ponas Felisjenas dar negrįžęs. O ponas Rišaras, jo sūnus, tikriausiai seniai miega. Prieš kokį pusvalandį šitasai girtuoklis...

Lui — aukšto ūgio stambus vyriškis. Kokių keturiasdešimt penkerių metų, mėlynai nusiskutęs, akių lėliukės tamsios tamsios, nežmoniškai tankūs juodi antakiai.

Megre nurijo seilę ir kaip žmogus, puoląs į vandenį, tarė:
— Aš norėčiau pasikalbėti su ponu Rišaru.
— Jūs norite, kad jį pažadinčiau?
— Taip, prašyčiau.
— Malonėkit parodyti savo pažymėjimą.
Megre atkišo jam Prefektūros policijos pažymėjimą.
— Jūs seniai dirbat mūsų kvartale?
— Dešimt mėnesių.
— Jūs priskirtas prie Sen-Žoržo komisariato?
— Taip.
— Vadinasi, poną Le Bre pažįstate?
— Jis mano viršininkas.
Tada Lui pasakė lyg šiaip sau, abejingai, tačiau beveik neslėpdamas grasinimo:
— Aš irgi pažįstu. Turiu garbę jam patarnauti, kai jis čia ateina į svečius pusryčių ar pietų.— Jis patylėjo keletą sekundžių, žiūrėdamas į šalį.— Jūs būtinai norite, kad aš pažadinčiau poną Rišarą?
— Taip.
— Orderį turite?
— Ne.
— Puiku. Malonėkite palaukti.
Bet eiti neskubėjo, išsiėmė iš spintos krakmolintą krūtinę, apykaklę, juodą kaklaraištį. Paskui nusikabino fraką, apsivilko.
Bufetinėje stovėjo viena kėdė. Nei Megre, nei Žiustenas Minaras nesisėdo. Aplinkui buvo tylu. Rūmai skendėjo tyloj ir tamsoj. Viskas dvelkė nepaprastu iškilmingumu ir darė nepaprastą įspūdį.
Dusyk Megre išsiėmė laikrodį iš liemenės kišenėlės. Praėjo dešimt minučių, kol Lui vėl pasirodė, vis toks pat šaltas.
— Prašom paskui mane...
Minaras buvo bežengiąs įkandin Megre, bet rūmų užvaizdas atsisukęs pasakė:
— Jūs — ne. Nebent irgi priklausytumėt policijai.
Megre pasijuto kvailai. Lyg ir negražu palikti čia vieną tą išbalusį fleitistą. Akimirką jam pasivaideno, kad bufetinė tamsaus medžio sienomis tai ne kambarys, o kalėjimo vienutė,

ir jis jau regėjo, kaip mėlynsmakris rūmų užvaizdas grįžęs puola kankinti savo auką.

Įkandin Lui jis perėjo holą su kolonomis ir pakilo tamsiai raudonu taku išklotais laiptais. Tiktai kelios lemputės gelsvomis vieliukėmis žibėjo ir driekė šešėlių palas. Durys antram aukšte buvo atdaros, šviesos keturkampyje ryškėjo žmogus su chalatu.

— Man sakė, kad norite pasikalbėti su manim? Prašom, įeikite. Palikite mus vienus, Lui.

Tai buvo kartu ir salonas, ir kabinetas oda aptrauktom sienom, prikvipęs Havanos cigarais ir Megre nepažįstamais kvepalais. Durys į miegamąjį buvo paliktos praviros, matėsi sugulėta lova po baldakimu.

Rišaras Žandro-Baltazaras su pižama ir chalatu ant viršaus buvo basnirčias įsispyręs į juchtines šlepetes be užkulnių.

Brunetas, apie trisdešimt metų amžiaus ir tarytumei visai neypatingo veido, jei ne ta kreiva nosis.

— Lui man sakė, kad jūs esat iš mūsų kvartalo komisariato?

Jis atidarė dailaus darbo dėžutę su cigaretėm ir pastūmėjo svečiui, bet tasai atsisakė.

— Jūs nerūkot?

— Rūkau tiktai pypkę.

— Tada nesiūlysiu jums čia rūkyti, nes baisiai nepakenčiu pypkės kvapo. Manau, kad jūs prieš eidamas susiskambinot su mano bičiuliu Le Bre?

— Ne.

— Šit kaip! Prašom atleisti, jei aš nesu pakankamai informuotas apie jūsų profesijos papročius. Le Bre dažnas svečias šiuose namuose, tik — iškart perspėju — anaiptol ne kaip policijos komisaras. Tarp kitko, jis taip mažai panašus į policininką! Jis iš tikrųjų labai malonus žmogus, o jo žmona žavinga. Bet eikim prie reikalo. Kelinta dabar valanda?

Jis apsimetė, kad ieško ir neranda laikrodžio, ir Megre gavo išsitraukti savo didelį sidabrinį „cibulį".

— Be penkių minučių pusė trijų.

— O švisti pradeda apie penktą, ar ne? Žinau, nes man dažnai pasitaiko anksti išjoti į Bulonės mišką. Aš įsivaizda-

vau, kad piliečių namai neliečiami nuo saulės laidos iki saulės patekėjimo.

— Taip ir yra, tik...

Jis nutraukė Megre vidury kalbos.

— Įsidėkite į galvą, aš jums tai primenu tik dėl to, kad neužmirštumėt galiojančių įstatymų. Jūs esat jaunas ir, be abejo, naujokas darbe. Jūsų laimė, kad pakliuvot pas savo viršininko draugą. Drįstu manyti, jog jūs čia atėjot kuo geriausių norų vedamas. Lui man trumpai nupasakojo. Tur būt, tasai tipas, kurį jis išmetė pro duris, pavojingas? Bet netgi šiuo atveju, drauguži, ar jums neatrodo, kad turėjot palaukti iki ryto? Prašom sėstis.

O pats vaikščiojo ten ir atgal, įsikandęs egiptietišką cigaretę auksiniu galiuku ir leisdamas priešais save dūmus.

— Po šitos iš manęs gautos mažytės pamokos, kuri jums pravers, prašom pasakyti, ką jūs norėtumėt sužinoti?

— Kieno yra tasai kambarys trečiam aukšte, antras langas iš kairės?

— Atsiprašau?

— Atleiskit, aš žinau, kad jūs neprivalot man atsakinėti, bent šiuo momentu.

— Aš privalau?..— pakartojo Rišaras, didžiai nustebęs.

Megre nukaito ausys.

— Šiąnakt iš šito kambario girdėjo šūvį.

— Atsiprašau... Atsiprašau... Jūs, manau, pilno proto? Smagus dalykas liaudies pasilinksminimai naktį, tik ar jūs kartais ne per daug truktelėjot?

Laiptuose pasigirdo žingsniai. Pro atdaras duris Megre pamatė aikštelėje naują siluetą, visai tokį, kaip ant „Vi parizjen"[1] viršelio. Vyriškis buvo su fraku, pelerina ir sustumiamu cilindru. Aukšto ūgio, senas, ploni ūsai užriestais galiukais, matyt, buvo dažyti.

Nedrįsdamas įeiti, nustebęs, o gal ir išsigandęs, jis sustojo tarpduryje.

— Įeikite, tėve. Manau, kad jūs skaniai pasijuoksit. Ponas, kurį čia matote, tarnauja pas Le Bre...

---

[1] Iliustruotas žurnalas, rašąs apie aukštuomenės gyvenimą, madas, teatrą, sportą. Dabar nebeeina.

Keistas dalykas, Felisjenas Žandro-Baltazaras, tėvas, lyg ir nebuvo girtas, tačiau laikėsi kažkaip nei šiaip, nei taip, netvirtai ir markstėsi.

— Ar Lui matėt?— kalbėjo toliau sūnus.

— Jis apačioje su kažkuo.

— Teisingai. Kažkoks girtuoklis — jeigu tiktai ne koks beprotis, pabėgęs iš Vilžuifo[1] — ką tik vos neišlaužė lauko durų. Nulipęs Lui vargais negalais jį sutramdė. O dabar ponas...

Jis stabtelėjo ir klausiamai pažiūrėjo.

— Megre.

— Ponas Megre, mūsų bičiulio Le Bre sekretorius, atėjo manęs pasiteirauti... Išties ką jūs norite pagaliau sužinoti?

— Kas gyvena kambary viršum mūsų, antras langas iš kairės.

Megre pasirodė, kad tėvas kažko neramus, keistai neramus. Pavyzdžiui, įėjęs į kambarį, jis baimingai, galima sakyti, nuolankiai dirsčiojo į sūnų. Jis nedrįso nė prasižioti. Lyg laukė iš Rišaro leidimo.

— Mano sesuo,— atsakė tasai pagaliau.— Viskas?

— Ji šiuo metu čia?

Megre žiūrėjo ne į sūnų, o į tėvą. Bet ir šįsyk atsakė sūnus.

— Ne. Ji Ansevalyje.

— Atleiskit, nenugirdau.

— Mūsų pily, Ansevalio pily, prie Pui-siur-Luar, Nievro departamente.

— Vadinas, kambarys tuščias?

— Turiu pagrindo taip manyti.

Ir pridūrė ironiškai:

— Jūs, tur būt, norite savo akimis įsitikinti? Aš jus palydėsiu. Vienu žodžiu, rytoj galėsiu pasveikinti mūsų draugą Le Bre, turintį tokius uolius valdininkus. Prašom su manim.

Megre nustebo, kad ir tėvas nusekė paskui juos, bet kažkodėl nedrąsiai.

— Štai kambarys, apie kurį jūs kalbat. Laimė, neužrakintas.

Jis pasuko perjungiklį. Miegamojo kambario baldai buvo

[1] Miestelis Senos departamente, garsus savo psichiatrine ligonine.

baltai lakuoto medžio, sienos — žydro šilko. Šoninės durys vedė į buduarą; viskas ten atrodė tvarkingai, kiekvienas daiktas savo vietoj.

— Labai prašau nuodugniai apžiūrėti. Tai apsidžiaugs sesuo, sužinojusi, kad policija rausėsi jos daiktuose.

Megre nesidavė išmušamas iš vėžių ir nuėjo iki lango. Sunkios šilkinės užuolaidos buvo tamsesnės už sienų apmušalus. Atitraukęs pamatė tiulines užuolaidas dienos šviesai sušvelninti: vienas jų kampiukas buvo privertas.

— Manau, šįvakar niekas čia nebuvo įėjęs?

— Nebent katra iš kambarinių...

— O jų yra kelios?

— Žinoma!— sarkastiškai atsakė Rišaras.— Mes laikome dvi kambarines, Žermeną ir Mari. Dar yra Lui žmona, mūsų virėja, ir dar baltinių prižiūrėtoja, bet ji ištekėjusi ir ateina rytą, o išeina vakare.

Felisjenas Žandro, tėvas, dirsčiojo tai į vieną, tai į kitą.

— Kas čia yra?— galiausiai paklausė jis kostelėjęs.

— Pats gerai nežinau. Paklauskite poną Megre.

— Vienas praeivis maždaug prieš pusantros valandos girdėjo, kaip staiga atsidarė šitas langas. Jis pakėlė galvą ir išvydo paklaikusią moterį: ji šaukėsi pagalbos.

Megre matė, kaip tėvo ranka stipriau suspaudė auksinį lazdos bumbulą.

— O kas toliau?— paklausė Rišaras.

— Moterį nutempė nuo lango, ir tą pačią akimirką pokštelėjo šūvis.

— Tikrai?

Jaunasis Žandro, nutaisęs persigandusį veidą, dairėsi aplink, lyg ieškodamas kulkos pėdsako šilkiniuose sienų apmušaluose.

— Aš stebiuosi, ponas Megre,— atleiskit, ar teisingai tariu jūsų pavardę?— kad jūs, apkaltindamas mus tokiu sunkiu nusikaltimu, nesiėmėt elementaraus atsargumo ir neįspėjot savo viršininkų. Man regis, atskubėjote čia truputį lengvabūdiškai. Ar jūs bent pasiteiravot, kas per vienas tasai praeivis, turintis tokią lakią vaizduotę?

— Jis apačioje.

— Man be galo malonu girdėti, kad jis po mano stogu. Vadinasi, jūs ne tik kad pats įsiveržiate vidury nakties, nepaisydamas įstatymų, saugojančių piliečių laisvę, bet dar atsitempiate tipą, kuris, švelniai kalbant, man atrodo įtartinas. Kad jau atėjot ir kad rytoj galėtumėt surašyti išsamų raportą mūsų bičiuliui Le Bre, tai prašom pasižymėti visus įkalčius, kaip pas jus įprasta. Manau, jūs norite savo akimis įsitikinti, kad mano sesers lova šiąnakt negulėta?

Jis nutraukė atlasinę lovatiesę: paklodės buvo lygutėlės, pagalvė — balta kaip sniegas.

— Prašom, ieškokite. Apšniukštinėkite visus kampus. Tikiuosi, ir lupą esat atsinešęs?

— Apsieisim be jos.

— Atleiskit. Išskyrus asmenišką pažintį su Le Bre, šiaip policiją turiu garbę pažinti tik iš romanų. Sakot, šovė? Tai gal kur nors yra lavonas? Einam. Paieškokim kartu! Gal šioj sieninėj spintoj? Kas žino?

Jis atidarė spintą, pilną kabančių suknelių.

— Čia? Šičia Liza laiko avalynę. Kaip matote, bateliai — jos silpnybė. Einam į jos buduarą... .

Jis buvo įsitempęs ir kalbėjo vis sarkastiškiau.

— Šitos durys? Jos užkaltos nuo tos dienos, kai mirė motina. Bet yra dar kitos iš koridoriaus. Įeikite. Nieko, nieko! Prašom...

Pusę valandos truko tasai košmaras. Megre neliko nieko kita, tik klausyti, nes Rišaras tiesiogine to žodžio prasme davinėjo jam įsakymus. O pats jų vaikščiojimas iš vieno kambario į kitą po visus rūmus atrodė kažkoks nerealus, kadangi jiems iš paskos sekiojo senis Žandro-Baltazaras, vis su tuo sustumiamu cilindru ant galvos, pelerina ant pečių, pasiramsčiuodamas lazda su auksiniu bumbulu.

— Ne, ne... Mes dar nelipam žemyn. Užmiršot, kad yra mansarda, kur miega tarnai.

Koridoriuje degė lemputės be abažūrų. Lubos buvo nuožulnios. Rišaras baladojo į duris.

— Atidarykite, Žermena. Taip, taip! Nieko, kad jūs vienmarškinė. Čia policija.

Duris atidarė stamboka užsimiegojusi mergina, biauriai dvokianti; patalas drėgnas, šukos ant tualetinio stalelio prisivėlusios plaukų.

— Jūs girdėjot šūvį?

— Ką?

— Kelintą atsigulėt?

— Į savo kambarį atėjau dešimtą.

— Ir jūs nieko negirdėjot?

Klausimus davinėjo Rišaras.

— Sekanti!.. Atidarykit, Mari... Ne, ne, meilute, nieko svarbaus...

Kokių šešiolikos metų mergaitė, užsimetusi ant marškinių žalią apsiaustą, tirtėte tirtėjo.

— Jūs girdėjot šūvį?

Ji žiūrėjo į Rišarą ir Megre, pagauta siaubo.

— Seniai atsigulėt?

— Nežinau.

— Jūs ką nors girdėjot?

— Ne. Kodėl klausiat? Ar atsitiko kas nors?

— Jūs turit klausimų, ponas Megre?

— Norėčiau paklausti, iš kur ji kilusi.

— Iš kur jūs kilusi, Mari?

— Iš Ansevalio.

— O Žermena?

— Irgi iš Ansevalio.

— O Lui?

— Iš Ansevalio, ponas Megre,— ironiškai atsakė Rišaras.— Jūs, kaip matau, nežinote, jog pilių savininkai paprastai atsiveža tarnus iš savo dvarų.

— Kieno šitas kambarys?

— Lui žmonos.

— Ar jos vyras irgi čia miega?

— Jis miega apačioj, šveicorinėj.

Lui žmona ilgai neatidarė. Tai buvo nedidelio ūgio juodbruvė storulė nepatiklių akių.

— Ar greit liausitės ermyderį kėlę? Kur Lui?

— Apačioj. Sakykit, jūs girdėjot šūvį?

Jinai kone grūste išgrūdo juos pro duris, piktai bambėdama. O Rišaras varstė ir varstė duris, rodė tuščius kambarius, podėlius, mansardas. Gavo Megre lipti ir ant aukšto, o paskui leistis žemyn apžiūrėti tėvo ir sūnaus apartamentų.

— Liko salonai. Ne, ne! Aš būtinai prašau!

Jis uždegė didįjį krištolo sietyną, ir tas sudzinguliavo.

— Nei lavono? Nei sužeisto? Jūs viską apžiūrėjot? O į rūsį nenorit nusileist? Teikitės pažiūrėti į laikrodį: dabar penkiolika minučių ketvirtos.

Jis atidarė bufetinės duris ir pamatė Žiusteną Minarą, sėdintį ant kėdės. Lui stovėjo kampe lyg sargybinis, saugąs kalinį.

— Šitasai jaunikaitis, girdėjęs šūvį? Be galo džiaugiuosi, matydamas tokį įdomų veidą. Aš manau, ponas Megre, jog dabar turiu teisę paduoti skundą dėl šmeižikiško įskundimo ir mėginimo pažeisti piliečių buto neliečiamybę.

— Ką gi, turit teisę...

— Labanakt. Lui, išleiskite šituos ponus.

Senasis Žandro buvo benoris kažką sakyti, bet susilaikė. O Megre vargais negalais iškošė:

— Dėkoju.

Lui, nuo kulnų jiems nesitraukdamas, užvėrė sunkias duris.

Išmušti iš vėžių, sutrikę, Megre ir Minaras vienu du stovėjo ant kairiojo šaligatvio. Megre automatiškai pasilenkė prie alyvos dėmės mediniam grindiny, lyg norėdamas žūt būt įsikabinti į ką nors apčiuopiama.

— Garbės žodis, aš nė lašo burnoj neturėjau.

— Tikiu.

— Ir aš ne pamišėlis.

— Žinoma, ne.

— Kaip manot, pakenks jums šita istorija? Aš lyg ir girdėjau...

Taip Megre aplaistė savo pirmąją vizitę, kuri truputėlį jam piovė pažastis.

II skyrius

RIŠARAS MELAVO

Be dešimt devynios ponia Megre, gaivi, išsipraususi geru muilu, šypsodama atitraukė užuolaidas, ir į kambarį įspindo linksma saulutė. Ištekėjusi ne taip seniai, ji vis dar stebėdavosi, žiūrėdama į miegantį vyriškį tankiais pasišiaušusiais plaukais, į jo rusvus smailius virpčiojančius ūsus ir kaktą, kuri susiraukdavo, nutūpus musei. Ponia Megre juokėsi. Ji visada juokdavosi, kai prieidavo rytais prie jo lovos, puodeliu kavos nešina, o jis žiūrėdavo į ją užmiegotomis, bent kiek vaikiškomis akimis.

Stambi, skaistaus veido, trykšte trykštanti sveikata,— tokias merginas pamatysi tik konditerijos parduotuvėse ar pieninėse už marmurinio prekystalio,— ponia Megre kiauras dienas būdavo viena jų mažame butuke Rišar-Lenuaro gatvėj, tačiau nėmaž nenuobodžiaudavo.

— Apie ką tu galvoji, Žiuli?

Tuo metu jinai jo dar nevadino Megre, bet jau ir tada jautė jam savotišką pagarbą, atsineštą iš namų: taip ji, matyt, gerbė savo tėvą, taip kada nors gerbs, kai turės, savo sūnų.

— Aš galvoju...

Ir jis mintinai išpyškino tekstą, kurį prisiminė, kai tik pramerkė akis po trumpo dviejų valandų miego. Tai buvo sakiniai iš policijos vidaus tvarkos taisyklių:

Geležinė Siurte policijos pareigūnų ir agentų taisyklė — visą savo laiką skirti tarnybai.

Kiekvienas pradėtas ar pradėtinas tyrimas bei sekimas turi būti atliktas kuo trumpiausiu laiku, neatsižvelgiant į poilsio valandas ir netgi išeigines dienas.

Jis išėjo iš komisariato šeštą valandą ryto, kai sekretoriaus pavaduotojas Alberas Liusas perėmė budėjimą; lauke buvo taip gaivu, o Paryžiaus gatvės tokios smagios, kad jis patraukė pėsčiom ir ·vos nenudrožė aplinkui per Hales pakvepenti ankstyvųjų daržovių ir vaisių.

Ne jis vienas, šimtai ir tūkstančiai Paryžiuje akių nesudėjo per tas dienas. Nors svečios šalies karūnuoto valdovo vizitas turėjo trukti lygiai tris dienas, tačiau policijos brigados jau kelios savaitės buvo ant kojų, ypač tos, kurių žinioje buvo mebliuoti kambariai, stotys, svetimšaliai ir smulkūs nusikaltimai.

Skyriai skolinosi kits iš kito žmones, komisariatai taip pat. Karaliaus svečiavimosi reglamentas, iš anksto griežčiausiai sutikrintas, nekliudė Sen-Žoržo kvartalo, ir neužimti pareigūnai buvo pasiųsti į Operos kvartalo komisariatą.

Ne vien anarchistai nedavė policijai miegoti. Bepročius per šitokias iškilmes būtinai pagauna transas, nesnaudžia kišenvagiai, gatvės mergos, kurios mikliai apstatinėja provincialus, suplūdusius į Paryžių pasižiūrėti jo didenybės palydos.

— Čia Baltazaro kava?— paklausė jis.

— Kodėl tu klausi? Tau ji nepatinka?

— Tiesiog noriu žinoti, kodėl tu perki būtent šitą kavą. Ar ji geresnė?

— Šiaip ar taip, ji tikrai nebloga, be to, gauni paveiksliukų.

Jis buvo užmiršęs albumą, į kurį jinai rūpestingai klijavo paveiksliukus, randamus kavos pakeliuose, su visų rūšių gėlėmis.

— Surinkus tris pilnas serijas, galima gauti riešutmedžio komplektą miegamajam.

Jis priėmė dušą, nes bute vonios tada dar neturėjo. Užvalgė sriubos kaip kaime, kur rytais visad valgo sriubą.

— Tur būt, nežinai, kada pareisi?

Jis pakartojo šypsodamas:

— *...neatsižvelgiant į poilsio valandas ir netgi išeigines dienas...*

Tą taisyklę ji atmintinai mokėjo. Ji jau stovėjo su skrybėlaite ant galvos. Mėgdavo jį lydėti į darbą, lyg vaiką į mokyklą, bet iki pat komisariato neidavo — jis gėdytųsi, susitikęs kolegą.

Lygiai dešimtą komisaro kabrioletas sustojo Larošfuko gatvėje; arklys daužė kanopom grindinį, o vežėjas perėmė vadeles iš šeimininko. Maksimas Le Bre tikriausiai buvo vienintelis policijos komisaras Paryžiuje, laikąs savo ekipažą ir gyvenąs Monso lygumoje, viename iš naujųjų namų Kurselės gatvėje.

Prieš važiuodamas į komisariatą, jis jau buvo užsukęs į Hošo klubą, kur pasifechtavo, paplaukiojo baseine ir masažistas padarė jam masažą.

Megre raportas gulėjo ant viršininko stalo, ir Megre, lyg kažko baimindamasis, galvojo apie jį, savo pirmąjį svarbų raportą, kurį stropiai rašė iki diena išaušo, stengdamasis panaudoti visas ką tik išmoktas teoretines žinias.

Iš Šaptalio gatvės fleitistas Žiustenas Minaras vėl sugrįžo su Megre į komisariatą. Prie durų jie stabtelėjo.

— Jūs vedęs?

— Taip.

— Žmona, tikriausiai, rūpinasi?

— Tas nesvarbu.

Ir Žiustenas įėjo vidun. Megre surašė protokolą ir padavė muzikantui pasirašyti. Bet tasai vis tiek nė nemanė eiti namo.

— Ar neklius jums nuo žmonos?

O tas romiai, bet atkakliai pakartojo:

— Nesvarbu.

Kodėl Megre dabar apie tai galvojo? Jis kone varyte jį išvarė, kai pradėjo švisti. Atsisveikindamas fleitistas nedrąsiai, bet tvirtai dar paprašė:

— Ar leisite man pas jus užeiti?

Jis padavė skundą ant minėtojo Lui. Nusileisti nenusileis. Visi šie popieriai, kaip reikiant sutvarkyti, gulėjo ant komisaro stalo, ant šūsnies kitų, ne tokių svarbių kasdieninių raportų.

Beveik niekas nematydavo įeinant Maksimo Le Bre (iš koridoriaus jis patekdavo tiesiai į savo kabinetą), bet jo žingsnius girdėdavo, ir šįsyk Megre krūptelėjo širdis.

Ant suolo sėdėjo kolekcija nuolatinių interesantų, daugiausia vargšų ir valkatų, ir jis šaukė juos iš eilės, išdavinėjo gyvenamosios vietos ar neturto pažymėjimus, registravo pames-

tus ar rastus daiktus, siuntinėjo į Daboklę bulvaruose sulaikytus elgetas ar be leidimo prekiaujančius kromelninkus.

Kaip tik po laikrodžiu juodais rėmais buvo elektrinis skambutis, ir kai jis sučirkš...

Megre buvo apskaičiavęs, kad perskaityti jo raportui ir liudytojo Minaro parodymams reikia maždaug dvylikos minučių. Jau praėjo dvidešimt, o jo vis nešaukė, tik iš vos girdimo klinktelėjimo suprato, kad viršininkas prašo sujungiamas su kažkuo telefonu.

Le Bre kabinetą nuo komisariato salės skyrė apmuštos durys. Pro jas tik vos vos girdėdavosi neaiškus balsų murmesys.

Gal Le Bre jau kalbasi telefonu su Rišaru Žandro, pas kurį dažnai svečiuojasi?

Skambint neskambino, tik durys virstelėjo:

— Megre!

Geras ar blogas ženklas?

— Įeikit, balandėli.

Komisaras ne iškart sėdosi už rašomojo stalo: traukdamas cigaretę, jis dideliais žingsniais matavo kambarį. Pagaliau uždėjo ranką ant aplanko su bylomis ir, tarsi ieškodamas žodžio, atsiduso:

— Perskaičiau jūsų kūrybą.

— Klausau, ponas komisare.

— Jūs padarėt tai, ką laikėt savo pareiga padaryti. Jūsų raportas surašytas labai aiškiai, labai išsamiai.

— Dėkoju, ponas komisare.

— Netgi aš esu ten paminėtas.

Rankos mostu jis sustabdė bepradedantį teisintis Megre.

— Aš anaiptol jums nepriekaištauju, atvirkščiai — galiu tik pagirti.

— Aš stengiausi tiksliai užrašyti visa, kas buvo šnekama.

— Vienu žodžiu, jūs gavot puikiausią progą apžiūrėti namą.

— Mane vedžiojo iš kambario į kambarį.

— Ir galėjot įsitikinti, jog nieko nenormalaus nebuvo.

— Žiusteno Minaro nurodytam kambary tiulinė užuolaida buvo prignybta, lyg paskubomis darant langą.

— Šitai galėjo atsitikti bet kada, ar ne? O kuo gi įrodysi, kad užuolaida prignybta ne prieš keletą dienų?

— Tėvas, ponas Felisjenas Žandro-Baltazaras, atrodo, didžiai susijaudino, užtikęs mane namuose.

— Jūs parašėt *išsigando.*

— Tokia mano nuomonė.

— Aš asmeniškai pažįstamas su Žandro — keliskart per savaitę susitinkam klube.

— Žinau, ponas komisare.

Komisarą, dailios išvaizdos, labai gražiai išauklėtą vyriškį, galėdavai sutikti visuose aukštuomenės rautuose; mat, jis buvo vedęs vieną iš turtingųjų įpėdinių Paryžiuje. Matyt, dėl to jis, kad ir plačiai gyvendamas, vertė save reguliariai dirbti. Išvargę vokai, gilios raukšlės palei akis bylojo, kad jis šią nakt, beje, kaip ir daugelį naktų, matyt, miegojęs ne ką daugiau už Megre.

— Pakvieskit Besoną.

Besonas buvo vienintelis inspektorius, paliktas komisariate per karaliaus vizitą.

— Aš čia jums turiu vieną darbelį, drauguži.

Ir, išplėšęs iš bloknoto lapelį, užrašė fleitisto Žiusteno Minaro pavardę ir adresą.

— Surinkite man diskretiškai žinių apie šį poną. Kuo greičiau, tuo geriau.

Besonas žvilgtelėjo į adresą, apsidžiaugė pamatęs, kad čia pat, Paryžiuje, ir pažadėjo:

— Tuoj einu, patrone.

Likęs vienas su Megre, komisaras nežymiai šyptelėjo ir sumurmėjo:

— Taigi. Manau, kad kol kas tai vienintelis dalykas, kurį turime padaryti.

Kaip niekad širdy niršte niršdamas, Megre sėdėjo už savo juodo stalo ir jau keletas valandų skaitė kažkokius sučiurintus popierius, klausėsi namsargių skundų ar gatvės prekijų pasiteisinimų.

Patys kraštutiniausi sprendimai lindo jam į galvą: gal imti ir atsistatydinti. Vadinasi, vienintelis dalykas, ką reikia daryti, anot komisaro, tai surinkti žinias apie fleitistą. O kodėl jo nesuimti ir neapkulti?

Megre taip pat būtų galėjęs paskambinti aukščiausiam viršininkui ar nueiti pas jį. Su Ksavje Gišaru, Siurte šefu, buvo gerai pažįstamas. Jis dažnai atostogaudavo netoli Megre gimtinės, Alje kaime, ir kadaise draugavo su jo tėvu.

Nepasakytum, kad jis protegavo Megre, bet diskretiškai stebėjo jį iš tolo, teisingiau — iš aukšto, ir, be abejo, jo patvarkymu ketvirti metai Megre nuolat kilnojamas iš vienos vietos į kitą, kad greičiau perprastų policijos darbo mechanizmą.

„Minaras ne beprotis. Ir nebuvo girtas. Jis matė, kaip atsidarė langas. Girdėjo šūvį. Ir aš pats savo akimis mačiau alyvos dėmes gatvėje."

Jis visa tai išdės. Jis pareikalaus...

Jam šovė į galvą mintis, jis išėjo iš kambario, nusileido trim laipteliais, įėjo į budimąjį, kur uniformuoti policininkai lošė kortomis.

— Sakykit, brigadininke, ar visi, kas budėjo šiąnakt, jau padavė savo raportus?

— Ne, ne visi.

— Aš norėčiau, kad jūs paklausinėtumėt, ar kuris nors iš jų nepastebėjo mūsų kvartale tarp dvyliktos ir antros nakties „Dion-Butono" Šoferis buvo su pilka odine striuke ir dideliais akiniais. Ar sėdėjo dar kas viduje — nežinau.

Juo blogiau komisarui! *Kiekvienas pradėtas tyrimas bei sekimas...*

Teoriją jis žino. Sutinkamai su taisyklėmis tyrimą veda jis, nesvarbu ar tai Baltazaras, ar ne Baltazaras.

Vidudienį jį suėmė miegas, bet dar nebuvo priėjusi jo eilė pusryčiauti. Akių vokus dygsėjo. Jis po dukart to paties klausinėdavo klientus.

Įėjo Besonas. Nuo jo ūsų padvelkė absentu, ir Megre pagalvojo apie bistro vėsumą ar švelnios šviesos užlietą kavinės terasą kur nors Didžiuosiuose bulvaruose.

— Ar patronas tebėra?

Jo nebebuvo, ir Besonas sėdo rašyti raporto.

— Vargšelis!— atsiduso jis.

— Kas toks?

— Muzikantas.

Ir Besonas, raudonas, pilno veido, kuris žvilgėte žvilgėjo, ėmė pasakoti:

— Visų pirma jis džiovininkas, o tai ne juokas. Jau kelinti metai jį stengiasi išsiųsti į kalnus, bet jis nė girdėt nenori.

Nuo Sen-Žoržo aikštės pusės lėkė arkliai. Rytą Invalidų esplanadoj įvyko karinis paradas, ir dabar įvairių rūšių kariuomenės dalys traukė atgal į savo kareivines. Miestas vis dar ūžė, kur tik mesi akį — vėliavos, uniformos, žygiuojantys orkestrai, marga minia, skubanti link Eliziejaus rūmų, kur Respublikos prezidentas kėlė iškilmingus oficialius pusryčius.

— Gyvena jie dviejų kambarių bute nuo kiemo pusės, šeštam aukšte, lifto nėra.

— Jūs buvot pas juos?

— Šnektelėjau su anglininku iš to pat namo, paskui su namsarge, kuri pasirodė besanti iš mano krašto. Nėr to mėnesio, kad nuomininkai jai nesiskųstų dėl jo fleitos: jis pučia kiauras dienas, atlapojęs langą. Namsargė jį mini gražiuoju. Anglininkas taip pat, nors fleitistas jam už anglis du ar trys mėnesiai nesumokėjęs. Na o jo pati...

— Jūs ją matėt?

— Ji kaip sykis praėjo pro šalį, kai sėdėjau pas namsargę. Augalota, apkūni, kibirkštingom akim. Kaip Karmen. Amžinai su peniuaru ir šlepetėm slankioja po aplinkines krautuvėles. Eina kortų mesti. Savo vyrą plūsta. Namsargė netgi manantį, kad jis nuo jos ir pylos gaunąs. Vargšelis!

Besonas vargais negalais surezgė keletą sakinių: rašyti raportus ne jo darbas.

— Aš sėdau į metro ir nuvažiavau į „Kliši" alinę. Šeimininkas nieko blogo negalįs apie jį pasakyti. Negeria. Visad ateina į darbą penkiom minutėm anksčiau. Su visais lipšnus, o kasininkė jį tiesiog dievina.

— Kur jis buvo šįryt?

— Nežinau. Namo neparėjo. Namsargė man būtų pasakiusi.

Megre išėjo iš komisariato ir patraukė į bariuką Sen-Žoržo aikštėje — suvalgys porą kietai virtų kiaušinių ir išgers bokalą alaus. Parėjęs rado ant savo stalo brigadininko paliktą raščiuką.

Policininkas Žiuljenas sakosi pastebėjęs, kaip pusę antros naktį „Dion-Butonas" sustojęs prie namo Nr. 28 Mansaro gatvėj. Be šoferio (aprašymas sutampa), viduje nieko daugiau nebuvo. Mašina, pastovėjusi apie dešimt minučių Mansaro gatvėj, nuvažiavo atgal Blanš gatvės link.

Sučirškė skambutis po laikrodžiu, ir Megre, skubiai pašokęs, pravėrė apmuštas duris. Komisaras buvo grįžęs, ir Megre matė savo raporto lapus išdėliotus ant stalo ir paraštėse pastabas raudonu pieštuku.

— Įeikit, balandėli. Sėskitės.

Retoka malonė, nes komisaras lengva širdimi leisdavo savo bendradarbiams stovėti.

— Manau, kad jūs visą rytą mane keiksnojot?

Jis irgi vilkėjo vizite, tik jo vizitė siūta geriausio siuvėjo Vandomo aikštėje, o liemenės būdavo visad kuo švelniausių tonų.

— Aš dar sykį rūpestingai perskaičiau jūsų raportą. Labai geras raportas, beje, aš jums, rodos, tai sakiau. Taip pat kalbėjausi su Besonu apie jūsų draugą fleitistą.

Megre įsidrąsinęs rėžė:

— Ar Žandro-Baltazarai jums neskambino?

— Skambino, bet kalbėjo visai ne tokiu tonu, kaip jūs manote. Rišaras Žandro buvo tiesiog nuostabus, kas be ko, truputėlį pasišaipė iš jūsų ir jūsų uolumo! Jūs, žinoma, tikėjotės, kad jis savo ruožtu skųsis? O gavosi atvirkščiai. Kad jis palaikė jus jaunu ir karštu, manau, jūsų nestebina. Ir kaip tik dėl to jis leido sau piktą išdaigą: darinėjo jums visas duris.

Megre sėdėjo niūrus, o jo viršininkas žvelgė į jį su gudriu šypsuliu, kuris pagal to meto madą buvo kaip ir charakteringas bruožas visų jo aplinkos „skeptikų", visų „lėbauninkų".

— O dabar sakykite, brangusis, ką jūs, manim dėtas, būtumėt daręs šį rytą?

Kadangi Megre tylėjo, jis kalbėjo už jį:

— Būtumėt pareikalavęs orderio kratai? Visų pirma kokiu pagrindu? Kad gautas skundas? Bet jame, šiaip ar taip, skundžiamasi ne Rišaru Žandro. Kas nors užkluptas nusikaltimo vietoje? Ne. Kas nors sužeistas? Nieko nežinom. O jūs šiąnakt buvote tame name, apžiūrėjote visus jo užkampius, matėte visus jo gyventojus, kai kuriuos taip, kaip iš patalo pakėlėt.

Supraskit mane teisingai. Numanau, kokios buvo jūsų mintys šį rytą. Aš esąs Žandro bičiulis. Dažnai pas juos svečiuojąsis. Netgi tų pačių sferų, kaip jie. Prisipažinkite, kad jūs mane keikėt.

— Yra Minaro parodymai ir skundas.

— Gerai, dabar apie fleitistą. Maždaug pusę antros naktį jis mėgino jėga ar kone jėga įsiveržti į rūmus, remdamasis tuo, esą girdėjęs kažką šaukiant pagalbos.

— Jis matė...

— Neužmirškite, kad matė tik jis vienas, niekas iš kaimynų išsigandęs neatbėgo. Įsivaizduokit, kad jūs rūmų užvaizdas, iš miego pažadintas spyrių į vartus.

— Atsiprašau! Pusę antros naktį kalbamasis Lui buvo kaip reikiant apsirengęs, su kaklaraiščiu, tuo tarpu kai skambino Minaras, visi namo langai buvo tamsūs.

— Tebūnie. Įsidėkit į galvą, kas pareiškia, jog rūmų užvaizdas buvo kaip reikiant apsirengęs? Vis tasai jūsų fleitistas. Tarkim, kad taip. Ar tai nusikaltimas? Minaras gana grubiai išmetamas į gatvę. Bet kaip jūs pasielgtumėt, jei koks nors chuliganas vidury nakties įsilaužtų į jūsų namus, tvirtindamas, kad jūs žudot savo žmoną?

Jis atkišo auksinį portsigarą Megre, ir tas bene šimtąjį kartą turėjo jam priminti, jog cigarečių nerūkąs. Toks jau buvo Le Bre paprotys, maloningas aristokrato žestas.

— Dabar apsvarstykim klausimą grynai administraciniu požiūriu. Jūsų surašytas protokolas turi praeiti įprastinį kelią, tai yra jis bus persiųstas policijos prefektui, kuris nuspręs, ar perduoti jį prokuratūrai. Fleitisto skundui ant rūmų užvaizdo irgi bus duota eiga.

Megre, įspyręs akis, piktai žiūrėjo į savo viršininką ir vėl galvojo apie atsistatydinimą. Numanė, kas bus toliau.

— Žandro-Baltazarų šeima — viena iš labiausiai žinomų Paryžiuje. Mažiausias nediskretumas — ir bet koks bulvarinis laikraštpalaikis labai apsidžiaugs, nugriebęs tokią progą.

Megre sausai pasakė:

— Suprantu.

— Ir jūs manęs nekenčiat, tiesa? Manote, kad aš juos proteguoju, kadangi jie šio pasaulio viešpačiai arba mano draugai?

Megre ištiesė ranką, norėdamas paimti nuo stalo popierius ir sudraskyti, kaip kad buvo paprašyta. Paskui grįš į bendrąją salę ir kiek galint tvirtesniu braižu parašys atsistatydinimo pareiškimą.

— O dabar, mielasis Megre, aš turiu jums pranešti vieną naujieną.

Keista: šaipymasis skamba draugiškai.

— Šįryt, kai aš skaičiau jūsų raportą ir kai paskui kalbėjausi su jumis, vienas dalykas man nedavė ramybės, kaip kažkoks neaiškus prisiminimas. Nežinau, ar jums irgi taip esti. Juo labiau tu jį stengiesi prisiminti, juo jis blanksta. Tačiau aš gerai žinojau, kad tai svarbu, kad tai netgi gali pakeisti visą dalyką. Pagaliau aš radau, ir būtent tą akimirką, kai ėjau pusryčiauti. Priešingai savo įpročiui, pusryčiavau namie: buvom pakvietę draugų. Žiūrėdamas į žmoną, aš atstačiau trūkstamą grandį. Pasirodo, man nedavė ramybės šį rytą jos vienas pasakytas sakinukas. Bet koks? Staiga, pusryčius įpusėjęs, aš prisiminiau. Vakar, prieš išeidamas iš namų, aš ją paklausiau, kaip kad dažnai darau:

— Ką jūs veiksit šiandien popiet?

Žmona man atsakė:

— Gersim arbatą Fobur-Sent-Onore su Liza ir Bernadeta.

Bernadeta — grafienė d'Estiro. O Liza — Liza Žandro-Baltazar.

Jis nutilo ir žiūrėjo į Megre žibančiomis akimis.

— Taigi, drauguži. Man beliko sužinoti, ar tikrai Liza Žandro gėrė vakar penktą valandą su mano žmona arbatą pas Pianą. Žmona patvirtino, kad gėrė. Ir nė nebuvo šnekos, jog važiuoja į Ansevalį. Grįžęs čia, aš rūpestingai dar kartą perskaičiau jūsų raportą.

Megre veidas nušvito, jis džiūgaudamas pravėrė burną: dabar tai šnekės.

— Palaukit. Neskubėkit. Šiąnakt Lizos Žandro kambarį jūs radot tuščią. Jos brolis jums pareiškė, kad ji Nievre.

— Vadinasi...

— Tas nieko nerodo. Rišaras Žandro su jumis kalbėjo neprisaikdintas. Jūs neturėjot jokio orderio, jokios teisės jo kvosti.

— Bet dabar...

— Dabar ne daugiau, kaip vakar. Todėl aš jums patariu...

Megre nebesusigaudė. Jį liejo šaltu ir karštu, ir jis nebežinojo, kaip laikytis. Jis degė. Jį žemino, elgėsi su juo kaip su vaiku.

— Kokie jūsų planai dėl atostogų?

Jis nepataikė nė dorai atsakyti.

— Žinau, kad valdininkai turi įprotį iš anksto ruoštis, kaip praleis savo „langus" bei atostogas. Bet jeigu jūs norite, galite imti atostogas tuojau, kad ir šiandien. Netgi manau, kad man bus ramiau ant širdies. Ypač jei neketinate išvažiuoti iš Paryžiaus. Atostogaujantis policininkas — jau nebe policininkas, ir tada jis sau gali imtis žygių, kuriuos administracijai šiaip būtų sunku pateisinti.

Vėl švysteli viltis. Bet jis vis tiek tebebijo. Laukia, kad vėl viskas pakryps kitaip.

— Tikiuosi, žinoma, kad negausiu jokių skundų jūsų adresu. Jeigu kartais turėtumėt man ką nors pranešti ar tiesiog norėtumėt pasitarti, galite skambinti į Kurselės bulvarą. Mano telefono numerį rasite knygoje.

Megre vėl prasižiojo, šįsyk norėdamas padėkoti, tačiau komisaras lengvai stumtelėjo jį durų link ir, lyg ūmai prisiminęs nereikšmingą smulkmeną, pasakė:

— Tiesa, jau šešeri ar septyneri metai tėvas Felisjenas Žandro yra šeimos tarybos priežiūroje lyg koks geltonsnapis plevėsa. Po motinos mirties faktiškai reikalus tvarko Rišaras. Kaip jaučiasi jūsų žmona? Jau apsipranta Paryžiuje ir savo naujajam bute?

Sausas rankos paspaudimas — ir Megre atsidūrė anapus apmuštų durų. Dar neatsitokėjęs, jis mechaniškai ėjo prie savo

juodo stalo, tik ūmai jo akys nukrypo į vieną lankytoją, sėdintį ant suolo, anapus barjero, kurį Megre vadindavo prekystaliu.

Tai buvo fleitistas Žiustenas juodu kostiumu — ne fraku kaip anąsyk — ir be apsiausto. Jis romiai laukė, sėdėdamas tarp valkatos ir storos moteriškės žalia skara, žindančios kūdikį.

Muzikantas mirktelėjo Megre, tarytum klausdamas, ar galima prieiti prie barjero. Megre irgi akimis jam liepė luktelėti, sutvarkė raštus ir perdavė savo kolegai einamuosius reikalus.

— Einu atostogų!— pasiskelbė.

— Balandžio mėnesį, kai darbo iki kaklo per tą atvažiavusį karalių?

— Einu atostogų.

O tas, žinodamas, kad Megre neseniai vedęs, kamantinėjo:

— Kūdikio lauki?

— Ne.

— Sergi?

— Ne.

Darėsi nebe smagu klausinėti, ir kolega palingavo galvą.

— Ką gi! Žinokis. Šiaip ar taip, linkiu gerų atostogų. Sekasi žmonėms.

Megre pasiėmė savo skrybėlę, nusimovė rankogalius, kuriuos užsitraukdavo atėjęs į raštinę, ir išėjo pro dureles už aptvaro, skiriančio policininkus nuo interesantų. Žiustenas Minaras lyg niekur nieko atsistojo ir lyg niekur nieko nusekė paskui jį, nė žodžio netaręs.

Ar jis gavo į kailį nuo žmonos, kaip Besonas davė jam suprasti? Šviesiaplaukis, mėlynų akių, menkutis, raudonio išmuštais skruostais jis neatstojo nuo Megre, kaip kad paklydęs šunelis neatstoja nuo praeivio.

Lauke skaisčiai švietė saulė, ties kiekvienu langu plevėsavo vėliavos. Rodėsi, kad nuo būgnų ir trimitų oras virpėte virpa. Žmonės žengė smagūs, o daugumas vyriškių, nusižiūrėję į marširuojančius kareivius, ėjo kapotu žingsniu.

Galų gale Minaras prisigretino prie Megre iš kairės pusės ir užjaučiamai paklausė:

— Ar jus atleido?

Tur būt, jis manė, kad policijos pareigūną galima lengvai atleisti, kaip ir orkestro fleitistą, ir jautėsi didžiai nelaimingas, jog per jį viskas taip išėjo.

— Manęs neatleido. Aš gavau atostogų.

— A!

Tasai „a" nuskambėjo nei šiaip, nei taip: lyg ir nerimastingai, lyg ir priekaištaujamai.

— Jiems parankiau, kad jūs kol kas nesimaišytumėt, ar ne? Tikriausiai nori užtrinti bylą? O kaip mano skundas?

Jo balsas darėsi kietas.

— Kad jie tik kur nenukištų mano skundo. Aš iškart jums pareiškiu, kad šito aš taip nepaliksiu.

— Skundas bus svarstomas savo ruožtu.

— Juo geriau! Ypač kad aš turiu jums naujienų. Šiaip ar taip, naujiena...

Jie priėjo Sen-Žoržo aikštę, tykią lyg provincijoj, su mažyčiu bistro, kur visada kvepia baltu vynu. Megre kuo paprasčiausiai stumtelėjo duris. Iš tiesų šią popietę padvelkė atostogom. Bufeto cinkas svidėte svidėjo, Vuvre vynas stikluose žaižaravo žalsvais atšvaitais ir žadino troškulį.

— Jūs man sakėte matęs Žandro namuose dvi tarnaites, tiesa?

— Žermeną ir Mari,— tarė Megre.— Neskaitant virėjos ponios Lui.

— Tai va, o buvo tik viena.

Muzikanto akys švietė vaikišku džiaugsmu, ir šią akimirką jis labiau nei kada panėšėjo į ištikimą šunį, atnešantį šeimininkui pagalį.

— Aš šnektelėjau su pieninink, kuri pristatinėja jiems pieną; jos pieninė Fonteno gatvėje, ant kampo, šalia tabako krautuvėlės.

Megre žiūrėjo į jį nustebęs ir jautėsi truputį nesmagiai, kad negali atsiginti minties, jog toji jo Karmen karšia jam kailį.

— Vyresnioji tarnaitė, Žermena, nuo šeštadienio išvykus į Uazės departamentą, pas seserį, kuri laukiasi kūdikio. Suprantat, dieną aš visad laisvas.

— Bet jūsų žmona?

— Tas nesvarbu,— pakartojo jis kaip ir abejingai.— Aš sau vienas pagalvojau, kad jeigu jūs toliau tirsite šį reikalą, tai gal aš galėčiau būti šen bei ten jums naudingas. Pats nežinau kodėl, bet žmonės su manim apskritai malonūs.

„Tik ne Karmen“,— pagalvojo Megre.

— Dabar aš vaišinu! Taip, taip. Kad aš pats geriu tik sultis, tai dar nereiškia, jog negaliu jums pastatyti taurelės. O dėl atostogų jūs pajuokavot, a?

Juk, sumirksėjęs blakstienom, paslapties neišduodi?

— Priešingu atveju aš būčiau jumis nusivylęs. Tų žmonių aš nepažįstu. Prieš juos nieko neturiu. Nors tasai jų Lui iš veido tikras žmogžudys ir jie jums primelavo.

Mergytė raudona suknele pardavinėjo mimozas, atgabentas iš Nicos, ir Megre nupirko puokštę žmonai, kuri Žydrąjį krantą pažinojo tik iš spalvoto atviruko su Angelų įlankos vaizdu.

— Jūs man tik pasakykite, ką aš turiu daryti. Ir svarbiausia — nebijokite, jokių nemalonumų per mane nepatirsite! Aš pratęs tylėti!

Jo akys maldaute maldavo. Jis labai norėjo pasiūlyti Megre dar vieną taurelę Vuvre vyno, kad tik jį palenktų, bet neišdrįso.

— Tokiuose namuose šiukšlių nors vežimu vežk. Slėpk neslėpęs, nuo žmonių nenuslėpsi. Tarnai paprastai mėgsta plepėti, ir tiekėjai daug visko žino.

Automatiškai, nė nepagalvojęs, kad tokiu būdu jis lyg ir sutvirtina savo sąjungą su fleitistu, Megre sumurmėjo:

— Panelė Žandro ne Ansevalyje, kaip tvirtino jos brolis.

— Tai kur ji?

— Kadangi kambarinė Žermen išvažiavusi į kaimą, tai jos kambary aš tikriausiai mačiau vienmarškinę Lizą Žandro.

Jam nesmagu buvo tai sakyti. Jo jaunystė prabėgo šešėly pilies, kur tėvas buvo valdytoju. Megre norom nenorom buvo persiėmęs pagarba didiesiems, turtingiesiems. Keistas dalykas, kad fleitistas irgi pasijuto nesmagiai ir valandėlę sėdėjo tylėdamas, įsmeigęs akis į savo stiklinę su sultimis.

— Jūs manot?— perklausė jis sumišęs.

— Šiaip ar taip, tarnaitės kambary buvo vienmarškinė mergina, stambaus sudėjimo, biauriai dvokianti.

Tuos žodžius jam irgi buvo nesmagu ištarti, tarytum panelės iš turtingų šeimų, kurių pavardės didžiulėmis raidėmis išvedžiotos metro stotyse ant sienų, negali dvokti vynu kaip kaimo mergos.

Abu vyrai nutilo, ir kiekvienas paskendo savo mintyse priešais pilnus stiklus, maloniai paveikti sumišo mimozos, balto vyno ir braškių kvapo bei saulės, šildančios pakaušį. Megre krūptelėjo, kai draugo balsas grąžino jį tikrovėn, kuo paprasčiausiai paklausęs:

— Tai ką darysim?

III skyrius

DĖDULĖ POMELIS VAIŠINA

Inspektoriams rekomenduojama turėti fraką, smokingą ir vizitę, be kurių negalima patekti į tam tikras aukštuomenės draugijas.

Taip skelbė instrukcijos, kurios tebebuvo gyvos Megre atmintyje kaip katekizmas einančiajam prie pirmos komunijos. Bet instrukcijas, matyt, rašo dideli optimistai. Arba tada reikėtų žodį „tam tikros" tiksliai nusakyti.

Vakar vakare jis apsivilko fraką, turėdamas mintį patekti į tas vietas, kur lankosi Žandro, pavyzdžiui, į Hošo ar į Hausmano klubą, tačiau vienas žmonos sakinukas jam grąžino sveiką nuovoką.

— Koks tu gražuolis, Žiulil— šūktelėjo ji, kai jis stovėjo priešais spintos veidrodį.

Ironizuoti ji nebūtų sau leidusi ir pasakė tikrai nuoširdžiai. Tačiau jos žodžių intonacija, šypsena kažkuo jį įspėjo, jog tuščia stengtis, kad tave palaikytų jaunu *clubman*[1].

Bastilijos aikštėj sutrimitavo eitynėms su fakelais. Jiedu rymojo ant palangės, ir, vakaro vėsai skverbiantis į kambarį, Megre darėsi vis sunkiau išsaugoti savo optimizmą.

---

[1] Klubo narių *(angl.)*.

— Supranti, jei man pasisektų, tai būčiau beveik tikras, kad tučtuojau pateksiu į Orfevrų krantinę[1]. O jau ten...

Ko daugiau jis galėjo trokšti? Patekti į Šiurte, gal būt, netgi į garsiąją šefo operatyvinę grupę, kaip tada buvo vadinama grupė, tirianti žmogžudystes!

Tam užtektų sėkmingai atlikti pradėtą tyrimą, kitaip sakant, patyliukais atskleisti itin giliai slepiamas Šaptalio gatvės turtingų rūmų paslaptis.

Miegojo jis neramiai ir, vos pabudęs šeštą valandą ryto, gavo dar vieną progą su tam tikra ironija pagalvoti apie instrukcijų vadovėlį.

Kepurė, kaklaskarė, panešiotas švarkas, kaip rodo patyrimas, sudaro labai efektingą maskuotę.

Kai šį sykį jis stovėjo priešais veidrodį, ponia Megre nesijuokė.

— Kitą mėnesį būtinai tau reikės pirkti naują kostiumą,— pasakė ji, truputį susigraudinusi.

Labai subtilus pasakymas. Vadinasi, jo senasis švarkas ne ką daugiau nutrintas už vadinamą išeiginį. Tad ir persirengineti nėra reikalo.

Todėl jis tik prisisegė apykaklę, pasirišo kaklaraištį ir užsidėjo katiliuką.

Oras visą laiką buvo puikus, lyg specialiai užsakytas monarchui, kuris netrukus su palyda važiuos į Versalį. Keli šimtai tūkstančių paryžiečių jau traukė į karalių rezidenciją, ir šįvakar ten bus primėtyta taukuotų popiergalių ir tuščių butelių.

Žiustenas Minaras turi išvažiuoti traukiniu į Konflaną, kur stengsis pasimatyti su garsiąja Žermena, Žandro kambarine.

— Jei tik man pavyktų ją surasti,— pasakė jis su būdingu jam švelnumu, kuris tiesiog nuginkluoja žmones,— aš esu tikras, kad jinai man papasakos viską, ką žino. Pats nesuprantu, kodėl taip yra, bet žmonės mielai man išsipasakoja savo gyvenimą.

---

[1] Ten Valstybės saugumo rūmai.

Šeptintą ryto Megre užėmė, taip sakant, Šaptalio gatvę ir apsidžiaugė neužsidėjęs kepurės ir kaklaskarės: mat, pirmas sutiktas žmogus buvo policininkas iš jo komisariato ir pasveikino jį vardu.

Yra gatvių, kur lengva „smaksoti“ — aplink judėjimas, krautuvės, kavinės, tačiau Šaptalio gatvė ne iš tokių, ji trumpa ir plati, be prekybos ir, vadinasi, be judrumo.

Žandro-Baltazaro rūmų langai buvo užtemdyti, kaip ir daugumas langų šioje gatvėje. Megre pastoviniavo čia ant vieno kampo, čia ant kito, nelabai smagiai jausdamasis, o kai pirmoji tarnaitė išėjo iš vienų namų, matyt, pieno į Fonteno gatvės pieninę, kuri šalia tabako krautuvėlės, jam pasirodė, kad jinai nužvelgė jį įtartinu žvilgsniu ir paspartino žingsnį.

Buvo pats blogiausias dienos metas. Nors švietė saulė, oras tebebuvo vėsokas, o Megre neapsivilko apsiausto, galvodamas, kad netrukus pasidarys šilta. Šaligatviai tušti — nė gyvos dvasios. Tabako krautuvėlė atsidarė tik pusę aštuonių, ir Megre užėjęs išgėrė prastos kavos, nuo kurios širdis supyko.

Dar viena tarnaitė išėjo, pieno bidonėliu nešina, paskui kita. Atrodė tik ką pašokusios iš miegų ir dar nesipraususios. Tai šen, tai ten atsidarinėjo žaliuzi, moterys su papiliotėm plaukuose iškišdavo galvas pasižiūrėti į gatvę, ir visos, lyg susitarusios, nepatikliai nužvelgdavo jį nuo galvos iki kojų. Bet pas Žandro tebebuvo tylu; tik penkiolika minučių devintos šoferis juoda labai prigulusia striuke, atėjęs iš Notr-Dame-de-Loretės gatvės, paskambino prie durų.

Laimė, kaip sykis atsidarė „Senas kalvadosas“. Tai vienintelė vieta visoj gatvėj, kur galima užeiti: Šaptalio ir Enerio gatvių kampas, ne visai priešais Žandro vilą. Megre vos spėjo peržengti slenkstį.

Lui dryžėta liemene atkėlė vartus ir persitarė keliais žodžiais su šoferiu. Vartai, kaip pridera, stovės atdari visą dieną. Matėsi saulės užlietas kiemas, vejos kraščiukas, garažas; iš kanopų bildesio galėjai numanyti esant ir arklides.

— Užkąst norit?

Storas storas žmogėnas raudono it burokas veido ir mažytėm akutėm romiai žiūrėjo į Megre, kuris užklaustas krūptelėjo.

— O jeigu imčiau ir pasiūlyčiau jums keletą griežinių dešros ir pilnutėlaitį bokalą sidro? Kirminui numarinti geriau nė nereikia.

Taip prasidėjo ši diena, diena, kokių paskui daug pasitaikydavo Megre karjeros kelyje, bet tąsyk ji jam atrodė kaip sapnas.

Jau pati vieta buvo gana nepaprasta. Šitoje rūmų ir nuomojamų namų gatvėje „Senas kalvadosas" panėšėjo į kaimo smuklę, kurią užmiršę paliko, kai Paryžius ėmė plėstis į šią pusę. Namas siauras ir žemas. Nusileidęs vienu laipčiuku, atsiduri apytamsiam labai vėsiam kambary, kur dūluoja alavinis bufetas ir buteliai, atrodo, nuo amžių stovi nejudinami.

Ir kvapas čia tvyrojo kažkoks keistas. Tur būt, rūsio, nes matėsi durelės grindyse.

Aitriai atsidavė sidru ir kalvadosu, senom statinėm, plėkais ir dar visokiais kitokiais virtuvės kvapsniais. Pačiam gale — įviji laiptai į antresolę; viskas, bendrai paėmus, atrodė lyg dekoracija, o šeimininkas, trumpų kojų druckis, atkaklia kakta ir mažytėm žibančiom akutėm vaikštinėjo ten ir atgal kaip aktorius.

Argi Megre būtų galėjęs nepriimti šeimininko pasiūlymo? Jis niekad nebuvo gėręs sidro per pusryčius. Išbandė pirmą kartą ir, nors nesitikėjo, pajuto, kaip šiluma užliejo krūtinę.

— Aš laukiu vieno žmogaus,— Megre rado reikalą jam pranešti.

— O kas man darbo!

Tačiau truktelėjo stambiais pečiais, o tai reiškė:

„Netiesą šneki!"

Nes jo žvilgsnis buvo kažkoks ironiškas, toks jau ironiškas, jog Megre tuoj pasijuto nesmagiai.

Šeimininkas irgi kirto už prekystalio storus dešros griežinius ir per kokį penkiolika minučių ištuštino ąsotį sidro, kurio prisileido iš statinės rūsyje.

Žandro kieme kartas nuo karto galėdavai pastebėti šoferį be striukės, plaunantį mašiną, kurios matėsi tik priekiniai ratai. Bet tai buvo ne „Dion-Butonas", o juodas limuzinas su variniais žibintais.

Gatvėje žmonių vis taip pat buvo mažoka: praeis vienas kitas tarnautojas metro link, tarnaitės ar šeimininkės, skubančios į Fonteno gatvės parduotuves.

Niekas neužsuko į „Seną kalvadosą" Ant įvijų laiptų pirma pasirodė kojos raudonom šlepetėm, o paskui ir pati moteriškė, stora kaip kubilas; nė žodžio netarusi, jinai įėjo į virtuvę.

Pareigūnas, kuriam pavesta ką nors sekti, nepriklauso nuo savo valios; jo poelgius apsprendžia sekamojo asmens veiksmai.

Antrame aukšte atitraukė langų užuolaidas. Tai Rišaro Žandro kambarys. Buvo lygiai devynios. „Seno kalvadoso" šeimininkas slinkinėjo po salę su šluoste rankoje, sakytum tyčia, kad nereikėtų šnekėti.

— Atrodo, teks man palūkėti,— tarė Megre iš mandagumo.

„Senas kalvadosas" ne baras, o nuolatinių klientų restoranas. Staltiesės ir langų užuolaidos iš to pat audeklo raudonais langeliais. Pro galines duris jau sklido virtuvės kvapsniai, girdėjai, kaip viena po kitos krenta į kibirą nuskustos bulvės.

Kodėl šeimininkas su pačia nesišneka? Nuo to laiko, kai moteriškė nulipo žemyn, jie abu — teisingiau visi trys — atrodė vaidiną keistą pantomimą.

Šeimininkas šluostė stiklus, butelius, svidino bufeto alavą, valandėlę neryžtingai stovėjo priešais molinius ąsočius, kol pagaliau išrinko vieną. Tada neklausdamas pripylė du stikliukus ir, rodydamas į laikrodį ant sienos šalia reklaminio kalendoriaus, paprastai tarė:

— Ankstyvas metas.

Jo mažos akutės sekė, kaip Megre geria savo kalvadosą; pliaukštelėjęs liežuviu, jis vėl imdavosi šluostės, kurią laikė užsikišęs už petnešų.

Pusę dešimtos šoferis iš priešinių rūmų apsivilko striukę, užvedė motorą ir privažiavo prie portiko; po keleto minučių išėjo Rišaras Žandro pilka eilute su gvazdiku kilpoje ir atsisėdo į mašiną.

Negi tas restorano šeimininkas būtų mulkių mulkis? Ar, priešingai, jis jau viską atspėjo? Jis žvilgtelėjo į pravažiuojantį

automobilį, paskui į Megre, lengvai atsiduso ir vėl ėmėsi darbo.

Pusę dešimtos šeimininkas vėl nuėjo už bufeto, išrinko antrą ąsotį, be žodžių pripylė du stikliukus ir vieną pastūmė savo klientui.

Tik vėliau, dienos bėgyje, Megre suprato, kad tai ritualas ar tiesiog manija. Kas pusvalandis vis naujas stikliukas kalvadoso. Dabar aišku, kodėl to žmogelio toks raudonas veidas ir pavandeniavusios akys.

— Ačiū, bet aš...

Nieko nepadarysi! Atsisakyti neįmanoma. Jis tokiu įsakmiu žvilgsniu žiūrėjo į Megre, kad tas norom nenorom išlenkė stikliuką, jausdamas, kad jau girtėja.

Dešimtą valandą jis paklausė:

— Ar čia yra telefonas?

— Antresolėj, priešais išvietę.

Megre užkopė įvijais laiptais, rado mažytį kambarėlį, kur stovėjo keturi stalai, apdengti languotom staltiesėm. Lubos žemos, langai siekė grindis.

Baltazaro kavinės... Operos aveniu... Sandėliai... Valmi krantinė... Direkcija... Obero gatvė...

Jis paprašė sujungti su Obero gatve.

— Aš norėčiau pakalbėti su ponu Rišaru Žandro.

— Kas prašo?

— Pasakykit, kad Lui.

Jis tučtuojau pažino Žandro balsą kitam laido gale.

— Alio! Lui?

Balsas buvo neramus. Megre pakabino ragelį. Pro langą Megre matė rūmų užvaizdą dryžėta liemene: stovėjo ant šaligatvio ir ramiai sau traukė dūmą. Bet neilgai. Tikriausiai išgirdo telefoną čirškiant.

Skambino sunerimęs jo šeimininkas.

Puiku! Vadinasi, Rišaras Žandro savo kontoroje, kur paprastai praleidžia didesnę dienos dalį. Lui nepasirodė, bet vartai vis tebestovėjo atdari.

Vienam trečio aukšto lange atitraukė užuolaidas ir kyštelėjo jaunutis veidelis. Tai buvo mažoji tarnaitė Mari smailia nosiuke, laibu lyg apipešioto paukštelio kaklu, ant susi-

šiaušusių plaukų užsidėjusi gražų mezginių gaubčiuką. Ji buvo juoda suknelė ir subretės[1] prijuostėle — tokias mergaites Megre iki šiol buvo matęs tik teatre.

Jis bijojo per ilgai užsibūti antresolėje, kad nesukeltų šeimininkui įtarimo. Nulipo pačiu laiku: jam taip pat įsakmiai, kaip pirmuosius kartus, buvo pasiūlytas trečias stikliukas kalvadoso. Su stikliuku pastūmėjęs ir dubenėlį, prikrautą dešros griežinių, žmogėnas pareiškė:

— Aš iš Ponfarsi!

Jis ištarė tuos žodžius taip rimtai, tarytum jie būtų buvę kažkokie paslaptingi. Ką tuo norėta pasakyti? Ar kad ten gaminamos tokios dešros? Ar kad Ponfarsi žmonės pratę kas pusvalandis išmesti burnelę?

— Netoliese Viro!— pridūrė.

— Gal leistumėt dar sykį paskambinti telefonu?

Nepraėjo nė pusvalandžio, o Megre jau apsiprato su aplinka ir ėmė jaustis visai smagiai ir netgi gana laisvai. Tur būt, įdomu žiūrėti iš gatvės pro tą langą nuo lubų iki grindų į pietaujančius.

— Alio! Čia pono Žandro-Baltazaro butas?

Šįsyk pasigirdo niūriojo Lui balsas.

— Prašom pakviesti panelę Žandro.

— Panelės nėra. Kas čia kalba?

Kaip ir pirmą sykį, Megre vėl pakabino ragelį ir vėl nusileido į salę, kur šeimininkas, rimtas kaip niekada, rašė grifeliu ant lentelės valgiaraštį, apgalvodamas kiekvieną žodį.

Dabar jau daug langų buvo atdarų, ir pro juos tiesiai ant gatvės purtė takus. Senyva juodai vilkinti dama su alyvine vualete išsivedė pasivaikščioti šunytį, kuris stabčiojo ties kiekvienu slenksčiu ir kilnojo kojelę, bet nieko nedarė.

— Kažin, ar tik mano draugas nebus užmiršęs ateiti?— dirbtinai nusijuokęs, sumurmėjo Megre.

Ar šeimininkas patikėjo? Atspėjo, kad Megre iš policijos?

Vienuoliktą valandą Žandro kieme vežėjas pakinkė juodbėrį į dvivietę karietą. Bet vežėjo įeinant pro vartus nematė. Ne-

[1] Vikri, sumani kambarinė, dažnas prancūzų komedijų operečių tipas, išnykęs XIX a.

panašu, kad jisai gyventų pačiuose rūmuose, vadinasi, turėtų būti dar kitas įėjimas.

Penkiolika minučių dvyliktos pasirodė Felisjenas Žandrotėvas su vizite, geltonom pirštinėm, bežine skrybėle, lazdele rankoje, išpomaduotais ūsais; vežėjas padėjo jam įlipti į karietą ir nurūko Blanš gatvės link. Be abejonės, išvyka į Bulonės mišką, o paskui senasis ponas važiuos į klubą pusryčių...

Inspektoriams rekomenduojama turėti fraką, smokingą ir vizitę...

Ir Megre, žiūrėdamas į veidrodį už butelių, karčiai nusišypsojo. Ir, žinoma, geltonas pirštines? Ir lazdelę auksiniu bumbulu? Ir šviesius getrus ant lakuotų batelių?

Ir pasitaikyk tu man šitaip! Jis būtų galėjęs pakliūti pas bet ką — pas smulkų buržua, pas krautuvininką, pas sendaikčių supirkėją, pas valkatas. Jo manymu, tai būtų buvę lengva. Bet va tie rūmai su savo vartais, įspūdingesniais už bažnyčios duris, marmuro peristiliu, kiemu, kur vienam šeimininkui žvilginamas limuzinas, o paskui kitam į karietą kinkomas prizinis arklys!

Kalvadosas! Nieko kito nebelieka. Laikysis, kas bus — tas. Kiurksos „Senam kalvadose" tiek, kiek reikės.

Ponios Lui nepastebėjo. Gal ji neina kas rytas apsipirkti, turi produktų namie? Teisybė, ponai, tur būt, nepusryčiauja namie.

Žiustenui Minarui pasisekė. Jis dabar kaime. Šnekučiuojasi su Žermena Babef (pavardę sužinojo iš pienininkės) pas jos seserį, kuri, aišku, gyvena padoriam namely, turi sodą ir vištų.

„Manot, kad jūsų žmona?

„Tai nesvarbu."

O ponia Megre šiandien pasišovė daryti generalinę tvarką!

„Tu manai, kad verta gaišti?— pasakė jis jai.— Ilgai mes čia negyvensim! Tikrai susirasim butą malonesniam kvartale."

Jam nė į galvą neatėjo, kad ir po trisdešimties metų jie gyvens tame pačiame bute Rišaro-Lenuaro gatvėje, prisijungę gretimą butą.

Pusę dvylikos „Senas kalvadosas“ pagaliau sulaukė klientų — dailininkų baltom palaidinėm, gerai pažįstančių šeimininką, nes vienas pasveikino jį familiariai:

— Saliut, Pomeli!

Stačiomis jie išlenkė po stikliuką aperityvo, skaitydami valgiaraštį grifelinėje lentelėje, paskui susėdo prie lango.

Vidurdienį visi staliukai buvo užimti; ponia Pomel nešiojo į stalą patiekalus iš virtuvės, o jos vyras rūpinosi gėrimais, laipiojo iš rūsio į salę, iš salės į antresolę. Daugumas klientų buvo darbininkai iš gretimų statybų, bet matėsi vienas kitas vežikas; jų fiakrai stovėjo priešais namą.

Megre būtų labai norėjęs paskambinti ponui Le Bre ir pasiklausti, ką daryti. Jis prisivalgė, prisigėrė ir jautėsi apsunkęs. Jei dabar būtų Uazės departamente vietoj fleitisto, be abejonės, išsitiestų nusnūsti žolėje po medžiu, užsidengęs laikraščiu veidą.

Ėmė tirpte tirpti pasitikėjimas savimi, netgi savo amatu, kuris tarpais jam atrodydavo bereikalingas. Argi vyrui pritinka šlaistytis kiaurą dieną bistro ir stebėti namą, kuriame nieko nesidaro? Čia esantieji kiekvienas turėjo savo darbą. Visam Paryžiuj žmonių knibžda kaip skruzdėlių, bet jie bent žino, kur eina!

Nė vienas iš jų nėra priverstas, pavyzdžiui, kas pusvalandis išmesti po stikliuką kalvadoso su tipu, kurio akys vis labiau drumsčiasi, o šypsena kelia vis didesnį nerimą.

Kad Pomelis iš jo šaiposi, Megre neabejojo. Bet kas gi jam daryti? Išeiti ir stovėti kaip įbestam ant šaligatvio, kur kepina saulė, priešais daugybę langų?

Ryšium su tuo jam atgijo vienas nemalonus prisiminimas, kvailas nuotykis, dėl kurio jis vos nemetė policijos. Tai buvo maždaug prieš porą metų. Jam buvo pavesta aiškinti smulkius nusikaltimus, svarbiausia sekti kišenvagius, besidarbuojančius metro.

Kepurė, kaklaskarė, panešiotas švarkas sudaro...

Anuomet jis dar tuo tikėjo. Iš esmės kalbant, visada tikėjo. Tai atsitiko priešais „Samariteno“ universalinę parduotuvę. Jis leidosi metro laiptais, ir kaip tik priešais jį kažkoks tipas su

katiliuku mikliai nupiovė senai damai ridikiulio rankenėlę. Megre prišoko prie jo, atėmė juodą aksominį ridikiulį ir bandė sulaikyti patį vagį, bet tas užriaumojo:

— Laikykit vagį!

Ir minia visu smarkumu puolė Megre, o ponas su katiliuku nepastebimai dingo...

Šiuo metu jis ėmė abejoti savo bičiulio Žiusteno Minaro parodymais. Galimas dalykas, jog trečio aukšto langas ir atsidarė. O kas iš to? Kiekvienas turi teisę atsidaryti savo langą kad ir vidury nakties. Yra lunatikų, kurie šaukia...

„Senas kalvadosas" vėl ištuštėjo. Šeimininkas su pačia nuo pat ryto nepersitarė nė vienu žodžiu, kiekvienas tylėdamas dirbo savo darbą kaip gerai pastatytam balete.

Galų gale dvidešimt minučių trečios — įvykis. Gatve iš lėto pravažiuoja automobilis, pilkas „Dion-Butonas", prie vairo šoferis didžiuliais akiniais ir odine striuke.

Automobilis prie Žandro rūmų nesustojo, bet lėtai pravažiavo, ir Megre galėjo pamatyti, kad viduj nėra keleivių. Pripuolęs prie lango, pastebėjo ir numerį B.780.

Nėr kaip bėgti įkandin automobilio, kuris pasuko už Fonteno gatvės kampo. Smarkiai plakančia širdim Megre liko bestovįs vietoje, ir ne vėliau kaip po penkių minučių vėl iš lėto pravažiavo tas pats automobilis.

Atsigręžęs į bufetą, Megre pastebėjo, kad Pomelis į jį žiūri įsmeigęs akis, bet kas jo galvoj — neatspėsi. Jis tik pripylė du stikliukus ir pastūmė vieną klientui.

Automobilis daugiau nepasirodė. Kaip tik šiuo metu Operos kordebaletas šoka nimfas Versalio soduose, kur susirinkę visi šitie ponai paradinėm uniformom, kur grūdasi šimtatūkstantinė minia su vaikais ant tėvų pečių, raudonais balionais, koko[1] pardavėjais ir mažom popierinėm vėliavėlėm.

O Šaptalio gatvė snūduriuoja. Tik kada-ne-kada nutrinksi mediniu grindiniu vežikas.

Be dešimt keturios pasirodė Lui. Su juodu švarku, dryžėta liemene ir juodu katiliuku ant galvos. Kokią minutę jis pastovėjo tarpdury, užsirūkė cigaretę, atžariai pūsdamas dūmus

[1] Gėrimas iš saldymedžio ekstrakto su citrina.

prieš save, paskui iš lėto nužingsniavo iki Fonteno gatvės kampo. Megre matė, kaip jis įėjo į tabako krautuvėlę.

Ilgai netrukęs iš jos išėjo ir sugrįžo namo. Vieną akimirką jo žvilgsnį patraukė „Seno kalvadoso" iškaba; tačiau lauke taip skaisčiai švietė saulė, o viduj buvo taip tamsu, jog vargu ar jis būtų pažinęs sekretorių iš Sen-Žoržo kvartalo komisariato.

Ar jis ko nors laukė? Ar negalėjo apsispręsti, ką daryti? Jis nuėjo iki Blanš gatvės kampo ir ten, rodės, kažką pastebėjo, tik Megre nematė ką, paspaudė žingsnį ir dingo iš akių.

Megre vos neišbėgo jo vytis. Žmogiškas orumas jį sulaikė. Jautė, kad šeimininkas blausiomis akimis jį stebi. Reikėtų kaip nors pasiaiškinti, atsiskaityti, o kai po to pasiektų Blanš gatvę, rūmų užvaizdas, aišku, jau būtų toli.

Jam šovė į galvą kitas planas: ramiai susimokėti, pasinaudoti Lui išėjimu ir paskambinti prie Žandro durų, paklausti panelės Žandro ar tiesiog jaunutės Mari.

Jis nepadarė nei vieno, nei kito. Besvarstant iš Blanš gatvės į Šaptalio gatvę įsuko fiakras. Vežėjas odine kepure rūpestingai žiūrėjo į namų numerius ir sustojo kaip tik prie Žandro rūmų. Nuo pasostės nenulipo. Matyt, taip jam buvo nurodyta. Jo skaitiklis buvo išjungtas.

Praslinko ne daugiau kaip dvi ar trys minutės.

Vartų arkoje pasirodė Mari pelės snukučiu, su mezginių gaubčiuku, prijuostėle ir dingo. Paskui vėl pasirodė, nešina sakvojažu, žvilgtelėjo į vieną gatvės galą, į kitą ir nuėjo prie fiakro.

Pro stiklą Megre negirdėjo, ką ji pasakė vežėjui. Tasai, nenulipdamas nuo pasostės, paėmė iš jos sakvojažą, kuris, matyt, nebuvo sunkus, ir pastatė šalia savęs.

Mari pasišokinėdama grįžo atgal. Jos talija buvo laiba kaip Poler[1], pati tokia smulkutė, jog, rodės, jai turėtų būti sunku nešti plaukų kupetą ant galvos.

Jai dingus, po valandėlės pasirodė nauja žmogysta, moteriškė, stambi pilno kūno mergina, tamsiai mėlynu kostiumu, mėlyna skrybėle ir balta vualete su dideliais žirniais.

[1] Poler — Emili Mari Bušo (mirė 1939) — prancūzų aktorė, itin populiari Paryžiuje pirmojo pasaulinio karo išvakarėse.

Ko Megre paraudo? Ar kad jis matė ją vienmarškinę, sujauktam tarnaitės kambary?

Aišku, kad tai ne tarnaitė. Niekas kitas kaip Liza Žandro, kuri, nors ir skubėdama, labai oriai, truputį krypuodama klubais, priėjo prie fiakro ir atsisėdo.

Megre taip susijaudino, jog vos neužmiršo pasižymėti vežiko numerio: 48. Jis tučtuojau užsirašė ir vėl nuraudo, pajutęs įsmeigtą Pomelio žvilgsnį.

— Tokios tokelės!— atsiduso, svarstydamas, kokį dabar išsirinkti ąsotį.

— Kokios?

— Šit kas dedasi vadinamose padoriose šeimose.

Jis, atrodė, džiūgavo, bet šypsotis nesišypsojo.

— Jūs šito laukėt?

— Atsiprašau, ką jūs pasakėt?

Šeimininkas paniekinamai vyptelėjo ir pastūmė Megre stikliuką, lyg norėdamas pasakyti: „Jei jums patinka žaisti slapukais!"

Ir Megre, norėdamas atsigriebti ir lyg atgauti šeimininko malonę, pasakė:

— Tai panelė Žandro, ar ne?

— Baltazaro kavinės, teisingai, pone. Ir aš manau, mes negreit vėl ją pamatysim savo gatvėje.

— Jūs manot ji išvyko į kelionę?

Žmogėnas metė triuškinantį žvilgsnį. Jis gulte užgulė savo jaunąjį klientą visu penkiasdešimties šešiasdešimties metų sunkumu, visais stikliukais, išgertais su įvairiausio plauko žmonėm, visų kvartalo paslapčių žinojimu.

— Kieno naudai jūs dirbate?— staiga paklausė jis įtariai.

— Aš... niekieno...

Paprastas žvilgsnis pasakė tiesiau, negu žodžiai: „Meluoji!"

Paskui gūžtelėjo pečiais:

— Juo blogiau!

— Ką jūs pagalvojot?

— Prisipažinkite, kad jūs jau slampinėjot po kvartalą?

— Aš? Prisiekiu...

Tai buvo teisybė. Jam be galo norėjosi tai įrodyti. O šeimininkas ramiai žiūrėjo į jį, lyg abejodamas, paskui atsiduso:

— Aš jus palaikiau grafo draugu.

— Kokio grafo?

— Nesvarbu, kokio, jei aš apsirikau. Jūsų ir eigastis panaši į jo, ir kartais kūprinatės lygiai kaip jis.

— Jūs manot, kad panelė Žandro nuvyko pas grafą?

Pomelis nieko neatsakė — žiūrėjo į Lui, kuris vėl pasirodė Fonteno gatvės kampe. Kadangi jis nuėjo Blanš gatvės link, vadinasi, apsuko visą kvartalą. Jis atrodė linksmesnis, negu prieš tai. Atrodė, tikrai išėjęs pasivaikščioti, pasidžiaugti saulute. Nužvelgęs tuščią gatvę, jis, kaip žmogus, užsidirbęs stiklą balto vyno, įėjo į tabako krautuvėlę[1].

— Ar kartais ir čia užsuka?

Pasigirdo griežtas, sausas *ne*.

— Jo šlykštus snukis.

— Daugelio šlykštūs snukiai, bet ne mūsų valioj juos pakeisti.

Ar, tai sakydamas, jis neturėjo galvoj Megre? Lyg pats su savim jis kalbėjo toliau pro indų tarškesį, sklindantį iš virtuvės:

— Vieni žmonės atviri, o kiti — ne.

Megre rodėsi, jog tik menkutė kliūtis skiria jį nuo svarbių paslapčių, bet toji kliūtis, nelaimė, buvo šito kalvadosu permirkusio storulio pasitikėjimas. Ar bespės jį dar atgauti? O prarado tą jo pasitikėjimą tikriausiai tada, kai pasisakė nesąs grafo draugas. Megre rodėsi, aiškiai rodėsi, jog visas rytas — vieni nesusipratimai.

— Aš iš privačios policijos agentūros,— pasakė jis dėl visa ko.

— Šit kaip!

Argi šefas nepatarė jam nepainioti į tą reikalą oficialios policijos?

Jis griebėsi melo, norėdamas sužinoti teisybę. Jis daug būtų davęs, jei šią akimirką būtų buvęs dvidešimčia metų vyresnis, apkūnus ir tokių stambių pečių, kaip jo pašnekovas.

— Aš nemaniau, kad kas nors atsitiks.

— O atsitiko, kaip matot!

---

[1] Prancūzijoje tabako krautuvėlėse galima [illegible] išgerti vyno, kavos.

— Vadinasi, jinai, jūsų manymu, nebegrįš?

Jis vis pataikydavo pro šalį, nes Pomelis su pasigailėjimu tik gūžčiojo pečiais. Tada jis nutarė išbandyti kitą kelią.

— Dabar aš statau,— pareiškė jis, rodydamas į molinius ąsočius.

Negi šeimininkas atsisakys su juo išgerti? Tas dar sykį gūžtelėjo pečiais, sumurmėjo:

— Tokiu metu geriau atkimšti naują butelį.

Jis nusileido į rūsį paieškoti. Jei Megre jautėsi apgirtęs nuo kalvadoso stikliukų, išgertų per dieną, tai Pomelis žengė tvirtu žingsniu, ir laiptai be turėklių, greičiau panašūs į kopėčias, jo nė kiek negąsdino.

— Matot, jaunikaiti, reikia mokėt meluoti.

— Jūs manot, kad aš...

Tasai pripildė stikliukus.

— Kas paves tokį dalyką privačios policijos agentūrai? Tik ne grafas, ar ne? Ir juo labiau ne šitie ponai Žandro, ne tėvas ir ne sūnus. Na o ponas Juberas...

— Koks Juberas?

— Matot! Jūs net nežinot šeimos narių.

— Ar yra dar vienas sūnus?

— Kiek namų šioj gatvėj?

— Nežinau... Keturiasdešimt? Penkiasdešimt?

— Tai va, suskaičiuokit... O paskui belskit į kiekvienas duris. Gal rasit, kas jums smulkiau papasakos. O aš jus atsiprašysiu. Aš nevarau jūsų lauk. Galit pasilikti, kiek tik patinka. Tik dabar man metas nusnūsti pokaičio, ir aš šventai to laikausi.

Už bufeto stovėjo krėslas su pinta sėdyne, ir Pomelis atsisėdo nugara į langą, susidėjo rankas ant pilvo, užmerkė akis ir, rodės, tučtuojau nugrimzdo į miegą.

Nebegirdėdama balsų, žinoma, kyštelėjo galvą žmona su šluoste vienoj rankoj ir lėkšte kitoj ir, įsitikinusi, kad šeimininkas miega, grįžo prie savo indų, nė nežvilgtelėjusi į Megre, kuris, gerokai sukonfūzytas, sėdėjo prie lango.

IV skyrius

SENASIS PONAS IŠ BULONĖS MIŠKO AVENIU

Buvo sutarta, kad Minaras, grįžęs iš Konflano, paliks raštelį Megre bute Rišar-Lenuaro bulvare.

— Betgi jums visai nepakeliui?— protestavęs Megrė.

Vietoj atsakymo išgirdęs įprastinį:

— Nesvarbu.

Nedrąsiai, nenorėdamas numušti ūpo fleitistui, Megre taip pat paklausęs:

— O kokia dingstim jūs ten pasirodysit? Ką joms sakysit?

Tik dabar, praslinkus kuriam laikui, po varginančios dienos einant namo Didžiaisiais iliuminuotais bulvarais, muzikanto atsakymas truputį nugąsdino Megre:

— Nebijokit, rasiu ką pasakyti.

Nors ir buvo užėjusi popiet nusiminimo valandėlė (gal jį slėgė „Seno kalvadoso" šeimininkas, o gal kaltas buvo viršKinimas, sutrikęs nuo pat ryto maukiamo kalvadoso), Megre jautėsi labiau pasitikįs savim.

Kažkas jame pačiame dėjosi — jis dar gerai nežinojo kas; be abejonės, ką tik įvykęs įtampos nutraukimas jam pasidarys toks įprastas reiškinys, kad Orfevrų krantinėje kada nors bus laikomas tiesiog legendariniu.

Kol kas tai pasireiškė vien tuo, kad maloni šiluma apėmė visą kūną, kad sutvirtėjo žingsnis ir akys tikriau žvelgė į žmones, į šešėlius ir šviesas, į fiakrus ir tramvajus aplink.

Visai neseniai, sėdėdamas Šaptalio gatvėj, Megre pyko ant savo komisaro, kam tasai leido jam tirti šį dalyką, ir nedaug tetrūko, kad pagalvotų, jog Le Bre tyčia iškirto jam piktą pokštą.

Argi vienui vienas gali pulti tokią tvirtovę, kaip Baltazarų rūmai? Argi taip dirba *tūzai* iš šefo operatyvinės grupės? Jie turi aibę priemonių savo žinioj; bylas, korteles, visur pilna bendradarbių, informatorių. Jeigu jiems reikia susekti dešimt asmenų, jie pasiunčia dešimt inspektorių įvairiausiais pėdsakais.

O Megre dabar staiga pasijuto patenkintas, kad yra vienas, kad vienas gali vaikščioti ir šniukštinėti visus kampus.

Tada jis dar nenumanė, kad tai pasidarys jo metodu, kad, tapęs specialios operatyvinės grupės viršininku, turinčiu būrelį pavaldžių policininkų, jis vis tiek pats „smaksos", seks įtartiną asmenį gatvėmis, valandų valandomis lauks kokiam nors bistro.

Prieš išeidamas iš „Seno kalvadoso", kur Pomelis rodė jam didžiausią abejingumą, jis dar dukart paskambino telefonu. Iš pradžių į Miesto transporto valdybą, nes fiakras, kuriuo išvažiavo Liza Žandro, turėjo tos kompanijos ženklą. Atsakymo ilgai teko laukti.

— Keturiasdešimt aštuntas numeris priklauso La Viletės parkui. Vežėjo pavardė — Eženas Kornijis. Šiandien jis pradėjo darbą dvyliktą dienos. Maža vilties, kad grįš į parką anksčiau kaip vidurnaktį.

— Gal žinot, kur galėčiau jį šiuo metu rasti?

— Paprastai jis stovi Sent-Ogiusteno aikštėje, žiūrint, žinoma, kiek jam pasitaikys keleivių. Ten yra restoraniukas „Susitiksime Centriniame Masyve". Nutaikęs laisvesnę valandėlę, jis, regis, ten užkandžiauja.

Po to paskambino į prefektūrą, į automobilių valdybą. Automobilio numerio ieškojimas dar ilgiau užtruko. Kadangi Megre pasisakė esąs iš komisariato, jam pasiūlė vėliau paskambinti.

— Geriau palauksiu prie telefono.

Pagaliau jam pranešė pavardę ir adresą: markizas de Bazankuras, Gabrielio aveniu 3.

Vėl turtuolių kvartalas, tikriausiai rūmai su langais į Eliziejaus laukus. Megre jokiu būdu neis ten skambinti prie durų. Užsuko į tabako krautuvėlę paskambinti telefonu.

— Prašom pakviesti markizą de Bazankurą.

Pasipūtęs balsas paklausė:

— Asmenišku reikalu?

Kai jis patvirtino, išgirdo:

— Ponas markizas mirė prieš tris mėnesius.

Tada jis naivokai leptelėjo:

— Ar jo niekas nepavaduoja?

— Atsiprašau, nesupratau. Visas jo turtas parduotas, tik rūmams dar neatsirado pirkėjo.

— Gal žinot, kas nupirko „Dion-Butoną"?

— Kažkoks mechanikas iš Akacijų gatvės Didžiosios Armijos aveniu rajone. Užmiršau jo pavardę, bet manau, kad kito garažo ten nėra.

Penktą valandą Megre nuvažiavo metro į Žvaigždės aikštę, iš tikrųjų susirado garažą nurodytoj gatvėj, bet jis buvo uždarytas, popieriaus lapelis skelbė:

Teirautis šalia

Iš vienos pusės buvo batsiuvio dirbtuvėlė, iš kitos — bistro. Teirautis reikėjo bistro. Gaila, bet vyno pardavėjas nieko nežinojo.

— Dede šiandien nebuvo, Jis, žinote, verčiasi kuo pakliūva. Pasitaiko išvažiuoti klientų reikalais.

— Gal pasakytumėt jo namų adresą?

— Jis gyvena kažkokiam viešbutėly, Ternų pusėje, kuriam tiksliai — nežinau.

— Jis vedęs?

Megre nieko tikro nežinojo, nes nedrįso per daug leistis į anketinius apklausinėjimus, bet jam kažkodėl susidarė įspūdis, kad Dede yra iš tos gan ypatingos padermės ponaičių ir kad jeigu jis turi kokią draugę, tai daugiausia šansų sutikti ją ant šaligatvio tarp Žvaigždės aikštės ir Ternų aikštės.

Likusią popietės dalį jis praleido beieškodamas vežėjo Kornijo. Susirado restoraniuką „Susitiksime Centriniame Masyve".

— Labai retas dalykas, kad jis neužeitų užkąsti.

Lyg tyčia, bet šiandien kaip tik taip atsitiko. Vežėjui Kornijui nepasitaikė nė vieno maršruto prošal jo priebėgos Sent-Ogiusteno aikštėje.

Pagaliau Megre pasuko namo, žengė pro vartų arką. Namsargė pravėrė langelį stiklinėse duryse.

— Ponas Megre!.. Ponas Megre!.. Turiu jums perduoti kai ką svarbaus...

Tai buvo laiškelis, kurį prašyta perskaityti čia pat.

Namo tuoj neikite. Man reikia pirma su jumis pasikalbėti. Laukiau jūsų ilgai — kiek galėjau. Užsukite į „Kliši" alinę. Panelė viršuj su jūsų žmona.

Jums atsidavęs
Žiustenas Minaras

Jau buvo sutemę. Stovėdamas ant šaligatvio, Megre pakėlė galvą, pamatė, kad štoros jų bute nuleistos, įsivaizdavo abi moteris jų mažame valgomajame, kuris kartu buvo ir salonas. Apie ką jodvi gali šnekėtis? Ponia Megre savo papratimu — jis ją pažįsta — tikriausiai padengė stalą ir vaišina pietumis viešnią.

Jis sėdo į metro, išlipo Blanš aikštėje, įėjo į erdvią alinės salę, kur atsidavė alum ir raugintais kopūstais. Nedidelis penkių žmonių orkestrėlis kaip tik šiuo metu griežė. Žiustenas griežė ne fleita, o kontrabasu ir už to didžiulio instrumento atrodė dar menkesnis.

Megre atsisėdo prie marmurinio staliuko ir pasvarstęs užsisakė raugintų kopūstų ir bokalą alaus. Po vienos pjesės Minaras priėjo prie jo.

— Atleiskit, kad aš prašiau jus čia ateiti; man buvo svarbu pasišnekėti su jumis pirma, negu ją pamatysit.

Jis buvo labai susijaudinęs, gal net truputį neramus, ir Megre pajuto, kad ir jam darosi neramu.

— Aš nepagalvojau, kad ištekėjusios sesers kita pavardė. Užtat sugaišau jos beieškodamas. Jos vyras geležinkelininkas, palydovas, ir dažnai nebūna namie po dvi tris dienas. Jie gyvena namely kalvos pašlaitėj, už tvoros — sodas, daržas ir balta ožka, pririšta prie kuoliuko.

— Žermena ten buvo?

— Kai aš atėjau, abidvi sėdėjo už stalo, pasidėjusios didžiulį dubenį kraujinių dešrų, kurios baisiausiai trenkė svogūnais.

— Sesuo dar nepagimdžiusi?

— Dar ne. Laukia. Atrodo, dar gali praeiti kelios dienos. Aš joms pasisakiau, kad esu draudimo agentas, kad sužinojau, jog jaunoji ponia laukiasi šeimynos ir kad dabar puikiausias momentas pasirašyti polisą.

Šmuikininkas — jis ir orkestro vadovas — pakabino ant trikampio kartoną su sekančio numerio pavadinimu, pabarbeno į piupitrą smičiaus galu, ir Žiustenas atsiprašęs užlipo į estradą. Grįžęs skubiai pasakė:

— Nebijokit. Aš manau, kad viskas susiklostys kuo geriausiai. Apie draudimus aš nusimanau, nes tai mano žmonos arkliukas. Jinai įsitikinusi, kad aš neišgyvensiu ilgiau kaip trejetą metų ir kad... Bet tai nesvarbu! Žermena — nieko sau mergina, pilna, nešioja didelį šinjoną, kurį kas minutė taisosi, o jos akys daro keistą poveikį. Jūs pamatysit! Ji visą laiką žiūrėjo į mane. Ji staigiai paklausė, kokios kompanijos vardu aš dirbu. Aš jai pasakiau pirmą užėjusią ant liežuvio, ir tada ji panoro sužinoti, kas mano viršininkas. Ji man uždavė krūvą klausimų ir galiausiai pareiškė:

— *Aš tris mėnesius draugavau su vienu vyruku, kuris dirbo toje pačioje kompanijoje.*

Paskui be jokių įžangų:

— *Jus pasiuntė Lui?*

Vėl reikėjo lipti į estradą, ir visą laiką, kol griežė Vienos valsą, Minaras žvilgčiojo į Megre, lyg norėdamas jį nuraminti. Jis tarytum sakė: „Nebijokit! Laukit tęsinio!"

O tęsinys buvo toks:

— Aš ją užtikrinau, kad ne Lui.

— *Ir jokiu būdu ne grafas!*— atkirto ji.

— Ne.

— *Tai gal Rišaras... Sakykit, ar jūs kartais ne iš jo žmonių?*

Matote, kas tai per mergina? Aš turėjau apsispręsti. Sesuo už ją jaunesnė. Tik metai ištekėjusi. Ji dirbo visokius darbus kaip tarnaitė Sen-Lazaro kvartale, kur susipažino su savo vyru. Žermenai patinka ją stulbinti. Jei norit žinoti mano nuomonę, stulbinti žmones — jos aistra. Ji žūt būt nori atrodyti įdomi, suprantat?

Be abejo, ji svajojo tapti aktore. Pavalgiusi užsirūkė cigaretę, bet rūkyti visai nemoka.

Vienas kambarys su didele lova ir padidinta vestuvių nuotrauka ovaliniuose rėmuose.

— *Tai jūs tikrai ne iš pono Rišaro žmonių?*

Jos akys išverstos, ir kartais kalbėdama ji įsistebeilija į vieną tašką. Tai trikdo. Sakytum kvanka, bet taip tik atrodo, nes ji niekad nesusimaišo.

— *Matai, Olga,*— pasakė ji seseriai išvargusi,— *koks sudėtingas gyvenimas šiam pasauly? Aš tau sakiau, kad geruoju tas nesibaigs.*

Aš ją paklausiau, kada ji mananti grįžti į darbą.

— *Manau, kad daugiau nekelsiu kojos į šitą landynę.*

Ir jai vis knietėjo sužinoti... Tada...

Muzika! Fleitistas žvilgsniu maldavo Megre apsišarvuoti kantrybe, nesigraužti.

— Tai va! Juo blogiau, jei aš negerai padariau. Aš jai išklojau visą teisybę.

— Kokią teisybę?

— Kad panelė šaukėsi pagalbos, kad man Lui trenkė kumščiu į veidą, kad atėjot jūs, kad jums parodė vienmarškinę merginą, sakydami, jog tai Žermena. Jinai įtūžo. Aš įspėjau, kad oficialus tyrimas nepradėtas, kad jūs ėmėtės to reikalo, taip sakant, privačiai, kad būtumėt laimingas pamatyti ją, ir, man dar nespėjus baigti, ji suskato rengtis. Aš dar ir dabar matau, kaip ji vienomis kelnaitėmis dantytais pakraščiukais ir liemenėliu rausiasi savo valizoje, teisindamasi seseriai:

— *Supranti, vaikas vis tiek ateis į pasaulį, o man tai yra gyvenimo ar mirties klausimas.*

Aš tiesiog nežinojau, ką daryti, bet pagalvojau, kad jums bus naudinga ją išgirsti. Aš ją nuvedžiau pas jus. Šnektelėjau apačioj, laiptų aikštelėj, su jūsų žmona. Dieve, kokią švelnią žmoną jūs turit! Aš paprašiau žiūrėti, kad mergina nepabėgtų.

Jūs ant manęs pykstat?

Kaip ant jo pykti?

Nusiramint Megre labai nenusiramino, tačiau atsiduso:

— Gal būt, ir gerai.

— Kada aš jus pamatysiu?

Megre atsiminė, kad vidurnaktį turi susitikti su vežėju Korniju.

— Gal dar šį vakarą.

— Jeigu nepasimatysim, leiskite man užeiti pas jus iš ryto — dabar aš žinau jūsų namą. O, dar viena smulkmena...

Jis sumišo, nežinodamas, ar sakyti.

— Ji mane klausė, kas atlygins išlaidas, ir aš jai pasakiau... Aš nežinojau, ką atsakyti... Pasakiau, kad nesirūpintų... Bet, žinot, jeigu jums nėra kaip, aš...

Šį sykį Megre išėjo muzikai griežiant ir nuskubėjo į metro. Jį vėl apėmė kažkoks susijaudinimas, kai pamatė pro durų apačią šviesą savo bute; rakto ieškoti jam nereikėjo, nes ponia Megre visada pažindavo jo žingsnius.

Ji pažiūrėjo į jį suprantančiu žvilgsniu ir linksmai pasakė:

— Tavęs laukia žavi mergina.

Šaunioji ponia Megre! Ji pasakė be ironijos. Ji norėjo būti meili. O toji nuostabioji panaitė sėdėjo, alkūnėm užsikvempusi ant stalo, priešais nešvarias lėkštes su cigarete lūpose. Jos didelės akys smigte įsmigo į Megre, lyg norėdamos jį praryti. Vis dėlto ji dar turėjo kai kurių abejonių.

— Ar jūs tikrai iš policijos?

Nieko nesakęs, jis jai parodė savo pažymėjimą, ir ji nebenuleido nuo jo akių. Priešais ją stovėjo stikliukas: ponia Megre ištraukė savo kiršą, skirtą didelėms šventėms.

— Manau, kad tu nepietavai?

— Ne, pietavau.

— Tada aš jus palieku. Man reikia suplauti indus.

Ji nukraustė stalą, išėjo į virtuvę, bet durų uždaryti nesiryžo.

— Jūsų draugas irgi iš policijos?

— Ne. Ne visai. Jis atsitiktinai...

— Jis vedęs?

— Atrodo, taip.

Jam buvo kažkaip nesmagu namų aplinkoje su ta keista mergina, kuri anaiptol nesijautė esanti viešnia: stodavosi, taisydavosi šinjoną priešais židinio veidrodį, sėsdavosi į ponios Megre fotelį, sumurmėjusi:

— Galima?

Megre ją paklausė:

— Ar jūs seniai pažįstat panelę Žandro?

— Kartu mokėmės.

— Jūs, reikia manyti, iš Ansevalio, tiesa? Ansevaly jūs ir lankėt kartu mokyklą?

Jis nusistebėjo, kad Baltazarų kavinių paveldėtoja mokėsi kaimo mokyklėlėje.

— Aš noriu pasakyti, kad mudvi vienmetės, vienas kitas mėnesis skirtumo. Jai sukaks dvidešimt vieneri ateinantį mėnesį, o man sukako prieš porą savaičių.

— Ir judvi abi lankėt Ansevalio mokyklą?— pakartojo jis klausimą.

— Ji ne. Ji buvo Nevero vienuolyne. Bet mokėmės tuo pačiu metu.

Jis suprato. Ir nuo to momento pasidarė nepatiklus, stropiai stengėsi atskirti prasimanymą nuo teisybės, teisybę nuo pusiau teisybės ar to, kas panašu į teisybę.

— Jūs tikėjotės, kad kas nors atsitiks Šaptalio gatvėj?

— Aš visad maniau, kad geruoju tas nesibaigs.

— Kodėl?

— Todėl, kad jie viens kito nekenčia.

— Kas tokie?

— Panelė ir jos brolis. Jų namuose aš jau ketveri metai. Stojau dirbti tuoj po ponios mirties. Jūs žinote, tiesa, kad ji žuvo geležinkelio katastrofoj, kai važiavo gydytis į Vitelio vandenis? Tai buvo baisu.

Ji tai pasakė, lyg pati būtų buvusi, kai ištraukė šimtą su viršum lavonų iš po sudaužytų vagonų.

— Už ponios galvos, suprantate, testamentas neturėjo jokios reikšmės.

— Jūs gerai pažįstate šeimą?

— Aš gimusi Ansevalyje. Mano tėvas ten gimė. Mano senelis, kuris buvo vienas iš grafo fermerių, lošdavo su senuoju ponu biliardą.

— Su kokiu senuoju ponu?

— Taip jis po šiai dienai tebevadinamas mūsų krašte. Jūs nieko nežinot? Aš maniau, kad policija apie viską informuota.

— Jūs, be abejo, kalbat apie senąjį poną Baltazarą?

— Taip, apie poną Hektorą. Jo tėvas buvo kaimo šikšnius. Ir taip pat bažnyčios varpininkas. Dvylikos metų Hektoras

tapo kromelninku. Jis vaikščiodavo iš fermos į fermą su savo kromu ant nugaros.

— Tai jis įsteigė Baltazaro kavines?

— Taip. Bet tas nekliudė mano seneliui iki pat gyvenimo galo jį tujinti. Jis ilgai nesirodė mūsų krašte. O kai pasirodė, jau buvo turtingas, ir mes sužinojom, kad jis nusipirko pilį.

— O kas anksčiau valdė tą pilį?

— Ansevalio grafas, po šimts!

— Ar nieko nebėra iš Ansevalio grafų giminės?

— Yra vienas. Panelės simpatija. Gal man įpiltumėt stikliuką likerio? Tai iš jūsų tėviškės?

— Iš mano žmonos tėviškės.

— Kai pagalvoju, kad šita ragana — aš ne apie jūsų žmoną kalbu — turėjo tiek įžūlumo pasivadinti mano vardu ir gulėti mano lovoje! Jūs tikrai matėt ją vienais marškiniais? Ji storesnė už mane. Apie jos kūną aš galėčiau nemažai ką papasakoti. Krūtinė kaip...

— Vadinasi, senis Baltazaras, kavinių savininkas, nusipirko Ansevalio pilį. Jis buvo vedęs?

— Vedęs, tik jo žmona tuo metu jau buvo mirusi. Jis turėjo dukterį gražuolę, baisiai išdidžią. Ir sūnų, poną Juberą, niekam tikusį. Kiek sesuo buvo žiauri, tiek jis — meilus. Jis daug važinėjo po užsienius.

— Kai visa tai dėjosi, jūsų dar pasauly nebuvo?

— Žinoma. Bet ir dabar tas pat!

Megre nejučiomis išsitraukė iš kišenės užrašų knygelę ir ėmė žymėtis vardus, brėžti kaip ir genealoginį medį. Jautė, kad su tokia mergina, kaip Žermena, reikalingas tikslumas.

— Taigi pirmas buvo Hektoras Baltazaras, kurį jūs vadinate senuoju ponu. Kada jis mirė?

— Prieš penkerius metus. Lygiai metais anksčiau už dukterį.

Megre pagalvojo apie Felisjeną Žandro, kuris irgi buvo senas, nusistebėjo:

— Jis, tur būt, buvo labai senas?

— Aštuoniasdešimt aštuonerių metų. Gyveno vienas didžiuliuose rūmuose Bulonės miško aveniu. Ir pats, dukters padedamas, reikalus tvarkė.

— Nę sūnus?

— Gink dievel Sūnus netgi kojos įkelti į kontorą neturėjo teisės. Gaudavo išlaikymą. Jis gyvena krantinėje netoli Naujojo tilto. Sako, jis dailininkas.

— Luktelkit... Bulonės miško aveniu... Jo duktė ištekėjusi už Felisjeno Žandro.

— Teisybė. Bet ponas Felisjenas nė to tiek neturėjo teisės kištis į reikalus.

— Kodėl?

— Kažkada seniau mėgino... Jis lošėjas... Ir dabar kiekvieną popietę važiuoja žiūrėti lenktynių... Sako, kad kažką ten pridirbo su vekseliais ar čekiais. Jo uošvis su juo netgi nesikalbėdavo.

Paskui Megre gavo susipažinti su rūmais Bulonės miško aveniu, vienais biauriausių ir puošmenomis perkrautų rūmų Paryžiuje su viduramžiškais bokšteliais ir vitražais. Gavo pamatyti ir senio fotografiją — kreidinis ryškių bruožų veidas, ilgi balti bakenbardai, užsagstytas iki pat kaklo surdutas — matyti tik dvi baltos krūtinės juostelės aplink juodą kaklaraištį.

Jei Megre būtų labiau susipažinęs su Paryžiaus aukštuomenės gyvenimu, jis būtų žinojęs, kad senis Baltazaras savo rūmus ir visus surinktus paveikslus užrašė valstybei su sąlyga, kad ten būtų įsteigtas muziejus. Po jo mirties apie tai buvo itin kalbama. Daugiau kaip metus ekspertai ginčijosi tarpusavy, ir vyriausybė galų gale atsisakė to palikimo, kadangi didžiuma paveikslų buvo suklastoti.

Pamatys Megre ir dukters portretą: plaukai sušukuoti į kuodą ant pakaušio, iš profilio tikra imperatorienė Eugenija[1], veidas toks pat šaltas, kaip ir Baltazarų dinastijos įsteigėjo.

O Felisjeną Žandro dažytais ūsais, šviesiais getrais ir lazdele auksiniu bumbulu jis jau pažinojo.

— Senis, atrodo, niekino visą pasaulį: tame tarpe sūnų, paskui žentą, ant galo poną Rišarą, kurį kiaurai permatė. Išimtį darė tik savo dukteriai ir anūkei, panelei Lizai. Jis tvirtino, kad tik jodvi esančios jo kraujo, ir paliko testamentą, kur

---

[1] Napoleono III žmona.

pats velnias galvą nusisuktų. Apie jį galėtų jums pasakyti ponas Brakmanas.

— Kas tasai ponas Brakmanas?

— Jo notaras. Jam devinta dešimtis eina. Visi kiti jo prisibijo, nes jis vienas žino.

— Ką žino?

— To man nesakė. Viskas turi paaiškėti, kai panelei Lizai sukaks dvidešimt vieneri, štai kodėl jie šiuo metu taip siunta. Aš nepalaikau nei vienos, nei kitos pusės. Bet jei būčiau norėjus...

Megre dingtelėjo išganinga mintis.

— Ponas Rišaras?— paklausė, įsitraukdamas į žaidimą.

— Jis ilgokai sukosi apie mane. Bet aš jam tiesiai pasakiau, kad ne ant tokios pataikė, ir patariau geriau su Mari. „Toji vištelė mielai sutiks,"— išpoškinau aš jam.

— Ir jis paklausė jūsų patarimo?

— Iš kur man žinot. Su šitokiais žmonėm susidėjęs, niekad nieko nežinosi. Mano nuomone — o aš juos gerai pažįstu!— jie visi kažkokie kvankšt.

Jai šitaip bekalbant, jos akys dar labiau išvirto, ir nuo to smeigte įsmeigto žvilgsnio darėsi nejauku. Ji pasilenkė prie Megre. Galėjai pamanyti, kad jinai tuoj griebs jį už kelių.

— O Lui irgi iš Ansevalio?

— Jis mūsų buvusio mokytojo sūnus. Bet kai kas mano, kad iš teisybės jis — klebono sūnus.

— Jis palaiko Rišaro pusę?

— Ką jūs?! Jis neatstoja nuo panelės nė per žingsnį. Jis buvo su senuoju ponu iki pat jo mirties. Slaugė jį per visą ligą ir tikriausiai žino daugiau už bet ką, gal net ir už poną Brakmaną.

— Jis niekad jūsų nekibino?

— Lui?

Ir suprunkštė.

— Kur jis ten kibins! Pažiūrėti vyras dar nieko sau, plaukai juodi, nepražilę. Tik po teisybei jis daug senesnis. Jam mažiausiai penkiasdešimt penkeri. Ir pagaliau koks jis be vyras. Suprantat? Užtat ponia Lui ir Alberas...

— Atsiprašau, kas per vienas tasai Alberas?

— Liokajus. Jis irgi iš Ansevalio. Iki dvidešimt vienerių metų buvo žokėjum.

— Atsiprašau. Mane vedžiojo po visą namą, bet aš nemačiau kambario, kuriame...

— Todėl kad jis miega virš arklidžių, su Žeromu.

— Žeromu?

— Pono Felisjeno vežėju. Tik Arsenas, šoferis, kuris yra vedęs ir turi vaiką, gyvena kitur.

Galų gale pilnas bloknoto lapukas visom kryptim buvo primargintas vardų.

— Jei kas ir šovė į panelę — aš tuo nesistebėčiau — tai greičiausiai ponas Rišaras, susibaręs su ja.

— Ar jie dažnai barasi?

— Galima sakyti kasdien. Vieną kartą jis taip suspaudė jai riešą, kad mėlynes nešiojo visą savaitę. Bet ji ginasi, spiria jam į blauzdą ar gal ir aukščiau. Bet aš eičiau lažybų, kad šovė visai ne į panelę.

— Tai į ką?

— Į grafą!

— Kokį grafą?

— Negi jūs nesuprantat? Į Ansevalio grafą.

— Iš tiesų! Juk yra dar vienas Ansevalio grafas.

— To grafo, kuris pardavė pilį senajam Baltazarui, anūkas. Panelė kažkur jį susirado.

— Jis turtingas?

— Ar jis? Plikas kaip tilvikas.

— Jis lankosi pas juos?

— Jis lankosi pas panelę.

— Jis... Aš noriu pasakyti...

— Klausiat, ar jis miega su ja? Nemanau, kad jis su ja prasidėtų. Dabar suprantat? Jie visi kažkokie trenkti. Piaunasi kaip šunys. Tik vienam ponui Juberui niekas ne galvoj, o tuodu, brolis su seseria, kiekvienas stengiasi patraukti jį savo pusėn.

— Jūs kalbat apie Juberą Baltazarą, senio sūnų? Kiek jam metų?

— Tur būt, apie penkiasdešimt! O gal daugiau? Jis labai puikus, labai išauklėtas. Atėjęs visada paplepa su manim. Sa-

kykit, traukiniai į Konflaną jau nebeina? Man reikia kur nors pernakvoti. Turėsit kur mane paguldyti?

Jos žvilgsnis buvo toks provokuojantis, jog Megre kostelėjo ir nesąmoningai pažvelgė į virtuvės duris.

— Gaila, bet mes neturim svečių kambario. Mes ką tik įsikūrę.

— Jaunavedžiai?

Ir šitie žodžiai jos lūpose įgavo kone nepadorią prasmę.

— Aš jums surasiu kambarį viešbuty, šitam kvartale.

— Jūs jau einat miegoti?

— Ne, dar turiu pasimatymą mieste.

— Teisybė, kad policininkams ne dažnai tenka išsimiegoti savo lovose. Keista, bet jūs visai nepanašus į policininką. Aš pažinojau vieną iš mūsų kvartalo — aukštą, juodą, vardu Leonardas...

Megre nieko nenorėjo apie jį žinoti. Ji, atrodė, pažinojo daug vyrų, jų tarpe ir draudimo agentus.

— Manau, kad aš jums dar būsiu reikalinga? Būtų gera dingstis grįžti pas juos lyg niekur nieko. Galėčiau kiekvieną vakarą papasakoti, kas ten dedasi.

Iš virtuvės girdėjosi puodų tarškesys, tačiau Megre ne dėl to išsilenkė pasiūlymo. Tiesiog jį gąsdino Žermena.

— Ryt susitiksim. Jei leisit, aš jus palydėsiu...

Vilktis ji neskubėjo, pirmiausia dar pasitaisė plaukus priešais veidrodį, paskui griebė grafiną su kiršu:

— Galima? Aš tiek kalbėjau, tiek galvojau... Jūs negeriat?

Nėr reikalo jai prisipažinti, kiek jis savo noru ar per prievartą išmaukė šiandien kalvadoso stikliukų.

— Aš tikrai turiu jums daug daug ko papasakoti. Žmonės rašo romanus, nė dalelės neišgyvenę to, ką išgyvenau aš. Jei aš imčiaus rašyti...

Megre įėjo virtuvėn, pabučiavo žmoną į kaktą. Žmona pažiūrėjo į jį linksmai, šelmiška kibirkštėlė žybtelėjo jos akyse.

— Aš gal vėlai šiandien pareisiu.

O ji erzindama:

— Nesnausk, Žiuli!

Netoliese Voltero bulvaro buvo pigus viešbutukas. Gatvėje Žermena nesivaržydama įsikabino Megre už parankės.

— Tie aukštakulniai bateliai...

Po šimts! Ji labiau pripratusi prie klumpių!

— Jūsų žmona labai maloni. Ji puikiai verda.

Jis nedrįso jai duoti pinigų už kambarį. Įėjo į viešbučio kontorą ir nuraudo, kai budintysis paklausė:

— Nakčiai ar trumpam?

— Nakčiai. Tik panelei...

Kol tarnautojas žiūrėjo į raktų lentą, Žermena, nė neatsiprašiusi, dar stipriau įsikibo jam už parankės, nors dabar stovėjo vietoje.

— Aštuonioliktas. Antras aukštas, kairėj. Palaukit, aš jums duosiu rankšluosčius.

Megre nenorėjo prisiminti, kaip jis jos atsikratė.

Laiptai buvo iškloti raudonu taku.

Vienoj rankoj ji laikė abu rankšluosčius, o kitoj — raktą su variniu ženkleliu. Tarnautojas vėl įniko į laikraštį.

— Jūs iš tikro neturit man daugiau klausimų?

Ji stovėjo ant pirmo laipčiuko. Smeigte įsmeigtos akys buvo dar labiau išvirtusios. Kažkodėl jis pagalvojo apie vabzdį maldininką: sako, kad patelės po apvaisinimo suėdančios patinus.

— Ne... Šiandien ne...— sumurmėjo.

— Visai užmiršau, kad jūs turit pasimatymą.

Jos drėgna lūpa ironiškai atvipo.

— Tada rytoj?

— Taip, rytoj.

Bent jau šitaip dalykai turėjo susiklostyti. Megre dar buvo nepritręs. Jis tik prisimena, kad į veidą tvoskė šutas, kai įbėgo į metro, kad klanktelėjo automatinės durys; prisimena ilgą kelionę požemio prietemy: siluetai sulig kiekvienu vagono krestelėjimu šokinėja, veidai elektros šviesoje ištįsę, akys užmerktos.

Jis gerokai paklaidžiojo tuščiomis silpnai apšviestomis gatvėmis palei La Viletės vartus, kol pagaliau rado didžiulį angarą, pilną pristatytą fiakrų, ienom į viršų, o už jo, kiemo gale, arklides, iš kurių padvelkė šiluma.

— Kornijis? Ne, jis dar negrįžęs. Gal palauksit?

Vežėjas pasirodė tik pusę pirmos, girtas kaip dūmas, ir nustebęs pažiūrėjo į Megre.

— Poniutė iš Šaptalio gatvės? Pala! Tai ji man davė franką arbatpinigių. Ir aukštas brunetas.

— Koks aukštas brunetas?

— Tas, kuris mane sustabdė Blanš gatvėje, po šimts, ir liepė važiuoti į Šaptalio gatvę prie... Keista, bet aš niekaip neprisimenu numerių. O vežėjui vis dėlto derėtų.

— Jūs ją nuvežėt į stotį?

— Į stotį? Kokią stotį?

Jis spoksojo padėrusiom akim, paskui šmirkštelėjo ilgą čiurkšlę kramtomojo tabako syvų tiesiai prieš save, vos nepataikęs Megre ant kelnių.

— Pirmiausia ne į stotį... O antra... Antra...

Megre irgi įspaudė franką jam į delną.

— Į viešbutį priešais Tiuilri, mažytėj aikštėj... Pala... Vadinasi paminklo vardu... aš visad maišau paminklų vardus... Į „Luvro" viešbutį... Na, Kuziuk.

Nebevaikščiojo nei metro, nei autobusai, nei tramvajai, ir Megre turėjo pėsčias kinkuoti be galo ilga Flandrijos gatve, kol pasiekė judresnį ir šviesų kvartalą.

„Kliši" alinė tikriausiai uždaryta, o Žiustenas Minaras, be abejo, grįžo į Argijeno gatvę, kur gavo aiškintis su žmona.

V skyrius

MEGRE PIRMĄKART PABUNDA GARBĖS TROŠKIMAS

Megre skutosi valgomajame, pasikabinęs savo veidroduką ant lango špingaleto. Rytais jis turėjo maniją sekioti įkandin žmonos, rengtis, tvarkytis visuose kambariuose, gal būt, dėl to, kad tai buvo pačios geriausios jų intymumo valandėlės. Neprošal pažymėti ir vieną didžiai vertintiną ponios Megre savybę: ką tik atsikėlusi, ji būdavo tokia pat gaivi, smagiai nusiteikusi, kaip ir vidury dienos. Jie prasiverdavo langus ir traukdavo šviežią orą. Girdėdavo kūjo dūžius kalvėje, ve-

žimų dardesį, arklių žvengimą, karts nuo karto netgi padvelkdavo šiltu mėšlu iš valomų šalimais arklidžių, kurios priklausė perkraustymo kontorai.

— Tu manai, kad jinai iš tikrųjų ne viso proto?

— Jeigu jinai būtų pasilikusi savo kaime, jeigu būtų ištekėjusi ir augintų krūvą vaikučių, gal tąs ir nekristų į akis. Daugių daugiausia — vaikai gal būtų ne vieno tėvo.

— Žiūrėk, Megre! Ar tik ne tavo draugužis vaikštinėja ten ir atgal šaligatviu?

Megre išsilenkė pro langą muiluotu žandu, pažino Žiusteną Minarą, kuris kantriai jo laukė.

— Tu neprašai jo užlipti?

— Kam? Po penkių minučių aš būsiu gatavas. Ar tu šiandien kur nors eisi?

Megre ją retai klausinėdavo, ką veiksianti dieną, ir ji tučtuojau suprato.

— Tu nori, kad aš prižiūrėčiau panelę?

— Labai galimas daiktas, kad šito paprašysiu. Jei aš ją paliksiu vieną Paryžiuje,— o liežuvio ji nenulaiko,— tai dievaižin kam ir ką gali priplepėti.

— Tu dabar eini pas ją?

— Tučtuojau.

— Ją rasi dar lovoje.

— Galimas daiktas.

— Einu lažybų, kad tau bus sunku išsikilpoti iš jos žabangų.

Kai jis išėjo iš tarpuvartės, Minaras lyg niekur nieko prisigretino prie jo ir ėmė klausinėti:

— Ką šiandien darom, patrone?

Ir Megre po daugelio metų prisimins, kad mažasis fleitistas buvo pirmasis, pavadinęs jį patronu.

— Matėt ją? Išpešėt ką nors? Aš beveik nesudėjau akių. Jau buvau beužmingąs, tik dingtelėjo galvon vienas klausimas.

Judviejų žingsniai aidėjo Rišar-Lenuaro bulvaro šaligatviu. Iš tolo matėsi judrus Voltero bulvaras.

— Jeigu šovė, vadinasi, šovė į ką nors. Tad man ir kilo klausimas, į ką pataikė. Ar aš jums neįkyrėjau?

Apie įkyrėjimą nebuvo nė kalbos, nes tasai klausimas ir Megre nedavė ramybės.

— Sakykim, kad šūvis nieko nekliudė... Žinoma, sunku įsivaizduoti save tų žmonių vietoje... Bet man atrodo, kad jeigu niekas nebuvo nei sužeistas, nei užmuštas, tai kam tada reikėjo vaidinti tą spektaklį... Suprantat? Išmetę mane už durų, tuoj šoko tvarkyti kambario, kad atrodytų, jog į jį niekas nebuvo įkėlęs kojos... Ir dar viena detalė: atsimenat, kai rūmų prievaizdas stengėsi išgrūsti mane lauk, kažkieno balsas iš antro aukšto tarė:

— *Greičiau, Lui!*

Lyg ten, viršuj, kas nors negera dėtųsi, ar ne? O jei įgrūdo panelę į tarnaitės kambarį, tai, be abejo, dėl to, kad ji buvo per daug susijaudinusi, jog galėtų vaidinti savo rolę...

Aš visą dieną laisvas. Jūs galit pasiųsti mane, kur tik norit...

Šalia viešbutuko, kur apsinakvojo Žermena, buvo kavinė su terasa ir balto marmuro staliukais. Kelneris su bakenbardais lyg iš reklaminio kalendoriaus kreida valė langų stiklus.

— Palaukit manęs čia.

Megre valandėlę dvejojo. Jis vos nepasiuntė į viršų Minaro. Jeigu jį būtų paklausę, ko jam prireikė pasimatyti su kambarine, kažin, ar jis būtų radęs ką atsakyti. Teisybė, kad šįryt jis troško pats būti visur vienu metu. Jis beveik ilgėjosi „Seno kalvadoso" ir pyko ant savęs, kad negali pro langą stebėti, kas įeina ir išeina iš namo Šaptalio gatvėje. Jam atrodė, jog dabar, kai šiek tiek daugiau buvo susipažinęs su rūmų gyventojais, ir Rišaro Žandro veidas, į automobilį sėdant, ir tėvo, žengiančio prie savo karietos, ir Lui, išėjusio pasivaikštinėti po ūksmingą šaligatvį, jo akims būtų įgavę tam tikrą aiškią reikšmę.

Jis būtų norėjęs atsidurti taip pat „Luvro" viešbutyje, Bulonės miško aveniu ir netgi Ansevalyje.

Iš visų tų žmonių, prieš porą dienų jam visai nepažįstamų, tiktai vienas buvo prieinamas, ir Megre instinktyviai į jį kabinosi.

Keistas dalykas, šito jausmo šaknų reikia ieškoti jo vaikystės ir jaunystės svajonėse. Net jeigu tėvo mirtis ir nebūtų

nutraukusi medicinos studijų trečiaisiais mokslo metais, jis, teisybę sakant, vis tiek nebūtų buvęs tikras gydytojas, kuriam rūpi vien ligoniai.

Žodžiu, tokiõs profesijos, kokios jis norėtų, išvis nebuvo. Dar kaime, kai buvo mažas, jam dingodavosi, jog daugybė žmonių yra ne savo vietoje, kad pasirinko ne savo kelią vien iš nežinojimo.

Ir jis vaizduodavosi, kad štai pasirodo žmogus, didžiai išmintingas ir viską suprantantis, pavyzdžiui, sykiu ir kunigas, ir gydytojas, kuris iš pirmo žvilgsnio suvokia kito žmogaus likimą.

Jo žodžiai apie Žermeną, neseniai pasakyti žmonai, buvo kaip tik tokie: jei ji būtų pasilikusi Ansevalyje...

Į tokį žmogų kreiptųsi patarimo kaip į daktarą. Tam tikra prasme jis būtų tas, kas taiso žmonių likimą. Ne vien todėl, kad protingas. Galgi nė nereikėtų, kad būtų išimtinio proto? Užtektų, kad sugebėtų įsijausti į kiekvieno gyvenimą, sugebėtų įlįsti į kiekvieno kailį.

Megre niekados su nieku apie tai nekalbėdavo; netgi per daug negalvodavo, kad pats sau nepasirodytų juokingas. Negalėdamas baigti medicinos, jis atsitiktinai nuėjo tarnauti į policiją. Iš esmės imant, kažin ar čia lėmė tik atsitiktinumas? Argi policininkai kartais nesiima taisyti likimo?

Visą praėjusią naktį, pro miegus ir pabudus, jam nėjo iš galvos tie žmonės, vos pažįstami, apie kuriuos jis beveik nieko nežinojo, pradedant senuoju Baltazaru, mirusiu prieš penkerius metus, ir dabar ta visa šeima ėjo kartu su juo į Žermenos kambarį. Jis pabeldė į duris.

— Prašom!— atsiliepė slopus balsas. Ir tučtuojau pridūrė:— Palaukit. Aš užmiršau, kad durys užrakintos.

Basos kojos nušlepsėjo kilimu. Ji buvo vienmarškinė, didelėmis svariomis krūtimis, palaidi plaukai krito iki juosmens. Tačiau atsikėlusi ji buvo jau seniau: ant naktinio stalelio stovėjo padėklas su šokolado likučiais ir raguolio trupiniais.

— Eisim? Man rengtis?

— Kaip norit, galit vėl gultis ar užsimesti drabužį. Aš tik norėjau pasišnekėti su jumis.

— Ar jums neatrodo juokinga, kad jūs apsirengęs, o aš vienmarškinė?

— Ne.

— Ar jūsų žmona nepavydi?

— Ne. Pakalbėkim geriau apie Ansevalio grafą... Arba ne... Namus jūs pažįstat, žinot visus, kas ten gyvena ir lankosi... Pagalvokit: pirma valanda nakties... Pirma valanda nakties... Panelės Žandro kambary kyla ginčas... Klausykit manęs atidžiai... Kas, jūsų nuomone, galėtų būti kambary?

Ji ėmė šukuotis priešais veidrodį, pakėlusi rankas: matėsi rusvi kuokštai pažastyse ir pro marškinius persišviečiąs rausvas kūnas. Ji stengėsi galvoti.

— Lui?— paklausė Megre, norėdamas jai padėti.

— Ne. Taip vėlai Lui neliptų į viršų.

— Pala. Užmiršau vieną dalyką. Lui buvo kaip reikiant apsirengęs, su fraku, balta krūtine, juodu kaklaraiščiu. Ar jis visada vėlai gula?

— Kartais, bet tada būna be frako. Tik kai šeimininkai turi svečių.

— Ar Juberas Baltazaras, panelės Žandro dėdė, pavyzdžiui, galėjo būti dukterėčios kambary?

— Nemanau, kad jis būtų atėjęs pirmą valandą nakties.

— O jeigu būtų, kur jinai būtų jį priėmusi? Pirmojo aukšto salonuose, a?

— Jokiu būdu. Šaptalio gatvėj tokios mados nėra. Kiekvienas gyvena skyrium. Salonai tiktai priėmimams. Šiaip kiekvienas lindi savo kampe.

— O Rišaras Žandro ar galėjo būti pas seserį?

— Aišku. Jis dažnai tai daro. Ypač įtūžęs.

— Revolverį su savim nešiojasi? Esat kada nors mačiusi revolverį jo rankoj?

— Ne.

— O panelė Žandro?

— Valandėlę! Ponas Rišaras laiko revolverius, netgi du, didelį ir mažą, bet savo kabinete. Panelė irgi turi vieną su perlamutrine rankena, naktinio stalelio stalčiuj. Kas vakaras jį dedasi ant to stalelio.

— Ji baili?

— Ne. Ji niekuo nepasitiki. Kaip visoms raganoms, jai rodosi, kad kiti tik ir galvoja iškrėsti šunybę. Ar patikėsit, kad jinai tokiam amžiuj jau šykštuolė? Tyčia visur mėto pinigus, iš anksto juos suskaičiavusi, norėdama įsitikinti, ar kas nevagia. Tarnaitė, kuri buvo prieš Mari, pakliuvo ant tos meškerės, ir ją atleido.

— Ar panelė yra kada nors priiminėjusi grafą savo miegamajame?

— Pačiam miegamajam — gal ir ne, bet buduare, kuris yra šalimais.

— Pirmą valandą nakties?

— O ką? Aš esu skaičius knygą apie Elžbietą, Anglijos karalienę... Girdėjot? Nesvarbu, kad tai romanas, bet tikriausiai ten viskas teisybė... Moteris šalta kaip ledas, negalinti mylėti. Nenustebčiau, jei kas pasakytų, jog ir mūsų panelė tokia.

Šukos grikšėjo plaukuose, Žermena rietė klubus, tarpais žvilgčiodama veidrodyje į Megre.

— Laimė, aš ne iš tokių!

— Ar, išgirdęs triukšmą trečiam aukšte, ponas Rišaras galėjo atbėgti su savo revolveriu?

Ji gūžtelėjo pečiais.

— Ko?

— Kad užkluptų sesers meilužį...

— Tas jam nė kiek nerūpi. Tokiems žmonėms tik pinigai svarbu.

Ji nesiliovė kraipiusis prieš Megre, nors, be abejo, puikiai jautė, kad jis toli nuo čia, ten, Šaptalio gatvės kambary, stengiasi sustatyti žmones į savo vietas kaip teatre.

— Ar Ansevalio grafas yra buvojęs su kokiu savo draugu?

— Galimas daiktas, bet tuokart jie priimami apačioj, o aš į apačią retai tenusileidžiu.

— Ar panelė Liza jam kartais skambina?

— Nemanau, kad jis turi telefoną. Ji jam neskambindavo; jisai pats retkarčiais paskambina, tur būt, iš kavinės.

— Kaip jinai jį vadina?

— Žaku, kaipgi kitaip?

— Kokio jis amžiaus?

— Apie dvidešimt penkerių. Gražus vyrukas, iš veido gan akiplėša. Lyg tyčiotųsi iš visų.

— Iš tokių, kurie nešiojasi ginklą kišenėj?

— Aišku.

— Iš kur toks įsitikinimas?

— Todėl, kad jis kaip tik toks tipas. Skaitėt „Fantomasą"?

— O ponas Felisjenas, tėvas, katro pusę palaiko: dukters ar sūnaus?

— Nei vieno, nei antro. O jei norit žinoti — mano. Jis ateina į mano kambarį su šlepetėm aštuntą valandą ryto, kad sagą jam prisiūčiau.

Niekas juo nesirūpina. Tarnai jį vadina Skrabalu arba dar Ūsuočium. Be Albero, jo liokajaus, niekas dėmesio nekreipia, ką jis sako. Žino, kad jis — tuščia vieta. Sykį aš tiesiai išdrožiau: „Liaukitės — gausit širdies priepuolį. Kur tai matyta tokiam amžiuj!"

Bet jis nieko nežiūri, daro savo. Dabar Mari eilė, ir nežinau, ar jinai tik neprasidėjo...

Sakykit, jums nieko, kai žiūrit į besirengiančią moterį?

Megre atsistojo, dairėsi savo skrybėlės.

— Kur jūs? Negi paliksit mane vieną?

— Man reikia svarbiai su kai kuo susitikti. Mano draugas, tas, kuris jus atsivežė, tučtuojau ateis palaikyti jums kompanijos.

— Kur jis?

— Apačioj.

— Kodėl jūs jį palikot? Prisipažinkit, turėjot kokią užpakalinę mintį! Nedrįstat? Dėl žmonos, ar ne?

Jinai jau įsipylė vandens į dubenį praustis, ir Megre matė — dar akimirka, ir marškiniai patys nuslys, nes petnešėlės smukčiojo sulig kiekvienu judesiu.

— Mudu šiandien, be abejo, dar susitiksim,— pasakė jis, darydamas duris.

Į terasą krito įžambūs saulės spinduliai; Megre rado Žiusteną Minarą, begurkšnojantį kavą su grietinėle.

— Jūsų žmona ką tik čia buvo.

— Taip?

— Jums išėjus, pneumatiniu paštu gautas laiškas. Ji atskubėjo, tikėdamasi jus dar rasti. Aš supratau, kad jinai jūsų ieškojo.

Megre atsisėdo, automatiškai užsisakė bokalą, nepagalvojęs, kad dar ankstyvas metas, ir nuplėšė juostelę. Laiškelis buvo pasirašytas Maksimo Le Bre.

Labai prašyčiau, kad užeitumėte rytą į komisariatą. Draugiškai jūsų.

Rašyta, aišku, iš Kurselės bulvaro, nes komisariate būtų pasinaudojęs blanku. Formos dalykų jis žiūrėjo labai pedantiškai. Turėjo bent keturių rūšių vizitines korteles tiksliai kiekvienam atvejui: *Ponas ir ponia Le Bre de Pluinekai; Maksimas Le Bre de Pluinekas; Maksimas Le Bre, Garbės legiono kavalierius; Maksimas Le Bre, policijos komisaras...*

Šis ranka rašytas laiškelis liudijo apie naujus artimesnius jo santykius su savo sekretoriumi, ir, matyt, buvo galvota, kaip jį pradėti. *Mano brangus Megre? Brangus pone? Pone?* Galų gale jis išsisuko be jokio kreipinio.

— Sakykit, Minarai, ar jūs iš tikrųjų turit laiko?

— Kiek tik jums reikia.

— Panelė viršuj. Aš nežinau, kada būsiu laisvas. Bijau palikti vieną — ko gero, jai šaus į galvą nueiti į Šaptalio gatvę ir viską papasakoti.

— Suprantu.

— Jeigu išeisit su ja, palikit man raštelį, kur esat. Jei norėsit jos atsikratyti, nuveskit pas mano žmoną.

Po penkiolikos minučių jis jau buvo komisariate, ir kolegos žiūrėjo į jį su tuo pavydo atmieštu susižavėjimu, su kuriuo žiūrima į išvykstančius atostogų ar specialion komandiruotėn, į tuos, kurie stebuklingu būdu ištrūksta iš grafiko, iš kasdienybės rutinos.

— Komisaras yra?

— Jau geras pusvalandis.

Tas pats prielankumo niuansas, kaip ir laiškelyje. Jis netgi padavė ranką, ko paprastai nedarydavo.

— Aš jūsų neklausiu, kiek pasistūmėjo tyrimas, manau, kad dar ankstoka. O jei paprašiau jus užeiti... Aš noriu, kad

jūs mane teisingai suprastumėt, nes reikalas opus. Savaime aišku, jog tai, ką sužinau Kurselės gatvėje, neliečia policijos komisaro... Tačiau iš antros pusės...

Jis vaikščiojo ten ir atgal po savo kabinetą šviežiu veidu, pasilsėjęs, traukdamas cigaretę auksiniu galiuku.

— Aš negaliu leisti jums trypčioti vietoj dėl informacijos stokos. Vakar vakare panelė Žandro skambino mano žmonai.

— Iš „Luvro" viešbučio?

— Jūs tą žinot?

— Ji ten nuvažiavo fiakru popiet.

— Tokiu atveju... Viskas... Aš žinau, kaip sunku patirti, kas dedasi kai kuriuose namuose...

Atrodė, lyg jis ko būkštautų ir klausinėtų save, ką Megre dar galėjo sužinoti.

— Ji nė nemano grįžti į Šaptalio gatvę ir ketina sutvarkyti savo senelio rūmus.

— Bulonės miško aveniu.

— Taip. Matau, kad jūs daug ką žinot.

Tada Megre atsidrąsino.

— Leiskite jus paklausti, ar pažįstat Ansevalio grafą?

Le Bre nustebęs suraukė antakius, lyg žmogus, norįs suprasti, ko klausiama. Valandėlę jis galvojo.

— O taip! Baltazarai nupirko Ansevalio pilį. Jūs tą turėjot galvoj? Bet aš čia nematau jokio ryšio.

— Panelė Žandro ir Ansevalio grafas dažnai susitikinėja.

— Jūs tikrai žinot? Gana įdomu.

— Jūs pažįstat grafą?

— Asmeniškai — ne, ir manau, kad taip geriau. Bet esu apie jį girdėjęs. Aš stebiuosi... Arba jiedu pažįstami iš mažų dienų, arba ji nežino... Bobas d'Ansevalis nuėjo blogu keliu. Jo niekur nepriima, jis nepriklauso jokiam klubui, ir aš manau, kad Diduomenės skyrius ne sykį turėjo reikalų su juo.

— Gal žinot jo adresą?

— Sako, jis lankosi kai kuriuose blogo vardo bariukuose Vagramo aveniu ir Ternų kvartale. Gal Diduomenės skyriuj apie jį daugiau kas žinoma.

— Jūs nieko prieš, jei aš pasiteirausiu?

— Su sąlyga, kad neminėsit Žandro-Baltazarų.

Matėsi, kad jis susirūpinęs. Keletą kartų pats sau po nosimi sumurmėjo:

— Keista!

Ir Megre, vis labiau ir labiau įsidrąsindamas, klausinėjo:

— Ar panelė Žandro, jūsų nuomone, normali?

Šįsyk Le Bre pašoko ir metė į sekretorių nenorom rūstų žvilgsnį.

— Atsiprašau?

— Dovanokit, jei aš ne taip paklausiau. Dabar aš visiškai tikras, jog minėtą naktį mačiau tarnaitės kambary Lizą Žandro. Vadinasi, kažkas gana rimto buvo įvykę jos kambary, jei prireikė griebtis šitokio triuko, ir aš neturiu jokio pamato abejoti muzikantu, kuris sakosi girdėjęs šūvį, eidamas gatve.

— Kalbėkit, kalbėkit.

— Galimas daiktas, kad panelė Žandro tą naktį buvo ne viena su broliu savo kambariuos.

— Ką jūs norit pasakyti?

— Kad pagal visus galimumus trečiasis asmuo buvo Ansevalio grafas. Jei buvo šauta, jei iš tiesų trys asmenys buvo kambaryje, jei kas nors kliudytas...

Širdies gilumoj Megre didžiavosi, matydamas nustebusį žvilgsnį, įremtą į jį.

— Daugiau kokių žinių surinkot?

— Ne kažkiek.

— Aš maniau, kad jūs tada apžiūrėjot visą namą.

— Išskyrus kambarius viršum arklidžių ir garažo.

Akies mirksniu — pirmutinį kartą — akivaizdžiai iškilo drama. Le Bre pripažino kruvino įvykio, žmogžudystės, nusikaltimo galimumą. Ir tai atsitiko jo sferose, tarp žmonių, kuriuos jis lankė, su kuriais susitikinėjo savo klube, pas jauną merginą, artimiausią žmonos draugę.

Keistas dalykas, matydamas šefo susijaudinimą, Megre irgi pajuto dramą. Tai nebebuvo tik problemos sprendimas. Kalba ėjo apie žmogaus gyvybę, ir gal ne vieną.

— Panelė Žandro labai turtinga,— pagaliau atsiduso komisaras apgailestaudamas.— Tikriausiai ji vienintelė įpėdinė vieno iš penkių ar šešių stambiausių kapitalų Paryžiuje.

— Kodėl sakot tikriausiai?

Šefas žinojo daugiau, tik jam, draugijos žmogui, aiškiai buvo koktu teikti pagalbą policijos komisarui, kuriuo jis taip pat buvo.

— Matot, Megre, klausimas sukasi apie labai didelę naudą. Nuo pat mažens Liza Žandro žino, kad jinai — žemės centras. Ji niekad nebuvo paprasta mergaitė, kaip kitos. Ji visados jautėsi esanti Baltazaro kavinių įpėdinė, dar daugiau — Hektoro Baltazaro dvasios įpėdinė.— Ir pridūrė su gailesčiu:— Vargšė mergaitė.

Paskui susidomėjęs paklausė:

— Tai, ką jūs man pasakėt apie Ansevalio grafą, tikras dalykas?

Jis, kaip draugijos žmogus, šituo nepaprastai domėjosi, tačiau iki galo negalėjo patikėti.

— Jis dažnai lankydavo panelę Žandro vėlai vakare, jei ne jos miegamajame, tai bent jau buduare trečiam aukšte.

— Tai visai kas kita.

Negi to skirtumo, kurį jis matė tarp buduaro ir miegamojo, užteko širdžiai palengvinti?

— Jeigu jūs leisite, ponas komisare, aš užduosiu jums dar vieną klausimą. Ar panelė Žandro niekada neketino ištekėti? Ar jai rūpi vyrai? Ar nemanot, kad ji yra iš vadinamų šaltų moterų?

Le Bre negalėjo atsitokėti. Jis apstulbęs žiūrėjo į tą mažiuką sekretorių, kuris staiga drožia jam į akis tokius dalykus, ir dar apie žmones, kurių nė žinoti nežino. Iš jo žvilgsnio buvo matyti, kad jis nenorom ir žavisi, ir bijo, tarytum staiga atsidūręs priešais raganių.

— Apie ją sklinda daugybė istorijų. Jinai iš tiesų atstūmė šauniausias partijas.

— Ar buvo įsivėlusi į kokias istorijas?

Komisaras aiškiai melavo, kai atsakė:

— Nežinau.

Paskui sausesniu tonu:

— Turiu prisipažinti, kad aš nedrįstu sau kelti tokių klausimų apie mano žmonos bičiulius. Matot, drauguži...

Jis vos nepradėjo šnekėti išdidžiai, kaip, matyt, buvo pratęs Kurselės bulvare, bet laiku susigriebė.

— .mūsų profesija reikalauja begalinio atsargumo ir takto. Aš netgi sakau sau...

Šaltukas perbėgo Megre nugara. Jį tuoj nušalins nuo šito dalyko tyrimo, pareikalaus vėl sėsti už juodo stalo ir kiauras dienas vėl perrašinėti protokolus į rejestrus bei išdavinėti neturto pažymėjimus.

Keletą sekundžių sakinio pabaiga kybojo ore. Laimė, paėmė viršų respublikos pareigūnas, ne aukštuomenės žmogus.

— Patikėkit mano žodžiu: būkite labai labai atsargus. Reikalui esant, jei kiltų kokių neaiškumų, skambinkit man tiesiai į namus. Rodos, aš jums tą jau sakiau. Mano numerį žinot?

Užrašė savo ranka ant popieriuko.

— Jei aš jus paprašiau užeiti šįryt, tai tik todėl, kad nenorėjau palikti jūsų klaidžiojančio. Aš nė neįsivaizdavau, jog jūs taip toli pažengėt.

Vis dėlto rankos išeinant nepadavė. Megre jam vėl buvo paprastas policininkas, grubiai besismelkiąs į sferas, prieinamas tiktai vizitinei kortelei *Ponas ir ponia Le Bre de Pluinekai.*

Buvo nebe toli dvyliktos. Įžengęs pro vartų arką į Kriminalinės paieškos pastatą Orfevrų krantinėj, kairėj pusėj Megre pamatė kambarį su pigių viešbutukų adresais nuklijuotom sienom. Jis kopė plačiais dulkinais laiptais ne komisariato pavestas kaip kitais kartais, o tam tikra prasme savo paties iniciatyva.

Eidamas dideliu koridorium, jis matė duris su lentelėmis ir jose įrašytomis komisarų pavardėmis, laukiamąją salę stiklo siena, inspektorių, lydintį antrankiais surakintą vyriškį.

Pagaliau jis atsidūrė skyriuje, visiškai nepanašiame į skyrių jo kvartalo komisariate. Pro atdarus langus matėsi Sena. Darbuotojai kalbėjosi telefonais ar sklaidė pasidėję raportus; vienas inspektorius, pusiausėda ant stalo, ramiai traukė pypkę; kambary ūžė, klegėjo, jautėsi laisva, draugiška atmosfera.

— Matai, brolyti, tu visad gali žvilgtelėti į sulaikytųjų kartoteką, bet nemanau, kad būtų užvesta byla, nes, mano žiniomis, jis nebuvo teistas.

Kokių keturiasdešimties metų seržantas kalbėjosi su juo geraširdiškai, lyg su klapčiuku. Diduomenės skyriaus pareigūnai žino kaip savo kišenę aplinką, kurioje sukiojasi Ansevalio grafas.

— Sakyk, Vaneli, tu seniai nematei grafo?

— Bobo?

— Taip.

— Paskutinį kartą aš jį sutikau arklių lenktynėse. Jis buvo su Dede.

Seržantas jam paaiškino:

— Dede — tai tipas, kuris laiko garažą Akacijų gatvėj. Tame garaže viso labo viena ar dvi mašinos. Supranti, brolyti?

— Kokainas?

— Tikriausiai ir tas. Be abejo, daro ir kitokių kombinacijų į šalį. Apie moteris jau nė nekalbu. Vadinamasis Grafas susikompromitavęs baisiausiai. Jau jį būtų buvę galima du ar trissyk pričiupti, bet nutarėm nenuleisti nuo jo akies, tikimės, kad jis iš netyčių padės mums sugauti stambesnę žuvį.

— Jūs turit paskutinį jo adresą?

— Ar tau neatrodo, kad tavo komisaras kišasi į mūsų interesus? Atsargiau, brolyti. Nereikia išgąsdinti Bobo. Ne, mus domina ne jis pats, bet toksai vaikinas, kaip jis, kuris tariasi atgavęs laisvę, dažnai mus toli nuveda. Ir tavo istorija rimta?

— Man būtinai reikia jį susirasti.

— Vaneli, ar turi jo adresą?

Ir tasai su panieka, kurią rodo Orfevrų krantinės pareigūnai smulkiems komisariatų valdininkėliams, burbtelėjo:

— „Centro" viešbutis, Bre gatvė. Tiesiai už Žvaigždės aikštės.

— Kada jis ten buvo paskutinį kartą?

— Prieš ketvertą dienų mačiau jį sėdintį bistro Bre gatvės kampe su savo drauguže.

— Kuo ji vardu?

— Liusilė. Ją lengva pažinti. Ant kairiojo skruosto randas.

Įėjo komisaras, susirūpinęs, su popieriais rankoj.

— Sakykit, vyručiai...

Jis nutilo, pamatęs nepažįstamąjį savo inspektorių kambary, ir kłausiamai pažvelgė į juos.

— Čia Sen-Žoržo komisariato sekretorius.

— A!

Ir tasai „a!“ sužadino Megre dar pasiutesnį norą patekti čia. Jis buvo niekis! Netgi mažiau, negu niekis! Niekas nekreipė į jį dėmesio. Komisaras, pasilenkęs prie seržanto, svarstė, kaip vykdyti ateinančią naktį gaudynes Roketės gatvės rajone.

Kadangi ne per toliausia buvo metro „Repiublik“ stotis, tai Megre nusprendė parvažiuoti namo pavalgyti, o tik paskui leistis į Žvaigždės aikštės kvartalą ieškoti grafo ar Liusilės.

Kai jis jau buvo besukąs už Rišar-Lenuaro gatvės kampo, alinėje pamatė porelę už staliuko, padengto dviem asmenims.

Tai buvo Žiustenas Minaras ir Žermena. Megre vos nepraėjo greitai pro šalį: nenorėjo su jais gaišti laiko. Jam net pasirodė, kad fleitistas, jį pamatęs, tyčia nusuko akis. O kambarinė panelė Žermena, priešingai, pabaladojo į stiklą, ir Megre neliko nieko kito kaip tik užeiti vidun.

— Bijojau, kad jūs nepabučiuotumėt durų rankenos vieš-buty,— pasakė Žermena.— Daug darbo turėjot?

Minaras rūpestingai skaitė valgiaraštį ir atrodė kažko susigėdęs.

Mergina, priešingai, žydėte žydėjo. Veidai sakytum pasidarė skaistesni, akys dar labiau žibėjo, krūtinė, ir ta papilnėjo.

— Ar mes jums būsim reikalingi popiet? Jeigu ne, aš mačiau Ambigiu teatre eina dieninis spektaklis...

Jiedu sėdėjo gretimais ant moleskinu apmušto suolo, ir Megre matė Žermenos ranką, ramių ramiausiai padėtą ant muzikanto kelių.

Galiausiai vyriškių akys susitiko. Fleitisto akys tarytum sakė: „Aš negalėjau kitaip.“

Ir Megre vos vos susilaikė nenusišypsojęs.

Jis eis namo, papusryčiaus su žmona mažyčiam valgomajam ir iš penkto aukšto matys apačioj šaligatviu judančius sumažėjusius praeivius.

Ir kai jiedu kalbėsis apie visai ką kita, ponia Megre pirmoji staiga ims ir pareikš:

— Einu lažybų, kad jinai jį sutvarkė!

Nė sekundės nepagalvojusi, kad stambiakrūtė mergina lygiai taip galėjo sutvarkyti ir jos vyrą.

VI skyrius

MAŽYTĖ ŠEIMOS ŠVENTĖ

Tiktai aštuntą vakaro, kai dujiniai žibintai nužymėjo, lyg spindinčiais perlais nusagstydami, visas aveniu aplink Triumfo arką, Megre, jau beveik praradęs viltį, betarpiškai susidūrė su ieškoma tikrove.

Toji popietė išliks Megre atminty kaip pati gražiausia pavasario diena Paryžiuj: oras toks švelnus, toks kvepiantis, jog Megre nuolatos stabčioja ir traukia visa krūtine. Be abejo, jau ne pirma diena moterys vaikščioja vienom suknelėm, bet jis tik dabar tai pastebėjo, jam rodėsi, kad žiedai pabiro pasklido į gatves — kur meti akį, visur šviesios palaidinukės, ant skrybėlių jau supasi saulutės, aguonos, rugiagėlės. Vyrai, ir tie išdrįso užsidėti šiaudines skrybėles.

Jis jau ilgokai matavo siaurą sektorių tarp Žvaigždės aikštės, Ternų aikštės ir Majo vartų. Bre gatvėje, sukdamas už kampo, susidūrė su trim moterim. Jos stypčiojo aukštakulniais bateliais, susiveržusios korsetais, nesišnekėjo tarpusavy, ėjo kiekviena atskirai, o pamačiusios kokį vyriškį, skubėdavo prie jo. Jų pirašymo uostas buvo kaip tik tas viešbutis, kur gyveno grafas; jo tarpdury, matyt, atsisakiusi medžioklės gatvėse, ramiausiai lūkuriavo moteris, storesnė už anas.

Kodėl Megre akį patraukė skalbykla priešais, kur skaistveidės mergaitės lygino baltinius? Kaip kontrastas?

— Ar grafas yra?— paklausė jis administratorių.

Jį nužvelgė nuo galvos iki kojų. Visi, su kuriais jis šiandien gaus susitikti, taip jį apžiūrinės, vangiu, greičiau nuobodžiaujančiu, negu niekinančiu žvilgsniu, ir atsakinės nenorom.

— Pažiūrėkit viršuj.

Savo pirmąjį žygį Megre jau laikė pavykusiu.

Gal malonėtumėt man pasakyti jo kambario numerį?

Administratorius suabejojo: sakyti ar ne. Megre išsidavė esąs ne iš grafo draugų.

— Trisdešimt antras...

Laiptuos atsidavė žmonių būstu bei virtuve. Koridoriaus gale kambarinė dėjo į krūvą paklodes, rodės, dar šlapias nuo prakaito. Megre tuščiai beldė į duris.

Liusilės ieškot?— iš tolo paklausė tarnaitė.

— Grafo.

— Jo čia nėra. Nieko nėra.

— Nežinot, kur jį galėčiau rasti?

Klausimas buvo toks kvailas, jog tarnaitė nematė reikalo į jį atsakyti.

— O Liusilę?

— „Gaidy" jos nėra?

Jis vėl išsidavė; tarnaitei tučtuojau kilo įtarimas. Jeigu jis net nežino, kur rasti Liusilę, tai ko jam čia reikia?

„Gaidys"— viena iš dviejų kavinių Vagramo aveniu kampe. Plačios terasos. Ten sėdėjo kelios vienos moterys, ir Megre įspėjo tą mažytį skirtumą tarp jų ir tų, kurios gaudo praeivius ant Bre gatvės kampo. Buvo dar ir kitos rūšies: jos vaikštinėja iš lėto iki Žvaigždės aikštės, paskui leidžiasi iki Ternų aikštės, pastoviniuodamos prie vitrinų, ir kai kurias gali palaikyti padoriomis miestietėmis, išėjusiomis pasivaikščioti.

Jis ieškojo randuotosios. Užkalbino oficiantą:

— Ar Liusilės nėra?

Tasai apžvelgė sėdinčiąsias.

— Šiandien aš jos nemačiau.

— Kaip manot, ji šiandien ateis? O grafo irgi nematėt?

— Jau bus kokios trys dienos, kai aš jo neaptarnavau.

Megre patraukė į Akacijų gatvę. Garažas buvo vis taip pat uždarytas. Batsiuvys su kramtomojo tabako žindu burnoj, ir tas, atrodė, palaikė jo klausinėjimus tuščiais.

— Rodos, šįryt mačiau išvažiuojant automobilį.

— Pilką? „Dion-Butoną"?

Žmogui, kramtančiam tabaką, automobilis yra automobilis, labai jam ten svarbu markė.

— Ar nežinot, kur aš jį galėčiau rasti?

Žmogeliui, sėdinčiam savo dirbtuvėlės paunksmėj, kaip ir pagailo jo.

— Kad aš žinau tik batus taisyti...

Megre vėl nuėjo į Bre gatvę, užlipo, pasibeldė į trisdešimt antrą numerį, bet niekas neatsiliepė. Paskui jis vėl leidosi ieškoti nuo „Gaidžio“ iki Ternų aikštės: dairėsi į kiekvieną moterį, įdėmiai žiūrinėjo joms į veidus, bene pamatys randą, ir po kokios valandos jos visos jį laikė klientu, kuris niekaip negali apsispręsti.

Kartas nuo karto jį suimdavo nerimas. Jis priekaištaudavo sau gaištąs be reikalo čia laiką, kai tuo tarpu kitur gal rimti dalykai dedasi. Davė sau žodį, kad, kai tik pasitaikys laisvesnė valandėlė, nueis paslampinėti aplink Baltazaro kavinių kontorą, patikrins, ar Liza Žandro tebegyvena „Luvro“ viešbuty; jis su malonumu taip pat būtų pasekęs, kas įeina ir išeina iš rūmų Šaptalio gatvėj.

Ko jis užsispyrė ir nesitraukia iš čia? Jis matė, kaip rimti vyriškiai, nuleidę galvas, smunka į Bre gatvės viešbutį, lyg kas juos ten trauktų už pavadžio. Matė, kaip jie išeina, dar labiau apgailėtini, neramiais žvilgsniais, ir skuba kuo greičiau pereiti tuščią plotą ir įsimaišyti minioje, kurioje jie pagaliau vėl atgauna tikrumą. Matė, kaip moterys rodo viena kitai ženklus, dalijasi pinigus.

Jis apsuko visus barus. Jam šovė į galvą mintis pasekti fleitisto pavyzdžiu — užsisakyti sulčių, bet nuo to gėrimo apšleikšto širdis, ir apie penktą valandą jis paprašė alaus.

— Ne, Dede nemačiau. Jis žadėjo su jumis susitikti?

Nuo vieno kvartalo galo iki kito — ta pati frankmasonų organizacija. Tiktai apie septintą valandą kažkas prasitarė:

— Ar tik jis ne arklių lenktynėse?

Liusilės irgi — nė ženklo. Pagaliau jis priėjo prie vienos, kuri pažiūrėti atrodė ne tokia atšaki, gal ji ką žino.

— Tur būt, kaime tupi.

Jis iš karto nesuprato.

— Ar ji dažnai išvažiuoja į kaimą?

Toji juokdamasi pasižiūrėjo į jį.

— Moteriškam, žinia, pasitaiko! O tu, užuot šlaistęsis...

Tris ar keturis kartus jis vos nemetė savo sumanymo. Nuėjo į metro, nusileido keletą laiptukų, bet vėl suabejojo.

Ir štai truputį po pusės aštuonių, kai jis ėjo, visą laiką dairydamasis į praeivių veidus, jo žvilgsnis atsitiktinai nuklydo

į tylią Bratislavos gatvę. Ten stovėjo fiakrai, kažkieno automobilis ir tiesiai priešais jį — pilkas automobilis, kurio markę ir numerį Megre iškart pažino.

Dede automobilis. Viduj nieko nebuvo. Ant gatvės kampo trypčiojo policininkas.

— Aš iš Sen-Žoržo kvartalo komisariato. Noriu prašyti jus vienos paslaugos. Jei šito automobilio savininkas sugrįš ir sės važiuoti, ar negalėtumėt kokia nors dingstimi jį sulaikyti?

— Jūsų pažymėjimas?

Net to kvartalo policininkai, ir tie juo nepasitiki! Tokiu metu vakare visi restoranai pilni. Kadangi „Gaidyje" ką tik vėl pasakė, jog Dede nėra, matyt, jis sėdi kur nors kitur. Vienoj gan gausiai lankomoj užkandinėj, kur Megre atsakančiai apgrumdė, kažkas praeidamas burbtelėjo:

— Dede? Nepažįstu tokio...

Nepažinojo tokio ir alinėje netoli „Vagramo" restorano.

Dukart Megre buvo atėjęs pasitikrinti, ar automobilis tebestovi. Norėjo dėl viso pikto pradurti peiliuku padangą, bet privengė policiningo, turinčio didesnį tarnybinį stažą.

Ir šit jis stumteli italų restoraniuko duris.

— Ar nematėt grafo?— užduoda jis savo nuolatinį klausimą.

— Bobo? Ne... Nei vakar, nei šiandien...

— O Dede?

Restoranas nedidelis, pasieniais raudono aksomo sofutės. Gan prašmatnu. Gale pertvara, nesiekianti lubų, skiria bendrąją salę nuo atskiro kabineto, ir Megre pamato, kaip jo duryse išdygsta vyriškis languotu kostiumu. Skaistaus veido, šviesiais, sklastymu perskirtais plaukais.

— Kas yra?— paklausia jis, kreipdamasis ne į Megre, bet į šeimininką, stovintį už bufeto.

— Jis teiraujasi grafo ar Dede...

Vyriškis languotu kostiumu, su servetėle rankoj ir pilna burna žingteli. Ramiai prieina prie pat Megre, spėjęs jį kaip reikiant apžiūrėti.

— Na?— paklausia.

Kadangi Megre nesusigriebia, ką pasakyti, priduria:

— Aš Dede.

Megre buvo numatęs daugybę variantų, kaip laikytis atsidūrus pagaliau priešais ieškomą žmogų, bet dabar ant greitųjų sugalvoja naują.

— Aš atvažiavau vakar,— sumikčioja jis.

— Iš kur?

— Iš Liono. Aš gyvenu Lione.

— Įdomu girdėti!

— Ieškau vieno savo draugo, iš koležo laikų.

— Jei iš koležo, tai ne manęs.

— Aš — grafo d'Ansevalio... Bobo...

— Žiūrėk tu man!

Jis nesišypso, perbraukia liežuviu dantis, svarsto.

— O kur ieškojot Bobo?

— Šen bei ten. Viešbuty jo neradau.

— Todėl, kad jis davė savo viešbučio adresą tada, kai mokėtės koleže, ar ne?

— Adresą gavau iš vieno bičiulio.

Dede nepastebimai mirktelėjo barmenui.

— Ką gi, jei jūs Bobo draugas, tai susidaušim stikliukais. Kaip sykis šįvakar mažytė šeimos šventė.

Jis mostu pakviečia Megre į atskirą kabinetą. Ten padengtas stalas. Šampanas sidabriniam kibirėly, fužerai, moteris juoda suknele, alkūnėm užsirėmusi ant stalo, vyriškis su įlaužta nosim, jaučio akim, kuris iš lėto pakyla kaip boksininkas, einantis į raundą.

— Alberas, mūsų bičiulis.

Ir Dede pažiūri į Alberą nenusakomu būdu, kaip anksčiau į šeimininką. Balso jis nekelia, nesišypso, ir vis dėlto visa tai panašu į baisų šaipymąsi.

— Liusilė, Bobo žmona.

Be galo gražiam, be galo išraiškingam veide Megre mato randą, o kai sveikindamasis nusilenkia, moters skruostais nurieda ašaros, ir ji nusišluosto jas nosinaite.

— Nekreipkit dėmesio. Ji ką tik neteko savo tėtušio. Užtat ir varvina ašarėlę į šampaną. Anželinai! Fužerą ir lėkštę!

Kažkoks keistas, trikdantis tasai ledinis nuoširdumas, slepiąs savy grasinimą. Megre apsidairo, ir jam pasidaro visiškai

aišku, kad be šito languotu kostiumu vilkinčio žmogėno leidimo neišeis iš čia.

— Tai, sakot, atvažiavot iš Liono pasimatyti su senu draugu Bobu?

— Ne vien dėl to. Turiu reikalų Paryžiuj. Vienas draugas pasakė, kad Bobas čia. Seniai aš jo nesu matęs.

— Seniai, sakai! Na, į jūsų sveikatą. Mūsų draugų draugai yra mūsų draugai. Išgerk, Liusile!

Ji paklausė, bet ranka jai drebėjo, ir stiklas kaukštelėjo į dantis.

— Šiandien popiet ji gavo telegramą, kad tėtušis pasimirė. Tai visad sukrečia žmogų. Parodyk telegramą, Liusile!

Jinai nustebusi pasižiūrėjo į jį.

— Parodyk ponui...

Ji pasirausė rankinuke.

— Matyt, palikau savo kambary.

— Jūs mėgstat raviolius[1]? Šeimininkas mums specialiai kepa. Beje, kuo jūs vardu?

— Žiulis.

— Žiulis — gražus vardas. Man patinka. Taigi, drauguži Žiuli, apie ką čia mudu kalbėjomės?

— Prieš išvažiuodamas labai norėčiau pasimatyti su Bobu.

— Jūs skubate atgal į Bordo?

— Aš sakiau — į Lioną.

— Ak taip, į Lioną! Puikus miestas! Aš esu tikras, kad Bobas gailėsis tokią progą praleidęs. Suprantat, jis tiesiog dievina koležo draugus. Įsivaizduokit save jo vietoj. Koležo draugai — žmonės padorūs. Einu lažybų, kad jūs vienas iš jų. Kaip tau atrodo, Liusile, kuo verčiasi ponas?

— Nežinau.

— Pasuk galvą. Kertu lažybų, kad jis augina viščiukus. Šiaip sau pasakyta? Kodėl būtent *viščiukus* — juk taip tam tikruose sluoksniuose vadinami policininkai? Ar jis nori įspėti draugus?

— Aš — draudimo agentas,— sumurmėjo Megre, kuriam neliko nieko kito, kaip varyti žaidimą toliau.

[1] Italų virtuvės patiekalas; pyragėliai su mėsa, paduodami su padažu ir tarkuotu sūriu.

Į stalą padavė valgius. Atnešė naują butelį, kurį Dede, matyt, užsakė mostu.

— Tokios tokelės. Atvažiuoja žmogus į Paryžių, pagalvoja miglotai apie seną mokslo dienų draugą, ir kaip sykis kažkas pasipynęs duoda jo adresą. Kitas dešimt metų ieškodamas nerastų, juoba kad kvartale niekas nežino Ansevalio pavardės. Lygiai kaip ir maniškės. Paklauskit mano pavardės Anželiną, šeimininką, kuris mane taip seniai pažįsta. Jums pasakys, jog aš — Dede. Dede — ir viskas! Liusile, nustok žliumbus! Ponas, ko gero, dar pagalvos, kad tu nemoki elgtis prie stalo.

Tasai kitas boksininko nosim nieko nešnekėjo, buku veidu valgė, gėrė, tik retkarčiais sukikendavo, lyg itin įvertinęs garažo savininko juokavimus.

Kadangi Liusilė pažiūrėjo į auksinį laikroduką, kabantį ant grandinėlės prie diržo, Dede ją nuramino:

— Būk rami, suspėsi į traukinį.

Ir paaiškino Megre:

— Aš tuoj įsodinsiu ją į traukinį, kad laiku nubildėtų į laidotuves. Ir susiklostyk tu man šitaip! Šiandien jos tėtušis nukrato kojas, o aš išlošiu arklių lenktynėse. Pinigų kaip šieno. Reikia, sakau, paūžti. Tik va Bobo nėra, negalim su juo susidaužti.

— Jis kelionėj?

— Kalbi lyg žinodamas, Žiuli. Kelionėj. Bet, kaip matau, prisieis jį tau netrukus parodyti.

Liusilė vėl ėmė raudoti.

— Gerk, vaikuti. Skandink vyne sielvartą. Kas būtų pagalvojęs, kad ji tokia jautri? Jau dvi valandos, kaip aš neriuosi iš kailio ją beramindamas. Tėvai neamžini, vieną gražią dieną vis tiek turės mus palikti, ar ne? Kiek laiko tu su juo nesimatei, Liusile?

— Nutilk!

— Dar butelį tokio pat, Anželinai. O kur sufle? Pasakyk šeimininkui, kad nesugadintų sufle. Į tavo sveikatą, Žiuli!

Nors Megre lenkė ir lenkė, jo stiklas vis buvo pilnas — Dede kone grasymais pripildavo ir susidauždavo.

— Kuo vardu tasai tavo draugas, kur tau davė adresą?

— Bertranas.

— Matyt, ne iš kelmo spirtas. Ne tiktai apie draugužį Bobą nušvietė, bet ir į garažą nusiuntė.

Vadinasi, jis jau žino, jog kažkas slampinėjo Akacijų gatvėj ir jo teiravosi. Matyt, buvo parsiradęs popiet.

— Į kokį garažą?— vis dėlto sumurmėjo jis.

— Man pasigirdo, kad tu minėjai garažą. Ar ne manęs klausinėjai, prieš ateidamas čia?

— Žinojau, kad judu draugai.

— Kad ir gudragalviai jūs ten Lione! Į tavo sveikatą, Žiuli! Rusiškai! Iki dugno! Va taip! Ar tau nepatinka?

Boksininkas savo kampe tiesiog džiūgavo. Liusilė — priešingai, apmalšus sielvartui, darėsi neramesnė. Keliskart Megre pasirodė, kad ji klausiamai žvilgčiojo į Dede.

Ką jie ketina jam daryti? Aišku kaip dieną, kad garažo savininkas turi kažką sumanęs. Jis ėjo vis linksmyn, tiesa, saviškai: visai nesišypsojo, tik akys keistai degė. Kartais lyg laukdavo anų dviejų pritarimo kaip aktorius, jaučiąsis geros formos.

„Visų pirma — nepamesti galvos!"— kalbėjo sau Megre, kurį verste vertė gerti šampaną fužerą po fužero.

Ginklo jis neturėjo. Stiprumo buvo stiprus, bet prieš du, ir dar tokius, kaip garažo savininkas ir ypač boksininkas, nieko nepaveiksi. Jis vis aiškiau ir aiškiau suvokė, kad jie susidoros su juo kuo šalčiausiai.

Ar jie žinojo, kad jis iš policijos? Galimas daiktas. Tur būt, Liusilė buvo nuėjusi į Bre gatvę, ir ten jai pasakė apie atkaklų klientą, pasirodžiusį antroj dienos pusėj? Kažin ar jie tiktai jo nelaukė?

Šiaip ar taip, šis gudrus ėjimas turėjo savo prasmę. Dede pareiškė pinigų turįs kaip šieno ir, atrodė, nemelavo: tokia keistai pakili nuotaika būdinga jo tipo žmonėms, kai jų kišenės pilnos.

Arklių lenktynės? Reikia manyti, Dede dažnas svečias hipodrome, bet Megre būtų galėjęs guldyti galvą, kad šiandien jo kojos nė būti nebuvo Lonšane.

O Liusilė karts nuo karto pravirkdavo anaiptol ne tėvo gedėdama. Kodėl jos akys paplūsdavo ašaromis, kai tik kas suminėdavo Bobo vardą?

Buvo jau dešimta vakaro, o jie tebesėdėjo prie stalo, ir šampanas vis putojo jų stikluose. Megre visą laiką kovojo su mušančiu galvon svaiguliu.

— Žiuli, tu nieko prieš, jei aš paskambinsiu telefonu?

Telefono kabina buvo kairėj, pačioje salėje, ir Megre iš savo vietos galėjo ją matyti. Dede tikriausiai prašė sujungiamas iš dviejų ar trijų kartų, kol prisiskambino norimam asmeniui. Lūpas krutant Megre matė, bet žodžių nesugaudė. Liusilė, atrodė, vis labiau ir labiau nervinosi, nerimavo. O boksininkas, užsirūkęs didžiulį cigarą, kvailai šypsojosi ir kartkartėm vis merkė Megre akį.

Stovėdamas stiklinėje kabinoje, Dede, matyt, davinėjo kažkam nurodymus, iš lėto, pabrėždamas tam tikrus žodžius. Nė žymės linksmumo nebebuvo jo veide.

— Tu jau man atleisk, drauguži, bet aš baisiai nenorėčiau, kad tu praleistum progą pasimatyti su Bobu.

Įtempti Liusilės nervai nebeišlaikė, ji pratrūko raudoti, užsidengus nosinaite.

— Jūs Bobui skambinot?

— Ne tiesiai jam, bet tai neturi reikšmės. Patvarkiau, kad judu vėl būtumėt kartu. Ką? Juk tai tas pat, ar ne? Tu labai nori būti su juo, a?

Matyt, tuose žodžiuose būta nepaprasto sąmojo, nes boksininką kaip ir ekstazė pagavo, iš susižavėjimo jis net sukudakavo.

Negi jie manė, kad Megre kvailesnis už juos? Grafas nebe gyvas ar panašu, kad nebeišsikapstys. Dede, žadėdamas juodu suvest...

— Aš irgi turiu paskambinti telefonu,— pasakė Megre, kiek galėdamas abejingesniu balsu.

Nors Maksimas Le Bre buvo pataręs nepainioti į tą reikalą policijos, Megre ką tik apsisprendė šauktis pagalbos iš savo komisariato: į kito kvartalo policiją kreiptis nedrįso. Tikriausiai budi Besonas ar Kolombani su seržantu Diufie ir lošia

kortomis. Reikia tik užvilkinti puotą, kad jie suspėtų atvažiuoti ir sustoti šalia pilkojo automobilio.

Čia jie nieko nedrįs jam daryti. Dar yra klientų, girdėt jų balsai už pertvaros; net jeigu, sakykim, daugumas iš jų tokie pat paukšteliai, kaip Dede, tai vienas kitas gal atsiras ir kitoks.

— Kam?

— Žmonai.

— Ir žmonelė su tavim? Tikras buržujus, a? Girdi, Liusile? Žiulis padorios šeimos galva. Tau špyga! Gali nebebakštyti jam kojos po stalu. Į tavo sveikatą, Žiuli! Ko tau kilnotis, Anželinas už tave paskambins. Anželinai! Kokiam viešbuty tavo dama?

Kelneris laukė ir, rodės, taip pat mėgavosi susidariusia situacija.

— Tiek to, man neskubu.

— Tu taip manai? Ir ji nesirūpins? Ar nešaus jai į galvą dievaižin kas, nesukels dėl tavęs ant kojų policijos? Dar vieną, Anželinai! Arba — ne. Dabar geriau konjako. Jau metas. Ir taures atitinkamas. Esu tikras, kad mūsų bičiulis didžiai mėgsta konjaką.

Vieną akimirką Megre buvo bemanąs staigiai pakilti nuo stalo ir dumti, bet sumetė, jog durų jam neleis pasiekti. Tie du, aiškus daiktas, ginkluoti. Salėje, be abejo, yra jei ne draugų, tai bendrininkų, o Anželinas, kelneris, kaip mat pakiš jam kojų.

Tada Megre apėmė ramumas, blaivas, nepaprastai blaivas ramumas, tarytum ne jis buvo girdomas visą vakarą šampanu ir konjaku. Retkarčiais jis irgi dirstelėdavo į laikrodį. Ne per seniausiai ėjo tarnybą stotyse ir atmintinai mokėjo pagrindinių traukinių tvarkaraštį.

Dede ne tuščiai užsiminė apie traukinį. Tur būt, visi trys išvažiuoja. Ir bilietus tikriausiai turi. Tad kas pusvalandis galimybės išvažiuoti mažėjo. Havro traukiniu galima sėsti į kokį nors laivą, bet jis išėjo iš Sen-Lazaro stoties prieš dešimt minučių. Rytų stotyje Strasburgo traukinys išeis už dvidešimt minučių.

Dede nesislėpė kokiam nors užkampy, kur galiausiai jį suras. Bratislavos gatvėj stovi jo automobilis.

Jie išvyksta be bagažo. Automobilį, žinoma, paskui mes.

— Nebegerk, Liusile. Pažįstu tave — imsi ir išvemsi viską tiesiai ant staltiesės. Negražu bus. Sąskaitą, Anželinai!

Ir neva baimindamasis, kad Megre netrauktų savo piniginės, pareiškė:

— Jokiu būdu! Sakiau, kad šiandien mažytė šeimos šventė...

Didžiuodamasis atskleidė piniginę, kimšte prikimštą tūkstantinių. Nė nežvilgtelėjęs į sąskaitą, įbruko Anželinui į ranką vieną banknotą, sakydamas:

— Grąžos nereikia!

Ar tai nerodo, kad jis labai pasitiki savim?

— O dabar, mano mieli, judam. Palydėsim Liusilę į stotį, o paskui eisim ieškoti Bobo. Sutinki, Žiuli? Ar dar laikais ant kojų? Mūsų bičiulis Alberas tau padės. Jokių atsikalbinėjimų! Imk jį už parankės, Alberai. O aš — mūsų draugužę.

Buvo pusė dvylikos. Vagramo aveniu šitam gale apytamsė, žiburiai degė tik anam gale, link Ternų aikštės. Restorano šeimininkas išlydėjo juos kažkokiu keistu veidu ir, jiems nenužengus šaligatviu nė dešimties žingsnių, skubiai nuleido žaliuzi, nors viduj dar buvo likę keletas lankytojų.

— Prilaikyk jį, Alberai. Kad jis savo atvaizdo nesusigadintų, ir tada, ko gero, jo draugužis Bobas nepažins. Čionai, ponai-ponios!

Jei ant gatvės kampo būtų stovėjęs policininkas, Megre būtų ėmęs šauktis pagalbos, nes puikiausiai žinojo, kas jo laukia. Per daug jie jam prišnekėjo, per daug parodė. Suprato, kad jo likimas buvo nulemtas, kai tik jis įžengė į italų restoraną.

Bet policininko nesimatė. Ana aveniu puse prietėmy vaikštinėjo kelios merginos. Tolėliau, žiede, stovėjo tramvajus, bet jis buvo tuščias, pro langus liejosi gelsva it sirupas šviesa.

Megre galėjo tikėtis, kad jo bendrininkai šauti nešaus. Jiems reikia spėti susėsti į automobilį ir dingti iš kvartalo prieš duodant pavojaus signalą.

Peilis? Galimas daiktas. Peiliai dabar madoj. Ir tasai boksininkas Alberas, neva prilaikąs jį, nedavė nė pajudinti dešinės rankos.

Gaila, kad Megre tada negalėjo pradurti padangos. Jei būtų palaukęs, kol policininkas nusigręš, padėtis dabar būtų buvusi kitoniška.

Jau beveik dvylika. Liko du traukiniai: vienas į Belgiją, iš Šiaurės stoties, kitas — Ventimilio, iš Liono stoties. Bet Ventimilis toli.

Ponia Megre laukia jo su siuviniu rankoj, Žiustenas Minaras griežia kontrabasu „Kliši" alinėj, kur naujas programos numeris skelbiamas kartono lape. Kažin ar jam pavyko atsikratyti Žermenos? Megre būtų kirtęs lažybų, kad jinai tebesėdi alinėj ir muzikantas suka galvą, ką daryti.

Nė gyvos dvasios Bratislavos gatvėj, nė vieno fiakro. Tik pilkasis automobilis stovi prie pat šaligatvio. Dede, įsodinęs gale Liusilę, pats sėdasi už vairo, įjungia motorą.

Gal jie nori nuvežti jį į kokią tuštesnę vietą, prie Senos ar Sen-Marteno kanalų, ir paskui įmesti jo lavoną į vandenį?

Mirti Megre nenori ir vis dėlto kaip ir susitaiko su ta mintim. Jis, žinoma, ginsis iš paskutiniųjų, bet vargu ar jam pavyks. Kaire ranka kišenėje jis gniaužia raktų ryšulį.

Kad taip motoras imtų ir sugestų! Bet kur tau! Pačiaudėjęs kuo gražiausiai įsijungia, ir nuo jo gaudimo automobilis net virpa.

Odinė striukė guli ant sėdynės, Dede nė neketina jos vilktis. Kažin ar jis smogs per galvą? Ar tasai boksininkas, stovįs užpakaly ir nepaleidžiąs jo dešinės?

Lemiama akimirka artėjo, ir kažin ar tik Megre nesukalbėjo mintyse maldelės: „Dieve, padaryk..."

Ir kaip sykis Vagramo aveniu pasigirsta balsai. Du gerokai išmetę vyriškiai ateina priešais: abu frakuoti, juodais apsiaustais, lazdelių bumbulus susigrūdę į kišenes, eina ir niūniuoja sau po nosim madingą kafešantanų dainelę.

— Sėsk, Žiuli,— skubiai sako Dede, ir tą jo skubėjimą Megre dar spėja užfiksuoti.

Megre jau kels dešinę kojąį automobilį, tik kažkas kad voš jam per galvą. Gerai, kad pasilenkė — išvengė stipresnio smūgio. Prieš užgęstant sąmonei, jis dar lyg girdėjo besiartinančius žingsnius, balsus, motoro burzgimą.

Pramerkęs akis, pirmiausia pamato kojas, lakuotus batelius, paskui veidus, tamsoj kažkokius blausius. Jam pasirodo, kad aplink žmonių minia, tačiau kiek vėliau nustebęs konstatuoja, jog viso labo tik koks penketas.

Vienas iš tų veidų — tai tos išplerusios romios storulės, kuri lūkuriavo klientų anoj pusėj aveniu ir atbėgo, išgirdus triukšmą. Du ar triskart jis ją matė popiet savo poste; reikia manyti, neturėjo moteriškė laimės, jei iki tol tebebudėjo gatvėj.

Abu įkaušę vyriškiai irgi čia, ir vienas, matyt, vis dar galvos neatgavęs, prisilenkęs klausinėja ir klausinėja to paties:

— Na kaip, brolyti, tau jau geriau? Sakyk, brolyti? Jau geriau?

Iš kur tas krepšys ir kvapučių aromatas? Megre mėgina pasikelti ant alkūnės. Įkaušusis jam padeda. Tada Megre pamato seną gėlių pardavėją, kuri gailauja:

— Vėl tie apašos! Jei ir toliau taip bus...

Viešbučio pasiuntinukas raudona livrėja prasiveržia į priekį, šūktelėjęs:

— Bėgu faraonų!

— Tau jau geriau, brolyti?

Megre mieguistu balsu paklausia:

— Kelinta valanda?

— Penkios pirmos.

— Man reikia paskambint.

— Gerai, gerai, brolyti! Tuoj bus telefonas. Nuėjo atnešti.

Skrybėlės ant galvos nebėr, o plaukai viršugalvy sulipę į kezulą. Tasai šunsnukis Alberas, matyt, stuktelėjo amerikietiškai. Jeigu ne tiedu naktibaldos, jį tikriausiai būtų pribaigę, o jeigu nebūtų pasilenkęs...

Jis vis varo savo:

— Man reikia paskambint.

Vargais negalais pasikelia visomis keturiomis, kraujas iš viršugalvio laša ant grindinio, o vienas įkaušėlis sušunka:

— Brolyti, jis girtas! Tai bent! Jis vis dar girtas!

— Aš sakau, man reikia...

— ...paskambint... Gerai, pas... Girdi, Armanai? Eik atnešk tu jam telefoną...

Mergina piktinasi:

— Argi nematot, kad jam protelis susimaišė? Geriau pašauktumėt gydytoją!

— Gal žinot kokį gydytoją šitam kvartale?

— Yra vienas Žvaigždės gatvėj.

Bet štai grįžta pasišokinėdamas viešbučio pasiuntinukas, vedinas dviem policininkais ant dviračių. Žmonės prasiskiria.

— Man reikia paskambint...— kartoja Megre.

Keistas dalykas. Visą vakarą nesijautė girtas, o dabar liežuvio nebeapverčia, mintys painiojasi. Tik viena mintis liko aiški, įsakmi.

Jam skaudu, kad tįso taip juokingai ant žemės, kad negali pasikelti, ir jis vapa:

— Iš policijos... Pažiūrėkit į mano piniginę... Sen-Žoržo kvartalas... Reikia tuoj paskambint į Šiaurės stotį... Briuselio traukinys... Po kelių minučių... Jie su automobiliu...

Vienas policininkas prieina prie dujų žibinto patikrinti piniginės.

— Teisingai, Žermenai.

— Klausykit... Reikia greitai... Jie turi bilietą... Moteris juoda suknele, randas ant skruosto... Vienas vyras su languotu kostiumu... Kito nosis įlaužta...

— Tu važiuoji, Žermenai?

Policijos nuovada netoliese, Žvaigždės aikštėj. Policininkas sėda ant dviračio. Pasiuntinukas, gerai visko nenugirdęs, klausinėja:

— Jis špikas?

Megre vėl netenka sąmonės, o vienas įkaušėlių, vos apversdamas liežuvį, murma:

— Aš gi jums sakau, kad jis girtai girtas!

VII skyrius

PONIOS MEGRE JUOKAS

Jis vis bando atstumti juos ranka, bet ranka kažkokia glebi, neklauso. Gal paprašius juos palikti jį ramybėje? Negi jis dar to nepadarė? Pats nebežino. Reikia tiek dalykų apsvarstyti, kad net galva braška.

Viena jam aišku: jie būtinai turi jam leisti prisikasti iki galo. Iki kokio galo? Dieve mano, kaip žmonės nesupranta! *Iki galo!*

O su juo elgiasi kaip su mažu ar su ligoniu. Nė neklausia, ar tas jam patinka. O dar užgauliau, kad apie jį šnekasi garsiai, tarytum jis nieko nesuprastų. Kodėl? Ar dėl to, kad rado jį gulintį ant žemės kaip sutraiškytą vabalą? Aplink jį buvo daugybė kojų. Na ir kas iš to? Paskui atvažiavo greitoji. Jis puikiausiai pažino, kad tai greitoji, ir nesidavė įkeliamas. Lyg žmogus, stuktelėtas per galvą, nebegalėtum apsieiti be ligoninės?

Jis pažino ir tamsų Božono portalą, tarpuvartę, kur į akis spigino stipri elektros lemputė; žmonės ramiausiai vaikštinėjo ten ir atgal, o jaunas stambus vyras baltu chalatu, rodės, šaipės iš visų.

Kaip jis iš karto nesusigaudė, kad tai praktikantas? Seselė kirpo jam plaukus nuo viršugalvio, o tas jai paistė visokius niekus. Tokia dailutė seselė su ta savo uniforma. Tik šaudo vienas į kitą akimis, matyt, glėbesčiavosi prieš Megre atvažiuojant.

Nuo eterio kvapo jis nenorom susivėmė.

„Tegul, bus jam pamoka“,— pagalvojo.

Ką jam duoda gerti? Gerti jis nenori. Jam reikia viską apsvarstyti. Negi tas policininkas su dviračiu jiems nepasakė, kad jis policijos agentas, kuriam pavesta tirti svarbų dalyką, *konfidencialų* dalyką.

Niekas juo netiki. Ir dėl to kaltas policijos komisaras. Jis nenorėjo duoti tyrimui oficialios eigos. Ir ko ponia Megre, skubiai nutraukus antklodę, pratrūko kvatoti?

Tikrai čia ji kvatoja, nervingai kvatoja, anksčiau to niekad nėra buvę, paskui jis dar ilgai girdi, kaip ji zuja po kambarį, stengdamasi nekelti triukšmo.

Argi jis galėjo pasielgti kitaip? Tegul jie leidžia jam viską apsvarstyti. Tegul jam duoda pieštuką ir popieriaus. Bet kokio popieriaus. Štai.

Sakykim, kad šitas brūkšnys — Šaptalio gatvė... Ji trumputė... Gerai... Kelios minutės antros, gatvėje — nė gyvos dvasios.

Atsiprašau: kažkas yra. Dede už savo automobilio vairo. Atkreipkite dėmesį: Dede neišjungęs motoro. Galimos dvi priežastys. Pirmoji: jis sustojo keliom minutėm. Antroji: galvoja greitai nuvažiuoti. Juk motorą, ypač kai šaltoka — o balandžio naktys šaltokos — sunku paleisti.

Tegul jo nepertraukinėja! Vadinasi, brūkšnys. O kvadratukas — Baltazarų namas. Jis sako Baltazarų, o ne Žandro, nes taip bus teisingiau. Iš esmės imant — tai Baltazarų šeima, Baltazarų pinigai, Baltazarų drama.

Dede automobilis ne šiaip sau stovi. Tur būt, atvežęs grafą, laukia jo išeinant.

Tai labai rimtas dalykas. Nepertraukinėkit... Nėr reikalo kažką dėlioti jam ant galvos ir virinti vandenį virtuvėj. Jis aiškiausiai girdi kunkuliuojant. Virina ir virina vandenį, jį tas erzina, trukdo galvoti.

Ar ir kitais kartais grafas atvažiuodavo pas Lizą, Dede lydimas? Štai kas labai svarbu sužinoti. Jeigu ne, tai šitas naktinis vizitas — ypatingas vizitas su tam tikru nusistatytu tikslu.

Ko ponia Megre taip nusikvatojo? Kas čia juokinga? Negi mano, kad ir jis buvo pas mergas?

Ne jis, o Žiustenas Minaras gulėjo su Žermena. Ji, matyt, prikibo prie jo, ir žmogelis, be abejo, negreit išsipinklios. O Karmen? Jis nėra jos matęs. Jis daugybės žmonių nėra matęs.

Tai neteisinga. Kai žmogus tiria *konfidencialų* dalyką, jis turėtų teisę su visais matytis, matyti, kas dedasi jų viduj.

Tegul jam atiduoda pieštuką. Va šitas kvadratukas — kambarys. Lizos, savaime suprantama. Baldai nesvarbu. Nėr rei-

kalo piešti baldus. Tik viską supainios. O naktinį stalelį reikia, nes ant jo viršaus ar stalčiuke padėtas revolveris.

Nuo to viskas pareina. Ar Liza jau buvo atsigulusi, ar nebuvo? Laukė grafo ar nelaukė? Jei buvo atsigulusi, tai revolverį buvo išsiėmusi.

Nespauskit jam taip galvos, po perkūnais! Tiesiog neįmanoma galvoti, kai ant galvos užverčia dievai žino kokią sunkenybę.

Negi jau diena? O kas tasai per vienas? Kambary atsirado nedidukas plikas ponas, gerai pažįstamas, tik jo vardo Megre nebepamena. Ponia Megre šneka pašnabždom. Jam į burną įdeda kažkokį šaltą daiktą.

Ponai, pasigailėkit!.. Jam tučtuojau reikia stoti prieš teismą, o jeigu jis kalbės neaiškiai, Liza Žandro juoksis, sakys, ką jis išmano, jis gi ne Hošo klubo narys.

Reikia visas mintis sutelkti į kvadratuką. Skritulėlis — Liza, nes šitoje šeimoje tiktai moterys atsigimsta į senąjį Baltazarą, Bulonės miško aveniu atsiskyrėlį. Tai senio žodžiai, o jis žinojo, ką sako.

Bet ko tada ji šoka prie lango, atitraukia užuolaidas ir šaukiasi pagalbos?

Palaukit, ponas komisare... Neužmirškit Minaro, fleitisto, yra toks Minaras, kuris jiems ką tik pamaišė...

Niekas nespėjo išeiti iš namų, kai Minaras paskambina prie durų; o jam bevedant derybas su Lui, vyriškas balsas šūkteli nuo laiptų:

— Greičiau, Lui!

Ir Dede automobilis nuvažiuoja. Dėmesio! Jis ne šiaip sau ima ir nuvažiuoja. Tik apsuka kvartalą. Vadinas, Dede kažko laukė.

Kai jis sugrįžo, ar pasiliko stebėti gatvėje? Kur sustojo? Ar tasai asmuo, kurio laukė, vėl įsėdo į automobilį?

Po perkūnais, duokit jam ramybę! Jis nebenori gerti. Gana! Jis dirba. Girdite? *Aš dir-bu!*

Aš sten-giuos at-gai-vin-ti at-min-ty-je į-vy-kius!

Jam karšta. Jis ginasi. Neleis iš savęs tyčiotis niekam, netgi žmonai. Jį smaugia ašaros. Iš tiesų smaugia. Už ką jį taip

žemina? Ar už tai, kad jis sėdi ant šaligatvio, galima jį niekinti ir juoktis iš jo žodžių?

Tirti nusikaltimų jam daugiau nepaves. Jau ir dėl šito buvo abejota. Anokia čia kaltė, kad, norėdamas įlįsti žmogui į širdį, imi su juo ir išgeri?

— Žiuli...

Jis purto galvą.

— Žiuli, prabusk...

Jis juos nubaus, tyčia neatmerks akių. Jis sukanda dantis. Jis atrodys rūsčiai.

— Žiuli, tai...

Ir kitas balsas sako:

— Na kaip, mielasis Megre?

Jis užmiršta savo priesaiką. Atsipalaiduodamas kilsteli ir tarytum susitrenkia pakaušį į lubas, griebiasi ranka už galvos, o toji besanti storai aptvarstyta.

— Atleiskit, ponas komisare...

— Dovanokit, kad prižadinau.

— Aš nemiegojau.

Jo žmona irgi čia, šypsosi jam ir už pono Le Bre nugaros rodo kažkokius ženklus, kurių jis nesupranta.

— Kelinta valanda?

— Pusė vienuolikos. Atėjęs į komisariatą, sužinojau, kas atsitiko.

— Jie parašė raportą?

Raportą apie jį! Tai jį žemina. Raportus rašyti jo kasdieninė duona, ir jis žino, kaip tas daroma:

Šiąnakt, be penkiolikos dvyliktą, kai patruliavom Vagramo aveniu, mus pašaukė...

Paskui maždaug tokie žodžiai:

...kažkoks individas, tįsantis ant šaligatvio, pareiškė esąs Megre Žiulis Amedėjas Fransua...

Komisaras buvo išsiskutęs, šviesiai pilkas nuo galvos iki kojų, su gėlyte atlape. Iš jo burnos padvelkė, kaip visada rytais, portveinu.

— Šiaurės stoties policija spėjo juos sulaikyti.

Tai gražiausia! Jis juos buvo beveik užmiršęs. Jis norėjo kaip fleitistas pasakyti: „Tas nesvarbu."

Ir teisybė. Jam ne galvoj nei Dede, nei Liusilė, nei juo labiau boksininkas, vožęs jam per galvą, kaip sakoma raporte, „kažkokiu buku įrankiu".

Jam nesmagu gulėti, viršininkui atėjus, ir jis kelia koją iš lovos.

— Nejudėkit.

— Patikėkit, aš visai gerai jaučiuosi.

— Ir gydytojas taip sako. Bet, šiaip ar taip, jums reikia keletą dienų pailsėti.

— Jokiu būdu!

Iš jo nori paglemžti pradėtą tyrimą. Aišku kaip dieną. Jis to neleis!

— Nusiraminkit, Megre!

— Aš ramus, visiškai ramus. Ir žinau, ką sakau. Niekas manęs nesulaikys vaikščioti, išeiti.

— Nėr ko skubėti. Aš suprantu jūsų nekantravimą, bet dėl jūsų tyrimo bus padaryta viskas, ką jūs laikysite esant reikalinga.

Jis pasakė *jūsų* tyrimo, nes jis — aukštuomenės žmogus. Nieko blogo nepagalvojęs, užsidegė cigaretę ir susigėdęs pažvelgė į ponią Megre.

— Nieko tokio. Mano vyras rūko pypkę nuo pat ryto lig vakaro, netgi lovoje.

— Būk gera, paduok man pypkę.

— Manai, kad reikia?

— Juk gydytojas man neuždraudė rūkyti?

— Jis nieko nesakė.

— Na tai duokš.

Ji iškrovė ant tualetinio stalelio viską, ką rado kišenėse, ir pati ėmė kimšti pypkę. Prikimšusi padavė drauge su degtukais.

— Aš jus palieku,— pasakė ir dingo virtuvėje.

Megre nori prisiminti viską, kas buvo galvota naktį. Nors prisimena tai labai neaiškiai, tačiau įsitikinęs, kad priartėjo prie tiesos. Maksimas Le Bre sėdi ant kėdės; justi, kad jis

susirūpinęs. Jis dar labiau apsiniaukia, kai jo sekretorius tarp dviejų dūmų iš lėto taria:

— Ansevalio grafas mirė.

— Jūs tikrai žinot?

— Įrodymų neturiu, bet galėčiau guldyti galvą.

— Mirė... kaip?

— Nuo revolverio kulkos.

— Šaptalio gatvėj?

Megre linkteli galvą.

— Jūs manot, kad Rišaras Žandro...

Klausimas pernelyg tiesmukas. Megre iki to dar nepriėjo. Jis atsimena savo kvadratėlį, kur dėliojo kryžiukus.

— Ant naktinio stalelio arba stalčiuke buvo revolveris. Liza Žandro pro langą šaukėsi pagalbos. Paskui kažkas ją atitraukė nuo lango. Ir galiausiai — šūvis.

— Koks Dede vaidmuo toje istorijoje?

— Jis laukė gatvėj už „Dion-Butono" vairo.

— Jis prisipažino?

— Ir be jo prisipažinimo žinau.

— O moteris?

— Jinai grafo, arba Bobo, kaip jį vadina, meilužė. Beje, jūs tai žinote lygiai kaip ir aš.

Megre labai norėtų nusitraukti tą juokingą turbaną, kurs slegia jam galvą.

— Kur jie?— klausia savo ruožtu.

— Kol kas Daboklėj.

— Kodėl kol kas?

— Šiuo metu jie kaltinami tik ginkluotu užpuolimu gatvėj. Be abejo, bus galima prikirpti ir vagystę.

— Kodėl?

— Vadinamojo Dede kišenėse rasta keturiasdešimt devynios tūkstantinės.

— Jis jų nevogė.

Komisaras, matyt, atspėja jo mintį, nes dar labiau apsiniaukia.

— Jūs norit pasakyti, kad juos jam davė?

— Taip.

— Kad tylėtų?

— Taip. Vakar nuo popiečio Dede dingo kaip į vandenį. Kai vėl iškilo į paviršių, jei taip galima pasakyti, visas spindėte spindėjo, degė nekantrumu išleisti dalį tų pinigų, pūpsančių kišenėj. Liusilė verkė mirusio mylimojo, o jis šventė savo pralobimą. Aš buvau su jais.

Vargšas Le Bre! Megre pasikeitimas jam toks neįprastas. Jis nelyginant tie tėvai, kurie tebelaiko savo vaiką kūdikiu ir staiga praregi, kad prieš juos suaugęs žmogus, sugebąs savistoviai galvoti.

O gal? Bežiūrint į komisarą, Megre topteli įtari mintis. Pamažu ji virsta tikrumu.

Jie pavedė jam tirti tą dalyką tik dėl to, kad buvo įsitikinę, kad vylėsi, jog jis nieko neišaiškins.

Štai kaip viskas buvo. Ponas Le Bre iš Kurselės gatvės, aukštuomenės žmogus, neturėjo nė mažiausio noro daryti nemalonumų kitam aukštuomenės žmogui, klubo bičiuliui, o juo labiau artimai savo žmonos draugei, Baltazarų kavinių paveldėtojai.

Prakeiktas fleitistas, kiša nosį, kur nereikia!

Juk tai, kas dedasi aukštuosiuose sluoksniuose, Šaptalio gatvės rūmuose, įdomu laikraščiams, publikai, net prisiekusiesiems posėdininkams, kurie dažniausiai esti iš smulkių krautuvininkų ar banko tarnautojų?

Užtat komisaras Le Bre negali imti ir sunaikinti raporto savo sekretoriaus akivaizdoj.

„Jūs suprantat, mano mielas Megre..."

Diskretumas. Kad nekiltų skandalo. Nepaprastas atsargumas. Geriausia būtų, kad Megre nieko neišaiškintų. Tuomet po kelių dienų būtų galima jį priimti su atlaidžia šypsena.

„Nieko tokio. Nereikia nusiminti. Jūs padarėt viską, ką galėjot. Jūs nekaltas, kad šitas fleitistas — lunatikas ir košmarą palaikė tikrove. Sėskit už savo stalo, vyruti! Aš prižadu, kad, kai tik pasitaikys tirti rimtas atvejis, pavesiu jums."

Dabar, aišku, jis sunerimęs. Kažin ar tik jam ne labiau būtų patikę, jei Megre nebūtų išvengęs stipresnio smūgio pasilenkdamas. Dabar tįsotų sau ne dieną ir ne dvi, o kelias savaites.

Po velnių, kaip tas nenaudėlis viską išaiškino?

Komisaras kosčioja, murma kiek galėdamas abejingesniu balsu:

— Trumpai šnekant, jūs kaltinat Rišarą Žandro žmogžudyste.

— Nebūtinai jį. Galėjo šauti sesuo. Arba kad ir tasai Lui. Neužmirškit, kad fleitistas gavo ilgai skambinti, paskui ilgai baladoti ir kad rūmų užvaizdas, pagaliau jam atidaręs, vilkėjo fraką.

Štai jis, tas vilties spindulys. Tiesiog akmuo nukristų nuo širdies, jei paaiškėtų, kad šovė rūmų užvaizdas!

— Ar jums neatrodo, kad pastaroji hipotezė logiškiausia?

Ir nurausta, nes Megre nejučiom žiūri į jį įsispyręs. Komisaras ima berte berti:

— Iš savo pusės štai kaip aš būčiau linkęs aiškintis tuos dalykus...

Jis pasakė *būčiau linkęs;* žodžiai — saldūs, Megre tai iškart įvertina.

— Aš tiksliai nežinau, ko buvo atvykęs grafas...

— Tai buvo ne pirmas kartas.

— Jūs jau man sakėt, ir aš labai nustebau. Tai buvo nepataisomas pramuštgalvis. Jo tėvas, kad ir nusigyvenęs, dar laikėsi, šiaip ar taip, oriai. Gyveno nedideliam bute Lotynų kvartale ir rūpestingai vengė žmonių, kuriuos pažinojo jaunystėje.

— Jis dirbo?

— Ne. Nors gerai nežinau.

— Tai iš ko gyveno?

— Bėdos spiriamas, parduodavo karts nuo karto ką nors iš likusių daiktų: paveikslus, kokią tabakinę, šeimos brangenybę. Galimas daiktas, jog vienas kitas asmuo, gerai pažinojęs tėvą ir atvykdavęs medžioti į jo pilį, pasiųsdavo jam truputį pinigų. Na o Bobas pasidarė savotišku anarchistu. Ėmė demonstratyviai rodytis pačiose nepadoriausiose vietose. Vienu metu buvo parsisamdęs pasiuntiniu gretimam restorane, vien kad šeimos draugai, iš kurių jis imdavo arbatpinigius, neturėtų kur akių dėti. Taip jis galų gale nusirito iki Liusilės ir Dede. O, apie ką aš čia šnekėjau?

Megre nė nemano jam padėti.

— Ak, taip. Tą naktį jis tikriausiai atėjo pas Žandro nelabai pagirtinu tikslu.

— Kodėl taip manot?

— Tai rodo tas faktas, kad jį lydėjo Dede, kuris jo laukė gatvėj ir netgi nebuvo išjungęs motoro.

— Bet, šiaip ar taip, grafo namie buvo laukiama.

— Iš kur jūs tai žinot?

— Priešingu atveju ar jį būtų įleidę į jaunos merginos kambarį? Ir kodėl Lui pirmą valandą nakties buvo su fraku?

— Sakykim, jis buvo laukiamas, bet tai dar nereiškia, kad pageidautinas. Gal apie savo vizitą jis iš tikrųjų buvo pranešęs.

— Neužmirškit — miegamajame.

— Tebūnie taip. Be to, aš net linkęs manyti, kad Liza buvo neatsargi su juo. Ne mums ją teisti.

Šit kaip! Šit kaip!

— Galimas daiktas, kad tarp jų kas ir buvo. Šiaip ar taip, jis Ansevalių palikuonis, ir jo seneliai valdė pilį, kurią paskui nupirko senis Baltazaras, vienas iš jų buvusių valstiečių.

— Kromelninko anūkei tai galėjo daryti įspūdį.

— Kodėl gi ne? Įsidėmėkite, jog galėjo būti dar ir taip: patyrus apie jo gyvenimo būdą, jai galėjo šauti mintis jį gelbėti.

Kodėl Megre staiga įtūžo? Jam susidarė įspūdis, kad visas jo ištirtas dalykas rodomas kreivame veidrody. Nepatiko ir meilikaujamas komisaro tonas, tarytum duodąs jam pamoką.

— Yra dar ir kita galimybė,— tyliai sako jis.

— Kokia?

— Kad panelė Žandro-Baltazar panoro prie savo turtų pridėti titulą. Didelis dalykas įsigyti Ansevalio pilį. Bet gal ji ten jautėsi kaip įsibrovėlė? Aš irgi esu vaikystę praleidęs pily, kur mano tėvas buvo tik valdytojas. Pamenu, kaip kai kurie nuvorišai stengdavosi gauti kvietimą į medžioklę.

— Jūs darot užuominą, kad ji norėjusi ištekėti...

— Už Bobo d'Ansevalio. Kodėl gi ne?

— Aš nenoriu diskutuoti šio klausimo, bet tokia prielaida man atrodo pernelyg drąsi.

— Bet kambarinė kitokios nuomonės.

— Jūs apklausinėjot kambarinę, nors...

Jis vos nepriduria: „...nors aš patariau."

Kas tolygu: „Nors aš įsakiau!"

Bet susilaiko, ir Megre kalba toliau:

— Aš ją, galima sakyti, pagrobiau. Ji yra už dviejų žingsnių.

— Jinai ką nors jums papasakojo?

— Jinai nieko tiksliai nežino, išskyrus tai, kad panelė Žandro įsikalusi į galvą tapti grafiene.

Le Bre numoja ranka. Matyti, jog jam skaudu girdėt jo aplinkos draugų orumą žeminančius žodžius.

— Tebūnie taip. Bet nuo to juk niekas nesikeičia. Jūs iš savo pusės sutiksite, kad Bobas galėjo elgtis kaip chamas.

— Mes nieko nežinom, kas dėjosi kambary. Žinom tik, kad buvo šauta.

— Jūs iš to darote lygiai tokią pat išvadą, kaip ir aš. Žmogus elgiasi, na, mes puikiai žinom, kaip toksai gali elgtis. Merginos brolis yra namie, rūmų užvaizdas irgi. Ji šaukiasi pagalbos. Vienas iš vyrų išgirsta, puola į viršų ir, drebėdamas iš pasipiktinimo, čiumpa revolverį, kuris, kaip jūs sakote, guli ant naktinio stalelio.

Atrodo, Megre dabar pritaria. Bet ne! Užsitraukęs pypkę, geriausią iš kada nors rūkytų, jis švelniai atremia:

— Kaip jūs pasielgtumėt juo dėtas? Įsivaizduokim, jūs tebelaikot rankoj revolverį, dar teberūkstantį, kaip rašoma laikraščiuose. Ant žemės guli žmogus — negyvas ar sunkiai sužeistas.

— Jei imame už hipotezę, kad žmogus sužeistas, aš šaukčiau gydytoją.

— O jie nešaukė.

— Vadinasi, jūs darote išvadą, kad žmogus nebe gyvas?

Megre plėtoja savo mintį kantriai, lyg pats ieškodamas siūlo galo.

— Tą akimirką pasigirsta beldimas į duris. Beldžia praeivis, išgirdęs šaukiant pagalbos.

— Sutikite, mano mielas Megre, kad nemalonu pasakoti savo bėdas pirmam atėjusiam.

— Laiptų aikštelėj girdėt balsas: „Greičiau, Lui!“ Ką tai galėtų reikšti?

Megre vos suvokia, kad kreipia pašnekesį norima kryptim, kad susikeitė rolėmis su šefu, kad šefas vis labiau klimpsta.

— O gal žmogus dar nenumiręs? O gal Liza ištikta nervų priepuolio? Aš nežinau. Manau tik, kad tokiais momentais žmonės pasimeta.

— Lui išgrūdo įsibrovėlį gatvėn, vožęs jam kumščiu į veidą.

— Jam nereikėjo to daryti.

— Jie, atrodo, ne per daugiausia buvo pasimetę. Matyt, iš karto susiorientavo, kad tasai apkultasis tipas tučtuojau praneš policijai. Toji nedelsiant atvyks ir pareikalaus pasiaiškinti.

— Ką jūs ir padarėte.

— Laiko jie šiek tiek turėjo. Galėjo paskambinti valdžios organams: „Atsitiko tas ir tas. Tai ne nusikaltimas, o nelaimingas įvykis. Mes buvom priversti gintis nuo puspročio, kuris mums grasino.“ Manau, kad jūs, ponas komisare, būtumėt taip pasielgęs?

Visai kita šneka, kai jis čia, savo kambary, savo lovoj, o ne skyriuje! Už apmuštų komisariato durų jis nebūtų išdrįsęs nė ketvirtadalio pasakyti to, ką pasakė. Galva jam plyšte plyšta, bet tai nesvarbu. Ponia Megre virtuvėje, tur būt, persigandusi baisiausiai, girdėdama jį kalbant su tokiu pasitikėjimu. Jis netgi ima pulti.

— O šito, ponas komisare, jie kaip tik nepadarė. O padarė šit ką. Visų pirma kur nors išnešė lavoną ar sužeistąjį. Gal į kokį kambarį viršum arklidžių,— vienintelė vieta, kurios jie man neparodė.

— Tai tik prielaida.

— Paremta tuo faktu, kad kūno nebebuvo, kai aš atėjau.

— O jeigu Bobas pats išėjo?

— Jo draugužis Dede vakar nebūtų turėjęs penkiasdešimt tūkstančių kišenėj ir juo labiau nebūtų sumanęs važiuoti į Belgiją su Liusile.

— Gal ir jūsų tiesa.

— Taigi Šaptalio gatvės gyventojai turėjo maždaug gerą pusvalandį laiko. Per tą pusvalandį jie spėjo sutvarkyti kam-

barį, panaikinti mažiausias įvykio žymes. Jiems šovė kone geniali mintis. Ar ne geriausias kelias paversti niekais fleitisto parodymus, įtikinti, kad tai girto svaičiojimai, įrodžius, jog minimas kambarys stovi tuščias? Nauda iš to dvejopa. Gal būt, Lizai Žandro, kaip sakoma, nervai nebeišlaikė. Parodyti ją lovoje neva miegančią? Ar pristatyti man, užtikrinus, kad ji nieko negirdėjo? Ir vienas, ir kitas atvejis rizikingas.

Ją įgrūs į tarnaitės kambarį, kuris, laimė, tuščias. Argi koks nors policininkėlis atskirs, kad tai ne tarnaitė?

Užteks pareikšti, kad jinai išvykusi į savo pilį Nievre. Nieko negirdėjom! Nieko nematėm! Šūvis? Iš kur?

Po gatves pirmą valandą nakties dažniausiai vaikštinėja įsismaginę.

Išauš diena. Kas dieną išdrįs apkaltinti Žandro-Baltazarus?

— Jūs žiaurus, Megre.

Atsidusęs komisaras pakyla.

— Bet gal ir jūsų teisybė. Aš tučtuojau einu pasitarti su Siurte šefu.

— Jūs manot, kad tai būtina?

— Jei iš tikrųjų įvyko žmogžudystė, kaip jūs galų gale mane įtikinot...

— Ponas komisare!— kreipiasi į jį Megre, švelnesniu, kone maldaujančiu balsu.

— Aš klausau.

— Ar jūs nesutiktumėt palaukti dvidešimt keturias valandas?

— Jūs ką tik man priekaištavot, kad aš anksčiau nesiėmiau veikti.

— Patikėkit, aš galiu atsikelti. Štai.

Nors Le Bre rankos mostu nori sulaikyti, Megre nusimeta apklotą ir atsistoja, truputį sumišęs: šiaip ar taip, nesmagu stovėti prieš viršininką vienmarškiniam.

— Tai mano pirmas savarankiškas darbas.

— Sveikinu jus už parodytą uolumą...

— Jeigu jūs dabar pranešite Siurte, tai šefo grupė ir baigs viską iki galo.

— Galimas daiktas. Visų pirma, jeigu Bobas nužudytas, reikia rasti lavoną.

— Numirėlis gali palaukti, ar ne?

Dar sykį jie apsikeitė rolėmis, ir dabar šypsosi komisaras, nusukęs galvą.

Ką tik buvęs nuožmus, Megre, bestovįs vienais naktiniais marškiniais su raudonai pasiuvinėta apykakle, ūmai pasidarė panašus į didelį vaiką, kuris mato nebegausiąs žadėto malonumo.

— Šito puodo ant galvos man tikrai nebereikia.

Ir bandė nuplėšti tvarsčius.

— Aš galiu išeiti ir užbaigti pavestą tyrimą pats vienas. Tik duokit man leidimą apklausti Dede ir Liusilę, ypač Liusilę. Ką jie sako?

— Šįryt, kai Daboklės komisaras apklausinėjo Dede, tasai paklausė: „Ar Žiulis mirė?" Manau, kad jisai jus turėjo galvoj.

— Jei rytoj iki to laiko aš nieko neišaiškinsiu, galėsit perduoti bylą Siurte.

Ponia Megre pravėrė duris, norėdama sužinoti, kas ten dedasi, ir sustingo vietoje, įsmeigusi akis į stovintį vyrą.

Tą akimirką sučirškė durų skambutis. Ji nuėjo atidaryti ir su kažkuo pašnibždomis pasikalbėjo laiptų aikštelėje.

Kadangi grįžo viena, Megre paklausė:

— Kas ten?

Ji parodė ženklais, bet tąs nesuprato ir primygtinai paprašė pasakyti.

— Muzikantas.— Jai nebuvo kaip nuslėpti.

— Aš jus palieku,— tarė Le Bre.— Nerandu padorios dingsties jums atsakyti, ko prašote.

— Atleiskit, ponas komisare. Aš norėčiau dar... Atsižvelgiant į tai, kaip pakryps įvykiai, atsižvelgiant taip pat į tai, kad juos imsis aiškinti Siurte, ar jūs man leistumėt, jei būtų reikalas, kreiptis į panelę Žandro?

— Manau, kad jūs rasite deramą formą? Vis dėlto būkite atsargus.

Megre spindėte spindėjo. Išgirdęs, kaip užsidarė durys, ėmė dairytis, kur čia jo kelnės, ir pamatė įeinantį su žmona Žiusteną Minarą. Muzikantas pažiūrėti atrodė gailiai, susijaudinęs.

— Jūs sužeistas?

— Niekis.

— Aš atnešiau jums blogą naujieną.

— Sakykit.

— Ji pabėgo.

Megre vos neprunkštelėjo — tokia juokinga buvo fleitisto mina.

— Kada?

— Vakar vakare, teisingiau — šiąnakt. Ji užsispyrė mane palydėti į „Kliši" alinę, esą, baisiai mėgstanti muziką ir norinti manęs pasiklausyti.

Jam buvo sunku aiškintis, poniai Megre girdint; toji susiprato ir tuojau vėl dingo virtuvėje.

— Ji atsisėdo toj vietoj, kur jūs sėdėjot, kai buvot atėjęs manęs ieškoti. Aš jaučiausi nesmagiai. Visą dieną namie nesirodžiau, pietų nebuvau parėjęs, tad kiekvieną akimirką laukiau žmonos.

— Ir ji atėjo?

— Taip.

— Ir jodvi išsiaiškino?

— Tai atsitiko per pertraukėlę tarp dviejų numerių. Aš prisėdau prie staliuko. Mano žmona šoko plėšti skrybėlės nuo Žermenos, paskui griebė jai už šinjono.

— Jas išprašė lauk?

— Abidvi. Aš sugrįžau į estradą. Orkestras grojo skandalui sušvelninti. Lyg už katastrofos aukas... Buvo girdėt, kaip jos ir lauke barasi. Po sugroto numerio atėjo šeimininkas, maldaudamas mane, kad eičiau tvarkyti savo haremo, kaip jis pasakė.

— Jodvi jūsų laukė ant šaligatvio?

— Tik viena. Mano žmona. Ji parsivarė mane namo. Užrakino mano batelius, kad negalėčiau išeiti. Aš vis tiek ištrūkau prieš valandą, apavą gavau pasiskolinti iš namsargio. Viešbuty Žermenos neberadau. Ji pasiėmė savo daiktus.

Ir užbaigė:

— Ką dabar darysim?

VIII skyrius

VIENAS TYLI, KITAS PER DAUG ŠNEKA

— Tai bent būk gerutis, paklausyk manęs, apsivilk savo storąjį apsiaustą,— įkalbinėjo ponia Megre.

Tuo metu jis turėjo du apsiaustus: vieną storą, su juoda aksomo apykakle, kurį nešiojo jau treji metai, ir gumuotą, trumputį, neseniai pirktą, jaunystės dienų svajonę.

Jis įtarė, kad žmona, einant jiedviem pro duris, šnibštelėjo į ausį Minarui: „Tik jau nepalikit jo vieno!"

Net jeigu jinai ir šaipėsi truputį iš fleitisto, vis tiek jis jai patiko, anot jos, toks jau švelnus, mandagus, toks „nepastebimas". Pilkšvi korėti debesiukai niaukstė dangų, pranašavo lietų, pirmą po ilgokos giedros: bangų, šiltą, kliokiantį ilgom čiurkšlėm, nuo kurio Megre apsiaustas kiaurai peršlaps ir atsiduos šlapiu šuniu.

Katiliuką jis laikė rankoj, nes ant galvos užsidėti negalėjo — perdaug storai buvo aptvarstyta. Minaras palydėjo jį į Voltero gatvę pas gydytoją, ir tas, primygtinai prašomas, lengviau aptvarstė žaizdą.

— Ar jums būtinai reikia eiti į miestą?

Gydytojas jam padavė kartoninę dėžutę su piliulėm, apvoliotom geltonoj pudroj.

— Jei imtų suktis galva.

— Kiek jų galima imti?

— Keturias penkias iki vakaro. Ne daugiau. Bet geriau būtų, kad jūs pagulėtumėt.

Megre nežinojo, ką daryti su muzikantu, nenorėjo jo įskaudinti, liepdamas eiti namo, nors dabar jis jam buvo visai nereikalingas.

Davęs suprasti, kad uždavinys labai svarbus, jis liepė jam eiti į Šaptalio gatvę.

— Priešais, beveik priešais jums žinomą namą, yra restoraniukas „Senas kalvadosas". Būkit geras, įsikurkit ten ir stebėkit, kas dedasi pas Žandro.

— O jeigu jūs blogai pasijusit?

— Aš ne vienas būsiu.

Minaras atsiskyrė su juo tik prie Daboklės vartų Orlož krantinėje. Tą akimirką Megre dar buvo kupinas pasitikėjimo savim. Net tamsios tarpuvartės kvapą jis traukė su malonumu. Viskas buvo šlykštu, nešvaru. Čia kasnakt policininkai suvaro iš gatvių surinktus įtartinus asmenis, čia „juodi varnai" išverčia visas miesto padugnes, pakliuvusias per gaudynes. Jis įėjo į sargybinę, kur atsidavė kareivinėm, paklausė, ar komisaras teiksis jį priimti. Jam lyg ir pasirodė, kad į jį keistai pažiūrėjo. Maža kas gali pasirodyti. Pagalvojo sau vienas, kad kvartalo komisariato sekretorius jiems nedidelis ponas.

— Sėskit.

Jų buvo trejetas: vienas rašė, kiti du nieko neveikė. Komisaro kabinetas šalimais, bet nė vienas nesiteikė jam pranešti; nė vienas nepasidomėjo Megre, tarytum jis būtų buvęs pašalinis, ne policijos darbuotojas. Jis pasijuto nesmagiai, net pypkės nedrįso užsirūkyti.

Po penkiolikos minučių vis dėlto ėmė ir paklausė:

— Ar komisaro nėra?

— Užimtas.

— Kur tie, šiąnakt sugaudytieji?

Eidamas koridorium, matė, kad erdvi salė, kur paprastai sugrūdamas „laimikis", buvo tuštutėlė.

— Viršuj.

Jis neišdrįso paprašyti ten leidimo. Viršuj yra antropometrijos skyrius. Sulaikytieji ten išrikiuojami kaip mokykloje. Išsirengę nuogi, jie sustoja vienas už kito. Kiekvienas atidžiai apžiūrimas, surašomos visos tatuiruotės ir menkiausios ypatingos žymės, po to leidžiama apsirengti ir vedama matuoti ūgio, fotografuoti, daryti pirštų atspaudų.

Ar Dede, stovėdamas uodegoje su valkatom ir kišenvagiais, teberiečia kuodą?

Vėliau, kai dirbs šefo grupėje, Megre turės teisę vaikščioti po visą pastatą.

Kitame kambary gydytojas apžiūrinėja moteris, sergančias siunčia į Sen-Lazaro ligoninę.

— Jūs tikrai žinot, kad komisaras vis dar užimtas?

Megre laukia jau geras pusvalandis. Jam pasirodė, kad trijulė linksmai susižvelgė.

— Reikia palaukti, kol jis paskambins.

— Betgi jis nežino, kad aš čia. Man pavestas svarbus uždavinys. Prašom jam apie mane pranešti.

— Jūs iš Sen-Žoržo kvartalo, teisybė?

Tas, kuris rašė, žvilgtelėjo į popierių ant stalo:

— Žiulis Megre?

— Taip.

— Teks palaukt, brolyti. Nieko negaliu padaryti.

Gretimam kambary, kur, reikia manyti, buvo komisaras, nesigirdėjo nė balso. Praėjo daugiau nei valanda, kai pagaliau pasirodė komisaras, ne iš kabineto, o iš lauko atėjęs.

— Jūs Le Bre sekretorius?

Galų gale jį priims, atsibodo jam sėdėti ant suolo kaip kokiam interesantui.

— Jūs, rodos, buvot sužeistas?

— Niekis. Aš norėčiau...

— Žinau. Jūs turit apklausti sulaikytąjį Dede. Manau, kad jis jau apačioje. Žerarai, pažiūrėkit. Jeigu yra, atveskit į mano kabinetą.

O Megre jis pasakė:

— Prašom, įeikit. Aš jums trumpam užleisiu savo kabinetą.

— Man reikės apklausinėti ir moterį.

— Suprantama. Paliepkite seržantui ją atvesti.

Ar iš tiesų čia kas nors ne taip? Visą tą apklausą Megre vaizdavosi kitoniškai, bet dar buvo ramus. Tiesiog nežinojo šios įstaigos papročių, ir todėl tas jį veikė.

Policininkas įvedė Dede ir išėjo, jam įkandin išėjo ir komisaras ir uždarė duris.

— Na, Žiuli?

Akacijų gatvės garažo savininkas buvo tuo pačiu kostiumu, kaip vakar. Tik be kaklaraiščio ir išvarstytais bateliais — tie daiktai pagal kalėjimo taisykles atimami — todėl atrodė truputį netvarkingai. Megre nelabai drąsiai atsisėdo už komisaro stalo.

— Džiaugiuosi, kad jūsų per daug nesudirbo,— pasakė Dede.— Galit pasiklausti šituos ponus: čia patekęs, pirmiausia pasiteiravau apie jus.

— Jūs žinojot, kas aš, ar ne?

— Dievaži!

— Ir aš žinojau, kad žinot,— pasakė Megre paprastai.

— O ką, nemanėt, kad gausit į snukį? O jeigu būtumėt nukeptas?

— Sėsk.

— Gerai. Aš nieko prieš, kad mane tujinat.

Megre žinojo, kad čia visad taip kalbama su suimtaisiais, tik jam dar tas buvo neįprasta.

— Aš daug ką žinau ir tikiuosi, kad rasim bendrą kalbą.

— Būtų stebuklas.

— Grafo nebėr gyvo.

— Jūs manot?

— Naktį iš balandžio penkioliktos į šešioliktą tu nuvežei grafą savo automobiliu į Šaptalio gatvę ir laukei, neišjungęs motoro.

— Neatsimenu.

— Langas prasidarė, moteris sukliko, ir pokštelėjo šūvis. Tada tu nuvažiavai Fonteno gatvės link. Apsukai kvartalą. Gerokai palūkuriavai Viktor-Mase gatvėj, paskui dar sykį grįžai į Šaptalio gatvę pažiūrėti, ar neišėjo Bobas.

Dede žiūrėjo į jį ir romiai šypsojosi.

— Kalbėkit kalbėkit,— pasakė.— Gal cigaretę turit? Šitie kiaulės viską iš kišenių iškraustė.

— Aš rūkau tik pypkę. Tau buvo žinoma, ko grafas ėjo į tuos namus.

— Kalbėkit kalbėkit.

— Tu supratai, kad kažkas negera atsitiko. Rytojaus dieną laikraščiuose nieko neradai. Grafas nepasirodė. Kitą dieną tas pat.

— Man įdomu jūsų klausyti.

— Tu dar paslampinėjai po tą gatvę. Paskui, spėjęs, kas atsitiko, nuėjai pas Rišarą Žandro, tik ne į namus, o į kontorą.

— Ir ką aš pasakiau tam ponui?

— Kad už tam tikrą sumą, sakysim, už penkiasdešimt tūkstančių frankų, tu laikysi liežuvį už dantų. Nes, žinodamas, ko Bobas ėjo į tuos namus, tu žinojai, kodėl jį nužudė.

— Viskas?

— Viskas.

— Na tai ką jūs man siūlote?

— Nieko. Kalbėti.

— O ką norėtumėt, kad pasakyčiau?

— Grafas buvo pažįstamas su Žandro. Jis lankydavosi pas panelę. Ar jis buvo jos meilužis?

— O jūs esat jį matęs?

— Ne.

— Jei būtumėt matęs, tokio klausimo nebūtumėt uždavęs. Jis iš tų, kurie progos nepraleidžia.

— Buvo kalba apie vedybas, tiesa?

— Žinot, jūs man patinkat. Aš kaip sykis sakiau Liusilei: gaila, kad jis šuniukas. Kas per mintis šovė jums į galvą pasidaryti špiku? Tokiam žaliūkui vyrui ir ne tinginio pančiui!

— Tau geriau kalėjimas?

— Negu kas?

— Jei kalbėsi, galimas daiktas, tavęs neprikirps už Rišaro Žandro šantažavimą.

— Manot, jis skųsis?

— Neprikirps nė už pasikėsinimą į mano gyvybę.

— Klausyk, Žiuli. Mūsų šansai nelygūs. Neaušink burnos be reikalo, man koktu klausytis. Tu nieko vyras. Gal mudu kada susitiksim, gerkles praplausim. Bet čia tu prie manęs nesilygink. Tu klapčiukas. Jie tave apmaus kaip dideli.

— Kas?

— Nesvarbu kas! Aš tau tik noriu pasakyti, kad Bobas buvo bravo vyras. Jis žinojo, ko nori iš gyvenimo. Kai kurių snukių pakęst negalėjo, bet niekšiškumo jam niekas neprikiš. Įsikalk tai sau į galvą.

— Jis mirė.

— Galimas daiktas. Aš nieko nežinau. O jei ir žinau šį tą, tai kas kitiems darbo? O dabar draugiškai sakau tau: „Mesk!“ Supranti? Mesk, Žiuli! Aš nieko neturiu pasakyti. Aš nieko nepasakysiu. Tie fokusai — ne tavo nosiai. Tarkim, kad mūsų galvos per menkos jiems suprasti.

Aš nieko nežinau, nieko nemačiau, nieko negirdėjau. Penkiasdešimt tūkstančių? Man neatsibos kartoti, kad aš juos išlošiau Lonšane.

O dėl išėjimo iš čia dar pažiūrėsim,— pasakė ir keistai šyptelėjo.— Dabar štai kas: būk malonus ir nekibk per daug prie Liusilės. Ji tikrai mylėjo savo Bobą. Supranti? Galima būti kekše ir mylėti savo draugužį. Netampyk jos, ir gal aš tau vieną gražią dieną už tai atsimokėsiu. Viskas.

Jis atsistojo ir pats nuėjo prie durų.

— Dede!— šūktelėjo Megre, irgi stodamasis.

— Baigta. Liežuvis už dantų. Daugiau nieko neišpeši.

Ir Dede atsidarė duris, pašaukė policininkus.

— Mes baigėm,— pasakė jis, pašaipiai šyptelėjęs.

Seržantas paklausė Megre:

— Moterį atvesti?

Paprašyta sėsti Liusilė nesėdo, liko bestovinti prie stalo.

— Jūs žinot, kokiom aplinkybėm žuvo Bobas?

Ji atsiduso:

— Aš nieko nežinau.

— Jis buvo nušautas vienam name Šaptalio gatvėj.

— Jūs manot?

— Jis buvo vienos merginos meilužis.

— Aš nepavydi.

— Kodėl jūs nenorit kalbėti?

— Kad neturiu ko pasakyti.

— Jei būtumėt žinojus, kad Bobas gyvas, nebūtumėt važiavus į Belgiją.

Ji tylėjo.

— Kodėl jūs nenorit atkeršyti už Bobą?

Ji prikando lūpą ir nusuko galvą.

— Jo žudikas išvengs bausmės vien dėl to, kad jums pinigai labiau prie širdies.

— Jūs neturit teisės to sakyti.

— Tada kalbėkit.

— Aš nieko nežinau.

— O jei aš jums padėčiau?

— Aš nieko nesakysiu.

— Kas su jumis kalbėjosi per tą laiką, kai jūs čia?

Mat, pagaliau jis viską suprato. Juk ne dėl to jį vertė laukti, kad komisaras užsiėmęs. Tapatybės nustatymo skyriaus patalpos aukštai susisiekia su Orfevrų krantine.

Ar Dede buvo nuvestas į antropometrinį skyrių? Ar Liusilė buvo gydytojo apžiūrėta? Vargiai įtikėtina.

Užtat beveik tikras dalykas, jog kažkas juos apklausinėjo, kažkas iš Siurte.

Šiaip ar taip, nuo Le Bre išėjimo iš Rišar-Lenuaro gatvės iki Megre čia atsirado buvo praėjusi valanda laiko.

Sunku patikėti, bet ar ne patsai Dede davė suprasti, kad jį, Megre, apmovė?

Jis išėjo iš kabineto ir tarėsi pamatęs šypsenėles policininkų veiduose. Lyg tyčia tą akimirką grįžo komisaras.

— Na kaip, drauguži? Sėkmingai? Jie kalbėjo?

— Ką jūs ketinat su jais daryti?

— Dar nežinau. Laukiu įsakymo.

— Iš ko?

— Iš viršaus, kaip paprastai.

— Dėkoju.

Kai Megre vėl atsidūrė krantinėj, ėmė pilti lietus, ir jį apėmė toks nusiminimas, jog nedaug tetrūko, kad paduotų atsistatydinimo raštą komisarui.

„Tu tik klapčiukas", pasakė jam garažo savininkas su kruopelyte gailesčio.

Jis, taip karštai norėjęs dirbti šioje įstaigoje, išėjo iš jos nuleista galva, rydamas šleikštulį gerklėje!

Jis įėjo į „Dofino" alinę, kur visad rasi keletą begurkšnojančių Orfevrų krantinės inspektorių. Iš matymo juos visus pažinojo, bet jisai jiems buvo dėmesio nevertas valdininkėlis.

Tikėdamasis atsigauti, Megre nurijo vieną iš daktaro duotų piliulių, paskui išlenkė stiklą alkoholio.

Va šitie, kur sėdi atsidrėbę aplink stalą, jaučiasi kaip namie, jie turi teisę bet kur įeiti, žino viską, informuoja vienas kitą apie bylų eigą.

Ar Megre vis dar nori būti vienas iš jų? O gal jau jis ima suvokti savo susidarytos apie policiją nuomonės klaidingumą?

Po antro stiklo jis buvo beketinąs eiti pas savo globėją aukštąjį viršininką Ksavje Gišarą ir išdėti jam viską, kas guli ant širdies.

Jį apmovė. Le Bre, atlankęs jį namie, ištraukė iš jo viską, ką norėjo. Karieta laukė prie durų. Tikriausiai vežėjui liepė važiuoti tiesiai į Orfevrų krantinę, kur laukti jam neteko.

„Mano sekretorius įsiutęs. Jis kiša nosį kur nereikia, jis pridarys mums nemalonumų."

Kas žino, gal jis kreipėsi aukščiau, į policijos prefektą ar net į patį vidaus reikalų ministrą?

Galų gale tasai vidaus reikalų ministras greičiausiai vienas iš Šaptalio gatvės svečių?

O jam, Megre, tą dalyką tirti pavedė — ir tai su kokiais įspėjimais!— tik todėl, kad buvo tikri, jog jis nusisuks sprandą.

„Norit apklausti Dede? Labai prašau. Imkitės, drauguži."

Tik prieš tai jie pamokė garažo savininką, kaip laikytis. Vienas dievas težino, ką jam prižadėjo už tai, kad prikąstų liežuvį. Jį prikalbėti buvo nesunku. Teistumas jam nebe pirmas. O jeigu Liusilė netylėtų, ją visad galima uždaryti kuriam laikui Sen-Lazare.

„Tu klapčiukas."

Megre nusišiepė, jis iš tikrųjų tarnavo klapčiuku kaime.

Jie apdergė jam viską, jie apdergė *jo* policiją. Jis neužsigavo, kad jam iš po nosies atėmė mažytį pasisekimą. Jo jausmai buvo gilesni: kažkas panašu į mylinčios širdies nusivylimą.

— Kelneri!

Jis vos neužsisakė trečio stiklo, bet apsigalvojo, susimokėjo ir išėjo, palydėtas, kaip jam pasirodė, ironiškų anos ketveriukės žvilgsnių.

Jis puikiai suprato, kad dabar apgaulė seks po apgaulės. Ką jam belieka daryti? Susirasti fleitistą. Fleitistas — vienintelis jo koziris! Būtent apie jį, Žiusteną Minarą, komisaras davė įsakymą surinkti žinias pačią pirmąją dieną.

Jeigu tik jis, Megre, pasiduos įtūžiui, visi galės manyti, kad nuo to smūgio į galvą jam protas pasimaišė.

Megre įlipo į autobusą, bet gilyn nėjo, liko bestovįs susiraukęs ant laiptelių: nuo jo apsiausto trenkė šlapiu šuniu. Jam buvo šilta. Gal kartais karštis pakilo?

Šaptalio gatvėj jis vos nepadarė lanksto, užsigalvojęs apie Pomelį, „Seno kalvadoso" savininką, kuris irgi globėjiškai žiūrėjo tada į jį.

Kažin gal jie ir neklysta? Be to, gal jis perdaug gerai apie save mano ir neturi jokio pašaukimo policininko darbui?

Tačiau jis puikiai jaučia, ką būtų daręs, jeigu jo rankos būtų buvusios laisvos! Šitam name, kurį stebi nuo šaligatvio, jis būtų iššniukštinėjęs kiekvieną kampelį, būtų susipažinęs su visais jo gyventojais, būtų nutraukęs paslapties skraistę nuo visko, kas siejasi su tais namais, pradedant velioniu senuoju Baltazaru ir baigiant Liza Žandro ar Lui.

Tai, kas atsitiko naktį iš penkioliktos į šešioliktą, anaiptol nėra pats svarbiausias dalykas, tai tik baigtis. Žinant, kas ką galvoja, būtų nesunku atkurti jų ėjimus.

Bet šitas namas, kaip ir anas Bulonės miško aveniu — tvirtovė, kurion jis negali patekti. Į menkiausią pavojaus šauksmą tuoj iš visur sulėktų gelbėti. Dede staiga pasidaro nekalbus, Liusilė atsisako minties keršyti už savo Bobą.

Megre susizgribo bekalbąs pats su savim garsiai, gūžtelėjo pečiais ir stipriai pastūmė restoranėlio duris.

Žiusteną rado bestovintį prie bufeto su stiklu rankoj. Jis ėjo Megre pėdais, atsidūręs prieš Pomelį, kuris nė kiek nenustebo, pamatęs naują lankytoją.

— To paties,— užsakė Megre.

Vartai stovėjo atdari iki galo. Lietus mažėjo, pro lašiukus jau žvilgčiojo saulutė. Šlapias blizgantis grindinys kaip mat bus sausas.

— Aš taip ir maniau, kad jūs dar ateisit,— pasakė šeimininkas.— Tik stebiuosi, kodėl jūs ne su tais ponais.

Megre gyvai pasisuko į Žiusteną Minarą, kuris droviai, lyg nesiryždamas, pagaliau tarė:

— Namas pilnas žmonių. Jie atvyko maždaug prieš pusvalandį.

Automobilių gatvėj nesimatė. Tikriausiai atvažiavo fiakrais.

— Kas jie tokie?

— Aš jų nepažįstu; panašu į prokuratūros išvažiavimą nusikaltimo vieton. Vieną poną balta barzda atlydėjo jaunas valdininkas. Gal tai prokuroras su teismo sekretorium?

Gniaužydamas pirštais savo stiklą, Megre klausinėjo:

— Dar kas?

— Kažkokie nepažįstami man žmonės.

Žiustenas iš delikatumo nesakė, ką galvojo, ir Pomelis už jį burbtelėjo:

— Jūsų kolegos. Ne iš komisariato. Iš Orfevrų krantinės. Vieną aš pažinau.

Vargšas Minaras! Jis nežinojo, kur dėt akis. Apskritai, jautėsi kaip ir apgautas. Manė, kad Megre tikrai tiria dalyką, ir iš visos širdies jam padėjo. O paaiškėjo, kad Megre — niekis, jo net nesiteikia painformuoti, kas daroma.

Dar sykį Megre mato, kad reikia eiti namo, parašyti iš to piktumo atsistatydinimo raštą ir gulti į lovą. Galva degė kaip ugny, gelte gėlė. Šeimininkas laikė pakreipęs butelį kalvadoso, ir Megre linktelėjo galva.

Juo blogiau! Jį apmovė kaip reikiant. Teisingai padarė. Jis tiktai klapčiukas.

— Žermena grįžo pas ponus,— sumurmėjo Minaras.— Aš ją mačiau pro langą.

Po šimts! Ir toji! Tai visiškai natūralu. Proto jinai gal ne per didžiausio, bet uoslę turi kaip visos moterys. Suprato ne prie tų prisidėjusi: Megre ir jo fleitistas — tik pastumdėliai.

— Aš einu ten!— staiga pareiškė Megre, dėdamas savo stiklą ant bufeto.

Bijodamas, kad nepristigtų drąsos, jis paspartino žingsnį per gatvę. Įėjęs tarpuvartėn, pamatė du žmones, kasančius žemę sodo kampe. Kairėj, prie paradinių durų, budėjo inspektorius.

— Aš esu iš šio kvartalo komisariato,— pasakė Megre.

— Reikia palaukti.

— Ko?

— Kada tie ponai baigs darbą.

— Betgi aš tyriau šį dalyką.

— Galimas daiktas. Man duotas nurodymas, drauguži.

Dar vienas iš Orfevrų krantinės!

„Jei aš kada nors priklausysiu Siurte,— davė sau žodį Megre, jau užmiršęs savo tvirtą nusistatymą mesti policiją,— niekados nežiūrėsiu iš aukšto į vargšus komisariatų darbuotojus."

— Prokuroras yra?

— Visi čia.

— O mano komisaras?

— Aš jo nepažįstu. Kaip jis atrodo?

— Pilka vizite. Aukštas, laibas, su plonais šviesiais ūsais.
— Nemačiau tokio.
— Kas atvyko iš Orfevrų krantinės?
— Komisaras Barode.

Matyt, tas pats, kurio pavardė dažniausiai sutinkama laikraščiuose. Megre akimis tai ar ne tik ne pats nuostabusis žmogus. Lygiu švariai nuskustu veidu jis panašus į metrdotelį, mažos akutės, rodos, taip ir šmižinėja į šalis.

— Ko ieško sode?
— Lavono.

Policininkas nenorom atsakinėjo į klausimus, lyg darydamas malonę.

— Rišaras Žandro namie?
— Kaip jis atrodo?
— Tamsaus gymio, su ilga kreiva nosim.
— Yra toks.

Vadinasi, arba Žandro nėjo, kaip paprastai, į kontorą, arba skubiai grįžo iš ten.

Kaip tik tą akimirką gatvėje sustojo fiakras. Jauna moteris išlipo ir puolė prie durų, prie kurių šnekėjosi du vyrai.

Megre jinai nė nematė.

— Panelė Žandro,— tarė jinai puse lūpų.

Ir inspektorius, skubiai atidaręs duris, pasisakė savo kolegai:

— Man buvo duotas nurodymas.
— Jos laukė?
— Man buvo tik liepta ją įleisti.
— Rūmų užvaizdą matėt?
— Jis šiuo metu su tais ponais. Ką, jūs žinote, kas čia įvyko?
— Trupučiuką,— atsakė Megre, nurydamas savo pažeminimą.
— Sako, šlykštus buvo tipas.
— Kas?
— Tasai, kurį nudobė tarnas.

Megre išsižiojęs žiūrėjo į inspektorių.

— Jūs tikrai žinot?
— Ką tikrai?
— Kad Lui...

— Matot, aš netgi nežinau, kas tas Lui. Aš tik girdėjau pokalbio nuotrupas. Viena, ką aš žinau — tai neleisti žmonių susibūrimo.

Vienas kasančiųjų, tikriausiai iš policijos, pasirodė tarpuvartėj, o tas, kuris liko sode, matyt, buvo liokajus. Pirmojo rankos, batai buvo purvini ir veidas rodė pasibiaurėjimą.

— Menkas malonumas žiūrėti!— pasakė praeidamas.

Jam atidarė duris, ir jis dingo viduje. Durims prasivėrus, Megre per tą trumpą akimirką pamatė Lizą Žandro ir jos brolį stačiomis besišnekančius hole. Tie kiti, iš prokuratūros, tur būt, buvo užsidarę kuriame nors iš salonų.

— Jūs turit su kuo nors susitikti?— paklausė policininkas aiškiai nekantraujantį Megre.

— Pats nežinau.

Ir jo akyse sublizgo ašaros. Dar niekad jis nesijautė taip pažemintas.

— Aš manau, kad užvis labiausiai bijo žurnalistų. Dėl to jie imasi tokių atsargumo priemonių. Juokinga, kad pas mus visi geria Baltazaro kavą. Nemaniau, kad vieną dieną...

Iš namų, matyt, visą laiką kažkur skambino — dažnai girdėdavosi tai skambutis, tai klinktelėjimas.

— Jeigu jus čia atsiuntė mūsų komisaras, galiu nueit pasakyti, kad laukiat.

— Tiek to.

Antrasis gūžtelėjo pečiais. Jis dar mažiau besuprato, kai pamatė, kad Megre nurijo piliulę.

— Nesveikuojat?

— Ar nežinot, kaip tas prasidėjo?

— Kaip kas prasidėjo?

— Jūs buvot Orfevrų krantinėj?

— Taip. Aš kaip tik turėjau eiti „smaksoti“ į La Viletės kvartalą. Komisaras Barode kvotė vieną tipą.

— Mažiuką languotu kostiumu?

— Taip. Nesušniureęs vyrukas.

— Barode skambino komisarui?

— Ne. Vyriausiasis jį išsikvietė. Taip kad per tą laiką aš saugojau vyruką. Juokingas toks. Paprašė cigaretės, bet aš neturėjau.

— O paskui?

— Kai parėjo ponas Barode, jis trumpam vėl užsidarė su tuo vyruku languotu kostiumu, paskui įsakė mums būti pasiruošusiems.

— Kam „mums"?

— Iš operatyvinės grupės. Mes čia trise, ir dar komisaras. Du viduj. Tas, kuris kasė, Bareras, prieš mėnesį buvo sužeistas į petį: sulaikė lenką Kolenkuro gatvėj.

Kiekvienas žodis vėrė širdį. Megre vaizdavosi inspektorių skyrių, draugiškai autoritetingą Barode, kuris juos visus vadina *mano vyručiai.*

Kodėl su juo taip pasielgė? Argi jis padarė kokią klaidą? Argi pasirodė nieko nesugebąs? Ar buvo nepakankamai diskretus?

Išeidamas iš Rišar-Lenuaro bulvaro, komisaras Le Bre, atrodė, sutėikė jam *carte blanche*[1]. O pats nuskubėjo į Orfevrų krantinę! Gal ir čia atėjo?

— Rūmų užvaizdas, vadinas, prisipažino kaltas?

— Kiek aš supratau. Šiaip ar taip, jo šlykštus snukis.

— Aš nieko nebesuprantu.

— O kodėl jūs turėtumėt suprasti?

Megre tai buvo bene pirmoji kuklumo pamoka. Inspektorius amžiumi buvo už jį vyresnis. Ketvirtą dešimtį pradėjęs. Ramus, savotiškai abejingas, kaip ir visi daug ko matę žmonės. Papsėjo pypkutę, net nesistengdamas pasiklausyti, kas kalbama viduj.

— Vis geriau, negu „smaksoti" dievaižin kiek laiko kokiam La Viletės akligatvy.

Prie namų sustojo automobilis. Jaunas tamsia barzda gydytojas skubiai išlipo su valizėle rankoj, ir Megre pažino: jo nuotraukas nuolat matydavo laikraščiuose. Tai buvo daktaras Polis, teismo gydytojas, jau kone garsenybė.

— Kur šitie ponai?

— Prašom čia, daktare. Lavonas sode, bet jūs, manau, pirmiausia norite matyti prokurorą?

---

[1] Neribotas įgaliojimas *(pranc.).*

Visi patekdavo į šventųjų šventąją, išskyrus Megre, pasmerktą tarpuvartėje nekantrauti.

— Pamatysit,— pasakė inspektorius,— visai tai istorijai laikraščiai paskirs lygiai tris eilutes.

— Kodėl?

— Todėl!

Ir vakare iš tiesų galėjai perskaityti žinutę „La Pres“:

Naktį iš balandžio penkioliktos į šešioliktą vagis įsilaužė į Žandro-Baltazarų rūmus Šaptalio gatvėj. Rūmų užvaizdas Lui Vio, penkiasdešimt šešerių metų amžiaus, kilimo iš Ansevalio, Nievro departamente, jį nušovė, pataikęs tiesiai į širdį.

O Megre tuo metu gulėjo lovoj su trisdešimt devyniais laipsniais temperatūros, ir ponia Megre nežinojo, kaip atsikratyti fleitisto, kuris nė nemanė eiti namo ir labiau negu bet kada panėšėjo į priklydusį šunelį.

IX skyrius

PUSRYČIAI KAIME

Taip tęsėsi tris dienas. Iš pradžių Megre manė rimtai susirgsiąs ir ta savo liga *juos* pasiutinsiąs. Bet kitą rytą, atsargiai pramerkęs akis, nustebo turįs tik smarkią slogą.

Tada jis ėmė simuliuoti. Netgi savo žmonai juokinga pasisakyti gavus tik slogą, ir jis sudejavo, nusikosėjo, pasiskundė diegliais krūtinėje.

— Aš tuoj tau uždėsiu garstyčių trauklapių, Žiuli, kad neprisikabintų bronchitas.

Ji buvo vis tokia pat džiugi. Švelniai slaugė jį. Tiesiog popinte popino. Jam betgi rodėsi, kad ji viską supranta.

— Prašom į vidų, ponas Minarai,— išgirdo jos balsą prieškambary.— Ne, nepablogėjo. Tik labai prašau jo nenuvarginti.

Vadinasi, jinai irgi stojo į žaidimą.

— Kokia temperatūra?— baimingai paklausė fleitistas.

— Nedidelė.

Ji apdairiai nepasakė kiek, nes greičiausiai buvo žemiau trisdešimt septynių.

Jai baisiai patiko girdyti jį nuovirais, dėti karštus sėmenų kompresus, virti buljoną ir niekučio sriubą. Ji taip pat mėgo rūpestingai užtraukinėti užuolaidas ir vaikščioti ant galų pirštų ir, kartkartėm pravėrusi duris, patikrinti, ar jis miega.

Vargšas Minaras pasidarė jau nebe pageidautinas! Megre pyko ant savęs už tokias mintis. Jis prie jo prisirišo. Ir mielai būtų suteikęs jam malonumą.

Jis ateina kas rytą apie devintą dešimtą valandą; skambint neskambina, tik pakrebždena tylutėliai į duris, kad neprižadintų Megre — gal kartais dar miega. Pasišnibždėjęs su ponia Megre prieškambary, įtykina, glausdamasis prie durų staktos, prisiartina prie lovos.

— Ne, ne, nejudėkit. Aš tik užėjau pasiteirauti, kas gero. Jūs nieko neturit man pavesti? Aš būčiau toks laimingas, galėdamas kuo nors jums pasitarnauti!

Jis nė minties nebeturėjo būti pasiųstas kaip detektyvas. Šiaip kuo nors pasitarnauti. Jis netgi poniai Megre siūlydavosi padėti.

— Gal leistumėt man parnešti jums produktų? Aš išmanau, pamatysit.

Galų gale jis valandžiukei prisėda ant kėdės kraštelio prie langa ir lieka besėdįs valandų valandom. Paklaustas, kaip laikosi jo žmona, greitai atsako:

— Tas nesvarbu.

Pavakare, prieš eidamas į darbą, vėl pasirodo, tik jau frakuotas: mat, dabar griežė vienoje šokių salėje Sen-Mišelio bulvare, ir nebe kontrabasu, o kornet-à-pistonu. Jį pūsti, matyt, jam buvo sunku: aplink burną likdavo rausvas apskritimas.

Ir Le Bre kasryt siuntinėja komisariato budėtoją pasiteirauti, kaip Megre laikosi. Namsargė jautėsi apvilta. Ji, tiesa, žinojo, kad jos gyventojas — valdininkas, bet jis niekad nebuvo jai sakęsis, kad tarnauja policijoj.

— Komisaras prašo jus žiūrėti savo sveikatos ir niekuo nesirūpinti. Viskas gerai.

Megre patogiau įsirausia į drėgną patalą, atsiduodantį prakaitu. Tokiu būdu jis mintyse susikaupia. Tada jis dar neži-

nojo, kad tai pasidarys jo manija, kad, nusivylimo ar rūpesčių graužiamas, ne sykį pasiliks tįsoti lovoje.

Painiava prasideda lyg pagal užsakymą. Mintys, užuot pasidariusios aiškios, maišosi lyg karščiuojant. Jis pamažu ima snūduriuoti, ir tada tikrovė įgauna naujas formas, pinasi su vaikystės prisiminimais; šešėliai ir šviesa kambary irgi vaidina rolę, netgi sienos apmušalų gėlės, netgi virtuvės kvapai ir tylūs ponios Megre žingsniai.

Jis visad pradeda nuo to pat, dėlioja savo veikėjus kaip pėstininkus šachmatų lentoje: senį Baltazarą, Žandro-tėvą, Lizą ir Rišarą, Ansevalio pilį, Lui, Žermeną, mažąją tarnaitę Meri.

Jis stumdo juos pirmyn ir atgal, sužeria į krūvą. Paskui ateina eilė Le Bre: mintyse Megre atkuria, kaip jis išeina iš buto, sėda į savo karietą ir šūkteli vežėjui: „Į Orfevrų krantinę!"

Ar Le Bre familiariai sako „tu" aukštam viršininkui Ksavje Gišarui? Apie tai pagalvojus, Megre suima baimė. Kažin ką jam kalbėjo Le Bre erdviame kabinete, kur Megre porą sykių yra buvęs ir kuris jam yra labiausiai jaudinanti vieta pasauly?

„Mano sekretorius — tasai jūsų rekomenduotas jaunas vyrukas — šiuo metu tiria vieną įvykį. Aš negalėjau jam jo nepavesti. Mano nuomone, jis kiša nosį, kur nereikia."

Ar jis taip sakė? Labai galimas daiktas. Le Bre visų pirma — draugijos žmogus. Jis kas rytas fechtuojasi Hošo klube, lankosi salonuose, dalyvauja visose premjerose, paradine šviesiai pilkąja eilute žiūri hipodrome arklių lenktynių.

Na o Ksavje Gišaras? Tasai buvo Megre tėvo draugas, ir vienõs kartõs. Gyvena ne Monso lygumoj, o nedideliame bute Lotynų kvartale, bendrauja daugiau su savo knygomis, negu su gražiomis damomis. Ne, jis negali padaryti kiaulystės nei eiti į kompromisą!

Tačiau jis išsikvietė Barode. Kokią instrukciją jis jam davė?

Sakykim, viskas taip ir buvo, bet ar tai reiškia, kad Megre padarė klaidą? Tegul jis nebaigė visko ištirti. Nežino, kas šovė į grafą. Juo labiau nežino kodėl. Bet jis būtų suradęs siūlo galą.

Jis jautėsi padaręs didelį darbą trumpu laiku. Ne be reikalo taip išsigando komisaras.

Kodėl tada su juo taip pasielgta?

Laikraščiai apie bylą daugiau nė neužsiminė. Ji buvo numarinta. O Bobo lavonas, reikia manyti, buvo nugabentas į lavoninę autopsijai.

Megre vėl regi save Šaptalio gatvės kieme, už visų tų ponų, kurie nė dėmesio nekreipia į jį. Barode, asmeniškai jo nepažįstąs, galėjo jį palaikyti vienu iš šeimynykščių. Prokuroras, tardytojas, teismo sekretorius — Barode valdiniu.

Tiktai vienas Lui pašaipiai dėbčiojo į jį. Be abejo, jis iš Žermenos bus sužinojęs apie Megre veiklą.

Visa tai jį žemino, stūmė į nevilтį. Būdavo valandėlių, kai jis, užsimerkęs, prakaituodamas, kurdavo idealiai atlikto tyrimo planą.

„Kitą kartą aš padarysiu taip ir taip..."

Ketvirtą rytą jam ūmai nusibodo sirgti; prieš pat fleitisto atėjimą jis atsikėlė, nusiprausė kaip reikiant, švariai nusiskuto, nusiėmė tvarsčius nuo galvos.

— Tu eini į darbą?

Jis pasiilgo komisariato kvapo, juodai dažyto savo stalo, vargšų interesantų, laukiančių ant suolo palei baltintą sieną.

— Ką man pasakyti Žiustenui?

Dabar fleitistą vadindavo tiesiog Žiustenu, kaip kokį šeimos draugą, kaip tolimą giminaitį.

— Jei nori, tegul ateina pirmą valandą, kartu papusryčiausim.

Nakčiai neužsirišęs tinklelio ant ūsų, Megre dabar gavo juos sukti karštom žnyplėm. Didesnį kelio galą jis ėjo pėsčias, norėjo pakvėpuoti bulvarų oru, ir jo pyktis tirpte tirpo pavasario rytmetį.

„Kas man šitie žmonės?"

Žandro, užsidarę savo tvirtovėje. Senis, kurio būdą paveldi moterys. Visos tos testamento istorijos. Klausimas, kas paveldės Baltazaro kavines...

Nes jis suprato, kad tai ne vien pinigų klausimas. Pasiekus tam tikrą fortūnos pakopą, kalba eina nebe apie pinigus, o apie galybę.

Sprendėsi klausimas, kam atiteks storas akcijų paketas, kas pirmininkaus administracijos tarybai. Liza? Rišaras?

Tai turėjo būti įsigėrę į jų kraują, jei dvidešimt vienerių metų mergina užmiršta savo jaunystę ir tegalvoja apie direktoriaus kėdę, kaip kad anksčiau jos motina.

Visagalis šeimininkas ar visagalė šeimininkė?

„Tegul jie patys žinosi!"

Po šims! Jie gi taip ir padarė. O dėl to numirėlio niekam širdies neskauda, išskyrus merginą, medžiojančią praeivius Vagramo aveniu.

Megre įėjo į komisariatą, paspaudė bendradarbiams rankas.

— Bertranas išėjo pas jus pasiteirauti, kaip jaučiatės.

Komisarui apie savo grįžimą nepranešė, nieko niekam nesakydamas, atsisėdo į savo vietą, ir tiktai pusę vienuoliktos Le Bre, pravėręs apmuštas duris, jį pamatė.

— Jūs čia, Megre? Užeikit pas mane.— Jis norėjo laikytis laisvai.

— Sėskitės. Kažin ar jūs gerai padarėt, taip greit grįžęs į darbą. Aš jums norėjau pasiūlyti atostogų, kad sutvirtėtumėt. Ar nemanot, kad kelios dienos kaime jums išeitų į sveikatą?

— Aš jaučiuosi visiškai sveikas.

— Juo geriau! Juo geriau! Beje, kaip jūs matot, visa ta istorija susitvarkė. Tarp kitko, aš jus sveikinu, jūs buvot nebe toli tiesos. Tą pačią dieną, kai aš jus aplankiau, Lui paskambino į policiją.

— Savo šeimininko pavestas?

— Prisipažįstu, aš gerai nežinau. Be to, tas nesvarbu. Svarbiausia, kad jis prisipažino kaltas. Jis, matyt, sužinojo, kad dalykas tiriamas, suprato, kad jūs vis tiek atseksit siūlo galą.

Megre žiūrėjo, akis įspyręs, į stalą, ir iš jo veido nieko negalėjai išskaityti. Nesmagiai jausdamasis, komisaras kalbėjo toliau:

— Jis aplenkė mus ir kreipėsi tiesiai į prefektūrą. Skaitėt laikraščius?

— Skaičiau.

— Žinoma, teisybė ten buvo truputį pagražinta. Iš reikalo, kada nors jūs tai suprasite. Yra atvejų, kai skandalas nieko gero neduoda, kai plika teisybė padaro daugiau žalos, negu

naudos. Supraskit mane teisingai. Mudu abu žinom, kad grafas neįsilaužė į tuos namus. Gal jo ten laukė? Liza Žandro buvo jam palanki. Pačia gerąja prasme.

Neužmirškit, kad ji gimus Ansevalio pily, kad abi šeimas sieja tam tikri ryšiai.

Bobas buvo nutrūktgalvis. Jis ritosi vis žemyn ir žemyn, kaip patrakęs. Ko jai nepamėginti atvesti jį į doros kelią?

Tokia mano žmonos nuomonė, o ji Lizą gerai pažįsta.

Pagaliau nesvarbu. Ar jis tą naktį buvo girtas, kas dažnai jam pasitaikydavo? Ar elgėsi skandalingai?

Į smulkmenas Lui nesileido. Jis išgirdęs riksmus. Kai įėjęs į kambarį, radęs Bobą su Rišaru susikibusius: grafo rankoj lyg ir sublizgėjęs peilis.

— O tą peilį rado?— tyliai paklausė Megre, nepakeldamas akių nuo stalo.

Atrodė, jis įdėmiai tyrinėja rašalo dėmelę ant baldo.

— Nežinau. Kvotą vedė Barode. Šiaip ar taip, ant naktinio stalelio gulėjo revolveris, ir Lui, drebėdamas dėl savo šeimininko gyvybės, iššovė.

O dabar sakykite, mano jaunas drauge, kas būtų buvę iš to skandalo? Publika nebūtų priėmusi tiesos. Mes gyvename epochoje, kur į tam tikras visuomenines klases pernelyg nukreiptos visų akys. Ant kortos buvo pastatyta panelės Žandro garbė, nes užgauta būtų jos garbė.

Šiaip ar taip, prieš mus teisėtos savigynos atvejis.

— Jūs tikras, kad rūmų užvaizdas šovė?

— Yra jo prisipažinimas. Ar pagalvojot, Megre, kaip būtų reagavusi tam tikra spauda, kokios būtų iš to pasekmės jaunai merginai, kurios niekuo negalima pakaltinti, nebent neapdairumu.

— Aš suprantu.

— Panelė Žandro išvyko į Šveicariją. Nervai jai pašlijo, ir ji ten ilsėsis, tur būt, keletą mėnesių. Lui paliktas laisvėje, ir tikriausiai byla bus nutraukta dėl nusikaltimo sudėties nebuvimo. Jo vienintelė klaida, kad jis, pametęs galvą, užkasė lavoną sode, užuot iš karto prisipažinęs.

— Jis vienas jį užkasė?

— Įsivaizduokit save Rišaro Žandro vietoj. Matau, kad jūs vis dar nesuprantat, bet, nieko, suprasit. Yra atvejų, kada mes neturime teisės...

Komisaras, atrodė, ieškąs tinkamo žodžio, ir Megre, pakėlęs galvą, neutraliu, beveik nekaltu balsu tarė:

— ...elgtis, kaip mums sąžinė liepia?..

Tada Le Bre staiga pasidarė sausas, išdidus, išdidesnis nei kada nors.

— Man sąžinė nieko negali prikišti,— kirste nukirto jis,— ir aš turiu pagrindo manyti, kad ji ne mažiau opi, kaip kiekvieno iš jūsų. Jūs esat jaunas, Megre, labai jaunas, ir tai vienintelė priežastis dėl kurios aš negaliu ant jūsų pykti.

Buvo dvylika, kai sučirškė telefonas didžiojoje salėje. Besonas pakėlė ragelį ir pasakė:

— Čia jums, Megre. Tasai tipas jau triskart skambino. Vis tuo pačiu laiku.

Megre čiupo ragelį.

— Alio! Žiulis?

Megre pažino Dede balsą.

— Jums geriau? Jau vėl įsikinkėt į jungą? Sakykit, jūs turit laiko su manim papusryčiauti?

— Kam?

— Tai man žinoti. Jau kelinta diena noriu jus pakviesti pusryčių į kaimą. Nebijokit. Atvažiuosiu jūsų paimti su savo drandaletu. Lauksiu ne prie komisariato, nes nelabai mėgstu tas vietas, o prie Fonteno gatvės kampo. Gerai?

Vargšas fleitistas vėl grįš it musę kandęs.

— Pasakykit jam, kad išėjau svarbiu reikalu, pasimatysim šįvakar arba rytoj.

Po penkiolikos minučių Megre įsėdo į pilkąjį „Dion-Butoną". Dede buvo vienas.

— Sakykit, kas jums patinka? Mėgstat keptą gružlį? Pirmiausia sustokim valandžiukę prie Majo vartų, išmesim po stiklelį.

Ir jie įeina į barą, ir Dede įsakmiu tonu užsako po stiklą tiršto absento, lašina vandenį ant cukraus gabalėlio, kuris iš lėto leidžiasi skylėtam šaukštely.

Dede linksmas, bet akys žvelgia rimtai. Tas pats languotas kostiumas, šviesgeltoniai bateliai, skaisčiai raudonas kaklaraištis.

— Dar po vieną? Ne. Kaip norit. Šiandien nematau reikalo jus nugirdyti.

Jie leidžiasi plentu, paskui Senos pakrantėmis — upėje pilna valtyse sėdinčių meškeriotojų — ir privažiuoja smuklę prie pat vandens, su sodeliu ir pavėnėmis.

— Nešk mums į stalą ko nors skaniai užkąsti, Giustavai. Pradžiai — keptų gružlių.

Ir, kreipdamasis į Megre:

— Jis tuoj užmes tinklą ir pričirškins mums gružlių tiesiai iš vandens.

Paskui vėl šeimininkui:

— O ko tu mums pasiūlysi paskui?

— Gaidį su božole padažu.

— Gerai, tegul bus gaidys, troškintas vyne.

Dede čia jaučiasi kaip namie: ir virtuvėje pasisukinėja, ir į rūsį nusileidžia, atneša butelį balto Luaros vyno.

— Geresnis už visus aperityvus pasauly. O kad neprailgtų laukti gružlių, prisikimškit pypkę. Galėsim pasišnekėti.

Jam knieste knieti pasiaiškinti:

— Aš norėjau susitikti su jumis todėl, kad jūs man patinkat. Jūs nesugedęs, kaip daugumas jūsiškių tipų.

Megre žino — jis irgi truputį pagražina teisybę. Dede rūšies žmonės — baisūs plepiai, ir per tą savo plepumą jie dažnai pakliūva. Jie taip didžiuojasi savimi, kad jiems beveik visados nieżti liežuvį pasipasakoti savo darbelius.

— Kur Liusilė?— pasiteirauja Megre. Jis manė, kad ir ji kartu su jais pusryčiaus.

— Norit tikėkit, norit — ne, bet ji tikrai serga. Matot, mergaitė buvo tikrai iki ausų įsižiūrėjusi Bobą. Dėl jo ji būtų šokus į ugnį. Jo mirtis ją pakirto. Ji jokiu būdu nenorėjo palikti Bre gatvės, ten, girdi, jai viskas jį primena. Vakar aš ją prikalbėjau išvažiuoti į kaimą. Pats ten ją nugabenau. Paskui važiuosiu pasiimti. Bet užteks! Gal būt, netrukus grįšim prie to.

Jis užsirūkė cigaretę ir iš lėto pūtė dūmus pro nosį. Vynas žaižaravo stikluose, vėjelis virpino jaunus pavėnės lapus; šeimininkas, stovėdamas valtelėj, įdėmiai žiūrėjo, kur mesti tinklą.

— Manau, kad jūs iš smalsumo žvilgtelėjot į mano bylą ir galėjot įsitikinti, kad į stambias aferas niekad nebuvau įsivėlęs. Šiaip mažmožiai. Dukart man buvo prikirpę po pusmetį, ir aš daviau sau žodį, jog gana.

Jis gėrė dėl drąsos.

— Skaitėt laikraštį?

Megre linktelėjo, ir tas varė toliau:

— Ranka ranką mazgoja. Kad jūs būtumėt matęs Liusilę! Ji išbalo kaip popierius. Ji norėjo žūt būt eiti ir juos visus išduoti. Aš ją raminau. „Kas iš to bus?"— kaliau jai.

Apdergt jie jį apdergė, ar ne? Jeigu man kur nors tokioj vietoj, kur nėra špikų, pasipainiotų tasai kreivanosis Rišaras, garbės žodis, aš jam gerai užvažiuočiau į snukį.

Jis drėbė penkiasdešimt tūkstančių ir mano, kad būsim kūmai. Ant keturių akių, nors jūs ir iš policijos, aš jums sakau, kad mes dar neatsikvitavom. Anksčiau ar vėliau su juo dar susidursim. Niekšų visokių esti. Bet tokios veislės, kaip tas, nepakenčiu. O jūs?

— Man nebeleido baigti tirti,— sumurmėjo Megre.

— Žinau. Man moka už tą žinojimą.

— Jie jums liepė tylėti?

— Jie man pasakė, kad tyliai lindėčiau savo kampe, o jie už tai pro pirštus žiūrėsią į mano darbelius.

Vadinasi, užmerks akis į Dede griekelius, dovanos smūgį į galvą ir nesistengs sužinoti, iš kur tie keturiasdešimt devyni tūkstančiai frankų, rasti jo piniginėje.

— Bet tas triukas su rūmų užvaizdu man buvo kaip kuoku galvon. Jūs tuo tikit?

— Ne.

— Puiku! Kitaip būčiau jūsų nebegerbęs. Kadangi kas nors turėjo iššauti, nusprendė, tebūnie tai liokajaus darbas. Kas, jūsų nuomone, pykštelėjo iš puštalieto? Čia galima kalbėti, tiesa? Įsidėkite galvon, kad jei sumanysit pasinaudoti tuo,

ką aš jums čia pasakiau, aš ginsiuos, kad tylėjau kaip žemė. Panelės darbas.

— Ir aš taip manau...

— Skirtumas tiktai tas, kad aš turiu tvirtą pagrindą taip manyti. Priduriu, kad jeigu ji ir nudėjo Bobą, tai iš netyčių. O nudėt tikrai norėjo broliuką. Juk jiedu viens kito nekentė, kaip galima nekęsti tik tokiose šeimose.

Gaila, jūs nepažinojot Bobo. Tai buvo šauniausias vyrukas pasauly. Jis galėjo juos visus pavaryt šikt!

Bet be jokio piktumo, žinokit. Piktumo jis neturėjo nė kruopelytės. Jis buvo aukščiau to. Jis taip juos niekindavo, kad juokais netverdavo.

Kai toji šiukšlė ėmė apie jį suktis...

— Kada tai prasidėjo?

— Rudenį. Nežinau, kas jai tą mintį pakišo. Sužinojo, kad Bobą galima rasti po lenktynių apie pusę šešių vienam Vagramo aveniu bare.

— Ir ji ten nuėjo?

— Po šimts! Ir be vualetės. Pasakė jam, kas esanti, kad gyvenanti Ansevalio pily, kad jis jai patinkąs ir ji mielai norėtų priiminėti pas save.

— Jis miegojo su ja?

— O kaipgi, ji pati prie jo lindo. Jis ją netgi vedžiodavosi į viešbutį Bre gatvėj — jūs žinot. Norėjo pažiūrėti, iki kol ji eis. Suprantat? Gražus vaikinas buvo. Bet toji paukštytė vien dėl smagumo į viešbutį neis.

Ir, be to, šalta kaip akmuo. Nuo Liusilės jisai nieko neslėpė. Jei ji būtų turėjusi pavyduliauti visoms, kurias jis perleido per savo rankas! Štai ir kepti gružliai. Pažiūrėsim, ką jūs sakysit apie juos.

Dede galėjo valgyti ir kalbėti: viena kitam nekliudė, lygiai kaip glostinėti antrąjį šeimininko jiems pastatytą butelį.

— Nesistenkit suprasti. Bobui, ir tam — o jis buvo, neįsižeiskit, gudresnis už mudu abu, drauge sudėtus,— kiek laiko reikėjo, kol susigaudė. Užvis labiausiai stebėjosi, kad ji taip užsidegusi už jo tekėti.

Lygosi jinai. Suprantama, jam nereikėsią dirbti, kas mėnesį gausiąs tokią ir tokią sumą smulkioms išlaidoms ir visa

kita. Jis sau vienas manė, kad ji užsikepė tapt grafiene. Yra tokių žmonių. Įsigyja pilį. Paskui užsimano kilmingos pavardės, užsimano nusipirkti prosenelius. Taip man Bobas aiškino.

Dedė pažiūri Megre į akis ir kirste nukerta, patenkintas, jog nustebino pašnekovą:

— Tai va! Esmė buvo ne čia!

Jis triauškia pagruzdusius gružlius, kartkartėm, pakėlęs akis, pasižiūri į Seną, į slenkančias iš lėto baržas, kurios, prisiartinusios per kelis šimtus metrų prie šliuzo, ima kaukti.

— Nė nevarkit. Ne jums suprasti. Bobas, kai sužinojo, net aiktelėjo. O jam, šiaip ar taip, buvo puikiai žinoma tos šeimos istorija. Spėkit, kas pakišo jai mintį dėl vedybų? Senis!

Dedė džiūgavo.

— Prisipažinkit, kad dėl tokios naujienos apsimokėjo važiuoti pusryčiauti į Buživalį. Esat girdėjęs apie tą džiūsną senį, kuris užrašė savo namą su visais paveikslais valstybei, kad ten būtų įrengtas muziejus? Jei norit pasijuokti, klausykit, kas buvo toliau. Įsidėkit galvon, kad aš ne viską žinau. Bobas, ir tas ne viską žinojo. Atrodo, kad žmogėnas, vaikščiojęs su kromu po kaimus, svajojo apie tikrai kilmingus anūkus.

Norit žinoti, ką aš galvoju? Seniui tai buvo savotiškas kerštas. Nes Ansevaliai, tur būt, nerodė jam didelio lipšnumo. Pardavė jam pilį ir fermas. Ir kukliai pasitraukė. Nė karto nesiteikę pakviesti jo pietų ar net pusryčių.

Tada jis savo testamente nurodė tam tikras sąlygas, dėl kurių sujudo visa šeima.

Jo duktė tebebuvo gyva, kai jis mirė, bet tie, kurie skaičiuoja milijonus, toli pramato.

Dukteriai mirus, akcijos turėjo būti padalytos į dvi dalis: 51 % — panelei, 49 % — Kreivanosiui. Atrodo, jog tai labai svarbu, tai suteikia, kaip jie sako, balsų daugumą panelei.

Apie tuos dalykus aš nelabai išmanau. Toliau. Dalybos turėjo įvykti, panelei sukakus dvidešimt vienerius metus.

— Ateinantį mėnesį,— pasakė Megre.

— Aš dar įsidėsiu. Juo blogiau, jei nebeliks vietos vyne troškintam gaidžiui. Apie ką mes kalbėjom? A! Tik buvo vienas kabliukas. Jeigu mergina išteka už Ansevalio, tada gauna

visas akcijas, su sąlyga mokėti savo broliukui pensiją, lygią jo daliai.

Tai reiškia, kad jis nušalinamas nuo Baltazaro kavinių, pilies ir visa kita. Baltazarai ir Žandro pasidarys Ansevaliais ir kildins save iš kryžiuočių.

Bobas tuos dalykus išmanė, ir kad jūs žinotumėt, kaip jis kvatodavo.

— Jis sutiko?

— Kuo jūs jį laikot?

— Kaip jis tą viską sužinojo?

— Iš broliuko. Va paklausykit, kaip kvailai žmogus gali įkišti kailį. Kreivanosis Žandro ne pirštu penimas. Jis nenori, kaip jo tėvas, leisti laiką klubuose ir lakstyti paskui mergiotes iš Taikos gatvės. Jis irgi nori būti šeimininku.

— Aš pradedu suprasti.

— Ne. Negali būti, nes Bobas, ir tas ne iš karto suprato. Kreivanosis paprašė užeiti Bobą į kontorą. Sako, ji panaši į zakristiją: drožinėto medžio sienos, gotiški baldai, senio portretas nuo lubų iki žemės. Ir senis žiūri, lyg pirktų tavo galvą.

Atvirai šnekant, iš visos tos šeimynėlės senis man gal dar būtų nieko. Bobas sakė, kad kito tokio šunsnukio gyvenime nebuvo sutikęs. Juokais, žinoma, nes senis miręs. Važiuojam toliau...

Tai va broliukas ir iškloja kortas. Klausia Bobą, ar tas ketina vesti jo seserį. Bobas atsako nė minties tokios neturėjęs.

Be reikalo, pasakęs anas, tai visiems išeitų į naudą.

Kaip tai visiems? Ogi taip: jis, Rišaras Žandro, pažertų skambiųjų. Kiek Bobo širdis geistų. Tik su viena sąlyga: kad tas tampytų jo seserį po visą svietą, linksmintų ir atmuštų norą komercijai.

Dabar aišku, a?

Bobas atšauna, kad širdis nelinkstanti.

Tada toji kreivanosė biaurybė pareiškia, kad juo blogiau bus jam, kad jam tai gali brangiai atsieiti.

Kai pagalvoju, kad jūs manęs vos nepatupdėt už tuos penkiasdešimt palaidų, kuriuos priverstas mąn drėbė tas tipas. Aš nepykstu ant jūsų. Iš kur jūs galėjot žinoti.

Į stalą paduotas gaidys su vyno padažu kuteno šnerves, ir Dede, nors buvo sakęs, kad po gružlių niekas nebelįs, kirto kaip reikiant.

— Užgerkit šituo božole ir prisipažinkit, jog gailėtumėtės atėmęs iš manęs tokius gardėsius ir pasodinęs putros srėbti.

Žinot, ką turėjo savo kapšy tasai šunsnukis? Aš jau buvau sakęs, kad Bobas buvo bravo vyras, bet anaiptol ne angelėlis. Jam kaip ir visiems užeidavo striukė. Nuo vaikystės pažinojo daugybę bajorvaikių. Kartais, užsimanęs pakvailioti, jis suraitydavo jų parašą ant vekselių ar kitokios valiutos.

Čia nieko blogo nebuvo. Žmonės netgi niekur nesiskųsdavo arba viskas galų gale geruoju baigdavos.

O va šitas šunsnukis, mielas Žiuli, dievaižin kokiu būdu supirko visą kolekciją tų popieriukų.

— *Jeigu nevesite mano sesers, aš jus patupdysiu už grotų. Jei vedęs neišdumsit iš čia, aš jus patupdysiu už grotų.*

Žvėris! Baisesnis žvėris už senį!

Dievaži, Bobas gailėjosi su ta paukštyte prasidėjęs ir įsivėlęs į visą tą istoriją.

O toji šliundra kad užspirgino. Vesk ją tučtuojau, ji nebelauksianti, kol sueis dvidešimt vieneri. Pasipylė laiškiukai per pneumatinį paštą, telegramos. Reikalavimai pasimatymo po pasimatymo.

Jis kartais nueidavo, kartais ne. Dažniausiai — ne, ir tada ji tykodavo jo Bre gatvėj ant kampo, nesirūpindama, kuo ją gali palaikyti.

Liusilė ją gerai pažinojo.

— Kai jūs atvežėt Bobą į Šaptalio gatvę, naktį iš penkioliktos į...

— Jis buvo pasiryžęs viską baigti, spiauti jiems į snukį, pasakyti jai ir jam, kad neparsiduoda.

— Jis prašė jus palaukti?

— Prašyt neprašė, bet nemanė ilgai užtrukti. Sparniuką ar šlaunelę? Būtinai dar įsidėkit šampinionų. Giustavas pats juos renka ant kalniuko ir marinuoja.

Megre jautėsi kuo puikiausiai, ir božole po balto sauso vyno kaip sykis labai pritiko.

— Jūs sau vienas galvojat, kam aš visa tai pasakoju?

— Ne.
— Jūs žinot?
— Taip.

Bent jauste nujautė. Dede perdaug buvo sunku ant širdies — ant dūšios, anot jo,— kad tylėtų. Su Megre — jokios rizikos. Be to, jis „apdraustas".

Ir didžiuotis nebuvo ko. Šitie pusryčiai — savotiška sąžinės sąskaita. O taip pat noras parodyti, kad kiti — juodi, o jis palyginti baltas.

Pusryčius Buživalyje Megre paskui ilgai ilgai atsiminė ir, gal būt, dėl to vengdavo daryti skubotas išvadas.

— Kas dėjosi ten, viršuj, aš nieko nežinau.

Megre irgi ne ką daugiau žinojo, bet nebe taip sunku jam buvo atkurti, kaip kas dėjosi. Reikėtų tik sužinoti, ar Rišaras Žandro ketino būti namie. O gal jis tą naktį turėjo būti savo klube ar kokioj kitoj vietoj?

O gal — iš jo šito galima laukti — patsai Bobas paprašė Rišarą palydėti jį į sesers kambarį. Kodėl gi ne?

Kad išdėtų, pavyzdžiui, jiems abiem į akis, ką jis galvoja apie jų machinacijas.

„Primo, vesti aš neketinu."

Megre, niekad Bobo nemačiusiam, jau pradėjo ryškėti jo būdas ir netgi išvaizda.

„Aš neturiu nė mažiausio noro parduoti savo vardą, kurį man visiškai nesunku nešioti."

Mat, jei Ternų aikštės rajone ar hipodrome ir girdėdavo jį vadinant grafu, tai daugumas jo pažįstamų buvo įsitikinę, kad tokia jo pravardė, o tikro vardo nežinojo.

Ar Lizai Žandro nervai nebeišlaikė ir ji ėmė prikaišioti už nuplėštą garbę? Ar brolis užpyko?

„Jau jūs geriau užsičiaupkit! Beje, aš papasakosiu jūsų sesutei, ką jūs kombinuojat."

Ar jis spėjo? Ar tasai tučtuojau ant jo puolė?

Šimtai tūkstančių žmonių, kurie geria Baltazaro kavą ir lipdo į albumus, panašiai kaip ponia Megre, paveiksliukus su visų rūšių gėlėmis, nė nepagalvojo, kad dėl tos jų rytmetinės kavos vyko kova Šaptalio gatvėje.

Šlykšti kova, ir tarnas už durų tikriausiai girdėjo jos atgarsius.

Matyt, vyrai kibo viens kitam į krūtinę. Gal raičiojosi žemėje?

Ar Rišaras Žandro buvo ginkluotas? Ar tik jis ne iš tų, kurie smogia peiliu į nugarą?

— Mano manymu, šovė toji šliundra. Ne iš piktumo. Ji tikrai buvo pametus galvą. Kitaip ko ji atplėšė langą ir šaukėsi pagalbos? Vėliau, žinoma, to gailėjosi. O gal langas buvo anksčiau atidarytas? Turiu pasakyti, kad nepastebėjau.

Matot, aš sau vienas svarstau, ar tik ji iš rimtųjų neįsižiūrėjo į Bobą? Tokių dalykų nepaslėpsi. Pradėjo iš išskaičiavimo. Paskui — suskydo. Seksas čia niekuo dėtas. Jau sakiau, kad ji medinė. Bet jis taip skyrėsi nuo tų visų šaldytų karosų, su kuriais ji susitikdavo...

Mano manymu, kai ji pamatė, kad Bobas nebeatsilaiko ar kad brolis iš patyko taikosi, ji pametė galvą ir šovė. Tik bėda, kad nemokėjo nusitaikyti. Ir cvaktelėjo Bobui tiesiai į pūzį.

Gal dar buteliuką? Vynelis visai lengvas. Tai va, Žiuli!

Kai pamačiau tą tipą, kumščiais daužantį duris, kad atidarytų, daviau fugą, paskui grįžau, bet jau nieko nebebuvo. Ir aš nešiau muilą.

Susisėdę su Liusile, viską apdūmojom. Vis tikėjomės, kad Bobas pasirodys arba bent sužinosim, jog ligoninėj.

Galų gale nuėjau pas Žandro į kontorą. Va, iš kur žinau, kaip atrodo senis.

Negi geriau būtų buvę, jei niekas iš to nebūtų pasipelnęs?

Jis beveik tą pačią akimirką drėbė man pinigus — durnas, kad neužsiprašiau dvigubai — šimto tūkstančių.

Šunsnukių ruja!

Jūs kaip yla iš maišo išlindot tą momentą, kai mes ketinom pakelt inkarą. Pripažinkit, jog tik kvailys galėjo leistis suimamas.

Į jūsų sveikatą, Žiuli!

Jie patys susitvarkė kuo geriausiai. Su ta mintim aš pradedu apsiprasti. Bet man bloga darosi, kai sutinku gatvėje krovininį furgoną, traukiamą šauniai pakinkytų arklių, su išsičiustijusiu vežėju ant pasostės.

— Šeimininke! Kavos, tik ne Baltazaro.

Teko gerti Baltazaro, nes kitokios nebuvo.

— Kokia šlykštynė!— prakošė Dede pro dantis.— Visa laimė, kad gyvensim kaime.

— Su Liusile?

— Ji lyg nieko prieš. Turim penkiasdešimt tūkstančių palaidų, ar apie tiek. Mano svajonė — atidaryti kur nors ant upės kranto bistro, panašų kaip šitas, ir mano bičiai jį lankytų. Tik sunku rasti, reikia, kad būtų netoli hipodromo. Rytoj pasisukinėsiu Mezon-Lafito apylinkėse. Ten nugabenau Liusilę.

Jis lyg truputį susigėdo ir skubiai pridūrė:

— Nepamanykite, kad mes pasidarėm dori vaikučiai, anaiptol!

Taip truko visą savaitę. Kas rytą pagal skambutį Megre įeidavo į komisaro kabinetą ir įteikdavo kasdieninį raportą. Kas rytą Le Bre prasižiodavo, lyg norėdamas ką pasakyti, bet vis nusukdavo galvą.

Nė žodelio apie pašalinius dalykus, pokalbiai būdavo grynai tarnybiniai. Megre surimtėjo, apsunko, nors pilnėt dar nepradėjo. Nė nusišypsoti nesiteikdavo ir puikiausiai suprato esąs gyvas priekaištas komisarui Le Bre.

— Sakykit, mielasis...

Tai buvo gegužės pradžioj.

— Kada jūs laikot egzaminus?

Iš to dalyko, kurį kalė tą naktį, kai fleitistas įsiveržė į jo kabinetą ir jo gyvenimą.

— Ateinančią savaitę.

— Tikitės išlaikyti?

— Taip, tikiuosi.

Jis kalbėjo, kaip ir anksčiau, šaltai, kone sausai.

— Gišaras man sakė, kad jūs svajojat patekti į Orfevrų krantinę.

— Kažkada svajojau.

— O dabar?

— Pats nebežinau.

— Aš manau, kad jums ten bus geriau, negu čia. Aš, žinoma, jus vertinu, bet mielai užtarsiu šituo reikalu.

Megre užėmė gerklę, jis stovėjo be žado. Širdies gilumoj jis tebepyko ant visų: ant savo komisaro, ant Žandro, ant Siurte pareigūnų, gal net ir ant Gišaro, kurį gerbė kone kaip tėvą.

Jei Gišaras vis dėlto...

Jis miglotai nuvokė, kad vis tiek teisybė jų pusėj. Kam tas skandalas? Šiaip ar taip, Liza Žandro būtų buvusi išteisinta. Vadinasi?

Ar ne ant paties gyvenimo jis pyksta? Ar, nenorėdamas suprasti, jis kartais nedaro klaidos?

Jokiu būdu jis nepriims išpirkos. Kam kam, bet komisarui Le Bre jis nenori jaustis skolingas.

— Palauksiu savo eilės,— pagaliau sumurmėjo jis.

Kitą dieną jį iškvietė į Orfevrų krantinę.

— Vis tebepykstat, mielasis?— paklausė jį vyriausiasis viršininkas, dėdamas jam ant peties ranką.

Ir Megre, nesusilaikęs, beveik atžariai kaip vaikėzas, išpoškino:

— Tai Liza Žandro nušovė Bobą.

— Galimas daiktas.

— Jūs žinojot?

— Aš taip spėjau. Lui dėl jos brolio nebūtų aukojęsis.

Pro kabineto langus matėsi Sena. Buksyrai tempė vilkstines baržų, prieš lįsdami po tiltu, kaukdavo ir prigesindavo kaminą. Sen-Mišelio tiltu be perstojo zujo tramvajai, autobusai, fiakrai, taksi, o šaligatviai margavo ryškiomis moterų suknelėmis.

— Sėskitės, drauguži.

Tą dieną tėvišku tonu duotos pamokos nerasi jokiame mokslinės kriminalistikos vadovėly.

— Supratot? Mūsų uždavinys — kad būtų kuo mažiausiai nuostolių. Kam tas skandalas būtų pasitarnavęs?

— Teisybei.

— Kokiai teisybei?

Ir vyriausiasis viršininkas užbaigė:

— Galite užsirūkyti pypkę. Nuo pirmadienio jūs pradedat dirbti komisaro Barode grupėje.

Megre tada dar nežinojo, kad vieną dieną, po dvidešimt dvejų metų, jis vėl susitiks su Liza, nešiojančia kitą, aristokratišką savo vyro italo, pavardę.

Nežinojo, nei kad jinai priims jį toje pačioje, nė kiek nepakeistoje Baltazaro kavinių kontoroje — apie ją buvo girdėjęs tik iš tokio Dede lūpų — kur susipažins pagaliau su senio portretu, kabančiu toje pačioje vietoje.

— Ponas komisare...

Tai jis, Megre, komisaras.

— Manau, nereikia sakyti, kad viskas būtų laikoma paslapty...

Siurte tuomet jau vadinsis Kriminaline paieška.

Ir kalba eis apie — administracine kalba tariant — „dalyko tyrimą šeimos interesais".

— Labai gaila, bet mano duktė atsigimusi į tėvą...

Pati Liza — rami ir šalta kaip senis Baltazaras, kurio portretas visu ūgiu kaba už jos fotelio.

— Ji susiviliojo vienu nesąžiningu vyriškiu, kuris išsivežė ją į Angliją ir ten išsirūpino leidimą tuoktis. *Jokiu būdu* nereikia...

Ne, jis tada dar nežinojo, jog dar sykį nuo jo priklausys Baltazarų šeimos garbė.

Megre — dvidešimt šešeri. Jis skuba pranešti naujieną žmonai: „Aš pradedu dirbti šefo operatyvinėje grupėje."

Bet praneš ne tuoj pat. Gatvėje jo laukė Žiustenas Minaras.

— Blogos naujienos?

— Geros. Aš paaukštintas.

Fleitistas susijaudina labiau už patį Megre.

— Paliekat komisariatą?

— Nuo rytojaus.

— Reikia aplaistyt?

Ir jiedu patraukė į „Dofino" alinę už dviejų žingsnių nuo Orfevrų krantinės. Siurte inspektoriai, sėdintys čia prie alaus bokalo, nepažinojo tų dviejų vyriškių, kurie spindinčiais veidais girkšnojo šnypščiantį vyną.

Po keleto dienų bent jau su vienu iš jų jie susipažins. Megre taps jų kolega. Jis čia ateidinės kaip savas, kelneris vadins jį vardu ir žinos, ką paduoti.

Namo jis grįžo prisikošęs. Jie niekaip negalėjo atsiskirti: dešimt kartų vienas kitą lydėjo nuo kampo iki kampo.

— Tavo žmona...— prieštaravo Megre.

— Tas nesvarbu.

— Ar tau nereikės eit į šokius?

— Į kokius šokius?

Megre triukšmingai užlipo laiptais. Atidaręs duris, rimtu balsu pranešė:

— Sveikink naują inspektorių iš šefo operatyvinės grupės!

— Kur tavo skrybėlė?

Perbraukęs ranka per galvą, įsitikino, kad skrybėlę, matyt, bus kur nors palikęs.

— Moterys visos vienodos! Ir įsidėk... gerai įsidėk į galvą, nes tai labai svarbu... labai svarbu, girdi? Visai ne iš komisaro malonės... Jie jau buvo mane nusižiūrėję, tik aš nieko nežinojau... Žinai, ką man pasakė? Vyriausiasis viršininkas... Jis man pasakė... Aš negaliu pakartoti visko, ką jis man pasakė, bet jis buvo kaip tėvas... Kaip tėvas, supranti?

Tada jinai atnešė jam šlepetes ir išvirė stiprios kavos.

MEGRĖ
IR LAVONAS BE GALVOS

I skyrius

BROLIŲ NO RADINYS

Vos tik ėmė brėkšti, ant baržos denio pasirodė Žiulis, vyresnysis iš dviejų brolių No: pirma galva, paskui pečiai ir galiausiai didžiulis dramblotas kūnas. Kasydamasis susivėlusią, šviesią kaip linas galvą, jis pažiūrėjo į šliuzą, į Žemapo krantinę kairėj, į Valmi krantinę dešinėj ir per tas kelias minutes, kol mažam bariuke Rekole gatvės kampe užsižiebė žiburys, spėjo susisukti ir surūkyti cigaretę priešaušrio vėsoje.

Rytas buvo rūškanas, ir fasado geltonumas labiau rėžė akį nei paprastai. Bariuko šeimininkas Popolis, irgi susivėlęs, be apykaklės, išėjo atidaryti langinių.

No perėjo lieptelį ir nudrožė per krantinę, sukdamasis antrą cigaretę. Brolis Roberas, beveik toks pat aukštas, tik prakaulis, iš paskos išlindęs pro liuką, matė Žiulį apšviestam bare, užsikvempusį ant bufeto, ir šeimininką, pilantį jam į kavą porciją alkoholio.

Galėjai pamanyti, kad Roberas laukia savo eilės. Cigaretę jis sukosi lygiai taip pat, kaip brolis. Vyresniajam išėjus iš baro, jaunylis paliko baržą, ir vidury gatvės juodu prasilenkė.

— Aš paleisiu motorą,— pasakė Žiulis.

Ištisom dienom jie pratardavo viens kitam ne daugiau dešimties žodžių, kaip kad šitie. Barža vadinosi „Du broliai". Broliai buvo vedę dvynes, ir abi šeimos gyveno laive.

Roberas užėmė brolio vietą Popolio bare, kur skaniai kvepėjo alkoholiu pastiprinta kava.

— Bus graži diena,— tarė Popolis, žemas ir storas.

No nieko neatsakė, tik žvilgtelėjo pro langą į raustantį dangų. Pirmiausia atgijo ir nusidažė kaminai virš stogų, o šiferis, čerpės, lygiai kaip vietomis grindinio akmenys, šalnai prieš saulėtekį spūstelėjus, buvo pabalinti šerkšno, kuris jau leidosi.

Pasigirdo dizelio kosčiojimas. Baržos vairagalis su pertrūkiais spiaudė juodus dūmus. No numetė ant cinkinio bufeto pinigus, pridėjo pirštų galus prie savo kepurės ir nudrožė atgal per krantinę. Uniformuotas šliuzininkas pasirodė ant šliuzo kameros — ruošėsi užpildyti šliuzą. Kažkur iš toli toli, iš Valmi krantinės, aidėjo žingsniai, bet žmonių dar nesimatė. Laivo viduj moterys virė kavą, rėkalojo vaikai.

Žiulis vėl pasirodė ant denio, nuėjo į vairagalį, persisvėrė, suraukęs antakius, ir brolis suprato, jog kažkas ten netvarkoj. Jie pasikrovė skaldos Bovalyje, prie keturiasdešimt aštuntojo Urko kanalo stulpo. Kaip beveik visada, pasikrovė keliom tonom per daug, ir jau vakar vakare, iš La Viletės baseino išėję į Sen-Marteno kanalą, kabino dugno dumblą.

Kovo mėnesį paprastai vandens netrūksta. Bet šįmet, lyg tyčia, porą mėnesių visai nelijo, ir dėl to kanale vanduo buvo taupomas. Šliuzo vartai atsidarė. Žiulis stojo prie vairo. Brolis nušoko žemėn atsieti baržos. Sraigtas ėmė suktis ir — juodu labiausiai to baiminosi — kabinti tirštą dumblą: į paviršių mušė dideli burbulai.

Visu svoriu užgulęs kartį, Roberas stengėsi atstumti laivo priekį nuo kranto. Sraigtas, rodės, sukosi tuščiąja eiga. Šliuzininkas, kuriam tas ne naujiena, kantriai laukė, daužydamas rankas, kad sušiltų.

Smūgis, paskui kažkoks įtartinas krumpliaračių sistemos brakštelėjimas, Roberas No atsigręžė į brolį, ir tas sustabdė motorą.

Nei vienas, nei antras nežinojo, kas čia atsitiko. Sraigtas, apsaugotas dalies vairo, negalėjo paliesti dugno. Kažkas, matyt, įkliuvo, gal seno inkaro grandinė,— jų voliojasi kanalų dugne; jeigu taip, jiems teks paprakaituoti, kol ją išims.

Roberas su kartimi pasuko į vairagalį, pasilenkė, bandė drumstame vandeny pasiekti sraigtą, o Žiulis nuėjo ieškoti mažesnio kobinio; Loransa, jo žmona, iškišo galvą pro liuką.

— Kas atsitiko?

— Nežinau.

Tylėdami juodu ėmėsi abiem kartim badyti aplink sustabdytą sraigtą; po kelių minučių šliuzininkas Dambua, visų vadiņamas Šarliu, atžingsniavo į krantinę pažiūrėti, ką jie daro. Jis nieko neklausinėjo, tik stovėjo ir traukė savo pypkę įskilusiu ir vieliuke suveržtu kandikliu.

Respublikos aikštės link skubėjo keletas praeivių, o uniformuotos seselės ėjo į Sen-Lui ligoninę.

— Užgriebei?

— Rodos.

— Lynas?

— Nežinau.

Žiulis No savo kobiniu laikė užkabinęs kažkokį daiktą, kuris po valandėlės atsipalaidavo: į paviršių pakilo nauji oro burbulai.

Iš lėto jis traukė aukštyn kartį ir, kai kobinys išniro, pamatė keistą ryšulį persprogusiuose laikraščiuose.

Iš jų kyšojo žmogaus ranka, visa, nuo peties iki plaštakos; vandenyje išmirkusi, ji buvo balkšva ir patižusi kaip negyva žuvis.

Baigiantis seržanto Depualio naktiniam budėjimui III-ojoje nuovadoje, kuri yra pačiam Žemapo krantinės gale, duryse pasirodė aukšta vyresniojo No figūra.

— Aš esu iš „Dviejų brolių" laivo, stovinčio aukščiau Rekole šliuzo. Kai įjungėm motorą, sraigtas sustojo, ir mes išgriebėm vyriškio ranką.

Depualis, jau penkiolika metų priklausąs X-ajam rajonui, reagavo taip, kaip jo vietoje būtų reagavęs kiekvienas policininkas, susiduriąs su tokiais dalykais.

— Vyriškio?— perklausė nepatikėjęs.

— Taip, vyriškio. Apžėlusi rudais gyvplaukiais ir...

Iš Sen-Marteno kanalo periodiškai ištraukiama po lavoną, ir bevėik visada įsuktą į laivo sraigtą. Dažniausiai sveiką lavoną, vyriškio, pavyzdžiui, kokio nors seno valkatos, kuris, per daug įkaušęs, įkrito į vandenį, arba chuligano, peilio smūgiu atšaldyto kitos konkurentės gaujos.

Gabalais sukapotų lavonų pasitaiko neretai, per metus vidutiniškai po du, po tris, bet, kiek seržantas Depualis prisimena, kaip taisyklė, tai visad būdavo moterų lavonai. Policija tučtuojau žino, kur ieškoti. Devyniais atvejais iš dešimties — jeigu ne visi dešimt — toks likimas ištinka paskutinės markės prostitutes, naktimis slankiojančias aplink dykvietes.

„Sadistinis nusikaltimas", sakoma raporte.

Kvartalo fauna policijai gerai žinoma, ji turi ištisus padaužų ir įtariamų asmenų sąrašus. Paprastai užtenka kelių dienų kaltininkui — vitrinų gribišiui ar ginkluotam užpuolikui — suimti. Retas dalykas, kad kuris nors jų išsprūstų jai iš nagų.

— Ar jūs ją atnešėt?— paklausė Depualis.

— Ar ranką?

— Kur ją padėjot?

— Ant krantinės. Ar mes galim plaukti? Turim pasiekti Arsenalo krantinę, ten laukia iškrauti mūsų baržos.

Seržantas užsidegė cigaretę, pranešė apie įvykį centriniam signaliniam postui, paskui paklausė kvartalo komisaro pono Magreno namų telefono numerio.

— Atleiskit, kad pažadinau. Upeiviai ką tik ištraukė iš kanalo žmogaus ranką... Ne! Vyriškio... Aš irgi taip buvau pagalvojęs... Ką? Taip, jis čia. Aš jį paklausiu...— Seržantas atsigręžė į No, nepadėdamas ragelio.

— Ar ji atrodo ilgai buvus vandeny?

Vyresnysis No pasikrapštė galvą.

— Žiūrint, ką jums reiškia — ilgai.

— Ar ji labai sugedus?

— Nepasakyčiau. Mano supratimu, vandeny išbuvus dvi tris dienas...

Seržantas pakartojo į ragelį:

— Dvi tris dienas...

Žaisdamas pieštuku, išklausė komisaro instrukcijas.

— Ar mes galim šliuzuoti?— vėl paklausė No, kai seržantas pakabino ragelį.

— Dar ne. Kaip komisaras teisingai sako, už baržos gali būti užsikabinę ir kitų gabalų ir kelyje juos nesunku pamesti.

— Aš gi negaliu čia amžinai stovėti! Už mūsų nekantrauja keturi laivai, plaukiantys žemyn upe.

Seržantas paprašė sujungiamas su kitu numeriu ir dabar laukė, kada jam atsakys.

— Alio! Viktoras? Aš tave pažadinau? Jau papusryčiavai? Juo geriau. Aš turiu tau darbelio.

Viktoras Kade gyveno ne per toliausia nuo čia, Šmen-Vero gatvėje, ir retai būdavo toks mėnuo, kad jo nekviestų naro darbams Sen-Marteno kanale. Be abejonės, tai buvo žmogus, ištraukęs daugiausia keistų daiktų, įskaitant ir žmonių lavonus, iš Senos ir Paryžiaus kanalų.

— Aš tik įspėsiu savo padėjėją.

Buvo septynios valandos ryto. Savo bute Rišar-Lenuaro bulvare ponia Megre, jau gaivi ir apsirengus, kvepianti muilu, taisė virtuvėje pusryčius, o jos vyras dar tebemiegojo. Orfevrų krantinėje Luka ir Žanvje šeštą valandą perėmė budėjimą, ir Luka, sučiršķus telefonui, išklausė naujieną apie ką tik kanale aptiktą radinį.

— Keista!— sumurmėjo jis Žanvje.— Iš Sen-Marteno kanalo ištraukė ranką, bet ne moters.

— Vyro?

— Kas tai galėtų būti?

— Tai galėtų būti ir vaiko ranka.

Toksai atvejis vieną kartą yra buvęs, prieš kokius trejis metus.

— Patroną įspėjot?

Luka žvilgtelėjo į laikrodį, neryžtingai papurtė galvą.

— Nėr ko skubėti. Tegul sau ramiai išgeria kavą.

Be dešimt aštuntą priešais „Dviejų brolių" baržą susirinko didokas būrys žmonių, ir policininkas vaikė smalsuolius nuo brezentu uždengto daikto, kuris kūpsojo ant krantinės plytų. Reikėjo šliuzuoti Viktoro Kade valtį, esančią žemiau upėje, ir mėginti pastatyti prie krantinės.

Kade buvo milžinas ir skafandrą, aišku, turėjo užsisakyti pagal savo ūgį. Jo padėjėjas, priešingai, buvo mažas senukas, kuris dirbdamas visą laiką kramtė tabaką ir spiaudė į vandenį ilgas rudų seilių čiurkšles.

Jis pritvirtino kopėčias, paleido siurblį ir galiausiai prisuko didžiulį vario rutulį Viktorui prie kaklo.

Dvi moterys ir penketas vaikiščių, visi šviesiais, kone baltais plaukais, stovėjo „Dviejų brolių" vairagalyje; viena moteris buvo nėščia, kita su kūdikiu ant rankų.

Valmi krantinės namai maudyte maudės saulės spinduliuos, tokiōs skaisčiōs, tokiōs linksmōs, kad nejučiom galėjo kilti klausimas, kodėl šitoji krantinė turi blogą vardą. Teisybė, fasadai, kažkada baltai ar geltonai dažyti, apiblukę, lietaus nuplauti, bet užtat šį kovo mėnesio rytą atrodė lengvučiai kaip Utriljo[1] paveiksle.

Už „Dviejų brolių" laukė keturios baržos; jose džiūvo ant virvės išdžiaustyti baltiniai, lakstė vaikai, kuriuos motinos kartas nuo karto sudrausdavo, o dervos kvapas permušė kanalo dvoką.

Penkiolika minučių devintos Megre, jau išgėręs antrą puoduką kavos, šluostėsi burną, ir kaip tik tuo metu paskambino Luka.

— Sakai, vyro ranka?

Jis irgi stebėjosi.

— Daugiau nieko nerasta?

— Viktoras, naras, jau ėmėsi darbo. Turime kaip galima greičiau pralaisvinti šliuzą, kad nesusidarytų kamšos.

— Kas tą reikalą tvarkė iki šiol?

— Žiudelis.

Tai buvo X-ojo rajono inspektorius, pilkas valdininkėlis, bet sąžiningas; jo pirmąja konstatacija galima pasikliauti.

— Jūs ten einat, patrone?

— Lankstas nedidelis.

— Ką atsiųsti iš vyrų?

— O kas yra?

— Žanvje, Lemeras... Palaukit. Ateina Lapuentas.

Megre valandžiukę svarstė. Aplinkui švietė saulė, ir jis pravėrė langą. Gal nieko svarbaus ar paslaptingo nebus, ir Žiudelis vienas susidoros. Bet iš pradžių nieko negali žinoti! Jei

---

Morisas Utriljo (1883—1955)— prancūzų tapytojas.

tai būtų moters ranka, Megre nedvejodamas kirstų lažybų, kad tolesnė eiga nenukryps nuo rutinos.

Bet kadangi tai vyro ranka, visko gali būti. Ir jeigu dalykas pasirodys besąs painus, jei komisaras ras reikalinga pačiam imtis tyrimo, sekančios dienos dalinai priklausys nuo pasirinkto žmogaus, nes užvis geriausia tęsti ir baigti tyrimą su tuo inspektorium, su kuriuo pradėjai.

— Pakviesk Lapuentą.

Jau senokai komisaras nebuvo su juo glaudžiai bendradarbiavęs, jo jaunumas, entuziazmas, sumišimas ką nors žioplai padarius jį smagiai nuteikdavo.

— Aš įspėsiu šefą.

— Gerai. Raportui, be abejo, pavėluosiu.

Buvo kovo dvidešimt trečioji. Oficialiai pavasaris prasidėjo užvakar, ir oras iš tiesų atšilo — ne kiekvienais metais taip esti — ir Megre vos neišėjo be apsiausto.

Rišar-Lenuaro bulvare jis sėdo į taksi. Tiesioginio autobuso ton pusėn nėra, o kratytis metro nebebuvo laiko. Kaip ir manė, prie Rekole šliuzo atvyko anksčiau už Lapuentą ir rado inspektorių Žiudelį pasilenkusį ant juodo kanalo vandens.

— Daugiau nieko nerasta?

— Dar ne, patrone. Viktoras apžiūrinėja baržą, ar nieko nėra užsikabinę.

Dar praėjo dešimt minučių, o kai Lapuentas lipo iš juodo Kriminalinės paieškos automobiliuko, šviesūs burbulai pranešė, kad netrukus pasirodys Viktoras.

Jo padėjėjas šoko atsukti varinio rutulio nuo galvos. Naras tuojau užsidegė cigaretę, apsidairė aplink, pažino Megre ir draugiškai spustelėjo jam ranką.

— Daugiau nieko?

— Šitam sektoriuj — ne.

— Barža gali sau plaukti?

— Aš manau, kad ji nieko nebeužkabins, nebent dugno dumblą.

Roberas No, tai girdėdamas, šūktelėjo broliui:

— Paleisk motorą.

Megre atsisuko į Žiudelį.

— Jūs turit jų parodymą?

— Taip. Jų pasirašytą. Beje, jie prabus ketvertą dienų Arsenalo krantinėj, kol išsikraus.

Tai visai netoli, upe žemyn, koks pora kilometrų, tarp Bastilijos ir Senos.

Perkrautos, dugną gremžiančios baržos atšvartavimas atėmė gerokai laiko, bet galų gale ji atsidūrė šliuze, ir jo vartai užsidarė.

Daugumas smalsuolių ėmė skirstytis. Iš dyko buvimo pasilikusieji, matyt, čia smaksos kiaurą dieną.

Viktoras nenusivilko savo guminio kostiumo.

— Jei yra ir kitų gabalų,— aiškino jis,— tai jų reikia ieškoti aukštėliau. Šlaunys, liemuo, galva — sunkesni už ranką ir užtat rečiau įkliūva į sraigtą.

Kanalo paviršiuje akis nepastebėjo jokios srovės, ir plaukiančios atmatos, rodės, stovėjo vietoje.

— Savaime aišku, tokiōs srovės, kaip upėj, nėra. Tačiau šiokia tokia vandens trauka vis dėlto susidaro per visą biefo ilgį.

— Vadinasi, ieškoti reiktų iki kito šliuzo?

— Valdžia moka, jūs įsakinėjate,— užbaigė Viktoras tarp dviejų cigaretės dūmų.

— Ilgai tas užtruks?

— Žiūrint, kokioj vietoj rasiu likusius gabalus. Jei kanale, aišku, ilgai!

Kodėl, pavyzdžiui, neįmetus vieno gabalo į kanalą, o kito nepakišus kur nors dykvietėj?

— Ieškokit toliau.

Kade davė ženklą savo padėjėjui įmesti inkarą truputį aukštėliau, o pats ruošėsi vėl užsidėti ant galvos vario rutulį.

Megre pasivadino Žiudelį ir Lapuentą į šalį. Į tą trijulę krantinėje smalsuoliai žvelgė su pagarba, nesąmoningai jaučiama valdžios atstovams.

— Jūs turėtumėt dėl visa ko apieškoti aplinkines dykvietes ir statybas.

— Aš apie tai galvojau,— pasakė Žiudelis.— Tik laukiau jūsų nurodymo pradėti.

— Kiek vyrų jūs turit?

— Šį rytą — du. Po pietų galėčiau turėti tris.

— Stenkitės sužinoti, ar pastarosiomis dienomis nebuvo šiose vietose peštynių, riksmų, ar nesišaukė kas pagalbos.

— Klausau, patrone.

Megre pastatė uniformuotą policininką saugoti žmogaus rankos, kuri, uždengta brezentu, tebegulėjo ant krantinės plytų.

— Einam, Lapuentai?

Juodu patraukė į kampinį „Popolio" barą, nudažytą ryškiai geltona spalva, ir atidarė stiklines duris. Būrelis apylinkės darbininkų su kombinezonais užkandžiavo aplink bufetą.

— Ko jums?— paslaugiai prišoko šeimininkas.

— Telefonas yra?

Ir paklausęs pats pamatė. Aparatas pritaisytas prie sienos, be būdelės, visai šalia bufeto.

— Eime, Lapuentai.

Jis nenorėjo kalbėti telefonu visiems girdint.

— Jūs nieko negeriat?

Popolis atrodė įsižeidęs, ir komisaras prižadėjo tuoj grįšiąs.

Krantinėje, kiek akis užmato — žemos lūšnelės, nuomojami namai, atelje, dideli betono pastatai su įvairiausiomis kontoromis.

— Rasim kokiam nors bistro telefono būdelę.

Eidami šaligatviu, matė anapus kanalo išblukusią policijos nuovados vėliavą ir mėlyną žibintą, o už jo dunksančią Sen-Lui ligoninę.

Jie nužingsniavo kokius tris šimtus metrų, kol rado tamsų barą, ir komisaras stumtelėjo duris. Nusileidę porą laiptelių žemyn, atsidūrė salėje, išklotoje tamsiai raudonomis plytutėmis, kaip Marselio namuose.

Viduje nieko nebuvo, tik didelis rudas katinas gulėjo prie krosnies. Jis tingiai atsikėlė, nutipeno prie pravirų durų ir dingo.

— Ei!— šūktelėjo Megre.

Tankiai tiksėjo sieninis laikrodis su gegute. Kvepėjo alkoholiu ir baltu vynu, bet alkoholio ir kavos kvapas permušė vyno kvapą.

Galiniam kambary kažkas sukrebždėjo. Atsiliepė moteriškas pavargęs balsas:

— Tuoj!

Žemas, aprūkusiom lubom, pajuodusiom sienom kambarys skendėjo prieblandoj, tik vienas kitas saulės spindulys įspisdavo vidun lyg pro bažnyčios vitražus. Ant kartono gabalo, prismeigto prie sienos, buvo pakreigliota:

VISADA YRA UŽKANDOS

O ant kito skelbimo:

GALIMA ATSINEŠTI SAVO MAISTĄ

Šiuo metu tai, atrodė, nieko neviliojo, ir Megre su Lapuentu tikriausiai buvo pirmutiniai klientai tą dieną. Telefono būdelė stovėjo kampe. Megre tik laukė šeimininkės pasirodant.

Eidama ji baigė smaigstyti smeigtukus į savo tamsiai rudus, beveik juodus plaukus. Ji buvo liesa, neaiškaus amžiaus, gal keturiasdešimties, o gal keturiasdešimt penkerių metų, ir artinosi niūriu veidu, vilkdama tūbines šlepetes plytelių grindimis.

— Ko jums?

Megre žvilgtelėjo į Lapuentą.

— Ar turit gero balto vyno?

Ji patraukė pečiais.

— Du stiklus. Ar turit žetoną skambinti?

Jis užsidarė būdelėje ir paprašė sujungiamas su prokuroru: norėjo atreferuoti apie įvykį. Atsiliepė pavaduotojas ir lygiai kaip kiti nustebo, sužinojęs, kad kanale išgriebta vyro ranka.

— Naras tebeieško. Jo manymu, kiti gabalai, jei yra, tai yra aukštėliau upėje. Aš norėčiau, kad daktaras Polis apžiūrėtų ranką kaip galima greičiau.

— Kur jūs esat? Aš bandysiu tučtuojau su juo susisiekti ir jums paskambinsiu.

Megre perskaitė ant aparato numerį, pasakė jį pavaduotojui ir nuėjo prie bufeto, kur jau buvo įpilti du stiklai.

— Į jūsų sveikatą!— tarė, pasisukdamas į šeimininkę.

Ji, rodės, nė negirdėjo. Žiūrėjo į juos be jokio palankumo, laukdama, kada jie išeis ir ji galės vėl imtis savo darbo, greičiausiai savo tualeto.

Kadaise ji, matyt, buvo graži. Šiaip ar taip, buvo jauna kaip ir kiekvienas žmogus. O dabar jos akys, burna, visas kūnas atrodė išvargę. Gal ji negalavo ir laukė krizės? Kai kuriems žmonėms užtenka žinoti, kad tokiu ir tokiu metu vėl prasidės kančios, ir vidinė įtampa, tokia panaši į narkomanų laukimą savo dozės įprastu laiku, paženklina jų veidus.

— Man turi paskambinti,— sumurmėjo Megre, lyg atsiprašydamas.

Iš šios paskirties viešųjų vietų, beje, kaip visi barai, visos kavinės, tai buvo kažkuria prasme skylė, tačiau ir Megre, ir Lapuentas čia kažko varžėsi, jautėsi patekę į aplinką, kur nežinojo, ką veikti.

— Jūsų vynas — geras.

Iš teisybės geras. Daugumas Paryžiaus bistro reklamuoja „vietinį lengvą vyną", bet dažniausiai tai būna kontrabandinis vynas tiesiai iš Bersi[1]. O šitas, priešingai, turėjo ypatingą prieskonį, ir Megre bandė nustatyti, iš kur jis.

— Iš Sansero?— paklausė.

— Ne. Iš vieno miesčiuko Puatje apylinkėse.

Štai kodėl jis truputėlį atsiduoda titnagu.

— Jūs ten turit giminių?

Ji nieko neatsakė, ir Megre gėrėjosi jos mokėjimu būti sustingusiai, žiūrėti į juos tylomis, abejingu veidu.

Katė vėl atsirado ir glaustėsi prie jos plikų kojų.

— Kur jūsų vyras?

— Jis išvažiavęs.

Ji norėjo pasakyti: išvažiavęs vyno.

Megre nelengva buvo palaikyti šneką, bet, laimė, tą akimirką, kai davė ženklą vėl pripilti stiklus, sučirškė telefonas.

— Taip, čia aš. Jūs susiskambinot su Poliu? Jis laisvas? Po valandos? Gerai! Aš ten būsiu.

Jo veidas raukėsi, klausantis tolesnės šnekos. Pavaduotojas pranešė, kad iš tiesų byla pavesta tardytojui Komeljo, kone artimam Megre priešui, didžiausiam prisitaikėliui ir rėksniui prokuratūroje.

---

[1] Paryžiaus kvartalas dešiniajame Senos krante. Ten yra didieli vyno sandėliai.

— Jis prašo, kad jūs jį kuo tiksliausiai informuotumėt.

— Žinau.

Tai reiškė, kad Komeljo kasdien po penkis šešis kartus skambins Megre, o tas kas rytą turės duoti ataskaitą jo kabinete.

— Ką gi!— atsiduso jis.— Stengsimės!

— Aš čia niekuo dėtas, komisare. Jis buvo vienintelis neužimtas tardytojas ir...

Į kavinę įspindęs pražambus saulės spindulys dabar siekė Megre stiklą.

— Eiva!— sumurmėjo, imdamas iš kišenės pinigus.— Kiek aš jums skolingas?

Ir jau lauke kreipėsi į Lapuentą:

— Tu važiuotas?

— Taip. Automobilį palikau prie šliuzo.

Lapuento skruostai nuo vyno buvo įraudę, akys blizgėjo. Iš tos vietos jie matė ant kanalo kranto būrelį smalsuolių, stebinčių naro manevravimus. Kai Megre su inspektorium prie jų prisiartino, Viktoro padėjėjas parodė į valties dugne gulintį ryšulį, stambesnį už pirmąjį.

— Koja nuo pėdos iki kelio,— nusispiovęs į vandenį, pasakė jis.

Įpakavimas buvo išsilaikęs sveikesnis, negu ano ryšulio, ir Megre neturėjo noro iš arčiau pasižiūrėti.

— Kaip manai, gal neverta prašyti, kad atsiųstų furgoną?— paklausė jis Lapuentą.

— Gal tilps bagažinėje.

Tai nebuvo malonu nei vienam, nei antram, bet jie nenorėjo gaišinti teismo ekspertizės gydytojo, kuris jų laukė Teismo medicinos institute, šviesiame moderniame pastate ant Senos kranto, ne per toliausia nuo tos vietos, kur kanalas įteka į upę.

— Tai ką man daryti?— paklausė Lapuentas.

Megre nieko neatsakė, ir inspektorius, įveikęs pasibiaurėjimą, vieną po kito sunešė į automobilio bagažinę abu ryšulius.

— Dvokia?— paklausė komisaras, kai tas antrukart atėjo prie kranto.

Ir Lapuentas, kuris stovėjo išskėstom rankom, patvirtindamas suraukė nosį.

Daktaras Polis baltu chalatu ir guminėmis pirštinėmis rūkė cigaretę po cigaretės. Anot jo, tabakas esąs vienas iš geriausių antiseptikų, ir kartais per autopsiją jis išrūkydavo du pakelius mėlynųjų[1].

Jis dirbo su įkarščiu, netgi puikiai nusiteikęs, ir, linksodamas ant marmurinio stalo, kalbėjo tarp dviejų cigaretės dūmų:

— Suprantama, tai, ką aš jums dabar pasakysiu, negali būti paskutinis žodis. Visų pirma norėčiau pamatyti likusį kūną, iš kurio mes sužinotumėm daugiau, negu iš kojos ir rankos, pagaliau, prieš pareikšdamas savo nuomonę, turėčiau atlikti eilę analizių.

— Kokio jisai amžiaus?

— Kiek galiu spręsti iš pirmo žvilgsnio, vyriškis metų turėjo tarp penkiasdešimt ir šešiasdešimt, panašiau apie penkiasdešimt, negu šešiasdešimt. Pažiūrėkite į šitą ranką.

— Kuo ji ypatinga?

— Ranka plati ir stipri, kadaise, matyt, dirbusi sunkius darbus.

— Darbininko ranka.

— Ne. Greičiau valstiečio. Bet eičiau lažybų, kad jau metų metai ji nėra laikiusi sunkaus įrankio. Žmogus nelabai žiūris švaros, kaip matote iš nagų, ypač iš nykščių.

— Valkata?

— Nemanau. Kartoju, aš laukiu likusių gabalų, jeigu tik juos ras, kad galėčiau išreikšti savo nuomonę.

— Seniai miręs?

— Vėlgi tai tik hipotezė. Neįsikibkit į mano žodžius, nes šįvakar arba rytoj gal aš teigsiu priešingai. Šiuo momentu — sakyčiau, prieš trejetą dienų, ne daugiau. Ir gal netgi mažiau.

— Ne pereitą naktį?

— Ne. Bet, gal būt, užpraeitą.

---

[1] Cigarečių rūšis; joms naudojamas tamsus cigarų tabakas.

Megre su Lapuentu taip pat rūkė ir kiek įmanoma vengė žiūrėti į marmurinį stalą. O daktarui Poliui darbas, atrodė, teikė smagumo, jis manipuliavo savo įrankiais lyg fokusininkas.

Kai jis jau buvo beketinąs persirengti ir eiti namo, Megre pakvietė prie telefono. Skambino Žiudelis iš Valmi krantinės.

— Surastas liemuo!— pranešė jis susijaudinęs.

— O galvos — ne?

— Dar ne. Viktoras mano, kad ją rasti bus nelengva, ji sunki ir, matyt, giliau įsmigusi į dumblą. Taip pat jis rado tuščią piniginę ir moterišką rankinuką.

— Prie liemens?

— Ne. Tolėliau. Atrodo, tai neturi nieko bendra.

Anot jo, kiekvieną kartą, kai jis neria į kanalą, galėtų iškelti į paviršių tiek visokio gero, jog tikrai užverstų stalą sendaikčių turguj. Prieš rasdamas liemenį, jis ištraukė geležinę lovą ir du naktinius puodus.

Polis laukė, nenusimaudamas pirštinių, išskėtęs rankas.

— Vėl ką rado?— paklausė.

Megre linktelėjo galvą. Paskui tarė Žiudeliui:

— Ar jūs turėtumėt kaip jį atgabenti į Teismo medicinos institutą?

— Galima, kodėl ne...

— Aš lauksiu čia. Paskubėkit, nes daktaras Polis...

Jie išėjo pastovėti tarpdury,— oras ten gaivesnis, malonesnis ir matyti nenutrūkstantis judėjimas Austerlico tiltu. Anoj pusėj Senos keletas baržų ir nedidelis jūrų garlaivis iškrovinėjo savo važtą priešais sandėlius; kažkokiu jaunatvišku, žaismingu ritmu gyveno šį rytą Paryžius: prasidėjo naujas pavasario sezonas, ir žmonės buvo optimistiškai nusiteikę.

— Nei tatuiruočių, nei randų, reikia manyti, nėra?

— Ant mano apžiūrėtųjų dalių — ne. Iš odos sprendžiant, žmogus gyvenęs viduj.

— Atrodo labai apžėlęs.

— Taip. Aš beveik galiu aprašyti, kokio jis tipo. Brunetas, nelabai aukštas, greičiau nedidukas, bet kresnas, raumeningas, rankos, kojos ir krūtinė apžėlusios tamsiais šiurkščiais gyv-

plaukiais. Iš Prancūzijos kaimo išeina daug tokių individų, tvirtų, sauvalių, užsispyrusių. Įdomu būtų pamatyti jo galvą.

— Kai ją ras!

Po kokių penkiolikos minučių du uniformuoti policininkai jiems atgabeno liemenį, ir daktaras Polis, vos neėmęs trinti rankų iš džiaugsmo, nuėjo prie marmurinio stalo kaip stalius-baldžius prie savo darbastalio.

— Pasitvirtina mano nuomonė, jog tai ne profesionalo darbas,— sumurmėjo jis.— Noriu pasakyti, kad žmogų sukapojo ne mėsininkas ir ne La Viletės specas skerdikas. Ir juo labiau ne chirurgas! Kaulams piauti naudotasi paprasčiausiu metaliniu piūklu. Kitkam — dideliu peiliu, kokie esti restoranuose ir daugelyje virtuvių. Tai pareikalavo gerokai laiko. Iš kelių kartų buvo imtasi.

Jis stabtelėjo:

— Pažiūrėkit į šitą gauruotą krūtinę...

Megre su Lapuentu teikėsi tik užmesti akį.

— Jokio matomo sužeidimo?

— Aš nieko nematau. Žinoma, viena yra tikra, jog žmogus mirė neprigėręs.

Tai skambėjo kone juokingai. Manyti, kad žmogus, kurio gabalai buvo rasti kanale, būtų galėjęs prigerti...

— Tučtuojau aš imsiuos žarnyno, ypač noriu patikrinti, kiek tai įmanoma, skrandžio turinį. Jūs pasiliekat?

Megre rankos mostu atsisakė. Tokie reginiai jį ne per labiausiai traukė, jis skubėjo greičiau išlenkti stiklą, ir ne vyno, o ko nors stipresnio, nuplauti burnoje gaižuliui, kuris jam kažkodėl siejosi su lavonu.

— Luktelkit, Megre... ką aš jums sakiau? Matot tą šviesėlesnį rėželį ir tuos smulkius mėlynus taškučius ant pilvo?

Komisaras neapžiūrėjęs atsakė, kad mato.

— Tasai rėželis — tai randas po apendicito operacijos, darytos prieš daugelį metų.

— O taškučiai?

— Tai užvis įdomiausia. Aš nededu galvos, bet esu beveik tikras, jog tai medžioklinių arba stambiųjų šratų žymės. Pasitvirtintų mano spėjimas, kad vienu metu žmogus gyvenęs kaime, dirbęs žemę ar buvęs jėgeriu, gerai nežinau. Labai

seniai, prieš dvidešimt ar net daugiau metų, jam, matyt, kliuvo šratais iš šautuvo. Septyni... ne aštuoni tos pat rūšies randeliai sudaro lyg vaivorykštę. Šitai esu matęs tik vieną kart gyvenime, ir tada ne taip taisyklingai buvo išsidėstę. Reikėtų paprašyti, kad padarytų nuotrauką mano archyvui.

— Jūs man paskambinsit?

— Kur būsit? Orfevrų krantinėj?

— Taip. Savo kabinete, o pusryčiausiu, manau, Dofino aikštėj.

— Aš jums pranešiu savo tyrinėjimų duomenis.

Išėjęs laukan, į saulę, Megre pirmiausia nusišluostė kaktą, o Lapuentas keliskart nusispiovė atsikrenkštęs, tarytum ir jam gižino burną.

— Kai tik atvažiuosim į Orfevrų krantinę,— pareiškė jis,— liepsiu išdezinfekuoti bagažinę.

Prieš sėsdami į automobilį, įėjo į bistro ir išgėrė po taurelę vynuogių degtinės. Ji buvo tokia stipri, kad Lapuentui net bloga pasidarė; baimės pilnom akim jis užsiėmė ranka burną, kad nesusivemtų.

Vėidui pagaliau nusigiedrijus, sumurmėjo:

— Atleiskit...

Kai jie išėjo, baro šeimininkas tarė vienam savo klientui:

— Šitie irgi atpažint lavono buvo atėję. Visi vienodai reaguoja.

Jam, įsikūrusiam priešpriešiais Teismo medicinos institutą, tai buvo įprastas kasdienis reiškinys.

II skyrius

BUTELIŲ LAKAS

Kai Megre įžengė į didįjį koridorių Orfevrų krantinėj, jo akių vyzdžiuose akimirką striuoksėjo saulės kiškučiai: mat, netgi šitą koridorių, pilkiausią ir blausiausią pasauly, šiandien aplankė saulutė, bent jau spindinčių dulkelių srautu.

Palei kabinetų duris ant suolų be atlošo laukė žmonės, vienas kitas su antrankiais. Megre buvo beeinąs į viršininko

kabinetą atreferuoti apie radinius Valmi krantinėje, tik kažkoks vyriškis pakilo ir, pridėjęs ranką prie skrybėlės, pasakė „saliut".

Familiariai, kaip metų metais kasdien susitinką žmonės, Megre jam šūktelėjo:

— Na, Vikonte, ką jūs į tai pasakysit? Jūs, amžinai besiskundžiantis, kad tik paleistuvės randamos sukapotos gabalais...

Tasai, kurį visi vadindavo Vikontu, nėmaž neparaudo, nors užuominą tikriausiai suprato. Jis buvo pederastas, tiesa, perdaug nesiafišuojantis. Daugiau kaip penkiolika metų jis „dorodavo" Orfevrų krantinės „medžiagą" vienam Paryžiaus laikraščiui, spaudos agentūrai ir kokiai dvidešimčiai provincijos dienraščių.

Jis paskutinis dar rengėsi, kaip kad rengdavosi bulvarinėse pjesėse šio amžiaus pradžioje, ir monoklis juodu plačiu kaspinu tabalavo jam ant krūtinės. Gal-būt, dėl to savo monoklio, kuriuo beveik niekad nesinaudojo, jis ir buvo gavęs Vikonto pravardę.

— Ar galvos dar nesužvejojo?

— Mano žiniomis — ne.

— Aš ką tik skambinau Žiudeliui, jis sako, kad nerasta. Jei bus kas naujo, neužmirškit manęs, komisare.

Jis vėl atsisėdo ant suolo, o Megre nuėjo į viršininko kabinetą. Pro atdarą langą čia irgi matėsi Sena plaukiančios baržos. Juodu šnekėjosi kokią penkiolika minučių.

Įėjęs į savo kabinetą, Megre rado ant biuvaro padėtą raštelį, ir iškart jam buvo aišku, nuo ko jis. Kaip ir manė, tardytojas Komeljo prašė jį atėjus tučtuojau jam paskambinti.

— Čia kalba komisaras Megre, ponas tardytojau.

— Laba diena, Megre. Jūs tiesiai iš kanalo?

— Iš Teismo medicinos instituto.

— Daktaras Polis tenai?

— Šiuo momentu jis žarnynu užsiėmęs.

— Aš manau, kad lavono tapatybė dar nenustatyta?

— Tai beveik neįmanoma, nes nėra galvos. Nebent atsitiktinai...

— Kaip tik apie tai ir noriu su jumis pasišnekėti. Paprastos bylos eiga, kai aukos tapatybė nekelia abejonių, daugmaž aiški. Jūs manęs atidžiai klausotės? Šitoje byloje, priešingai, nežinia, kas ryt ar poryt, ar už valandos gali iškilti. Reikia tikėtis staigmenos, netgi nemaloniausios, ir mes turime būti itin atsargūs.

Komeljo ryškiai tarė kiekvieną skiemenį ir gėrėjosi savo balsu. Visa, ką jis darė ir sakė, buvo „nepaprastai" svarbu.

Praktikoje daugumas tardytojų nesiima bylos tol, kol policija jos neišnarplioja. O Komeljo pats nuo pat pradžių vadovauja operacijoms ir, gal būt, dėl to vis baiminasi komplikacijų. Jo svainis — žymus politinis veikėjas, vienas iš keleto parlamento narių, kuriuos rasi beveik kiekvienoj ministerijoj. Komeljo mėgdavo sakyti:

— Suprantat, dėl jo mano padėtis yra kur kas opesnė, negu bet kurio kito teismo pareigūno.

Megre galų gale jo atsikratė, pažadėjęs pranešinėti tuojau pat kiekvieną naują žinelę, šįvakar kad ir į namus. Jis peržvelgė savo korespondenciją, nuėjo į inspektorių kabinetą parinkti, ką iš jų galima pasiųsti įvairiais bėgamaisiais reikalais.

— Šiandien antradienis?

— Taip, patrone.

Jei daktaro Polio pirmutiniai apskaičiavimai teisingi ir jei lavonas išbuvo Sen-Marteno kanale apie keturiasdešimt aštuonias valandas, tai nusikaltimas turėjo įvykti sekmadienį, be abejo, vakare arba naktį, nes sunku patikėti, kad kas nors būtų įmetęs tuos nelemtuosius pakus vidury šviesios dienos mažiau kaip už penkių šimtų metrų nuo policijos nuovados.

— Tai tu, ponia Megre?— linksmai tarė jis savo žmonai, kai toji atsiliepė telefonu.— Pusryčių aš nepareisiu. Ką turi išvirusi?

Troškinta aviena su pupelėm. Jis nesigaili, nes tai perdaug sunkus valgis tokią dieną, kaip ši.

Jis paprašė pakviesti prie telefono Žiudelį.

— Nieko naujo?

— Viktoras šiuo metu užkandžiauja laive. Turim visą kūną be galvos. Jis klausia, ar jam toliau ieškoti.

— Žinoma.

— Mano vyrukai ėmėsi darbo, bet kol kas nieko tikslaus. Sekmadienio vakare buvo peštynės vienam bare Rekole gatvėj. Ne, ne pas Popolį. Toliau, prie Sen-Marteno priemiesčio. Viena namsargė skundžiasi, kad dingęs jos vyras, bet jau daugiau kaip prieš mėnesį, ir požymiai ne tie.

— Aš manau pasisukinėti ten po pietų.

Susiruošęs eiti pusryčiauti į „Dofino" alinę, jis pravėrė inspektorių kabineto duris.

— Einam, Lapuentai?

Jis puikiausiai galėjo apsieiti be jaunojo inspektoriaus ir vienas atsisėsti už savo staliuko mažam Dofino aikštės restoranėly. Ta mintis jam toptelėjo galvon, kai juodu tylėdami ėjo krantine. Jis nusišypsojo, prisiminęs vieną jam užduotą klausimą. Jo bičiulis daktaras Pardonas, gyvenąs Popenkuro gatvėj, kuris sykį per mėnesį kviečiasi Megre su žmona pietų, vieną vakarą kuo rimčiausiai paklausė:

— Pasakykit man, Megre, kodėl policininkai civiliniais drabužiais visad vaikšto dviese kaip vandentiekininkai?

Mintis, niekad jam neatėjusi į galvą, ir, reikia pripažinti — teisinga. Jis pats retai kada imasi tirti nusikaltimą vienas, be kurio nors savo inspektoriaus.

Megre pasikrapštė galvą.

— Aš manau, kad pirmasis argumentas siekia tuos laikus, kada Paryžiaus gatvės buvo nesaugios ir kada drąsiau buvo dviese, ne vienam, leistis į kai kuriuos kvartalus, ypač naktį.

Tai tebegaliojo tam tikrais atvejais ir dabar, pavyzdžiui, vykstant suimti ar į įtartinas vietas. Tačiau Megre nesiliovė svarstęs to klausimo.

— Yra ir antras argumentas, lygiai taip pat svarus surašant protokolą Orfevrų krantinėj. Jei liudijimą bus girdėjęs vienas policininkas, tai įtariamasis visada galės paskui paneigti ką buvo kalbėjęs prieš savo norą. Prisiekusiųjų teismui dviejų patvirtinimas svaresnis, negu vieno.

Tas irgi įsiskaitė, bet Megre vis dar buvo negana.

— Praktišku požiūriu tai beveik būtinybė. Pavyzdžiui, ką nors sekant kartais prireikia paskambinti telefonu, o jokiu būdu negalima išleisti iš akių stebimojo asmens. Arba jisai įsmunka į pastatą su keliais įėjimais.

Šypsodamas kaip ir Megre, Pardonas paprieštaravo:

— Kai man pateikia keletą argumentų, aš linkęs manyti, jog nė vienas pats savaime nėra pakankamas.

Megre į tai atsakė:

— Tada aš kalbėsiu už save. Aš beveik visada prašau inspektorių lydėti, kad man nebūtų nuobodu.

Šito atsitikimo jis nepapasakojo Lapuentui, nedera rodyti skepticizmą dirbant su jaunais žmonėmis, o Lapuentas dar buvo kupinas užsidegimo. Pusryčiai praėjo maloniai, ramiai; kiti inspektoriai ir komisarai patraukė į barą, keturi ar penki valgė salėje.

— Jūs manot, kad galvą įmetė į kanalą ir kad ją suras?

Megre susizgribo papurtęs galvą. Iš teisybės jis šito dar nebuvo kaip reikiant apsvarstęs. Atsakymas buvo instinktyvus. Jis nebūtų galėjęs pasakyti, kodėl jam atrodė, kad naras Viktoras veltui kapstosi Sen-Marteno kanalo dumble.

— Ką su ja būtų galėję padaryti?

To jis nežinojo. Gal įdėjo į valizą ir atidavė saugoti, pavyzdžiui, Rytų stotyje, čia pat pašonėje, ar Šiaurės stotyje, kuri irgi ne per toliausia. Arba išsiuntė kokiu provincijos adresu vienu iš tos daugybės greitųjų furgonų, kuriuos komisaras mato stovint vienoje iš gatvių, atsiremiančių į Valmi krantinę. Jis dažnai mato tuos raudonus ir žalius furgonus, važiuojančius per miestą plentų link, bet jų prirašymo vietos nežino. Stovi jie prie kanalo, Teražo gatvėj. Kažkuriuo metu rytą jis jų suskaičiavo daugiau kaip dvidešimt, ir visi buvo su užrašu: Rule ir Langlua transporto kontora „Zenitas".

Atsakymas rodė, kad Megre nieko ypatingo negalvojo. Jis domėjosi byla, bet be didelio užsidegimo. Domėjosi išimtinai dėl to, kad seniai nebuvo dirbęs kanalo apylinkėse. Savo metu, iš pat pradžių, jam buvo pažįstama kiekviena kvartalo gatvė, lygiai kaip ir daugybė siluetų, slankiojančių vakarais šaligatviu.

Jiems dar tebesėdint už stalo ir geriant kavą, Megre pakvietė prie telefono. Skambino Žiudelis.

— Nežinau, ar gerai padariau jus sutrukdęs, patrone. Dar negalima sakyti, kad pėdsakas rastas. Vienas iš maniškių, Blanpenas, kurį pastačiau netoliese gelbimosios liemenės, su-

sidomėjo prieš kokią valandą vienu vaikinu su triračiu. Jis tarėsi jį jau matęs rytą, paskui po pusvalandžio vėl ir taip iš kelių kartų rytmečio bėgyje. Stoviniavo krantinėje ir kitų smalsuolių, bet tasai, pasak Blanpeno, laikėsi nuošaliau ir atrodė labiau už kitus susidomėjęs. Paprastai prekių išvežiotojas turi maršrutą ir negali gaišuoti.

— Blanpenas paklausė, ko jam reikia?

— Jis ketino taip padaryti, pasuko prie jo kuo ramiausiai, kad neišgąsdintų. Bet, jam nužengus vos keletą metrų, vaikinas, didžiausios baimės pagautas, užšoko ant savo triračio ir strimagalviais pasileido Rekole gatvės link. Blanpenas neturėjo savo žinioj nei automobilio, nei jokios kitos susisiekimo priemonės. Tuščios buvo jo pastangos sučiupti bėglį, praeiviai atsigręždami žiūrėjo į jį, o triratininkas dingo judriose Sen-Marteno priemiesčio gatvėse.

Abu valandėlę tylėjo. Labai neaišku, žinoma. Tai gali nieko nereikšti, o gali būti ir siūlo galas.

— Blanpenas įsidėmėjo, kaip jis atrodo?

— Taip. Aštuoniolikos dvidešimties metų vaikinas, raudonskruostis, matyt, iš kaimo. Šviesiais ilgokais plaukais, odine striukę užsivilkęs ant megztinio apvalia apykakle. Blanpenas nespėjo perskaityti užrašo ant triračio. Vienas žodis baigėsi „mai". Mes dabar kaip tik peržiūrinėjam sąrašus, kas iš kvartalo komersantų galėtų laikyti prekių išvežiotoją su triračiu.

— Ką sako Viktoras?

— Kad nuo to laiko, kai jam moka, jam vis tiek ar būti po vandeniu, ar viršuj, bet jis įsitikinęs, kad veltui gaišta.

— Dykvietėse nieko?

— Kol kas — ne.

— Tikiuosi netrukus gauti su gydytojo raportu smulkesnių žinių apie mirusįjį.

Jam jas pranešė telefonu į kabinetą apie pusę trijų. Oficialųjį raportą Polis jam atsiųsiąs vėliau.

— Jūs žymitės, Megre?

Tasai prisitraukė bloknotą.

— Tai tik sprendimai iš akies, bet gan arti teisybės. Visų pirma štai to jūsų vyro požymiai, kiek įmanoma nustatyti neturint jo galvos. Ūgio nedidelio, apie metrą šešiasdešimt

septynis. Trumpo, storo kaklo ir — turiu pagrindą manyti — plataus veido su tvirtu žandikauliu. Plaukai tamsūs, pasmilkiniuos gal vienas kitas jau baltas, bet nedaug. Svoris: 74 kg. Iš išvaizdos turėjo būti kresnas, greičiau petingas, nei apvalus, greičiau raumeningas, nei riebus, nors jau einąs pilnyn. Kepenys rodo jį buvus smarkų gėrovą, bet nemanau, kad girtuoklį. Veikiau iš tų, kurie kas valandą ar kas pusvalandį išmetą stiklą, ypač balto vyno. Beje, aš radau skrandyje balto vyno.

— Ir maisto?

— Taip. Mūsų laimė, kad tai būta sunkiai virškinamo valgio. Jo paskutiniai pusryčiai ar paskutiniai pietūs buvo kepta kiauliena su pupelėm.

— Kiek laiko prieš mirtį?

— Aš sakyčiau prieš kokias dvi valandas ar dar su puse. Iškrapštęs kojų ir rankų panagėse susikaupusias medžiagas, pasiunčiau į laboratoriją. Moersas jums tiesiogiai padarys pranešimą.

— O randai?

— Aš lieku prie savo nuomonės, kurią pareiškiau ryte. Apendektomija daryta prieš penkerius šešerius metus gero chirurgo, sprendžiant iš kvalifikuoto darbo. Smulkių šratukų žymės bene būsiančios dvidešimt metų senumo, bet aš linkęs duoti dveja tiek.

— Amžius?

— Tarp penkiasdešimties ir penkiasdešimt penkerių.

— Vadinasi, jam kliuvo iš medžioklinio šautuvo, kai buvo dar vaikas?

— Tokia mano nuomonė. Apskritai jo būta patenkinamos sveikatos, jei ne kepenų užsikimšimas, kurį aš jums jau apibūdinau. Širdis ir plaučiai sveiki. Kairiajam plauty yra surandėjimas nuo labai seniai persirgtos tuberkuliozės. Dažnai pasitaiko, kad vaikai ar kūdikiai nepastebimai perserga lengva tuberkuliozės forma. O dabar, Megre, jei jūs trokštat daugiau, atneškit man galvą, ir aš padarysiu visa, ką išgaliu.

— Galvos dar nerado.

— Vadinas, neberas.

Jis patvirtino Megre nuomonę. Orfevrų krantinėj tam tikri įsitikinimai yra virtę aksiomomis. Pavyzdžiui, tas faktas, kad beveik visada, kaip taisyklė, tik paskutinės rūšies kekšės kapojamos į gabalus. Arba taip pat faktas, jog tam tikras skaičius liemenų surandama, o galvų labai retai.

Nėr ko aiškintis, kodėl taip yra, bet kiekvienas tuo tiki.

— Jei manęs kas ieškos,— nuėjęs pasakė inspektorių kabinete,— aš būsiu viršuj, laboratorijoj.

Iš lėto užkopė jis į Teisingumo rūmų palėpes, kur rado Moersą, pasilenkusį ant mėgintuvėlių.

— Vargsti su „mano" lavonu?— paklausė.

— Tyrinėju Polio atsiųstus pavyzdžius.

— Kokie rezultatai?

Kiti specialistai dirbo didžiulėje salėje; vienam kampe stovėjo manekenas, kuriuo naudojamasi atkurti situacijai, pavyzdžiui, įsitikinti, kad peilio smūgis galėjo būti smogtas tik iš tokios ar tokios padėties.

— Man atrodo,— sumurmėjo Moersas, kuris visad kalbėdavo pusbalsiu lyg bažnyčioj,— kad tasai jūsų vyriškis mažai teišeidavo į gatvę.

— Kodėl?

— Aš ištyriau iš kojos nykščių panagių iškrapštytas medžiagas. Taigi galiu jums pasakyti, kad paskutinės jo nešiotos kojinės buvo vilnonės, tamsiai mėlynos. Aš randu taip pat tūbo žymių,— to tūbo, iš kurio siuvamos vadinamos šarantietiškos šlepetės. Iš to darau išvadą, kad žmogus daugiausia avėdavo šlepetėm.

— Jeigu taip yra, Polis mums turėtų tai patvirtinti, nes, metų metais vaikštant su šlepetėmis, deformuojasi koja, bent taip mane įtikinėja žmona, kuri nuolat kartoja...

Nebaigęs sakinio, pabandė susisiekti su Teismo medicinos institutu, bet daktaras Polis jau buvo išėjęs; pagaliau šiaip taip prisiskambino jam į namus.

— Čia Megre. Vienas klausimas, daktare, ryšium su Moerso pastaba. Ar jums nepasirodė, kad mūsų žmogėnas dažniau vaikščiodavo su šlepetėmis, negu su bateliais?

— Perduokit Moersui, kad aš jį sveikinu. Ką tik jums vos nepasakiau šito, bet nusprendžiau, kad spėjimas perdaug mig-

lotas, ir, ko gero, dar užvesiu jus ant netikro kelio. Apžiūrinėjant kojų pėdas, man dingtelėjo, ar tik jo nebūta kelnerio. Jų, kaip ir metrdotelių, kaip ir... policininkų, ypač eismą tvarkančių, kojos padas turi polinkį deformuotis, ne nuo vaikščiojimo, o nuo ilgo stovėjimo stačiom.

— Jūs man sakėt, kad rankų nagai buvo neprižiūrimi.

— Visai teisingai. Metrdotelis tikriausiai negalėtų būti juodom panagėm.

— Nei didelės alinės ar padorios kavinės kelneris.

— Moersas nieko daugiau nerado?

— Kol kas ne. Ačiū, daktare.

Megre dar kokią valandą slampinėjo po laboratoriją, pasilenkdamas čia prie vienų, čia prie kitų.

— Jei jums įdomu, panagėse yra taip pat žemių, susimaišiusių su salietra.

Moersas kaip ir Megre gerai žinojo, kur dažniausiai aptinkama tokio mišinio: rūsy, ypač drėgnam.

— Truputis ar daug?

— Tai mane ir stebina. Atrodo, kad jo taip susitepta ne viena proga.

— Kitaip sakant, jo nuolatos laipiota į rūsį?

— Tai tik hipotezė.

— O rankos?

— Rankų panagėse randama ta pati medžiaga, tik su kitom priemaišom, su smulkiom raudono lako skeveldrėlėm.

— Panašaus, kuriuo užlakuojami vyno buteliai?

— Taip.

Megre beveik nusivylė, nes tyrimas darėsi perdaug lengvas.

— Žodžiu, bistro!— sumurmėjo jis.

Ir jis sau vienas pamanė, ar tik reikalas nebus baigtas dar šį vakarą. Vėl prisiminė juodbruvę liesą moterį, kuri jiems pylė vyno rytą. Jinai jį labai nustebino, ir jis kokius du ar tris kartus per dieną apie ją pagalvojo, nesiedamas, žinoma, su vyriškiu, sukapotu į gabalus; šiaip įstrigo į galvą, nes pasirodė kažkokia nepaprasta.

Išraiškingų žmonių netrūksta tokiam kvartale, kaip Valmi krantinė. Bet retai pasitaiko sutikti šios rūšies inertiškumą, kokį Megre konstatavo šioje moteryje. Tai sunkiai išaiškina-

ma. Daugelis žmonių, į tave žiūrėdami, kažkuo su tavim apsikeičia, tegul ir nedaug kuo. Užsimezga kontaktas, net jeigu tasai kontaktas tėra savotiškas iššūkis.

Su ja, priešingai,— ničnieko. Ji priėjo prie bufeto nenustebusi, neišsigandusi, ir ką nors daugiau išskaityti jos veide, be to, matyt, amžino nuovargio, buvo neįmanoma.

Kad tai bent būtų abejingumas?

Gerdamas Megre keliskart giliai žvelgė jai į akis, bet nieko neaptiko, vyzdžiai nė nesukrutėjo, tiesiog nereagavo.

Tai nebuvo neprotingos būtybės pasyvumas. Ir juo labiau ji nebuvo girta ar vartojus narkotikų, bent jau šiuo momentu. Jau rytą jis buvo sau davęs žodį ateiti dar sykį į ją pasižiūrėti, kažko nesužinos, tačiau susidarys vaizdą, kokia klientūra čia lankosi.

— Jums kilo mintis, patrone?

— Gal ir taip.

— Sakot, lyg tai jums būtų nemalonu.

Megre į kalbas nesileido. Ketvirtą valandą jis pasišaukė Lapuentą, kuris dirbo kanceliarinį darbą.

— Gal palydėsi mane?

— Prie kanalo?

— Taip.

— Manau, kad jau spėjo išdezinfekuoti automobilį.

Moterys jau puošėsi šviesiomis skrybėlėmis; šį sezoną dominavo raudona — ugniažiedės aguonos — spalva. Po oranžiniais ar dryžuotais terasų tentais beveik visi staliukai užimti, ir žmonės vaikščiojo smagesniu žingsniu nei prieš savaitę.

Valmi krantinėj jie išlipo iš automobilio netoliese sambūrio: aišku, kad ties ta vieta Viktoras vis teberausia kanalo dugną. Žiudelis buvo ten.

— Nieko?

— Nieko.

— Nei drabužių nerasta?

— Mes nusitvėrėm virvės. Jei jūs laikot reikalinga, mes pasiųsim ją į laboratoriją. Pažiūrėti tai paprasta stora virvė, kokią vartoja dauguma prekybininkų. Jos reikėjo nemažai tiems įvairaus dydžio pakams surišti. Aš pasiunčiau vieną vyruką apsiklausinėti aplinkinėse geležies prekių krautuvėse.

Kol kas jokių rezultatų. O laikraščiai, iš išdžiovintų skiaučių sprendžiant, daugiausia praeitos savaitės.

— Šviežiausias kokios datos?

— Šeštadienio ryto.

— Ar tu žinai bistro, tuoj už Teražo gatvės, šalia farmacijos gaminių laboratorijos?

— „Kalasas"?

— Pavardės vitrinos lange gerai neįžiūrėjau. Salė mažytė, tamsi, reikia nusileisti keliais laiptukais žemyn, vidury didelė anglim kūrenama krosnis, juodas dūmtraukis eina beveik per visą kambarį.

— Taip ir yra. „Omeras Kalasas".

Kvartalo inspektoriai žino tas užeigas geriau, negu Orfevrų krantinėj.

— Kokios rūšies?— paklausė Megre, žiūrėdamas į oro burbuliukus, kurie rodė Viktoro kelią kanalo dugne.

— Rami. Neatsimenu, kad būtų turėję nemalonumų su mumis.

— Omeras Kalasas kilęs iš kaimo?

— Greičiausiai. Galėčiau pasitikrinti rejestruose. Daugumas bistro laikytojų — buvę liokajai ar kūrikai, kurie, atvykę į Paryžių, veda virėjas ir galiausiai atidaro savo užeigėlę.

— Jie seniai čia?

— Dar prieš mano paskyrimą į šitą kvartalą. Kiek atsimenu, bistro visad buvo toks, kokį matėte. Jis yra beveik priešais policijos nuovadą, ir man užsinorėjus stiklo balto vyno, reikia tik pereiti lieptelį. Jų baltas vynas geras.

— Paprastai ten šeimininkas aptarnauja?

— Dažniausiai. Išskyrus popietes, kada eina lošti biliardo į alinę Lafajeto gatvėj. Jis aistringas biliardininkas.

— Kai jo nebūna, žmona stoja už bufeto?

— Taip. Jie neturi nei namų darbininkės, nei padavėjo. Aš lyg prisimenu, kad vienu tarpu jie turėjo tarnaičiukę, bet kur ji dėjos, nežinau.

— Kokia jų klientūra?

— Sunku pasakyti,— tarė Žiudelis, kasydamasis pakaušį.— Kvartalo bistro klientūra daugmaž vienoda. Ir tuo pačiu kiekvieno skirtinga. Pavyzdžiui, „Popolio" bariuke prie šliuzo

triukšminga nuo ryto iki vakaro. Girtuokliauja, rėkaloja, dūmija. Užsukę aštuntą vakaro, visad rasit tris keturias moteris, irgi nuolatines lankytojas.

— O kaip „Omero Kalaso" bistro?

— Visų pirma, jis truputį iš kelio. Paskui ten nykiau, liūdniau. Kad ten nelinksma, patys gavot įsitikinti. Rytą užeina išgerti aplinkinių statybų darbininkai, vidurdienį kai kas atsineša savo valgį ir užsisako stiklinėlę baltojo. Popiet ramiau, kaip sakiau, dėl to, kad iš kelio. Be abejo, ta dingstim Omeras ir pasirinko laiką palošti biliardą. Tada vienas kitas retkarčiais teužeina. Paskui, aperityvo valandą, vėl pagyvėja.

Man yra pasitaikę praverti duris vakare. Kiekvieną sykį aš matydavau už vieno stalo lošiant kortomis ir porą vyrų — ne daugiau — stovint už bufeto. Tai viena iš tų užeigų, kur nenuolatinis klientas, atrodo, varžo esančiuosius.

— Omerai vedę?

— Aš niekad sau nekėliau tokio klausimo. Lengva patikrinti. Galim tuoj eiti į komisariatą ir peržiūrėti rejestrus.

— Jūs man paskui pranešit. Omeras Kalasas, regis, išvykęs?

— O! Ar jinai pati sakė?

— Taip.

Brolių No barža šiuo metu jau prisišvartavo Arsenalo krantinėj, kur kranai pradėjo skaldos iškrovimą.

— Būtų gerai, kad jūs sudarytumėt apylinkės bistro sąrašą, ypač tų, kurių šeimininkų ar oficiantų nuo sekmadienio nėra.

— Jūs manot, kad..

— Mintis Moerso. Ir, gal būt, gera. Aš eisiu ten pasivaikštinėti.

— Į „Kalasą"?

— Taip. Eini, Lapuentai?

— Ar Viktorui liepti rytoj ateiti?

— Aš manau, kad tai būtų mokesčių mokėtojų pinigų mėtymas į vandenį. Jeigu nieko nerado šiandien, vadinasi, nieko ten nėra.

— Jis irgi taip mano.

— Tegul jis meta ieškojęs, kai jam atrodys gana, ir tegul neužmiršta rytoj atsiųsti savo raportą.

Eidamas pro Teražo gatvę, Megre užmetė akį į furgonus, stovinčius priešais didžiulius vartus su užrašu „Rule ir Langlua".

— Aš vis save klausiu, kiek jie jų turi...— sumurmėjo jis, balsiai galvodamas.

— Ko?— paklausė Lapuentas.

— Furgonų.

— Kada tik aš važiuoju automobiliu į kaimą, visad juos sutinku kelyje, juos velnioniškai sunku pralenkti.

Kaminai dabar buvo nusidažę ne rausvai kaip rytą, o tamsiai raudonai nuo besileidžiančios saulės spindulių, ir danguje jau ryškėjo blyški žaluma, tokia pat ar beveik tokia pat žaluma, kokią gauna jūra dienai baigiantis.

— Jūs manot, patrone, kad moteris būtų galėjus tai padaryti?

Jis galvojo apie juodbruvę liesą moterį, kuri juos aptarnavo rytą.

— Galimas daiktas. Iš kur aš galiu žinoti?

Matyt, ir Lapuentas manė, kad bus labai lengva. Kai tyrimas susikomplikuoja ir problema niekaip nesiduoda išsprendžiama, visi Orfevrų krantinėj, pradedant Megre, darosi surūgę ir nekantrūs. Jei, priešingai, paaiškėja, kad atvejis, iš pradžių atrodęs sunkus, yra paprastas ir banalus, tie patys inspektoriai ir tas pats komisaras neįstengia nuslėpti savo nusivylimo.

Juodu priėjo bistro. Kadangi lubos žemos, vidury buvo tamsiau, negu kituose bistro, ir virš bufeto jau degė lempa.

Ta pati moteris, kaip rytą, ir taip pat vilkinti, aptarnavo du klientus, pažiūrėti tarnautojus, ir nė nekrūptelėjo, pažinusi Megre ir jo draugą.

— Ko jums?— tiek tepaklausė ir nė nenusišypsojo.

— Baltojo.

Trys ar keturi neužkimšti buteliai stovėjo cinkiniam bake už bufeto. Laikas nuo laiko, matyt, juos rūsyje prileidžia vyno iš statinės. Šalia bufeto asla nebuvo išklota raudonom plytelėm, ir matėsi pakeliamos durelės — metras iš metro — į pusrūsį.

Megre ir Lapuentas nesisėdo. Iš nugirstos šnekos jie spėjo, kad vyrai šalia jų ne tarnautojai, o sanitarai, ir eina šiąnakt budėti į Sen-Lui ligoninę anapus kanalo. Vienas iš jų, matyt, nuolatinis klientas, nutaikęs akimirką, pasiteiravo šeimininkę:

— Kada grįžta Omeras?

— Žinot, kad jis man niekada nesisako.

Ji kalbėjo nesutrikdama, tuo pačiu abejingu balsu, kaip rytą su Megre. Ruda katė tebegulėjo prie krosnies, gal nė nebuvo pajudėjusi.

— Dabar, rodos, ieško galvos!— pasakė tasai, kuris kreipėsi į šeimininkę.

Sulig tais žodžiais pasilenkė į Megre ir jo draugą. Gal jis juos buvo pastebėjęs prie kanalo? O gal tiesiog spėjo, kad tai policininkai?

— Dar nesurado, a?— kreipėsi jau tiesiai į Megre.

— Dar ne.

— Manot, kad ras?

Antrasis stebėjo komisaro veidą ir galiausiai tarė:

— Ar tik jūs nebūsit komisaras Megre?

— Taip.

— Aš taip ir pamaniau. Dažnai esu matęs jūsų nuotraukas laikraščiuose.

Moteris nė nekrustelėjo, atrodė, negirdėjo.

— Tai gražiausia, vyrą ėmė ir sukapojo! Eime, Žiuljenai? Kiek aš jums moku, ponia Kalas?

Jie išėjo, linktelėję Megre ir Lapuentui.

— Iš ligoninės personalo jūs daug turit klientų?

— Vieną kitą,— tiek ji teatsakė.

— Jūsų vyras išvažiavo sekmadienio vakare?

Ji žiūrėjo į jį bereikšmiu žvilgsniu ir tuo pačiu abejingu balsu tarė:

— Kodėl sekmadienį?

— Nežinau. Aš, rodos, taip nugirdau...

— Jis išvažiavo penktadienį popiet.

— Ar daug žmonių buvo bare, kai jis išėjo iš namų?

Ji lyg ir susimąstė. Megre rodės, tarytum jos čia visai nėra, arba kad ji tiek abejinga tam, kas šnekama, kad beveik panėši į somnambulą.

— Popiet čia niekad nebūna daug žmonių.

— Neatsimenat, kas buvo?

— Gal vienas kitas ir buvo. Aš nežinau. Neatkreipiau dėmesio.

— Daiktų jis buvo pasiėmęs?

— Žinoma.

— Daug?

— Savo valizą.

— Kaip buvo apsirengęs?

— Pilku kostiumu. Rodos. Taip, pilku.

— Jūs žinot, kur jis šiuo metu?

— Ne.

— Nežinot, kur jis išvažiavo?

— Tiek težinau, kad turėjo važiuoti traukiniu į Puatje, o iš ten autobusu į Sent-Obeną ar į kokį kitą apylinkės kaimą.

— Jis sustoja smuklėj?

— Paprastai ten.

— Ar nepasitaiko, kad apsinakvotų pas draugus ar giminės? Ar pas vyndarius, kurie jam tiekia vyną?

— Aš neklausinėju.

— Žodžiu, jeigu jums skubiai jo prireiktų kokiu svarbiu klausimu ar imtumėt ir susirgtumėt, jūs negalėtumėt jo įspėti?

Toji mintis jos nei nustebino, nei išgąsdino.

— Parvažiuos pats, niekur nedings neparvažiavęs,— atsakė ji monotonišku dusliu balsu.— Jums to pat?

Abu stiklai buvo tušti, ir jinai juos pripylė.

III skyrius

VAIKINAS SU TRIRAČIU

Šiaip ar taip, ši apklausa buvo viena iš apgaulingiausių Megre apklausų. Beje, teisybę sakant, anokia čia apklausa, kadangi gyvenimas bariuke ėjo savo vaga. Ilgai gurkšnojo komisaras su Lapuentu vyną stati prie bufeto kaip klientai. Faktiškai jie ir buvo kaip klientai. Jei neseniai vienas sanitaras,

jį pažinęs, ištarė garsiai jo vardą, tai pats komisaras, kreipdamasis į ponią Kalas, nė žodeliu nedavė suprasti, kad jis čia — oficialus asmuo. Jis ją paklausdavo šio bei to, paskui ilgai tylėdavo, o toji neklausiama nesileido į kalbas su juo.

Valandėlę jinai juos paliko salėje vienus, o pati dingo už galinių durų, kurias tik pridarė. Matyt, ten buvo virtuvė. Ji užkaitė puodą ant ugnies. Tuo tarpu įėjo seneliukas, tur būt, nuolatinis lankytojas, tiesiai patraukė prie kampinio staliuko ir išsiėmė iš spintelės domino.

Virtuvėje būdama, išgirdo domino kauliukus maišant ant stalo, lyg žmogelis būtų ketinęs vienas pats lošti. Nepasisveikinusi sugrįžo, įpylė į stiklinę rausvo aperityvo ir nunešusi pastatė priešais klientą.

Tasai kažko laukė; nepraėjo nė kelių minučių, ir kitas seneliukas, tikriausiai brolis, nes buvo labai panašus, atsisėdo priešais jį.

— Pavėlavau?

— Ne, aš pasiankstinau.

Ponia Kalas įpylė į stiklinę kitokios rūšies aperityvo, vis taip pat tylėdama, lyg pantomimoj. Eidama paspaudė perjungiklį: gale salės užsidegė antra lempa.

— Jinai jums neduoda ramybės?— sušnabždėjo Lapuentas komisarui į ausį.

Ne nerimą, o susidomėjimą jautė Megre, sakytum seniai nebuvo turėjęs progos pasidomėti žmogumi.

Argi jaunystėje, svajodamas apie ateitį, jis negalvojo apie vieną idealią profesiją, kurios, deja, realiam gyvenime nėra? Jis niekam to nesisakė, netgi pats sau garsiai nebuvo ištaręs tų trijų žodžių, kad norėtų būti „žmonių likimų taisytoju".

Įdomu, beje, kad, dirbant policijoje, jam dažnai tekdavo grąžinti į savo vietą žmones, gyvenimo vylių nuvestus kreivais keliais. Dar įdomiau, kad pastarųjų metų bėgyje atsirado viena nauja profesija, truputėlį panaši į jo įsivaizduotąją: profesija psichoanalisto, kuris stengiasi atskleisti žmogui, kas jis yra iš tikrųjų.

Jei kas aiškiai buvo ne savo vietoje, tai ši moteris, kuri tylėdama vaikščiojo ten ir atgal, ir niekas nebūtų atspėjęs, ką ji galvoja, ką jaučia.

Tiesa, jis jau buvo atskleidęs vieną jos paslaptį, jei galima vadinti paslaptim dalyką, be abejo, visiems baro klientams žinomą. Dar dukart ji pasišalino į galinį kambarį, ir antrąjį kartą komisaras puikiai girdėjo, kaip sugrikšėjo traukiamas kamštis.

Ji gėrė. Dievaži, girtos ir protą pametusios niekada jos niekas nematė. Kaip tikri nebe pagydomi alkoholikai ji žinojo, kiek jai reikia, ir palaikydavo tą saikingą būseną, savotišką abejingumą, kuris iš pirmo žvilgsnio užintriguodavo.

— Kiek jums metų?— pasiteiravo Megre, kai moteriškė vėl atsirado už bufeto.

— Keturiasdešimt vieneri.

Atsakė nesvyruodama, be koketavimo ar kartėlio. Žinojo, kad atrodo vyresnė. Matyt, seniai nustojo gražinusis prieš kitus ir neėmė galvon, kas ką apie ją šneka. Veidas suvytęs, akys užjuodusios, lūpų kampučiai nusvirę, pasmakrė jau apdribusi. Tur būt, sublogusi, nes suknelė ant jos kabėjo.

— Paryžiuj gimusi?

— Ne.

Megre buvo įsitikinęs, kad ji nuvokia, kas slypi už to klausinėjimo, kurio jinai vengti nevengė, bet ir nepalaikė.

Du seneliukai užpakaly Megre lošė domino, kaip, matyt, lošdavo kiekvieną pavakarę.

Komisarą pykino, kad ji geria slapčiomis. Kuriems galams, jeigu žmonių nuomonė jai nesvarbu, eiti į galinį kambarį ir maukti konjaką ar vyną iš viso butelio? Ar tiek ji dar save gerbė? Tai atrodė neįtikėtina. Iki to laipsnio nusmukę girtuokliai retas kuris slepiasi, nebent norėdami apgauti artimuosius.

Ar tai atsakymas į klausimą? Ji turi vyrą, Omerą Kalasą. Gal kartais jis neleidžia žmonai gerti prie klientų?

— Ar jūsų vyras dažnai važinėja į Puatje apylinkes vyno?

— Kasmet.

— Vieną kartą?

— Vieną ar porą. Nelygu aplinkybės.

— Ką jūs turit galvoj?

— Nelygu, kaip vynas eina.

— Ar jis visad išvažiuoja penktadienį?

— Neįsidėmėjau.
— Ar pasisako, kad ketina išvažiuoti?
— Kam?
— Jums.
— Man jis nesisako.
— Tai gal klientams, draugams?
— Aš nieko nežinau.
— Ar šituodu buvo čia praeitą penktadienį?
— Tada, kai Omeras išvažiavo, nebuvo. Jie anksčiau penkių neateina.

Megre atsisuko į Lapuentą.

— Paskambink į Monparnaso stotį ir sužinok, kada popiet išeina traukiniai į Puatje. Kreipkis tiesiai į stoties komisarą.

Megre kalbėjo patyliukais, bet jei ponia Kalas būtų stebėjusi jo lūpas, ji būtų atspėjusi, ką jis sakė, tačiau jai tas nerūpėjo.

— ...Paprašyk, kad jis pasiteirautų tarnautojus, ypač kasininkus. Aprašyk, kaip atrodo vyras...

Telefono būdelė buvo ne salės gale, kaip dažniausiai esti baruose, bet šalia vitrinos. Lapuentas paprašė žetono ir žengė prie stiklinių durų. Temo, melsvas rūkas pleveno lauke. Megre, sėdįs nugara į gatvę, gyvai atsisuko, išgirdęs skubius inspektoriaus žingsnius. Jam pasivaideno, kad šaligatviu šmėstelėjo šešėlis, jaunas veidas, kuris prietemoj atrodė išblyškęs ir beformis.

Lapuentas paspaudė durų rankeną ir nudūmė La Viletės link. Durų uždaryt nebespėjo, ir Megre išėjęs atsistojo vidury šaligatvio. Jis vos įžiūrėjo tolumoj du paskui viens kitą lekiančius siluetus, kurie bematant dingo, tačiau skubrius jų žingsnius grindiniu dar kurį laiką girdėjo.

Tur būt, už stiklo Lapuentui pasirodė pažįstamas veidas. Megre matyt beveik nieko nematė, tačiau tarėsi supratęs, kas tai galėjo būti. Tasai vaikinas, kur nudūmė, iš aprašytųjų požymių panėšėjo į triratininką, pabėgusį nuo besiartinančio policininko tada, kai naras ieškojo kanalo dugne lavono.

— Jūs jį pažįstat?— paklausė jis ponią Kalas.
— Ką tokį?

Klausinėk neklausinėjęs. Beje, galimas daiktas, kad ji tą akimirką nė nežiūrėjo į gatvę.

— Čia visados taip ramu?

— Nepasakysiu.

— Kodėl?

— Nelygu kokia diena. Koks dienos metas.

Lyg patvirtindama jos žodžius, sukaukė sirena: baigėsi darbas vienoj apylinkės dirbtuvėj, ir po keleto minučių šaligatviu pasipylė kaip ir procesija, durys tiesiog nebeužsidarinėjo, vieni sėdosi už staliukų, kiti, kaip Megre, stati mindžiukavo prie bufeto.

Šeimininkė neklaususi pati žinojo, ko kam įpilti.

— Omero nėra?

— Ne.

Ji nepridurdavo: „Jis išvažiavęs" ar „Penktadienį jis išvažiavo į Puatje"

Atsakydavo, ko paklausta, smulkiau nieko neaiškino. Iš kur ji kilusi? Jis net nemėgino spėlioti. Metai nublukino ją — lyg atėmė dalį jos pačios. Ėmusi gerti, ji gyvenc kažkokiam atskiram pasauly, su tikrove palaikydama tik abejingus kontaktus.

— Jūs seniai čia?

— Paryžiuj?

— Ne. Šitoj kavinėj.

— Dvidešimt ketveri metai.

— Jūsų vyras ją laikė dar prieš susipažindamas su jumis?

— Ne.

Megre paskaičiavo mintyse.

— Jums buvo septyniolika, kai su juo susitikot?

— Aš jį anksčiau pažinojau.

— Kiek jam dabar?

— Keturiasdešimt septyneri.

Tai ne visiškai atitiko daktaro Polio nurodytą amžių, bet skirtumas buvo ne toks jau didelis. Tarp kitko, Megre klausimus davinėjo ne įsakmiai, o greičiau iš smalsumo. Negi būtų koks stebuklas, kad pačią pirmą dieną Megre be jokių pastangų, visai netyčia, išaiškintų lavono be galvos tapatybę?

Salė ūžė nuo šnekų, o cigarečių dūmai tarsi uždanga jau kabojo ties galvomis. Vieni išeidavo, kiti įeidavo. Tik du lošėjai domino sėdėjo kaip sėdėję, lyg jie vieni būtų pasaulyje.

— Jūs turit savo vyro fotografiją?

— Ne.

— Neturit jokio jo atvaizdo?

— Ne.

— O savo?

— Irgi ne. Tik nuotrauką ant asmens liudijimo.

Vienas atvejis iš tūkstančio — Megre tą žinojo iš patyrimo — kad žmonės neturėtų nė vienos savo fotografijos.

— Jūs gyvenat viršuj?

Ji linktelėjo galvą. Megre iš lauko buvo matęs, kad namas tik dviejų aukštų. Viršum kavinės ir virtuvės turi būti du ar trys kambariai, greičiausiai du kambariai ir išvietė arba podėlis.

— Kur laiptai į viršų?

— Iš virtuvės.

Po kiek laiko ji nuėjo į virtuvę, šįsyk šaukštu pamaišė puodą. Trinktelėjo durys, ir Megre pamatė Lapuentą įraudusiais veidais, žibančiomis akimis, uždususį, vaikinu variną.

Mažiukas Lapuentas, kaip jį visi vadino Orfevrų krantinėj,— ne dėl mažo ūgio, o dėl to, kad buvo jaunas ir neseniai priimtas,— dar niekad taip nebuvo didžiavęsis savim.

— Dėl jo gavau bėgti gerą kelio galą!— pasakė jis šypsodamas ir imdamas nuo bufeto paliktą stiklinę.— Keliskart maniau, kad jis paspruks nuo manęs. Laimė, licėjuj aš buvau penkių šimtų metrų bėgimo čempionas.

Vaikinas irgi buvo be kvapo ir šnopavo.

— Aš nieko nepadariau,— pareiškė jis, pasisukdamas į Megre.

— Tada nėr ko tau bijoti.

Megre pažiūrėjo į Lapuentą.

— Tu paėmei iš jo asmens liudijimą?

— Dėl visa ko įsidėjau į kišenę. Tai jis važinėja „Pensmai" firmos triračiu. Ir jį matė šįryt krantinėj, iš kur jis skubiai pabėgo.

— Kodėl?— paklausė Megre atvestąjį.

Jis atrodė užsispyręs, kaip tie vaikinai, žūt būt norį, kad apie juos kalbėtų kaip apie nedorėlius.

— Tu neatsakinėsi?

— Aš neturiu ko sakyti.

— Tu nieko neišpešei iš jo kelyje?— paklausė Megre Lapuentą.

— Buvom labai uždusę ir daug kalbėti negalėjom. Jis vadinasi Antuanas Kristenas. Aštuoniolikos metų, gyvena su motina Fobur Sen-Marteno gatvėje.

Vienas kitas klientas stebėjo juos, bet per didelio smalsumo nerodė, jų kvartale policija — dažnas svečias.

— Ką darei ant šaligatvio?

— Nieko.

— Jis žiūrėjo prisikišęs prie lango,— paaiškino Lapuentas.— Kai tik aš jį pastebėjau, prisiminiau Žiudelio žodžius ir puoliau lauk.

— Ko tu bėgai, jei nieko blogo nesi padaręs?

Vaikinas sutriko, bet, įsitikinęs, kad pora kaimynų klausosi, drebančiom lūpom tarė:

— Nemėgstu špikų.

— Bet stebi juos pro stiklą?

— Tas nedraudžiama.

— Iš kur tu žinojai, kad mes čia?

— Aš nežinojau.

— Tai ko čia atėjai?

Vaikinas paraudo, prikando storą lūpą.

— Atsakyk.

— Aš ėjau pro šalį.

— Tu pažįsti Omerą?

— Aš nieko nepažįstu.

— Ir šeimininkės nepažįsti?

Toji vėl stovėjo už bufeto ir žiūrėjo į juos, ir jos veidas nerodė nė mažiausios baimės, nė mažiausio nuogąstavimo. Jeigu ji turėjo negryną sąžinę, tai laikėsi tvirčiau už bet kurį kaltininką ar liudytoją, su kuriais Megre buvo kada nors susidūręs.

— Tu ją pažįsti?

— Iš matymo.
— Ir niekad nesi čia įėjęs išgerti stiklo vyno?
— Gal ir buvau.
— Kur tavo triratis?
— Pas šeimininką. Aš baigiu darbą penktą valandą.

Megre davė Lapuentui ženklą,— vieną iš nedaugelio sutartinių Kriminalinės paieškos ženklų,— kurį tasai suprato. Inspektorius įėjo į telefono būdelę ir paprašė sujungti ne su Monparnaso stotim, o su policijos nuovada, esančia beveik priešpriešiais, anoj pusėj kanalo: norįs kalbėti su Žiudeliu.

— Vaikezas čia, „Kalaso" bistro. Po kelių minučių patronas jį paleis, bet norėtų, kad kas nors jį pasektų. Nieko naujo?

— Vis netikri ar niekur nevedantys pėdsakai: muštynės sekmadienio vakare keturiose ar penkiose kavinėse; vienas sakosi girdėjęs krentant į vandenį žmogų; viena prostitutė tvirtinanti, kad kažkoks arabas pavogęs iš jos rankinuką...

— Na, tuo tarpu.

Megre, lyg niekuo čia nedėtas, stovėjo šalia vaikino.

— Ką tu geri, Antuanai? Vyną? Alų?
— Nieko.
— Tu visai negeri?
— Tik ne su špikais. Jūs vis tiek turėsit mane paleisti.
— Tu, atrodo, pasitiki savim.
— Aš žinau įstatymus.

Jis buvo stambių kaulų žaliūkas kaimo bernas, iš kurio Paryžius dar nebuvo iščiulpęs sveikatos. Kiek sykių Megre buvo matęs, kaip panašūs į jį vaikinukai prieina iki to, kad vieną gražų vakarą ima ir nudobia kokią prekiautoją tabaku ar seną galanterininkę dėl kelių šimtų frankų.

— Brolių ar seserų turi?
— Aš vienturtis.
— Tėvas drauge gyvena?
— Miręs.
— Motina dirba?
— Už ateinančią tarnaitę.

Megre tarė Lapuentui:

— Grąžink tu jam asmens liudijimą. Adresas tvarkoj?

— Taip.

Vaikezas dar nebuvo tikras, ar tai ne spąstai.

— Ar aš galiu eiti?

— Kada tik nori.

Jis nepasakė nei ačiū, nei sudiev, tik slapčiom — bet Megre tai pastebėjo — mirktelėjo šeimininkei.

— O dabar skambink į stotį.

Megre užsakė dar du stiklus baltojo. Kavinė iš dalies buvo tuščia. Be jo ir Lapuento, dar buvo penketas, įskaitant abu domino lošėjus.

— Manau, jūs jo nepažįstat?

— Ko?

— To vaikino, kuris ką tik išėjo.

Ji nesusvyravusi atsakė:

— Pažįstu!

Atsakė taip paprastai, jog Megre susimaišė.

— Jis dažnai užeidinėja?

— Dažnokai.

— Išgerti?

— Jis beveik negeria.

— Geria alų?

— Retkarčiais ir vyną.

— Jis čia lankos po darbo?

— Ne.

— Dieną?

Ji linktelėjo galvą, ir tas jos nesutrikdomas ramumas tiesiog varė į nevilti komisarą.

— Pravažiuodamas.

— Jūs norite pasakyti, pravažiuodamas krantine savo triračiu? Kitaip sakant, kai turi pristatyti prekes šiame kvartale?

— Taip.

— Paprastai apie kelintą valandą?

— Apie pusę keturių ar ketvirtą.

— Jo maršrutas nustatytas?

— Aš manau.

— Jis stovi užsirėmęs ant bufeto?

— Arba atsisėda.

— Kur?

— Prie šito staliuko. Šalia manęs.
— Jūs dideli draugai?
— Taip.
— Kodėl jis sakėsi jūsų nepažįstąs?
— Iš mandrumo, be abejo.
— Jis mėgsta mandraut?
— Stengiasi.
— Jo motiną pažįstat?
— Ne.
— Ne iš vieno kaimo?
— Ne.
— Jis įėjo vieną gražią dieną, ir jūs susipažinot?
— Taip.
— Ar ne apie pusę keturių jūsų vyras paprastai eina lošti į alinę biliardo?
— Dažniausiai.
— Kaip jūs manot, ar atsitiktinai Antuanas lankosi pas jus tokiu metu?
— Aš jo neklausiau.

Kad reiks uždavinėti begalę klausimų, Megre buvo aišku kaip dieną, tik jam kažkodėl atrodė, jog aplink esama kur kas nerealesnių dalykų.

— Jis sukasi apie jus?
— Žiūrint, ką jūs tuo suprantat.
— Įsimylėjęs?
— Manau, kad jis mane myli.
— Jūs jam duodat dovanų?
— Kartais kyšteliu, paėmusi iš kasos, franką kitą.
— Jūsų vyras tai žino?
— Ne.
— Jūsų vyrui nebuvo kilęs įtarimas?
— Buvo.
— Jis pyko?
— Taip.
— Gal ėmė sekti Antuaną?
— Kad gal ne.

Megre, nusileidęs pora laiptelių, atsidūrė kitam pasauly, kur viskas vertinama kitaip ir kur netgi žodžiai įgauna kito-

niška prasmę. Lapuentas vis tebebuvo būdelėje, kalbėjosi su Monparnaso stotim.

— Ponia Kalas, ar galiu aš jus paklausti vieno intymesnio dalyko?

— Ir be mano sutikimo jūs padarysit, kaip norit.

— Antuanas jūsų meilužis?

Ji nė nekrustelėjo. Nenukreipė į šoną akių.

— Tebūnie taip.

— Jūs norit pasakyti, kad turėjot santykių su juo?

— Jūs galiausiai pats būtumėt sužinojęs. Aš esu tikra, kad jis pats išsipasakos.

— Ir dažnai?

— Dažnokai.

— Kur?

Klausimas savotiškai svarbus. Kai nėra Omero Kalaso, jo žmona turi aptarnauti ateinančius klientus. Megre žvilgtelėjo į lubas. Bet ar girdės jinai iš kambario antram aukšte, kas įeina ar išeina?

Vis taip pat paprastai ji parodė akimis į galą salės, į atdaras virtuvės duris.

— Čia apačioj?

— Taip.

— Ir niekad jūsų neužklupo?

— Tik ne Omeras.

— Tai kas?

— Sykį vienas klientas, avįs pusbačiais su kaučiukiniais padais, nieko neradęs, pasuko į virtuvę.

— Ką jis sakė?

— Juokėsi.

— Omerui nepranešė?

— Ne.

— Ar jis paskui užeidinėdavo?

Megre turėjo gerą intuiciją. Iki šiol jis neapsiriko dėl ponios Kalas, ir pačios drąsiausios jo hipotezės pasitvirtino.

— Ar jis dažnai užeidinėdavo?— primygtinai paklausė.

— Buvo užėjęs keletą kartų.

— Kai Antuanas būdavo čia?

— Ne.

Lengva sužinoti, ar vaikinas yra kavinėj, nes, užsukęs čia prieš penkias, savo triratį palieka prie durų.

— Jūs buvot viena?

— Taip.

— Ir nusivedėt į virtuvę?

Jos akyse šmėkštelėjo kibirkštėlė, vos vos pastebima ironija. O gal jam tik taip pasirodė? Be žodžių jinai lyg sakė: „Jeigu suprantat, kam klausinėjat?"

Jinai irgi suprato komisarą. Galėjai pamanyti, kad abudu vienodai stiprūs, tiksliau — ir vienas, ir antras visko matę gyvenime.

Tai įvyko žaibiškai,— dar po sekundės komisaras dievaži būtų pamanęs, kad jam pasivaideno.

— Ir daug vyrų užeidinėja?— paklausė jis tylesniu balsu lyg paslapties.

— Vienas kitas.

Tada jis, nesujudėjęs, nepasilenkęs prie jos, uždavė paskutinį klausimą:

— Ko?

Ir į šitą klausimą ji nieko negalėjo atsakyti, tik mostelėjo ranka. Romantiškumo ji nesivaikė, meilės romanais nesigarsino.

Ką jai atsakyti į klausimą „ko?", jei pats nesusiprotėja?

Jis, beje, susiprotėjo. Laukė tik patvirtinimo, ir jai nebūtina buvo žodžiais tą padaryti.

Dabar jis žinojo, iki kokio laipsnio ji smukusi. Tik dar neišsiaiškino, kokioj aplinkoj augo, kad tokia pasidarė. Ar ji taip pat atvirai atsakinės klausinėjama apie praeitį?

Įsitikinti tučtuojau negalėjo, nes priėjo Lapuentas. Gurkštelėjęs vyno, tarė:

— Tikrai yra traukinys į Puatje keturios valandos keturiasdešimt aštuonios. Stoties komisaras jau apklausinėjo du tarnautojus, bet jie sakosi nematę asmens, atitinkančio duotuosius požymius. Jis teirausis dar ir, ką sužinojęs, praneš jums į Orfevrų krantinę. Bet, anot jo, geriau būtų skambinti tiesiai į Puatje. Kadangi traukinys kelyje sustojinėja daugelyje vietų ir galiausiai važiuoja į Pietus, tai keleivių Puatje išlipa mažiau, negu jų įlipa Monparnaso stotyje.

— Pavesk Luka paskambinti į Sent-Obeną ir į gretimus kaimus. Kur nors turi būti žandarmerija. Ir smuklės.

Lapuentas paprašė dar žetonų, ir ponia Kalas abejingai jam padavė. Ji nieko neklausinėjo, lyg taip ir turėjo būti, kad ateitų ir teirautųsi apie jos vyro kelionę. Tačiau jai buvo žinoma, koks radinys rastas Sen-Marteno kanale ir ko ieškoma visą dieną kone po pat jos langais.

— Jūs matėt Antuaną praeitą penktadienį?

— Penktadieniais jis niekad neateina.

— Kodėl?

— Važinėja maršrutu.

— O po penkių?

— Tuo laiku mano vyras beveik visada būna grįžęs.

— Ir jis nebuvo atėjęs nei popiet, nei vakare?

— Ne.

— Jūs dvidešimt ketveri metai kaip ištekėjusi už Omero Kalaso?

— Dvidešimt ketveri kaip gyvenu su juo.

— Jūs nevedę?

— Vedę. Susituokėm X-ojo rajono merijoj tik prieš šešiolika ar septyniolika metų. Reiktų paskaičiuoti.

— Vaikų turit?

— Dukterį.

— Ji čia gyvena?

— Ne.

— Paryžiuj?

— Taip.

— Kiek jai metų?

— Neseniai sukako dvidešimt ketveri. Aš ją pagimdžiau septyniolikos.

— Jinai Omero duktė?

— Taip.

— Tikrai?

— Tikrai.

— Ji ištekėjusi?

— Ne.

— Viena gyvena?

— Turi kambarį Sen-Lui saloje.

— Dirba?

— Jinai L'Otel-Dje ligoninės chirurgo profesoriaus Lavo asistentė.

Pirmąsyk jinai pasakė daugiau, nei būtina. Ar buvo išsaugojusi, nežiūrint visko, šiokius tokius žmogiškus jausmus ir didžiavosi savo dukterim?

— Jūs matėtės su ja praeitą penktadienį?

— Ne.

— Ji niekad jūsų neaplanko?

— Retkarčiais.

— Kada ji buvo paskutinį kartą?

— Gal prieš tris savaites, o gal ir prieš mėnesį.

— Vyras buvo čia?

— Rodos.

— Duktė su juo sutaria?

— Ji stengiasi kuo mažiausiai su mumis susitikinėti.

— Gėdijasi?

— Gal būt.

— Kiek metų ji turėjo, kai paliko namus?

Dabar ponios Kalas veidai truputį paraudo.

— Penkiolika,— pasakė sausesniu balsu.

— Išėjo nieko nesakiusi?

Ji linktelėjo galvą.

— Su vyriškiu?

Ji patraukė pečiais.

— Nežinau. Nuo to niekas nesikeičia.

Salėj liko tik tuodu domino lošėjai, bet ir jie jau sudėjo kauliukus į dėžutę ir barbeno pinigu į stalą. Ponia Kalas suprato ir pripylė jiems stiklus.

— Ar čia ne Megre?— paklausė vienas lošėjų pusbalsiu.

— Taip.

— Ko jam reikia?

— Jis man nesakė.

O ji jo nė neklausė. Nuėjo į virtuvę, paskui grįžo į barą, sumurmėjo:

— Kai jūs baigsit, aš norėsiu pavalgyti.

— Kur jūs valgot?

— Čia!— ir parodė į vieną staliuką salės gale.

— Aš ilgai jūsų nebegaišinsiu. Ar jūsų vyrui nebuvo apendicito priepuolio prieš kelerius metus?

— Prieš penkerius ar šešerius. Jį operavo.

— Kas?

— Pavardė stovi ant liežuvio galo. Pala. Daktaras Gran... Granvale. Taip, Granvale. Jis gyveno Voltero gatvėj.

— O dabar nebegyvena?

— Jis miręs. Sužinojom iš vieno kliento, kurį jisai irgi operavo.

Iš Granvale, jei būtų gyvas, galima būtų sužinoti, ar Omeras Kalas turėjo ant pilvo šratų vaivorykštę. Rytoj reikės apklausinėti asistentus ir seseris. Savaime suprantama, tuo labiau, jei jokiam Puatje apylinkių kaime Omero Kalaso neatsiras.

— Ar jūsų vyrui kada nors, labai seniai, nekliuvo medžiokliniais šratais?

— Ne, kiek jį pažįstu.

— Jis ne medžiotojas?

— Gal kartais ir medžiodavo, kai gyveno kaime.

— Ar jūs niekad nesat pastebėjusi ant jo pilvo randų, nelabai žymių, pusračiu išsidėsčiusių?

Jinai lyg susimąstė, suraukė antakius, paskui papurtė galvą.

— Tikrai nematėt?

— Jau seniai iš arti į jį nežiūriu.

— Jūs jį mylėjot?

— Nežinau.

— Kiek laiko jis buvo jūsų vienintelis meilužis?

— Metų metais.

Kažkaip ypatingai nuskambėjo jos žodžiai.

— Jūs susipažinot labai jauni?

— Mes iš vieno kaimo.

— Iš kur?

— Iš Buasankuro sodžiaus, pusiaukelėj tarp Montarži ir Žijeno.

— Kada nors ten nuvažiuojat?

— Ne.

— Nebuvot ten nuo to laiko, kai gyvenat su Omeru?

— Išėjau iš namų septyniolikos metų.

— Buvot nėščia?
— Šešių mėnesių.
— Žmonės žinojo?
— Taip.
— O tėvai?

Su tuo pačiu paprastumu, kuris veikė kažkaip haliucinuojamai, ji sausai atsakė:

— Ne.
— Ir jūs su jais daugiau nesimatėt?
— Ne.

Lapuentas, susakęs nurodymus Luka, išėjo iš būdelės, šluostydamasis prakaitą.

— Kiek aš jums skolingas?— paklausė Megre.
— Jūs išeinat?— buvo pirmas jos klausimas.

Ir dabar jis atsakė vienskiemeniu „ne".

IV skyrius

VAIKINAS ANT STOGO

Megre svyravo: išsiimti ar neišsiimti iš kišenės pypkę (toks neryžtingumas jį apimdavo tik nedaugelyje vietų), o kai išsiėmė, tai nutaisė kuo nekalčiausią veidą, kaip žmogus, kuris turi įprotį nejučiom maigyti pirštais kokį daiktą.

Įteikęs šefui neilgą raportą ir pasišnekėjęs su juo prie atdaro lango, Megre iš Kriminalinės paieškos tučtuojau nuėjo pro mažas dureles į Prokuratūrą. Tokiu metu beveik visi suolai koridoriuj prie tardytojų kabinetų būna užimti: mat, neseniai į kiemą įvažiavo dvi policijos mašinos. Tarp sulaikytųjų, kurie laukė su antrankiais ir iš šonų sargybinių saugomi, daugiau kaip trys ketvirčiai buvo Megre pažįstami, ir kai kurie atrodė nėmaž ant jo nepyko, sveikino jį pamatę.

Vakar tardytojas Komeljo keliskart jam skambino į kabinetą. Komeljo — liesas, nervingas, su rudais, matyt, dažytais ūsiukais — panašus į kavalerijos karininką. Jo pirmas sakinys buvo:

— Pasakykit man tiksliai, ką jūs išaiškinot.

Megre, klusniai tenkindamas jo norą, papasakojo, kaip Viktoras vieną po kito aptiko lavono gabalus Sen-Marteno kanalo dugne, o galvos vis neranda, ir sulig tais žodžiais tardytojas jį pertraukė:

— Manau, kad naras ir šiandien tebeieško?

— Mano supratimu, būtų bereikalingas darbas.

— Jei pavyko rasti liemenį ir galūnes, turėtų, atrodo, ir galva būti kur nors netoliese.

Dėl to su juo taip sunku susišnekėti. Jis ne vienintelis šitoks tardytojas, bet neginčijamai vienas iš smarkiausių. Šiaip nekvailas. Vienas advokatas, su juo kartu studijavęs teisę, tvirtino, jog Komeljo savo mokslumu buvo pralenkęs bendraamžius.

Reikia manyti, kad jo protas tiesiog neįstengė suimti kai kurių gyvenimo faktų. Jis priklausė nusistovėjusiai aplinkai, stambiajai buržuazijai, kuri laikosi tvirtų principų ir dar šventesnių tabu, ir negalėjo nežiūrėti į viską pro tuos principus ir tabu.

Komisaras kantriai aiškino:

— Visų pirma, ponas tardytojau, Viktoras pažįsta kanalą, kaip kad jūs pažįstat savo kabinetą, o aš — savo. Jis perėjęs dugną metras po metro kelis šimtus kartų.

Tai sąžiningas vaikinas. Jeigu jis sako, kad galvos nėra...

— Mano vandentiekininkas irgi išmano savo darbą ir laikomas sąžiningu. Tačiau kai aš jį iškviečiu, jis visada ima tvirtinti, kad negalimas daiktas, jog vamzdžių sistemoj būtų kas sugedę.

— Retenybė, kad sukapoto lavono galvą rastų ten pat, kur ir kūną.

Komeljo stengėsi suprasti, stebėjo Megre žvaliomis akutėmis, o komisaras kalbėjo:

— Ir tai savaime aišku. Kiek sukapotų gabalų, ypač pabuvusių vandeny, tapatybė sunkiai nustatoma, tiek galva lengvai atpažįstama. Kadangi ji užima mažiau vietos, negu liemuo, logiškai galvojant, tas, kas nori ja atsikratyti, nugabena ją kur nors toliau.

— Sakykim, tebūnie taip.

Lyg niekur nieko Megre jau laikė kairėj rankoj tabako kapšelį ir tik laukė progos prisikimšti pypkę, kai pašnekovo dėmesys nukryps į šalį.

Jis papasakojo apie ponią Kalas, nupiešė barą Valmi krantinėje.

— Kaip jūs ten atsidūrėt?

— Iš netyčių, prisipažįstu. Man reikėjo paskambinti. Kitame bare telefonas buvo salėje, kur visi girdi, ne būdelėje.

— Toliau.

Megre užsiminė apie Kalaso kelionę traukiniu į Puatje, apie baro šeimininkės santykius su Antuanu Kristenu, triratininku, nepamiršo nė randelių pasagos ant pilvo.

— Tai sakot, toji moteriškė neva nežinanti, ar jos vyras turėjo tuos randelius, ar neturėjo? Ir jūs tikit jos žodžiais?

Tardytojas piktinosi, tai prašoko jo supratimą.

— Atvirai šnekant, Megre, aš visiškai nesuprantu, ko jūs neatsivedėt šitos moteriškės ir šito vaikino į savo kabinetą ir neapklausinėjot jų kaip reikiant, kaip jūs paprastai mokat. Manau, kad netikit nė vienu jos žodžiu?

— Nepasakyčiau.

— Žmona nežinanti, kur išvažiavo jos vyras ir kada grįš...

Kaip toksai Komeljo, visą laiką gyvenąs ištaigingam bute kairiajame krante, priešais Liuksemburgo rūmus, kur jisai ir gimė, gali suprasti Kalasų galvoseną?

Triukas, šiaip ar taip, pavyko: žybtelėjo degtukas ir uždegė Megre pypkę. Komeljo, baisiausiai bijąs tabako, sužiuro, išpūtęs akis, kaip kiekvieną kartą, kai kas išdrįsta neatsiklausęs rūkyti jo kabinete, bet komisaras rūkė sau kuo nekalčiausiu veidu.

— Galimas daiktas,— sutiko jis,— kad ji man primelavo. O galimas daiktas, kad sakė teisybę. Iš kanalo ištrauktos atskiros lavono dalys, be galvos. Jos gali būti bet kurio vyriškio tarp keturiasdešimt penkerių ir penkiasdešimt penkerių metų amžiaus. Iki šiol nepavyko nustatyti tapatybės. Juk kiek tokio amžiaus vyriškių yra dingę pastarosiomis dienomis ir kiek išvykę, tiksliai nežinoma kur. Ir aš, vadinasi, turiu išsikviesti ponią Kalas į savo kabinetą ir laikyti ją įtartina vien dėl to, kad ji slapčiomis geria, kad turi meilužį jauną vaikiną,

važinėjantį triračiu, kuris bėga nuo policininko? Tai bus gražu, kai ryt, o gal net tuoj pat kur nors ras galvą, ir toji galva bus ne Kalaso!

— Jūs liepėt sekti namą?

— Žiudelis iš X-ojo rajono pastatė vieną saviškių Valmi krantinėj. Papietavęs aš vakar vakare vėl nuėjau pasidairyti po tą kvartalą.

— Ir nieko naujo nesužinojot?

— Nieko tikro. Apklausinėjau sutiktas gatvėj merginas. Kvartalo atmosfera naktį visiškai kitoniška, negu dieną. Man ypač rūpėjo sužinoti, ar penktadienio vakare niekas nepastebėjo ko nors įtartina vaikštinėjant aplink kavinę, ar nieko negirdėjo.

— Nieko?

— Taigi, kad nieko svarbaus. Bet viena mergina suteikė man žinių, tik aš dar nespėjau jų patikrinti.

Pasak jos, Kalaso pati turinti ir kitą meilužį, pusamžį vyrą rudais plaukais, kuris, atrodo, gyvena ar dirba tam kvartale. Teisybė, mergina, kuri tai pasakojo, giežia ant jos dantį, girdi, baro šeimininkė atimanti iš jų duoną. „Jei jinai dar imtų pinigus, mes nieko nesakytume. Bet jinai, matot, už dyką. Kai vyrai neturi pinigų, žino, kur kreiptis. Reikia tik palaukti, kai šeimininkas nusisuka. Žinoma, aš nėjau žiūrėti, bet žmonės kalba, kad ji niekad neatsisako."

Komeljo sunkiai atsiduso, išgirdęs tokias šlykštybes.

— Jūs darykit, kaip norit, Megre. Bet man visa tai atrodo gana aišku. Ir su tokiais galima nesiceremonyti.

— Aš tuojau eisiu dar pas ją. Pasimatysiu taip pat ir su dukterim. Pagaliau manau gauti žinių, patvirtinančių lavono tapatybę, iš medicinos seserų, asistavusių operuojant Kalasą prieš penkerius metus.

Tuo klausimu jam pavykę sužinoti vieną įdomią smulkmeną. Vakar vakare, klaidžiodamas po kvartalą, Megre užėjęs trumpam į bistro, kur ponia Kalas snaudusi kėdėje, o ketvertas vyrų lošę kortomis. Megre pasiteiravęs, kokioj ligoninėj jos vyrui buvo pašalintas apendiksas.

Kiek žinoma, Kalasas greičiau buvęs ramus žmogus, anaiptol ne lepūnas, kuris dreba dėl savo sveikatos ir bijo mirti.

Operacija turėjusi būti ne iš sunkiųjų, paprasta, nepavojinga.

Ir vis dėlto operuotis jis gula ne į ligoninę, o į privačią kliniką Vilžiuife, kur sumoka nemažą sumą. Ir ne į šiaip privačią kliniką, o laikomą vienuolių, kurios ten slaugo ligonius.

Lapuentas šiuo metu turįs ten būti ir neilgai trukus pranešiąs telefonu, ką sužinojęs.

— Jokio atlaidumo, Megre!— tarė Komeljo, komisarui jau einant pro duris.

Tai ne atlaidumas ir juo labiau ne gailestis. Bet negi tą išaiškinsi tokiam Komeljo? Megre tolydžio gauna pasinerti į aplinką, taip skirtingą nuo įprastinės aplinkos, kad eiti pirmyn įmanoma tik apčiuopom. Ar Valmi krantinės kavinukė ir jos gyventojai turi ką nors bendro su lavonu, įmestu į Sen-Marteno kanalą? Galimas daiktas, bet taip pat galimas daiktas, jog tai tik sutapimas.

Grįžęs į savo kabinetą, pajuto, kad jį pradeda imti piktumas, kad jis nebegali susilaikyti nebambėjęs. Tokia nuotaika jam beveik visada užeina, įpusėjus tirti nusikaltimą. Vakar jam pavyko išaiškinti visą eilę dalykų, jis kaupė juos, neklausdamas, kur tai nuves. Dabar prieš jį keletas teisybės siūlo galų, o jis nežino, kaip vieną su kitu sumegzti.

Ponia Kalas buvo daugiau negu vaizdingas personažas, kokių pasitaikydavo sutikti dirbant policijoje, jo akimis tai buvo žmogaus problema.

Tardytojui Komeljo jinai — pasileidusi girtuoklė, gulinti su bet kuo.

Komisarui Megre jinai — ne visai tas (nors jis gerai nežinojo „kas"), ir tol, kol nesužinos, kol „juste nepajus" visos teisybės, tol jį grauš nerimas.

Luka buvo Megre kabinete, dėliojo ant biuvaro laiškus.

— Nieko naujo?

— Jūs buvot namie, patrone?

— Pas Komeljo.

— Jei būčiau žinojęs, būčiau paskambinęs. Yra naujienų. Žiudelis baisiai susijaudinęs.

Megre tuoj dingtelėjo mintis apie ponią Kalas, negi kas jai atsitiko, bet paaiškėjo, jog Luka turi galvoj ne ją.

— Kalbėjo apie tą vaikiną, Antuaną, kiek aš supratau.

— Taip, jis vardu Antuanas. Ką, vėl dingo?

— Taigi. Rodos, jūs vakar vakare prašėt, kad koks nors inspektorius jį pasektų. Vaikinas grįžęs tiesiai namo, į Fobur Sen-Marteno gatvę, beveik prie Lui Blano gatvės kampo. Žiudelio pasiųstas inspektorius apklausinėjęs namsargę. Vaikinas gyvenąs su motina — jinai tarnaujanti pas žmones už ateinančią šeimininkę — aštuntame aukšte. Turi du kambarius mansardoje. Lifto nėra. Aš jums atkartoju šias smulkmenas, kaip kad Žiudelis man perdavė. Namas, regis, iš tų didelių baisių namų, kur grūdasi apie penkiasdešimt ar šešiasdešimt šeimų ir kur vaikiščiai pulkuojasi ant laiptų.

— Pasakok pasakok.

— Tai beveik ir viskas. Pasak namsargės, vaikino motina — narsi, pagyrimo verta moteriškė. Vyras miręs sanatorijoj. Ji irgi sirgusi džiova, sakosi išgijusi, bet namsargė tuo netikinti. Grįžkim prie inspektoriaus. Jis paskambinęs Žiudeliui, ką daryti. Tas dėl viso pikto liepęs sekti namus. Inspektorius, išstovėjęs lauke maždaug iki dvyliktos, su paskutiniais gyventojais įėjęs vidun ir naktį praleidęs ant laiptų.

Šįryt, prieš aštuonias, namsargė jam parodžiusi liesą moteriškę, einančią pro šalį, ir pasakiusi, jog tai Antuano motina. Inspektorius nematęs reikalo ją užkalbinti ar pasekti. Tik po gero pusvalandžio, iš dyko buvimo, jis, smalsumo vedamas, užlipęs į aštuntą aukštą.

Jam pasirodę keista, kad vaikino nematęs išeinant į darbą. Pridėjęs ausį, pasiklausęs, viduj buvę tylu, tada jis pasibeldęs. Galiausiai, apžiūrėjęs, kad užraktas labai paprastas, atsirakinęs butą savo visrakčiu.

Pirmajam kambary, kuris drauge ir virtuvė, stovėjo lova, motinos lova, o gretimajam — kita lova, nepaklota. Vaikino nebuvo, langelis atdaras.

Žiudelis graužiasi apie tai nepagalvojęs ir nedavęs atitinkamų nurodymų. Matyt, naktį vaikezas išlindęs pro savo langelį, stogais nusigavęs iki kito atdaro langelio ir greičiausiai pro kokį Lui Blano gatvės namą išėjęs lauk.

— Jis tikrai daugiau nebuvo parėjęs namo?

— Dabar apklausinėjami gyventojai.

Megre galėjo įsivaizduoti, kaip ironiškai nusišieps tardytojas Komeljo, sužinojęs tą naujieną.

— Lapuentas manęs neieškojo?

— Dar ne.

— Niekas nebuvo atėjęs į Teismo medicinos institutą lavono atpažinti?

— Niekas, išskyrus tuos, kaip visada.

Jų galima priskaičiuoti arti tuzino; tai daugiausia pagyvenusios moterys, kurios bėga atpažinti kiekvieno nenustatytos tapatybės lavono.

— Ar daktaras Polis neskambino?

— Aš ką tik padėjau jo raportą ant jūsų stalo.

— Jei Lapuentas ieškos, pasakyk, kad grįžtų į Orfevrų krantinę ir manęs palauktų. Aš būsiu netoliese.

Jis pėsčiom patraukė į Sen-Lui salą, apsuko Notr-Dam katedrą, perėjo geležinį lieptelį ir netrukus atsidūrė siauroje judrioje Sen-Lui-an-l'Il gatvėje. Tokiu metu šeimininkės skuba pirkinių, ir ne taip jau lengva prasigauti tarp jų ir ratukų. Megre rado bakalėjos krautuvę, viršum kurios, pasak ponios Kalas, gyvenanti jos duktė Liusetė. Takučiu palei krautuvę įėjo į kiemą, išgrįstą nevienodais akmenim, kur augo tuopa, ir tas vaizdas Megre priminė kaimo mokyklos ar klebonijos kiemą.

— Jūs ko nors ieškot?— šūktelėjo moteriškas balsas pro pirmojo aukšto langą.

— Panelės Kalas.

— Ketvirtas aukštas, durys po kairei, bet jos nėra namie.

— Gal žinot, kada ji pareis?

— Pusryčiauti ji retai tepareina. Iš darbo grįžta apie pusę septynių. Jei labai svarbu, rasit ją ligoninėj.

L'Otel-Dje ligoninė, kurioje dirba Liusetė Kalas, netoli. Daug sunkiau patekti į profesoriaus Lavo skyrių tuo pačiu judriausiu dienos metu: vyrai ir moterys baltais chalatais, sanitarai, stumią neštuvus, ligoniai netvirtais žingsniais ėjo koridoriais tai į vieną, tai į kitą galą, dingdavo už durų, kurios vedė nežinia kur.

— Atsiprašau, kaip pamatyti panelę Kalas?

Į jį vos teikdavosi pažvelgti.

— Nepažįstu tokios. Ji ligonė?

Arba parodydavo ranka į koridoriaus galą.

— Tenai...

Taip jis, siuntinėjamas tai viena, tai kita, tai trečia kryptim, pagaliau atsidūrė lyg kokiam uoste, ramiame koridoriuje, kur jauna mergina sėdėjo už staliuko.

— Aš pas panelę Kalas.

— Jūs privačiu reikalu? Kaip jūs čia patekot?

Matyt, jis užklydo į paprastiems mirtingiesiems neprieinamą vietą. Pasisakė, kas esąs, net parodė savo ženklą, jausdamas, koks menkas čia jo prestižas.

— Aš pažiūrėsiu, ar ji gali atsitraukti nuo darbo. Kad tik nebūtų operacinėj.

Paliktas vienas, Megre laukė geras dešimt minučių, bet rūkyti nedrįso. Mergina grįžo, lydima sesers, gan aukšto ūgio, ramaus ir giedro veido.

— Jūs norėjot su manim pasikalbėti?

— Komisaras Megre iš Kriminalinės paieškos.

Šviesi ir švari ligoninės aplinka, baltas chalatas, seselės kepuraitė — koks rėžiantis kontrastas, palyginus su Valmi krantinės baru.

Liusetė Kalas be baimės pažiūrėjo nustebusi į Megre, lyg nesuprasdama.

— Jūs tikrai mane norėjot matyti?

— Jūsų tėvai gyvena Valmi krantinėj?

Vieną mirksnį lyg ir atšiauriau blykstelėjo jos akys, bet komisaras neabejojo tai pastebėjęs.

— Taip. Bet aš...

— Aš tik noriu jums užduoti keletą klausimų.

— Profesorius greit manęs pasiges. Dabar ligonių vizitacijos metas, ir aš...

— Porą minučių, ne daugiau.

Ji nusileido, apsidairė aplink, pastebėjo praviras duris.

— Galim čia užeiti.

Ten buvo dvi kėdės, šarnyrinė lova, kažkokie, tur būt, chirurginiai, Megre nematyti instrumentai.

— Ar seniai jūs matėtės su tėvais?

Megre užfiksavo, kad ji sudrebėjo, jam paminėjus tėvus, ir tarėsi supratęs kodėl.

— Aš pas juos lankausi kaip galima rečiau.

— Kodėl?

— Jūs juos matėt?

— Motiną mačiau.

Ji nieko daugiau nepridūrė, tarytum to paaiškinimo būtų užtekę.

— Jūs ant jų pykstat?

— Galiu pykti ant jų nebent už tai, kad paleido mane į pasaulį.

— Nebuvot ten užsukusi praeitą penktadienį?

— Aš nė Paryžiuj nebuvau, turėjau laisvą dieną ir praleidau ją su draugais kaime.

— Nežinot, ar jūsų tėvas išvažiavęs?

— Kodėl jūs man nepasakot, kam tie visi klausinėjimai? Ateinat čia, teiraujatės apie žmones, kurie oficialiai yra mano tėvai, bet kuriems aš seniai jaučiuos svetima. Kam? Ar jiems kas nors atsitiko?

Ji užsidegė cigaretę, pasakė tarp kitko:

— Čia galima rūkyt. Bent šiuo tarpu.

Bet Megre nepasinaudojo proga išsitraukti pypkę.

— Ar jūs nustebtumėt išgirdusi, kad tėvui ar motinai kas nors atsitiko?

Ji pažiūrėjo jam tiesiai į akis, atsakė:

— Ne.

— O kas, pavyzdžiui, jiems galėtų atsitikti?

— Kad Kalasas aplamdė motinai šonus.

Ji pasakė ne „tėvas", o Kalasas.

— Ar jis dažnai ją muša?

— Kaip dabar — nežinau. Bet seniau kone kasdien.

— Jūsų motina nesipriešindavo?

— Ji nuolankiai pakęsdavo smūgius. Kažin ar tik jai nepatikdavo būti mušamai?

— Kas dar galėtų atsitikti?

— Kad ji ryžosi įpilti nuodų jam į sriubą.

— Jinai jo nekenčia?

— Aš tiek težinau, kad jinai jau dvidešimt ketveri metai gyvena su juo ir nė sykio nebandė pabėgti.

— Jūsų manymu, jinai nelaiminga?

— Matot, komisare, aš stengiuos apie tai visiškai negalvoti. Maža būdama teturėjau vieną svajonę: išeiti iš namų. Ir kai tik galėjau, taip ir padariau.

— Žinau: penkiolikos metų.

— Kas jums sakė?

— Jūsų motina.

— Vadinas, jis jos neužmušė.

Ji, atrodė, susimąstė, paskui vėl pakėlė galvą.

— Tada jinai jį?

— Ką tuo norit pasakyti?

— Jinai jį nunuodijo?

— Ne visai taip. Bet gali būti, kad jam atsitiko nelaimė. Jūsų motina sako, kad jis penktadienį popiet išvažiavęs į Puatje apylinkes, kur paprastai perka baltą vyną.

— Teisingai. Jis jau ten važinėdavo, kai dar aš su jais gyvenau.

— Iš Sen-Marteno kanalo ištrauktas lavonas, kuris galėtų būti jo.

— Niekas jo neatpažino?

— Iki šiol — ne. Atpažinti juo sunkiau, kadangi galvos nerasta.

Gal dėl to, kad dirba ligoninėj, jinai net nepasibiaurėjo.

— Kas, jūsų manymu, jam atsitiko?— pasiteiravo ji.

— Nežinau. Aš tiriu. Į jūsų motinos gyvenimą, atrodo, yra įsipynęs ne vienas vyriškis. Atleiskit, kad aš apie tai su jumis kalbu.

— Negi manot, kad man tai naujiena?

— Ar jūsų tėvui seniai, jaunystėje ar vaikystėje, nėra kliuvę medžiokliniais šratais į pilvą?

Ji atrodė nustebusi.

— Niekados nebuvau girdėjusi.

— Jūs, suprantama, niekados nesat mačiusi randelių?

— Jei jie ant pilvo...— pasakė ji šyptelėjusi.

— Kada jūs paskutinį kartą buvot Valmi krantinėj?

— Palaukit! Rodos, prieš mėnesį.

— Jūs šiaip sau nuėjot jų aplankyti, kaip vaikai lanko tėvus?

— Ne visai.

— Kalasas buvo?

— Aš ištaikau, kada jo nėra.

— Popiet?

— Taip. Jis visada tuo metu eina lošti biliardo prie Rytų stoties.

— Ar nebuvo kokio vyriškio su jūsų motina?

— Tądien — ne.

— Ar jūs su kokiu reikalu ėjot pas ją?

— Ne.

— Apie ką šnekėjotės?

— Gerai nebežinau. Apie šį bei tą.

— Apie Kalasą?

— Abejoju.

— Ar kartais jūs nėjot pas motiną pinigų prašyti?

— Klaidingu keliu einat, ponas komisare. Tas blogai ar gerai, bet aš pernelyg išdidi. Buvo metas, kai aš neturėjau pinigų, netgi badavau, bet niekada nepasibeldžiau į jų duris, prašydama išmaldos. Juo labiau dabar, kai užsidirbu sau duoną.

— Ir nieko neprisimenat, apie ką kalbėjotės paskutinį kartą, kai buvot Valmi krantinėj?

— Tiksliai negalėčiau pasakyti.

— Ar tarp vyriškių, kuriuos matėt bare, nebuvo raudonskruosčio vaikino, važinėjančio triračiu?

Ji papurtė galvą.

— O pusamžio vyriškio rudais plaukais?

Šįkart ji susimąstė.

— Raupuoto veido?— paklausė ji.

— Aš nežinau.

— Jei taip, tai ponas Djedone.

— Kas jis toks?

— Kad ir aš nelabai ką žinau. Motinos bičiulis. Jau daug metų jis nuolatinis kavinės klientas.

— Kuris lankosi popiet?

Ji suprato.

— Šiaipjau aš jį vis popiet matydavau. Gal jis visai ne toks, kaip jūs manot. Nors galvos neguldau. Man jis atrodė ramus žmogus, kokį vaizduojies sėdintį vakare su šlepetėm prie ugnies. Beje, aš jį kone visada ir matydavau sėdintį prie krosnies priešais motiną. Jie, regis, seni pažįstami ir nebesistengia viens kitam rodytis palankioje šviesoje. Suprantat? Lyg seniai vedusiųjų pora.

— Jūs negalėtumėt prisiminti jo adreso?

— Aš girdėdavau, kaip jis stodamasis sakydavo tyliu balsu, kurį ir dabar pažinčiau: „Metas man į darbą."

Manau, kad jis dirba tam kvartale, tik nežinau ką. Vilki ne kaip darbininkas. Aš jį greičiau laikyčiau raštininku.

Koridoriuj sučirškė skambutis, ir mergina automatiškai pakilo.

— Atleiskit, mane šaukia,— pasakė ji.

— Galimas daiktas, kad aš dar užsuksiu pas jus į Sen-Lui-an-l'Il gatvę.

— Aš būnu namie tik vakare. Perdaug vėlai neateikit, nes anksti guluos.

Jis matė, kaip ji, eidama koridorium, purtė galvą, kaip žmogus, dar ne visiškai apsipratęs su nauja mintim.

— Atsiprašau, panele, kaip man išeiti?

Megre atrodė toks pasimetęs, kad prie staliuko sėdinti mergina nusišypsojo ir nuvedė jį per koridorių iki pat laiptų.

— Dabar eikit drąsiai. Nusileidęs pasukit į kairę, paskui dar sykį į kairę.

— Dėkoju.

Neišdrįso paklausti, ką ji mananti apie Liusetę Kalas. O ką jis pats apie ją galvojo, kažin ar būtų pasakęs.

Priešais Teisingumo rūmus stabtelėjo išgerti balto vyno. O netrukus grįžęs į Orfevrų krantinę, rado jo belaukiantį Lapuentą.

— Na kaip, geros seselės?

— Didžiai malonios. Bijojau, kad jausiuos nesmagiai, bet jos manę taip gerai priėmė, kad...

— O randeliai?

Pačiais rezultatais Lapuentas mažiau galėjo pasigirti.

— Visų pirma, operaciją daręs gydytojas mirė prieš trejetą metų, kaip kad ponia Kalas buvo sakiusi. Vienuolė, kanceliarijos viršininkė, surado jo ligos istoriją. Apie šratų randelius ten neužsimenama, ir tai suprantama, bet tuo pačiu aš sužinojau, kad Kalasas turėjo skrandžio opą.

— Ir tą opą jam operavo?

— Ne. Prieš operaciją jie, atrodo, visapusiškai ištiria ligonį ir surašo rezultatus.

— O kokie nors skiriamieji požymiai niekam ne galvoj?

— Lyg ir ne. Vienuolė buvo maloni, nuėjo pasiteirauti seselių, gal kuri asistavusi per operaciją. Nė viena gerai neatsimenanti tokio Kalaso. Tik viena sako, ar tik ne jis, prieš užmigdant, prašęsis leisti pasimelsti.

— Jis katalikas?

— Ne. Iš baimės. Tokių smulkmenų seselės neužmiršta. Randeliai joms nekrito į akis.

Daryk ką nedaręs — nė iš vietos, o lavonas be galvos guli, ir šiaip jo neįmanoma atpažinti.

— Ką mes darysim?— sumurmėjo Lapuentas, kuris, privengdamas bambeklio Megre, kalbėjo tyliai.

Ar ne Komeljo teisybė? Jei negyvėlis iš Sen-Marteno kanalo yra Omeras Kalasas, tai, griežtai patardžius jo žmoną, galima būtų išgauti vertingų žinių. O pokalbis su suimtu Antuanu, kuris važinėja triračiu, be abejo, irgi duotų rezultatų.

— Eime.

— Važiuojam automobiliu?

— Taip.

— Kur?

— Prie kanalo.

Prabėgomis jis paves X-ojo rajono inspektoriams ieškoti aplinkui rudaplaukio raupuoto vyriškio, pavarde Djedone.

Automobilis, nardydamas tarp autobusų ir furgonų, išvažiavo į Rišar-Lenuaro bulvarą, netoli Megre namų, tik komisaras staiga sumurmėjo:

— Važiuok į Rytų stotį.

Lapuentas pažiūrėjo į jį, nieko nesuprasdamas.

— Mintis, gal būt, nieko neverta, bet geriau ją patikrinti. Mums pasakojo, kad Kalasas išvažiavo penktadienį popiet, pa-

siėmęs valizą. Tarkim, kad jis grįžo šeštadienį. Jeigu tai jis, o ne kas kitas nužudytas ir sukapotas į gabalus, nusikaltėlis turėjo atsikratyti šitos valizos. Aš esu įsitikinęs, kad jos nėra Valmi krantinės bare ir kad mes ten nerasim nei drabužių, kuriuos jis, kaip manoma, pasiėmęs į kelionę.

Lapuentas klausėsi komisaro samprotavimų ir linkčiojo galvą.

— Kanale nerasta nei valizos, nei drabužių, nors lavonas prieš kapojant buvo nurengtas.

— Ir galvos nerasta!— patikslino Lapuentas.

Megre spėliojimas anaiptol neoriginalus. Padiktuotas įgūdžio. Iš dešimties žudikų šeši, norėdami atsikratyti kompromituojančių daiktų, paprasčiausiai nuneša juos į geležinkelio stotį ir palieka saugojimo kameroje.

O Rytų stotis nuo Valmi krantinės už poros žingsnių. Lapuentas, vargais negalais radęs kur pastatyti automobilį, nuėjo paskui Megre į laukiamąją salę.

— Jūs dirbot praeitą penktadienį popiet?— paklausė Megre saugojimo kameros tarnautoją.

— Tik iki šešių.

— Daug buvo palikta bagažų?

— Ne daugiau kaip kitom dienom.

— Ar tarp daiktų, padėtų penktadienį, yra neatsiimtų?

Tarnautojas atsisuko į lentynas, ant kurių buvo išrikiuotos valizos ir visokiausi pakai.

— Du!— atsakė jis.

— Priklausantys tam pačiam asmeniui?

— Ne. Numeriai ne iš eilės. Beje, tą dėžę iš lystelių, aptrauktą drobe, padėjo, kiek prisimenu, stora moteriškė, nes aš atkreipiau dėmesį, kad jinai kvepėjo sūriu.

— Čia sūriai?

— Aš nežinau. Beje, ne. Nebekvepia. O gal pati moteriškė kvepėjo?

— O tas antrasis?

— Ruda valiza.

Ir parodė pirštu į pigią, gerokai aptrintą valizą.

— Nėra nei pavardės, nei adreso?

— Ne.

— Ar neatsimenat, kas ją atnešė?

— Gal aš apsirinku, bet, dievaži, man rodos, kad vaikinas iš kaimo.

— Kodėl iš kaimo?

— Jis taip atrodė.

— Ar kad buvo raudono veido?

— Gal būt.

— Kaip jis buvo apsivilkęs?

— Rodos, odine striuke ir kepure.

Megre su Lapuentu susižvelgė: abu pagalvojo apie Antuaną Kristeną.

— Kelintą valandą?

— Maždaug apie penkias. Taip. Gal kelios minutės po penkių, nes Strasburgo greitasis buvo ką tik atvažiavęs.

— Jeigu jis ateitų atsiimti valizos, malonėkit tučtuojau paskambinti į Žemapo krantinės policijos nuovadą.

— O jei tasai tipas išsigąs ir pabėgs?

— Šiaip ar taip, mes per keletą minučių būsim čia.

Atpažinti valizą galėtų tik ponia Kalas, reikia ją atvežti čia ir parodyti.

Kai juodu įžengė į kavinę, ponia Kalas abejingu žvilgsniu priėjo prie bufeto jų aptarnauti.

— Dabar mes nieko negersim,— pasakė Megre.— Atvažiavom paimti jūsų, kad jūs atpažintumėt vieną daiktą, esantį netoli nuo čia. Mano inspektorius jus palydės.

— Kavinę uždaryti?

— Nebūtinai, po kelių minučių grįšit. Aš palieku.

Skrybėlės ji neužsidėjo, tik, nusispyrusi šlepetes, apsiavė bateliais.

— Jūs aptarnausit klientus?

— Kažin ar bus progos.

Automobiliui nuvažiavus,— Lapuentas prie vairo, ponia Kalas šalia,— Megre valandėlę pastovėjo ant slenksčio, keistai šypsodamasis. Pirmąsyk per tą laiką, kai dirba policijoj, jis liko vienas kavinukėje lyg jos savininkas ir, nuo tos minties pasmagėjęs, šmurkštelėjo už bufeto.

V skyrius

RAŠALO BUTELIUKAS

Lygiai tose pačiose vietose, kaip ir vakar rytą, žaidė saulės kiškučiai: vienas ant alavinio bufeto aptakaus kampo, kitas ant chromolitografijos, kuri vaizdavo moterį raudona suknia su putojančio alaus bokalu rankoje.

Megre jau andai buvo pajutęs, kad ši kavinukė, pasekus daugeliu Paryžiaus kavinių ir barų, veikiau panėši į vieną iš tų kaimo smuklių, kur šiaipjau tuščia kone visą savaitę, o turgaus dieną ūmai gužėte priguža žmonių.

Tur būt, jam kilo pagunda pačiam prisipilti ko nors išgerti, bet jis susigėdo to vaikiško noro ir, susidėjęs rankas į kišenes, su pypke dantyse, pasuko prie galinių durų.

Jis dar nebuvo apžiūrėjęs, kas už tų durų, pro kurias ponia Kalas dažnai dingdavo. Virtuvę, kaip ir tikėjosi, rado netvarkytą, bet ne tokią nešvarią, kaip manė. Tuoj pat už durų, kairėj, ant rudai nudažyto medinio bufeto stovėjo pradėtas konjako butelis. Ne vyną, o alkoholį gurkšnojo šeimininkė per visą dieną, ir, tur būt, tiesiai iš butelio, nes stiklinės nesimatė.

Į kiemo pusę žvelgė vienas langas ir stiklinės durys, kurios buvo neužrakintos, ir Megre jas atidarė. Vienam kampe buvo pristatyta tuščių statinių, riogsojo krūva šiaudinių apypinų nuo butelių, mėtėsi kiauri kibirai, surūdiję lankai, ir Megre pasijuto lyg kaime, toli nuo Paryžiaus; iliuzija buvo tokia stipri, jog jo nėmaž nebūtų nustebinęs mėšlynas čia ir vištos.

Už kiemo — akligatvis su belangėm namų sienom, kuris rėmėsi į šoninę gatvę.

Megre nejučia pakėlė akis į bistro antrojo aukšto langus, seniai neplautus, su išblukusiom užuolaidom. Negi jam pasivaideno? Kažkas lyg ir šmėkštelėjo už stiklų. Jis prisiminė matęs katę prie krosnies.

Jis sugrįžo į virtuvę, neskubėdamas ėmė kopti įvijais laiptais į antrą aukštą. Laipteliai braškėjo. Truputį atsidavė plė-

kais, ir tasai kvapas vėl priminė Megre kaimo smukles, kuriose kažkada buvo nakvota.

Užlipęs rado dvejas duris. Pastūmė pirmąsias ir įėjo į vadinamą Kalasų kambarį. Langai žvelgė į krantinę. Dvigulė riešutmedžio lova su gan švariom paklodėm šį rytą liko nepaklota. Tokius baldus, kokie čia stovėjo, senovinius, sunkius ir laiko nugludintus, paveldimus iš kartos į kartą, rastum bet kuriame panašiame bute.

Spintoje kabojo vyriški drabužiai. Langų tarpsieny stovėjo fotelis, aptrauktas skaisčiai raudonu ripsu, ir senas radijo imtuvas. Vidury kambario — apskritas stalas, uždengtas kažkokiu nušiurusiu audeklu, su dviem raudonmedžio krėslais iš šalių.

Megre stengėsi prisiminti, kas jam įėjus krito į akis, ir turėjo keliskart gerai pasidairyti po kambarį, kol žvilgsnis vėl užkliuvo už staldengtės. Ant jos buvo rašalo buteliukas, atrodo, naujas, plunksnakotis ir reklaminis biuvaras, kokie dedami kavinėse klientams naudotis.

Megre atskleidė tą biuvarą šiaip sau, nesitikėdamas nieko rasti, ir iš tikrųjų rado jame tik tris švaraus popieriaus lapus. Ir tą pačią akimirką sukluso: kažkas lyg ir brakštelėjo. Ne išvietėje, į kurią įeinama tiesiai iš kambario. Vėl išėjęs į laiptų aikštelę, atidarė antrąsias duris ir atsidūrė kambary, tokio pat didumo, kaip ir anas; jis buvo paverstas aukštu bei sandėliu ir užverstas sulūžusiais baldais, senais iliustruotais žurnalais, stiklais, visokiausiais daiktais.

— Ar čia yra kas nors?— garsiai paklausė jis, beveik tikras, kad yra čia ne vienas.

Pastovėjo valandėlę nejudėdamas, paskui, tyliai ištiesęs ranką, staigiai atidarė spintos duris.

— Šį kartą nekvailiok,— tarė jis.

Nelabai jis nustebo, pažinęs Antuaną, kuris kiūtojo spintos gale lyg užpiudytas žvėrelis.

— Nemaniau taip greit tave rasti. Lįsk lauk!

— Jūs mane suimat?

Vaikinas išsigandęs žiūrėjo į antrankius, komisaro išsitrauktus iš kišenės.

— Aš dar nežinau, ką su tavim darysiu, tik nenoriu, kad tu vėl kulnis išneštum. Duok riešus.

— Jūs neturit teisės. Aš nieko nepadariau.

— Duok riešus!

Atspėjo, kad vaikinas mėgins savo laimę prasmukti jam pro tarpkojį. Žingtelėjęs prispeitė jį visu kūnu prie sienos ir nusitaikęs uždėjo antrankius, nors tas ir gynėsi, spardydamas jam į blauzdas.

— Dabar paskui mane!

— Ką motina sakė?

— Nežinau, ką pasakys tavo motina, bet mums reikia kai ko tave paklausinėti.

— Aš neatsakinėsiu.

— Marš, marš.

Ir nusivarė jį pirma. Kai, perėję virtuvę, atsidūrė bare, Antuanas, atrodė, nustebo, kad čia tuščia ir tylu.

— Kur jinai?

— Ar šeimininkė? Nebijok. Tuoj sugrįš.

— Jūs ją suėmėt?

— Sėsk čia į kampą ir nejudėk.

— Jei norėsiu, tai judėsiu!

Megre tiek ir tiek buvo prisižiūrėjęs į šitokio amžiaus jaunuolius daugmaž panašiose situacijose, jog būtų galėjęs iš anksto pasakyti kiekvieną jų reagavimą ar repliką.

Jis nesigailėjo, kad, paklausęs tardytojo Komeljo, sulaikė Antuaną, tik toli gražu nesitikėjo jo padedamas ką nors išaiškinti.

Kažkas stumtelėjo laukujes duris; įėjęs vidutinio amžiaus vyriškis nustebo, pamatęs vidury kavinukės stovintį Megre ir neradęs ponios Kalas.

— Šeimininkės nėra?

— Tuoj pareis.

Ar vyriškis pastebėjo antrankius? Ar suprato, kad Megre policininkas ir geriau prie jo nesiartinti? Šiaip ar taip, pridėjo ranką prie kepurės ir movė pro duris, sumurmėjęs:

— Aš paskui užeisiu.

Jam nespėjus užsukti už kampo, prie durų sustojo juodas automobilis: išlipo Lapuentas, atidarė dureles ponia Kalas, paskui iškėlė rudą valizą.

Šeimininkė, tik metusi akį, pastebėjo Antuaną, suraukė antakius ir sunerimusi atsisuko į Megre.

— Nežinojot, kad jis pas jus?

— Neatsakinėk!— šūktelėjo jai vaikinas.— Jis neturi teisės manęs suimti. Aš nieko nepadariau. Tegul jis įrodo, kad aš ką bloga padariau.

Komisaras tuoj atsisuko į Lapuentą.

— Čia jo valiza?

Iš pradžių jinai abejojo, paskui pasakė: „Taip, jo", paskui pareiškė negalinti žinoti, kol neatidaryta.

— Tu atidarei?

— Pamaniau, jog geriau ją atidaryti jums matant. Aš pasirašiau ant lapuko, kad paėmiau valizą, bet tarnautojas reikalauja kuo greičiausiai atsiųsti prašymą dėl rekvizavimo.

— Paprašyk Komeljo. Ar tarnautojas ten tebėra?

— Aš manau. Neatrodo, kad jis galėtų pasitraukti iš darbo.

— Paskambink jam. Paklausk, ar gali kas jį pakeisti penkiolikai minučių? Kaip nors vis tiek įmanoma susitvarkyti. Tegul sėda į taksi ir važiuoja čia.

— Suprantu,— tarė Lapuentas, žiūrėdamas į Antuaną.

Ar saugojimo kameros darbuotojas pažins vaikiną? Jei taip, toliau viskas eis lengviau.

— Ir paskambink Moersui. Norėčiau, kad jis taip pat atvyktų ir dalyvautų, kratant valizą, kartu su fotografais.

— Gerai, patrone.

Ponia Kalas, lyg į svečius atėjusi, stovėjo vidury kambario ir kaip Antuanas savo ruožtu paklausė:

— Tai jūs mane suimat?

Ji, atrodė, sumišo, kai Megre paprastai pasakė:

— Už ką?

— Aš galiu sau laisvai vaikščioti?

— Po namus — taip.

Jis žinojo, ko ponia Kalas nori, ir iš tikrųjų jinai nuėjo į virtuvę ir dingo kampe, kur stovėjo konjako butelis. Dėl

visa ko pastumdė indus, nusiavė batelius, kuriais nebuvo pratusi avėti ir kurie, matyt, spaudė, įsistojo į tūbines šlepetes. Grįžo atsigavusi ir tuoj ėmėsi savo darbo už bufeto.

— Jums ko nors įpilti?

— Prašom balto vyno. Ir inspektoriui. O gal Antuanas norėtų stiklo alaus?

Jis rikiavo lyg niekur neskubėtų. Galėjai net pamanyti, jog jis nežino, ką toliau darys. Gurkštelėjęs vyno, nuėjo ir užrakino duris.

— Jūs turit valizos raktą?

— Ne.

— Gal žinot, kur jis yra?

— Tikriausiai *jo* kišenėje.

Kalaso kišenėje, nes tasai, pasak jos, išėjęs iš namų su valiza.

— Duokit man reples ar šiaip kokį įrankį.

Praėjo valandėlė, kol ji surado reples. Megre padėjo valizą ant vieno staliuko ir laukė, kada Lapuentas, baigęs kalbėti telefonu, padės išlaužti nelabai tvirtą užraktą.

— Aš tau užsakiau balto vyno.

— Ačiū, patrone.

Metalas sulinko ir galiausiai atplyšo, ir Megre atvožė dangtį. Ponia Kalas liko bestovinti anapus bufeto: jeigu ir žiūrėjo jų pusėn, tai didelio susidomėjimo nerodė.

Valizoje buvo pilka gan plonos medžiagos eilutė, beveik naujų pusbačių pora, baltiniai, kojinės, skustuvas, šukos, dantų šepetukas ir į popierių suvyniotas gabalas muilo.

— Šitie daiktai jūsų vyro?

— Atrodo.

— Jūs nesat tikra?

— Jis turi panašią eilutę.

— Spintoj jos nėra?

— Aš nežiūrėjau.

Jinai jiems visiškai nepadėjo, nei dėl akių. Nuo vakar vakaro ji atsakinėjo į klausimus labai šykščiai, nepatikslindama savo parodymų, tiek tik, kad jos laikysena nebuvo agresyvi kaip kad, sakysim, Antuano.

Antuanas iš baimės piestu stojo. O moteris, priešingai, atrodė nieko nebijanti. Jai nerūpėjo, ko čia nuolatos vaikščioja policininkai, ką jie gali išaiškinti.

— Tu nieko nepastebi?— paklausė Megre Lapuentą, rausdamasis valizoje.

— Kad viskas sumesta kaip pakliuvo?

— Taip. Dėl to, kad dažniausiai vyras pats dedasi daiktus. Įdomiau kitkas. Kalasas, taip sakant, išsiruošia į kelionę. Pasiima pasikeisti eilutę, pusbačius, baltinių. Praktiškai valizą jisai turėjo susikrauti viršuj, savo kambary.

Du vyriškiai tinkuotojų drabužiais paklebeno duris, prispaudė veidus prie stiklo, kažką riktelėjo — niekas neišgirdo ką — ir nuėjo.

— Pasakyk man, kad gudrus, kam jam tada reikėjo imtis nešvarius baltinius?

Vieneri marškiniai iš dvejų tikrai buvo panešioti, lygiai kaip apatinės kelnės ir kojinių pora.

— Jūsų manymu, daiktai į valizą ne jo sudėti?

— Gal ir jo. Greičiausiai jo. Bet ne prieš pat išvažiavimą. Dėdamasis jis galvojo grįšiąs.

— Suprantu.

— Jūs girdėjot, ponia Kalas?

Ji linktelėjo galvą.

— Jūs ir dabar tebetvirtinat, kad vyras išvyko penktadienį popiet su šita valiza?

— Savo žodžių aš neatsiimu.

— Ir kad tikrai jo čia nebuvo ketvirtadienį? Ir kad jis ne penktadienį sugrįžo?

Ji tik papurtė galvą.

— Ir vis dėlto jūs tikit tuo, kuo jums patinka tikėti.

Prie baro sustojo taksi. Megre nuėjęs atidarė duris, ir tuo pat metu iš mašinos išlipo saugojimo kameros tarnautojas.

— Taksi tegul palaukia. Aš jus labai trumpai užlaikysiu.

Komisaras įleido jį į kavinę, ir vyriškis, valandėlę pasvarstęs, ko jiems iš jo reikia, apsidairė aplink, norėdamas susigaudyti situacijoje. Jo akys užkliuvo už Antuano, kuris tebesėdėjo kampe ant suoliuko.

Paskui atsisuko į Megre, buvo benorįs kažką sakyti, bet vėl nužvelgė nuo galvos iki kojų vaikiną.

Per tą mirksnį, kuris pasirodė ilgas, Antuanas iššaukiamai žiūrėjo į tarnautoją.

— Man regis, kad...— pradėjo vyriškis ir pakėlė ranką, lyg norėdamas pasikasyti sprandą.

Jis buvo doras žmogus ir grūmėsi su savo sąžine.

— Taigi! Taip, kaip žiūriu, sakyčiau, kad jis.

— Meluojat!— įtūžęs sušuko vaikinas.

— Gal būtų gerai, kad jis atsistotų.

— Nesistosiu.

— Stokis!

Iš už Megre nugaros pasigirdo ponios Kalas balsas:

— Stokis, Antuanai.

— Lyg ir jisai,— pasvarstęs sumurmėjo tarnautojas,— dabar aš mažiau abejoju. Ar jis neturi odinės striukės?

— Lipk į viršų, pažiūrėk galiniam kambary,— tarė Megre Lapuentui.

Laukė tylėdami. Stoties tarnautojas dirstelėjo į bufetą, ir Megre suprato, kad jis ištroškęs.

— Baltojo?— paklausė.

— Neatsisakyčiau.

Lapuentas sugrįžo nešinas striuke, kurią Antuanas vilkėjo vakar.

— Vilkis.

Vaikinas pažiūrėjo į šeimininkę, lyg klausdamas patarimo, ir nenorom pakluso, kai jam nuėmė antrankius.

— Ar nematot, kad jis baisiausiai nori įtikti špikams? Visi jie vieno galo. Kai tik išgirsta „policija", tuoj ima drebėti. Sakykit, ar ir dabar tebetvirtinsit, kad esat mane matęs?

— Manau, kad taip.

— Meluojat.

Ramiai, nors buvo justi, kad jaudinasi, tarnautojas kreipėsi į Megre:

— Mano parodymas, reikia manyti, yra svarbus? Nenorėčiau, kad per mane kas nors neteisingai nukentėtų. Šitas vaikinas panašus į tą, kuris sekmadienį atidavė saugoti valizą. Kadangi aš negalėjau numatyti, jog būsiu tuo reikalu klau-

sinėjamas, jo gerai neįsižiūrėjau. Gal būt, jei aš pamatyčiau toj pačioj vietoj, toj pačioj šviesoj...

— Šiandien ar ryt jums jį atves į stotį,— nusprendė Megre.— Dėkoju jums. Į jūsų sveikatą!

Išleidęs jį pro duris, vėl jas užrakino. Lapuento negalėjo neintriguoti komisaro vangumas, žodžiais sunkiai nusakomas. Kada tai prasidėjo, jis nepasakytų. Iš teisybės ar tik ne nuo pat pradžių, kai ėmėsi tirti šį dalyką, kai anądien atvyko į Valmi krantinę ar kai įėjo į Kalasų bistro?

Megre elgėsi, kaip paprastai, darė, kas buvo darytina. Tik ar be to tvirto įsitikinimo, kurį jo inspektoriai ir šiaipjau retai tepastebėdavo, ar kokio galo? Atrodė, lyg nenorom darytų. Daiktiniai įrodymai jį mažai tedomino, jis, matės, kažką svarstė mintyse, bet su niekuo tais svarstymais nesidalijo.

Šitai ypač buvo jaučiama čia, kavinėje, ir dar labiau, kai Megre kreipdavosi į ponią Kalas ar vogčiomis ją stebėdavo.

Būtum galėjęs pamanyti, kad auka jam visai nerūpi, kad į gabalus sukapotas lavonas jo akimis nedidelis daiktas. Mažai jis tesidomėjo ir Antuanu, o galvoti apie tam tikras profesines pareigas jis tiesiog turėdavo verste prisiversti.

— Paskambink Komeljo. Geriau tu. Keliais žodžiais papasakok, kas atsitiko. Gal tegul jis pasirašo orderį suimti vaikiną. Šiaip ar taip, jis tą padarys.

— O jinai?— paklausė inspektorius, rodydamas į moteriškę.

— Norėčiau, kad jos neliestų.

— O jei užsispirs?

— Jis kaip norės, taip ir padarys. Čia jis ponas.

Megre kalbėjo garsiai, nesisaugodamas, ir tuodu klausėsi.

— Jūs eikit užvalgyti,— patarė Megre poniai Kalas.— Galimas daiktas, kad netrukus ateis jūsų išsivesti.

— Ilgam?

— Kiek tardytojas ras reikalą laikyti jus savo žinioj.

— Aš miegosiu kalėjime?

— Iš pradžių, tur būt, Daboklėj.

— O aš?— pasiteiravo Antuanas.

— Ir tu. Bet tik ne vienoj kameroj!— dar pridūrė Megre.

— Valgyt nori?— paklausė ponia Kalas vaikiną.

— Ne.

Tačiau jinai vis tiek nuėjo į virtuvę, bet ne valgyti, o gurkštelti konjako. Sugrįžusi pasiteiravo:

— Kas žiūrės namus per tą laiką?

— Niekas. Būkit rami. Jie bus saugomi.

Jis tyrinėjo ją vis tuo pačiu įdėmiu žvilgsniu, tarytum pirmąsyk matydamas nesuvokiamą jam reiškinį.

Apsukrių moterų buvo matęs tiek ir tiek, ir kai kurios ilgai gindavosi. Tačiau kiekvienu atveju jis jau iš pat pradžių jausdavo, kad bus jo viršus. Tik tas reikalaudavo laiko, kantrybės ir valios.

Ponios Kalas šiuo metodu nepaimsi. Ji netilpo į jokią kategoriją. Jei jam būtų pasakę, kad jinai kuo šalčiausiai nužudė savo vyrą ir pati jį sukapojo ant virtuvinio stalo, jis būtų su tuo sutikęs. Bet jis taip pat būtų sutikęs, jei kas jam būtų tvirtinęs, kad apie savo vyro likimą ji nieko nežinanti.

Štai čia, priešais jį, tikrai stovi jinai, liesa ir nuvytusi, tamsia suknele, kuri ant jos kadaroja it palaikė užuolaida ant langų; reali būtybė su juodomis akių lėliukėmis, atspindinčiomis intensyvų vidinį gyvenimą, ir vis dėlto kažkokia nemateriali, nesuvokiama.

Ar jinai žinojo, kad daro tokį įspūdį? Galima būtų taip pamanyti, sprendžiant iš to, kaip ramiai, gal net ironiškai jinai žiūri į komisarą.

Būtent tai ir kėlė Lapuentui nerimą. Sakytum ne policija tiria aplinkybes nusikaltėliui išaiškinti, o pats Megre nori kažką išsiaiškinti su šia moterim.

Visa, kas tiesiogiai jos nelietė, menkai tedomino komisarą: tuo Lapuentas gavo įsitikinti truputį vėliau, kai išėjo iš telefono būdelės.

— Ką jis pasakė?— pasiteiravo Megre, turėdamas omeny Komeljo.

— Jis pasirašys orderį ir paduos nunešti į jūsų kabinetą.

— Nori pats matyti vaikiną?

— Jis manąs, kad pirmiausia jūs norėsit jį apklausinėti.

— O ką sakė dėl jos?

— Pasirašys antrą orderį. Jūsų reikalas, ar jį panaudosit, ar ne, bet aš manau...

— Suprantu.

Komeljo tikėjosi, kad Megre grįš į savo kabinetą, išsikvies pirma Antuaną, paskui ponią Kalas ir klausinės juos tol, kol jie prisipažins.

Lavono galvos vis dar nerasta. Neturima tiesioginio įrodymo, kad Sen-Marteno kanale sužvejotos vyriško kūno dalys yra Kalaso. Šiaip ar taip, dabar, atsiradus valizai, esama tvirtų prezumpcijų, ir ne pirmas kartas, jog apklausa, pradėta turint daug mažiau kozirių, po keleto valandų baigtųsi visišku prisipažinimu.

Taip galvojo ne tik tardytojas Komeljo, bet ir Lapuentas, kuris neįstengė nuslėpti savo nustebimo, kai Megre jam paliepė:

— Veskis jį į Orfevrų krantinę, į mano kabinetą, ir apklausinėk. Žiūrėk, kad jam neužmirštų duoti pavalgyti ir atsigerti.

— Jūs pasiliekat?

— Laukiu Moerso ir fotografų.

Sutrikęs Lapuentas mostelėjo vaikinui stotis. Prieš išeidamas tasai dar suriko Megre:

— Žinokit, tas jums atsirūgs.

Beveik tuo pačiu metu, Vikontas, kaip kas rytas pasimaišęs įvairiuose Kriminalinės paieškos kabinetuose, tebezujo po tardytojų koridorių.

— Nieko naujo, ponas Komeljo? Galvos vis dar nerasta?

— Dar ne. Bet kas toji auka, formaliai maždaug nustatyta.

— Kas?

Kokias dešimt minučių Komeljo mielai atsakinėjo į klausimus, džiaugdamasis, kad nors sykį jis, o ne Megre pagerbtas spaudos atstovų.

— Komisaras ten?

— Aš manau.

Tokiu būdu apie kratą pas Kalasus ir vaikino suėmimą (duoti tik inicialai) buvo paskelbta po dviejų valandų popietinėje laikraščių laidoje, paskui penktą valandą per radiją.

Likęs vienas su ponia Kalas, Megre pasiėmė nuo bufeto stiklinę ir nusinešė ant savo staliuko. O ponia Kalas nė nekrustelėjo už baro — klasiška bistro savininkės laikysena.

Dvyliktą sukaukė gamyklos sirena. Nė dešimt minučių nepraslinkus, daugiau kaip trys dešimtys vyrų atėję gavo pabučiuoti durų rankeną; kai kurie, matydami ponią Kalas pro stiklą, ėmė gestikuliuoti rankomis, lyg bandė su ja susitarti.

— Aš mačiausi su jūsų dukterim,— staiga nuskambėjo tyloje Megre balsas.

Ji žiūrėjo į jį, netardama nė žodžio.

— Ji man paliudijo buvusi pas jus maždaug prieš mėnesį. Aš sau vienas ir svarstau, apie ką judvi kalbėjotės.

Tai nebuvo klausimas, ir jinai nematė reikalo atsakyti.

— Ji man pasirodė esanti rami, susivaldanti mergina, protingai išvairavusi savo valtį. Pats nežinau, kodėl man kilo mintis, jog ji įsimylėjusi savo patroną ir gal net yra jo meilužė.

Ponia Kalas ir dabar nė nekrustelėjo. Ar jai tas buvo įdomu? Ar užsiliko bent koks jausmas dukteriai?

— Iš pradžių jai, matyt, buvo nelengva. Sunku penkiolikos metų mergaitei vienai manytis tokiam mieste, kaip Paryžius.

Ponios Kalas akys tarytum kiaurai vėrė, nuilsusiu balsu ji paklausė:

— Ko jūs tikitės?

Iš tikrųjų ko jis tikėjosi? Ar ne Komeljo teisybė? Ar ne Antuaną jis dabar turėtų kvosti? O jinai, palaikyta keletą dienų Daboklės vienutėje, reikia manyti, pasidarytų šilkinė.

— Aš sau vienas svarstau, kodėl jūs ištekėjot už Kalaso ir kokiais sumetimais vėliau jo nepalikot?

Jos lūpos kažkaip persikreipė, ir tai buvo ne šypsnio, greičiau lyg patyčių ar apgailestavimo išraiška.

— Tyčia, ar ne?— kalbėjo Megre, netikslindamas savo minties.

Jis žūt būt turi pasiekti savo. Tokiais momentais, kaip kad dabar, jam atrodo, jog tereikia trupučio pastangų ir ne tik viską suprasi, bet ir grius toji nematoma siena, esanti tarp jų.

Rasi tą reikiamą žodį, ir priešais jį stosis paprasta, žmogiška būtybė.

— Ar *anas* buvo čia penktadienį popiet?

Jau šioks toks rezultatas: jinai sudrebėjo.

— Koks anas?— galų gale paklausė nenorom.

— Jūsų meilužis. Tikrasis.

Ji būtų norėjusi dėtis abejinga, nieko neklausinėti, bet nebeatsilaikė:

— Kuris?

— Rudaplaukis pusamžis vyriškis raupuoto veido, vardu Djedone.

Ji vėl užsisklendė savy. Nebebuvo ko skaityti iš jos veido. Be to, lauke sustojo automobilis, išlipo Moersas su trim vyrais, kurie nešėsi aparatus.

Megre vėl nuėjo atidaryti durų. Nepasisekė tai nepasisekė. Bet jis anaiptol nemanė, kad visiškai veltui sugaišo laiką, pasilikęs su ja.

— Ką reikia apžiūrėti, patrone?

— Viską. Pirmiausia virtuvę, paskui abu kambarius ir išvietę antram aukšte. Taip pat kiemą ir galiausiai rūsį, va čia yra durelės.

— Jūs manot, kad vyriškis buvo čia nužudytas ir sukapotas?

— Galimas daiktas.

— O šita valiza?

— Atidžiai apžiūrėk ją ir daiktus viduj.

— Darbo mums čia užteks visai popietei. Jūs pasiliekat?

— Gal ne, bet, be abejo, netrukus vėl užeisiu.

Įėjo į telefono būdelę, paprašė Žiudelio iš policijos nuovados priešais ir davė jam nurodymus prižiūrėti namą.

— O jus paprašysiu eiti su manim,— galiausiai pasakė poniai Kalas.

— Reikia pasiimti drabužių ir tualeto reikmenis?

— Atsarga gėdos nedaro.

Praeidama virtuvėje ji stabtelėjo patraukti konjako iš butelio. Paskui buvo girdėti jos žingsniai antro aukšto kambary.

— Nebijot palikti ją vieną, patrone?

Megre gūžtelėjo pečiais. Jei buvo panaikintinų pėdsakų, išnešamų kompromituojančių daiktų — tuo seniai pasirūpinta.

Vis dėlto jis stebėjosi, ko ji taip ilgai negrįžta. Visą laiką girdėjosi, kaip ji viršuj vaikščioja, leidžia vandenį iš čiaupo, trauko stalčiukus.

Virtuvėje ji vėl stabtelėjo ir, be abejo, sau viena pagalvojo, kad geria paskutinį kartą, kad ilgai negaus.

Kai ji galų gale pasirodė, trys vyriškiai sužiuro į ją stebėdamiesi, o Megre dar ir gėrėdamasis.

Mažiau kaip per dvidešimt minučių ji pasidarė beveik visai kita moteris. Su juoda suknele ir juodu apsiaustu atrodė stotingesnė. Dailiai sušukuoti plaukai ir skrybėlaitė sakytum teikė jos veido bruožams tvirtumo, ji žengė ryžtingiau, laikėsi tiesiai, kone išdidžiai.

Ar tikėtasi tokio efekto? Ar būta čia tam tikro koketiškumo? Ji nenusišypsojo, neatrodė, kad džiaugiasi juos nustebinusi, tik sumurmėjo, jog rankinuke turinti visa, kas reikalinga, ir, maudamasi pirštines, pridūrė:

— Aš pasiruošusi.

Nuo jos sklido — sunku patikėti — odekolono ir konjako kvapas. Buvo pasipudravusi, pasidažiusi lūpas.

— Valizos neimat?

Lyg ir su iššūkiu ji atsakė „ne". Argi pasiimdama baltinių ir drabužių pamainą neprisipažįsti esanti kalta? Šiaip ar taip, leidi galvoti, kad esama pagrindo tave suimti.

— Iki!— šūktelėjo komisaras Moersui ir jo kolegoms.

— Važiuojat automobiliu?

— Ne. Rasiu taksi.

Jis jautėsi keistai, atsidūręs su ja ant šaligatvio ir eidamas koja į koją saulėje.

— Manau, jog taksi greičiau rasime, jei leisimės Rekole gatvės link.

— Manau.

— Aš norėčiau jus paklausti vieno dalyko.

— Iki šiol nesivaržėt.

— Kiek laiko praėjo, kai jūs buvot šitaip apsirengusi?

Ji susimąstė.

— Kokie ketveri metai,— atsakė galiausiai.— Kam jūs šito klausiat?

— Šiaip sau.

Kam jam sakyti, jei ji ir pati gerai žino? Jis vos spėjo, kilstelėjęs ranką, sustabdyti pro šalį važiuojantį taksi; atidaręs dureles, praleido ponią Kalas sėstis.

VI skyrius

VIRVĖS NUOPLAIŠOS

Teisybę sakant, Megre dar nežinojo, ką su ja darys. Jei būtų kitas tardytojas, ne Komeljo, komisaras būtų visai kitaip elgęsis, negu ligi šiol, būtų nepabūgęs rizikos. Bet su Komeljo menki juokai. Maža pasakyti, kad tardytojas buvo priekabus ir formalistas, kuriam be galo rūpi, kaip apie jį atsilieps viešoji nuomonė, kaip pažiūrės į jo darbą vyresnybė,— jis visą laiką nepasitikėjo Megre metodais, jo manymu, neortodoksiniais, ir dėl to juodu ne sykį buvo susikirtę.

Megre žinojo, kad tardytojas stebi, kad tik ir laukia progos primesti atsakomybę už menkiausią klaidą, už menkiausią neatsargumą.

Megre daug mieliau būtų palikęs ponią Kalas Valmi krantinėje, iki susidarys tikslesnę nuomonę apie jos būdą ir vaidmenį, kurį jinai galėjo vaidinti. Jis būtų pastatęs vieną vyrą, o gal ir du netoliese bistro. Bet argi ne per Žiudelio policininko žioplumą iš namų Fobur-Sen-Marteno gatvėje pabėgo Antuanas? Nors tasai Antuanas proto turi ne daugiau už trylikametį vaikezą. Ponia Kalas kito raugo. Važiuodamas pro kioskus, Megre matė, kad laikraščiai jau skelbia apie kratą kavinukėje. Kalaso pavardė didelėmis raidėmis švietė pirmame puslapyje.

Megre vaizdavosi, kaip įeitų, sakysim, rytoj į tardytojo kabinetą, jei rytinėj laikraščių laidoj būtų paskelbta:

PONIA KALAS DINGO

Nepasukdamas galvos, jis vogčiomis stebėjo ją, o toji, atrodė, nekreipė į tai dėmesio. Sėdėjo labai tiesi, ori ir kažkaip smalsiai apžiūrinėjo miestą.

Apie ketverius metus,— ką tik pati prisipažino,— nebuvo padoriai apsirengusi. Nepasakė, kokiomis aplinkybėmis, kokia proga paskutinį kartą vilkėjo juodąją suknelę. Ir, gal būt, dar daugiau laiko nebuvo buvusi miesto centre, nebuvo mačiusi žmonių grūsties Didžiuosiuose bulvaruose?

Kadangi per Komeljo komisaras negalėjo elgtis taip, kaip norėtų, turėjo eiti iš kito galo.

Artėjant prie Orfevrų krantinės, jis pirmąkart pravėrė burną.

— Jūs, manau, nieko neturit man pasakyti?

Ji pažiūrėjo į jį kiek nustebusi.

— Apie ką?

— Apie savo vyrą.

Ji nežymiai truktelėjo pečiais, tarė:

— Aš nenužudžiau Kalaso.

Vadino jį pavarde, kaip kad valstietės ir krautuvininkės pratusios vadinti savo vyrus. Megre tai rėžė ausį, lyg nenatūraliai skambėjo jos lūpose.

— Ar man važiuoti į kiemą?— paklausė šoferis, atidarydamas langelį.

— Kaip norit.

Vikontas jau buvo čia, didžiųjų laiptų apačioj, su dviem kitais žurnalistais ir fotografais. Jie jau viską žinojo, ir veltui būtum norėjęs nuslėpti nuo jų kalinę.

— Valandžiukę, komisare...

Ar ji manė, kad Megre juos čia pasikvietė? Ji praėjo it mietą prarijusi, o tie ją fotografavo ir sekė laiptais iš paskos. Antuanas, matyt, irgi buvo fotografuojamas.

Net viršuj, koridoriuj, Megre vis dar nebuvo apsisprendęs; galiausiai pastūmė inspektorių kabineto duris. Luka nebuvo. Jis kreipėsi į Žanvje.

— Gal tu galėtum nusivesti ją neilgam į kokį tuščią kabinetą ir pabūti su ja?

Ji girdėjo. Nebylus priekaištas jos akyse slėgė komisarą. O gal tai greičiau buvo nusivylimas, o ne priekaištas?

Daugiau nieko nepridūręs, išėjo į savo kabinetą, kur rado vienmarškinį Lapuentą. Priešais langą ant kėdės tiesiai sėdėjo Antuanas, raudonas kaip burokas, lyg jam būtų buvę karšta.

Tarp jų buvo „Dofino" alinės padėklas su buterbrodų likučiais ir dviem aluotom stiklinėm.

Megre pirmiausia metė akį į padėklą, paskui į Antuaną, ir tas, atrodo, supyko ant savęs, kam nesusivaldė: matyt, buvo davęs žodį juos „nubausti", atsisakydamas valgyti. Orfevrų

krantinėje tas buvo ne naujiena, ir Megre negalėjo susilaikyti nešyptelėjęs.

— Na kaip?— paklausė Lapuentą.

Tas akimis parodė, jog be rezultatų.

— Varykit toliau, vyručiai!

Megre užlipo pas Komeljo, kuris jau ketino eiti pusryčiauti.

— Abu suimti?

— Vaikinas mano kabinete, Lapuentas jį kvočia.

— Jis kalbėjo?

— Net jeigu jis ką ir žino, nieko nesakys, kol jam nepakišime įrodymų po nosim.

— Ar jis proto turi?

— Teisybę pasakius, ne. Paprastai yra pagrindo laikyti protingu tą, kam galima įrodyti, kad jo atsakymai iš piršto išlaužti. O kvailys neigia, nors tiesa akis bado.

— O moteriškė?

— Ją palikau su Žanvje.

— Jūs pats ją apklausinėsit?

— Ne dabar. Aš dar per mažai žinau.

— Kada ketinat to imtis?

— Gal šį vakarą ar rytoj, o gal poryt.

— O kol kas?

Megre pasirodė toks klusnus, toks geras vaikelis, jog Komeljo dingtelėjo mintis, kas už to slepiasi.

— Atėjau pasiteirauti, ką jūs nusprendėt daryti?

— Negalite jos amžinai laikyti kabinete.

— Sunku iš tiesų. Ypač moteriškę.

— Ar ne protingiau būtų pasodinti ją į Daboklę?

— Spręskit jūs.

— O jūs ją paleistumėt?

— Dar nežinau, ką aš daryčiau.

Įsiutęs, antakius suraukęs, Komeljo svarstė.

Pagaliau tarė kaip iššūkį:

— Atsiųskit ją pas mane.

Ko šypsojosi komisaras, eidamas koridorium? Gal vaizdavosi pokalbį tarp ponios Kalas ir susierzinusio tardytojo?

Šiandien popiet jis su ja daugiau nesimatė, tik nuėjo į inspektorių kambarį ir pasakė Toransui:

— Tardytojas Komeljo nori matyti ponią Kalas. Būk malonus, pasakyk Žanvje.

Kai Vikontas ant laiptų mėgino prisigretinti prie Megre, tasai jo nusikratė, užtikrinęs:

— Eikit pas Komeljo. Garantuoju, kad jis turi ar greit turės naujienų spaudai.

Ir pėsčias patraukė į „Dofino" alinę, stabtelėjęs bare, išgėrė aperityvo. Buvo vėlus metas. Beveik visi buvo baigę pusryčiauti. Megre nukabino telefono ragelį.

— Čia tu?— paklausė jis žmoną.

— Tu nepareisi?

— Ne.

— Manau, turėsi laiko pavalgyti?

— Aš skambinu iš „Dofino" alinės, ir kaip tik čia atėjau pusryčiauti.

— O pietausi irgi ten?

— Gal būt.

Iš visų kvapų, kurie amžinai plauko alinėje, ypač kuteno nosį perno kvapas aplink barą ir vyne troškinto gaidžio, tolydžio padvelkiąs iš virtuvės.

Salėje, kur keletas kolegų gurkšnojo kavą ir kalvadosą, dauguma staliukų buvo neužimta. Pagalvojęs valandėlę, ar jam sėstis, ar ne, galų gale stačiom užsisakė sumuštinių. Saulė vis taip pat skaisčiai švietė, kaip ir rytą, dangus tebebuvo giedras, tik greitai greitai plaukė keletas baltų debesų ir pakilęs vėjelis nešė gatvėse dulkes ir plakė moterims prie kūno sukneles.

Šeimininkas stovėjo už bufeto. Jis, gerai pažįstąs Megre, suprato, kad dabar ne laikas užvesti su juo kalbą. Megre valgė išsiblaškęs, žiūrėjo į gatvę tokiom akim, kaip kad laivo keleiviai žiūri į vienodas, kerinčias vandens platybes.

— Dar vieną?

Jis pasakė „taip", tur būt, nežinodamas, ko klausė, suvalgė, beje, antrą sumuštinį ir išgėrė kavą, kurią jam atnešė neužsakius.

Po keleto minučių jis važiavo taksi į Valmi krantinę ir išlipo ties Rekole gatvės kampu, priešais šliuzą, kur laukė trys baržos. Nors vanduo buvo nešvarus ir paviršiuje sproginėjo nelabai gražūs burbulai, keletas meškeriotojų, kaip visada, dėbsojo į savo plūdes.

Kai Megre ėjo pro geltonai dažytą „Popolio" bariuką, šeimininkas, jį pažinęs, pro stiklą pirštu parodė į būrelį klientų. Didžiuliai sunkvežimiai su Rule ir Langlua pavarde stovėjo palei šaligatvį.

Megre praėjo pro dvi ar tris krautuvėles — jų netrūksta tirštai apgyventuose Paryžiaus kvartaluose. Sukrautos ant prekystalių daržovės ir vaisiai užėmė pusę šaligatvio. Tolėliau buvo mėsinė, kur nesimatė nė gyvos dvasios, o už poros žingsnių nuo Kalaso kavinės — bakalėjinės prekės; viduj buvo taip tamsu, jog nieko negalėjai įžiūrėti.

Ponia Kalas turėdavo išeiti iš namų nebent apsipirkti, ir greičiausiai vaikščiodavo po tas krautuvėles su šlepetėmis, užsimetusi ant pečių storą juodą vilnonę skarą, kurią Megre matė kavinėje.

Žiudelis privalėjo pasišnekėti su tais žmonėmis. Kvartalo policija juos pažįsta ir pasitiki jais labiau, nei kai kuo iš Orfevrų krantinės.

Baro durys buvo užrakintos. Megre prispaudė kaktą prie stiklo, bet viduj nieko nesimatė, tik virtuvėje kažkieno siluetas retkarčiais užkliudydavo saulės spindulį. Megre pabeldė vieną, kitą, trečią kartą, kol pagaliau pasirodė Moersas ir, jį pažinęs, puolė prie durų.

— Prašom dovanoti. Pro triukšmą negirdėjom, kad beldžiatės. Ilgai laukėt?

— Nieko tokio.

Jis vėl užsuko duris.

— Tave dažnai čia trukdė?

— Vieni klientai paklebena ir nueina. Kiti atkakliai beldžiasi, gestikuliuoja, prašosi įleidžiami.

Megre apsidairė, nuėjo už bufeto, ieškodamas reklaminio biuvaro, kokį andai buvo pastebėjęs miegamajame ant stalo. Paprastai kavinėse biuvarų būna keletas, ir Megre stebėjosi,

kad neranda nė vieno, nors čia matėsi trys dėžutės domino, keturi ar penki lošimo stalai ir koks pustuzinis kortų kaladžių.

— Dirbk toliau,— pasakė jis Moersui.— Aš tuoj ateisiu pas tave.

Jis pralindo tarp aparatų, kuriuos technikai buvo išsistatę virtuvėje, užlipo į antrą aukštą ir nusileido iš ten, nešinas rašalu ir biuvaru.

Atsisėdęs už staliuko, stambiomis raidėmis parašė:

LAIKINAI UŽDARYTA

Rašydamas pirmąjį žodį, suabejojo, matyt, pagalvojo apie Komeljo, kuris šiuo metu tardo ponią Kalas.

— Ar segtukų kur nors nematei?

Iš virtuvės atsiliepė Moersas:

— Kairėj, ant lentynos po bufetu.

Radęs smeigtukus, Megre prisegė lapą ant durų skersinio. Kai atsigręžė, pajuto, kad jam prie kojos glaustosi gyvas padarėlis — nagi rudoji katė, kuri žiūrėjo į jį, pakėlusi galvą, ir miauksėjo.

Apie ją jis visai nepagalvojo. Jei namai kurį laiką stovės tušti, katės taip palikti negalima.

Megre nuėjo į virtuvę, rado ąsotyje pieno, įpylė katei į susprogusią lėkštę.

— Kažin kas apsiimtų palaikyti katę?

— Gal kuris iš kaimynų? Netoliese mačiau mėsinę.

— Tuoj eisiu pasiklausti. Ką jūs iki šiol radot?

Jam rūpėjo apieškoti kuo nuodugniausiai visus namus, nepalikti neapžiūrėto jokio kampelio, jokio stalčiaus. Moersas ėjo pirmas, tirdamas daiktus pro padidinamąjį stiklą, o prireikus ir atsineštu portatyviniu mikroskopu; fotografai sekė jam įkandin.

— Mes pradėjom nuo kiemo, nes ten buvo didžiausia netvarka. Pagalvojau, kad tarp visokiausių atliekų galėjo mėginti ką nors paslėpti.

— Šiukšliadėžės, manau, buvo ištuštintos sekmadienį.

— Pirmadienio rytą. Bet mes vis tiek jas apžiūrėjom, gal aptiksim, pavyzdžiui, kraujo dėmių.

— Ir nieko?

— Nieko,— pakartojo Moersas, bet lyg ir netvirtai.

Tai reiškė, kad jo galvoj sukasi mintis, tik jis dar ne visai tikras, kiek ji teisinga.

— Kas yra?

— Pats nežinau, patrone. Kažkokia nuojauta. Mums visiems keturiems taip atrodo. Kaip sykis apie tai kalbėjomės, kai jūs atėjot.

— Paaiškink.

— Bent jau kieme ir virtuvėje keista dedasi. Namas ne iš tų, kurį tikėtumeis rasti švarų švarutėlį. Tik metęs akį į stalčius, gali konstatuoti, kad čia gyvena apsileidę žmonės, įpratę kišti daiktus, kur pakliūva, ir tie daugiausia guli apdulkėję.

Megre, apsidairęs aplink, tarėsi supratęs, ką turėjo omeny Moersas, ir gyvai susidomėjo.

— Varyk toliau.

— Šalia kriauklės radom indų, tris dienas neplautų, ir puodų, priskretusių nuo sekmadienio. Galima manyti, jog šiuose namuose tai įprastas dalykas, bent jau žmonai ne galvoj ruoša, kai vyro nėra.

Moersas teisybę kalbėjo. Prie netvarkos — ir netgi, pasakytum, prie nešvaros — jie buvo pripratę.

— Logiškai galvojant, mes būtumėm turėję rasti namus nevalytus penketą ar net dešimt dienų. Ir iš tiesų vienas kitas stalčius, vienas kitas kampas stovi nejudintas dar nuo seniau. Bet šiaip, beje, kone visur atrodo neseniai buvęs didelis valymas, ir Sanbua sušniukštinėjo kieme du butelius Žavelio vandens, ir bent jau vienas iš jų, tas, kuris tuščias, pirktas, sprendžiant pagal etiketę, visai neseniai.

— Kaip tu manai, kada tasai valymas galėjęs būti?

— Prieš kokias tris ar keturias dienas. Tikslesnių žinių pateiksiu savo raporte. Pirma man reikia atlikti laboratorijoj visą eilę analizių.

— O kaip pirštų atspaudai?

— Jie patvirtina mūsų teoriją. Stalčiuose, spintose mes radome Kalaso pirštų atspaudus.

— Tikrai?

— Šiaip ar taip, jie atitinka kanale sužvejoto kūno pirštų atspaudus.

Pagaliau jie turi įrodymą, kad į gabalus sukapotas vyriškis yra iš Valmi krantinės bistro.

— Ar šitų atspaudų randama ir viršuj?

— Ne ant pačių baldų, o tik jų viduj. Diubua antrojo aukšto dar nuodugniai neapžiūrėjo, ir mes ten grįšim vėliau. Mus stebina, kad ant baldų nėra nė dulkelytės ir grindys stropiai išvalytos. O ant lovos paklodžių gulėta ne daugiau kaip trys ar keturios naktys.

— Ar kur nors neradai nešvarių paklodžių?

— Aš apie tai pagalvojau. Ne.

— Skalbiama namie?

— Nemačiau jokios mašinos, jokio tinkamo tam indo.

— Vadinas, atiduoda į skalbyklą.

— Greičiausiai. Jeigu skalbėjas bus buvęs vakar ar užvakar...

— Aš pamėginsiu sužinoti, kokia skalbykla jiems skalbia.

Megre jau buvo beeinąs paklausinėti kaimynų krautuvininkų. Moersas jį sustabdė, ištraukė virtuvės bufeto stalčių.

— Štai čia parašyta.

Jis parodė pundelį faktūrų, tarp kurių buvo ir „Rekole skalbyklos". Naujausias — prieš dešimtį dienų.

Megre nuėjo į telefono būdelę, surinko numerį, pasiteiravo, ar šią savaitę buvo siuntę paimti skalbinių iš Valmi krantinės.

— Klientams skalbiniai buvo išvežioti ketvirtadienio rytą,— išgirdo atsakymą.

Vadinasi, paskutinį kartą pristatytojas čia buvo praeitą ketvirtadienį.

Moersas turėjo pagrindą stebėtis. Gyvena du žmonės, o nuo ano ketvirtadienio niekur nesimato nešvarių baltinių, bent jau paklodžių, nes tos, kur kambaryje, beveik švarios.

Megre susimąstęs nuėjo prie specialistų.

— Ką tu pasakysi apie pirštų atspaudus?

— Iki šiol virtuvėje pirštų atspaudų radome trijų kategorijų, neskaitant jūsų ir Lapuento, kuriuos aš atmintinai žinau. Daugiausia moters pirštų atspaudų. Manau, jog jie — šeimininkės.

— Tai bus lengva patikrinti.

— Paskui — vyriškio, mano manymu, gana jauno. Jų mažai, ir jie patys šviežiausi.

Tikriausiai Antuano, kuriam ponia Kalas, matyt, nešė valgyt į virtuvę, kai buvo atbėgęs naktį.

Pagaliau du atspaudai — vienas apsitrynęs — kito vyriškio.

— Kalaso atspaudų daugiau yra stalčiuose?

— Taip.

— Apskritai, panašu į tai, lyg neseniai, pavyzdžiui, sekmadienį, buvo nuodugniai tvarkomi namai, tik užmiršta pašluostyti baldų vidų?

Visiems nėjo iš galvos sukapotas lavonas, gabalas po gabalo sužvejotas kanale.

Kapota ne gatvėje ir ne dykvietėje. Tam reikėjo laiko, nes kiekvienas gabalas buvo kruopščiai suvyniotas į laikraštį ir surištas.

Kaip atrodė kambarys po šitokio darbo?

Megre dabar mažiau besigailėjo atidavęs ponią Kalas įnirtingiems tardytojo Komeljo puldinėjimams.

— Buvai nusileidęs į rūsį?

— Mes visur apsidairėm. Rūsyje iš pirmo žvilgsnio nieko tokio nepastebėjom, bet mes dar taip pat ten sugrįšim!

Megre paliko juos dirbti ir ėmė žingsniuoti ten ir atgal po kavinę, o jam iš paskos sekiojo rudoji katė. Saulė šviesė į sustatytus ant lentynos butelius ir švelniais atšvaitais mirgėjo cinkiniam bufeto kampe. Eidamas pro didžiąją krosnį, pagalvojo, ar tik ji nebus užgesusi, atidarė dureles ir, radęs dar rausvų pelenų, mašinaliai įmetė anglių.

Po valandžiukės jis užėjo už bufeto, peržvelgė butelius, pasvarstęs išsirinko butelį kalvadoso ir prisipylė stiklinę. Kasos stalčius priešais jį buvo pradaras: matėsi keletas banknotų ir smulkių pinigų. Dešinėj, ant sienos, prie lango, kabėjo sąrašas gėrimų su nurodytomis kainomis.

Megre išsiėmė iš kišenės, kiek reikėjo, už kalvadosą, padėjo pinigus į stalčių ir pašoko lyg pagautas, pamatęs už lango siluetą. Tai prisikišęs žiūrėjo inspektorius Žiudelis.

Megre jam atidarė duris.

— Aš tikėjausi jus čia rasiąs, patrone. Skambinau į Orfevrų krantinę, ir man pasakė, kad nežino, kur jūs.

Žiudelis kaip ir stebėdamasis apsidairė aplink, be abejo, akimis ieškodamas ponios Kalas.

— Teisybė, kad ją suėmėt?

— Ji pas tardytoją Komeljo.

Žiudelis smakru maktelėjo virtuvės pusėn, pažinęs technikus.

— Jie ką nors išaiškino?

— Dar per anksti ką nors sakyti.

O ypač per ilgai užtruktų aiškinimas. Megre tiesiog nenorėjo to imtis.

— Džiaugiuosi jus radęs, nes nenorėjau veikti, su jumis nepasitaręs. Manau, kad mes aptikom rudąjį vyriškį.

— Kur jis?

— Jei mano žinios tikslios — už dviejų žingsnių nuo čia. Bent šią savaitę dirba ne naktinėj pamainoj. Jis tabelininkas transporto kontoroj „Zenitas", kuri yra...

— Rekole gatvėj. Žinau. Priklauso Rule ir Langlua.

— Pamaniau, kad jūs pats norėsit jį išsikviesti.

Iš virtuvės šūktelėjo Moersas:

— Galit valandėlei ateit, patrone?

Megre nuėjo į kavinės galą. Ant stalo buvo išskleista juodoji ponios Kalas skara, ir Moersas, kuris iš pradžių apžiūrinėjo ją pro padidinamąjį stiklą, nustatė savo mikroskopą.

— Norit užmesti akį?

— Ką aš turėčiau matyti?

— Ar pastebit ant juodos vilnos rusvus brūkšniukus, tarsi šapelius? Iš tikrųjų tai kanapių plaušai. Analizė mums patvirtins, bet aš ir dabar tuo neabejoju. Tie šapeliai apkritę nuo virvės ir plika akimi nematomi.

— Nuo tos pat rūšies virvės, kaip ir...

Megre turėjo galvoje virvę, kuria buvo surištos sukapotojo vyriškio liekanos.

— Beveik galėčiau prisiekti. Poniai Kalas nedažnai tekdavo rišti paketus. Tos rūšies virvės nė galelio neradome. Yra virvagalių stalčiuje, bet jie arba plonesni, arba pluoštiniai, arba raudoni.

— Dėkoju. Grįžęs, manau, dar tave čia rasiu?

— O kaip katė?

— Aš ją išnešu.

Katė leidosi paimama, ir Megre, pasikišęs ją po pažastim, išėjo. Dėl bakalėjininkės suabejojo, sau vienas pagalvojo, kad katei bus geriau pas mėsininką.

— Ar tik čia ne ponios Kalas katė?— paklausė mėsininko pati, komisarui artinantis prie prekystalio.

— Taip. Gal sutiktumėt ją palaikyti keletą dienų?

— Mielai, jei tik ji nesipiaus su maniškėmis...

— Ar ponia Kalas jūsų klientė?

— Kas rytą čia užeina. Ar teisybė, kad jos vyrą...

Ir akimis parodė į kanalą, užuot pasisakiusi šia tokia patologine tema.

— Atrodo, kad tai jis.

— O kas jai bus?

Megre nesumetė, ką jai atsakyti. Mėsininko pati kalbėjo toliau:

— Žinau, kad žmonės kitokios nuomonės, negu aš, žinau, kad apie ją galima tiek ir tiek prišnekėti, bet, mano galva, tai nelaiminga moteriškė, kuri neatsako už savo veiksmus.

Po kelių minučių Megre su Žiudeliu stovėjo prie didžiulio Rule ir Langlua kiemo, laukdami, kada sunkvežimių vilkstinė leis jiems be pavojaus prasmukti į vidų. Ant stiklinio narvo dešinėj juodomis raidėmis buvo užrašyta KONTORA. Kiemą supo platformos, panašiai kaip prekių stoty, nuo jų į sunkvežimius krovė siuntinius, maišus, dėžes. Ten ir atgal zujo žmonės, storžieviškai rėkalodami, pro tokį triukšmą sunku buvo ir susišnekėti.

— Patrone!— šūktelėjo Žiudelis, kai Megre siekė durų rankenos.

Komisaras atsisuko, pastebėjo rudaplaukį vyriškį, stovintį ant vienos platformos su pailga knygele vienoj rankoj ir pieštuku kitoj, įdėmiai į juos žiūrintį. Jis buvo vidutiniško ūgio, plačiapetis, vilkėjo pilka palaidine. Rausvas skaistus veidas, raupų išvarpytas, panėšėjo į apelsiną.

Vyrai, kraunantys siuntinius, ėjo pro jį, šaukė vardą, numerį, paskui miesto ar kaimo pavadinimą, bet jis, rodės, jų nė negirdėjo, smeigte įsmeigęs mėlynas akis į Megre.

— Neleisk jam pabėgti,— patarė Megre Žiudeliui.

Kai Megre įėjo į kontorą, jauna mergina pasiteiravo, ko jam reikia.

— Ar galėčiau matyti katrą nors savininką?

Ji neatsakė, nes vyriškis trumpais žilstelėjusiais plaukais priėjo prie Megre klausiamu žvilgsniu.

— Jūs vienas iš firmos savininkų?

— Žozefas Langlua. Jūs man atrodot kažkur matytas.

Tikriausiai buvo matęs Megre fotografiją laikraščiuose. Komisaras pasakė savo pavardę, ir Langlua nepatikliai laukė, kas bus toliau.

— Kas tasai rudaplaukis tarnautojas anoj pusėj kiemo?

— Ko jums iš jo reikia?

— Aš dar nežinau. Kas jis toks?

— Djedone Papas, dirba pas mane daugiau kaip dvidešimt penkeri metai. Labai nustebčiau, į jūs rastumėt ką prie jo prisikabinti.

— Vedęs?

— Seniai našlys. Teisybę pasakius, man rodos, kad jo žmona mirė, pagyvenusi su juo porą ar trejetą metų.

— Jis gyvena vienas?

— Manau. Jo privatus gyvenimas man nerūpi.

— Jūs turite jo adresą?

— Jis gyvena Ekluz-Sen-Marteno gatvėj, už poros žingsnių nuo čia. Panele Berta, namo numerį žinot?

— Penkiasdešimt šeštas.

— Jis dirba visą dieną?

— Kaip ir visi aštuonias valandas, bet nebūtinai dieną. Sandėlys veikia kiaurą parą, sunkvežimiai pakraunami ir iškraunami visą laiką. Mes turime brigadas, ir jų tvarkaraštis kas savaitę keičiasi.

— Kada dirbo jo brigada praeitą savaitę?

Langlua atsisuko į merginą, vardu Berta.

— Gal pažiūrėtumėt?

Ji pasižiūrėjo į bylą.

— Pirmoje brigadoje.

Patronas paaiškino:

— Jis dirbo nuo šešių ryto iki dviejų.

— Jūsų sandėlys ir sekmadieniais veikia?

— Budi du ar trys žmonės.
— Ar praeitą sekmadienį jis budėjo?
Mergina dar sykį pervertė korteles.
— Ne.
— Šiandien iki kol dirba?
— Antroji brigada. Iki dešimtos vakaro.
— Ar negalėtumėt į jo vietą ką nors kitą pastatyti?
— O jūs negalėtumėt man pasakyti, ko jums iš jo reikia?
— Deja, ne.
— Tai svarbu?
— Gali būti net labai svarbu.
— Kuo jūs jį įtariat?
— Verčiau neklausinėkit.
— Nežinau, ką jūs turit omeny, tik aš laikau reikalinga tučtuojau jus įspėti, kad einat klaidingu keliu. Jei visi mano tarnautojai būtų tokie, kaip jis, jokio rūpesčio nepažinčiau.

Langlua buvo nepatenkintas. Nieko nepasakęs, ką ketina daryti ir nepakvietęs Megre kartu, išėjo iš stiklinės kontoros, apsuko aplink kiemą ir prisiartino prie Djedone Papo.

Tas nė nesujudėjo, kol patronas jam kalbėjo, tik įdėmiai žiūrėjo į stiklinį narvą. Atsisukęs sandėlių pusėn kiemo gale, Langlua, rodės, kažką pašaukė, ir iš tiesų netrukus pasirodė seniukas, irgi su palaidine ir pieštuku už ausies. Jie pasišnekėjo, ir seniukas perėmė iš rudaplaukio pailgą knygelę ir nusekė įkandin patrono apsukui kiemo.

Megre stovėjo nejudėdamas. Abu vyriškiai įėjo, ir Langlua garsiai tarė:

— Čia su jumis nori pasišnekėti Kriminalinės paieškos komisaras. Jūs jam, atrodo, esat reikalingas.

— Aš turiu kai ko jus paklausti, ponas Papai. Gal malonėtumėt eiti su manim.

Djedone Papas parodė į savo palaidinę.

— Ar galiu persivilkti?

— Aš einu su jumis.

Langlua neatsisveikino su komisaru, kuris nulydėjo sandėlininką į koridorių, paverstą drabužine. Papas nieko neklausinėjo. Metų jam buvo per penkiasdešimt, iš pažiūros atrodė drovus ir ramaus būdo. Apsivilko paltą, užsidėjo skrybėlę ir

išėjo į gatvę; Žiudelis žingsniavo jam iš dešinės, Megre iš kairės.

Jis tarytum nustebo, kad lauke nebuvo automobilio, lyg būtų tikėjęsis, jog jį tučtuojau veš į Orfevrų krantinę. Kai, priėjus gatvės kampą priešais geltonai dažytą barą, jam liepė sukti į kairę, užuot vedę į miesto centrą, Djedone Papas prasižiojo, lyg norėdamas ką sakyti, stabtelėjo.

Žiudelis suprato, jog Megre juos vedasi į Kalasų barą. Durys tebebuvo užrakintos, ir Megre pabeldė. Atidarė Moersas.

— Įeikit, Papai.

Megre užsuko duris.

— Šitie namai jums gerai pažįstami, tiesa?

Vyriškis buvo sutrikęs. Jei jis ir numatė būsiąs iškviestas policijos, tai, šiaip ar taip, stebėjosi įvykių linkme.

— Paltą galit nusivilkti. Kūrenasi krosnis. Sėskit į savo vietą. Jūs, manau, turit nuolatinę vietą?

— Nesuprantu.

— Jūs esat namų draugas, tiesa?

— Klientas.

Jis stengėsi suvokti, ką šitie žmonės veikia virtuvėje su savo aparatais, ir, matyt, klausė save, kur ponia Kalas.

— Labai geras klientas.

— Jūs buvot čia sekmadienį?

Tai buvo doro žmogaus veidas, mėlynose akyse švietė švelnumas ir romumas — tokios esti kai kurių gyvulėlių akys, kurios tarsi visą laiką klausia, už ką žmonės su jais taip žiauriai elgiasi.

— Sėskitės.

Jis nedrąsiai padarė kaip lieptas.

— Aš jus klausiau dėl to sekmadienio.

— Nebuvau.

Jis pagalvojo prieš atsakydamas.

— Visą dieną buvot namie?

— Buvau nuvykęs pas seserį.

— Ji gyvena Paryžiuj?

— Nožane prie Marnos.

— Telefoną turi?

— Nožanas 317. Jos vyras statybos rangovas.

— Be sesers, kas dar ten buvo?

— Jos vyras, vaikai, paskui, apie penktą valandą, kaip paprastai, atėjo kaimynai palošt kortom.

Megre davė ženklą Žiudeliui, tas suprato ir nuėjo į telefono būdelę.

— Kelintą valandą išvažiavot iš Nožano?

— Aštuntą, autobusu.

— Prieš eidamas namo, nebuvot čia užsukęs?

— Ne.

— Kada paskutinį kartą matėt ponią Kalas?

— Šeštadienį.

— Kokioj brigadoj dirbot praeitą savaitę?

— Rytinėj.

— Vadinas, čia buvot atėjęs po dviejų?

— Taip.

— Kalasas buvo?

Jis turėjo vėl pagalvoti.

— Man atėjus, nebuvo.

— Bet jis jau buvo parvažiavęs?

— Nebepamenu.

— Ilgai sėdėjot kavinėj?

— Ilgokai.

— Taip sakant?

— Daugiau kaip dvi valandas. Tiksliai negaliu pasakyti.

— Ką darėt?

— Gurkšnojau stiklą vyno, šnekučiavausi.

— Su klientais?

— Daugiausia su Alina.

Jis nuraudo, ištaręs šį vardą, ir pasiskubino paaiškinti:

— Aš ją laikau kaip draugę. Mudu seniai pažįstami.

— Kiek metų?

— Daugiau kaip dešimt.

— Ir daugiau kaip dešimt metų kasdien čia lankotės?

— Beveik kasdien.

— Ir taikot, kai nėra vyro?

Šįkart jis nieko neatsakė, susirūpinęs nuleido galvą.

— Jūs jos meilužis?

— Kas jums tai sakė?

— Nesvarbu. Meilužis, taip?

Užuot atsakęs, neramiu balsu paklausė:

— Kur ją dėjot?

Ir Megre atvirai pasakė:

— Šiuo metu ji pas tardytoją.

— Ko?

— Kad atsakytų į tam tikrus klausimus ryšium su jos vyro dingimu. Ar jūs laikraščių neskaitėt?

Kadangi Djedone Papas sėdėjo nejudėdamas, sutrikusiu žvilgsniu, užsigalvojęs, Megre šūktelėjo:

— Moersai! Gal paimtum jo pirštų atspaudus?

Žmogus, greičiau susirūpinęs, negu išsigandęs, darė kaip lieptas, ir ant popieriaus uždėti jo pirštai nedrebėjo.

— Palyginkime.

— Su kuriais?

— Su tais dviem virtuvėje, kurių vienas apsitrynęs.

Kai Moersas nuėjo, Djedone Papas švelniu balsu, bet kaip ir priekaištaudamas, tarė:

— Jei norėjot sužinoti, ar aš vaikščiojau į virtuvę, galėjot manęs paklausti. Aš dažnai ten nueinu.

— Ir praeitą šeštadienį buvot?

— Užsiplikiau puodelį kavos.

— Jūs nieko nežinot apie Omero Kalaso dingimą?

Jis visą laiką atrodė užsigalvojęs, kaip žmogus negalįs svarbiausiu klausimu apsispręsti.

— Nežinot, kad jis buvo nužudytas, o jo lavonas, sukapotas į gabalus, įmestas į kanalą?

Įspūdį tai padarė nemažą. Nei Žiudelis, nei Megre to nesitikėjo. Vyriškio akys iš lėto nukrypo į komisarą, rodės, skvarbiai tirdamos jo veidą, ir galiausiai jis prabilo tuo pačiu švelniu, kaip ir priekaištaujamu balsu:

— Aš neturiu ko pasakyti.

Megre, rimtu veidu, kaip ir Djedone Papas, primygtinai pasakė:

— Tai jūs nužudėt Kalasą?

Ir Djedone Papas, krestelėjęs galvą, pakartojo:

— Aš neturiu ko pasakyti.

VII skyrius

PONIOS KALAS KATĖ

Valgydamas desertą, Megre pajuto, kad žmona jį stebi savotiškai — truputėlį pašaipiai, truputėlį motiniškai — šypsodama. Iš pradžių jis dėjosi nieko nepastebįs, įbedė nosį į savo lėkštę, nurijo dar kelis šaukštus „niekučio", paskui pakėlė akis.

— Man kas nors prilipę ant nosies galiuko?— galiausiai burbtelėjo jis.

— Ne.

— Tai ko tada juokiesi iš manęs?

— Aš nesijuokiu, tik šypsausi.

— O atrodo, kad šaipaisi. Kuo aš tau juokingas?

— Tu nejuokingas, Žiuli.

Retai jinai vadindavo jį vardu, nebent susigraudinusi.

— Tai koks?

— Ar tu žinai, kad per visą tą laiką, kol sėdi už stalo, nepratarei nė žodžio?

Ne, jis nežinojo.

— Ar galėtum pasakyti, ką valgei?

Jis tyčia subambėjo:

— Veršio inkstus.

— O prieš tai?

— Sriubą.

— Kokią?

— Nežinau. Tur būt, daržovių.

— Tai vis toji moteriškė neduoda tau ramybės?

Dažniausiai — taip buvo ir šį sykį — ponia Megre apie bylas, kurias tirdavo jos vyras, sužinodavo tik iš laikraščių.

— Tu manai, kad ne jinai jį nužudė?

Jis gūžtelėjo pečiais, kaip žmogus, baisiai norįs atsikratyti įkyrios minties.

— Aš nieko nežinau.

— Ar manai, kad Djedone Papas tai padarė, o jinai jo bendrininkė?

Jis norėjo jai atsakyti, jog visai nesvarbu, kieno tai dar-

bas. Ir iš tiesų jo akimis atrodė, jog ne taip reikia statyti klausimą. Svarbiausia — suprasti. O jis ne tik kad vis dar nesuprato, bet kuo iš arčiau pažino tos dramos veikėjus, tuo labiau painiojosi.

Užuot pasilikęs narplioti nusikaltimo, jis tyčia parėjo namo pietų, norėdamas prasiblaškyti, pasinerti į kasdienybę, taip sakant, kitu požiūriu pažvelgti į Valmi krantinėje įvykusios dramos protagonistus.

O išėjo priešingai (žmona teisingai dėl to jį paerzino) — per visus pietus jis tylėjo, galvojo ir galvojo apie ponią Kalas, apie Papą ir, tarp kitko, apie jaunąjį Antuaną.

Retai pasitaikydavo, kad jis jaustųsi esąs taip toli nuo problemos išsprendimo, tiksliau sakant, kad problema iškiltų šitokio, atseit, ne techninio pobūdžio.

Nusikaltimo rūšių yra ne taip jau daug. Apskritai paėmus, jas galima klasifikuoti *grosso modo*[1] į kokias tris keturias stambias kategorijas.

Profesionalų nusikaltimai kelia šabloniškus klausimus. Kai korsikiečių gaujos chuliganas nudobia kokiam nors Due gatvės bare Marselio gaujos dalyvį, Orfevrų krantinėj tai yra neva matematinė problema, kuriai išspręsti pasitelkiama nusistovėjęs šablonas.

Kai padauža, pats vienas ar dviese su kuo susidėjęs, užpuola tabako krautuvėlės savininkę ar banko inkasatorių, jo gaudynėms irgi yra savo taisyklės.

Kai pasitaiko žmogžudystė iš pavyduliavimo, tučtuojau žinai, kurlink eiti.

Žmogžudystė naudos sumetimais — dėl palikimo, gyvybės draudimo ar dėl kokio kito sudėtingesnio plano, turint tikslą pasisavinti aukos pinigus,— leidžia užimti teisingą poziciją, kai tik pavyksta išaiškinti akstiną.

Šiuo atveju tardytojas Komeljo užėmė šią poziciją, gal būt, dėl to, kad pagal jį žmonės kitos, negu jo, aplinkos, o juo labiau Valmi krantinės gyventojai, negali turėti sudėtingo asmeninio gyvenimo.

[1] Bendrais bruožais *(lot.)*.

Paaiškėjus, kad Djedone Papas yra ponios Kalas meilužis, tardytojas daro išvadą, jog Djedone Papas ir ponia Kalas atsikratė vyro, norėdami gauti laisvę ir pasiglemžti jo pinigus.

— Bet jiedu daugiau kaip dešimt metų meilužiai,— paprieštaravo Megre.— Ko jie būtų laukę šitiek laiko?

Tardytojas rankos mostu atrėmė tą prieštaravimą. Kalasas galėjo gauti gan didelę sumą, arba meilužiai laukė tinkamos progos, arba dar ponia Kalas, susiginčijusi su vyru, nusprendė, jog užtenka kęsti. Arba...

— O jei paaiškės, kad, be savo bistro, kuris ne kažkiek tevertas, Kalasas neturėjo pinigų?

— Lieka bistro. Djedone atsibodo dirbti transporto kontoroje „Zenitas", ir jis nusprendė baigti savo dienas šiltoje kavinukės aplinkoje su šlepetėmis.

Tas vienintelis prieštaravimas šiek tiek kėlė nerimą komisarui Megre.

— O Antuanas Kristenas?

Dabar tardytojas iš tiesų turėjo ne vieną, o du galimus kaltininkus. Kristenas irgi buvo ponios Kalas meilužis; ir jį dar labiau, negu Papą, galima įtarti susiviliojus pinigais.

— Tiedu bus juo pasinaudoję kaip įrankiu. Pamatysit, mes išaiškinsim, kad jis buvo jų bendrininkas.

Štai kuo virto istorija, iš Valmi krantinės atsidūrusi tardytojo kabinete. O iki paaiškės tiesa, iš trijulės nieko neišpeši.

Megre juo labiau apmaudavo ir pyko ant savęs, kam nemėgino priešintis Komeljo, kam tučtuojau nusileido iš vangumo, bijodamas komplikacijų.

Tik pradėjęs dirbti policijoje, iš vyresniųjų girdėdavo, paskui ir pats įsitikino, jog niekad nereikia imtis nuodugniai klausinėti įtariamo asmens, kol nesi susidaręs aiškios nuomonės apie bylą. Kvota — tai ne švaistymasis ant laimės hipotezėmis, kartojimas, kad tu toks ir toks esi kaltas, tikintis, jog, kalant keletą valandų tą patį, žmogus ims ir prisipažins.

Net visai menko protelio kaltinamasis būna tarsi apdovanotas šeštuoju jutimu ir beregint pajunta, ar policija tvirtina, nieko tikro nežinodama, ar remdamasi tvirtu pagrindu.

Megre visad būdavo linkęs laukti. Kartais, pasitaikius itin sunkiems atvejams, kai nesijausdavo esąs tikras, jis geriau

nuspręsdavo palikti įtariamąjį laisvėje tiek, kiek ras reikalinga, nors ir žinodavo, jog tai susiję su tam tikra rizika.

Ir jam viskas sėkmingai baigdavosi.

— Sulaikytas įtariamasis,— mėgdavo sakyti Megre,— pajunta, nors sunku būtų patikėti, savotišką palengvėjimą, nes nuo šiol žino, kokios pozicijos laikytis. Jis nebekvaršina sau galvos, ar jį kas seka, šnipinėja, įtaria, ar jam nespendžiamos pinklės. Jį kaltina. O jis ginasi. Ir nuo šiol jį globoja įstatymas. Kalėjime jis pasidaro kone šventenybė, ir viskas, ko bus imamasi prieš jį, turės būti daroma pagal tam tikras nustatytas taisykles.

Alina Kalas — akivaizdus pavyzdys. Ji atsidūrė tardytojo kabinete, bet burnos, taip sakant, labiau nepravėrė. Ir tiek tereagavo į Komeljo klausimus, kiek būtų reagavęs bet kuris akmuo iš brolių No baržos.

— Aš neturiu ko pasakyti,— pareikšdavo ji abejingu balsu, ir viskas.

O mygte myqiama klausimais, dar pridurdavo:

— Be advokato jūs neturit teisės manęs klausinėti.

— Tada pasakykit savo advokato pavardę.

— Advokato aš neturiu.

— Štai Paryžiaus advokatūros sąrašas. Išsirinkite kurį.

— Aš jų nepažįstu.

— Išsirinkite bet kokį.

— Aš neturiu pinigų.

Tardytojas gavo pats paskirti advokatą — ir tie formalumai atėmė laiko.

Į pavakarę Komeljo liepė atvesti jaunąjį Antuaną, bet tasai nieko daugiau nepasakė jam, negu Lapuentui, nesėkmingai jį kvotusiam kelias valandas.

— Aš nenužudžiau pono Kalaso. Aš nebuvau Valmi krantinėj šeštadienio popietę. Aš nepadėjau valizos Rytų stoties saugojimo kameroje. Tarnautojas meluoja arba apsirinka.

Jo motina su gumulėlin suspausta nosine visą tą laiką lūkuriavo Kriminalinės paieškos koridoriuje. Su ja nuėjo pasikalbėti Lapuentas, paskui Luka. Bet ji atkakliai laukė, kartodama norinti matyti patį komisarą Megre.

Taip dažnai elgiasi paprasti žmoneliai, jie mano, kad neverta nė prasidėti su pavaldiniais ir žūt būt veržiasi pas aukštą viršininką.

Komisaras šiuo metu nebūtų galėjęs jos priimti, jis ką tik išėjo iš Valmi krantinės baro su Žiudeliu ir Djedone Papu.

— Tu užrakinsi ir raktus atneši į Orfevrų krantinę, gerai?— paliepė jis Moersui.

Visi trys perėjo lieptelį ir atsidūrė Žemapo krantinėj. Ekluz-Sen-Marteno gatvė buvo čia pat, ramiame kvartale, kuris už Sen-Lui ligoninės kažkuo panėšėjo į provincijos kampelį. Djedone Papas ėjo be antrankių. Megre buvo nusprendęs, jog jis nemėgins pabėgti — nevyriška einant pirmam leistis į kojas.

Djedone Papas buvo ramus ir orus, sakytum ramus kaip ponia Kalas, ir greičiau atrodė nuliūdęs, negu prislėgtas, ir tas savotiškas liūdesys dvelkė rezignacija.

Kalbėjo jis mažai. Matyt, niekad daug nekalbėdavo. Klausiamas atsakydavo, kas reikia, o kartais ir visai neatsakydavo, tik pažvelgdavo į komisarą melsvom it levandos žiedai akim.

Jis gyveno sename šešių aukštų name, pažiūrėti ištaigingam ir truputį buržujiškam. Jiems įėjus, namsargė pakilusi pasižiūrėjo pro langelį, bet jie nestabtelėjo, užlipo į trečią aukštą, ir Papas savo raktu atrakino duris kairėj.

Jo butas buvo trijų kambarių — valgomasis, kitas kambarys, virtuvė, neskaitant sandėliuko, kuriame Megre nustebęs rado įrengtą vonią. Baldai, kad ir nemodernūs, vis dėlto buvo ne tokie senobiniai, kaip Valmi krantinėj; į akį krito nepaprasta švara.

— Jūs laikot ateinančią tarnaitę?— paklausė Megre.

— Ne.

— Negi pats tvarkotės?

Djedone Papas patenkintas šyptelėjo: jis didžiavosi savo butu.

— Ar namsargė niekad neateina apruošti?

Už virtuvės lango kabėjo spintelė, artipilnė prikrauta produktų.

— Jūs pats ir verdate?

— Visada.

Valgomajam virš komodos Megre pamatė padidintą ponios Kalas fotografiją paauksuotais rėmeliais,— panašių rasi daugely mažų šeimų,— ir šiam butui ji teikė miesčioniškos poros jaukumo.

Prisiminęs, kad Valmi krantinėj nerado nė vienos nuotraukos, Megre paklausė:

— Kaip jūs ją gavot?

— Nufotografavau savo aparatu ir daviau padidinti Sen-Marteno bulvare.

Aparatas buvo komodos stalčiuje. Vonios kambario kampe stalelis buvo apkrautas stiklinėm rėčkelėm ir ryškalų buteliukais.

— Jūs daug fotografuojate?

— Taip. Ypač gamtos vaizdus.

Jis sakė teisybę. Apžiūrinėdamas baldus, Megre rado partiją fotografijų: vis Paryžiaus kampeliai, kaimo vaizdų mažiau. Kanalo ir Senos nuotraukų buvo daug. Kai kuriems vaizdams nufotografuoti jis, matyt, sugaišo gerokai laiko, kol sulaukė efektingo ir, reikia pasakyti, gana nuostabaus apšvietimo.

— Kokiu kostiumu apsivilkęs jūs važiavote pas seserį?

— Žalsvai mėlynu.

Kostiumų — su tuo, kur vilkėjo — jis turėjo tris.

— Tu juos paimsi,— pasakė Megre Žiudeliui.— Ir batelius.

Radęs pintiniam krepšy nešvarių baltinių, pridėjo ir tuos.

Apie kanarėlę, kurią jau pirmiau buvo pastebėjęs, pagalvojo tik išeidamas:

— Gal kas iš pažįstamų sutiktų ją palaikyti?

— Namsargė, manau, mielai sutiks.

Megre paėmė narvelį; prie namsargės būsto stabtelėjo, tačiau belsti jam nereikėjo.

— Ar tik nepasakysit, kad išsivedat?— sušuko ji piktai.

Ji kalbėjo ne apie kanarėlę, o apie savo gyventoją. Atpažino Žiudelį — jis buvo iš jų kvartalo policijos nuovados. Gal atpažino ir Megre. Laikraščius ji skaitė.

— Geresnio už jį žmogaus nėra, o jūs su juo elgiatės kaip su piktadariu!

Namsargė buvo mažutė juodo gymio apsileidusi moteriškė. Jos balsas buvo pašaipus. Ji buvo tiek įtūžusi, kad galėjai tikėtis, jog paleis nagus į darbą.

— Gal sutiktumėt palaikyti kanarėlę?

Jinai plėšte išplėšė narvelį jam iš rankų.

— Pamatysit, ką pasakys gyventojai ir visi mūsų kvartalo žmonės! O jūsų, ponas Djedone, mes ateisim aplankyti į kalėjimą.

Paprastos, tam tikro amžiaus sulaukusios moterėlės dažnai garbina viengungius ir našlius kaip Djedone Papas, kurių tvarkingu gyvenimu negali atsigėrėti. Trims vyrams nutolus, ji tebestovėjo ašarodama ant šaligatvio ir mosavo ranka.

Megre pasakė Žiudeliui:

— Drabužius ir batelius nunešk Moersui. Jis žinos, ką su jais daryti. O namas Valmi krantinėj turi būti ir toliau stebimas.

Šį nurodymą Megre davė šiaip sau, greičiau tik dėl to, kad išvengtų galimų priekaištų. Djedone Papas nuolankiai laukė ant šaligatvio krašto, paskui priderino kojną prie Megre, ir abudu nuėjo palei kanalą, dairydamiesi taksi.

Automobilyje Djedone Papas tylėjo, o Megre irgi nieko neklausinėjo. Prikimšęs savo pypkę, pasiūlė:

— Pypkę rūkot?

— Ne.

— Cigaretę?

— Aš visai nerūkau.

Vieną klausimą jis vis dėlto uždavė, bet, atrodė, neturintį jokio ryšio su Kalaso mirtim.

— Ir negeriat?

— Ne.

Dar viena anomalija. Megre akimis tai tiesiog nesiderino su visa kita. Ponia Kalas — alkoholikė, ir gerti pradėjo seniai, matyt, kai dar Papo nepažinojo.

O juk retas dalykas, kad žmogus, liguistai linkęs į gėrimą, pakęstų šalia savęs blaivų.

Komisaras pažinojo porų, daugmaž panašių kaip ponios Kalas ir Djedone Papo.

Bet, kiek prisimena, tokiais atvejais geria abu.

Sėdėdamas namie už stalo, Megre visa tai nesąmoningai gromulojo, o žmona jį diskretiškai stebėjo. Iš galvos jam nėjo ir daug kitų dalykų.

Tarp kitų, Antuano motina, kurią rado Kriminalinės paieškos koridoriuj ir įsivedė į savo kabinetą. Papą jis jau buvo pavedęs Luka ir paliepęs:

— Pranešk tardytojui Komeljo, kad jis čia, ir jei tas jį norės matyti, palydėk. O jei nenorės, nuvesk į Daboklę.

Papas kuo ramiausiu veidu nuėjo paskui Luka į vieną kabinetą, o Megre nusivedė moteriškę.

— Aš galvą guldau, ponas komisare, kad mano sūnus negalėjo to padaryti. Jis musės, ir tos neužmuštų. Jis stengiasi atrodyti šiurkštus, nes dabar vaikinams tokia mada užėjo. Aš gi jį pažįstu, vaikas jis dar tebėra.

— Aš tikiu jumis, ponia.

— Jei tikit, tai kodėl man jo neatiduodat? Prižadu, kad aš jam nė kojos neleisiu vakarais iškelti iš namų, uždrausiu lakstyti pas moteris. Kai pagalvoju, kad jinai, beveik mano amžiaus, nesigėdija prasidėti su vaikezu, kuriam galėtų būti motina! Jau kiek laiko širdis jautė, kad kažkas nuo manęs slepiama. Kai pamačiau, kad nusipirko briliantino plaukams, kad ėmė dukart per dieną šveisti dantis ir netgi kvepalais šlakstytis, sau viena pagalvojau...

— Jis vienturtis?

— Taip. Ir aš jį taip žiūriu, juk jo tėvas džiova mirė. Aš viską dėl jo dariau, ponas komisare. Jei tik aš galėčiau jį pamatyti, su juo pasikalbėti! Jūs manot, kad man neleis? Kad gali sukliudyti motinai pasimatyti su sūnum?

Megre nebuvo kitos išeities, kaip pasiųsti ją pas Komeljo. Iš jo pusės nelabai gražu, bet kitaip jis negalėjo. Ji vėl gavo laukti ten, aukštai, koridoriuj ant suolo, ir Megre nežinojo, ar tardytojas galų gale ją priėmė.

Moersas grįžo į Orfevrų krantinę truputį prieš šešias ir atidavė Megre raktą, didžiulį, senovinį Valmi krantinės bariuko raktą; jį komisaras nešiojosi kišenėje drauge su Papo buto raktu.

— Žiudelis tau perdavė drabužius, batelius ir baltinius?

— Taip. Jie laboratorijoj. Manau, reikia ieškoti kraujo žymių?

— Ypač šitų. Rytoj rytą gal paėjėsi į jo butą?

— Aš grįšiu ir dirbsiu šį vakarą, tik noriu užkąsti. Manau, jog tai skubu?

Visada skubu. Bevilkinant tardymą, lieka mažiau šviežių pėdsakų, žmonės gauna daugiau laiko apsidrausti.

— Jūs kur nors einat šį vakarą?

— Nežinau. Baigęs dėl visa ko palik raštelį ant mano stalo.

Megre atsistojęs kimšosi pypkę ir atrodė kaip žmogus, nežinąs ko imtis; supratusi iš jo neryžtingo žvilgsnio, kad mielai pasėdėtų fotely, ponia Megre išdrįso pasiūlyti:

— Leistum jau šį vakarą galvai pailsėti. Nebegalvok apie tą savo žmogžudystę. Paskaityk arba, jei nori, nueikim į kiną, ir rytoj rytą, pamatysi, viskas bus aišku kaip ant delno.

Jis šelmiškai žvilgtelėjo į ją.

— Tu nori eit į kiną?

— „Modern" rodo neblogą filmą.

Ponia Megre atnešė jam puodelį kavos, kaip visada; jei Megre rankoj būtų buvusi moneta, jis tikrai būtų mestelėjęs ją — kokia puse nukris — ir sužinojęs, ką veikti šį vakarą.

Ponia Megre jo neskubino, tegul sau pamažiukais gurkšč̃ioja kavą. Jis vaikščiojo po valgomąjį kaip matuodamas, kartkartėm sustojęs spoksodavo į kilimą.

— Ne!— galų gale apsisprendė.

— Tu išeini?

Įsipylęs išgėrė stikliuką slyvinės, apsivilko apsiaustą.

— Vėlai pareisi?

— Nežinau. Gal ne.

Tur būt, dėl to, kad jo ketinimas nebuvo itin svarbus, Megre nepaėmė taksi, o juo labiau nematė reikalo prašyti tarnybinės mašinos iš Orfevrų krantinės. Pėsčias nužingsniavo iki metro, sėdo į požeminį traukinį ir išlipo tik Šato-Landono stotyje.

Kvartale jau buvo prasidėjęs neramus nakties gyvenimas: namai klojo ilgus šešėlius, ant šaligatvių lūkuriavo moterys, žalzgana šviesa liejosi iš barų, kurie panėšėjo į akvariumus.

Už kelių žingsnių nuo Kalasų durų stovįs vyriškis skubiai pribėgo prie sustojusio Megre ir pašvietė kišeniniu žibintuvėliu jam į veidą.

— O, atsiprašau, ponas komisare. Aš jūsų nepažinau tamsoj.

Tai buvo vienas iš Žiudelio agentų.

— Nieko nepastebėjai?

— Nieko. Nors ne visai nieko. Tik nežinau, ar tai jums bus įdomu. Prieš kokią valandą krantinėj pasirodė taksi ir maždaug už penkiasdešimties metrų ėmė lėtinti greitį. Pamažėle, visai pamažėle pravažiavo pro namą, bet sustot nesustojo.

— Matei, kas buvo viduj?

— Moteris. Kai automobilis slinko pro dujų žibintą, aš galėjau konstatuoti, kad ji jauna, pilku apsiaustu, vienplaukė. Pravažiavęs namą, taksi padidino greitį ir pasuko kairėn, į Lui Blano gatvę.

Ar tik ne Liusetė, ponios Kalas duktė, atvažiavo įsitikinti, jog motina dar nepaleista? Kad motina buvo nugabenta į Orfevrų krantinę, sužinojo iš laikraščių, bet daugiau laikraščiai nieko nerašė.

— Manai, ji tave matė?

— Galimas daiktas. Žiudelis man neliepė slėptis. Kad sušilčiau, aš vis pavaikštau ten ir atgal.

Piršosi ir kita hipotezė. Ar Liusetė Kalas neturėjo ketinimo įeiti į namus, jeigu jie nebūtų buvę stebimi? Ir ką ji tokiu atveju būtų norėjusi paimti?

Megre gūžtelėjo pečiais, išsitraukė iš kišenės raktą, pasuko. Ne iškart užčiuopė perjungiklį, mat, šviesos čia dar jam nebuvo tekę degti. Užsižiebė tik viena lemputė, ir Megre gavo ieškoti kito, kad užsidegtų lemputė salėje.

Išeidami Moersas su savo padėjėjais viską buvo sutvarkę, ir kavinukėje kokių permainų nesimatė, tik ugnis buvo užgesusi ir kambarys išvėsęs. Megre pasuko į virtuvę ir išsigandęs pašoko: kažkas tyliai sujudėjo priešais jį. Praėjo kelios sekundės, kol jis susivokė, jog tai katė, kurią neseniai buvo palikęs pas mėsininko pačią.

Gyvulėlis dabar glaustėsi prie jo kojos, ir Megre pasilenkęs paglostė ir sumurmėjo:

— Pasakyk, pro kur tu įlindai?

Megre sunerimo. Virtuvės durys į kiemą — užsklęstos. Ir langas uždarytas. Užlipo į antrą aukštą, užsidegė šviesą ir viską suprato — langas buvo paliktas praviras. Gretimam kieme buvo ratinė skardiniu stogu, ir nuo jo katė, skiūktelėjusi porą metrų, įšoko vidun.

Megre nusileido apačion ir, radęs fajansiniam ąsoty šlakelį pieno, įpylė katei.

— O kas dabar?— garsiai pasakė jis, lyg kreipdamasis į ją.

Ne kaip jiem abiem tuščiuos namuos.

Megre niekad nebūtų pamanęs, kad bare be šeimininko įprastinėj vietoj už bufeto, be klientų galėtų būti taip tuščia ir nyku. Tačiau jis toks atrodo kiekvieną vakarą, kai Kalasas, išleidęs paskutinius lankytojus, suveria langines ir užsuka duris.

Tada jiedu lieka vienu du ir, užgesinę šviesą, eina per virtuvę į antrą aukštą gulti. Nuo konjako, maukais maukiamo per visą dieną, ponia Kalas dažniausiai jau esti atbukusi, it sustingusi.

Ar ji gerdama turėjo slėptis nuo vyro? Ar patenkintas savo popietinėm pramogom jis atlaidžiai žiūrėjo, kad žmona mėgsta patraukti iš butelio?

Megre ūmai toptelėjo mintis, jog apie vieną asmenį jis beveik nieko nežino ir tas asmuo — mirusysis. Nuo pat pradžių visiems jis buvo žmogus, sukapotas į gabalus. Keistas dalykas (komisaras dažnai tą pastebėdavo), žmonės ne taip pat reaguoja,— pavyzdžiui, gailisi ar biaurisi,— matydami šen bei ten rastas kūno dalis ar visą lavoną. Tarytum pirmuoju atveju mirusysis darosi nežinomesnis, beveik juokingas, ir apie jį galima kalbėti su šypsena.

Jis nebuvo matęs Kalaso galvos — jos vis dar nesurado ir, reikia manyti, nebesuras,— nei jo fotografijos.

Jis buvo kilimo valstietis, mažiukas, kresnas. Kasmet važiuodavo pirkti vyno pas Puatje apylinkių vyndarius, nešiojo gan plonos vilnos kostiumus ir popietėm lošdavo biliardą kažkur palei Rytų stotį.

Ar, be savo žmonos, jis turėjo gyvenime moterų? Vieną ar kelias? Ar galėjo nežinoti, kas dedasi jo namuose jam nesant?

Jo kely lemtingai pasimaišė Papas, ir jei Kalasas buvo dar ne visai surambėjęs, tai tikriausiai nuspėjo žmonos ir Papo santykius.

Juodu abu panėšėjo anaiptol ne į meilužių porelę, o į seną porą, kurią riša romus ir gilus jausmas, išaugęs iš tarpusavio supratimo, atlaidumo, iš to ypatingo švelnaus prierai šumo, sutinkamo tik vyresnėse šeimose, kur viens kitam turi daug ką atleisti.

Jei Kalasas tai žinojo, ar susitaikė su ta mintim? Žiūrėjo pro pirštus ar, priešingai, ėdė žmoną?

Kaip jis reaguodavo į jos santykius su kitais, su tokiais, kaip Antuanas, kurie slapčiom naudojosi Alinos Kalas silpnybe? Ar jis ir tai žinojo?

Megre galiausiai pasuko link bufeto ir žiūrėjo į butelius, nežinodamas, kurį imti, pagaliau stvėrė butelį kalvadoso. Kad tik neužmirštų padėti pinigus į kasos stalčių. Katė nuėjo prie krosnies, bet rado ją atšalusią ir nesusirangė miegoti.

Megre suprato ponios Kalas ir Papo santykius. Suprato taip pat Antuaną bei kitus, jos gyvenime atsitiktinius vyriškius.

Vieno dalyko jis nesuprato — tai Kalaso ir jo žmonos. Kaip ir kodėl jiedu susidėjo, paskui vedė, galų gale gyveno kartu tiek metų, netgi užaugino dukterį, kuria, atrodė, nebesidomėjo, lyg jinai jiems būtų buvusi svetima?

Nei fotografijos, kuri nors šį tą nušviestų, nei laiško, žodžiu, nieko, iš ko galima spėti apie buto gyventojų mąstyseną.

Jis išlenkė savo stiklą ir suniuręs prisipylė kitą; paskui su stiklu rankoj nuėjo ir atsisėdo už staliuko, už kurio buvo matęs sėdint ponią Kalas, tarytumei tai būtų buvusi jos nuolatinė vieta.

Jis padaužė pypkę į kulną, prisikimšo, užsidegė, nenuleisdamas akių nuo bufeto, nuo stiklų ir butelių, ir sau vienas pagalvojo, ar tik neras atsakymo į savo klausimą, bent į vieną savo klausimo punktelį.

Apskritai paėmus, iš ko susideda šitie namai? Iš virtuvės, kur nevalgoma, nes Kalasai maitinosi kavinėje, už galinio staliuko, ir iš kambario, kur eidavo miegoti.

O gyveno Kalasas ir jo žmona čia, bare, kuris jiems buvo tas, kas eilinei šeimai yra valgomasis ar bendras kambarys.

Pora, atvykusi į Paryžių, reikia manyti, tuoj pat ar beveik tuoj pat įsikūrė Valmi krantinėj ir iš čia nesitraukė?

Dabar Megre net susidarė įspūdis, jog tai nauja šviesa nušviestų ponios Kalas ir Djedone Papo santykius, ir jis nusišypsojo.

Tai vis dar buvo gana miglotos mintys, ir jis nebūtų įstengęs aiškiai jų išreikšti žodžiais. Ir, be to, tingulys jau keletas valandų laikė jį suėmęs. Ištuštinęs stiklą, nuėjo į būdelę, surinko Daboklės numerį.

— Čia komisaras Megre. Su kuo kalbu? Tai jūs, Žorisai? Kaip laikosi naujoji jūsų klientė? Kalaso pati, anot jūsų. Kaip? Ir ką jūs darėt?

Jis ja skundėsi. Dukart jinai jį šaukusi. Ir abu kartu stengusis priprašyti sargybinį atnešti jai alkoholio, žadėjusi mokėti didžiausius pinigus. O tam nė į galvą, kad ji baisiai kenčia be alkoholio.

— Ne, žinoma...

Juk negalėjo jis patarti Žorisui, kad duotų jai išgerti, neatsižvelgiant į režimo taisykles. Gal jis pats jai nuneš ryt rytą arba duos savo kabinete?

— Būkit malonus, pažiūrėkit popierius, paimtus iš jos. Ten turėtų būti jos asmens liudijimas. Žinau, kad ji nuo Žijeno, tik kaimo nebeprisimenu.

Laukti gavo ilgokai.

— Kaip! Buasankuras, per Sent-Andre. Buasankuras po „b" „ua"? Ačiū, draugužį! Labanakt! Nebūk jai perdaug kietas.

Megre paskambino į Informacijos biurą, pasisakė, kas esąs.

— Gal būtumėt maloni, panele, surastumėt Buasankurą, per Sent-Andre, tarp Montarži ir Žijeno, ir man perskaitytumėt abonentų sąrašą.

— Jūs palauksit?

— Taip.

Ilgai laukti nereikėjo, nes budinti subruzdo, išgirdusi, kad turi talkininkauti garsiajam komisarui Megre.

— Jūs žymitės?

— Taip.
— Aivaras, Šenų kelias, be profesijos.
— Toliau.
— Anselenas Viktoras, mėsininkas. Jo numerio jums nereikia?
— Ne.
— Onore de Buasankuras, Buasankuro pilis.
— Toliau.
— Daktaras Kamiuze.
— Dėl visa ko pasakykit jo numerį.
— 17.
— Toliau?
— Kalasas Roberas, gyvulių pirklys.
— Numeris?
— 21.
— Kalasas Žiuljenas, bakalėjininkas. Numeris 3.
— Daugiau Kalasų nėra?
— Ne. Dar yra Lušezas, be profesijos, Pjedbefas, kalvis, ir Simonenas, grūdų pirklys.
— Malonėkit mane sujungti su pirmuoju Kalasu iš sąrašo, paskui gal su antruoju, gerai?
Jis išgirdo linijos telefonininkes kalbantis, paskui balsas pranešė:
— Sent-Andre klauso.
Paskambino 21 numeriu, ir telefonas ilgai čirškė, kol pagaliau atsiliepė moteriškas balsas.
— Ko jums?
— Čia kalba komisaras Megre iš Paryžiaus Kriminalinės paieškos. Jūs ponia Kalas? Jūsų vyras namie?
Jis sirgo gripu.
— Jūs iš tos pačios Kalasų šeimos, kaip ir Omeras Kalasas?
— Kas jam atsitiko? Kas nors blogo?
— Jūs jį pažįstat?
— Aš, taip sakant, jo nesu mačiusi, mat, aš ne vietinė, aš iš Aukštutinės Luaros, o jis buvo išvykęs, kai mes vedėm.
— Jis jūsų vyrui giminė?
— Pusbrolis. Čia gyvena dar jo brolis Žiuljenas, bakalėjininkas.

— Jūs ką nors daugiau apie jį žinot?

— Apie Omerą? Ne, ir žinot nenoriu.

Matyt, pakabino ragelį, nes kitas balsas paklausė:

— Norit kalbėti su antruoju, ponas komisare?

Atsiliepė greičiau, ir šįkart vyriškas balsas. Tas buvo dar nešnekesnis.

— Puikiausiai girdžiu, ką man sakot. Bet ko gi jums, po teisybei, iš manęs reikia?

— Omeras Kalasas — jūsų brolis?

— Aš turėjau brolį, vardu Omeras.

— Jis miręs?

— Nežinau. Daugiau kaip dvidešimt metų — o gal ir visi dvidešimt penkeri — iš jo nesu gavęs jokios žinios.

— Kažkoks Omeras Kalasas nužudytas Paryžiuje.

— Aš ką tik girdėjau per radiją.

— Gal girdėjot ir jo požymių aprašymą? Panašu į jūsų brolio?

— Po tiek laiko aš nieko negaliu pasakyti.

— Jūs žinojot, kad jis gyvena Paryžiuj?

— Ne.

— Jis vedęs?

Tyla.

— Jo žmoną pažinojot?

— Klausykit, aš neturiu ko jums pasakyti. Kai brolis išvažiavo, man buvo penkiolika. Aš jo daugiau nemačiau. Ir laiško niekad iš jo nesu gavęs. Ir teirautis neketinu. Jei norit ką sužinoti, kreipkitės į metrą Kanonžą.

— Kas jis toks?

— Notaras.

Kai pagaliau jis paskambino notarui Kanonžui, jo žmona šūktelėjo:

— Koks sutapimas! Sakykit, koks sutapimas!

— Kas?

— Kad jūs kaip sykis skambinat. Kaip jūs sužinojot? Mano vyras, išgirdęs naujieną per radiją, ką tik paklausė mane, ar jis turi jums paskambinti, ar pats nuvažiuoti. Galų gale nusprendė važiuoti į Paryžių traukiniu, kuris išėjo aštuonios

dvidešimt dvi. Austerlico stoty jis bus truputį po dvyliktos, tiksliai nežinau.

— Kur jis paprastai apsistoja?

— Nuo seno, kai dar traukinys važiuodavo iki Orse stoties, jis visados apsistoja „Orse" viešbuty.

— Kaip atrodo jūsų vyras?

— Gražus aukštas tvirto sudėjimo vyriškis žilais plaukais. Vilki rudu apsiaustu, rudu kostiumu ir, be portfelio, dar turi kiaulės odos valizą. Aš vis dar sau viena svarstau, kaip jūs pagalvojot apie jį.

Pakabinęs ragelį, Megre nejučiom patenkintas nusišypsojo ir vos „neužsifundijo" paskutinio stiklelio, bet pagalvojo, kad metas į stotį.

Jam beliko tik paskambinti poniai Megre, kad namo pareisiąs vėlai.

VIII skyrius

SENT-ANDRE NOTARAS

Ponia Kanonž nepergyrė savo vyro. Jis iš tiesų buvo gražus, maždaug šešiasdešimties metų ir labiau panėšėjo į *gentelman farmer*[1], negu į provincijos notarą. Megre, stovįs perono gale, prie pat barjero, iš tolo jį pažino; smagiu žingsniu jis ėjo tarp keleivių, pasipylusių iš traukinio, kuris atvažiavo 9.22 valandą, stotingas, kiaulės odos valiza vienoj rankoj ir portfeliu kitoj; ėjo laisvai, nesižvalgydamas, matėsi, joį dažnas svečias šioj stoty ir netgi šiam traukiny.

Aukštas, tvirto sudėjimo, ponas Kanonžas skyrėsi savo itin elegantišku apsirengimu. Jo apsiaustas buvo ne šiaip koks rudas, o reto, Megre nematyto, švelnaus kaštaninio atspalvio ir siūtas gero meistro.

Ponas Kanonžas buvo skaistaus veido, sidabriniais plaukais, ir net prastoje perono šviesoje negalėjai nepastebėti, kad jis

[1] Dvarininkas, verčiąsis žemės ūkiu ir gyvenantis iš savo fermos *(angl.)*.

išsičiustijęs, švariai išsiskutęs ir gal net pasišlakstęs odekolonu.

Iki barjero dar buvo koks penkiasdešimt metrų, bet pono Kanonžo akys kažkodėl nukrypo į Megre, nors laukiančiųjų buvo daugiau. Jis suraukė antakius, lyg žmogus, ne visai pasitikįs savo atmintim. Tikriausiai ir jam komisaras matytas iš laikraščių. Priėjo arčiau, bet šypsotis, tiesti rankos nedrįso.

Megre žingtelėjo prie jo.

— Ponas Kanonžas?

— Taip. Jūs komisaras Megre?

Jis pasistatė ant žemės valizą, paspaudė komisaro ranką.

— Tik nesakykit, kad šiaip sau čia atėjot.

— Ne. Aš skambinau jums vakare. Jūsų žmona man pasakė, kad išvažiavot ir apsistosit „Orse" viešbuty. Dėl viso pikto aš nusprendžiau geriau čia jūsų palaukti.

Vieno dalyko notaras niekaip negalėjo suprasti.

— Jūs skaitėt mano skelbimą?

— Ne.

— Keista! Pirmiausia einam iš čia. Gal palydėsit mane į „Orse" viešbutį?

Jie sėdo į taksi.

— Aš atvažiavau į Paryžių pasimatyti su jumis ir būčiau ryt iš pat ryto jums skambinęs.

Megre neapsiriko. Nuo pono Kanonžo truputėlį dvelkė odekolonu ir brangiu cigaru.

— Jūs pasodinot ponią Kalas į kalėjimą?

— Tardytojas Komeljo pasirašė orderį suimti.

— Tai nepaprasta istorija...

Krantinėmis jie po kelių minučių privažiavo „Orse" viešbutį, ir portje sutiko notarą kaip seną klientą.

— Restoranas, tur būt, jau uždarytas, Alfredai?

— Taip, ponas Kanonžai.

Ponas Kanonžas paaiškino Megre, kuris ir taip gerai žinojo:

— Prieš karą, kai visi traukiniai Paryžius—Orleanas vaikščiojo iki čia, stoties restoranas veikdavo kiaurą naktį. Būdavo labai patogu. Manau, jūs ne per labiausiai norit šnekėtis viešbučio kambary? Gal užeitumėm kur išgert po stiklą vyno?

Jie gerokai pažingsniavo Sen-Žermeno bulvaru, kol rado atdarą alinę.

— Ką jūs gersit, komisare?

— Bokalą alaus.

— Kelneri, man turėsit aukščiausios markės konjako?

Nusiėmę skrybėles ir nusivilkę apsiaustus, susėdo ant suoliuko, ir, kol Megre degėsi pypkę, Kanonžas sidabriniu peiliuku nusipiovė cigaro galą.

— Jūs, manau, niekad nesat buvęs Sent-Andre?

— Ne.

— Ir tolokai nuo plento, ir turistų neturi kuo privilioti. Jei aš teisingai supratau, ką paskelbė radijas šiandien popiet, tai tasai sukapotasis ir iš Sen-Marteno kanalo išgriebtasis yra ne kas kitas, kaip šunsnukis Kalasas?

— Lavono pirštų atspaudai sutampa su tais, kurie aptikti Valmi krantinės bare.

— Kai tik aš perskaičiau tas kelias eilutes laikraščiuose, jog rastas lavonas, iškart pagalvojau apie jį ir vos vos jums nepaskambinau.

— Jūs pažinojot Kalasą?

— Kadaise. Geriau pažinojau tą, kuri vėliau tapo jo žmona. Į jūsų sveikatą! Aš pats sau vienas dabar svarstau, nuo ko pradėti, nes istorija daug painesnė, negu manot. Alina Kalas jums neužsiminė apie mane?

— Ne.

— Jūs tikit ją dalyvavus vyro nužudyme?

— Nežinau. Tardytojas tuo įsitikinęs.

— Ką ji sako?

— Nieko.

— Prisipažino?

— Ne. Tyli, ir tiek.

— Man atrodo, komisare, kad kito tokio žmogaus, kaip toji keistuolė, aš gyvenime nebuvau sutikęs. Nors mūsų kaimuose, užtikrinu, pasitaiko visokiausių reiškinių.

Jis, matyt, buvo pratęs, kad jo klausytųsi, ir pats mėgo klausytis savo balso, laikydamas cigarą išpuoselėtais pirštais — gestas jam itin tinkantis ir leidžiantis pasipuikuoti auksiniu žiedu su antspaudėliu.

— Aš pradėsiu nuo pat pradžių. Jūs, žinoma, nesat niekad girdėjęs apie Onore de Buasankurą?

Komisaras papurtė galvą.

— Jis mūsų apylinkių turtuolis, teisingiau pasakius, dar prieš mėnesį buvo turtuolis. Be Buasankuro pilies, jis turėjo apie penkiolika fermų, kurių plotas siekia apie du tūkstančius hektarų, miško gerą tūkstantį hektarų, du tvenkinius. Jei kilimo esat iš provincijos, įsivaizduojat, kas tai yra.

— Aš gimęs kaime.

Megre ne tik kad buvo gimęs kaime; jo tėvas buvo panašaus dvaro valdytojas.

— Dabar pravartu jums susipažinti su tuo Buasankuru, kas jis buvo per vienas. Ta dingstim aš turiu jums papasakoti apie jo senelį, Sent-Andre notarą. Jis vadinosi ne Buasankuras, o Kristofas Diupre. Dvaro pusininko sūnus pradžioje ėmė prekiauti gyvuliais; būdamas kietas ir suktas, netruko susikrauti turtą. Manau, kad jūs pažįstat tokios rūšies žmonių.

Jo klausydamasis, Megre lyg ir nusikėlė į savo vaikystę, nes jų kaime irgi buvo vienas toksai, kaip Kristofas Diupre, didžiausias apylinkėj turtuolis; jo sūnus dabar senatorius.

— Po kurio laiko Diupre ėmė verstis grūdais, ir tos spekuliacijos jam labai sekėsi. Iš gauto pelno jis nusipirko žemės, pirma fermą, paskui antrą, trečią ir mirė, jau būdamas Buasankuro pilies, jai priklausančių žemių bei miškų savininku, nupirkęs visa tai iš bevaikės našlės. Kristofas turėjo sūnų ir dukrą. Dukrą išleido už kavalerijos karininko, o sūnus Alenas po tėvo mirties ėmė vadintis Diupre de Buasankuru. Diupre jis pats pamažu atsisakė, o kai buvo išrinktas į departamento Tarybą, išgavo dekretą, legalizuojantį jo naująją pavardę.

Tai irgi susišaukė su Megre prisiminimais.

— Tiek apie senąsias kartas. Onore de Buasankurą, Kristofo Diupre anūką, galima laikyti dinastijos pradininku. Jis mirė prieš mėnesį.

Jis buvo vedęs panelę Emili d'Espisak, senos nusigyvenusių apylinkės bajorų šeimos atžalą. Nukritusi nuo arklio, ji mirė ir paliko dar visai mažą dukrytę. Motiną aš gerai pažinojau, žavi moteris, liūdno nelabai gražaus veido. Ji neprieštaraudama pakluso tėvų valiai. Žmonės šneka, jog Bua-

sankuras davęs tėvams milijoną, kaip ir nupirkęs ją. Bet aš, kaip šeimos notaras, galiu pasakyti, jog skaičius smarkiai padidintas, nors, šiaip ar taip, tiesa, kad vedybų sutarties pasirašymo dieną senoji grafienė d'Espisak gavusi stambią sumą.

— Kas per vienas buvo paskutinysis iš Buasankurų?

— Kaip tik apie jį ir noriu dabar papasakoti. Aš esu jo notaras. Metų metais aš pietaudavau pilyje kartą per savaitę ir visad medžiodavau jo žemėse. Taigi jį gerai pažinojau. Visų pirma, jis buvo kreivapėdis ir gal iš dalies dėl to liūdnas ir paniuręs. O tas faktas, kad kiekvienas apylinkėj žinojo jo šeimos istoriją ir kad daugelis pilių jam buvo uždarytos, be abejo, jį dar labiau nutolino nuo žmonių.

Visą gyvenimą jam nedavė ramybės mintis, kad žmonės jį niekina, tyko apvogti, tad nuolat buvo pasiruošęs atremti užpuolimą.

Viename pilies bokštely jis buvo įsirengęs kaip ir darbo kabinetą, kur kiauras dienas tikrindavo sąskaitas, ne tiktai fermerių bei sargų, bet ir menkiausių tiekėjų, ir raudonu rašalu ištaisinėdavo mėsininko ir bakalėjininko atsiųstas sąskaitas. Dažnai užeidavo į virtuvę, kai šeimynykščiai valgydavo, ar kartais jiems nepaduoda į stalą kokių brangių patiekalų.

Manau, jog aš nenusikalstu vadinamos profesinės paslapties išdavimu, juoba kad tą patį jums galėtų papasakoti kiekvienas užkalbintas Sent-Andre gyventojas.

— Ponia Kalas jo duktė?

— Atspėjot.

— O Omeras Kalasas?

— Ketverius metus jis tarnavo pily liokajum. Jo tėvas buvo padienis darbininkas, girtuoklis, nelabai vertinamas.

Tas viskas dėjosi prieš dvidešimt penkerius metus.

Jis mostelėjo pro šalį einančiam kelneriui ir tarė Megre:

— Išgersit su manim taurelę konjako? Kelneri, dvi konjako!

Po valandžiukės, pąsisukęs į komisarą, jis kalbėjo toliau:

— Tai jums, žinoma, negalėjo ateiti į galvą, kai lankėtės Valmi krantinės bistro.

Ne visai taip, ir Megre ne per didžiausiai nustebino išgirstos naujienos.

— Man yra tekę kalbėtis apie Aliną su senuoju daktaru Petreliu, jis, deja, miręs, dabar jo vietoj Kamiuze. Bet Kamiuze jos nepažinojo ir nieko negalės jums pasakyti. O aš, žinot, nemokėsiu mediciniškai apibūdinti jos atvejo.

Dar maža būdama, ji skyrėsi nuo kitų mergaičių, turėjo savy kažko nemalonaus. Su vaikais nežaidė, į mokyklą nėjo, nes tėvas samdė namų mokytoją. Tų mokytojų buvo bene tuzinas — mergaitė jas išėsdavo.

Ar dėl to, kad jos gyvenimas kitoks, negu visų, jinai laikė atsakingu tėvą? Ar, kaip sakė Petrelis, čia buvo kur kas painiau? Nežinau. Atrodo, mergaitės dažniausiai garbina tėvą, kartais net per daug. Mudu su žmona neauginę vaikų, ir aš neturiu patyrimo. Negi gali šitoks garbinimas virsti neapykanta?

Šiaip ar taip, ji, rodos, mokėjo įvaryti Buasankurą į neviltį: dvylikos metų ją užklupo bemėginančią padegti pilį.

Visą laiką ugnis buvo Alinos manija, ir ją reikėjo labai žiūrėti.

Paskui pasisuko tasai Omeras, penkeriais ar šešeriais metais už ją vyresnis. Jis tada buvo, kaip kaimiečiai sako, gražus bernas, vyras iš stuomens ir liemens, už šeimininko nugaros geras akiplėša.

— Jūs matėt, kas tarp jų dėjosi?— paklausė Megre, blausiom akim dairydamasis po beveik tuščią alinę, kur kelneriai laukė išeinant paskutinių klientų.

— Tada — ne. Apie tai kalbėjomės vėliau su tuo pačiu Petreliu. Anot jo, Alina, matyt, pradėjusi domėtis Omeru, būdama vos trylikos ar keturiolikos metų. Tai pasitaiką tarp tokio amžiaus mergaičių, bet paprastai potraukis liekąs neaiškus, daugiau ar mažiau platoniškas.

Ar jai buvę kitaip? Ar Kalasas, nežinąs skrupulų, pasirodęs ciniškesnis už kitus tokiu atveju?

Šiaip ar taip, Petrelis įsitikinęs, kad ilgą laiką jų ryšiai buvę dviprasmiški. Anot jo, daugiausia ar tik ne dėl to, kad Alina niekinusi tėvą ir stengusis jį įskaudinti?

Galimas daiktas. Čia nę mano sritis. Pasakoju šias smulkmenas, kad visa kita lengviau suprastumėt.

Vieną dieną — tada ji dar neturėjo septyniolikos metų — slapčia nuėjusi pas gydytoją pasiprašė apžiūrima, ir tas patvirtino, kad ji nėščia.

— Kaip ji priėmė tą naujieną?— paklausė Megre.

— Petrelis man pasakojo, kad ji atšiauriai pažiūrėjusi į jį ir iškošusi pro dantis: *„Juo geriau!"*

Žinokit, kad Kalasas tuo tarpu buvo vedęs mėsininko dukterį, irgi nuo jo pastojusią, ir toji prieš keletą savaičių pagimdžiusi jam kūdikį.

Jis tebetarnavęs liokajum pily, nes jokio kito amato neturėjęs, o žmona gyvenusi pas tėvus.

Vieną sekmadienį kaimą aplėkė žinia, kad Alina de Buasankur ir Omeras Kalasas dingę.

Iš tarnų sužinota, jog praeitą vakarą tarp tėvo ir dukters kilusi dramatiška scena. Daugiau kaip dvi valandas jie karštai ginčijęsi mažajam salone.

Mano žiniomis Buasankuras niekad nė nemėginęs susirasti dukterį. O toji, kiek žinau, niekad jam nerašė.

Pirmoji Kalaso žmona, apsirgusi nervais, dar trejetą metų gyveno; ją rado pasikorusią sode.

Daugumą kėdžių kelneriai buvo sukilnoję ant stalų, o vienas žiūrėjo į juos su dideliu sidabriniu laikrodžiu rankoj.

— Manau, metas eiti, jie nori uždaryti alinę,— pasiūlė Megre.

Kanonžas apmokėjo sąskaitą, ir juodu išėjo. Naktis buvo vėsi, dangus žvaigždėtas, ir valandėlę juodu žingsniavo tylėdami.

— Gal rastumėm kokią atdarą vietelę, išgertumėm dar po vieną?— pasiūlė notaras.

Juodu apėjo, paskendę savo mintyse, gerą dalį Raspai bulvaro, pagaliau aptiko Monparnase mažą užeigėlę, kur degė melsva šviesa ir negarsiai grojo muzika.

— Užeinam?

Prie staliuko juodu nėjo, atsisėdo bare, kur dvi mergos tuskino pasigėrusį storulį.

— To paties?— paklausė Kanonžas, imdamasis iš kišenės naują cigarą.

Kelios poros šoko. Iš salės galo atėjo dvi mergos ir prisėdo jiems iš šalių, bet komisaras davė joms ženklą pasitraukti, ir tos daugiau nelindo.

— Kalasų yra dar Buasankure ir Sent-Andre,— pasakė notaras.

— Žinau. Galvijų pirklys ir bakalėjininkas.

Kanonžas sukikeno.

— Tai būtų gražu, jei gyvulių pirklys savo ruožtu pralobtų ir nupirktų pilį su visom žemėm! Vienas Kalasas yra Omero brolis, kitas — pusbrolis. Yra taip pat sesuo, ištekėjusi už Žijeno žandaro. Kai prieš mėnesį Buasankurui, sėdantis už stalo, išsiliejo kraujas į smegenis, aš aplankiau visus tris, norėdamas sužinoti, ar turi kokių žinių apie Omerą.

— Pala,— pertraukė Megre.— Ar Buasankuras neatėmė iš dukters paveldėjimo teisių?

— Visi žmonės aplinkui buvo įsitikinę, kad atėmė. Susiėję pasvarstydavo, kam atiteks nuosavybė, nes tokiam kaime, kaip mūsų, kiekvienas daugiau ar mažiau priklauso nuo pilies.

— Aš manau, jūs žinojot?

— Ne. Per pastaruosius metus Buasankuras buvo surašęs daug testamentų, kiekvieną vis kitokį, bet niekad man nedavė jų saugoti. Matyt, juos suplėšydavo, nes jokio nerasta.

— Vadinasi, duktė paveldi jo turtus?

— Automatiškai.

— Jūs įdėjot skelbimą laikraščiuose?

— Kaip paprastai tokiais atvejais. Aš negalėjau nurodyti Kalaso pavardės, kadangi nežinojau, ar jie vedę. Mažai kas skaito tokius skelbimus. Ir aš nesitikėjau, kad atsilieps.

Jis išlenkė savo stikliuką konjako ir kažkaip reikšmingai pažiūrėjo į barmeną. Jis, matyt, vieną ar du stikliukus buvo išmetęs dar vagone-restorane, prieš atvykdamas į Paryžių, nes veidas buvo įraudęs, akys blizgėjo.

— To paties, komisare?

Gal būt, Megre irgi gėrė daugiau, negu notaras manė? Atsisakyt neatsisakydavo. Jautėsi gerai, galva buvo aiški. Jam

netgi rodėsi, kad įgavo šeštąjį pojūtį, padedantį įlįsti į kalbamų asmenų kailį.

Ar be notaro pagalbos jis nebūtų pats atkūręs šitos istorijos? Jis jau buvo nebe toli teisybės, tai rodo faktas, kad jam šovė į galvą mintis paskambinti į Sent-Andre.

Jeigu jis ir nebūtų visko atspėjęs, jo nuomonė apie ponią Kalas nelabai daug skirtųsi nuo tos, kurią dabar, kai viską žino, gali susidaryti.

— Ji ėmė gerti,— sumurmėjo Megre. Jam staiga užėjo noras kalbėti.

— Žinau. Aš ją mačiau.

— Kada? Praeitą savaitę?

Jo nujautimas irgi buvo teisingas. Tačiau ponas Kanonžas kalbėti jam nedavė: Sent-Andre jis nepratęs būti pertraukinėjamas.

— Leiskit man viską papasakoti iš eilės, komisare. Neužmirškit, kad aš esu notaras, o notarai — žmonės smulkmeniški.

Jis nusijuokė, ir mergina, sėdinti už jo per dvi kėdes, paklausė:

— Ar aš irgi galiu užsisakyti stikliuką?

— Labai prašom, mažyte, tik malonėkit nesikišti į mūsų kalbą. Tai daug svarbiau, negu jūs manot.

Ir patenkintas atsisuko į Megre.

— Taigi per tris savaites į skelbimą niekas neatsiliepė, jei neskaitysime keleto pamišėlių laiškų. Šiaip ar taip, aš ne per skelbimą susiradau Aliną, o visiškai iš netyčių. Prieš savaitę man atgabeno greituoju transportu iš Paryžiaus medžioklinį šautuvą, atiduotą taisyti. Aš buvau namie, kai jį atnešė, ir pats atidariau šoferiui duris.

— Iš „Zenito" transporto draugijos?

— Jūs ją žinot? Teisingai. Aš pavaišinau jį stiklu vyno, kaip įprasta kaime. Bakalėjininko Kalaso krautuvė kaip tik priešais mano namus, bažnyčios aikštėj. Šoferis, gerdamas vyną, žiūrėjo pro langą, sumurmėjo:

— Kažin ar tasai ne giminė Kalasui, kurs laiko bistro Valmi krantinėj?

— Valmi krantinėj yra Kalaso bistro?

— Toks keistas nedidelis bistro, kur aš iki pereitos savaitės niekad kojos nebuvau įkėlęs. Nusivedė ten mane vienas tabelininkas.

Megre būtų kirtęs lažybų, kad tasai tabelininkas buvo Djedone Papas.

— Nepaklausėt, ar tas tabelininkas rudaplaukis?

— Ne. Aš tik paklausiau, kuo vardu tasai Kalasas. Jis ėmė galvoti, sakėsi lyg ir matęs jo pavardę, užrašytą ant vitrinos. Ar kartais ne Omeras, pakišau aš jam mintį, ir jis patvirtino, jog tikrai Omeras.

Dėl viso ko kitą dieną aš sėdau į traukinį ir išvažiavau į Paryžių.

— Vakariniu traukiniu?

— Ne. Rytiniu.

— Kelintą valandą jūs atvykot į Valmi krantinę?

— Truputį po trijų. Apytamsiam bistro radau moteriškę, kurios iš karto nepažinau. Paklausiau, ar ji ponia Kalas, ir ji patvirtino. Pasiteiravau, kuo ji vardu. Man pasirodė, kad jinai įkaušusi. Ji geria, tiesa?

Jis irgi gėrė, tik kitoniškai, bet ne taip jau mažai, ir jo akys dabar buvo pavandenijusios.

Megre nebūtų galėjęs pasakyti, ar tik jiems naujai nepripylė stiklų; moteris persėdo arčiau ir prisilenkė prie notaro, įsikabinusi jam už parankės.

— Jūsų mergautinė pavardė Alina de Buasankur?— paklausiau.

Ji pažiūrėjo į mane ir nepaneigė. Pamenu, jinai sėdėjo prie krosnies su didele ruda kate sterblėj.

— Ar jūs žinot, kad mirė jūsų tėvas?— kalbinau ją toliau.

Ne, ji pasakė nežinanti, bet nei nustebo, nei susijaudino.

— Man, kaip jo notarui, pavesta rūpintis palikimu. Jūsų tėvas, ponia Kalas, nepaliko testamento, taip kad pilis, žemė ir visas jo turtas atitenka jums.

Ji paklausė, iš kur aš sužinojau jos adresą.

— Iš vieno šoferio, kuris čia buvo iš netyčių užėjęs.

— Ar daugiau niekas nežino?

— Nemanau.

Ji pakilo ir nuėjo į virtuvę.

Nuėjo, žinoma, gurkštelti konjako iš butelio.

— Kai vėl pasirodė, iš veido buvo matyti, kad apsisprendė.

— Aš nenoriu tų pinigų,— pareiškė abejingu balsu.— Manau, turiu teisę atsisakyti palikimo?

— Žinoma, turit, tik...

— Kas „tik"?

— Aš jums patariu gerai apsvarstyti ir lengvabūdiškai nesielgti.

— Aš apsvarsčiau. Aš atsisakau. Manau, kad aš taip pat turiu teisę reikalauti, kad jūs neišduotumėt, kur esu?

Kalbėdama ji viš neramiai žvilgčiojo pro langą, tarytum bijodama, kad kas ims ir pasirodys, pavyzdžiui, vyras. Bent aš taip pamaniau.

Aš įkalbinėjau ją — tokia jau mano pareiga. Kitų Buasankuro įpėdinių nėra.

— Gal aš dar užeisiu,— pasiūliau jai.

— Ne. Neužeikit. Kad Omeras nieku gyvu jūsų čia nepamatytų.

Ir išsigandusi pridūrė:

— Tada bus baigta!

— Ar nemanot, kad jums derėtų pasitarti su vyru?

— Tik ne su juo!

Aš dar bandžiau vesti derybas, paskui, prieš išeidamas, palikau savo vizitinę kortelę ir paprašiau man paskambinti ar parašyti, jeigu artimiausiom savaitėm jos nuomonė pasikeistų. Įėjo klientas, iš pažiūros nuolatinis.

— Rudaplaukis raupuoto veido?

— Rodos, taip.

— Kas toliau?

— Nieko. Ji įsidėjo mano vizitinę kortelę į prijuostės kišenę ir palydėjo mane iki durų.

— Kada tai buvo?

— Praeitą ketvirtadienį.

— Jūs daugiau jos nematėt?

— Ne. Bet mačiau jos vyrą.

— Paryžiuj?

— Savo kontoroj Sent-Andre.

— Kada?

— Šeštadienio rytą. Jis atvažiavo į Sent-Andre penktadienį popiet ar vakare, ir pirmąkart užėjo pas mane penktadienį aštuntą valandą. Aš buvau išėjęs pas daktarą lošti bridžo, ir tarnaitė patarė jam užeiti rytoj.

— Jūs jį pažinot?

— Taip, nors jis smarkiai sustorėjęs. Matyt, nakvojo vietinėj smuklėj ir ten sužinojo apie Buasankuro mirtį. Taip pat, matyt, jam pasakė, kad jo žmona paveldi visą turtą. Įžūlumo jis netruko parodyti: pareiškė turįs teisę kaip vyras priimti palikimą žmonos vardu. Vedybų sutarties jiedu nesudarę, t. y. viskas priklausą bendrai.

— Vadinasi, vienas be kito nieko negali?

— Aš jam taip ir paaiškinau.

— Kaip jums atrodė, ar jis buvo tuo klausimu šnekėjęsis su žmona?

— Ne. Iš pradžių jis net nežinojo, kad ji atsisakė palikimo. Jis greičiausiai manė, kad jinai buvo paėmusi be jo žinios. Smulkiai mudviejų pašnekesio aš jums nepasakosiu, nes per daug užims laiko. Mano galva, jisai rado kur nors besimėtančią mano vizitinę kortelę, apie kurią ponia Kalas, be abejo, užmiršo. Ko gi buvo atėjęs į Valmi krantinę Sent-Andre notaras, jei ne dėl Buasankuro palikimo?

Tik pas mane pamažiukais jam atsiskleidė teisybė. Įtūžęs pareiškė, kad aš dar išgirsiąs apie jį, ir išėjo, trenkęs durimis.

— Ir jūs jo daugiau nematėt?

— Nieko daugiau apie jį negirdėjau. Tai buvo šeštadienio rytą, autobusu jis išvažiavo į Montarži, o iš ten traukiniu į Paryžių.

— Kokiu traukiniu, kaip manot?

— Tikriausiai tuo, kuris atvyksta į Austerlico stotį trečią valandą su minutėm.

Vadinasi, namus pasiekė apie ketvirtą, o gal truputį anksčiau, jei sėdo į taksi.

— Kai aš perskaičiau,— kalbėjo toliau notaras,— kad Sen-Marteno kanale, kaip tik ties Valmi krantine, rasti sukapoto vyriškio gabalai, prisipažįstu, aš sudrebėjau: stulbinantis sutapimas. Kaip aš jums ką tik sakiau, aš vos nešokau jums

skambinti, paskui pagalvojau sau vienas, gal jūs pasijuoksit iš manęs.

Ir tik išgirdęs šiandien popiet per radiją Kalaso pavardę, aš nusprendžiau važiuoti pas jus.

— Galima?— paklausė jį šalimais prisėdusi mergina, rodydama į savo tuščią stikliuką.

— Kodėl gi ne, mažyte. Ką jūs apie tai manot, komisare?

Šito žodžio užteko — mergina kaip mat paleido notaro ranką.

— Aš nesistebiu,— sumurmėjo Megre apsunkusia galva.

— Prisipažinkit, kad jūs nė nesitikėjot išgirsiąs tokią istoriją! Tik kaime pasitaiko panašių reiškinių, ir — prisipažįstu — netgi aš...

Megre jo nebesiklausė. Jis galvojo apie Aliną Kalas, kuri pagaliau jo mintyse pasidarė išbaigtas personažas. Galėjo ją įsivaizduoti netgi mažą.

Taigi tasai personažas jo nestebino. Jam būtų buvę sunku tai paaiškinti žodžiais, ir ypač tokiam žmogui, kaip tardytojas Komeljo; Megre žinojo, kad jis juo rytoj nepatikės.

Komeljo atkirs:

— Šiaip ar taip, jinai jį nužudė meilužio padedama.

Omeras Kalasas mirė, ir, aišku, ne pats nusižudė. Kažkas jam smogė lemiamą smūgį, o paskui sukapojo.

Megre ausyse skamba šaižus Komeljo balsas:

— Ar ne šaltakraujiškai, a? Negi tvirtinsit, kad nužudytas iš pavydo? Ne, Megre. Kartais aš jūsų paklausau, bet šįsyk...

Kanonžas kilstelėjo pilną stikliuką.

— Į jūsų sveikatą!

— Į jūsų.

— Apie ką jūs ką tik galvojot?

— Apie Aliną Kalas.

— Jūs manot, kad ji išbėgo su Omeru, vien norėdama įsiutinti tėvą?

Netgi notarui, išgėręs su juo kelis stikliukus konjako, Megre nesugebėtų išreikšti žodžiais tą, ką tarėsi supratęs. Visų pirma reikėjo pripažinti, kad mergiūkštės išsidarinėjimai Buasankuro pily jau buvo protestas.

Daktaras Petrelis jos atvejį, be abejo, mokėtų geriau nušviesti. Visų pirma — padeginėjimo manija. Paskui lytiniai santykiai su Kalasu. Galiausiai jos pabėgimas su juo, kai tuo tarpu kitos, ja dėtos, būtų pasidariusios abortą.

Gal tai irgi buvo savotiškas iššūkis? Ar biaurėjimasis viskuo?

Megre įsitikinimu (tą savo nuomonę jis mėgindavo įpiršti kitiems žmonėms, pirmoj eilėj turintiems patyrimą), tie, kurie galvotrūkčiais ritasi žemyn, o ypač tie, kurie, pagauti liguisto įniršio, vis smunka ir smunka žemyn, kuriems malonu teršti savo vardą,— tie beveik visada yra idealistai.

Bergždžios pastangos. Komeljo jam atkirstų:

— Geriau sakykit, kad jinai visą savo gyvenimą buvo ydų maišas.

Valmi krantinėj ėmė gerti. Tai derinosi su visa kita. Ir dar vienas dalykas — ji niekada nebandė ištrūkti iš bistro aplinkos, pasiliko joje, augte įaugo į ją.

Jis tarėsi suprantąs ir Omerą, įgyvendinusį kaimo berno svajonę: beliokajaujant ar bevežikaujant susidėti pinigo ir atidaryti Paryžiuje bistro.

Paryžiuje jam prasidėjo tingios dienos: visas jo darbas buvo pastovėti už bufeto, nusileisti į rūsį, vieną ar dukart metuose nuvažiuoti į Puatu apylinkes vyno, popietėm palošti belotę[1] ar biliardą alinėj prie Rytų stoties.

Megre nespėjo pasiteirauti apie jo privatų gyvenimą. Davė sau žodį tą padaryti artimiausiomis dienomis, kad ir savo paties malonumui. Buvo įsitikinęs, kad, be aistros biliardui, Omeras mėgdavo ciniškai pažaisti su kvartalo tarnaitėmis ir darbininkėmis.

Ar jis vylėsi Buasankuro palikimo? Sunku patikėti, nes tikriausiai manė kaip ir visi žmonės, jog tėvas atėmė iš dukters paveldėjimo teisę.

Tik notaro vizitinė kortelė davė jam viltį.

— Visokių įpėdinių aš esu matęs, bet vieno dalyko aš niekaip nesuprantu,— kalbėjo Kanonžas,— man tiesiog netelpa galvoj, kaip ji galėjo atsisakyti palikimo, kuris nukrito lyg iš dangaus.

---

[1] Lošimas kortomis.

Komisarui, priešingai, tai atrodė natūralu. Tokioj būsenoj, kaip kad ji buvo, ką jai duotų pinigai? Negi ji būtų persikėlusi su Omeru į Buasankuro pilį? Negi jiedu būtų pradėję naują gyvenimą Paryžiuje ar kur kitur, pavyzdžiui, Žydrajam krante, mėgdžiodami stambius turtuolius?

Jau geriau jai likti savo kampe, į kurį ji, taip sakant, įsilindo lyg gyvulėlis į savo urvą.

Čia slinko jos dienos, panašios viena į kitą, su konjaku, karts nuo karto maukiamu iš butelio už virtuvės durų, ir Djedone Papu, aplankančiu ją kas mielą popietę.

Prie Djedone Papo ji irgi priprato, gal ne priprato, o prisirišo, nes jis viską žinojo ir jinai jo nesigėdijo; jiedu galėdavo sėdėti šalia viens kito prie krosnies ir tylėti.

— Jūs manot, kad jinai jį nužudė?

— Ne, nemanau.

— Tai jos meilužis?

— Gal būt.

Muzikantai dėliojosi savo instrumentus, ir čia tuoj pat ruošėsi uždaryti alinę. Išėję juodu patraukė Sen-Žermen-de-Pre keliu.

— Jūs toli gyvenat?

— Rišar-Lenuaro bulvare.

— Aš jus galiuką palydėsiu. Kodėl jos meilužis nužudė Omerą? Negi jis tikėjosi palenkti ją, kad priimtų palikimą?

Abudu ėjo nelabai tvirtai, bet taip smagu buvo matuoti Paryžiaus gatves, kuriomis tik retkarčiais pravažiuodavo koks taksi.

— Nemanau.

Su Komeljo rytoj reikės kalbėti kitu tonu, nes Megre pats suvokė, jog jo balsas kažkoks sentimentalus.

— Kodėl jisai jį nužudė?

— Kaip jūs manot, kas visų pirmiausia rūpėjo Omerui, sugrįžus iš Sent-Andre?

— Nežinau. Manau, kad jis buvo įtūžęs ir liepė žmonai priimti pinigus.

Megre atminty šmėstelėjo vaizdas: buteliukas rašalo ir biuvaras su keliais balto popieriaus lapais miegamajam ant stalo.

— Sprendžiant iš jo būdo, jis taip galėjo pasielgti?

— Puikiausiai.

— Leiskime, kad Omeras norėjo ją verste priversti pasirašyti popierių, o jinai priešinosi.

— Tada jis šoko ją kulti. Aš pažįstu mūsų kaimiečius.

— Jis ją periodiškai mušdavo.

— Aš pradedu suprasti, kur jūs lenkiat.

— Grįžęs jis nė nemano keisti taktikos. Buvo šeštadienio popietė, apie ketvirtą valandą. Jis užsivaro Aliną į kambarį, liepia jai pasirašyti, grasina, puola mušti.

— Ir ateina jos meilužis?

— Toks aiškinimas labai panašus į tiesą. Djedone Papas namus pažįsta. Išgirdęs triukšmą antram aukšte, pereina virtuvę ir užlipęs puola gelbėti Alinos.

— Ir nudobia vyrą!— komiškai užbaigia notaras.

— Nudobia tyčia ar netyčia, smogdamas kažkokiu įrankiu į galvą.

— O po to sukapoja į gabalus.

Kanonžas linksmai nusiteikęs, juokiasi iš to.

— Tai gražiausia!— šūkteli jis.— Gražiausia, kad jam šovė mintis sukapoti Omerą į gabalus. Matot, jei jūs būtumėt pažinojęs Omerą...

Grynam ore jis ne prablaivėjo, o priešingai — alkoholis trenkė į galvą.

— Dabar jūs mane galiuką palydėsit?

Juodu apsukui apėjo vieną kartą, paskui kitą.

— Keistas jis žmogus,— atsiduso Megre.

— Kas? Omeras?

— Ne, Papas.

— Be kitko, jis dar vadinasi Papas?

— Ne tik Papas, o Djedone Papas[1].

— Tai gražiausia!

— Romesnio žmogaus už jį aš nesu sutikęs.

— Ir jis, tas romusis, sukapoja Omerą į gabalus?

Iš tiesų tik toksai žmogus, kaip jis, vienišas, kantrus, smulkmeniškas, galėjo taip sėkmingai ištrinti visus žmogžudystės pėdsakus. Netgi Moersas su savo vyrais, apsišvarvavę apara-

[1] Pažodžiui: Dievo duotasis popiežius.

tais, nerado Valmi krantinės name nieko, kas įrodytų, jog nusikaltimas buvo įvykdytas čia.

Ar Alina Kalas padėjo viską nuodugniai išvalyti, išnešti baltinius ir daiktus, ant kurių galėtų rasti inkriminuojančių dėmių?

Papas padarė vieną vienintelę klaidą, kurios, deja, sunku jam buvo išvengti: jis nenumatė, kad Megre nustebs neradęs nešvarių baltinių namie ir kreipsis į skalbyklą.

Ko juodu tikėjosi? Kad praeis savaitės, mėnesiai, kol ras kanale dalį Kalaso gabalų, kurių tada nebebus galima atpažinti? Taip ir būtų atsitikę, jei broliai No nebūtų pasikrovę į baržą keliom tonom daugiau skaldos ir jei jinai nebūtų gremžusi kanalo dumblo.

Kažin kur įmetė galvą: į Seną ar į kanalizacijos duobę? Po keleto dienų Megre, gal būt, ir tai sužinos. Buvo įsitikinęs, kad sužinos, bet detalės žadino jam grynai profesinį smalsumą. Užvis labiausiai rūpėjo tų trijų žmonių drama, ir jis manė neapsirinkąs, dėl ko ji kilo.

Jis būtų galvą guldęs, kad, panaikinus nusikaltimo pėdsakus, Alinai ir Papui nušvito viltis pradėti naują gyvenimą, nedaug kuo besiskirianti nuo buvusiojo.

Tam tikrą laiką Papas užeidinėtų, kaip ir pirma, valandą kitą popiet į kavinukę, vis ilgiau joje užsibūtų, o laikui bėgant, kai klientai ir kaimynai primirštų buvusį šeimininką, ir visai ten įsikurtų.

Ar Alina tebebūtų palaikiusi santykius su Antuanu Kristenu ir kitais?

Galimas daiktas. Megre nedrįso leistis į pačią gelmę.

— Na, jau šįsyk sakau labanakt!

— Ar galiu jums rytoj paskambinti į viešbutį? Jūs man būsit reikalingas dėl kai kurių formalumų.

— Kam jums skambinti? Aš ateisiu į jūsų kabinetą devintą valandą.

Žinoma, devintą valandą notaras neatėjo, o ir Megre užmiršo, jog prižadėjo ten būti. Jautėsi ne per smagiausiai ir kaltomis akimis pažvelgė į žmoną, kai toji, pastačiusi ant naktinio stalelio kavą, papurtė jį už peties.

Ji šypsojosi kažkaip ypatingai, motiniškai susigraudinusi.

— Kaip jautiesi?

Jis neatsimena, kad jam kada taip būtų plyšus galva, vadinasi, buvo smarkiai įkaušęs. Girtas Megre retai pareidavo, o skaudžiausia, jog pasigėrė nejučiom. Pamažu, bekilnodamas konjako taurelę po taurelės.

— Ar tu viską atsimeni, ką man šiąnakt pasakojai apie Aliną Kalas?

Geriau nė neatsiminti, nes jautė, kad buvo dar sentimentalesnis.

— Tu atrodei kaip ją įsimylėjęs. Jei aš būčiau pavydi...

Jis nuraudo, ir žmona ėmė jį raminti:

— Aš juokauju. Ar tu visa tai papasakosi Komeljo?

Ką, jis ir apie Komeljo šnekėjo? Iš tiesų jam tas ir belieka daryti. Tik kalbės, aišku, ne tokiais žodžiais!

— Kas naujo, Lapuentai?

— Nieko, patrone.

— Gal tu galėtum įdėti skelbimą į vakarinius laikraščius, kad vaikinas, kažkieno paprašytas nunešti valizą į Rytų stoties saugojimo kamerą, atvyktų į policiją?

— Vadinas, ne Antuanas?

— Esu tuo įsitikinęs. Papas jokiu būdu nebūtų pavedęs šitokio uždavinio namiškiui.

— Tarnautojas tvirtina, kad...

— Matė vaikiną, maždaug Antuano amžiaus, apsivilkusį odine striuke. Pagal šį aprašymą kvartale tokių — devynios galybės.

— Jūs turit įrodymų, kad žmogžudystė — Papo darbas?

— Jis pats prisipažins.

— Jūs juos tardysite?

— Manau, kad Komeljo pareikš norą apkepurėti tyrimą, jau kone baigtą.

Tai eis lengvai. Nebereikės uždavinėti klausimų ant nuomonės, kibs nekibs, kaip sakoma jų įstaigoj. Megre, beje, svarstė sau vienas, ar ne jo priedermė priremti Aliną Kalas ir Djedone Papą prie sienos. Ir vienas, ir antras ginsis iš paskutiniųjų, iki tol, kol matys, kad nebėr kaip tylėti.

Apie valandą jis išsėdėjo aukštai, tardytojo kabinete, iš kur paskambino notarui Kanonžui. Skambutis jį, matyt, pažadino iš miegų.

— Kas čia?— šūktelėjo jis taip juokingai, jog Megre nusišypsojo.

— Komisaras Megre.

— Kelinta dabar valanda?

— Pusė vienuoliktos. Tardytojas Komeljo, kuris veda tardymą, norėtų, kad jūs kaip galima greičiau užeitumėt į jo kabinetą.

— Pasakykit jam, kad aš tuoj einu. Ar pasiimti Buasankuro popierius?

— Kaip norit.

— Per mane jūs, tur būt, vėlai atsigulėt?

Pats notaras, matyt, atsigulė dar vėliau. Dievai žino, kur jis klaidžiojo, atsiskyręs su Megre, nes Megre išgirdo ragelyje, kaip moteriškas balsas tingiai paklausė:

— Kelinta dabar valanda?

Megre nusileido į savo kabinetą. Lapuentas pasiteiravo:

— Jis juos tardys?

— Taip.

— Pradės nuo moters?

— Aš jam patariau pradėti nuo Papo.

— Jis lengviau išdės teisybę?

— Taip. Ypač jeigu jis, kaip aš manau, užmušė Kalasą.

— Jūs išeinat?

— Turiu pasiteirauti vieno dalyko L'Otel-Dje ligoninėje.

Teisingiau — pasitikslinti vienos smulkmenos. Liusetė Kalas dalyvavo prie operacijos, ir Megre gavo palaukti, kol baigsis.

— Dabar jūs žinote iš laikraščių, kad jūsų tėvas mirė, o motina suimta.

— Kažko panašaus buvo galima tikėtis.

— Paskutinį kartą buvot nuvykus pas motiną prašyti pinigų?

— Ne.

— Tai ko?

— Pranešiau jai, kad išteku už profesoriaus Lavo, kai tik jis gaus išsiskyrimą. Jis gali užsimanyti susipažinti su mano tėvais, ir man būtų maloniau, jei ji atrodytų žmoniškai.

— Jūs nežinot, kad Buasankuras mirė?

— Kas jis toks?— nusistebėjo tikrai nuoširdžiai.

— Jūsų senelis.

Ir abejingu balsu, lyg pranešdamas nesvarbią naujieną, pridūrė:

— Jūsų motina, kaltinama žmogžudyste, paveldi pilį, aštuoniolika fermų ir nežinau kiek milijonų.

— Jūs tikrai žinot?

— Jūs galėsit susitikti su notaru Kanonžu, kuris apsistojo „Orse" viešbuty. Jam pavesta rūpintis palikimu.

— Jis ten bus visą dieną?

— Manau.

Ji nė nepasiteiravo, kas bus jos motinai, ir Megre išėjo traukydamas pečiais.

Pusryčiaut Megre visai nesinorėjo, bet du stiklai alaus labai pataisė sveikatą. Visą popietę jis sėdėjo užsidaręs savo kabinete. Pasidėjo priešais save Valmi krantinės bistro ir Papo buto raktus ir, rodės, pajuto piktdžiugišką malonumą pasinerti į administracinį darbą, kuriuo šiaipjau baisėdavosi.

Telefonui suskambus, jis stverte stverdavo ragelį,— anksčiau to nedarydavo,— bet tik po penkių, pakėlęs ragelį, pažino Komeljo balsą.

— Megre?

— Taip.

Tardytojo balsas virpėjo iš džiaugsmo, sunkiai besutūrimo:

— Aš visai pagrįstai liepiau juos suimti.

— Visus tris?

— Ne. Jaunąjį Antuaną ką tik paleidau.

— O tuodu prisipažino?

— Taip.

— Viską?

— Viską, kaip *mes* manėme. Man šovė gera mintis pradėti pirma tardyti vyrą; kai aš jam smulkiai nupasakojau, kaip kas dėjosi, jis nepaneigė.

— O moteris?

— Papas pakartojo savo prisipažinimus jos akivaizdoje, ir jai buvo neįmanoma jų nuginčyti.

— Ji nieko daugiau nepasakė?

— Tik paklausė, išeidama iš mano kabineto, ar jūs neužmiršot jos katės.

— Ir ką jūs atsakėt?

— Kad jūs ir be to turėjot ką veikti.

Tų žodžių Megre negalės dovanoti tardytojui Komeljo visą gyvenimą.

MEGRE
IR ŽMOGUS ANT SUOLO

I skyrius

GELTONI PUSBAČIAI

Megre lengvai įsiminė datą dėl to, kad spalio devynioliktoji — jo svainės gimimo diena. Taip pat negalėjo jam neįstrigti galvon, jog buvo pirmadienis: mat, Orfevrų krantinėj laikomasi nuomonės, kad pirmadienį žmogžudysčių beveik nepasitaiko. Ir pagaliau tądien, kai ėmėsi tirti dalyką, padvelkė žiema.

Visą sekmadienį dulkė šaltas lietus, stogai ir grindinys žvilgėjo juodai, o gelsvas rūkas, rodės, skverbte skverbės pro langų plyšius.

— Mano manymu, reikėtų langus užtaisyti,— tarė ponia Megre.

Kas rudenį (bus ar tik ne penkeri metai) Megre sakosi tai padarysiąs kitą sekmadienį.

— Gal tu apsivilktum storąjį apsiaustą?

— Kur jis yra?

— Einu atnešiu.

Pusę devynių dar reikėjo deginti kambariuos šviesą, o Megre apsiaustas trenkė naftalinu.

Dieną lietus lyg ir paliovė, tačiau gatvės tebebuvo šlapios ir, žmonėms betapnojant, virto purvyne. Paskui, apie ketvirtą valandą popiet, prieš sutemstant, toks pat gelsvas rūkas, kaip ir rytą, apgaubė Paryžių, ir kažkokia murkšlina atrodė žibintų ir vitrinų šviesa.

Nei Luka, nei Žanvje, nei mažiuko Lapuento nebuvo kabinete, kai sučirškė telefonas. Atsiliepė Santoni, korsikietis, nau-

jokas operatyvinėje grupėje, dešimtį metų sekęs lošimo namus, po to dirbęs Dorovės reikalų policijoje.

— Skambina inspektorius Neve iš III-ojo rajono, patrone. Sakosi norįs su jumis kalbėti. Atrodo, turi svarbų reikalą.

Megre stvėrė ragelį:

— Klausau, drauguži.

— Aš jums skambinu iš bistro Sen-Marteno bulvare. Aptiktas peiliu nudurtas tipas.

— Pačiam bulvare?

— Ne. Ne visai. Vienam akligatvy.

Neve, senas vilkas, tučtuojau atspėjo, ką pagalvojo Megre. Piautynės, ir dar tirštai apgyventam kvartale, retai pasirodo įdomios. Dažniausiai peilių griebiasi susikivirčiję girtuokliai. Arba banditai, ispanai ar šiaurės afrikiečiai, tarpusavio sąskaitoms suvesti.

Užtat Neve pasiskubino pridurti:

— Reikalas man atrodo keistas. Gal geriau būtų, kad jūs pats atvyktumėt. Tarp didžiosios juvelyrinės parduotuvės ir dirbtinių gėlių krautuvėlės.

— Einu.

Komisaras pirmąkart su savim pasiėmė Santoni, ir juodam Kriminalinės paieškos automobiliuke jam kone darėsi bloga nuo prisikvėpinusio inspektoriaus. Mažiukas Santoni avi aukštesniais kulnais pusbačiais. Plaukai sutepti briliantinu, ant bevardžio piršto — žiedas su didele geltono deimanto (matyt, netikro) akim.

Gatvių tamsoje juodavo praeivių siluetai, šlepsėjo kojos per purvynę. Sen-Marteno bulvaro šaligatvy būriavosi apie trisdešimt žmonių, du policininkai su pelerinomis neprileido jų artyn. Neve, laukiąs komisaro, atidarė automobilio dureles.

— Aš paprašiau gydytoją pasilikti, iki jūs atvyksite.

Tokiu metu šitoj žmoningoj Didžiųjų bulvarų dalyj — itin gyvas judėjimas. Didelis šviečiantis laikrodis viršum juvelyrinės parduotuvės rodė dvidešimt minučių šeštos. O dirbtinių gėlių krautuvėlės vitrina, vos vos apšviesta, buvo taip išblukusi ir pridulkėjusi, jog nenorom kilo mintis, ar čia kas beužsuka.

Tarp tų dviejų parduotuvių buvo gan siauras akligatvis, šiaip vargiai pastebimas. Tiesiog praėjimas, tamsus, be šviesos, į kokį nors kiemą, kaip kad šiam kvartale dažnai pasitaiko.

Neve skynė kelią komisarui Megre. Už trijų keturių metrų akligatvio tamsoj stovėjo keletas vyrų ir laukė. Du iš jų turėjo kišeninius žibintuvėlius. Jų veidus tik iš arti priėjęs galėjai pažinti.

Čia buvo dar šalčiau, drėgniau, negu bulvare. Amžinas skersvėjis. Kažkoks šunelis, varomas nenuvaromas, glaustėsi tarp kojų.

Ant žemės, priešais varvančią sieną, tįsojo vyriškis, vieną ranką pagulęs, o kita su pabalusia plaštaka užtvėręs beveik visą kelią.

— Miręs?

Kvartalo gydytojas linktelėjo galvą:

— Ir, atrodo, staigiai.

Lyg pabrėždamas šiuos žodžius, vienas žibintuvėlis apvedė ant kūno šviesų ratą, kuriame kraupiai išryškėjo įsmeigtas peilis. Kitas apšvietė pusę profilio, atmerktą akį ir krentant į mūrą nubruožtą skruostą.

— Kas jį aptiko?

Vienas uniformuotas policininkas, tik ir laukęs šio momento, žingtelėjo į priekį; jo veido bruožus vos buvo galima įžiūrėti. Jis buvo jaunas, susijaudinęs.

— Aš, apžygiuodamas savo kvartalą. Turiu įprotį užmesti akį į visus šitokius akligatvius, nes žmonės kiaulystes išdarinėja tamsoje. Žiūriu, kažkas guli ant žemės. Iš pradžių pamaniau, kad girtas.

— Jis jau buvo nebe gyvas?

— Aš manau — taip. Bet dar šiltas.

— Kelintą valandą?

— Be penkiolikos penktą. Aš sušvilpiau kolegai ir tučtuojau paskambinau į nuovadą.

— Aš išklausiau pranešimą ir tučtuojau atsiradau čia,— įsikišo Neve.

Kvartalo komisariatas — už poros žingsnių, Notr-Dam-Nazareto gatvėj.

Neve kalbėjo toliau:

— Kolegą pasiunčiau gydytojo.

— Niekas nieko negirdėjo?

— Kiek žinau — ne.

Tolėliau Megre pastebėjo skliautines duris, pro jų viršų sklido silpna šviesa.

— Kas ten?

— Durys į juvelyrinės parduotuvės kontorą. Beveik nenaudojamos.

Prieš eidamas čia, Megre buvo įspėjęs tapatybės nustatymo skyrių, ir tas atsiuntė specialistus su reikiamom medžiagom ir fotoaparatais. Kaip visi technikai, jie domėjosi tik savo darbu, nieko neklausinėjo, rūpinosi, kaip reikės dirbti tokioj siauroj rankovėj.

— O kas yra gale kiemo?— pasiteiravo Megre.

— Nieko. Mūrai. Vienintelės durys, seniai užkaltos, jungia su Mesle gatvės namu.

Vyriškis, aišku, nudurtas iš užpakalio, kai buvo paėjėjęs kokį dešimt žingsnių akligatviu. Kažkas jį tyliai sekė, o praeiviai, srautu tekantys per bulvarą, ničnieko nepastebėjo.

— Iš jo kišenės aš ištraukiau piniginę.

Neve ją padavė komisarui. Vienas vyrukas iš tapatybės nustatymo skyriaus neprašytas nukreipė į ją lempą, daug stipresnę už inspektoriaus kišeninį žibintuvėlį.

Piniginė buvo kaip piniginė, nei nauja, nei labai sučiurusi, daugmaž geros kokybės. Joje buvo trys tūkstantinės ir kelios šimtinės, taip pat asmens liudijimas, išduotas Lui Ture, sandėlininkui, gyvenančiam Žiuvizi, Tuopų 37. Dar buvo rinkėjo kortelė tuo pat vardu, popieriaus lapelis su pieštuku įrašytais penkiais ar šešiais žodžiais, ir labai sena mažytės mergaitės nuotrauka.

— Galima imtis darbo?

Megre linktelėjo galvą. Tuoj sužybsėjo blicai, pasigirdo spragčiojimai. Siauro akligatvio gale žmonių padaugėjo, ir policininkams sunku buvo juos besulaikyti.

Po to technikai atsargiai ištraukė peilį, įdėjo jį specialion dėžutėn ir galiausiai atvertė kūną. Pamatė keturiasdešimties

penkiasdešimties metų vyriškio veidą, apstulbusį veidą — tiek tebuvo galima apie jį pasakyti.

Žmogelis nesusigaudė, kas jam nutiko. Mirė, nespėjęs susigaudyti. Jo nustebimas buvo toks vaikiškas ir toks netragiškas, jog kažkas tamsoje nervingai sukikeno.

Apsivilkęs buvo švariais padoriais drabužiais. Tamsus kostiumas, bežinis demisezoninis apsiaustas, ant kojų, keistai kreivų, geltoni pusbačiai, taip rėžiantys akį pilką rūškaną dieną.

Jei ne tie pusbačiai, šiaip jis buvo paprastas žmogelis, kurio niekas nepastebėtų nei gatvėj, nei kavinių terasose,— jų itin gausu bulvare. Tačiau jį aptikęs policininkas pareiškė:

— Jis man, atrodo, kažkur matytas.

— Kur?

— Kad nepamenu. Veidas man pažįstamas. Žinot, jis iš tų žmonių, kuriuos sutinki kasdien ir į kuriuos nekreipi dėmesio.

Neve patvirtino:

— Man irgi šitas veidas kažką primena. Gal žmogus dirbo šiam kvartale.

Bet iš to nepaaiškėjo, ko Lui Ture prireikė šiame akligatvy, kuris niekur neveda. Megre atsigręžė į Santoni, mat, tas ilgus metus dirbo Dorovės reikalų policijoje. Kur kur, o jau šitam kvartale iš tiesų netrūksta maniakų, kurie aišku dėl ko ieško nuošalumos. Beveik visi jie policijai žinomi. Tarp jų pasitaiko ir užimančių svarbius postus. Retkarčiais policija juos pričiumpa. Paleisti jie vėl daro savo.

Bet Santoni papurtė galvą:

— Niekad nesu jo matęs.

Tada Megre nusprendė:

— Dirbkit toliau, ponai. Kai baigsit, lavoną tegul nugabena į Teismo medicinos institutą.

O Santoni jis pasakė:

— Važiuojam pasižiūrėti jo šeimynos, jei jis ją turi.

Po kokios valandos pats jis, be abejo, jau nebebūtų važiavęs į Žiuvizi. Bet dabar automobilis buvo jo žinioj. Jį užvis labiausiai intrigavo nepaprastas to žmogelio ir netgi jo profesijos banalumas.

— Į Žiuvizi.

Jie trumpam stabtelėjo prie Italijos vartų: bariuke stačiom išgėrė po bokalą alaus. O paskui leidosi žibintų apšviestu plentu, lenkdami vienas po kito sunkvežimius. Kai, atvažiavę į Žiuvizi, prie stoties ėmė teirautis Tuopų gatvės, penkis žmones gavo klausti to paties, kol sužinojo.

— Ten toliau, sklypų rajone. Žiūrėkit į gatvių lenteles. Visos gatvės pavadintos medžių vardais. Ir visos panašios.

Jie pravažiavo didžiulę skirstymo stotį, kur iešmai tolydžio pervedinėjo vagonų sąstatus iš vieno kelio į kitą. Dvidešimt garvežių rūko, švilpė, pūškavo. Bildėjo susidurdami vagonai. Dešinėj prasidėjo naujas kvartalas su tiesiomis elektros lempučių nužymėtomis gatvėmis. Dygte pridygę namukų, dievaži vienodo dydžio, pastatytų pagal vieną projektą; garsieji medžiai, kurių vardais pavadintos gatvės, dar nespėję užaugti, ne visur iškloti šaligatviai, kai kur matyti juoduojant duobės bei dykvietės, tačiau vienur kitur, atrodė, esama užveistų sodelių: ore plaukė paskutinių jau vystančių gėlių kvapas.

Ąžuolų gatvė... Alyvų gatvė... Bukmedžių gatvė... Su laiku čia gali išaugti kaip ir parkas, jei visi šitie prastai pastatyti, lyg iš kaladėlių sudėlioti namukai išstovės iki tol, kol medžiai suaugs.

Pro virtuvių langus matėsi moterys, taisančios pietus. Gatvės buvo tuščios, kur-ne-kur po krautuvėlę; krautuvėlės irgi naujytėlaitės, matyt, laikomos mėgėjų prekiauti.

— Pabandyk į kairę.

Dešimt minučių jie suko ratu, kol rado ieškomos gatvės pavadinimą mėlynoje lentelėje, o patį namą pravažiavo: mat, 37 numeris ėjo tuoj po 21. Tik apačioje švietė vienas langas. Virtuvės langas. Pro užuolaidą matėsi vidury besisukinėjanti apystambė moteriškė.

— Na, prie reikalo!— atsiduso Megre, vargais negalais lįsdamas iš automobiliuko.

Padaužęs į kulną, iškratė pypkę. Kai ėjo per šaligatvį, užuolaida sujudėjo, ir moteriškas veidas prisiplojo prie stiklo. Neįprasta, kad prie jos namų sustotų automobilis. Megre užkopė trim laipteliais. Durys buvo amerikinės pušies medžio, poliruotos, apkaustytos, su dviem tamsiai mėlyno stiklo langu-

čiais. Megre begraibant skambučio, balsas pro duris paklausė:

— Kas čia?

— Ar ponia Ture čia gyvena?

— Čia.

— Aš norėčiau su jumis pasikalbėti.

Bet ji neskubėjo atidaryti.

— Policija,— pridūrė Megre pusbalsiu.

Pagaliau ji ryžosi nukelti grandinę, atstumti skląstį. Paskui, truputį pravėrusi duris — jos veido matėsi tik siauras rėželis — ji nužvelgė nuo galvos iki kojų du vyriškius, stovinčius ant slenksčio.

— Ko jums?

— Man reikia su jumis pasikalbėti.

— Kur įrodymas, kad jūs iš policijos?

Visa laimė, kad Megre turėjo savo ženklą kišenėj. Dažniausiai jį palikdavo namie. Atkišo jai priešais šviesos spindulį.

— Gerai! Manau, kad tikras.

Ir įleido juos vidun. Siauras koridorius buvo baltai išdažytas, plintai ir durys — poliruoto medžio. Bet jinai įsivedė juos ne į virtuvę, kurią buvo palikusi pravirą, o į kitą kambarį ir pasuko perjungiklį.

Ji buvo beveik tokio pat amžiaus, kaip ir vyras, tik stambesnė už jį, nors pažiūrėti neatrodė storulė. Tvirtai surėsta, stamantri, pilka suknia (prijuostę nesąmoningai tuoj nusirišo) ji negalėjo daryti malonaus įspūdžio.

Kambarys, kur Megre su Santoni įėjo, buvo paprastai apstatytas valgomasis ir, matyt, kartu svetainė, kiekvienas daiktas stovėjo savo vietoj lyg vitrinoje ar baldų parduotuvėje. Nieko nesimėtė: nei pypkės, nei pakelio cigarečių, juo labiau siuvinio, laikraščio, žodžiu, jokio daiktelio, leidžiančio manyti, jog dalį savo gyvenimo namiškiai čia praleidžia. Moteriškė sėstis jų neprašė, tik žiūrėjo jiems į kojas: ar nepripurvins linoleumo.

— Aš jūsų klausau.

— Jūsų vyras vadinasi Lui Ture?

Ji suraukė antakius, stengdamasi įspėti, kokiu reikalu jie čia atėjo, paskui linktelėjo galvą.

— Jis dirba Paryžiuj?

— Vicedirektorium Kaplano ir Zaneno firmoje, Bondi gatvėje.

— Niekad sandėlininku nedirbo?

— Kažkada dirbo.

— Seniai?

— Prieš kelerius metus. Jau tada per jo rankas ėjo visa prekyba.

— Gal turite kokią jo fotografiją?

— Kam?

— Norėčiau įsitikinti...

— Kuo?

Jai vis didėjo įtarimas:

— Ar Lui kas nors atsitiko?

Nesąmoningai ji dirstelėjo į sieninį laikrodį virtuvėje ir, atrodė, mintyse skaičiavo, kur šiuo metu galėtų būti jos vyras.

— Visų pirma aš norėčiau įsitikinti, ar tai tikrai jis.

— Ant bufeto...— pasakė ji.

Ten stovėjo penkios ar šešios fotografijos metaliniuose rėmeliuose, tarp jų viena — mergaitės ir akligatvy nudurtojo vyriškio; jis vilkėjo juodai ir atrodė jaunesnis.

— Nežinot, ar jūsų vyras turėjo priešų?

— Iš kur jau jis ims tuos priešus?

Ji valandėlę paliko juos vienus, nuėjo užsukti dujų: kažką virė ant ugnies.

— Kelintą valandą paprastai jis grįžta po darbo namo?

— Visad tuo pačiu traukiniu, šešios valandos dvidešimt dvi minutės, kuris išvažiuoja iš Liono stoties. Mūsų duktė sėda į sekantį, nes darbą baigia vėliau. Jai patikėtas postas...

— Aš turiu jus paprašyti važiuoti su mumis į Paryžių.

— Lui mirė?

Jinai žiūrėjo į juos iš padilbų, kaip moteris, nepakenčianti melo.

— Sakykit man teisybę.

— Jis nužudytas šiandien popiet.

— Kur taip?

— Vienam Sen-Marteno bulvaro akligatvy.

— Ko jam ten reikėjo?

— Nežinau.

— Kelintą valandą tai atsitiko?

— Truputį po pusės penkių, kiek galima spręsti.

— Pusę penkių jis būna pas Kaplaną. Jūs su juo kalbėjotės?

— Nebuvo kada. Be to, mes nežinojom, kur jis dirba.

— Kas jį nužudė?

— Šitai mes ir stengiamės nustatyti.

— Jis buvo vienas?

Megre trūko kantrybė:

— Ar nemanot, kad laikas būtų jums apsivilkti ir važiuoti su mumis?

— Kur jį padėjot?

— Šiuo metu jis jau turi būti nugabentas į Teismo medicinos institutą.

— Tai lavoninė?

Ką jai atsakyti?

— Kaip man įspėti dukterį?

— Palikit jai raštelį.

Moteriškė svarstė.

— Ne. Užvažiuokim pas mano seserį, aš jai paliksiu raktą. Ji ateis čia ir palauks Monikos. Jūs ją irgi norėsite matyti?

— Būtų gerai.

— Kur jinai turės jūsų ieškoti?

— Mano kabinete, Orfevrų krantinėj. Taip bus operatyviausia. Kiek jai metų?

— Dvidešimt dveji.

— Ar negalit jos įspėti telefonu?

— Visų pirma, telefono mes neturim. Pagaliau ji jau bus kelyje į stotį. Luktelkit manęs.

Ji žengė laiptais, kurie braškėjo ne iš senumo, o dėl to, kad buvo perdaug lengvo medžio. Visas namas atrodė pastatytas iš pigios medžiagos, kuri, be abejo, nespės pasenti.

Megre ir Santoni susižvelgė, girdėdami žingsnius virš galvų. Juodu buvo įsitikinę, kad jinai persivilks juodai, tur būt, ir susišukuos iš naujo. Kai jinai nulipo, juodu vėl dirstelėjo

vienas į kitą: jųdviejų teisybė. Buvo apsirėdžiusi gedulingai ir kvepėjo odekolonu.

— Aš tik užgesinsiu šviesą ir išjungsiu skaitiklį. Gal jūs palauktumėt manęs lauke...

Priėjusi prie automobiliuko, vieną akimirką nesiryžo lipti, lyg būtų bijojusi, ar jai ten atsiras vietos. Kažkas juos stebėjo iš gretimo namo.

— Mano sesuo gyvena už poros gatvių. Šoferis tegu suka į dešinę, paskui antra gatvė į kairę.

Abudu namukai buvo panašūs lyg du vandens lašai. Skyrėsi tik lauko durų langučiais: šitieji buvo geltoni.

— Aš tučtuojau grįšiu.

O išbuvo geras penkiolika minučių. Vėl pasirodė prie automobilio, lydima kitos moteriškės, visiškai į ją panašios, irgi juodais drabužiais.

— Sesuo mus palydės. Susispaudus vietos, manau, užteks. Svainis nueis į mano namus ir palauks dukters. Šiandien jam laisva diena. Jis traukinio kontrolierius.

Megre atsisėdo prie šoferio. Moterys — ant užpakalinės sėdynės (inspektorius Santoni vos beįtilpo), ir buvo girdėti, kaip jos kartkartėm kuždasi lyg per išpažintį.

Teismo medicinos institute prie Austerlico tilto, kur jie atvažiavo, Lui Ture lavonas Megre nurodymu tebebuvo su drabužiais, laikinai paguldytas ant plokštės. Megre pats nudengė veidą, nenuleisdamas akių nuo abiejų moterų, kurias pirmą kartą matė drauge ryškioje šviesoje. Ką tik gatvės prieblandoje jis palaikė jas dvynėmis. O dabar pastebėjo, kad sesuo kokiais trejais ketveriais metais jaunesnė ir palyginti išsilaikiusi patraukli, žinoma, nebe ilgam.

— Tai jis?

Ponia Ture laikė rankoje nosinę, bet verkti neverkė. Sesuo stovėjo į ją įsikibusi, lyg ramindama.

— Taip, čia Lui. Mano brangusis Lui. Šįryt, kai aš jį išleidau, jam nė į galvą neatėjo...

Ir staiga užsiplieskė:

— Kodėl jam neužspaudė akių?

— Dabar jūs galit tą padaryti.

Ponia Ture žvilgtelėjo į seserį, ir jodvi tarytum viena kitos klausė, katra imsis užspausti akis. Užspaudė žmona, ir, reikia pasakyti, gana iškilmingai, sumurmėjusi:

— Vargšas Lui.

Ir tučtuojau jos akys nukrypo į pusbačius, kyšančius iš po drobulės, kuria buvo pridengtas lavonas. Ji suraukė antakius:

— O čia kas gi?

Megre iškart nesuprato.

— Kas jį apavė šitais pusbačiais?

— Mes jį radom taip apsiavusį.

— Negali būti. Lui niekad nenešiojo geltonų pusbačių. Bent jau per tuos dvidešimt šešerius metus, kol gyveno su manim. Žinojo, kad to nebūčiau leidusi. Tu matydavai, Selina?

Selina galvos linktelėjimu patvirtino.

— Būtų gerai, kad jūs įsitikintumėt, ar drabužiai jo. Dėl tapatybės jokių abejonių nėra, tiesa?

— Jokių. Bet pusbačiai ne jo. Aš gi juos pati kasdien valau. Reikia manyti, pažįstu, ar ne? Šįryt jis apsiavė darbiniais juodaisiais dvigubu puspadžiu.

Megre visiškai nutraukė drobulę.

— Apsiaustas jo?

— Taip.

— O kostiumas?

— Irgi jo. Tik kaklaraištis — ne. Tokio ryškaus jis niekad nebūtų ryšėjęs. Kone raudonas.

— Ar jūsų vyras buvo žmogus tvarkingo gyvenimo būdo?

— Kuo kuo, bet šituo nusiskųsti negalėčiau, ir mano sesuo tą patvirtins. Rytą jis sėda ant kampo į autobusą ir važiuoja iki Žiuvizi stoties, o iš ten traukiniu 8.17 į Paryžių. Su juo visada važiuoja mūsų kaimynas ponas Boduenas, jis tarnauja tiesioginių mokesčių valdyboje. Liono stotyje sėda į metro ir išlipa Sen-Marteno sustojimo vietoje.

Teismo medicinos instituto tarnautojas davė ženklą Megre, tas suprato ir nusivedė abi moteris prie stalo, kur buvo sudėlioti nužudytojo kišenėse rasti daiktai.

— Manau, pažįstate šituos daiktus?

Ant stalo gulėjo sidabrinis laikrodis su grandinėle, nosinė be monogramos, praimtas cigarečių pakelis, žiebtuvėlis, raktas ir šalia piniginės dvi melsvo kartono šaknelės.

Į tas šakneles ji tučtuojau atkreipė akį.

— Kino bilietai,— pasakė.

Ir Megre, juos apžiūrėjęs, pareiškė:

— Kronikos kino teatras Bon-Nuvel bulvare. Jei gerai įžiūriu datą — bilietai šiandieniniai.

— Negali būti. Girdi, Selina?

— Man tai atrodo keista,— tarė sesuo solidžiu balsu.

— Gal dirstelėtumėt į piniginės vidų?

Ji pažiūrėjo ir vėl suraukė antakius.

— Šįryt Lui tiek pinigų neturėjo.

— Jūs tikrai žinot?

— Juk aš pati kasdien pažiūriu, ar jis turi pinigų piniginėj. Daugiau vienos tūkstantinės ir dviejų trijų šimtinių niekad nesinešioja.

— O algos negalėjo gauti?

— Dar ne mėnesio galas.

— Vakare grįžęs jis visada žino, kiek išleidęs?

— Jam reikia metro ir rūkalams. Traukiniui turėjo nuolatinį bilietą.

Ji svarstė, dėtis ar ne piniginę į savo rankinuką.

— Jinai, manau, jums bus dar reikalinga?

— Iki naujo įsakymo — taip.

— Aš suvisai nesuprantu, kam pakeisti pusbačiai ir kaklaraištis. Ir kad tuo metu, kai tas atsitiko, jis buvo ne parduotuvėj.

Megre, nesileisdamas į kalbas, padavė jai pasirašyti blankus.

— Jūs grįžtat namo?

— Kada bus galima atsiimti lavoną?

— Greičiausiai po dienos kitos.

— Skrodimą darys?

— Galimas daiktas, kad tardytojas lieps daryti. Tikrai nežinia.

Ji žvilgtelėjo į savo laikrodėlį.

— Po dvidešimt minučių išeina mūsų traukinys,— pasakė seseriai.

Ir kreipėsi į Megre:

— Gal jūs galėtumėt nuvežti mus į stotį?

— Monikos nelauki?

— Ji grįš viena.

Jie gavo apsukti Liono stotį ir matė, kaip du beveik vienodi siluetai kopia akmeniniais laiptais.

— Titnagas!— sumurmėjo Santoni.— Žmogeliui, matyt, gyvenimas nebuvo saldus.

— Šiaip ar taip, su ja — ne.

— Ką jūs manot apie tuos pusbačius? Jei jie būtų nauji, suprastum, jog kaip sykis šiandien pirkti.

— Jis nebūtų drįsęs nusipirkti. Ar negirdėjai, ką ji sakė?

— Nei ryškaus kaklaraiščio.

— Man įdomu, ar duktė panaši į motiną.

Į Orfevrų krantinę tuoj pat nevažiavo, užsuko į alinę papietauti. Megre paskambino žmonai, kad nežinia kada pareisiąs.

Alinėj irgi dvelkė žiema: ant visų vagių prikabinėta šlapių apsiaustų ir skrybėlių, juodi stiklai smarkiai aprasoję.

Kai sustojo prie Kriminalinės paieškos portalo, sargybinis pranešė Megre:

— Jūsų teiravosi jauna mergina. Ji, atrodo, kviesta. Aš ją pasiunčiau į viršų.

— Seniai laukia?

— Apie dvidešimt minučių.

Rūkas virto smulkiu lietum, ir šlapios kojos pėduote nupėdavo amžinai dulkinus didžiuosius laiptus. Daugumas kabinetų buvo tušti. Tik pro vienų kitų durų apačią matėsi šviesa.

— Man likt su jumis?

Megre linktelėjo galvą. Kadangi pradėjo, tegul Santoni toliau su juo tiria žmogžudystę.

Jauna mergina, kurios šviesiai mėlyną skrybėlaitę geriausiai įžiūrėjo, sėdėjo viename prieškambario fotelyje. Šviesos čia, galima sakyti, nebuvo. Kurjeris skaitė vakarinį laikraštį.

— Jūsų teiravosi, patrone.

— Žinau.

Ir kreipėsi į merginą:

— Panelė Ture? Malonėkit į mano kabinetą.

Jis uždegė lempą su žaliu abažūru; šviesa krito kaip tik ant priešinio fotelio, kur ją pasodino, ir Megre pamatė jos užverktas akis.

— Dėdė man pasakė, kad tėvas nebe gyvas.

Megre valandėlę tylėjo. Kaip ir motina, mergina laikė rankoj nosinę, tik sugniaužusi į gumuliuką, ir pirštais maigė, kaip kad Megre mažas mėgo maigyti vašką.

— Aš maniau, kad mama su jumis.

— Ji grįžo į Žiuvizi.

— Kaip jinai?

Ką atsakyti į jos klausimą?

— Jūsų motina labai narsi moteriškė.

Monika, reikia pasakyti, buvo daili. Į motiną visiškai nepanaši, tik tokio pat tvirto sudėjimo. Tai mažiau krito į akis, nes buvo jaunesnė ir ne tokia diržinga. Vilkėjo puikiai pasiūtu kostiumėliu; Megre truputį nusistebėjo, nes tikrai ne pačios siūtas ir juo labiau ne pigių daiktų parduotuvėj pirktas.

— Kas jam nutiko?— galų gale paklausė jinai ir apsiašarojo.

— Jūsų tėvas nudurtas peiliu.

— Kada?

— Šiandien tarp pusės penkių ir be penkiolikos penkios.

— Kaip tai galėjo atsitikti?

Kodėl Megre atrodo, kad jinai ne visiškai nuoširdi? Motina irgi parodė tam tikro kietumo, bet jinai tokio būdo, iš jos šito galėjai tikėtis. Iš esmės kalbant, ponia Ture laikė negarbe duotis nužudomam Sen-Marteno bulvaro akligatvy. Ji rikiavo ne tik savo, bet ir šeimos gyvenimą, ir šitoji mirtis netilpo į jos nužymėtus rėmus. O jau ką kalbėti apie lavoną su geltonais pusbačiais ir kone raudonu kaklaraiščiu!

Monika atrodė veikiau atsargi, bijojo, kad iš jos ko neišgautų, ko nepaklaustų.

— Jūs gerai pažinojot savo tėvą?

— Na... žinoma...

— Jūs jį pažinojot, aišku, tiek, kiek mes visi pažįstam savo tėvus. O aš jūsų klausiu, ar jūs juo pasitikėjot, ar pasipasakodavot jam savo išgyvenimus, mintis...

— Jis buvo geras tėvas.

— Ar buvo laimingas?

— Aš manau.

— Jūs jį kartais sutikdavot Paryžiuj?

— Nesuprantu, ko klausiat. Jūs norit pasakyti — gatvėj?

— Abu dirbot Paryžiuj. Aš jau žinau, kad važinėjot ne tuo pačiu traukiniu.

— Mudviejų darbo valandos nesutapo.

— Jam nesunku būtų buvę paimti jus drauge papusryčiauti.

— Kartais papusryčiaudavom.

— Dažnai?

— Ne. Greičiau retai.

— Jūs užeidavot pas jį į parduotuvę?

Ji patylėjo.

— Ne. Susitikdavom restorane.

— Jūs jam skambindavot?

— Nepamenu, kad būčiau skambinusi.

— Kada jūs paskutinį kartą drauge pusryčiavot?

— Bus jau keli mėnesiai. Prieš atostogas.

— Kokiam kvartale?

— Sevastopolio bulvaro restorane „Elzaso bokalas".

— Jūsų motina žinojo?

— Rodos, kad aš jai sakiau. Gerai nebepamenu.

— Jūsų tėvas buvo linksmo būdo?

— Linksmoko. Bent aš taip manau.

— Geros sveikatos?

— Nesu niekad mačiusi jo sergančio.

— Draugų turėjo?

— Mes lankydavom išimtinai savo tetas ir dėdes.

— Daug jų turi?

— Dvi tetas ir du dėdes.

— Visi gyvena Žiuvizi?

— Taip. Netoli mūsų. Mano dėdė Alberas, tetos Selinos vyras, pranešė apie tėvelio mirtį. Teta Ortansa gyvena tolėliau.

— Abidvi jūsų motinos seserys?

— Taip. Dėdė Žiuljenas, tetos Ortansos vyras, irgi dirba geležinkely.

— Jūs turit mylimąjį, panele Monika?

Ji truputį sumišo.

— Tur būt, dabar ne laikas apie tai kalbėti. Aš turiu pažiūrėti į tėvą?

— Ką norit pasakyti?

— Anot mano dėdės, aš turėsianti atpažinti lavoną.

— Jūsų motina ir teta tai padarė. Bet jeigu pageidaujate...

— Ne. Manau, aš jį pamatysiu namie.

— Dar vienas žodis, panele Monika. Jūs esat kada nors sutikusi savo tėvą Paryžiuje, avintį geltonais pusbačiais?

Ji ne iškart atsakė. Norėdama išlošti laiko, pakartojo:

— Geltonais pusbačiais?

— Šviesiai šviesiai rudais, jei norite. Mano vaikystės laikais, atleiskite už pasakymą, juos vadindavo žąsies kako spalvos.

— Nepamenu.

— Ir niekad nematėt ryšinčio raudonu kaklaraiščiu?

— Ne.

— Seniai buvot kine?

— Vakar popiete.

— Paryžiuj?

— Žiuvizi.

— Aš jūsų ilgiau nebeužlaikau. Jūsų traukinys, manau...

— Išeina po trisdešimt penkių minučių.

Ji pažvelgė į savo laikrodėlį, atsistojo, luktelėjo dar valandžiukę.

— Labanakt,— pagaliau tarė.

— Labanakt, panele. Dėkoju.

Ir Megre, ją išleidęs, uždarė duris.

II skyrius

DIDNOSĖ PANELĖ

Nežinia kodėl Megre užvis labiausiai mėgo Didžiųjų Bulvarų dalį tarp Respublikos aikštės ir Monmartro gatvės. Apskritai paėmus, tai kaip ir jo kvartalas. Čia, į Bon-Nuvel bulvarą, už kelių šimtų metrų nuo akligatvio, kur buvo nužudytas Lui Ture, jis kone kas savaitę eina į kiną su žmona, gražiai susikibę, pėstute: kinas pašonėje. Priešais jį — alinė, kur Megre užsuka pavalgyti raugintų kopūstų.

Toliau, einant link Operos ir Madlenos bažnyčios, bulvarai prašmatnesni, ir oras ten geresnis. Spindis tarp Sen-Marteno vartų ir Respublikos aikštės — tamsėlesnis, ten pasijunti patekęs į pačią gyvenimo tirštumą, ir tokio svaigaus, jog kartais net galvon muša.

Megre išėjo iš namų apie pusę devynių ir mažiau nei per penkiolika minučių, neskubėdamas — rytas buvo pilkas, nebe toks drėgnas, bet šaltesnis, negu vakar,— pasiekė tą Bondi gatvės dalį, kuri siekia Didžiuosius Bulvarus ir sankryžoj sudaro nedidelę aikštę priešais Renesanso teatrą. Šičia, pas Kaplaną ir Zaneną, anot ponios Ture, jos vyras dirbo visą gyvenimą ir dar vakar turėjo dirbti.

Namas nurodytu numeriu buvo senas sukrypęs laužas, didžiosios durys atvertos iki galo ir aplink jas prikabinėta juodų ir baltų lentelių: čiužinių dirbėjas, mašinraščio kursai, plunksnų prekyba (laiptai A, trečios durys kairėje), antstolis, diplomuota masažistė. Namsargė savo būste po arka skirstė laiškus.

— Kaplanas ir Zanenas čia?— paklausė Megre.

— Ateinantį mėnesį bus treji metai, mielasis pone, kai firma užsidarė.

— Jūs jau tada čia buvot?

— Gruodį sukaks dvidešimt šešeri, kai aš čia sargauju.

— Ar jūs pažinojot Lui Ture?

— Kaipgi aš nepažinosiu pono Luil Sakykit, kas jam atsitiko? Jau keturi ar penki mėnesiai čia nebuvo užsukęs.

— Jis mirė.

Ji kaip mat nustojo skirsčiusi laiškus.

— Toks sveikas drūtas vyriškis! Kas jam buvo? Širdis, dievaži, kaip ir mano vyrui...

— Jis nudurtas peiliu, vakar popiete netoli nuo čia.

— Aš dar neskaičiau laikraščio.

Apie žmogžudystę, beje, buvo vos kelios eilutės, kaip apie banalų įvykį.

— Kam galėjo šauti į galvą mintis nužudyti tokį dorą žmogų?

Ji irgi buvo dora moteriškė, mažiukė, guvi.

— Daugiau kaip dvidešimt metų jis keturiskart dienoje praeidavo pro mano būstą ir visad rasdavo man pasakyti meilų žodelį. Kai Kaplanas uždarė savo prekybą, jis vaikščiojo lyg tėvus palaidojęs...

Namsargė nusišluostė akis, išsišnypštė.

— Ar ponas Kaplanas tebėra gyvas?

— Jei norit, aš jums duosiu jo adresą. Jis gyvena prie Majo vartų, Akacijų gatvėj. Irgi doras žmogus, tik ne to paties raugo. O gal ir senasis ponas Kaplanas dar kruta.

— Ką gi jis pardavinėjo?

— Jūs nežinot jo firmos?

Namsargė stebėjosi, kad atsiranda nežinančių Kaplano ir Zaneno firmos. Megre jai pasakė:

— Aš iš policijos. Man reikia žinoti visa, kas siejasi su ponu Ture.

— Mes jį vadindavom ponu Lui. Visi jį taip vadino. Daugumas jo pavardės netgi nežinojo. Jei tamsta luktelėtum valandėlę...

Ir, skirstydama paskutinius laiškus, ji sau po nosim murmėjo:

— Ponas Lui nužudytas! Kas būtų pamanęs, kad jam taip atsitiks? Toks doras žmogus...

Sudėliojusi laiškus į skyrelius, ji užsisiautė ant pečių vilnonę skarą, pristūmė krosnies kaištį.

— Aš jums parodysiu.

Tarpuvartėje paaiškino:

— Jau prieš trejus metus namą baudėsi griauti, jo vietoj statys kino teatrą. Visiems nuomininkams tada atsakė butus, aš pati persikėliau gyventi pas dukterį į Nievrą. Ponas Kapla-

nas dėl to ir savo biznį likvidavo. O gal dar ir dėl to, kad prekyba nelabai ėjo. Jaunasis ponas Kaplanas — ponas Maksas, kaip mes jį vadindavom,— buvo visai kitų pažiūrų, negu tėvas. Čionai, prašom...

Iš tarpuvartės jiedu atsidūrė kieme, kurio gale stūksojo erdvus stikliniu stogu pastatas, panašus į stoties angarą. Ant tinko dar buvo išlikusi viena kita raidė iš užrašo: KAPLANAS IR ZANENAS.

— Zanenų nebebuvo jau tada, prieš dvidešimt šešerius metus, kai aš pradėjau čia sargauti. Tuo metu biznį varė vienas senasis ponas Kaplanas, ir vaikiščiai atsigręžinėdavo į jį gatvėje: iš veido buvo panašus į Tris Karalius.

Durys buvo atlapos. Užraktas išplėštas. Gyvybės — nė ženklo, bet juk prieš kelerius metus tai sudarė dalį Lui Ture pasaulio. Tiksliai apibūdinti, kas tai buvo, šiandien būtų sunkoka. Salė didžiulė, aukštai viršum galvų tasai stiklinis stogas, pusės langučių nebėra, o likusieji sveiki storai apdulkėję. Palei sienas — du galerijų aukštai kaip didelėj parduotuvėj ir žymės kažkada buvusių lentynų.

— Kiekvieną kartą, kai jis užbėgdavo manęs aplankyti...

— Dažnai?

— Gal kas du ar trys mėnesiai, visad su kokiom nors lauktuvėm... Tai va kiekvieną kartą, sakau, ponas Lui užmesdavo čia akį, jautei, kad jam sunku ant širdies. Pakuotojų laikė iki dvidešimt, į pabaigą net daugiau, ir, ruošiantis švenčių sezonui, neretai tekdavo padirbėti lig juodai nakčiai. Ponas Kaplanas pardavinėjo ne tiesiogiai publikai, o provincijos bazarams, kromelninkams, smulkiems prekijams. Prekių turėjo tiek prisivertęs, jog vos buvo kur apsisukti, ir ponas Lui vienintelis žinojo, kur kas padėta. Ko čia tik nebuvo: ir dirbtinių barzdų, ir kartoninių trimitų, ir spalvotų rutulių kalėdinei eglaitei, ir serpantinų karnavalui, ir kaukių, ir suvenyrų iš pajūrio.

— Ponas Lui buvo sandėlininkas?

— Taip. Vilkėjo pilku chalatu. Dešinėj, štai šitam kampe, buvo stiklinė pono Kaplano, sūnaus, kontora, kai tėvas po pirmojo širdies smūgio liovėsi užeidinėjęs į parduotuvę. Jis laikė mašininkę panelę Leonę, o antram aukšte, kamarėlėj,

dirbo senas buhalteris. Niekas nė nenumanė, kas rengiama. Vieną gražią dieną, spalį ar lapkritį, gerai nebepamenu, tik žinau, jog jau buvo šalta, ponas Maksas Kaplanas susišaukė savo darbuotojus ir pareiškė likviduojąs firmą ir radęs pirkėją turimoms prekių atsargoms.

Tuosyk visi buvo įsitikinę, kad namus nugriaus ateinančiais metais, patuštins vietą, kaip jau sakiau, kino teatrui statyti.

Megre kantriai klausė, dairėsi aplink, stengdamasis įsivaizduoti, kaip atrodė tos patalpos firmos klestėjimo laikais.

— Priekinė dalis irgi turės būti nuversta. Visiems nuominikams atsakyti butai. Kai kurie išsikėlė. Kiti laikėsi įsikibę visom keturiom ir, šiaip kalbėsi, ar taip, teisingai darė, nes po senovei tebegyvena. Tik kad namas parduotas, naujieji savininkai atsisako jį remontuoti. Bylinėjasi nežinia kiek laiko. Antstolis kone kas mėnesį čia ir čia. Aš pati du kartus rišausi pundus.

— Ponią Ture jūs pažinojot?

— Akyse nesu jos mačiusi. Ji gyveno priemiesty, Žiuvizi...

— Ten ir tebegyvena.

— Jūs ją buvot sutikęs? Kaip jinai atrodo?

Megre nieko neatsakė, tik susiraukė, ir namsargė suprato:

— Aš taip ir maniau. Nesunku buvo atspėti, kad šeimoj jis nėra laimingas. Jo gyvenimas buvo čia. Aš dažnai sakau, kad jam smūgis buvo užvis skaudžiausias. Ypač kai žmogus jau tokio amžiaus, jog sunku pakeisti gyvenimą.

— Kiek jam buvo metų?

— Keturiasdešimt penkeri ar šešeri.

— Žinot, ką jis paskui veikė?

— Jis niekad su manim apie tai nekalbėdavo. Matyt, ne sykį žmogeliui norėjos gyvam į žemę lįsti. Vieną dieną išbėgu, kaip paprastai, apsipirkti, žiūriu — ogi jis ant suolo besėdįs. Man taip ir perėjo per širdį. Suprantat, argi derama vieta vidury šviesios dienos tokiam žmogui, kaip jis? Aš vos nepriėjau prie jo ir nepasakiau jam to į akis. Paskui pergalvojau, kad jis labai susinepatogintų, ir pasukau į kitą šoną.

— Kuriuo metu tai buvo, parduotuvę uždarius?

Po kiauru stiklo stogu buvo šalčiau, nei kieme, ir namsargė pasiūlė:

— Gal užeitumėt pasišildyti į mano būstą? Kuriuo metu tai buvo, vargiai ar pasakysiu. Dar ne pavasarį, nes medžiai stovėjo pliki. Tikriausiai žiemos gale.

— Kada jūs vėl matėtės su juo matėtės?

— Daug laiko prabėgo po to, buvo vidurys vasaros. Man krito į akis jo pusbačiai žąsies kako spalvos. Ko jūs taip į mane žiūrit?

— Taip sau. Kalbėkit kalbėkit.

— Tas ne jo būdui. Aš jį matydavau tik juodais pusbačiais. Jis įėjo ir padėjo ant stalo paketėlį, baltą, perrištą auksiniu kaspinuku: šokoladas. Atsisėdo ant šitos kėdės. Aš jam užplikiau puodelį kavos, o pati išbėgau nupirkti kalvadoso pusbuteliuko, čia pat, ant kampo, kol jis pasaugos būstą.

— Ką gi jis pasakojo?

— Ogi nieko ypatinga. Jaučiau, kad jam malonu pakvėpuoti parduotuvės oru.

— Jis nieko neužsiminė apie savo naująjį gyvenimą?

— Aš paklausiau, ar jis patenkintas, ir jis man atsakė, jog patenkintas. Šiaip ar taip, jo darbo laikas nebebuvo griežtai nustatytas, nes atsilankė jis rytmetį, apie dešimtą ar vienuoliktą valandą. Kitą sykį atėjo popiete su šviesiu kaklaraiščiu. Aš jį paerzinau, kad jaunintis ėmė. Bet jis neužpyko. Paskui pasiteiravau apie dukterį, matyt jos niekad nebuvau mačiusi, tik jis man buvo rodęs kelių mėnesių mažytės fotografiją. Retai kada vyras taip didžiuojasi sulaukęs vaiko. Jis visiems apie ją šnekėdavo, visad nešiodavosi kišenėse jos nuotraukų.

Jokio dabartinio Monikos atvaizdo prie jo nerasta, tik ta kūdikio nuotraukėlė.

— Tai viskas, ką jūs žinot?

— Iš kur man žinoti? Gyvenu užsidariusi nuo ryto lig vakaro. Kai Kaplano firma likvidavosi ir kirpėjas iš antro aukšto išsikraustė, namai pasidarė lyg apmirę.

— Jūs apie tai jam šnekėjot?

— Taip. Plepėjom apie šį bei tą, apie nuomininkus, kurie viens po kito palieka namus, apie bylas, apie architektus,

retkarčiais čia pasirodančius, užsiėmusius jų garsiojo kino planais, kai tuo tarpu sienos sau pamažėle ŷra.

Ji nebuvo pagiežinga moteriškė. Ir vis dėlto galėjai spėti, kad paskutinė paliks namus.

— Kaip tai atsitiko?— paklausė jinai savo ruožtu.— Jis kentėjo?

Nei ponia Ture, nei Monika neuždavė šito klausimo.

— Daktaras tvirtina, kad ne, kad staiga mirė.

— Kokioj vietoj?

— Už poros žingsnių, Sen-Marteno akligatvy.

— Prie juvelyrinės?

— Taip. Kažkas, matyt, jį sekė, kadangi temo, ir įsmeigė peilį nugaron.

Vakar vakare iš namų ir vėl šįryt Megre skambino į mokslinės policijos laboratoriją. Peilis kaip peilis, paplitusios markės, tokių rasi daugely geležies krautuvių, visiškai naujas ir ant jo neaptikta pirštų atspaudų.

— Vargšas ponas Lui! Jis taip mėgo gyvenimą!

— Ar jis buvo linksmas žmogus?

— Neliūdnas. Nežinau, kaip čia jums pasakius. Su visais lipšnus, visad rasdavo kokį meilų žodelį, dėmesingas. Nesistengė savęs iškelti kitų akyse.

— Moterimis domėjosi?

— Saugok dieve! Nors pagal savo užimamą vietą ir būtų galėjęs jų turėti, kiek širdis nori. Be pono Makso ir seno buhalterio, jis buvo vienintelis vyriškis sandėliuose, o čia pakuotojomis dirbančios moterys — ne per doriausios.

— O gerti negėrė?

— Stiklą vyno kaip visi. Retkarčiais — likerio taurelę po kavos.

— Kur jis pusryčiaudavo?

— Pusryčių metu niekur nesitraukdavo iš sandėlio; valgį atsinešdavo iš namų — kaip kad dabar matau — į vaškytinę susivyniojęs. Pusryčiaudavo stačiomis, ant stalo kampiuko, paskui, prieš imdamasis darbo, išeidavo į kiemą pypkės parūkyti. Tik retkarčiais pasišalindavo, man pasakęs, kad turįs susitikti su dukra. Tai būdavo jau pabaigoje, kai toji, į paneles išaugusi, dirbo kontoroje Rivoli gatvėj. „Kodėl jos čia

neatsivedat, pone Lui? Aš taip norėčiau ją pamatyti."— „Šiom dienom..."— pažadėdavo.

Ir niekad neatsivedė, aš sau viena galvoju: kodėl?

— O su panele Leone nebepalaikot ryšių?

— Kaipgi. Aš ir jos adresą turiu. Ji gyvena su motina. Kontoroj nedirba, atidarė nedidelę krautuvėlę Klinjankuro gatvėj, Monmartre. Gal būt, jinai ką nors daugiau pasakys. Jisai ir ją atlankydavo. Sykį aš jam užsiminiau apie ją, ir jis man papasakojo, jog panelė Leonė prekiauja naujagimių kraiteliais ir vaikiškais drabužėliais. Juokinga.

— Kas čia juokinga?

— Kad ji prekiauja vaikiškais drabužėliais.

Žmonės ėmė užeidinėti pas namsargę laiškų, ir kiekvienas įtariai dėbčiojo į Megre, be abejo, manydamas, kad ir tam rūpi juos išgrūsti lauk.

— Dėkoju. Aš gal dar užsuksiu pas jus.

— Ar jūs nenumanot, kas jį galėjo nudurti?

— Ne,— atsakė Megre atvirai.

— O piniginę pavogė?

— Nei piniginė, nei laikrodis nepavogta.

— Tada, matyt, jį bus palaikę kuo kitu.

Kulniuok, kad geras per visą miestą į Klinjankuro gatvę. Megre įėjo į bariuką paskambinti.

— Kas klauso?

— Žanvje, patrone.

— Nieko nauja?

— Vyrukai išėjo, kaip jūs buvot liepęs.

Tai reiškė, kad penki inspektoriai, pasiskirstę Paryžiaus kvartalus, lanko geležies krautuves. O Santoni buvo pavesta dėl visa ko surinkti žinias apie Moniką Ture. Dabar jis turėtų būti Rivoli gatvėj beslampinėjąs aplink juriskonsultų Žebe ir Bašelje kontorą.

Jei ponios Ture namuose Žiuvizi būtų telefonas, Megre būtų pasiteiravęs, ar jos vyras pastaruosius trejis metus kas rytas vis imdavęsis pusryčius juodoje vaškytinėje.

— Gal pasiųstum automobilį manęs paimti?

— Kur jūs esat?

— Bondi gatvėj. Tegul važiuoja prie Renesanso teatro.

Jis vos nepavedė Žanvje, kuris šiandien laisvas, apklausinėti Sen-Marteno bulvaro prekybininkus. Tai Neve darbo baras, tačiau šiuo atveju, kai leidžiamasi ant laimės, kuo daugiau žmonių, tuo geriau.

To nepadarė tik todėl, kad pačiam kilo noras dar kartą nueiti į tą kvartalą.

— Daugiau jokių nurodymų?

— Įdėk laikraščiuose jo nuotrauką. Tegul jie apie tą įvykį ir toliau rašo, kaip apie banalų dalyką.

— Suprantu. Liepiu šoferiui važiuoti pas jus.

Namsargei užminus kalvadosą — be to, šiandien iš tiesų buvo šalta — Megre išgėrė vieną stiklelį. Paskui, susidėjęs rankas į kišenes, perėjo skersai bulvarą, norėjo dirstelėti į akligatvį, kur buvo nužudytas ponas Lui.

Žinutė apie žmogžudystę taip gražiai praėjo nepastebėta, kad niekas nė nesustodavo pažiūrėti, ar tebėra kraujo ant grindinio.

Megre valandžiukę sustojo prie vienos iš dviejų juvelyrinės parduotuvės vitrinų. Viduje buvo matyti keletas pardavėjų. Itin prabangių papuošalų čia nebuvo. Prie daugelio išdėliotų daiktų užrašas: *Reklama.* Pilna prekių, vestuvinių žiedų, dirbtinių, o gal ir tikrų briliantų, žadintuvų, laikrodžių ir neskoningų sieninių laikrodžių.

Mažas senukas, stebįs Megre iš parduotuvės, matyt, jį palaikė galimu klientu, nes šypsodamasis priėjo prie durų, ketindamas kviesti vidun. Komisaras nutarė pasišalinti ir po kelių minučių sėdo į Kriminalinės paieškos automobilį.

— Klinjankuro gatvė.

Čia ne taip triukšminga, bet vis dar mažų žmonelių kvartalas, ir panelės Leonės krautuvėlė su iškaba *Rausvas kūdikis* buvo tokia nežymi, įsispraudusi tarp mėsinės, prekiaujančios arkliena, ir šoferių restorano, kad tik žinantys ją galėjo rasti.

Pradaręs duris, Megre nustėro, nes žmogysta, išėjusi iš galinio kambarėlio — ten jis matė sėdint senutę fotely su kate sterblėj — tiesiog nesiderino su jo susidarytu Kaplanų mašininkės vaizdu. Kodėl? Nežinia. Jinai tikriausiai avėjo tūbinėm šlepetėm, nes žengė tyliai ir sustingusi lyg vienuolė.

Ji vos vos šypsojosi, ir ne lūpomis, o visu veidu, angeliškai švelniai ir kažkaip blankiai.

Ar ne keista, kad jinai pavarde Leonė? O ar ne keisčiau, kad jos didelė apvalaina nosis kaip senų miegančių liūtų žvėryne?

— Ko jūs pageidautumėt, pone?

Ji vilkėjo juodai. Veidas ir rankos buvo bekraujės kaip ne šios žemės gyventojos. Nuo didžiulės krosnies, kuri stovėjo antram kambary, sklido romios šilumos bangos, prekystalis ir lentynos buvo nukrautos lengvučiais kaip pūkas vilnoniais daikčiukais, bateliais su rausvais ar melsvais kaspinėliais, kepuraitėm, krikšto rūbeliais.

— Komisaras Megre iš Kriminalinės paieškos.

— O!

— Vienas iš jūsų buvusių kolegų, Lui Ture, vakar nužudytas...

Tie žodžiai ją be galo paveikė, tačiau ji nepravirko, nesigriebė nosinės, neperkreipė lūpų. Nuo tokio staigaus smūgio ji stingte sustingo, dievaži širdis jai apmirė krūtinėje. Megre matė, kaip jos lūpos, ir šiaipjau blyškios, pasidarė baltos lyg tie kraiteliai aplinkui.

— Atleiskit, kad aš jums taip stačiokiškai pasakiau...

Ji papurtė galvą, duodama jam suprasti, kad visai ant jo nepyksta. Senoji ponia antram kambary sukrutėjo.

— Mums rūpi surasti žudiką, ir todėl man reikia surinkti visas galimas žinias apie poną Lui...

Vis taip pat be žodžių ji linktelėjo galvą.

— Manau, kad jūs jį gerai pažinojot...

Jos veidas kaip ir nušvito trumpam.

— Kaip tas atsitiko?— galų gale paklausė jinai dusliu balsu.

Maža ji jau turėjo būti negraži ir, be abejo, visad tai žinojo. Ji žvilgtelėjo į galinį kambarį ir tyliai pasakė:

— Gal prisėstumėt?

— Aš manau, kad jūsų motina...

— Prie mamos galim kalbėti. Ji visiškai kurčia. Jai malonu matyti kompaniją.

Megre neišdrįso jai prisipažinti, jog bijo uždusti šiame kambaryje be oro, kur abi moteriškės leidžia savo dienas beveik nejudėdamos.

Sunku pasakyti, kokio amžiaus buvo Leonė. Tikriausiai persiritusi per penkiasdešimt, ir gal net senokai. Jos motina atrodė turinti apie aštuonias dešimtis; ji žiūrėjo į komisarą žvitriomis paukščio akutėmis. Didelę nosį Leonė paveldėjo ne iš jos, o iš tėvo, jo padidinta fotografija kabėjo ant sienos.

— Aš ką tik buvau pas namsargę Bondi gatvėj.

— Ją toji žinia turėjo pritrenkti.

— Taip. Jinai jį labai mylėjo.

— Visi jį mylėjo.

Pasakė ir nukaito.

— Toks geras buvo žmogus!— paskubėjo pridurti.

— Jūs jį dažnai matydavot, tiesa?

— Nepasakyčiau, jog dažnai, bet vieną kitą kartą buvo čia atsilankęs. Jis labai užimtas, o aš gyvenu toli nuo centro.

— Žinojot, ką jis veikia pastaruoju metu?

— Aš jo niekad šito neklausinėdavau. Atrodė, kad jam gerai klojasi. Reikia manyti, pats ėmėsi kokio verslo, nes nustatyto darbo laiko neturėjo.

— Jis niekad jums nesipasakojo, su kuo bendrauja?

— Daugiausia mes kalbėdavomės apie Bondi gatvę, Kaplano prekybos namus, apie poną Maksą, apie prekių apskaitą. Metinė apyvarta buvo didelė, kataloge turėjom daugiau kaip tūkstantį artikulų.

Valandėlę pasvyravusi, ji paklausė:

— Jo žmoną, manau, matėte?

— Taip, vakar vakare.

— Ką ji sako?

— Ji nesuprantanti, kaip jos vyras galėjęs avėti geltonais pusbačiais mirties valandą. Tvirtina, kad žudikas bus jį peravęs.

Panelė Leonė, kaip ir namsargė, taip pat buvo pastebėjusi tuos pusbačius.

— Ne. Jis jais dažnai avėdavo.

— Ar jau tada, kai Bondi gatvėj dirbo?

— Tik po to. Gerokai po to.

— Kaip suprasti „gerokai po to"?

— Gal po metų.

— Jūs nustebot, pamačiusi jį geltonais pusbačiais?

— Taip. Krito į akis, nes šiaip jis rengėsi kukliai.

— Ką jūs pamanėt?

— Kad jis pasikeitė.

— Jis iš tiesų buvo pasikeitęs?

— Buvo ne toks, kaip seniau. Juokaudavo kitaip. Kartais nusikvatodavo.

— O prieš tai nesijuokdavo?

— Juokdavosi, tik ne taip. Kažkas nauja atsirado jo gyvenime.

— Moteris?

Klausimas buvo žiaurus, tačiau būtinas.

— Gal būt.

— Jis jums ką nors pasipasakodavo?

— Ne.

— Jis jums niekada nesimeilino?

Ji gyvai užprotestavo:

— Niekada! Prisiekiu! Esu tikra, kad jis nė minties tokios neturėjo.

Katė, išsirangiusi iš senos moteriškės sterblės, užšoko Megre ant kelių. Duktė buvo bevejanti šalin, bet Megre pasakė:

— Tegul sau būna.

Pypkės užsirūkyti jis nedrįso.

— Reikia manyti, jus visus ištiko skaudus nusivylimas, kai ponas Kaplanas pareiškė uždaręs savo prekybą?

— Taip, naujiena buvo žiauri.

— Ypač Lui Ture?

— Ponas Lui buvo be galo prisirišęs prie Kaplano prekybos namų. Čia susiklostė jo įpročiai. Tik pagalvokit, jis čia stojo dirbti keturiolikos metų kaip pasiuntinukas.

— Iš kur jis kilęs?

— Iš Belvilio. Kiek jis man pasakojo, jo motina likusi našlė ir vieną dieną atvedusi jį pas senąjį poną Kaplaną. Jis dar trumpomis kelnaitėmis nešiojo. Mokyklos jam beveik neteko lankyti.

— Jo motina mirusi?

— Jau senokai.

Kodėl Megre atrodė, kad jinai nuo jo kažką slepia? Kalbėjo nuoširdžiai, žiūrėjo į akis, o vis dėlto buvo justi, lyg norima prasmukti pro kažką patyliukais, kaip kad jos negirdimi žingsniai.

— Aš linkęs manyti, jog jis tik vargais negalais rado naują vietą.

— Kas jums tai sakė?

— Padariau tokią išvadą iš to, ką man papasakojo namsargė.

— Visada sunku, persiritus per keturiasdešimt, gauti darbą, ypač kai neturi kvalifikacijos. Aš pati...

— Jūs ieškojot?

— Tik keletą savaičių.

— O ponas Lui?

— Jis ilgiau ieškojo.

— Jūs taip manot ar tikrai žinot?

— Tikrai žinau.

— Jis atsilankydavo pas jus tuo metu?

— Taip.

— Jūs jam padėdavot?

Dabar jis tuo buvo beveik įsitikinęs. Leonė turėjo santaupų.

— Kodėl jūs man tai sakot?

— Nes tol, kol aš neturėsiu susidaręs tikslios nuomonės, kas jis per žmogus buvo pastaraisiais metais, tol bus maža vilties suimti jo žudiką.

— Teisybę sakot,— sutiko ji pagalvojusi.— Aš jums viską pasakysiu, bet norėčiau, kad tai liktų tarp mūsų. Ypač kad jo žmona nesužinotų. Ji labai riečia nosį.

— Jūs ją pažįstat?

— Jis man sakė. Jo abu svainiai turi geras vietas ir pasistatydino namus.

— Jis irgi turi namą.

— Buvo priverstas statydintis, nes žmona užsimanė. Ji reikalavo apsigyventi Žiuvizi, kaip abi jos seserys.

Panelė Leonė kalbėjo nebe tuo pačiu balsu, buvo justi, kad širdis pritvinkusi kartėlio.

— Jis bijojo savo žmonos?

— Nenorėjo nė vienam užduoti širdies. Kai mes visi netekome vietos,— tai buvo kelios savaitės prieš Kalėdas,— jis sakėsi negalįs gadinti namiškiams metų galo.

— Ir nieko jiems nesakė? Leido manyti, jog tebedirba Bondi gatvėje?

— Tikėjosi susirasiąs naują vietą per keletą dienų, paskui per keletą savaičių. Tik bėda, kad jis turėjo namus.

— Nesuprantu.

— Jis mokėjo už namą kasmetines įmokas, ir aš supratau, kiek tai rimta, jei nustatytu laiku neįneš pinigų.

— Iš ko jis skolinosi?

— Iš pono Senbrono ir manęs.

— Kas tasai ponas Senbronas?

— Buhalteris. Jis niekur nebedirba. Gyvena vienas savo butuke Mežiseri krantinėj.

— Ir turi pinigo?

— Jis labai neturtingas.

— Ir judu abu skolinot pinigų ponui Lui?

— Taip. Kitaip jo namą būtų išvaržę, ir jie būtų atsidūrę gatvėj.

— Kodėl jis nesikreipė į poną Kaplaną?

— Todėl, kad Kaplanas jam nieko nebūtų davęs. Tokio jau jis būdo. Pranešęs apie savo prekybos namų uždarymą, jis įteikė kiekvienam po voką su trijų mėnesių atlyginimu. Ponas Lui nedrįso laikyti tų pinigų prie savęs, nes jo žmona būtų viską sužinojusi.

— Jinai kraustydavo jo piniginę?

— Nežinau. Matyt. Aš laikiau jo pinigus, ir kas mėnesį jis pasiimdavo atlyginimo sumą. Paskui, kai nebeliko...

— Suprantu.

— Jis man grąžino skolą.

— Po kiek laiko?

— Po aštuonių ar devynių mėnesių. Maždaug per metus.

— Jūs ilgai jo nematėt?

— Maždaug nuo vasario iki rugpiūčio.

— Nerimaut nepradėjot?

— Ne. Žinojau, kad grąžins. Net jeigu ir būtų negrąžinęs...

— Jis jums pranešė radęs vietą?

— Pasakė dirbąs.

— Ir jau avėjo geltonais pusbačiais?

— Taip. Retkarčiais vis užeidinėdavo. Ir visad su dovanėle man ir saldumynais mamai.

Gal dėl to senutė žiūrėjo į Megre nusivylusi. Visi, kurie pas jas lankydavosi, turėdavo atnešti jai saldumynų, o Megre atėjo tuščiom rankom. Jis davė sau žodį kitą kartą, jei čia dar kada užsuks, irgi apsirūpinti ledinukais.

— Ar jis niekad neminėjo prie jūsų jokio vardo?

— Kieno vardų?

— Nežinau. Patronų, draugų, bičiulių...

— Ne.

— Neminėjo kokio nors Paryžiaus kvartalo?

— Minėdavo tik Bondi gatvę. Kur buvęs, kur nebuvęs, jis vis ten nueidavęs. Jam skaudu būdavę žiūrėti, kad namas tebestovi nenugriautas. „Dar metus būtumėm galėję pasilikti!"— atsidusdavęs.

Skambtelėjo atidaromos durys, ir Leonė mašinaliai ištempė kaklą pasižiūrėti, kas įėjo. Megre atsistojo.

— Nebenoriu jūsų ilgiau trukdyti.

— Visad būsite mielas svečias.

Šalia prekystalio stovėjo nėščia moteriškė. Megre pasiėmė savo skrybėlę ir nuėjo prie durų.

— Dėkoju jums,— pasakė.

Sėsdamas į automobilį, matė, kaip abi moteriškės žiūri į jį per kraitelių ir baltų bei rausvų vilnonių drabužėlių viršų.

— Kur važiuojam, patrone?

Buvo vienuolikta ryto.

— Sustok prie pirmo bistro.

— Štai jis, šalia parduotuvės.

Iš drovumo nėjo į tą, kad nepamatytų Leonė.

— Pasuk už kampo.

Norėjo paskambinti ponui Kaplanui, susirasti Botene[1] tikslų pono Senbrono adresą Mežiseri krantinėj.

Kadangi pradėjo dieną kalvadosu, ta pačia proga išgėrė antrą stiklelį prie bufeto.

III skyrius

MINKŠTAS KIAUŠINIS

Megre pusryčiavo vienas savo kampe „Dofino" alinėj. Tai šį tą reiškė, juoba kad jokio skubaus darbo neturėjo ir galėjo namie pavalgyti. Kaip paprastai, daugelis Orfevrų krantinės inspektorių gurkšnojo aperityvą ir nulydėjo Megre akimis, kai tas ėjo prie savo staliuko, visad to paties, palei langą, pro kurį matosi Sena.

Inspektoriai, kad ir ne jo skyriaus, be žodžių susižvelgė. Kai Megre toks sunkus žingsnis ir blausokas žvilgsnis, kai jis žmonėms atrodo surūgęs, visi, kas dirba Kriminalinėj paieškoj, žino, ką tai reiškia. O jeigu jis ir teiktųsi šyptelti, pagarbos kitų akyse nenustotų, nes anksčiau ar vėliau baigtis esti viena: vyriškis ar moteriškė prisipažįsta padarę nusikaltimą.

— Veršiena su padažu — gera?

— Žinoma, ponas Megre.

Visai tuo neabejodamas, jis žiūrėjo į oficiantą tokiom akim, lyg būtų žiūrėjęs į žmogų, laikomą kaltu.

— Alaus?

— Pusbutelį raudonojo bordo.

Vien kad paprieštarautų. Jeigu jam būtų pasiūlę vyno, jis būtų paprašęs alaus.

Į savo kabinetą dar nebuvo užsukęs. Ką tik buvo pas Senbroną Mežiseri krantinėj, ir šitas atsilankymas jį truputį suneramino.

---

[1] Kasmet leidžiamas prekybos ir pramonės įmonių žinynas.

Prieš tai skambinęs pono Makso Kaplano adresu, ir jam pasakę, jog tasai šiuo metu gyvenąs savo viloje Antibuose ir nežinia, kada grįšiąs į Paryžių.

Mežiseri krantinėj rūpimo namo dūris šiaip taip rado tarp dviejų giesmininkais paukščiais prekiaujančių krautuvikių; narveliais buvo užgriozta pusė šaligatvio.

— Ar ponas Senbronas čia gyvena?— paklausė Megre namsargę.

— Pačiam viršuj. Be baimės tiesiai pas jį pataikysit.

Megre apsidairė: lifto nėra. Gavo kopti į septintą aukštą. Namas senas pajuodusiom nešvariom sienom. Pačiam laiptų viršuj degė žibintėlis ir kairėj prie durų kabojo virvė, supinta iš raudonų ir juodų siūlų: panašiomis susijuosiami chalatai. Megre ją timptelėjo. Viduj juokingai suplerpė. Paskui išgirdo lengvus žingsnius; durys atsidarė, ir Megre išvydo kone giltinės veidą, pailgą, perbalusį, apžėlusį balkšva barzda, ir ašarojančias akis.

— Ponas Senbronas?

— Taip, aš. Malonėkit į vidų.

Duslus kosulys jam nedavė iškart pasakyti tų kelių trumpų žodžių.

— Atleiskit, bronchitas...

Oras bute buvo negeras, šleikštus. Girdėjosi šnypščiant dujų viryklą, verdant vandenį.

— Komisaras Megre iš Kriminalinės paieškos...

— Taip. Aš neabejojau, kad jūs pats ar kuris iš jūsų inspektorių užeisite.

Ant stalo, aptiesto lamstuotu audeklu, kokį galima pamatyti nebent sendaikčių turguj, gulėjo laikraštis, atskleistas tame puslapyje, kur keliom eilutėm buvo pranešta apie Lui Ture mirtį.

— Jūs sėdot pusryčiauti?

Prie laikraščio buvo padėta lėkštė, stiklas vandens, uždažytas vynu, duonos kampas.

— Neskubu.

— Prašom pusryčiauti, lyg manęs čia visai nebūtų.

— Šiaip ar taip, kiaušinis bus jau perviręs.

Senis nuėjo jo atsinešti. Dujų šnypštimas liovėsi.

— Sėskitės, ponas komisare. Apsiaustą geriau nusimeskit, čia karšta, nes mano seni bronchai labai mėgsta šilumą.

Jis buvo maždaug panelės Leonės motinos amžiaus, tik gyveno niekieno neprižiūrimas. Tikriausiai jo niekas netgi neaplankydavo šiame bute, kurio vienintelė prabanga — Senos ir už jos Teisingumo rūmų bei gėlių turgaus reginys.

— Jūs seniai nesimatėt su ponu Lui?

Pašnekesys užtruko gerą pusvalandį, nes ponas Senbronas nuolat kosėjo ir neįtikėtinai lėtai valgė kiaušinį.

Apskritai paėmus, ką gi Megre sužinojo? Nieko tokio, viskas jau buvo girdėta iš namsargės Bondi gatvėje ar Leonės.

Kaplano prekybos namų uždarymas ponui Senbronui irgi buvusi katastrofa, jis netgi nebesistengęs susirasti kitur vietą. Turėjęs šiek tiek juodai dienai. Metų metais tikėjęsis, jog senatvėj jam užteksią. Bet po tų devalvacijų maža kas jam belikę, tiek, kad nemirtų badu, tikra to žodžio prasme, ir šitas minkštas kiaušinis, tur būt, vienintelis jo stipresnis maistas per dieną.

— Laimė, kad šiame bute gyvenu jau keturiasdešimt metų![1]

Jis liko našlys, bevaikis, bešeimis.

Kai Lui Ture atėjęs pas jį pasiskolinti pinigų, nesuabejojęs davė.

— Pasakė man, jog pinigai jam žūt būt reikalingi, ir aš pajutau, kad sako tiesą.

Panelė Leonė irgi skolinusi jam pinigų.

— Po kelių mėnesių jis man grąžinęs.

Bet ar per tuos mėnesius jam niekad nebuvo atėjusi mintis, kad ponas Lui jam taip ir nebegrąžins skolos? Iš ko tada ponas Senbronas valgytų kasdien minkštą kiaušinį?

— Jis dažnai jus atlankydavo?

— Du ar tris kartus. Pirmąsyk, kai atnešė pinigus. Padovanojo man jūros putos pypkę.

Ponas Senbronas nuėjo jos paimti nuo etažerės. Tur būt, tabaką irgi turėjo taupyti.

— Kiek laiko jūs su juo nesimatėt?

---

[1] Pagal įstatymą Paryžiuje namų savininkai turi teisę pakelti nuomą tik atsikraustčius naujiems gyventojams; seniems nuomininkams bendras nuomos už butą kėlimas netaikomas.

— Paskutinį kartą jį mačiau prieš kokias tris savaites ant Bon-Nuvel bulvaro suolo.

Ar senąjį buhalterį vis tebetraukė kvartalas, kuriame dirbo visą gyvenimą, ir jis retkarčiais patraukdavo ton pusėn?

— Šnekėjotės su juo?

— Aš prisėdau prie jo. Jis mane norėjo pavaišinti stiklu vyno gretimoj kavinėj, bet aš atsisakiau. Švietė saulutė. Mudu šnekučiavomės, žiūrėdami į praeivius.

— Ar jis avėjo geltonais pusbačiais?

— Kad į pusbačius aš neatkreipiau dėmesio. Tiesiog nepastebėjau.

— Jis nesisakė jums, ką dirba?

Ponas Senbronas papurtė galvą. Tas pats drovumas, kaip ir panelės Leonės. Megre tarėsi juodu abu suprantąs. Jis jau ėmė prisirišti prie pono Lui, kurio buvo regėjęs tik veidą, nustebusį mirties akivaizdoje.

— Kaip judu atsiskyrėt?

— Man pasirodė, jog kažkoks žmogus, slampinėjąs aplink suolą, daro ženklus mano bičiuliui.

— Vyriškis?

— Taip. Pusamžis.

— Kokios rūšies?

— Iš tų, kuriuos matai nuolat ant suolų šiame kvartale. Galų gale jis priėjęs atsisėdo, tačiau mūsų neužkalbino. Aš nuėjau namo. Kai atsisukau, juodu šnekėjosi.

— Draugiškai?

— Neatrodė, kad ginčytųsi.

Viso labo tiek tesužinota. Nusileidęs laiptais, Megre pasvarstė, ar verta eiti namo, ir galiausiai nusprendė pavalgyti „Dofino" alinėj, savo įprastam kampe.

Buvo ūkanota. Sena vos dūlavo. Megre išgėrė su kava dar vieną stikliuką kalvadoso ir nuėjo į savo kabinetą, kur jo laukė šūsnis popierių. Po kiek laiko paskambino tardytojas Komeljo.

— Ką jūs manot apie šitą Ture bylą? Prokuroras man ją šįryt pavedė ir pranešė, jog jūs tiriat įvykį. Nusikaltimas apiplėšimo dingstim, tiesa?

Megre kažką sumurmėjo, nepasakydamas tiesiai nei „taip“, nei „ne“

— Šeima prašo kūno. Aš nieko nenorėjau daryti jūsų neatsiklausęs. Jis dar jums reikalingas?

— Ar daktaras Polis jį apžiūrėjo?

— Jis ką tik susakė man savo raportą telefonu. Raštiškai atsiųs šįvakar. Peilis pataikė į kairįjį širdies skilvelį, ir mirtis ištiko kone tuoj pat.

— Jokių kitų sužalojimų ar sumušimų nėra?

— Ne.

— Aš neprieštarauju, tegul šeima atsiima kūną. Tik drabužius prašyčiau pasiųsti į laboratoriją.

— Gerai. Informuokit mane.

Tardytojas Komeljo retai būna toks lipšnus. Tikriausiai dėl to, kad spauda beveik nešnekėjo apie bylą, o jis pats padarė išvadą, jog nužudyta apiplėšimo dingstim. Šitai jo ir apskritai nieko nedomino.

Megre nuėjęs pamaišė krosnį, prisikimšo pypkę ir kokią valandą įnikęs dirbo administracinį darbą, ant vienų popierių žymėjo pastabas, kitus pasirašinėjo, šiaip sau be reikalo kažkur kažkam paskambino.

— Galima?

Tai Santoni, kaip paprastai, naujytėlaičiu kostiumu ir taip pat, kaip visada, kvepiąs kirpykla, už ką jo kolegos sakydavo:

— Nuo tavęs trenkia kaip nuo kekšės!

Santoni nenustygo vietoje.

— Man rodos, aš aptikau pėdsaką.

Megre nesijaudindamas žiūrėjo į jį didelėmis blausiomis akimis.

— Pirmiausia pranešu jūsų žiniai, kad skylė, kur dirba mažytė, Žebe ir Bašelje kontora, užsiima skolų išieškojimu pagal kvitus. Reikalai nedidelio masto. Iš teisybės jie supirkinėja protestuotus vekselius ir veda derybas pinigams išgauti. Darbas ne tiek kontorinis, kiek persekiojimas po namus. Panelė Ture dirba Rivoli gatvėje tik ryte, o popiete kasdien apeina skolininkus.

— Suprantu.

— Tai daugiausia prasti žmoneliai. Jie leidžiasi įbauginami ir galų gale išdreba. Kontoros šeimininkų nemačiau. Lūkuriavau lauke, kol tarnautojai vidudienį pasipylė iš darbo,— žinoma, žiūrėjau, kad panelė manęs nepastebėtų,— tada užkalbinau vieną nebe pirmos jaunystės mergužėlę, kuri — faktas — nemėgsta savo kolegės.

— Na ir kas?

— Mūsų Monika turi draugužį.

— Jo pavardę sužinojai?

— Tuoj tuoj, patrone. Pažįstami jiedu kokie keturi mėnesiai ir kasdien drauge pusryčiauja pigiam restoranėly Sevastopolio bulvare. Jis visai jaunutis, vos devyniolikos metų, ir dirba pardavėju vienam dideliam knygyne Sen-Mišelio bulvare.

Megre žaidė su pypkėmis, išdėliotomis ant rašomojo stalo, paskui, neišrūkęs vienos, ėmėsi kimšti kitą.

— Vaikezas vardu Alberas Žorisas. Norėjau pasižiūrėti, kaip jis atrodo, ir patraukiau į tą restoranėlį. Grūstis baisiausia. Vargais negalais susiieškojau Moniką prie staliuko, bet ji buvo viena. Aš atsisėdau kitam kampe ir užvalgiau kažkokio jovalo. Panelė atrodė susinervinusi, nuolat žvilgčiojo į duris.

— Jis neatėjo?

— Ne. Ji traukė savo pietus kiek tik įmanoma. Tokiose valgyklose, kaip ši, aptarnauja greitai ir delsikų nemėgsta. Pagaliau ji turėjo išeiti ir dar kokią penkiolika minučių vaikštinėjo ten ir atgal šaligatviu.

— Paskui?

— Ji taip buvo susirūpinusi dėl to, kurio laukė, jog manęs nė nepastebėjo. Leidosi link Sen-Mišelio bulvaro, o aš ją sekiau. Jūs žinot tą kampinį knygyną, ten dėžės knygų stovi ant šaligatvių.

— Žinau.

— Jinai įėjo, kreipėsi į vieną pardavėją, tas ją nusiuntė į kasą. Aš galėjau matyti, kaip ji prisispyrusi kažko klausinėja nusiminusiu veidu. Galų gale ji išėjo.

— Tu jos daugiau nesekei?

— Nutariau verčiau pasidomėti tuo vaikinu. Aš irgi įėjau

į knygyną ir paklausiau vedėją, ar pažįstąs tokį Alberą Žorisą. Taip, pažįstąs, tik jis dirbąs ryte. Kadangi aš nusistebėjau, jis man paaiškino, kad pas juos tai įprasta, jie samdą daugiausia studentus, kurie ne visad gali ištisą dieną skirti darbui.

— Žorisas studentas?

— Palaukit. Aš norėjau sužinoti, ar seniai jis knygyne tarnauja. Teko paieškoti knygose. Daugiau kaip metai. Iš pradžių dirbo visą dieną. Paskui, maždaug prieš tris mėnesius, jis pranešė pradėjęs studijuoti teisę ir tegalėsiąs dirbti parduotuvėje tik rytais.

— Turi jo adresą?

— Jis gyvena su tėvais Šatijono aveniu, beveik priešais Monružo bažnyčią. Aš dar nebaigiau. Alberas Žorisas šiandien neatvyko į darbą,— jam tai buvo atsitikę tik kokius du ar tris kartus per metus ir kiekvieną kartą paskambindavęs. Šiandien — ne.

— Vakar jis dirbo?

— Taip. Pamaniau, kad jums bus įdomu, sėdau į taksi ir nuvažiavau į Šatijono aveniu. Tėvai — dori žmoneliai, gyvena labai švariam bute ketvirtam aukšte. Motina lygino baltinius.

— Tu jai pasisakei, kad esi iš policijos?

— Ne. Surezgiau, kad esu jos sūnaus draugas ir būtinai turiu tuoj pat su juo pasimatyti...

— Ji tave pasiuntė į knygyną?

— Atspėjot. Ji nieko nenumano. Iš namų išėjo, kaip paprastai, penkiolika devintos. Apie jokią teisę girdėt negirdėjusi. Vyras dirbąs vienoj urminėj audinių prekyboj Viktuarų gatvėj. Ne jų kišenei leisti sūnų studijuoti.

— Ką tu darei?

— Pasakiau, jog, matyt, bus ne tas Žorisas. Paprašiau motiną, gal turi sūnaus fotografiją. Jinai parodė vieną ant bufeto valgomajame. Gera moteriškė, nieko neįtaria. Jai rūpėjo tik lygintuvui neduoti ataušti ir baltinių nesudeginti. Aš jai toliau pučiau miglą į akis.

Megre nieko nesakė, bet jokio entuziazmo nerodė. Buvo matyti, kad Santoni naujokas jo brigadoje. Visa, ką jis kal-

bėjo — netgi patsai tonas — nesiderino su Megre ir jo bendradarbių būdu.

— Išeidamas, kai ji nematė.

Megre ištiesė ranką.

— Duokš.

Po šimts, Megre žinojo, kad Santoni nukniaukė fotografiją. Iš jos žvelgė liesas nervingas vaikinas labai ilgais plaukais, tikriausiai moterų laikomas gražuoliu ir pats tai žinantis.

— Viskas?

— Pažiūrėsim, ar šįvakar jis pareis namo, tiesa?

Megre atsiduso:

— Taip, pažiūrėsim.

— Jūs nepatenkintas?

— Ne, nieko.

Ko norėt? Santoni persilauš, kaip kad kiti persilaužė. Visad tas pat, kai tik jis paima inspektorių iš kito skyriaus.

— Merginos nesekiau, nes žinojau, kur ją rasti. Pusę šešių, vėliausia be penkiolikos šešios, ji vėl būna kontoroje, atiduoda įmokėtus pinigus ir įteikia raportą. Norit, kad ten nueičiau?

Megre vos jam nepasakė, kad daugiau tegul nieko nedaro. Bet suvokė, jog tai būtų neteisinga, inspektorius stengėsi, kiek išgalėdamas.

— Pasitikrink, ar jinai išeis iš kontoros, paskui ar sės į savo traukinį.

— Gal jos kavalierius irgi važiuos?

— Gal būt. Kelintą valandą jis paprastai pareina namo?

— Jie pietauja septintą. Jis visad tuo laiku būna namie, net kai turi kur nors vakare išeiti.

— Reikia manyti, telefono jų bute nėra?

— Ne.

— Namsargės būste nė to tiek nebus?

— Rodos, ne. Namas ne iš tų, kurie turi telefonus. Aš pasitikrinsiu.

Jis pasižiūrėjo į informacijos knygą, suskirstytą gatvėmis.

— Nueik ten po pusės aštuonių ir paklausinėk namsargę. Fotografiją man palik.

Jei jau Santoni ją paėmė, tiek to — tebūnie. Gali kartais praversti.

— Jūs būsit čia?

— Nežinau, kur būsiu, bet tu palaikyk kontaktą su Orfevrų krantine.

— Ką man iki tol veikti? Į Rivoli gatvę anksti, turiu dar kone dvi valandas laiko.

— Nusileisk apačion ir pažiūrėk, ar mebliuotų kambarių kartotekoj nėra kortelės Lui Ture vardu.

— Manot, jis turėjo kambarį mieste?

— O kur, tavo galva, jis palikdavo savo geltonus pusbačius ir spalvotą kaklaraištį, važiuodamas namo?

— Teisybė.

Jau buvo praėjusios geros dvi valandos, kai pono Lui fotografija pasirodė popietinės laidos laikraščiuose. Visai mažytė, puslapio kampe, ir žinutė:

Lui Ture, vakar popiet nužudytas viename Sen-Marteno bulvaro akligatvy. Policija seka nusikaltėlio pėdomis.

Tai buvo netiesa, bet laikraščiai tuos žodžius visad nuo savęs prideda. Beje, keista, kad iki šiol niekas komisarui nepaskambino. Iš esmės gal ir dėl to, jog jis laukė paskambinant, specialiai sėdėjo savo kabinete, kur baigė tvarkyti einamuosius reikalus, idant taip neprailgtų laikas.

Tokiais atvejais, kaip šis, beveik visada atsiranda žmonių, įsitikinusių — klaidingai ar teisingai — jog atpažino auką. Arba dar ir mačiusių, kaip kažkoks įtartinas asmuo slampinėjęs aplink nusikaltimo vietą. Dauguma šių pranešimų patikrinus pasirodo besą prasimanyti. Bet kartais pasitaiko, jog jie užveda ant tiesos kelio.

Trejus metus ponas Lui, kaip jį vadino buvę bendradarbiai ir Bondi gatvės namsargė, kasdien tuo pačiu rytiniu traukiniu išvažiuodavo iš Žiuvizi, pasiėmęs pusryčius, įvyniotus į vaškytinę, kaip kad darė visą gyvenimą, ir tuo pačiu traukiniu vakare parvažiuodavo namo.

Kuo jis pavirsdavo, išlipęs iš traukinio Liono stotyje? Paslaptis.

Išskyrus pirmuosius mėnesius, kada jis pagal visas tikimybes beviltiškai ieškojęs naujos tarnybos. Gavęs, matyt, kaip ir kiti eilėse pastovėti prie laikraščių redakcijų durų ir palakstyti iš smulkių skelbimų skyriaus pateiktais adresais. Gal bandė po namus pardavinėti dulkių siurblius?

Sektis nesisekė, bėda prispyrė skolintis pinigų iš panelės Leonės ir seno buhalterio.

Po to — dar keliolikai mėnesių pametamas jo pėdsakas. Jam ne tik reikėjo susimedžioti tolygią sumą pas Kaplaną gautam atlyginimui, bet ir atsiteisti abiem skolininkams.

Per visą tą laiką jis kas vakaras lyg niekur nieko parvažiuoja namo kaip žmogus po darbo dienos.

Jo žmona ničnieko neįtaria. Duktė — nė to tiek. Nei svainės, nei abu svainiai geležinkelininkai.

Pagaliau vieną gražią dieną jis ateina į Klinjankuro gatvę, nešinas skola ir dovanėle panelei Leonei ir saldumynais jos senai motinai.

O dar geltonieji pusbačiai!

Ar tie geltonieji pusbačiai prisidėjo prie Megre domėjimosi tuo žmogeliu? Jis to sau neprisipažino. Jis irgi metų metais svajojo apie pusbačius žąsies kako spalvos. Tuomet jie buvo madingi kaip gumuoti trumpučiai apsiaustai, vadinami pusšvarkiais.

Sykį — buvo ką tik vedęs — jis nusprendė nusipirkti geltonus pusbačius ir kone nukaito, įėjęs į parduotuvę. Ji buvo kaip tik Sen-Marteno bulvare, priešais Ambigiu teatrą. Tučtuojau jais apsiauti neišdrįso, o kai parėjęs atrišo paketą, norėdamas žmonai parodyti, toji pažiūrėjo į jį ir keistai nusijuokė.

— Juk tu jų nenešiosi?

Taip jis nė sykio jais ir neapsiavė. Žmona juos nunešė atgal į parduotuvę, esą jie per maži.

Lui Ture irgi nusipirko geltonus pusbačius, ir Megre akimis tai buvo ženklas.

Visų pirma — išsilaisvinimo ženklas: apsiavęs tais nuostabiaisiais pusbačiais, jis tikriausiai pasijuto laisvu žmogumi. Tai reiškė, kad iki tol, kol vėl persiaus juodaisiais, nei žmona, nei svainės su savo vyrais nebeturi ant jo valios.

Tai buvo galima aiškintis ir antraip. Tądien, kai Megre nusipirko savuosius, Sen-Žoržo kvartalo komisaras (tada Megre dirbo pas jį) jam pranešė pakeliąs atlyginimą dešimčia frankų per mėnesį, o dešimt frankų anuomet buvo pinigas.

Ponas Lui, matyt, irgi pasijuto kišeningas. Nupirko jūros putos pypkę senam buhalteriui, atsiteisė skolas abiem draugams, juo pasitikėjusiems. Dabar jis gali juos karts nuo karto atlankyti, ypač panelę Leonę. Dabar taip pat jis užsuks pas namsargę Bondi gatvėje.

Kodėl jis jiems nepasisako, ką veikiąs?

Lyg tyčia, namsargė jį pamato ant suolo Sen-Marteno bulvare vienuoliktą ryto.

Jinai jo neužkalbina, pasuka į šoną, kad jis jos nepastebėtų. Megre ją supranta. Jai užkliūva tasai suolas. Toks žmogus, kaip ponas Lui, visą gyvenimą dirbęs po dešimt valandų per dieną, dabar sau sėdi iš dyko buvimo ant suolo! Šiokią dieną, ne sekmadienį! Ir ne popietę! Vienuoliktą ryto, kai pats karštymetis visose kontorose ir visose parduotuvėse.

Lygiai taip pat ant suolo savo buvusį kolegą pastebi visai neseniai ir ponas Senbronas. Šįsyk Bon-Nuvel bulvare, už poros žingsnių nuo Sen-Marteno bulvaro ir Bondi gatvės.

Buvo popietė, ir ponas Senbronas nepasidrovėjo kaip namsargė. O gal Lui Ture jį pirmas pastebėjo?

Ar buvęs sandėlininkas čia ko nors laukė? Kas tasai vyriškis, slampinėjęs aplink suolą ir tarsi laukęs ženklo prisėsti?

Ponas Senbronas jo negalėjo nupiešti, matyt, neįsidėmėjo. Bet tai, ką pasakė, vis dėlto ne tiek jau mažai atskleidė:

— *Vyriškis kaip kad tie, kurie nuolat sėdi ant suolų šiam kvartale.*

Vienas iš tų tipų be aiškios profesijos, kurie valandų valandas leidžia ant suolo, blausiomis akimis stebėdami praeivius. Tie iš Sen-Marteno kvartalo nepanėši į tam tikrų skverų ar sodų, sakysim, Monsuri parko nuolatinius lankytojus, dažniausiai apylinkių rantje.

Rantje nesėdinėja Sen-Marteno bulvare, nebent kartais kokios kavinės terasoje.

Iš vienos pusės — geltoni pusbačiai; iš kitos — suolas, ir tuodu dalykai niekaip nesiriša komisaro galvoj.

Ir pagaliau tas faktas, ypač imtinas domėn, kad ponas Lui vieną lietingą ir apniūkusią popietę apie pusę penkių įsuka į akligatvį,— ten, atrodo, jam nebuvo jokio reikalo,— ir kažkas, jį tyliai sekęs, įsmeigia jam peilį tarpumentėn mažiau nei už dešimties metrų nuo minios, vaikštinėjančios šaligatviu.

Fotografija įdėta į laikraščius, o niekas neskambina. Megre toliau žymisi ant raportų pastabas, pasirašinėja administracinius potvarkius. Lauke ūkstosi dar labiau, ima temti. Reikia degti lempą; pamatęs, kad židinio laikrodis rodo tris, atsistoja, nusikabina savo storąjį apsiaustą.

Prieš išeidamas, praveria inspektorių kambario duris.

— Aš būsiu čia po valandos kitos.

Automobilio imti neverta. Krantinės gale užšoka ant autobuso laiptelių ir po keleto minučių išlipa Sevastopolio bulvaro ir Didžiųjų Bulvarų kampe.

Vakar tuo pačiu metu Lui Ture dar buvo gyvas, irgi klaidžiojo šiam kvartale, laiko turėjo marias, iki reikės pasikeisti geltonuosius pusbačius į juoduosius ir traukti į Liono stotį, iš kur traukiniu važiuos namo į Žiuvizi.

Minios srautas plaukia šaligatviais. Prireikus pereiti gatvę, ant kiekvieno kampo susidaro kirbinės žmonių, kurie, sulaukę signalo, puola pirmyn.

„Tikriausiai šitas suolas“,— pamanė Megre, pastebėjęs suolą ant ano Bon-Nuvel bulvaro šaligatvio.

Sėdinčių nebuvo, tik iš tolo Megre matė numestą suglamžytą popierių, taukiną, dievaži nuo dešros.

Vienos paukštytės lūkuriavo klientų ant Sen-Marteno gatvės kampo, kitos — bariuke, kur keturi vyrai pliekė kortomis už vienakojo apvalaus stalelio.

Prie bufeto stovėjo Megre pažįstamas siluetas — inspektorius Neve. Jis jo palaukė. Viena iš tų paukštyčių pamanė, kad dėl jos stabtelėjo, ir Megre išsiblaškęs papurtė galvą.

Kadangi Neve čia, tai, matyt, bus jas apklausinėjęs. Jis šio kvartalo nuovados ir jas visas pažįsta.

— Kas girdėt?— paklausė Megre, kai tas išėjo iš bistro.

— Jūs irgi atėjot?

— Šiaip sau truputį pavaikštinėti.

— O aš šitam sektoriuj slampinėju nuo aštuntos ryto. Jei neapklausinėjau kokių penkių šimtų, vadinas, neapklausinėjau nė vieno.

— Aptikai, kur jis pusryčiaudavo?

— Iš kur jūs žinot?

— Neabejojau, kad jis valgydavo savo kvartale ir visad toj pačioj vietoj.

— Ten...— parodė Neve pažiūrėti ramų restoraną.— Jis turėjo savo žiedą servetėlei.

— Ką jie sako?

— Jo staliuko padavėja — jis visad sėsdavo už savo staliuko, gale salės, prie bufeto,— didelė ruda kumelė su apžėlusiu smakru. Žinot, kaip jinai jį vadindavo?

Lyg komisaras galėtų žinoti!

— Savo mielu vyreliu... Ji pati man tai pasakė: *„Na, mano mielas vyreli, ką šiandien valgysit?“*

Jinai tikina, kad jam tas labai patikdavę. Pašnekėdavęs su ja apie orą. Niekad jos nekibindavęs.

Šiame restorane padavėjos esti laisvos porą valandų tame tarpe, kai baigiasi pusryčiai ir pradedama dengti stalai pietums.

Pasak jos, išėjusi apie trečią valandą, ne sykį matydavusi poną Lui sėdintį ant suolo. Ir jis visad pamodavęs jai ranka.

Vieną dieną jinai jam šūktelėjusi: *„Mano vyrelis, atrodo, nepersidirba!“*

Jis jai atsakė dirbąs naktį.

— Ir toji patikėjo?

— Taip. Jinai, atrodo, jį dievina.

— Laikraštį skaitė?

— Ne. Iš manęs sužinojo, kad jis nužudytas. Nenorėjo tikėti.

Restoranas ne iš brangiųjų, bet ir ne pigus. Kasdien dvyliktą valandą ponas Lui užsifundydavo pusbutelį antspauduoto vyno.

— Ar daugiau kas kvartale jį yra matę?

— Kiek iki šiol sužinojau — apie dešimt asmenų. Viena prostitutė, nuolatinė ant šitos gatvės kampo, jį kone kasdien sutikdavusi. Pirmą sykį bandžiusi jį nusitempti. Bet jis man-

dagiai atsisakęs, nosies per daug neriesdamas, o jinai susitikusi vis, būdavo, ima ir paerzina: *„Šiandien tai jau eisit?“*

Ir abiem būdavę smagumo. Kai jinai nueidavo su kokiu klientu, jis jai mirktelėdavęs.

— Jis niekad su jomis neprasidėdavo?

— Ne.

— O jos ar matė jį su moterim?

— Ne jos, o vienas juvelyrinės krautuvės pardavėjas.

— Tos juvelyrinės, prie kurios jis buvo nužudytas?

— Taip. Kai parodžiau jo fotografiją pardavėjams, vienas jį atpažino.

— *Tai tasai žmogelis, kuris praeitą savaitę pirko žiedą su akim!*— sušukęs jis.

— Ar ponas Lui buvęs su jauna moterim?

— Nelabai jauna. Pardavėjas į ją įdėmiau neįsižiūrėjęs, manęs, kad jie vedę. Tik pastebėjęs, jog ant kaklo buvo užsidėjusi sidabrinę lapę ir kolje su keturlapio dobilo karuliu.

— *Mes lygiai tokių pat turim.*

— Ar žiedas buvęs brangus?

— Paauksuotas su dirbtinio brilianto akim.

— Jie nieko nesikalbėjo prie jo?

— Kalbėjosi kaip vyras su žmona. Nebepamena ką. Nieko įdomaus.

— Jis ją atpažintų?

— Negarantuojąs. Buvusi juodais drabužiais ir su pirštinėm. Pasimatavusi žiedą, vienos pirštinės vos neužmiršo ant prekystalio. Ponas Lui sugrįžo jos paimti. Moteris palaukusi jo prie durų. Jinai buvusi aukštesnė už jį. Ant šaligatvio jis ją paėmęs po ranka, ir abu nuėję Respublikos aikštės link.

— Daugiau nieko?

— Visi tie klausinėjimai atima laiko. Pradėjau nuo toliau, nuo Monmartro gatvės, bet ten nieko nepešiau. Beje, vos neužmiršau. Jūs žinot vaflių pardavėjus Mėnulio gatvėje?

Ten vafliai kepami kone pagairėj, krautuvėlėse be vitrinų, kaip mugėje, ir nuo gatvės kampo nosis užuodžia saldų kvapą.

— Jie jį prisimena. Jis dažnokai ateidavo čia vaflių, visad imdavo tris su savim, ten nevalgydavo.

Vafliai — didžiuliai. Pasak reklamos, didžiausi Paryžiuje, ir tiesiog neįtikėtina, kad po sočių pietų mažiukas ponas Lui galėtų visus tris sušveisti.

Ir jis ne toks žmogus, kad valgytų juos ant suolo. Ar tik ne su tąja moterim, kuriai pirko žiedą, juos dalydavosi? Šiuo atveju ji turėtų gyventi kur nors netoliese.

O gal vafliai atitekdavo tam bendrui, kurį ponas Senbronas buvo pastebėjęs?

— Varyt toliau?

— Žinoma.

Megre truputį skaudėjo širdį. Jis mielai pats būtų tuo užsiėmęs, kaip tais laikais, kai buvo paprastas inspektorius.

— Kur einat, patrone?

— Užmesiu ten akį.

Iš to žygio jis nieko nesitikėjo. Kadangi iki ten nebuvo nė šimto metrų, paprasčiausiai jam kilo noras dar sykį apžiūrėti pono Lui nužudymo vietą. Ir laikas buvo maždaug tas pat. Šiandien neūkanota. Bet akligatvis vis tiek tamsus kaip rankovė, ir juoba sunkiau ką įžiūrėti apakintam ryškių juvelyrinės parduotuvės šviesų.

Vafliai priminė komisarui muges, ir vieną akimirką jis pagalvojo, ar tik Lui Ture ne dėl mažo reikalo bus įsukęs į tą akligatvį, bet pisuaras, kaip tyčia, priešais pavertė niekais tą prielaidą.

— Jei tik aš surasčiau tą moterį!— dūsavo Neve, kuriam paskaudo kojas besiduodant po miestą.

O Megre, priešingai, norėtų surasti vyriškį, kuris atsisėdo ant suolo, ženklais atsiklausęs pono Lui, kuris tuo metu šnekėjosi su buhalteriu. Dėl to jis ir apžiūrinėja iš eilės visus suolus. Ant vieno senas valkata pasistatęs prie šono pusiau nugertą litrinį butelį raudono vyno, bet tai ne jis. Ponas Senbronas būtų pasakęs:

— Valkata.

Toliau storulė kaimietė laukė vyro išeinant iš pisuaro ir ta pačia proga ilsino sutinusias kojas.

— Tavim dėtas aš labiau domėčiausi ne parduotuvėmis, o žmonėmis, sėdinčiais ant suolų.

Iš pat pradžių Megre ilgoką metą dirbo brigadoje, kuri aiškina smulkius nusikaltimus, todėl žinojo, jog ant kiekvieno suolo tom pačiom valandom visad sėdi nuolatiniai.

Praeiviai jų nė nepastebi. Retai kas dirsteli į žmones, sėdinčius ant suolų. Bet jie viens kitą pažįsta. Juk ar ne ant suolo Anvero skvere, užšnekinusi mažo berniuko motiną, ponia Megre (jai reikėjo laukti, kada priims dantų gydytojas) visai iš netyčių aptiko žudiko pėdsaką?

— Ar ne geriau būtų surengus gaudynes?

— Jokiu būdu! Paprasčiausiai pasėdėk ant suolų, užšnekink, susipažink.

— Gerai, patrone,— atsiduso Neve, nelabai tuo sužavėtas, jau geriau dar pavaikščiotų.

Neve nė į galvą neatėjo, kad komisarui magėtų būti jo vietoje.

IV skyrius

LAIDOTUVĖS PER LIETŲ

Ant rytojaus, trečiadienį, Megre buvo šaukiamas kaip liudytojas į prisiekusiųjų teismą ir pragaišo gerą pusdienį, belaukdamas blausiame liudytojų kambaryje. Niekas nesusiprato įjungti šildymo, o jau šalo. Kai po dešimties minučių kažkas pasuko rankeną, pasidarė perdaug karšta, be to, trenkė nemazgotais kūnais ir niekad nevėdinamais drabužiais.

Buvo teisiamas Rene Lekeras, prieš septynetą mėnesių buteliu užmušęs savo tetą. Vos dvidešimt dvejų metų vaikinas, stambaus kūno kaip Halių krovikas ir neklusnaus mokinio veidu.

Kodėl taip menkai apšviečiamos Teisingumo rūmų salės, kur amžinai prieblanda?

Megre iš ten išėjo prislėgtas. Jaunas advokatas, jau garsėjantis, ir ypač savo agresyvumu, smarkiai užsipuldinėjo vieną liudytoją po kito.

Apklausinėdamas Megre, jis bandė suformuluoti, jog kaltinamasis prisipažino kaltas tik todėl, kad su juo buvo blogai elgiamasi Orfevrų krantinėj; tai buvo netiesa. Ne tik netiesa, bet ir pats advokatas tai žinojo.

— Tegul liudytojas mums pasako, kiek valandų truko pirmoji mano kliento kvota?

Komisaras buvo pasirengęs išgirsti šitą klausimą.

— Septyniolika valandų.

— Be maisto?

— Lekeras atsisakė siūlomų sumuštinių.

Advokatas tarytum bylojo prisiekusiesiems:

— Matot, ponai! Septyniolika valandų be maisto!

O ar pats Megre valgė ką nors daugiau per tą laiką kaip tuos du sumuštinius? O jis gi nieko neužmušė!

— Ar liudytojas prisipažįsta kovo septintąją trečią valandą ryto mušęs kaltinamąjį, jo neišprovokuotas, kadangi vargšas vaikinas buvęs su antrankiais?

— Ne.

— Liudytojas neigia jį mušęs?

— Vienu tarpu aš jam uždaviau per ausį, kaip kad būčiau uždavęs sūnui.

Advokatas elgėsi neteisingai. Ne taip jam reikėjo šito dalyko imtis. Bet jam rūpėjo tik publikos reagavimas ir ką pasakys laikraščiai.

Šį kartą, priešingai taisyklėms, jis kreipėsi tiesiog į Megre sykiu ir saldžiai, ir kandžiai:

— Jūs turit sūnų, ponas komisare?

— Ne.

— Jūs visai neturėjot vaikų? Atleiskit.. Neišgirdau jūsų atsakymo...

Ir komisaras turėjo garsiai pakartoti, kad dukrelė mirė, ką tik gimusi.

Tai buvo viskas. Iš teismo salės Megre užsuko į Teisingumo rūmų bufetą, išgėrė stiklą vyno ir grįžo į savo kabinetą. Luka, tik baigęs porą savaičių trukusį tyrimą, dabar atsidėjo Ture bylai.

— Jokių naujienų apie jaunąjį Žorisą?

— Vis dar nieko.

Monikos Ture mylimasis neparėjo vakar vakare namo, nepasirodė rytą knygyne nei vidudienį Sevastopolio bulvaro restoranėly, kur paprastai pusryčiauja su savo mergaite.

Vaikino ieškynėms vadovavo Luka, palaikydamas kontaktą su stotimis, žandarmerijomis, pasienio punktais.

O Žanvje su keturiais kolegomis vis ėjo klausinėdami per geležies krautuves; tikėjosi surasti peilio pirkėją.

— Ar Neve neskambino?

Megre turėjęs daug anksčiau parsirasti į savo kabinetą.

— Skambino prieš kokį pusvalandį. Žadėjo vėl paskambinti apie šeštą.

Megre jautėsi pavargęs. Jį persekiojo kaltinamųjų suole atsidūrusio Rene Lekero vaizdas. Ir dar advokato balsas, akyse stovėjo sustingę teisėjai, minia prastai apšviestoje salėje su tamsaus medžio paneliais. Kas jam darbo! Kai Kriminalinė paieška žmogų perduoda į tardytojo rankas, komisaro vaidmuo baigtas. Tada ne visad dalykai klostosi pagal jo norą. Komisaras pernelyg gerai žinojo, kas bus. Ir jei tai pareitų nuo jo...

— Lapuentas nieko nerado?

Kiekvienas turėjo nustatytą užduotį. Mažiukas Lapuentas ėjo per mebliuotus kambarius, vis platesniu perimetru, pradedant nuo Sen-Marteno bulvaro. Ponui Lui reikėjo kur nors pasikeisti pusbačius. Jis arba turėjo kambarį savo vardu, arba užeidinėdavo į kieno nors butą, gal būt, į tos moters su lape ant kaklo, kuri panėšėjo į teisėtą žmoną ir kuriai nupirko žiedą.

Santoni savo ruožtu tebeseka Moniką, vildamasis, kad Alberas Žorisas mėgins užmegzti su ja ryšį arba perduoti jai žinią apie save.

Išvakarėse šeimai buvo atiduotas lavonas pašarvoti. Laidos ryt.

Megre vis pasirašinėjo raštus, įvairiausius popierius, skambino telefonu, bet jo mintys buvo kitur. Keista, kad nė vienas asmuo nepaskambino, neparašė, neatėjo pono Lui reikalu. Tarytum jo mirtis liko niekieno nepastebėta.

— Alio! Megre klauso.

Inspektoriaus Neve balsas, skambina iš bistro, nes girdėt muzika, tikriausiai radijas.

— Vis nieko tikslaus, patrone. Aš dar radau tris asmenis, tarp jų viena senutė, kurie dalį savo laiko prasėdi ant Didžiųjų Bulvarų suolų ir jį atsimena. Visi kartoja tą pat: jis buvęs labai lipšnus, mandagus su kiekvienu, mielai leisdavęsis į šnekas. Pasak senutės, paprastai nueidavęs Respublikos aikštės link, bet minioje jinai greit pamesdavusi jį iš akių.

— Jinai nebuvo jo sutikusi su kuo nors?

— Ne. Vienas valkata man pasakė: „Jis kažko laukdavo. Kai vyriškis ateidavo, jis su juo pasišalindavo."

Bet kaip atrodęs tas jo bendras, negalėjęs man nupasakoti. Tik kartojęs: „Tipas, kokių daug."

— Ieškok toliau,— atsiduso Megre.

Vėliau paskambino žmonai, kad truputį ilgiau užtruksiąs, sėdo į automobilį ir liepė važiuoti į Žiuvizi. Pūtė vėjas. Dangus kabojo žemai ir kilnojosi lyg jūra audrai artėjant. Šoferis vargais negalais rado Tuopų gatvę; švietė ne tik virtuvės, bet ir antrojo aukšto langai.

Skambutis neveikė. Dėl gedulo buvo išjungtas. Bet kažkas išgirdo žingsnius ir atidarė duris; Megre išvydo nepažįstamą moterį, kokiais ketveriais ar penkeriais metais vyresnę už ponią Ture ir į ją panašią.

— Komisaras Megre. . .— pasakė.

Toji, atsisukusi virtuvės pusėn, šūktelėjo:

— Emili!

— Girdėjau. Prašyk į vidų.

Jį priėmė virtuvėje, nes valgomasis buvo paverstas kaip ir koplyčia, ten gulėjo pašarvotas velionis, apstatytas degančiom žvakėm. Siauručiam koridoriuj kvepėjo gėlėm ir vašku. Keletas asmenų sėdėjo už stalo su šaltais valgiais.

— Atsiprašau, kad sutrukdžiau. . .

— Būkit pažįstami, čia mano svainis ponas Manjenas, kontrolierius.

— Malonu.

Manjenas — iškilmingai nusiteikęs kvailys rudais ūsais ir atsikišusiu Adomo obuoliu.

— Mano seserį Seliną jau pažįstat. Šitoji — Ortansa.

Jie visi vos tilpo ankštąm kambary. Tik Monika liko besėdinti, įsmeigusi akis į komisarą. Tur būt, manė, kad dėl jos jisai atėjęs, klausinės apie Alberą Žorisą, ir iš baimės negalėjo pajudėti.

— Mano svainis Landenas, Ortansos vyras, grįžta šiąnakt ekspresu Paryžius—Rivjera. Kaip tik suspės į laidotuves. Gal prisėstumėt?

Jis papurtė galvą.

— Gal norite jį pamatyti?

Jai svarbu buvo parodyti, kaip gerai viskas sutvarkyta. Megre nuėjo įkandin jos į kitą kambarį, kur Lui Ture gulėjo pašarvotas grabe; dangtis dar buvo neužvožtas. Patyliukais ji sušnabždėjo:

— Sakytum miega.

Komisaras padarė, kas tokiais atvejais darytina, padažė bukmedžio šakelę į švęstą vandenį, persižegnojo, pakrutino lūpas ir dar sykį persižegnojo.

— Nemanė, kad taip išeis...

— Jis taip mėgo gyvenimą!— pridūrė jinai.

Jie išstypino ant galų pirštų, ir jinai uždarė duris. Kiti laukė Megre išeinant, kad galėtų vėl imtis valgyti.

— Jūs ketinat dalyvauti laidotuvėse, ponas komisare?

— Taip. Aš kaip tik dėl to ir atvažiavau.

Monika vis tebesėdėjo it sustingusi, bet sulig tais žodžiais jai akmuo nuo širdies nusirito. Megre dėjosi nekreipiąs į ją dėmesio, o ji bijojo sukrutėti, lyg to būtų užtekę likimui permaldauti.

— Aš manau, kad jūs ir jūsų seserys daugelį iš tų, kurie dalyvaus laidotuvėse, pažįstate, ne taip kaip aš.

— Suprantu!— pasakė svainis Manjenas, lyg jiedviem abiem būtų kilusi ta pati mintis, ir atsigręžė į kitus, tarytum sakydamas: „Pamatysit!"

— Aš tik norėčiau, kad man duotumėt signalą, jei kas nors iš esančiųjų jums pasirodytų nematytas.

— Jūs manot, kad žudikas ateis?

— Nebūtinai žudikas. Aš stengiuos į viską atsižvelgti. Neužmirškit, kad dalis jūsų vyro gyvenimo per pastaruosius trejus metus mums nežinoma.

— Moteris, manot?

Ne tik jos veidas sužiaurėjo, bet ir abiejų seserų išraiška automatiškai pasidarė tokia pat.

— Manyt nieko nemanau. Aš tiriu. Jei ryt man duosit ženklą, aš suprasiu.

— Bet kas mums nepažįstamas?

Megre linktelėjo galvą ir dar sykį atsiprašė juos sutrukdęs. Manjenas jį išleido pro duris.

— Jūs aptikot pėdsaką?— paklausė jis kaip vyras vyrą, kaip kalbama su daktaru, apžiūrėjusiu ligonį.

— Ne.

— Ir jokio siūlo galelio!

— Jokio. Labos nakties.

Šitas apsilankymas negalėjo išblaškyti sunkumo, kuris užgulė jo pečius, belaukiant savo eilės liudyti Lekero byloje. Važiuodamas atgal į Paryžių, jis svarstė vieną klausimą, beje, neturintį jokios svarbos. Kai Megre, dvidešimties metų jaunuolis, atvyko į sostinę, jį be galo sukrėtė tas nepaliaujantis didmiesčio sambrūzdis, tas tolydinis sujudimas šimtų tūkstančių žmonių, pasinešusių ieškoti nežinia ko.

Tam tikruose kone strateginiuose punktuose, pavyzdžiui, Halių rajone, Kliši bei Bastilijos aikštėse ir šitam Sen-Marteno bulvare, kur poną Lui užklupo mirtis, šitas sambrūzdis kur kas stipriau jaučiamas.

Šioje amžinai judančioje minioje anuomet jį stulbino, užkrėtė romantišku drugiu tie vadžias atleidę priblokštieji, sugniuždytieji, likimo valiai pasidavusieji, nešami pasroviui.

Per tą laiką Megre išmoko juos skirti, ir jaudino jį nebe tie, o tie vienu laipteliu aukščiau, padorūs, švarūs, neišvaizdūs, diena iš dienos besigrumiantys, besistengiantys iškilti paviršiun ar susidaryti iliuziją, įtikėti, kad jie egzistuoja ir kad gyventi verta.

Dvidešimt penkerius metus kas rytą ponas Lui sėda į tą patį traukinį su tais pačiais vagono keliabendriais, pasispaudęs po pažastim į vaškytinę įvyniotus pusryčius, ir grįžta vakare į namus, kuriuos Megre norisi pavadinti trijų seserų namais, nes visos trys čia ir čia (kas kad Selina su Ortansa gyvena kitose gatvėse), kaip mūras užstoja akiratį.

— Į Orfevrų krantinę, patrone?

— Ne. Namo.

Šįvakar jis išsiruošė su ponia Megre į kiną Bon-Nuvel bulvare; kaip paprastai, dukart perėjo susikibę priešais Sen-Marteno bulvaro akligatvį.

— Tu blogai nusiteikęs?

— Ne.

— Per visą vakarą nepratarei man nė žodelio.

— O aš to nė nepastebėjau.

Lyti pradėjo trečią ar ketvirtą valandą ryto, ir pro miegus Megre girdėjo, kaip laštakais kliokia vanduo. Valgant pirmuosius pusryčius, ėmė pilti kaip iš kibiro, šuorais, ir šaligatviuose žmonės įsikibę laikė skėčius, kurie vis taikėsi išsiversti.

— Oras kaip per Visus šventus,— tarė ponia Megre.

O Megre atmintyje Visų šventų diena apsiniaukusi, vėjuota ir šalta, tačiau be lietaus, kodėl — negalėtų pasakyti.

— Daug darbo turi?

— Dar pats nežinau.

— Apsiauk kaliošais.

Jis taip ir padarė. Kol rado taksi, pečius kiaurai permerkė, ir automobilyje šalti lašai kapsėjo nuo jo skrybėlės.

— Orfevrų krantinė.

Laidotuvės — dešimtą valandą. Megre valandėlę pasėdėjo viršininko kabinete, bet iki raporto galo neišbuvo. Laukė Neve, kuris turėjo čia ateiti. Laikydamasis savo minties, imasi dėl visa ko jį kartu, nes dabar inspektorius iš matymo pažįsta daugybę žmonių Sen-Marteno kvartale.

— Vis nieko nauja apie Žorisą?— paklausė jisai Luka.

Be jokio rimto pamato Megre buvo įsitikinęs, kad vaikinas Paryžiuje.

— Turėtum surašyti jo draugus ir visus, pas kuriuos jis lankėsi pastaraisiais metais.

— Aš jau pradėjau.

— Varyk toliau!

Ir išsivedė Neve, kuris, irgi permirkęs, pasirodė duryse.

— Nieko sau oras laidotuvėms!— burbtelėjo inspektorius.— Manau, važiuoti važiuos?

— Kažin.

Be dešimt minučių dešimtą jie pasiekė velionio namus; juodos palos su sidabro ašarėlėm buvo ištemptos prieš duris. Žmonės su skėčiais stoviniavo ant neiškloto šaligatvio, kur nuo lietaus praskydo ir grioveliais tekėjo gelsvas molis.

Kai kurie įeidavo vidun, apsisukdavo velionio kambaryje ir išeidavo rimtais oriais veidais, jausdamiesi atlikę pareigą. Buvo susirinkę apie penkiasdešimt asmenų, kiti nuo lietaus slėpėsi gretimų namų prieangiuose. Paskutinę minutę išeis ir kaimynai, žiūrintys pro langus.

— Į vidų neisit, patrone?

— Buvau vakar.

— Nelinksmai čia atrodo.

Neve, žinoma, kalbėjo ne apie šios dienos atmosferą, o apie tą namą apskritai. Ir vis dėlto panaši gūžta — tūkstančių žmonių svajonė.

— Kodėl jie čia apsigyveno?

— Dėl seserų ir svainių.

Keliolika vyriškių vilkėjo geležinkelininkų uniformomis: netoliese skirstymo stotis. Didžiumą sklypų buvo įsigiję žmonės, vienaip ar kitaip susiję su traukiniais.

Pirmiausia pasirodė laidotuvių karieta. Paskui kunigas, apsivilkęs kamža, greit žingsniuojantis po skėčiu, su ministrantu, kuris ėjo pirmas, kryžium nešinas.

Niekas šioj gatvėj nesulaikė vėjo, ir tas plakė žmonėms prie kūno permirkusius drabužius. Grabas tučtuojau sušlapo. Kol šeimyna laukė koridoriuje, ponia Ture šnibždėjosi su seserimis. Kažko ieškojo — žmogaus ar daikto. Gal neužteko skėčių?

Jos buvo nuo galvos iki kojų juodai apsitaisiusios, svainiai irgi, o už jų stovėjo mergaitės, Monika su trim pusseserėm.

Viso labo — septynios moterys, ir Megre būtų ėjęs lažybų, jog jauniklės panašios kaip ir motinos. Moterų giminė, o vyrai, rodės, suvokė esą mažuma.

Suprunkštė arkliai. Šeima atsistojo už karietos. Paskui, matyt, draugai ar kaimynai ir tie, kurie turi teisę į pirmąsias eiles.

Likusieji sekė virtine, pakrikai, o dar kiti traukė šaligatviu panamiais.

— Tu nieko neatpažįsti?

Nė vieno iš ieškomųjų nesimatė. Visų pirma, jokios moters, kuriai pritiktų moters su žiedu vaidmuo. Buvo su lapės apykaklėm, bet komisaras jas matė išeinančias iš gatvės namų ir rakinančias duris. O iš vyrų nė vieno negalėjai įsivaizduoti sėdinčio ant Sen-Marteno bulvaro suolo.

Vis dėlto Megre su Neve pasiliko ligi galo. Laimė, kad nebuvo mišių, tik sugiedojo *Libera;* niekas nesusiprato uždaryti bažnyčios durų, ir lietus merkė ir merkė grindų plytas.

Dukart Monikos ir komisaro žvilgsniai susitiko, ir abukart jis pajuto, kad baimė gniaužia mergaitės krūtinę.

— Eisim iki kapinių?

— Jos netoli. Ką gali žinot.

Reikėjo iki kulkšniukų bristi per purvą, nes duobė buvo iškasta naujam sektoriuj su vos nužymėtais takais. Kiekvienąsyk, pastebėjusi komisarą, ponia Ture įdėmiai apsidairydavo: esą prisimenanti jo nurodymą. Kai jis kaip kiti priėjo pareikšti užuojautos šeimai, sustojusiai prie duobės, ponia Ture sumurmėjo:

— Aš nieko tokio nepastebėjau.

Jos nosis nuo šalčio buvo paraudusi, ryžių pudrą nuplovė lietus. Keturių pusseserių veidai irgi blizgėjo.

Megre su Neve dar luktelėjo prie tvoros, paskui įėjo į smuklikę priešais, ir Megre užsakė du grogus. Jie ne vieni čia buvo. Po keleto minučių čia sugriuvo pusė laidotuvininkų ir ėmė trypčioti ant plytelių grindų, norėdami sušilti kojas.

Iš visų šnekų įstrigo vienas sakinys:

— Jinai negaus pensijos?

Svainės gaus, nes jų vyrai geležinkelininkai. Apskritai ponas Lui visad buvo vargšas giminaitis. Maža, kad buvo tik sandėlininkas, jis ir pensijos niekad nebūtų gavęs.

— Ką jos darys?

— Duktė dirba. Gal priims gyventoją.

— Einam, Neve?

Lietus juos lydėjo iki Paryžiaus, barbeno į šaligatvius, ir purvu apsitaškę automobiliai atrodė lyg su plačiais ūsais.

— Kur tave išlaipinti?

— Drabužių keistis neverta, nes vis tiek reikės šlapti. Važiuokit į Kriminalinę paiešką. Aš pasiimsiu taksi iki komisariato.

Kriminalinės paieškos koridoriai kaip ir bažnyčios grindys buvo tokiom pat šliūžėm nužymėti, viduj irgi drėgna, šalta. Kažkoks tipas su antrankiais laukė ant suolo prie lošimo namų skyriaus komisaro durų.

— Nieko nauja, Luka?

— Lapuentas skambino. Jis yra „Respublikos" alinėj. Surado kambarį.

— Lui kambarį?

— Jis taip mano, nors šeimininkė nelinkusi palengvinti jam uždavinio.

— Ar sakė jam paskambinti?

— Nebent pats norėtumėt pas jį nueiti.

Megre geriau eiti, negu taip permirkusiam sėdėti kabinete.

— Daugiau nieko?

— Neteisingas signalas dėl vaikino. Manė jį suradę Monparnaso stoties laukiamajam. Bet tai ne jis. Kažkoks į jį panašus.

Megre vėl sėdo į juodą automobiliuką ir po kelių minučių atsidūrė Respublikos aikštės alinėj, kur prie krosnies sėdėjo Lapuentas, pasistatęs kavos puoduką.

— Grogo!— užsakė Megre.

Jam rodės, kad pusė šalto iš dangaus krintančio vandens pakliuvo jam į šnerves ir kad jis tikrai susigriebė slogą. Gal tokia jau tradicija, jog per laidotuves žmogus būtinai susigriebi slogą?

— Kur tas kambarys?

— Už dviejų žingsnių nuo čia. Aš jį visai netyčia užėjau, nes tai ne pigus viešbutukas ir nefigūruoja mūsų sąrašuose.

— Tu įsitikinęs, jog tikrai tas?

— Jūs pats pamatysit šeimininkę. Žingsniavau Angulemo gatve iš bulvaro į kitą bulvarą, tik žiūriu — lange raštelis: *Išnuomojamas kambarys*. Namas mažytis, trejeto aukštų, namsargės nėra. Paskambinau, pasisakiau noriąs apžiūrėti kambarį. Tučtuojau išdygo šeimininkė, pusamžė moteriškė, kažkada,

matyt, buvusi rusvaplaukė ir graži, dabar išblukusiais nutriu šusiais plaukais, išdribusi, su žydru peniuaru.

— Sau ieškot?— paklausė ji mane, prieš atidarydama kai reikiant duris.— Jūs vienas?

Išgirdau virstelint duris antrame aukšte. Galvutė, pasilenku si ant turėklų, dirstelėjo žemyn; mergina daili, irgi su pe niuaru.

— Bordelis?

— Gal ne visai. Bet galvos nedėčiau, jog šeimininkė k daise nelaikiusi viešnamio.

— Mėnesiui norite? Kur dirbat?

Galų gale jinai mane nusivedė į trečią aukštą, į kamba nuo kiemo pusės, pakenčiamai apstatytą. Pagal mano sko per daug minkštų baldų, išvien pigus aksomas ir šilkas, o a sofos — lėlė. Kambarys dar moterišku atsiduodantis.

— Kas jums davė mano adresą?

Aš vos neleptelėjau, kad skaičiau raštelį. Visą tą laiką, k vedžiau su ja derybas, man nesmagu buvo žiūrėti į jos n dribusią krūtį, kuri, rodės, ims ir išsmuks iš peniuaro.

— Vienas mano draugas,— pasakiau ir dėl visa ko prid riau:— Jis sakėsi pas jus gyvenęs.

— Kas jis?

— Ponas Lui.

Tada aš supratau, kad jinai jį pažįsta. Pasikeitė iš veid Net balsas, ir tas pasikeitė.

— Nepažįstu tokio!— kaip kirviu nukirto.— Jūs pratęs v lai pareidinėti?

Ji stengėsi manęs atsikratyti.

— Teisybę sakant,— variau aš kuo nekalčiausiu veidu, mano draugas gal tuoj čia pats atsiras. Dieną jis laisvas anksti nesikelia.

— Tai imat kambarį, ar neimat?

— Imu, bet...

— Mokėti iš anksto.

Išsitraukiau iš kišenės piniginę. Lyg per neapsižiūrėji išėmiau pono Lui nuotrauką.

— Štai mano draugo atvaizdas!

Ji vos užmetė akį.

— Mes, matyt, nesusitarsim,— pareiškė, eidama prie durų.

— Bet...

— Malonėkit išeiti, man pietūs prisvils.

Aš įsitikinęs, kad jinai jį pažįsta. Kai išėjau, sukrutėjo užuolaida. Matyt, budri kaip kiškis pakrūmėj.

— Eime!— tarė Megre.

Nors buvo čia pat, už poros žingsnių, juodu sėdo į automobilį ir privažiavę sustojo prie namo. Užuolaida vėl sukrutėjo. Duris pradarė šeimininkė, neapsirengusi, su tuo pačiu peniuaru: žydra spalva jai tiek pritiko, kiek kiaulei balnas.

— Kas čia?

— Kriminalinė paieška.

— Ko jums reikia? Aš taip ir maniau, kad tasai plevėsa įvels mane į nemalonią istoriją!— suburbėjo, piktom akim žiūrėdama į Lapuentą.

— Viduj pasišnekėsim.

— O, argi jūsų kas neleidžia! Aš neturiu ko slėpti.

— Kodėl neprisipažinot, kad ponas Lui buvo jūsų gyventojas?

— O kam šitam jaunuoliui žinoti?

Ji atidarė duris į nedidelį smarkiai prikūrentą saloną, visur pūpsojo ryškiausių spalvų pagalvės su išsiuvinėtomis katėmis, širdimis, gaidomis. Kadangi jau buvo prieblanda, ji uždegė stalinę lempą su plačiu oranžiniu abažūru.

— Sakykit, ko jums iš manęs reikia?

Megre savo ruožtu išsiėmė iš kišenės ką tik palaidoto pono Lui fotografiją.

— Čia jisai, tiesa?

— Taip. Jūs vis tiek būtumėt sužinoję.

— Ar seniai jis pas jus gyveno?

— Apie porą metų. Gal truputį daugiau.

— Daug jų laikot?

— Ar gyventojų? Namas per didelis vienai moteriai. O nūnai žmonėms ne taip lengva susirasti kambarį.

— Kiek?

— Šiuo metu — tris.

— Ir vienas kambarys laisvas?

— Taip, tasai, kurį rodžiau šitam berniokui. Be reikalo juo pasitikėjau.

— Ką jūs žinot apie poną Lui?

— Ramus žmogus, jokių nemalonumų per jį neturėjau. Kadangi dirbdavo naktimis...

— Ar žinot, kur jis dirbo?

— Nesu smalsi ir jo neklausinėjau. Išeidavo vakare, pareidavo rytą. Mažamiegis buvo. Aš jam dažnai sakydavau, kad turėtų ilgiau miegoti, bet, atrodo, visi naktį dirbantieji tokie.

— Jis daug gaudavo?

— Sakykit tiesiai, kas jums rūpi žinoti?

— Jūs skaitėt laikraščius...

Rytmetinis laikraštis gulėjo atskleistas ant vienakojo stalelio.

— Nujaučiau, kur sukat. Bet visų pirma duokit žodį, jog neprivirsit man košės. Pažįstu policiją.

Megre buvo įsitikinęs, jog, pasiknisęs Dorovės reikalų policijos archyvuose, rastų šitos moteriškės kortelę.

— Aš nesigarsinu laikanti gyventojus ir nepranešinėju apie juos. Tai joks nusikaltimas. Tik jeigu norima man pridaryti nemalonumų...

— Tai pareis nuo jūsų.

— Prižadat? Visų pirma koks jūsų laipsnis?

— Komisaras Megre.

— Puiku! Aišku! Tai daug rimčiau, negu aš maniau. O ant jūsų dorovininkų man...

Ir nepagalvojusi drėbė tokią nešvankybę, kad Lapuentas nukaito.

— Sutinku. Aš žinau, kad jis nužudytas. Bet daugiau nieko nežinau.

— Kaip jūs jį vadinot?

— Ponu Lui, ir viskas.

— Pas jį užeidinėdavo pagyvenusi brunetė.

— Graži moteris, ne daugiau kaip keturiasdešimties metų, mokanti laikytis.

— Dažnai?

— Tris ar keturis kartus per savaitę.

— Jos pavardę žinot?

— Aš ją vadindavau ponia Antuanete.
— Jūs apskritai turit įprotį vadinti žmones vardais?
— Aš nesmalsi.
— Ji ilgai pasilikdavo viršuj?
— Kiek jai reikėdavo.
— Visą popietę?
— Kartais. O būdavo, kad tik valandą ar dvi.
— O rytą niekad neateidavo?
— Ne. Gal kada ir buvo, bet nedažnai.
— Jos adresą žinot?
— Neklausiau.
— Kiti jūsų gyventojai — moterys?
— Taip. Ponas Lui — vienintelis vyriškis, kuris...
— Jis niekad su jom neturėdavo reikalų?
— Jūs norit pasakyt „meilės reikalų"? Šito ne. Pridursiu, kad jis neatrodė mergininkas. Jei būtų norėjęs...
— Jis pas jas lankydavosi?
— Pasišnekėti. Kartais jos pasibelsdavo į jo duris pasiskolinti degtukų ar cigaretės, ar laikraščio.
— Ir viskas?
— Jie paplepėdavo. Kartais taip pat palošdavo belotę su Liusile.
— Ji viršuj?
— Jinai jau kelinta diena ūžia. Dažnai taip. Jai reikia ką nors susičiupti. Neužmirškit, kad prižadėjot nedaryti man nemalonumų. Nei mano gyventojoms.
Jis nepasakė, kad išvis nieko nebuvo žadėjęs.
— Daugiau niekas pas jį neužeidavo?
— Du ar tris kartus — ne per seniausiai — kažkas jo teiravosi.
— Jauna mergaitė?
— Taip. Į viršų ji nelipo. Tik paprašė mane pranešti, kad jo laukianti apačioje.
— Ji pasakė savo vardą?
— Monika. Ji pasiliko koridoriuje, net į saloną neužėjo.
— Jis nulipo?
— Pirmąsyk jis su ja tyliai pasišnekėjo keletą minučių, ir jinai išėjo. Kitais kartais jis išeidavo su ja.

— Jis jums nesakė, kas ji tokia?

— Tik paklausė, ar jinai man graži.

— Ir ką jūs atsakėt?

— Kad kol tokia jaunutė, tai apveidi, bet po keleto metų pasidarysianti tikra karvė.

— Dar kas lankėsi pas jį?

— Gal prisėstumėt?

— Ačiū. Kam šlapinti jūsų pagalvėles.

— Namus aš užlaikau kuo švariausiai. Pala. Buvo atėjęs vienas jaunuolis, pavardės nepasisakė. Kai aš užlipusi pranešiau ponui Lui, kad jo apačioje laukia, tas, atrodė, susijaudino. Paprašė jį pakviesti viršun. Jaunuolis pabuvo kokią dešimt minučių.

— Prieš kiek laiko tai buvo?

— Vidury rugpiūčio. Atsimenu, buvo toks karštis ir tiek musių.

— Jis dar buvo pasirodęs?

— Vieną sykį jie parėjo kartu, lyg būtų susitikę gatvėj. Ir į viršų užlipo. Jaunuolis tučtuojau išėjo.

— Viskas?

— Man rodos, iš to bus gera krūva. Dabar, manau, irgi prašysit aprodyt kambarį?

— Taip.

— Trečias aukštas, kambarys priešais tą, kurį rodžiau jūsų parankiniui, langas į gatvę, mes jį vadinam žaliuoju kambariu.

— Jūs palydėkit.

Ji atsiduso ir dūsaudama ėmė kopti į trečią aukštą.

— Neužmirškit, kad jūs man pažadėjot...

Megre gūžtelėjo pečiais.

— Beje, jei jums šaus į galvą iškrėsti man kiaulystę, aš pareikšiu teisme, kad visa, ką jūs pasakojat — netiesa.

— Raktą turit?

Megre pastebėjo apatiniam aukšte pro durų plyšį į juos žiūrinčią jauną moterį, visiškai nuogą, su rankšluosčiu rankoj.

— Turiu visraktį.

Ir, atsisukusi į laiptų aikštelę, šūktelėjo:

— Čia ne dorovininkai, Ivete!

V skyrius

POLICININKO NAŠLĖ

Kambario apstatymas „masyvaus“ riešutmedžio, kokių penkiasdešimties šešiasdešimties metų senumo, matyt, buvo pirktas kvartalo varžytynių salėj. Be kitų baldų, stovėjo plati veidrodinė spinta.

Įėjus užvis labiausiai nustebino Megre narvelis ant apskrito kartūnu užtiesto stalo, kur tučtuojau ėmė šokinėti kanarėlė. Jis prisiminė pono Senbrono butą Mežiseri krantinėj ir būtų kirtęs lažybų, jog Lui Ture nusipirko paukščiuką, kai lankėsi pas seną buhalterį.

— Manau, narvelis — jo?

— Atsinešė jį prieš kokius metus. Jis apsigavo, nes paukštelis nečiulba. Jam įkišo patelę vietoj patinėlio.

— Kas jam tvarkė kambarį?

— Kambarius nuomoju su baldais ir patalyne, tačiau aptarnauti neaptarnauju. Seniau imdavausi. Bet su tom tarnaitėm gyva bėda. Kadangi mano gyventojai beveik vienos moterys...

— Ar ponas Lui pats valydavo kambarį?

— Pasiklodavo lovą, daiktus susidėdavo, dulkes nušluostydavo. Sykį per savaitę, išimtį jam darydama, aš apruošdavau kambarį.

Ji stovėjo duryse, ir komisaras truputėlį varžėsi. Jo akimis tai ne šiaipjau kambarys, o vieta, kurią ponas Lui išsirinko pasislėpti. Kitaip sakant, čia esantieji daiktai, kaip beveik visada tokiu atveju, atliepė ne smulkioms gyvenimo reikmėms, o jo asmeniniam, kone slaptam skoniui.

Veidrodinėje spintoje — nė vieno kostiumo, bet užtat trys poros geltonų pusbačių, rūpestingai ištemptų ant kurpalių. Ant lentynėlės taip pat buvo šviesiai pilka skrybėlė, mažai nešiota, pirkta, matyt, linksmo kvailiojimo dieną kaip protestas prieš Žiuvizi atmosferą.

— Jis lankydavo arklių lenktynes?

— Nemanau. Niekad man apie tai nekalbėdavo.

— O kalbėdavotės dažnai?

— Praeidamas jis, būdavo, sustoja salone ir paplepa.
— Jis buvo linksmas?
— Atrodė patenkintas gyvenimu.

Vis protestuodamas prieš žmonos skonį, jis įsigijo lamstuotą chalatą ir raudono ševro šlepetes.

Kambarys buvo tvarkingas, kiekvienas daiktas savo vietoj, ant baldų — nė dulkelės. Sieninėj spintoj Megre rado nugertą porto butelį ir porą taurelių. Ant vagio kabojo lietpaltis.

Apie tai Megre nebuvo pagalvojęs. Kai vidurdienį lyja, o vakare — ne, ponas Lui negali grįžti į Žiuvizi šlapiais drabužiais.

Jis valandų valandom skaitydavo. Ant komodos stovėjo visa eilė knygų, masiniai istorinių ar nuotykių romanų leidiniai ir tik du ar trys detektyviniai romanai, kurie, matyt, jam nepatiko, nes daugiau nepirko.

Jo fotelis stovėjo prie lango. Šalimais, ant vienakojo stalelio, keturiasdešimtmetės juodai apsivilkusios brunetės fotografija raudonmedžio rėmuose. Pagal pardavėjo žodžius viskas atitiko. Matyt, aukšto ūgio, beveik lygi poniai Ture, tokia pat tvirta ir stamantri, stotinga, kaip sakoma tam tikruose sluoksniuose.

— Tai jinai daugmaž reguliariai ateidinėdavo pas jį?
— Taip.

Stalčiuje rado ir kitų nuotraukų, iš tos rūšies, kokios daromos fotoatelje, buvo ir pono Lui nuotraukų truputį išblukusiu veidu, viena su šviesiai pilka skrybėle.

Be dviejų porų kojinių ir keleto kaklaraiščių, kambary jokių kitų asmeniškų daiktų nebuvo: nei baltinių, nei apatinių kelnių, nei popierių, nei senų laiškų, žodžiu, tos daugybės niekniekių, kurių pamažu prisikrauna stalčiuose.

Megre, prisiminęs savo vaikystės dienas, kai tekdavo ką nors slėpti nuo tėvų, pasistatė kėdę prie veidrodinės spintos ir palypėjo. Kaip daugely namų, spintos viršų dengė storas dulkių sluoksnis, bet aiškiai švietė stačiakampis, plataus voko ar knygos dydžio, ten, kur to daikto gulėta.

Tik pasižiūrėjo, daugiau nieko. Moteriškė visą laiką sekė jį akimis; kaip Lapuentas sakė, viena jos krūtis tolydžio sprūdo iš peniuaro, minkšta ir išdribusi it tešla.

— Ar jis turėjo kambario raktą?

Jo kišenėse buvo rastas tik Žiuvizi namų raktas.

— Vieną turėjo, bet išeidamas man palikdavo.

— Ar ir kiti gyventojai taip daro?

— Ne. Jis sakėsi viską pametąs ir norįs palikti raktą apačioje, atėjęs pasiimsiąs. Kadangi niekad nei vakare, nei nakčia negrįždavo...

Megre išėmė fotografiją iš rėmų. Įpylė kanarėlei šviežio vandens, dar pasisukiojo po kambarį ir išeidamas pasakė:

— Aš gal dar užsuksiu.

Šeimininkė juos aplenkė laiptuose.

— Nuo stiklelio, manau, atsisakysit?

— Telefoną turit? Duokit savo numerį. Galimas daiktas, prisieis jūsų kai ko paklausti.

— Bastilija 22—51.

— Jūsų pavardė?

— Marietė. Marietė Žibon.

— Dėkoju.

— Viskas?

— Šiuo tarpu.

Per lietų, kuris pylė kaip pylęs, Megre su Lapuentu sėdo į automobilį.

— Pavažiuok iki gatvės kampo,— paliepė Megre Lapuentui.— Dabar išlipk ir grįžk pas ją. Viršuj aš palikau savo pypkę.

Megre niekad niekur neužmiršdavo pypkės. Beje, nešiojosi dvi.

— Tyčia?

— Taip. Tu užkalbink Marietę keletą minučių. Mane rasi čia.

Ir parodė bariuką, kur prekiaujama dar ir malkom bei anglim. Pats nuskubėjo prie telefono, paprašė sujungti su Kriminaline paieška.

— Prašom pakviesti Luka... Čia tu, Luka? Tučtuojau duok nurodymą prijungti numerį Bastilija 22—51 slaptam pasiklausymui.

Paskui, laukdamas Lapuento, užsisakė prie bufeto stikliuką ir ėmėsi žiūrinėti fotografiją. Nesistebėjo, kad Lui sau už

meilužę išsirinko pažiūrėti panašią į savo žmoną. Tik galvojo sau vienas, ar ir būdo jinai tokio pat. Visko galėjo būti.

— Štai jūsų pypkė, patrone.

— Gal ją užtikai skambinančią telefonu?

— Nežinau. Su ja buvo dar dvi moterys.

— Nuogalė?

— Jau užsimetusi peniuarą.

— Gali eiti pusryčiauti. Susitiksim įstaigoj popiet. Automobilis man reikalingas.

Šoferiui davė Leonės adresą: Klinjankuro gatvė; kelyje prie cukrainės paprašė sustoti, nupirko šokolado dėžutę, kurią pasikišo po apsiaustu, kai ėjo per šaligatvį. Jam atrodė nepadoru lįsti permirkusiais drabužiais į parduotuvę, kur pridėliota tokių lengvutėlių kaip pūkas daikčiukų, bet nieko nepadarysi. Nevikriai jis padavė šokolado dėžutę, sakydamas:

— Jūsų motulei.

— Jūs apie ją pagalvojot?

Matyt, dėl to, kad lauke buvo drėgna, kambary buvo dar karščiau, negu praeitą sykį.

— Gal jūs pats jai paduotumėt?

Jis verčiau liko parduotuvėje, kur vis šioks toks kontaktas palaikomas su išoriniu pasauliu.

— Aš jums tik norėjau parodyti šitą fotografiją.

Ji dirstelėjo ir iškart pasakė:

— Čia ponia Mašer!

Megre buvo patenkintas. Laimėjimas ne iš tų, apie kuriuos laikraščiai rašo stambiomis raidėmis. Beveik vieni niekai. Bet tai rodė, jog jis dėl pono Lui neapsiriko. Toksai neprasidės su bet kokia gatvėj ar alinėj sutikta moterim. Komisaras jo neįsivaizdavo meilinantis nepažįstamai.

— Iš kur jūs ją pažįstat?— ėmė klausinėti.

— Ji dirbo pas Kaplaną. Neilgai. Tik šešetą ar septynetą mėnesių. Kodėl jūs man rodot šitą atvaizdą?

— Tai buvo gera pono Lui bičiulė.

— Ak!

Aišku, komisaras įskaudino panelę Leonę, bet tai buvo neišvengiama.

— Jūs niekad nieko nebuvot pastebėjusi, kai jiedu kartu dirbo Bondi gatvėj?

— Ničnieko, galėčiau prisiekti. Ji dirbo prekių sandėly su dešimčia ar penkiolika kitų, žiūrint koks metų laikas. Tai policininko žmona, gerai pamenu.

— Kodėl jinai metė darbą?

— Manau, dėl to, kad turėjo operuotis.

— Dėkoju. Atleiskite, jog aš vėl jus sutrukdžiau.

— Jūs manęs nė kiek netrukdot. Ar poną Senbroną matėt?

— Taip.

— Pasakykit man, ar ponas Lui gyveno su ta moterim?

— Jinai ateidinėdavo į jo kambarį prie Respublikos aikštės.

— Aš įsitikinusi, jog tai buvo bičiulė, jog tarp jųdviejų nieko nebuvo.

— Galimas daiktas...

— Jeigu firmos knygos tebėra, surasčiau jos adresą, tik nežinau, kur jų ieškoti.

— Jeigu jinai policininko žmona, aš pats susirasiu. Mašer, tiesa?

— Kiek atsimenu, jos vardas Antuanetė.

— Viso gero, panele Leone.

— Viso gero, ponas Megre.

Jis skubiai nėrė pro duris, nes senutė galiniam kambary ėmė krebždėti, o jam tiesiog nebuvo kaip eiti jos lankyti.

— Į Prefektūrą.

— Orfevrų krantinėj?

— Ne. Į Municipaliteto policiją.

Buvo dvylikta valanda. Iš kontorų ir parduotuvių išėję tarnautojai nesiryžo tuoj pat leistis į gatves, į savo nuolatinius restoranus. Paniurę, nuolankūs, jie stoviniavo būreliais visuose tarpduriuose. Laikraščių kioskai buvo kiaurai perlyti.

— Palauk manęs.

Jis susirado kadrų skyriaus viršininką, pasiteiravo, ar dirba toks Mašeras. Po kelių minučių sužinojo, jog policininkas Mašeras dirbo, bet prieš kokį porą metų žuvo per vieną susirėmimą. Tuomet jis gyvenęs Domenilio aveniu. Našlė gaunanti pensiją. Vaikų neturėję.

Megre užsirašė adresą. Kad būtų greičiau, kad nereikėtų žingsniuoti per Rūmų bulvarą, paprašė prie telefono Luka.

— Jinai kam nors skambino?

— Iki šiol ne.

— O jai irgi ne?

— Ne jai, o vienai iš merginų, vardu Olga, kad ateitų prisimatuoti suknelės. Skambino siuvėja iš Sen-Žoržo aikštės.

Megre papusryčiaus vėliau. Tik, eidamas pro šalį, išmetė vienam bare aperityvo ir vėl įsirangė į juodąjį automobiliuką.

— Domenilio aveniu.

Anam aveniu gale, netoliese metro stoties. Namas šiaip sau, gan padorus, pažiūrėti niūrus.

— Atsiprašau, kur gyvena ponia Mašer?

— Penktas aukštas, kairėj.

Liftas kėlė trūkčiodamas, atrodė, lyg baustųsi sustoti tarp dviejų aukštų. Varinė durų rankena žvilgėte žvilgėjo, šiaudinis švarus. Megre paskambino. Tučtuojau išgirdo žingsnius.

— Luktelkit!— sušuko pro duris.

Jinai, matyt, norėjo nusimesti rytmetinį drabužį ir persivilkti suknelę. Buvo iš tų moterų, kurios su peniuaru nesirodytų nė dujotiekio kontrolieriui.

Ji tylėdama žiūrėjo į Megre, bet tasai puikiai matė, kad moteris susijaudinusi.

— Prašom į vidų, ponas komisare.

Ji buvo tokia, kaip nuotraukose, kaip nusakė juvelyrinės krautuvės pardavėjas: aukšta ir stipri, romios eigasties, susivaldanti. Pažino komisarą Megre. Ir, aišku, žinojo, ko jis čia atėjo.

— Prašom šičia... Aš kaip tik tvarkiausi...

Tačiau jos plaukai buvo dailiai sušukuoti, tamsi suknelė be vienos raukšlelės. Parketas žvilgėjo. Prie durų — pora tūbinių šlepečių, į kurias, parėjusi šlapiom kojom, įsistodavo ir čiūžčiodavo per parketą.

— Aš jums čia pripurvinsiu.

— Nieko tokio.

Viduj visai kaip Žiuvizi, ne taip nauja, bet labiau išblizginta, netgi niekučiai ant baldų beveik tokie patys; ant že-

mo bufeto policininko fotografija rėmeliuose, prie vieno jų šono pakabintas medalis.

Megre nesistengė jos nei suglumyti, nei išgąsdinti. Beje, ir norėdamas nebūtų išgąsdinęs.

— Aš atėjau pasikalbėti su jumis apie Lui,— tarė paprastai.

— Aš to laukiau.

Nors jos veidas liūdnas, bet akys sausos, laikosi kaip pridera.

— Prašom sėskitės.

— Sušlapinsiu jūsų fotelį. Judu su Lui Ture buvote labai geri bičiuliai?

— Jis mane mylėjo.

— Tik tiek?

— Gal būt, mylėjo. Jis niekad nebuvo laimingas.

— Jūs palaikėt su juo ryšius jau tada, kai dirbot Bondi gatvėj?

— Užmirštat, kad mano vyras tada dar buvo gyvas.

— Lui jums nesimeilino?

— Neskyrė manęs iš kitų sandėly dirbusių moterų.

— Vadinas, vėliau, kai Kaplano firma likvidavosi, judu susitikot?

— Po aštuonių ar devynių mėnesių vyrui mirus.

— Susitikot iš netyčių?

— Žinot, kad iš našlės pensijos sunku verstis. Turėjau ieškoti darbo. Ir prie vyro gyvos galvos man tekdavo dirbti, būtent pas Kaplaną, bet nereguliariai. Kaimynė manę parekomendavo Šatle[1] kadrų skyriaus viršininkui, ir tas mane priėmė vietų nurodytoja.

— Ir ten?

— Vieną dieną, taip, per rytmetinį spektaklį. Pamenu, vaidino „Kelionę aplink pasaulį per aštuoniasdešimt dienų". Aš pažinau poną Lui, lydėdama jį į jo vietą. Jis mane irgi pažino. Tądien daugiau nieko ir nebuvo. Kitąkart jis vėl atėjo, taip pat į rytmetinį spektaklį, ir, eidamas į salę, ieškojo manęs akimis. Taip truko kurį metą, nes, be sekmadienių, duodam tik

[1] Teatras Paryžiuje, kur daugiausia statomos feerijos.

du rytmetinius spektaklius per savaitę. Sykį išeidamas jis paklausė, gal sutikčiau išgerti su juo aperityvo. Mudu greitosiomis papietavome, nes vakare aš turėjau būti darbe.

— Jis jau turėjo kambarį Angulemo gatvėj?

— Aš manau.

— Jis jums sakėsi, kad nebedirba?

— Ne, tik sakėsi popietėm esąs visad laisvas.

— Jūs taip ir nesužinojot, ką jis veikia?

— Ne. Aš sau nebūčiau leidusi šito jį klausinėti.

— Jis jums nepasakodavo apie savo žmoną ir dukterį?

— Daug pasakodavo.

— Ką, būtent?

— Žinot, tokius dalykus sunku atkartoti. Kai vyras šeimoje nelaimingas ir nuoširdžiai su jumis išsišneka...

— Jis nebuvo laimingas šeimoje?

— Buvo laikomas nieko vietoj dėl savo svainių.

— Nesuprantu.

Megre seniai suprato, tik norėjo duoti jai kalbėti.

— Abudu svainiai turi geras vietas, važinėjimas geležinkeliu jiems ir jų šeimoms — nemokamas...

— Ir pensija.

— Taip. Jie priekaištaudavo Lui, kad tas neturįs ambicijų, visą gyvenimą tenkinąsis skurdžia sandėlininko vietele.

— Kur judu eidavot?

— Beveik visad į tą pačią kavinukę Sent-Antuano gatvėj. Valandų valandom šnekėdavomės.

— Jūs mėgstat vaflius?

Ji nukaito.

— Iš kur žinot?

— Jų pirkti jums eidavo į Mėnulio gatvę.

— Tai buvo daug vėliau, kai.

— Kai jūs pradėjot ateidinėti į Angulemo gatvę?

— Taip. Jis norėjo man parodyti, kur leidžiąs dalį savo laiko. Savo užuovėją. anot jo. Labai ja didžiavosi.

— Nesisakė, kodėl nuomoja kambarį mieste?

— Kad turėtų savo kampą nors keliom valandom per dieną.

— Jūs pasidarėt jo meiluže?

— Aš dažnokai pas jį lankydavausi.

— Jis jums dovanodavo brangenybių?

— Viso labo — auskarus prieš pusmetį ir pastaruoju metu — žiedą.

Jinai jį mūvėjo ant piršto.

— Buvo labai geras, labai jautrus. Reikėjo, kad kas nors jį padrąsintų. Jūs galvokit, ką norit, aš jam buvau išimtinai draugė, vienintelė draugė.

— Jis čia užeidavo?

— Niekados! Dėl namsargės ir kaimynų. Visas kvartalas mane būtų kalbomis apkėlęs.

— Ar matėtės su juo pirmadienį?

— Kokią valandą.

— Kelintą?

— Apie antrą. Aš išėjau apsipirkti.

— Jūs žinodavot, kur jį rasti?

— Paskirdavau pasimatymą.

— Telefonu.

— Ne. Jam niekad neskambindavau. Susitardavom prieš atsiskirdami.

— Kur judu susitikinėdavot?

— Beveik visada mūsų pamėgtoj kavinukėj. Kartais ant Sen-Marteno gatvės ir Didžiųjų Bulvarų kampo.

— Jis laiku ateidavo?

— Visada. Pirmadienį buvo šalta ir ūkanota. Man truputį skaudėjo gerklę. Nuėjom į kronikos kiną.

— Bon-Nuvel bulvare.

— Jūs žinot?

— Kelintą valandą atsiskyrėt?

— Apie ketvirtą. Pusvalandis prieš jo mirtį, jeigu tai tiesa, ką rašė laikraščiai.

— Nežinojot, ar jis turėjo su kuo susitikti?

— Jis man nieko nesakė.

— Ar nekalbėdavo apie savo draugus, žmones, pas kuriuos lankydavosi?

Ji papurtė galvą, žvilgtelėjo į stiklinį valgomojo bufetą.

— Gal neatsisakytumėt nuo stiklelio? Turiu tik vermuto. Iš seno, nes pati negeriu.

Jis sutiko, norėdamas jai padaryti malonumą; vynas tikriausiai išlaikytas nuo amžiną atilsį policininko laikų.

— Kai aš perskaičiau laikraštį, vos nebėgau jūsų ieškoti Mano vyras dažnai apie jus kalbėdavo. Ir dabar aš jus iškart pažinau, dažnai matydavau jūsų nuotrauką.

— Ar Lui niekad nežadėjo išsiskirti ir jus vesti?

— Per daug bijojo žmonos.

— Ir dukters?

— Dukterį jis labai mylėjo. Dievaižin ką būtų dėl jos padaręs. Tačiau aš manau, kad jis ja buvo truputį nusivylęs.

— Kodėl?

— Toks man susidarė įspūdis. Jis dažnai būdavo liūdnas.

Jinai irgi, matyt, buvo nelinksmesnė, kalbėjo monotonišku balsu, be išraiškos. Kažin ar, nuėjus jo aplankyti į Angulemo gatvę, ten žvilgindavo parketą?

Matyti ją nusirengiančią prie Lui, išsitiesusią ant lovos — nė minties tokios nekilo Megre. Jis netgi negalėjo įsivaizduoti jos nuogos ar su kelnaitėm ir liemenuku. Matyti juos užvis geriausiai tiko prie galinio staliuko, jų kavinukėj, anot jos, besikalbančius pusbalsiu ir retkarčiais žvilgčiojančius į laikrodį virš bufeto.

— Ar jis daug pinigų išleisdavo?

— Žiūrint, kiek jūsų supratimu yra daug. Sau nieko neatsakydavo. Buvo justi, kad pinigo turi. Jei aš būčiau leidusi, jis man būtų pripirkęs galybę dovanų, ypač niekniekių, kuriuos matydavo vitrinose.

— Ar jūs niekad nebuvot jo užtikusi sėdinčio ant suolo?

— Ant suolo?— pakartojo ji, lyg tas klausimas jai buvo netikėtas.

Atsakė ne iškart.

— Vieną sykį, kai aš rytmetį išėjau apsipirkti. Šnekučiavosi su kažkokiu liesu vyriškiu, kuris man padarė keistą įspūdį.

— Kodėl?

— Dingtelėjo mintis, kad taip turėtų atrodyti klounas ar grimą nusiėmęs komikas. Aš jo gerai neįsižiūrėjau. Tik pastebėjau, kad pusbačiai sunešioti, o kelnės atspurusios.

— Jūs paklausėt, kas tai buvo?

— Jis man atsakė, jog ant suolų sutinki visokiausių žmonių ir tiesiog smagu su jais pasišnekėti.

— Daugiau nieko nežinot? Į laidotuves nėjot?

— Neišdrįsau. Po dienos kitos ketinu nunešti gėlių ant jo kapo. Sargienė, manau, man parodys. Ar laikraščiai apie mane rašys?

— Tikriausiai — ne.

— Tai labai svarbu. Šatle direkcija itin griežta, ir aš netekčiau vietos.

Ne taip toli buvo Rišar-Lenuaro bulvaras, ir, iš ponios Mašer išėjęs, Megre paprašė nuvežamas namo.

— Jūs kur nors užvalgykit ir po kokios valandos atvažiuokit manęs paimti.

Per pusryčius žmona žiūrėjo į jį įdėmiau, nei paprastai. Neiškentusi paklausė:

— Kas tau yra?

— O kas galėtų būti?

— Aš nežinau. Tu į save nebe panašus.

— O į ką panašus?

— Į bet ką. Tu nebe Megre.

Jis nusijuokė. Tiek galvojo apie Lui, kad ir elgtis galų gale ėmė taip, kaip kad tas būtų daręs, perėmė jo veido išraišką.

— Reikia manyti, tu pasikeisi kostiumą?

— O kuriem galam, jei vėl sušlapsiu.

— Ką, dar vienos laidotuvės?

Vis dėlto jis persivilko jos atneštus drabužius, ir malonu buvo, kad ir neilgai, pasijusti sausam.

Orfevrų krantinėj į savo kabinetą tuoj pat nėjo, užsuko į Dorovės reikalų policiją.

— Ar pažinojai tokią Marietę arba Mari Žibon? Nepatingėk, užmesk akį į korteles.

— Jauna?

— Varo šeštą kryželį.

Inspektorius ištraukė dėžutes su pageltusiom dulkinom kortelėm. Ilgai ieškoti nereikėjo. Žibon, gimusi Sen-Malo, vienuolika metų registruota kaip prostitutė, triskart buvusi Sen-

Lazare[1], kol Sen-Lazaras nebuvo panaikintas. Dukart suimta už klientų apkraustymą.

— Teista?

— Dėl įrodymų stokos paleista.

— O nuo to laiko?

— Palaukit. Pažiūrėsiu kitoj dėžutėj.

Rasta jos pėdsakų ir naujesnėse kortelėse, bet, šiaip ar taip, dešimties metų senumo.

— Prieš karą ji buvo dešinioji šeimininkės ranka vienuose masažo namuose[2] Martyrų gatvėje. Tuo metu jos sugyventinis buvo toks Filipas Natali, vadinamas Filipi; už žmogžudystę jis gavo dešimt metų kalėjimo. Atsimenu tą bylą. Jie trise ar keturiese užmušė vieną tipą iš priešininkės gaujos Fonteno gatvės tabako krautuvėlėje. Taip ir neišaiškino, kas šovė, ir juos patupdė visus.

— Jis laisvas?

— Mirė Fontenvro[3].

Iš tų žinių jokios naudos.

— O dabar?

— Kad nežinau. Jeigu jinai irgi nemirusi...

— Gyva.

— Tai jau turėtų būti išėjusi iš rikiuotės. Tur būt, patronesė[4] savo gimtinėje?

— Ji laiko kaip ir viešbutuką Angulemo gatvėje be Mebliuotų kambarių policijos brigados žinios, gyventojos daugiausia merginos, bet nemanau, kad jos ten verstųsi savo amatu.

— Patikrinsim.

— Aš pageidaučiau, kad kas prižiūrėtų gatvės kampą ir pasidomėtų gyventojomis.

— Lengva.

— O dar geriau būtų, kad vienas koks vyrukas iš Dorovės reikalų policijos visą laiką sektų Angulemo gatvės namą.

---

[1] Sen-Lazaras — moterų kalėjimas Paryžiuje. Panaikintas apie trisdešimtuosius metus.

[2] Tokiu pavadinimu dangstėsi neužregistruoti viešieji namai.

Fontenvro — miestelis Marnos ir Luaros departamente su senu vienuolynu, kuris paverstas kalėjimu.

[4] Buržuazinėje visuomenėje — labdarė.

Iš maniškės brigados nepakankamai pažįsta tam tikrus žmones.

— Suprantama.

Pagaliau Megre atsisėdo, tikriau sakant, sudribo į savo fotelį, ir Luka tučtuojau pravėrė duris.

— Kas nauja?

— Kas liečia skambinimus telefonu — nieko nauja. Duotas numeris su niekuo nekalbėjo. Bet šįryt atsitiko keistas incidentas. Ponia Tevenar, gyvenanti Ge-Liusako gatvėje su savo brolėnu, išėjo į laidotuves.

— Ką, ir jinai?

— Tik ne į tas pačias. Jų kvartale. Butą paliko tuščią. Parėjusi namo, atidarė maisto spintelę, sudės produktus, tuo pačiu žygiu nusipirktus, tik žiūri — nebėra dešros, kurią prieš porą valandų buvo palikusi.

— Ji tikrai žino, kad...

— Tikrai! Beje, apieškodama butą...

— Ir jinai nebijojo?

— Rankoj turėjo vyrui priklausiusį standartinį revolverį. Iš 1914 metų karo. Pažiūrėti tokia keista moteriškė, mažiukė, apvalaina, ir vis juokiasi. Po savo brolėno lova rado ne jo nosinę ir duonos trupinių.

— Ką veikia tas jos brolėnas?

— Jis vardu Juberas, studentas. Kadangi Tevenarai ne iš turtingųjų, dieną jis dirba pardavėju Sen-Mišelio bulvaro knygyne. Suprantat?

— Taip. Teta pranešė policijai?

— Nusileido į namsargės būstą ir paskambino į komisariatą. Inspektorius tuoj pranešė man. Aš pasiunčiau Lerua į knygyną. Vaikinas ėmė drebėti kaip epušės lapas, paskui raudoti.

— Alberas Žorisas jo draugas?

— Taip. Žorisas maldaute išsimaldavo, kad jį paslėptų savo kambary keletą dienų.

— Kokia dingstim?

— Jis, girdi, susikirtęs su tėvais, tėvas taip įtūžęs, kad jį, ko gero, gali užmušti.

— Vadinasi, dvi dienas ir dvi naktis jis praleido po lova?

— Tik vieną dieną ir vieną naktį. Pirmąją naktį jis klaidžiojo gatvėmis. Taip bent pasakojo jo draugas. Aš aliarma-

vau į visas policijos nuovadas. Vaikezas, matyt, vėl klajoja po miestą.

— Ar pinigų jis turi?

— Juberas Tevenaras to nežino.

— Ar stotis įspėjai?

— Viskas padaryta, patrone. Stebėčiaus, jei mums čia jo ryt rytą neatvestų.

Kažin ką tie daro Žiuvizi? Našlė, seserys, jų vyrai ir dukterys, aišku, sukirto gerus pietus, kaip kad paprastai per šermenis. Šnekėjosi apie ponios Ture ir Monikos ateitį.

Megre būtų ėjęs lažybų, kad vyrams davė išgerti ir kad jie ta proga užsidegė po cigarą, atsilošę krėsluose.

„Išgerk ir tu stiklelį, Emili. Tau reikia atsigauti."

Ką šnekėjo apie mirusįjį? Turėjo pastebėti, jog žmonių į laidotuves daug susirinko, kas kad oras buvo prastas.

Megre beveik norėjosi ten nuvykti. Ypač norėjo pamatyti Moniką ir rimtai su ja pasišnekėti. Bet tik ne namie. Ir nė to tiek nenorėjo oficialiai jos išsikviesti.

Mašinaliai paprašė sujungiamas su jos kontora.

— Žebe ir Bašelje kontora?

— Žoržas Bašelje klauso.

— Gal galėtumėt man pasakyti, ar panelės Ture laukiat ryt ryte ateinant į darbą?

— Žinoma. Šiandien dėl šeimyninių priežasčių jos nėra, bet rytoj turėtų būti... O kas čia kalba?

Megre pakabino ragelį.

— Santoni nebuvo?

— Nuo ryto jo nemačiau.

— Brūkštelk jam, kad rytoj rytą palūkuriuotų prie Žebe ir Bašelje kontoros. Kai tik panelė Ture ateis, tegul mandagiai ją atveda pas mane.

— Šičia?

— Taip, į mano kabinetą.

— Daugiau nieko?

— Ne, nieko! Leiskit man padirbėti.

Šiandien jam iki kaklo įkyrėjo Lui Ture, jo šeima ir jo meilužė. Jei ne profesinis pareigingumas, Megre būtų viską metęs ir nuėjęs į kiną.

Iki septintos vakaro jis padirbėjo iš peties, lyg būtų sprendžiamas pasaulio likimas, likvidavo ne tik aplanką „einamųjų reikalų", bet ir kitus, laukusius eigos savaitėm ir mėnesiais, visiškai nesvarbius. Kai galų gale išėjo, prisiskaitęs tiek primarginių popierių, jog net akys ėmė markstytis, jam pasirodė, jog kažkas negerai darosi, ir valandėlę stovėjo ištiesęs ranką, kol įsitikino, jog nebelyja. Lyg tuštumą būtų aplink regėjęs.

VI skyrius

ELGETOS

— Ką ji daro?

— Nieko. Sėdi tiesi, iškelta galva ir žiūri priešais save.

Laukiamajam ji netgi ne į fotelį atsisėdo, o ant kėdės.

Megre tyčia leido jai pasitroškinti, anot jo. Kai Santoni dvidešimt minučių po devynių pranešė, jog Monika čia, komisaras burbtelėjo:

— Palik ją narve.

Taip jis vadino laukiamąjį stiklo sienom su žalio aksomo foteliais, kur tiek kitų dar prieš Moniką Ture prarado savim pasitikėjimą.

— Kaip ji atrodo?

— Juodai.

— Aš ne to klausiu.

— Ji lyg tikėjosi mane pamatyti. Aš laukiau už kokių poros žingsnių nuo įstaigos durų Rivoli gatvėj. Ją pamatęs, žingtelėjau į priekį.

— Atsiprašau, panele...

Prisimerkusi ji pažiūrėjo į mane. Matyt, trumparegė. Paskui tarė:

— Ak, tai jūs!

— Komisaras norėtų jus trumpam pamatyti...

Ji neprotestavo. Aš sutabdžiau taksi, ir važiuojant ji nepratarė nė žodžio.

Šiandien ne tik kad nelijo, bet netgi saulutė pasirodė. Kažkokia tirštesnė, rodės, neĩ paprastai, liejosi šviesa iš dangaus, matyt, dėl to, kad oras buvo drėgnas.

Megre, eidamas daryti raporto, matė ją iš tolo, sėdinčią kamputy. Toj pačioj vietoj ji tebesėdėjo ir po pusvalandžio, kai jis grįžo į savo kabinetą. Dar po kiek laiko jis pasiuntė Luka užmesti į ją akį.

— Ji skaito?

— Ne. Nieko neveikia.

Iš tos vietos ji užgriebė ar tik ne tokį pat Kriminalinės paieškos stebėjimo lauką kaip kad užgriebiama restorane, įžengus pro bufetinės duris. Ji matė koridorių su daugybe durų, zujančius ten ir atgal inspektorius, aplankais nešinus, vieni pas kitus vaikščiojančius pareigūnus, tuos, kurie išskuba su užduotim, ir tuos, kurie grįžta, ją atlikę. Kartais stabtelėję jie persitaria pora žodžių apie aiškinamą bylą, o kuris nors, žiūrėk, bevaraą kalinį su antrankiais ar stumiąs apsiašarojusią moteriškę.

Kitus, po jos atėjusius, jau susišaukė į kabinetus, o ji kantriai tebesėdėjo.

Angulemo gatvės namo telefonas tylėjo. Ar tik Marietė Žibon ko nors neįtaria? Ar nebus jai sukėlęs nerimo triukas su užmiršta pypke?

Neve, kuris pasivaduodamas su vienu savo rajono kolega sekė namą, nieko nenormalaus nepastebėjo.

O dėl Albero Žoriso buvo beveik tikri, kad išvakarėse, apie šeštą valandą vakaro, jis dar buvo Paryžiuje. Policijos agentas Danbua, kuris kaip ir kiti turėjo vaikino požymių aprašymą, apie tą laiką jį pastebėjęs Kliši aikštės ir Batinjolių bulvaro kampe. Vaikinas išėjęs iš baro. Ar tik agentas nebus perdaug greitai puolęs prie jo ir jį išgąsdinęs? Šiaip ar taip, Žorisas nėręs į minią, kuri buvusi itin tiršta. Agentas švilpęs, aliarmavęs savo kolegoms.

Tai nieko nedavė, negalėjo nieko duoti. Bistro šeimininkas pareiškęs, kad jo klientas telefonu neskambinęs, tik surijęs penkis kietus kiaušinius su bandelėm ir išgėręs tris puodukus kavos.

— Atrodė išalkęs.

Tardytojas Komeljo išsišaukė telefonu Megre.

— Vis nieko nauja?

— Tikiuosi suimti žudiką per keturiasdešimt aštuonias valandas.

Žmogžudystė apiplėšimo dingstim, kaip mes ir manėm? Megre atsakė „taip".

Ir dar ta peilio istorija. Su rytiniu paštu buvo gautas tuos peilius gaminančio fabriko laiškas. Tik pradėjus tirti įvykį, Žanvje pats buvo ten nuvykęs, ir vienas aukštas asmuo jam pareiškęs, jog esą neįmanoma nustatyti ar tas, ar kitas pirklys pardavęs peilį. Su pasididžiavimu jis suminėjęs astronominį jų gaminių skaičių.

O dabar kažkoks, pasirašęs kaip direktoriaus padėjėjas, painformavo Kriminalinę paiešką, kad pagal numerį ant kriaunų nustatyta, jog peilis, pavartotas Sen-Marteno bulvare, buvęs iš tos partijos, kuri mažiausiai prieš kokius keturis mėnesius buvusi pasiųsta Marselio urmininkui.

— Vadinas, penki inspektoriai tris dienas tuščiai klausinėjo Paryžiaus prekybininkus.— Žanvje buvo įtūžęs.

— Ką man daryti, patrone?

— Duok žinią į Marselį. Paskui pasiimk Moersą ar kurį kitą iš laboratorijos ir eik į Angulemo gatvę. Tegul Moersas paima pirštų atspaudus, rastus kambaryje. Tegul neužmiršta atidžiai apžiūrėti veidrodinės spintos viršų.

Per tą laiką Monika vis tebelaukė. Ir Megre retkarčiais vis pasiųsdavo ką nors užmesti akį į narvą.

— Ką ji veikia?

— Nieko.

Žymiai stipresniems už ją, valandą išlaukus stiklo būste, neišlaikydavo nervai.

Be penkiolikos vienuoliktą Megre atsiduseęs pagaliau tarė:

— Paprašykit ją.

Priėmė merginą stovėdamas ir atsiprašė:

— Kadangi aš noriu su jumis ilgėliau pasišnekėti, pirma turėjau baigti einamuosius reikalus.

— Aš suprantu.

— Gal malonėtumėt atsisėsti?

Ji atsisėdo, susiglostė plaukus iš abiejų pusių, pasidėjo

į sterblę rankinuką. Megre užėmė savo vietą, įsikando pypkę, bet, prieš brėždamas degtukus, sumurmėjo:

— Galima?

— Mano tėvas rūkė. Dėdės irgi rūko.

Ji buvo ne tokia nervinga, ne tokia išsigandusi, kaip kad praeitą kartą tame pačiame kabinete. Rytas buvo taip malonus, jog komisaras paliko pravirą langą, ir į kambarį veržėsi duslus miesto triukšmas.

— Aš, žinoma, norėčiau su jumis pasikalbėti apie jūsų tėvą.

Ji linktelėjo galvą.

— Taip pat apie jus bei kitus asmenis.

Monika pati nepradėjo šnekėti ir žvilgsnio nenukreipė, laukė, kada jis užduos klausimus, kuriuos, rodės, buvo numačiusi iš anksto.

— Jūs labai mylite savo motiną, panele Monika?

Megre buvo sumanęs vesti kvotą „suokte suokdamas", draugišku tonu ir palaipsniškai remti merginą prie sienos, kad ji norom nenorom imtų kalbėti tiesą. Bet pirmasis jos atsakymas jį suglumino.

Ramiai lyg niekur nieko ji tarė:

— Ne.

— Jūs norit pasakyti, kad nesutariat su motina?

— Aš jos nekenčiu.

— Galiu pasiteirauti už ką?

Megre matė, kaip ji truktelėjo pečiais.

— Jūs buvot namuose. Matėt ją.

— Ar neišreikštumėt tiksliau savo minties?

— Mano motina tik apie save tegalvoja, apie savo „kiek tai liečia mane" ir apie senatvę. Jai nelabai smagu, kad prasčiau ištekėjo, negu jos seserys, užtat neriasi iš kailio, kad įtikintų kitus, jog jos padėtis nė kiek ne blogesnė.

Megrė vos susilaikė nešyptelėjęs, bet jinai tuos žodžius pasakė labai rimtai.

— O tėvą mylėjot?

Valandėlę ji tylėjo, ir jis gavo pakartoti klausimą.

— Aš svarstau. Klausiu pati save. Nemalonu tai prisipažinti dabar, kai jo nebėra gyvųjų tarpe.

— Nelabai jį mylėjot?
— Jis buvo vargšas žmogelis.
— Ką turit omeny, sakydama „vargšas žmogelis"?
— Jis nė piršto nepajudino, kad tai pasikeistų.
— Kas?
— Viskas.
Ir, staiga užsidegusi, išdrožė:
— Tas gyvenimas, kurį mes gyvenome. Jeigu tai galima pavadinti gyvenimu. Seniai man jis įgriso, ir aš vieną mintį teturiu: išvykti.
— Ištekėjusi?
— Ištekėjusi ar neištekėjusi. Kad tik išvykčiau.
— Jūs tikitės tai padaryti artimiausiu laiku?
— Šiomis dienomis.
— Su tėvais apie tai kalbėjotės?
— O kam?
— Išvyksit, nieko nesakiusi?
— O kodėl ne? Kas gi nuo to jiems pasikeistų?
Megre stebėjo ją, vis labiau domėdamasis, ir kartkartėm užmiršdavo pypkę patraukti. Du ar tris kartus turėjo iš naujo ją degti.
— Kada jūs sužinojot, kad tėvas nebedirba Bondi gatvėj?— paklausė jis staigiai.
Jokios reakcijos, kaip jis tikėjosi, nebuvo. Ji, matyt, buvo numačiusi klausimus ir paruošusi atsakymus. Tuo tik ir buvo galima paaiškinti jos laikyseną.
— Prieš trejus metus. Kažkaip savaime. Buvo, rodos, sausis. Sausis ar vasaris. Šalo.
Kaplanų firma užsidarė spalio pabaigoje. Sausį ir vasarį ponas Lui vis tebeieškojo vietos. Tuo tad metu, priėjęs liepto galą, jis sunkia širdimi ryžosi pasiskolinti pinigų iš panelės Leonės ir seno buhalterio.
— Tėvas pats pasisakė?
— Ne. Išėjo daug paprasčiau. Vieną popietę ėjau per skolininkų namus...
— Jūs jau dirbot Rivoli gatvėj?
— Aš ten įstojau aštuoniolikos metų. Kaip sykis, viena mano klientė, moterų kirpėja, buvo iš to namo, kur dirbo

tėvas. Aš dirstelėjau į kiemą. Buvo po keturių. Tamsu. Galiniam pastate — nė vienos šviesos languose. Nustebusi aš paklausiau namsargę ir iš jos sužinojau, jog Kaplanų firma likviduota.

— Grįžusi namo, motinai nepasakėt?

— Ne.

— O tėvui irgi ne?

— Jis vis tiek nebūtų sakęs teisybės.

— Turėjo įprotį meluoti?

— Sunku jums paaiškinti. Namie jis stengdavosi vengti scenų, motinai atsakinėdavo taip, kad ta būtų patenkinta.

— Jis jos bijojo?

— Troško ramybės.

Monika tai pasakė su tam tikra panieka.

— Jūs jį pasekėt?

— Taip. Ne kitą dieną, nes man nebuvo progos, o už kokių dviejų trijų dienų. Sėdau į ankstesnį traukinį, pasakiusi, jog turiu kontoroje skubaus darbo, ir palaukiau prie stoties.

— Ką jis darė tą dieną?

— Lankėsi daugybėje kontorų, matyt, ieškojo vietos. Vidudienį suvalgė raguolių bariuke ir išskubėjo prie laikraščio redakcijos durų pasiskaityti skelbimų. Aš viską supratau.

— Kaip jūs reagavot?

— Ką norit pasakyti?

— Nepagalvojot sau viena, kodėl jis nieko namie nesisakė?

— Ne. Jis nebūtų išdrįsęs. Būtų kilusi scena. Mano dėdės ir tetos ta proga būtų jį verste užvertę patarimais ir be paliovos kalę, jog jam trūksta iniciatyvos. Nuo pat savo gimimo aš tik tą žodį ir tegirdžiu.

— O jūsų tėvas vis dėlto kas mėnesį parnešdavo algą?

— Tuo aš stebėjausi. Kiekvieną sykį laukiau pareinančio tuščiom rankom. O jisai vieną gražią dieną ėmė ir pareiškė motinai, jog „reikalavęs" pakelti užmokestį ir savo pasiekęs.

— Kada tai buvo?

— Gerokai vėliau. Vasarą. Maždaug rugpiūčio mėnesį.

— Ir iš to jūs padarėt išvadą, kad tėvas susirado darbą?

— Taip. Aš norėjau sužinoti ir vėl jį pasekiau. Bet jis vis nedirbo. Vaikštinėjo, sėdėjo ant suolų. Aš pamaniau, gal

jam išeiginė diena, ir dar sekiau kokią savaitę ar dvi, pasirinkdama vis kitą savaitės dieną. Kartą jis mane pastebėjo Didžiuosiuose Bulvaruose, kur ką tik buvo atsisėdęs ant suolo. Jis išbalo, nežinojo, ką daryti, pagaliau žengė prie manęs.

— Žinojo, kad jūs jį sekėt?

— Nemanau. Matyt, sau vienas pagalvojo, kad aš čia netyčia užklydau. Jis man ėmė atvirai pasakotis, pasiūlė išgerti kavos su grietinėle. Buvo labai karšta.

— Ką jis pasakojo?

— Kad Kaplano firma buvusi nusavinta, kad jis atsidūręs gatvėje ir nuslėpęs tai nuo motinos, nenorėdamas jos jaudinti, nes tikėjęsis greit rasti kitą tarnybą.

— Ar jis avėjo geltonais pusbačiais?

— Tą dieną — ne. Pridūrė, jog tai buvę kur kas sunkiau, negu manęs, bet dabar viskas esą gerai, dirbąs draudimo agentu ir turįs laisvo laiko.

— Kodėl jis apie tai nekalbėjo namie?

— Vis per motiną. Ji niekina žmones, kurie vaikšto po namus, siūlydami ar dulkių siurblius, ar draudimo sutartį sudaryti. Ji juos vadina nevykėliais ir elgetomis. Jei ji būtų sužinojusi, kad jos vyras tuo verčiasi, ji būtų pasijutusi taip paženminta, jog tas nebūtų žinojęs kur akių dėti. Ypač prieš jos seseris.

— Jūsų motina itin paiso seserų nuomonės, tiesa?

— Ji nenori būti mažesnė už jas.

— Jūs patikėjot, kad tėvas dirba draudimo agentu?

— Tuo momentu.

— O paskui?

— Mažiau tikėjau.

— Kodėl?

— Visų pirma, kad jis per daug uždirbdavo.

— Kiek „per daug" jūsų supratimu?

— Nežinau, kiek jūs laikote „per daug" Po keleto mėnesių pasisakė pakeltas į vice-direktorius, vis pas Kaplaną, ir algos esą vėl jam pridėta. Pamenu jų šnekas tuo klausimu. Mama norėjo, kad jis pakeistų profesiją asmens liudijime. „Sandėlininkas" jai visad atrodė žemos pareigos. Jis atsakė, jog dėl tokio menkniekio žygio neapsimoką daryti.

— Judu su tėvu, manau, supratingai susižvelgdavot?

— Kai mama nematydavo, jis man mirktelėdavo. Kartais ryte įbrukdavo man į rankinuką banknotą.

— Kad tylėtumėt?

— Jam patikdavo davinėti man pinigų.

— Sakėt, jog kartais nueidavot papusryčiauti su juo.

— Teisybė. Jis man koridoriuj patyliukais paskirdavo pasimatymą. Restorane liepdavo užsisakyti brangiausius patiekalus, paskui kviesdavo į kiną.

— Jis avėjo geltonais pusbačiais?

— Vieną kartą. Kai aš paklausiau, kur persiauna, jis man paaiškino, jog ryšium su savo darbu laikąs mieste kambarį.

— Ir davė adresą?

— Ne tuoj pat. Praslinkus gerokai laiko.

— Jūs turėjot mylimąjį?

— Ne.

— Kada susipažinot su Alberu Žorisu?

Ji nenukaito, nesumišo. Ir šito klausimo tikėjosi.

— Prieš keturis ar penkis mėnesius.

— Mylit jį?

— Mudu turim kartu išvykti.

— Norit susituokti?

— Kai jis taps pilnametis. Jam tik devyniolika, ir be tėvų sutikimo jis negali vesti.

— O tėvai neduoda sutikimo?

— Tikriausiai neduotų.

— Kodėl?

— Kad jis neturi padėties. Jo tėvai tik apie tai tegalvoja. Kaip mano motina.

— Kur jūs ketinot važiuoti?

— Į Pietų Ameriką. Aš jau padaviau pareiškimą užsienio pasui gauti.

— Pinigų turit?

— Truputį. Dalį uždarbio man leidžia pasilikti.

— Kada jūs pirmą kartą atėjot prašyti tėvą pinigų?

Jinai žvilgtelėjo jam į akis, atsiduso:

— Jūs ir tai žinote!

Paskui tiesiai:

— Aš tuo neabejojau. Štai kodėl sakau jums teisybę. Nemanau, kad jūs būsit niekšas ir nuėjęs atkartosit viską motinai. Nebent būtumėt toks, kaip ji!

— Aš neturiu nė mažiausio ketinimo pasakoti jūsų reikalų motinai.

— Beje, nuo to niekas nepasikeistų!

— Norit pasakyti, kad vis tiek išvyksite?

— Taip, šiom dienom.

— Kaip sužinojot tėvo adresą Paryžiuje?

Šįkart ji kad kiek būtų sumelavusi.

— Alberas surado.

— Jį sekdamas?

— Taip. Mudu svarstėm, kuo jis galėtų verstis, kad užsidirbtų pragyvenimui. Nutarėm, kad Alberas jį paseks.

— Na o ko jūs šituo taip domėjotės?

— Alberas tvirtino, jog mano tėvas, matyt, verčiasi nereguliaria prekyba.

— Na o ko jums taip degė sužinoti?

— Jis turėjo uždirbti daug pinigo.

— Tikėjotės iš jo paprašyti dalies?

— Bent užsimokėti už laivą.

— Šantažo keliu.

— Kas čia tokio, kad tėvas...

— Trumpai šnekant, jūsų draugužis Alberas ėmėsi šnipinėti jūsų tėvą.

— Sekė jį trejetą dienų.

— Ir ką jis išaiškino?

— O jūs ką išaiškinot?

— Aš jūsų klausiu.

— Visų pirma, kad mano tėvas turi kambarį Angulemo gatvėj. Paskui, kad jis visai ne draudimo agentas, o didesnę laiko dalį trainiojasi Didžiuosiuose Bulvaruose ir sėdi ant suolų. Pagaliau...

— Pagaliau?

— Kad turi meilužę.

— Kokį įspūdį tai jums padarė?

— Aš būčiau buvusi labiau patenkinta, jeigu ji būtų buvusi jauna ir graži. Ji panaši į mamą.

— Jūs ją matėt?

— Alberas man parodė vietą, kur jie paprastai susitikinėja.

— Sent-Antuano gatvėj?

— Taip. Vienoj kavinukėj. Aš praėjau pro šalį lyg netyčia ir užmečiau akį. Nebuvo kada gerai įsižiūrėti, bet nuomonę aš susidariau. Ar jinai, ar motina — abidvi vieno galo.

— Paskui jūs nuėjot į Angulemo gatvę?

— Taip.

— Ir tėvas jums davė pinigų?

— Taip.

— Jūs jam grasinot?

— Ne. Aš pasisakiau pametusi voką su įnašais, kuriuos surinkau popiet, ir jeigu nerasiu tos sumos, mane išmes iš darbo. Pridūriau, jog mane persekios kaip vagilę.

— Kaip jis reagavo?

— Atrodė sutrikęs. Aš pastebėjau ant stalelio moters fotografiją, stvėriau ją, sušukusi: „O čia kas?"

— Ką jis atsakė?

— Kad tai vaikystės dienų draugė, iš netyčių atrasta.

— Ar jūs nesielgiat kaip kekšė?

— Aš ginuosi.

— Nuo ko?

— Nuo viso pasaulio. Nenoriu baigti kaip mano motina juokingam namiūkšty, kur tiesiog galima uždusti.

— Alberas buvo nuėjęs pas tėvą?

— Aš nieko nežinau.

— Meluojat, mažyte.

Jinai pažiūrėjo į jį rimtai, galiausiai prisipažino:

— Taip.

— Kodėl meluojat tokiu tiksliu klausimu?

— Todėl, kad nuo to laiko, kai buvo nužudytas mano tėvas, aš numatau, jog ims kabinėtis prie Albero.

— Žinot, kad jis dingo?

— Jis man skambino.

— Kada?

— Prieš dingimą, anot jūsų. Prieš porą dienų.

— Sakėsi, kur einąs?

— Ne. Jis buvo nepaprastai susijaudinęs. Įsitikinęs, kad jį apkaltins žmogžudyste.

— Kodėl?

— Todėl kad jis buvo užėjęs pas jį į Angulemo gatvę.

— Kada jūs sužinojot, kad mes jį sekam?

— Kai jūsų inspektorius apklausinėjo šitą raganą panelę Blanš. Ji manęs nekenčia. Po to jinai gyrėsi prišnekėjusi tiek, jog pakaks, anot jos, man užkimšti burną. Aš bandžiau raminti Alberą. Tvirtinau, kad slėpdamasis jis elgiąsis kvailai, nes, kaip sykis, ant jo kris įtarimas.

— Jis nesidavė įtikinamas?

— Ne. Buvo taip susijaudinęs, kad vos galėjo kalbėtis telefonu.

— Kuo įrodysit, kad jis nenužudė jūsų tėvo?

— O kam jis būtų žudęs?

Ir oriai kaip protingas žmogus pridūrė:

— Mes galėjom prašyti jį pinigų tiek, kiek norėjom.

— O jeigu tėvas būtų atsisakęs duoti?

— Nebūtų. Alberui užtektų pagrasinti, kad viską papasakos mano motinai. Aš žinau, ką jūs galvojat. Laikot mane kekše, kaip sakėt, bet jeigu jūs būtumėt praleidęs savo gražiausius metus, kaip sakoma, Žiuvizi aplinkoje...

— Ar tėvo nematėt nužudymo dieną?

— Ne.

— Alberas irgi ne?

— Esu beveik tikra, jog ne. Tą dieną mes nieko nebuvom numatę daryti. Papusryčiavom drauge, kaip paprastai, ir jis man nieko nesakė.

— Ar žinot, kur tėvas laikė pinigus? Jei aš gerai supratau, jūsų motina vakarais įpratusi apieškoti jo kišenes ir piniginę?

— Visada taip daro.

— Kodėl?

— Todėl kad sykį, bus daugiau kaip prieš dešimt metų, ji rado jo nosinę, išteptą lūpų dažais. O mano motina nesidažo.

— Jūs buvot labai jauna.

— Dešimties ar dvylikos metų. Tačiau viską atsimenu. Į mane jie nekreipė dėmesio. Tėvas prisiekinėjo, jog nuo

kaitros viena moteris sandėly nualpusi ir jis, užlašinęs ant savo nosinės spirito, davęs jai kvėpuoti.

— Gal tai ir teisybė buvo.

— Mano motina jo žodžiais nepatikėjo.

— Grįžkim prie mano klausimo: vadinasi, jūsų tėvas negalėjo grįžti namo su daugiau pinigų kišenėj, negu manyta jį uždirbant.

— Pinigus jis laikė savo kambary.

— Ant veidrodinės spintos?

— Iš kur jūs žinot?

— O jūs?

— Sykį, kai aš nuėjau paprašyti jį pinigų, jis palypėjo ant kėdės, paėmė geltoną voką nuo spintos viršaus, pridėtą tūkstantinių.

— Daug?

— Storą pundą.

— Alberas tai žinojo?

— Tai ne dingstis užmušti tėvą. Aš esu tikra, kad jis to nepadarė. Beje, peilio jis nebūtų vartojęs.

— Kuo remdamasi, jūs taip kategoriškai tvirtinat?

— Esu mačiusi, kaip jis ko nenualpo, įsipiovęs pirštą kišeniniu peiliuku. Į kraują jis tiesiog negali žiūrėti.

— Jūs su juo gulit?

Dar sykį ji truktelėjo pečiais.

— Kas per klausimas!— pasakė.

— Kur?

— Bet kur. Tam reikalui Paryžiuje yra tiek ir tiek viešbučių. Negi sakysit, kad policija to nežino!

— Bendrais bruožais reziumuojant šitą įdomų pašnekesį, išeina, jog Alberas ir jūs šantažavot savo tėvą, kad, ištraukę iš jo pinigų, galėtumėt dumti į Pietų Ameriką?

Ji nė nekrustelėjo.

— Aš taip pat įsidėjau į galvą, kad jūs, nors ir sekėt, nenustatėt, iš kur jūsų tėvas manosi pinigo.

— Mudu per daug nesistengėm.

— Žinoma, svarbu tik rezultatas.

Retkarčiais Megre kažkodėl atrodydavo, jog mergina savotiškai atlaidžiai žiūri į jį. Matyt, galvojo, kad jis, kaip Kri-

minalinės paieškos komisaras, toks pat naivus, kaip jos motina, tetos bei dėdės.

— Dabar jūs žinot viską,— sumurmėjo ji, ketindama stotis.— Matėt, kad aš nesistengiau dėtis šventuolėle. Man vis tiek, ką jūs apie mane galvojat.

Tačiau kažkas jai nedavė ramybės.

— Jūs tikrai nieko nepasakysit motinai?

— O jums ar ne vis tiek, jei tikitės išvykti!

— Visų pirma tik po tam tikro laiko. Pagaliau norėčiau išvengti skandalo.

— Suprantu.

— Alberas nepilnametis, ir jo tėvai galėtų...

— Aš labai norėčiau pasišnekėti su Alberu.

— Jei tai nuo manęs pareitų, šį pat rytą jis būtų čia. Tai kvailys. Galvą dedu, kad jis kur nors pasislėpęs dreba kaip epušės lapas.

— Neatrodo, kad jūs itin juo žavėtumėtės?

— Aš niekuo nesižaviu.

— Tik savim.

— Savim nė tiek. Aš ginuosi. Bet kam tos šnekos. Jūs įspėjot mano viršininkus, kad aš čia?

— Telefonu pranešiau, kad jūs man esat reikalinga dėl tam tikrų formalumų.

— Kelintą valandą jie manęs laukia grįžtant?

— Valandos nenustačiau.

— Aš galiu eiti?

— Jūsų daugiau nelaikau.

— Jūs pasiųsit manęs sekti kurį nors inspektorių?

Megre vos nesusijuokė, bet šiaip taip išlaikė rimtą miną.

— Galimas daiktas.

— Be reikalo gaiš laiką.

— Dėkoju jums.

Megre iš tikrųjų liepė ją sekti, nors ir buvo įsitikinęs, jog tuščias darbas. Žanvje buvo laisvas, tai jam ir pavedė.

Pats kokią dešimt minučių liko besėdįs, užsirėmęs ant stalo, su pypke dantyse ir kažko bežiūrįs pro langą. Pagaliau nusipurtė, lyg žmogus, negalįs atsigaivelėti iš miegų, atsistojo, pusbalsiu murmėdamas:

— Tai idiotė, kad ją kur šimts!

Šiaip sau, nežinodamas, ko nusitverti, nuėjo į inspektorių kabinetą.

— Vis nieko negirdėt apie vaikezą?

Tasai, reikia manyti, nori užmegzti kontaktą su Monika. Bet kaip tat padaryti, kad nesuimtų? Megre užmiršo paklausti vieno svarbaus dalyko. Katras — jinai ar jis — laiko santaupas, kurias abu dėjo numatytai kelionei į Pietų Ameriką?

Jeigu jisai, tai jo kišenė tikriausiai netuščia. Priešingu atveju, jis neturi nė už ką pavalgyti.

Megre palaukė keletą minučių, susimąstęs žingsniuodamas per abu kabinetus, paskui paskambino į Žebe ir Bašelje kontorą.

— Aš norėčiau pakalbėti su panele Monika Ture.

— Luktelkit. Atrodo, ji kaip tik pareina.

— Alio!— atsiliepė Monikos balsas.

— Nesidžiaukit. Čia dar ne Alberas, o komisaras. Užmiršau jus paklausti vieno dalyko. Jis ar jūs laikot pinigus?

Jinai suprato.

— Aš.

— Kur?

— Čia. Užrakinamam stalčiuj.

— Ar jis turi piniqų?

— Tikriausiai nedaug.

— Ačiū. Viskas.

Luka ženklais parodė, kad komisarą prašo kitas aparatas. Jis pažino Lapuento balsą.

— Tu skambini iš Angulemo gatvės?— nustebo komisaras.

— Ne iš to namo. Iš kampinio bistro.

— Kas ten dedasi?

— Nežinau, ar tyčia tai padaryta, bet aš laikau savo pareiga jums pranešti. Kambarį mes radom švarų švarutėlį. Grindys ir baldai išvaškuoti, nuo visur nušluostytos dulkės.

— O spintos viršus?

— Irgi nuvalytas. Man pasirodė, kad toji bobelė žiūrėjo į mane pašaipia akim. Aš ją paklausiau, kada taip apsišvarinta. Ji man atsakė, jog kaip tik vakar popiet ateinančiai

tarnaitei — su ja sukalbėta dukart į savaitę — pavedusi nuodugniai išvalyti kambarį.

„Jūs nieko nesakėt, o kambarį reikia išnuomoti...“

Tiesiog neapsižiūrėjimas. Megre turėjo apie tai pagalvoti.

— Kur Moersas?

— Vis dar ten. Savo akimis įsitikina, kad joks pirštų atspaudas neišliko per tą siautėjimą; jis dar nieko nerado. Jei tai iš tiesų ateinančios tarnaitės darbas, šaunias apsiruošė moteriškė. Man grįžti į Orfevrų krantinę?

— Ne tuoj pat. Paklausk tos moteriškės pavardės ir adreso. Susirask ją. Tegul tau papasakoja, kaip viskas dėjosi, kokius nurodymus gavo, kas buvo kambary, kai tvarkėsi...

— Aišku.

— Moersas gali grįžti. Dar žodelis. Tu pastebėjai ką nors iš Dorovės reikalų policijos šiose vietose?

— Diumonselį. Aš ką tik su juo kalbėjau.

— Tegul jis paprašo dar ką nors atsiųsti iš savo skyriaus. Kai viena kuri gyventoja išeis, tegul ją paseka.

— Jos beveik neišeina. Viena turi manią vaikštinėti visai nuoga laiptais, o kita pliuškenasi vonioje. Trečioji, atrodo, kelinta diena negrįžta.

Megre nuėjo į viršininko kabinetą (jam kartais užeina toks noras) be jokio aiškaus reikalo, šiaip sau, pasišnekėti apie tiriamą dalyką. Jam patinka to kabineto atmosfera, ir jis visad stovi prie to paties lango, iš kurio matyti Sen-Mišelio tiltas ir krantinės.

— Pavargai?

— Man atrodo, jog lošiama iš kantrybės. Kadangi aš noriu būti vienu metu visur, tai galiausiai lieku besisukąs po savo kabinetą. Kvota šįryt buvo viena iš...

Jis stabtelėjo, ieškodamas žodžio, bet taip ir nesurado. Jautėsi nusikamavęs, teisingiau tuščias, ir visiškai nevilties apimtas lyg pagiriom po smarkių išgertuvių.

— O vis dėlto jinai jauna, kone mergiotė.

— Ture duktė?

Sučirškė telefonas. Viršininkas pakėlė ragelį.

— Taip, jis čia.

Ir kreipėsi į Megre:

— Čia jums. Neve yra čia su kažkuo ir skuba parodyti jums savo laimikį.

— Aš tuoj.

Prieškambary Megre pastebėjo Neve, stačią, labai susijaudinusį, ir šalia jo ant kėdės sėdintį žmogelį, liguistą ir išblyškusį, nenuspėjamo amžiaus, ir lyg kažkur matytą. Jam net lyg pasirodė jis gerai pažįstamas, bet pavardės niekaip negalėjo atsiminti.

— Tu nori pirma su manim pasišnekėti?

— Nėr reikalo. Neatsargu nė akimirką palikti tą vikruolį vieną.

Tik tada Megre pastebėjo, jog žmogus su antrankiais.

Megre atidarė savo kabineto duris. Kalinys įėjo truputėlį vilkdamas kojį. Nuo jo trenkė alkoholiu.

Neve, įžengęs jam iš paskos, užrakino duris ir nuėmė atvestajam antrankius.

— Ką, neatpažįstat jo, patrone?

Jo pavardės Megre vis niekaip neprisiminė, bet užtat staiga prisiminė kitką. Vyriškio veidas buvo kaip grimą nusiėmusio klouno, skruostai it guminiai, didžiulė burna šiepėsi sykiu ir karčiai, ir pašaipiai.

Kas jam kalbėjo apie klouno veidą ryšium su šia byla? Panelė Leonė? Ponas Senbronas, senas buhalteris? Šiaip ar taip, kažkas, kas matė poną Lui ant suolo Sen-Marteno ar Bon-Nuvel bulvaruose su bendru.

— Sėskis.

— Ačiū, šefe,— atsakė vyriškis, lyg nuolatinis šios įstaigos lankytojas.

VII skyrius

LIETPALČIŲ PIRKLYS

— Džefas Šramekas, vadinamas Fredu Klounu, taip pat Akrobatu, kilimo iš Rikeviro, Aukštutiniam Reine, šešiasdešimt trejų metų.

Vis dar sujaudintas savo pasisekimo, inspektorius Neve pristatė savo klientą, kaip kad cirke skelbiamas naujas programos numeris.

— Dabar atsimenat jį, patrone?

Tai atsitiko mažiausiai prieš kokį penkiolika metų, o gal net seniau, netoli Sen-Marteno bulvaro, kažkur tarp Rišelje ir Druo gatvių.

— Šešiasdešimt trejų metų?— pakartojo Megre, žiūrėdamas į vyriškį, kuris jam plačiai ir meilikaujamai šypsojosi.

Gal dėl to, kad buvo liesas liesas, jis neatrodė toks senas. Iš teisybės sunku pasakyti, kiek jam metų. Ypač klaidinanti, tiesiog netinkanti pagyvenusiam žmogui buvo jo veido išraiška. Net išsigandęs (toks turėjo būti), jis, rodės, tyčiojos iš kitų ir iš savęs. Nėra abejonės, grimasas išdarinėjo ir juoktis vertė nevalingai trūkčiojantys raumenys.

Nuostabiausia, jog jis buvo daugiau kaip keturiasdešimt penkerių metų, kai Didžiųjų Bulvarų istorija jį išgarsino keletui savaičių.

Megre paspaudė skambutį, nukabino vidaus telefono ragelį.

— Paprašyčiau atnešti man Šrameko bylą. Džefas Šramekas, kilimo iš Rikeviro, Aukštutiniam Reine.

Kaip tai prasidėjo, Megre nebepamena. Buvo apie aštuntą vakaro, pavasarėjant, nes jau temo, Didžiaisiais Bulvarais tvino minios, terasos lūžte lūžo nuo žmonių.

Ar kas pastebėjo šmėsčiojant žibintą vienos įstaigos kabinetuose? Šiaip ar taip, buvo aliarmuota. Atbėgo policija. Kaip visada, susirinko žioplių, daugelis nesusigaudė, kas čia dedasi.

Visiems buvo aišku, kad reginys su dramatiškais ir komiškais momentais užtruks apie porą valandų ir kad į galą priplūs tiek žmonių, jog reikės statyti barjerus.

Ir iš tikrųjų persekiojamas kabinetuose įsilaužėjas atsidarė vieną langą ir ėmė, kabindamasis į laštaką, kopti išilgai fasado. Vos tik jis užkėlė kojį ant lango antablemento kitam aukšte, kaip mat išdygo policininkas, ir žmogus gavo ropšti toliau, o tuo tarpu moterys apačioje išgąstingai klykė.

Tai buvo vienos iš smarkiausių gaudynių policijos istorijoje; persekiotojai davėsi po vidų, lipo vis aukštyn, atidarinėjo

langus, o gaudomasis, rodės, savo malonumui atlikinėjo cirko numerį.

Jis pirmas nusigavo ant stogo, šlaitinio stogo, kur policininkai ne iškart ryžosi lipti. Galva, matyt, jam nesisuko, ir jis taip šokinėjo nuo vieno namo stogo ant kito iki pat Druo gatvės kampo ir dingo pro aukšto langutį.

Po kokių penkiolikos minučių jį vėl pamatė ant kito stogo. Žmonės rodė jį rankomis, šaukė: „Va kur jis! Va!"

Niekas nežinojo, ar jis ginkluotas nei ką padarė. Pasklido gandas, kad jis nužudęs keletą žmonių.

Minios susijaudinimas pasiekė viršūnę, kai atvažiavo ugniagesiai su savo kopėčiom; dar ilgai po to į stogus buvo nukreipti žibintai.

Kai galų gale pavyko jį sulaikyti Granž-Bateljerės gatvėj, jis netgi nebuvo užduseęs. Didžiuodamasis savim, jis tyčiote tyčiojos iš policininkų. Grūdamas į automobilį, išslydo it ungurys iš sulaikiusiųjų rankų ir dievaižin kaip dingo minioje.

Tai buvo Šramekas. Keletą dienų laikraščiai tik ir tekalbėjo apie Akrobatą, kurį visai iš netyčių vėl sučiupo hipodrome.

Jaunutis būdamas, debiutavo cirke, kuris važinėjo po Elzasą ir Vokietiją. Vėliau, Paryžiuje, jis uždarbiavo mugėse, išskyrus tuos periodus, kai sėdėdavo kalėjime už įsilaužimą.

— Aš neabejojau, kad jis baigia savo dienas mano kvartale,— tarė inspektorius Neve.

O tas rimtai atsakė:

— Aš seniai įsigijau doro elgesio liudijimą.

— Man kalbėjo apie aukštą liesą pagyvenusį tipą, kurį matydavo ant suolų pono Lui draugėje.

Argi kažkas nesakė Megre: „Tipas kaip tie, nuolatos sėdintys ant suolų. . ."

Fredas Klounas buvo iš tos rūšies individų, kuriuos įprasta matyti valandų valandom be jokio užsiėmimo: jie spokso į praeivius, lesina balandžius. Veidas pilkšvas kaip šaligatvio plokštės, o išraiška — nieko iš gyvenimo ir žmonių nebesitikinčio žmogaus.

— Prieš jums imantis jį kvosti, aš turiu papasakoti, kaip aš jį suėmiau. Užėjau į barą Blondelio gatvėj, už poros žingsnių nuo Sen-Marteno vartų. Baro „Fernanas" šeimininkas

kartu yra totalizatoriaus bukmekeris. Fernanas senas žokėjus, geras mano pažįstamas. Aš jam parodžiau pono Lui nuotrauką ir supratau, kad veidas jam nėra nematytas.

— Vienas iš tavo klientų?— paklausiau.

— Jis — ne. Bet buvo keletą kartų užėjęs su vienu mano geru klientu.

— Kas jis?

— Fredas Klounas.

— Akrobatas? O aš maniau, kad jis seniai miręs arba sėdi kalėjime.

— Jis gyvas ir sveikas ir kas mielą popietę ateina išgerti stiklelio ir lošti iš arklių. Bet, teisybę pasakius, aš jo jau kelios dienos nemačiau.

— Kiek dienų?

Fernanas susimąstė, nuėjo pasiklausti žmonos į virtuvę.

— Paskutinį kartą buvo pirmadienį.

— Drauge su ponu Lui?

Šito jis neprisimenąs, bet tikrai nematęs Akrobato nuo praeito pirmadienio. Suprantat?

Man neliko nieko kito kaip jį suimti. Dabar aš žinojau, kur jo ieškoti. Šiaip taip išsiteiravau, kuo vardu toji moteriškė, su kuria jis jau daugel metų gyvena. Tai buvusi daržovininkė Fransuaza Bidu.

Aš tik ką gavau jos adresą: Valmi krantinė, priešais kanalą.

Vyrelį radau pas ją, pasislėpusį miegamajame, iš kurio jis nekėlė kojos nuo pirmadienio. Visų pirmiausia aš jam uždėjau antrankius, ko gero, ims ir išslys man iš nagų.

— Aš jau nebe toks vikrus, kaip andai!— pajuokavo Šramekas.

Kažkas pasibeldė į duris. Įėjo tarnautojas ir padėjo priešais Megre storą geltoną aplanką. Šrameko istoriją, tikriau sakant, jo nemalonumų su Teisingumu istoriją.

Megre, papsėdamas pypkę, pamažiukais jį pasklaidė.

Šios rūšies kvotai — pats gerasis laikas. Iš tiesų nuo dvyliktos iki dviejų daugumas kabinetų tušti, mažiau kas beužeina ir telefonu rečiau beskambina. Jautiesi lyg naktį, lyg tavo vieno žinioje būtų visos patalpos.

— Ar tu nealkanas?— paklausė komisaras inspektorių Neve.

Tas nežinojo, ką atsakyti, ir Megre primygtinai paliepė:

— Eik užkąsk. Netrukus gal gausi mane pavaduoti.

— Gerai, patrone.

Neve nusiminęs išėjo, pašaipiai kalinio palydėtas. O Megre užsidegė kitą pypkę, padėjo savo didelę plaštaką ant aplanko, pažiūrėjo Fredui Klounui tiesiai į akis ir sumurmėjo:

— Na!

Megre geriau jį kvosti, negu Moniką. Tačiau dėl visa ko pirmiausia užrakino kabineto duris, netgi tas kitas į inspektorių kabinetą skląsčiu užstūmė. Pamatęs, kad komisaras dirstelėjo į langą, Džefas, komiškai susiraukęs, sumurmėjo:

— Nebijokit. Karnizais aš jau nebegaliu vaikščioti.

— Aš manau, kad tu žinai, už ką čia atsidūrei?

Jis apsimetė kvaileliu.

— Amžinai tuos pačius suiminėja!— nusiskundė.— Šitai man primena senus gerus laikus, kurių jau ir skonį būsiu pamiršęs.

— Tavo draugas Lui nužudytas. Be reikalo dediesi nustebęs. Puikiai žinai, apie ką aš kalbu. Ir taip pat puikiai žinai, jog visiškai galima tave apkaltinti žmogžudyste.

— Tai būtų dar viena teismo klaida.

Megre nukabino vidaus telefono ragelį.

— Sujunkit mane su „Fernano" baru Blondelio gatvėj.

Kai Fernanas atsiliepė, Megre tarė:

— Čia komisaras Megre. Skambinu vieno jūsų kliento Džefo Šrameko reikalu... Taip, Akrobato... Norėčiau sužinoti, ar jis lošė iš stambių sumų... Kaip?.. Taip, suprantu... O pastaruoju metu? Šeštadienį? Dėkoju... Ne. Kol kas viskas.

Megre atrodė patenkintas, o Džefas — truputį sunerimęs.

— Nori, kad atkartočiau, ką man tik ką pasakė?

— Maža ką šneka!

— Visą gyvenimą tu tik pralošinėdavai arklių lenktynėse.

— Jei valdžia būtų jas uždraudusi, šito man nebūtų atsitikę.

— Jau daug metų tu perki totalizatoriaus bilietus pas Fernaną.

— Jis oficialus totalizatoriaus agentas.

— Tačiau, šiaip ar taip, turi iš kur nors gauti pinigų lošti arklių lenktynėse. Dar prieš pustrečių metų tu lošdavai tik iš labai mažyčių sumų ir tai, būdavo, nebeturėdavai kuo susimokėti Fernanui, ir tas duodavo tau skolon.

— Šiaip sau nebūtų davęs. Kad nenustočiau ūpo lošti.

— Tu pradėjai smarkiau lošti, kartais net stambiais statymais. O po kelių dienų — vėl kišenėj vėjai švilpdavo.

— Ir ką gi tai įrodo?

— Praeitą šeštadienį tu tvojai storą pundą.

— Ką jūs pasakysit apie savininkus, kurie rizikuoja iki milijono už arklį!

— Iš kur imdavai pinigus?

— Turiu dirbančią moterį.

— Ką gi ji dirba?

— Retkarčiais nueina apruošti bistro krantinėje.

— Ką, tu šaipaisi iš manęs?

— Jokiu būdu, ponas Megre.

— Klausyk. Bandysim išlošti laiko.

— Žinot, tam, kuo aš užsiiminėju...

— Vis dėlto aš pasakysiu, kokia tavo padėtis. Keletas liudytojų yra tave matę tokio pono Lui draugėje.

— Tai labai doras žmogus.

— Nesvarbu. Visai neseniai, prieš kokius pustrečių metų, ponas Lui buvo be vietos ir galo su galu nesudurdavo.

— Žinau tuos pyragus!— atsiduso Džefas.— O tiems galams galo nėra!

— Iš ko tada tu gyvenai, aš nežinau, bet, ko gero, patikėčiau, jog iš savo Fransuazos uždarbio. Sėdinėdavai ant suolų. Retkarčiais drebančia ranka statydavai kelis frankus už arklį ir turėjai grifelinę lentelę bistro. O ponas Lui buvo priverstas skolintis pinigų mažiausiai iš dviejų asmenų.

— Tai rodo, jog esama vargšų šioje žemėje.

Megre tuos žodžius nuleido pro ausis. Kitų juokinimas buvo taip įsigėręs į kraują Džefui, jog jis negalėjo susilaikyti nekrėtęs juokų. Komisaras kantriai plėtojo savo mintį.

— Išeina, kad judu staiga ėmėt ir praturtėjot. Per kvotą tai bus nustatyta su tiksliomis datomis.

— Datų aš niekad nesidėjau į galvą.

— Nuo to laiko tarpais tu statai stambias sumas, tarpais geri skolon. Iš to bet kas padarys išvadą, kad judu su ponu Lui kažkokiu būdu sugebėjote pelnytis pinigo, ir daug, tik nereguliariai. Šituo klausimu mes užsiimsim vėliau.

— Gaila. Norėčiau žinoti, kas tai per būdas.

— Greit tu liausies juokęsis. Šeštadienį, kartoju, tavo kišenės buvo išsipūtusios, bet tu viską praleidai vėjais per keletą valandų. Pirmadienio popietę tavo bendras ponas Lui buvo nužudytas Sen-Marteno bulvaro akligatvy.

— Jo mirtis — man didžiulis nuostolis.

— Su prisiekusiais posėdininkais reikalų esi turėjęs?

— Tik su pataisininkais. Keliolika kartų.

— Na ką gi! Prisiekusieji juokelius nelabai mėgsta, ypač kai žmogus teistas ir teistas kaip tu. Labai galimas daiktas, kad jie padarys išvadą, jog tu vienintelis žinojai, ką veikia ponas Lui, ir naudos sumetimais jį užmušei.

— Taip nutardami jie pasirodytų esą idiotai.

— Aš tau tik tiek tenorėjau pasakyti. Dabar pusė pirmos. Mano kabinete esam vienu du. Po valandos grįš tardytojas Komeljo, ir aš tave pasiųsiu su juo pasišnekėti.

— Jis mažiukas, tamsaus gymio, ūsai kaip dantų šepetukas?

— Taip.

— Kadaise mudu esam susitikę. Jis šunsnukis. Sakykit, jis jau nebe jaunas?

— Galėsi pasiteirauti, kiek jam metų.

— O jeigu aš nenoriu jo matyti?

— Žinai, kas tau belieka daryti.

Džefas Klounas sunkiai atsiduso.

— Gal atsirastų cigaretė?

Išėmęs iš stalčiaus, Megre jam atkišo pakelį.

— O degtukų?

Valandėlę jis rūkė tylėdamas.

— Gerti, tur būt, nieko čia neturite?

— Kalbėsi ar ne?

— Dar pats nežinau. Sau vienas svarstau, ar aš turiu ką pasakyti.

Tai galėjo be galo tęstis. Šitokius tipus Megre gerai pažinojo. Dėl visa ko jis pradarė gretimas duris.

— Luka! Gal nuspaustum į Valmi krantinę ir man atvestum tokią Fransuazą Bidu?

Kloumas staiga subruzdo ant kėdės, pakėlė pirštą kaip mokykloj.

— Komisare! Nedarykit šito!

— Kalbėsi?

— Kad taip stiklelį gaučiau... tuoj liežuvis atsirištų.

— Luktelk, Luka. Neik, kol nepasakysiu.

— Tu bijai pačios?— tarė Džefui.

— Jūs žadėjot man duoti išgerti.

Uždaręs duris, Megre išėmė iš sieninės spintos butelį konjako, kurio visad ten laikydavo, ir įpylė ant dugno į vandens stiklinę.

— Man vienam gerti?

— Na?

— Klauskit. Atkreipkite dėmesį, jog aš, anot advokatų, nesistengiu kliudyti teisingumo eigos.

— Kur tu sutikai poną Lui?

— Ant vieno suolo Bon-Nuvel bulvare.

— Kaip susipažinot?

— Kaip paprastai susipažįstama ant suolų. Pasakiau, kad jau pavasaris atėjo, o jis man atsakė, kad oras švelnesnis nei pereitą savaitę.

— Tai buvo maždaug prieš pustrečių metų?

— Apie tiek. Datos nepasižymėjau savo užrašų knygutėje. Sekančiom dienom vėl atsiradom ant to paties suolo, ir jis atrodė laimingas, kad turi su kuo pasišnekėti.

— Sakėsi, kad likęs be vietos?

— Galų gale jis man papasakojo savo istorijėlę, kad ištarnavęs dvidešimt penkerius metus pas vieną šeimininką, o tas neįspėjęs uždarė savo skylę, kad jis neišdrįsęs to pasisakyti savo žmonai, kuri, tarp mūsų kalbant, atrodo, gera biaurybė, ir jai dumiąs akis, jog tebedirbąs sandėlininku. Jis pirmąsyk, manau, gavo progą išdėti, ką turėjo, ir jam lengviau pasidarė.

— Jis žinojo, kas tu?

— Aš jam tik pasakiau, jog dirbau cirkuose.

— Paskui?

— Ką jūs iš tiesų norit žinoti?

— Viską.

— Visų pirma malonėkit peržiūrėti mano bylą ir suskaičiuoti nuosprendžius. Man svarbu žinoti, ar būsiu ištremtas, jei kartais prikirptų naują nusikaltimą. Smagumas menkas.

Megre padarė kaip prašomas.

— Nebent prikirptų žmogžudystę, o šiaip dar turi atsargoj du kartus.

— Ir man taip atrodė. Nebuvau tikras, kad jūsų ir mano skaičiavimai sutaps.

— Apiplėšimas?

— Kai kas sudėtingiau.

— Katram šovė į galvą?

— Jam, žinoma. Aš tokiems dalykams negudrus. Kaip jums atrodo, ar man nepriklausytų ant dugno stiklinės?

— Paskui.

— Ilgai laukti. O jūs mane versite pasakoti pilnu tempu.

Komisaras nusileido, įpylė gurkšnį alkoholio.

— Iš esmės kalbant, viskas prasidėjo nuo suolo.

— Ką tuo nori pasakyti?

— Žmogelis, priverstas leisti laiką ant suolo, beveik vis ant to paties, ėmė dairytis aplinkui. Ar žinot lietpalčių parduotuvę bulvare?

— Žinau.

— Taigi suolas, ant kurio Lui paprastai sėdėdavo, stovi kaip tik priešais parduotuvę. Per ilgą jam beveik nenorom pasidarė žinoma, kas dedasi parduotuvėje, kokie tarnautojų įpročiai. Tai jam ir pakišo mintį. Žmogus, kiaurą dieną nieko neveikdamas, galvoja, kuria planus, net jeigu ir žino, jog tie planai niekad nebus įgyvendinti. Vieną dieną jis man ėmė apie tai kalbėti šiaip sau, laikui praleisti. Šitoj parduotuvėj visad būna daug žmonių. Pilna lietpalčių vyrams, moterims, vaikams, visokiausių fasonų, prikabinėti visi kampai. Ir dar antras aukštas. Kairėj pusėj namo, kaip dažnai šiam kvartale, eina akligatvis, atsiremiąs į kiemą. Norit nupiešiu?— pasisiūlė Džefas.

— Paskui. Pasakok toliau.

— Lui man ir sako: *„Aš sau vienas galvoju, kodėl niekad niekas neišvagia kasos. Juk taip lengva!"*

— O tu, reikia manyti, tuoj pastatei ausis.

— Susidomėjau. Jis man paaiškino, jog apie dvyliktą, vėliausiai — penkiolika minučių pirmos išleidžia iš parduotuvės paskutinius klientus, ir tarnautojai eina pusryčiauti. Šeimininkas, mažas senukas su barzdike, kiūtina į „Negro bokalą" netoliese.

— *Jeigu kas nors, įsimaišęs tarp klientų, duotųsi uždaromas.*

Neprieštaraukit. Aš irgi iš pradžių maniau, jog tai neįmanoma. Bet Lui tyrė parduotuvę savaičių savaitėm. Prieš pusryčius tarnautojai neturi mados apžiūrinėti visų kampų ir lietpalčių, kurių ten prikabinėta tūkstančių tūkstančiai, ar kas nepasiliko. Niekam nė į galvą, kad koks klientas tyčia imtų ir pasiliktų krautuvėj, suprantat?

Čia ir yra visas triukas. Šeimininkas išeidamas rūpestingai užrakina duris.

— Tu leisdavaisi uždaromas? Po to išlaužda vai užraktą ir išeidavai su kasa?

— Klystat. Šitai kaip sykis — tik juokų darbas. Net jeigu mane ir pričiuptų, nuteist nenuteistų, nes nebūtų jokio įrodymo prieš mane. Sakykim, aš ištuštinu kasą. Paskui nueinu į išvietę. Prie vandens bakelio yra orlaidė, pro kurią nė trejų metų vaikas nepralįstų. Bet banknotų paką išmesti — vieni niekai. Orlaidė žvelgia į kiemą. Lui lyg iš netyčių eina tuo metu pro šalį ir pakelia nuo žemės tą paką. O aš palaukiu, kol sugrįžta tarnautojai ir prisirenka daugiau klientų, kad nekrisčiau į akį. Kuo ramiausiai išeinu kaip įėjęs.

— Pasidalinot?

— Broliškai. Užvis sunkiausia buvo jį palenkti. Tą viską jis sugalvojo savo malonumui, pasakytum su artisto gyslele. Kai aš jam pasiūliau išmėginti laimę, jis kone pasipiktino. Norom nenorom nusileido, nes kitaip būtų turėjęs prisipažinti žmonai gumbą gavęs, ne ragelį. Atkreipkit dėmesį, jog ta kombinacija turi dar vieną privalumą. Mane teis už apiplėšimą, kadangi aš prisipažinau, tačiau nėra įrodymų, kad buvo įsibrauta ar įsilaužta, o už tai duodama pora metų mažiau. Ar ne taip?

— Tuoj pasižiūrėsim į kodeksą.

— Aš jums viską pasakiau. Mudu su Lui truputėlį gerai pagyvenom, ir aš nieko nesigailiu. Per tą lietpalčių parduotuvę mes pasilaikėm daugiau kaip trejetą mėnesių. Atvirai šnekant, mano dalies man neilgam teužteko, vis per tas kumelšes, bet Lui retkarčiais man vis kyšteldavo popierinį.

Kai čia užsiraukė, persėdom ant kito suolo.

— Ruošėtės naujam žygiui?

— Jei metodas geras, kam ieškoti kito. Dabar, kai žinot mūsų triuką, pasirausęs archyvuose, atseksit visas parduotuves, kur aš leidausi uždaromas. Antra buvo lempų ir elektros aparatų parduotuvė, šiek tiek tolėliau, tam pačiam bulvare. Akligatvio ten nėra, bet galinio kambariuko durys atsiveria į kitos gatvės namo kiemą. O tai visai tas pat. Retas dalykas, kad išvietės šiam kvartale neturėtų orlaidės į kiemą ar akligatvį.

Vieną sykį buvau įkliuvęs pardavėjai, kuri mane aptiko pasislėpusį sieninėj spintoj. Aš apsimečiau girtas kaip dūmas. Ji pašaukė šeimininką, ir jie mane išmetė lauk, pagrasinę iškviesti policininką.

Dabar jūs malonėkit man paaiškinti, už ką aš būčiau nužudęs Lui? Mudu bičiai. Aš netgi jį supažindinau su Fransuaza, norėdamas ją apraminti, nes amžinai mane kamantinėdavo, kur prapuolu. Lui atnešė Fransuazai šokoladinių saldainių, ir toji rado, jog tai išauklėtas žmogus.

— Jūs įvykdėt savo sumanymą sekančią savaitę?

— Apie tai rašė laikraščiai. Gatavų drabužių parduotuvė Monmartro bulvare.

— Reikia manyti, kad Lui ėjo įsitikinti, ar juvelyrinėj parduotuvėj yra orlaidė kiemo pusėj, kai jį nudūrė tam akligatvy?

— Galimas daiktas. Jis visuomet nustatydavo vietas, nes akį turėjo pastabesnę, nei aš. Tokiais, kaip aš, žmonės labiau nepasitiki. Aš kartais ir išsičiustydavau, bet vis tiek į mane žiūrėdavo šnairomis.

— Kas jį nužudė?

— Ir jūs mane klausiat?

— Kas turėjo sumetimų jį nužudyti?

— Nežinau. Gal būt, žmona?

— Ko žmonai jį žudyti?

— Todėl, kad ji biaurybė. Jeigu jinai susiprato, kad jis jau daugiau kaip pustrečių metų akis dumia ir dar draugužę įsitaisė...

— Tu ją pažinojai?

— Supažindintas nebuvau, tik jis man apie ją kalbėdavo, ir esu matęs iš tolo. Jis ją labai mylėjo. Jam reikėjo šilumos. Visi mes vienodi, ar ne? Aš turiu Fransuazą. Jūs irgi ką nors turit turėti. Jiedu gražiai sutarė. Eidavo į kiną ar pasišnekučiuodavo kavinėje.

— Jinai ką nors žinojo?

— Tikriausiai — ne.

— Kas žinojo?

— Visų pirma aš.

— Aišku kaip dieną!

— Gal duktė. Jis krimtosi dėl dukters, sakė, kad, metams bėgant, darosi panaši į motiną. Ji nuolat kaulydavo iš jo pinigų.

— Tu esi buvęs Angulemo gatvėj?

— Niekada.

— Namą žinojai?

— Jis man parodė.

— Kodėl neužeidavai?

— Nenorėjau jam pakenkti. Šeimininkė jį laikė rimtu žmogum. Jei mane būtų pamačiusi...

— O jei aš tau pasakyčiau, jog Lui kambaryje rasta tavo pirštų atspaudų?

— Atsakyčiau, jog tie atspaudai — niekų šneka.

Jautėsi jis kuo ramiausiai. Toliau atlikinėjo savo numerį, kartkartėm vis užmesdamas akį į butelį.

— Kas dar žinojo?

— Klausykit, ponas komisare, aš esu aš, bet kaip gyvas niekad nesu šnipinėjęs.

— Tau labiau patiks, kad tave apkaltins?

— Tai būtų neteisybė.

— Kas dar žinojo?

— Panelės mylimasis. O dėl šito aš nedėčiau galvos, kad nekaltas. Nežinau, ar jo draugužė jam tą buvo pavedusi, bet jis ištisom popietėm sekė Lui. Dukart buvo nuėjęs kaulyti iš jo pinigų. Lui klaikiai bijojo, kad vaikezas neišplepėtų jo žmonai ar nepasiųstų anoniminio laiško.

— Tu jį pažinojai?

— Ne. Žinojau, kad pienburnis ir dirba rytais knygyne. Pastaruoju laiku Lui laukė katastrofos. Jis kalbėjo, kad ilgai taip negalės tęstis, kad žmona galų gale sužinos teisybę.

— Jis tau šnekėdavo apie savo svainius?

— Dažnai. Jie jam buvo statomi pavyzdžiu. Jais badydavo jam akis, kad esąs nieko nevertas, nevykėlis, lebeda, „tuščia vieta", kuriam nereikėję turėti šeimos, jei nesugeba jos kaip reik aprūpinti. Man buvo smūgis.

— Kas?

— Kai perskaičiau laikrašty, jog Lui nužudytas. Gražiausia, kad aš buvau netoliese, kai tas atsitiko. Fernanas galės jums paliudyti, jog aš gurkšnojau stikliuką prie bufeto.

— Ar Lui turėjo prie savęs pinigų?

— Ar prie savęs turėjo — nežinau, tik prieš porą dienų mudu buvom nugriebę storoką paką.

— Ar jis paprastai pinigus nešiodavosi kišenėje?

— Kišenėje ar laikydavo savo kambary. Juokingiausia, kad jis turėdavo pasikeisti pusbačius ir kaklaraištį, prieš važiuodamas namo. Sykį jis užmiršo savo kaklaraištį. Jis man pats tai pasakojo. Tik Liono stoty susigriebė. Nusipirkti bet kokio negalėjo. Būtinai reikalingas tas, su kuriuo išvažiavo ryte. Gavo grįžti į Angulemo gatvę, o parvažiavęs namo pasakoti, jog buvę skubaus darbo ir užgaišęs sandėly.

— Kodėl tu nuo antradienio nekėlei kojos iš Fransuazos kambario?

— O jūs ką būtumėt daręs manim dėtas? Kai perskaičiau antradienio rytą laikraštį, pamaniau, kad žmonės bus mane matę su Lui ir netruks pranešti į policiją. Visada tokius tipus, kaip aš, įtaria.

— Tau nekilo minties išdumti iš Paryžiaus?

— Aš tik tūnojau savo kamputy, vildamasis, jog apie mane nepagalvos. Širyt, kai išgirdau jūsų inspektoriaus balsą, supratau, kad man — amen.

— Fransuaza nutuokia?

— Ne.

— Iš kur, jos galva, ateina pinigai?

— Visų pirma, ji temato tik menką dalelytę, kas lieka po arklių lenktynių. Paskui ji mano, kad aš po senovei tebekraustau piniginės metro.

— Tu kraustydavai?

— Labai norit, kad atsakyčiau, ar ne? Ar troškulys jūsų nekamuoja?

Megre paskutiniąkart įpylė jam ant dugno stiklinės.

— Daugiau nieko neturit ką iškloti? Tikrai?

— Tikrai, kaip jus gyvą matau!

Megre atidarė gretimo kabineto duris, tarė Luka:

— Nuvesk jį į Daboklę.

Paskui, žiūrėdamas į Džefą Šrameką, kuris dūsaudamas stojosi, pridūrė:

— Uždėk dėl visa ko jam antrankius.

O kai Akrobatas atsigręžė su keista šypsena guminiam veide, Megre dar pasakė:

— Tegul nebūna jam perdaug griežti.

— Ačiū, ponas komisare. Tik susimildami nesakykit Fransuazai, kad aš išlošdavau tiek pinigo. Užsirūstinusi nesiuntinės man skanumynų.

Megre užsivilko apsiaustą, pasiėmė skrybėlę — užeis pavalgyti į „Dofino" alinę. Leisdamasis pilkšvais didžiaisiais laiptais, jis išgirdo apačioj triukšmą ir persisvėrė per turėklus.

Vaikinas susitaršiusiais plaukais daužėsi, laikomas didžiulio policininko kruvinai nudrėkstu žandu, kuris barėsi:

— Apsiraminsi ar ne tu, blake? Liaukis, kitaip aš kad skelsiu tau.

Komisaras vos nesusijuokė. Šitaip veda Alberą Žorisą, kuris daužosi, visą laiką šaukdamas:

— Paleiskit mane! Juk aš jums sakau, kad pats eisiu...

Juodu prisiartino prie Megre.

— Aš ką tik jį sulaikiau ant Šen-Mišelio tilto. Iškart pažinau. Kai norėjau jį sulaikyti, jis bandė pabėgti.

— Netiesa! Jis meluoja!

Vaikinas šnopavo raudonu veidu, žibančiomis akimis, o policininkas laikė jį už pakarpos, aukštai iškėlęs lyg marionetę.

— Pasakykit jam, kad mane paleistų.

Ir spyrė koja, tik nepataikė.

— Aš sakiau, kad noriu matyti komisarą Megre. Aš čionai ėjau. Aš pats čionai ėjau...

Jo drabužiai suglamžyti, kelnės nuo vakar purvinos. Paakiai užjuodę.

— Aš komisaras Megre.

— Tada įsakykit, kad mane paleistų.

— Paleisk jį, drauguži.

— Kaip jūs norit, bet...

Policininkas laukė, kad vaikinas ims ir išslys jam iš rankų kaip ungurys.

— Jis su manim šiurkščiai elgėsi...— dusdamas kalbėjo Alberas Žorisas.— Kaip su kokiu... kokiu...

Iš tos tūžmasties žodžių neberado.

Nenorom šyptelėjęs, komisaras parodė į kruviną policininko žandą.

— O man atrodo, kad jis...

Žorisas pažiūrėjo, pirmąkart pamatė įdrėskimą, sužaibavo akimis ir šūktelėjo:

— Taip jam ir reikia!

VIII skyrius

MONIKOS PASLAPTIS

— Sėsk, padauža.

— Aš ne padauža,— užprotestavo Žorisas.

Ir jau ramesniu balsu, bet vis dar neatgaudamas kvapo ir truputėlį šniokštuodamas, tarė:

— Nemanau, kad komisaras Megre įžeidinėtų žmones, neleidęs jiems pasiaiškinti.

Megre nustebęs pažiūrėjo į jį, suraukė antakius.

— Pusryčiavai?

— Aš nealkanas.

Atsakymas priešginos vaikezo.

— Alio! Sujunkit su „Dofino" aline... Alio! Žozefas? Čia Megre... Gal atneštum man sumuštinių? Šešis... Man su kumpiu... Palauk.. Tau su kumpiu ar su sūriu?— kreipėsi į Žorisą.

— Man vis tiek. Su kumpiu.

— Alaus ar raudonojo?

— Vandens, jeigu galima. Aš noriu gert.

— Žozefas? Šešis sumuštinius su kumpiu, storų griežinių, ir keturis bokalus... Palauk... Atnešk tuo pačiu ėjimu du puodukus juodos kavos... Greitai, a?

Tik pašnekėjęs, paprašė sujungiamas su vienu skyrium ir, nenuleisdamas akių nuo vaikino, smalsiai jį apžiūrinėjo. Žorisas buvo liesas, besveikatis, kone liguistai nervingas, lyg būtų maitintas daugiau juoda kava ne bifšteksais. Šiaip vaikinas nebiaurus, labai ilgais tamsiais plaukais, kuriuos kartkartėmis staigiai atmesdavo nuo kaktos atgal.

Gal dėl to, kad buvo vis dar labai susijaudinęs, retkarčiais suspausdavo šnerves. Palenkęs galvą, jis tebežiūrėjo priekaištingai į komisarą.

— Alio! Vadinamas Žorisas surastas. Tegul praneša komisariatams ir stotims.

Vaikezas buvo benoris kažką sakyti, bet komisaras jam nedavė kalbėti.

— Tuoj!

Dangus vėl apsiniaukė. Matyt, ims lyti ir lis, be abejo, įkyriai lyg per laidotuves. Megre nuėjęs uždarė pravirą langą, paskui, vis taip pat tylėdamas, pasitvarkė pypkes ant stalo, kaip kad mašininkė, prieš sėsdama rašyti, pasitvarko mašinėlę, popierių, kalkę.

— Įeikit!— burbtelėjo, kažkam pabeldus į duris.

Galvą kyštelėjo Neve, manydamas, kad patronas pačiam kvotos įkaršty.

— Atsiprašau... Aš tik norėjau sužinoti, ką man...
— Tu laisvas. Dėkoju.
Paskui, laukdamas kelnerio iš „Dofino" alinės, ėmė žingsniuoti ten ir atgal po kabinetą. Laikui prastumti dar paskambino telefonu, šį sykį žmonai.
— Pusryčiaut nepareisiu.
— Aš taip ir maniau. Žinai, kelinta dabar valanda?
— Ne. Visai nesvarbu.
Ji nusijuokė, ir Megre nežinojo kodėl.
— Aš atėjau jums pasakyti...
— Tuoj.
Trečioji kvota šiandien. Megre norėjosi gerti. Vienu tarpu jis akimis pasekė vaikino žvilgsnį ir sustojo prie butelio konjako ir stiklinės, kurie liko ant rašomojo stalo.
Megre nuraudo it vaikas, vos neėmė aiškintis, jog ne jis maukė konjaką iš didelės stiklinės, o Džefas Šramekas, prieš Alberą buvęs kabinete.
Ar jį taip paveikė vaikezo priekaištai? Gailėjosi nublankinęs jo akyse susidarytą nuomonę apie komisarą Megre?
— Įeik, Žozefai. Dėk čia, ant stalo. Nieko neužmiršai?
Kai liko vieni du, Megre tarė:
— Na, užvalgykim.
Žorisas kirto kaip reikiant, nors buvo sakęsis, jog nealkanas. Valgydamas smalsiai visą laiką žvilgčiojo į komisarą, o, išgėręs stiklą vyno, truputėlį atgavo šalto kraujo.
— Geriau?
— Ačiū. Bet, šiaip ar taip, jūs mane išvadinot padauža.
— Tuoj apie tai pasišnekėsim.
— Aš sakau teisybę, kad ėjau pas jus.
— Ko?
— Man įkyrėjo slapstytis.
— Kodėl slapsteisi?
— Kad nesuimtų.
— O už ką tave turėtų suimti?
— Jūs pats gerai žinot.
— Ne.
— Dėl to, kad aš draugauju su Monika.
— Tu buvai įsitikinęs, kad mes tai sužinojom?

— Tai lengva.

— Ir dėl to, kad tu draugauji su Monika, mes turėtumėm tave suimti?

— Jūs norit mane priversti kalbėti.

— Po šimts!

— Įsivaizduojat, kad aš meluosiu, ir bandot mane nutverti prieštaraujantį sau pačiam.

— Tu tai ištraukei iš detektyvinių romanų?

— Ne. Iš laikraščių pranešimų. Žinau jūsų metodus.

— Tokiu atveju, ko tu ėjai čia?

— Jums pranešti, kad aš nenužudžiau pono Ture.

Megre, užsidegęs pypkę, baigė pamažiukais gurkšnoti antrą stiklą alaus. Jis sėdėjo už stalo. Lempą su žaliuoju abažūru buvo jau uždegęs, ir pirmieji lietaus lašai subarbeno į palangę.

— Tu suvoki, ką tai implikuoja?

— Nesuprantu, ką norit pasakyti.

— Tu manei, kad mes ketinam tave suimti. Vadinasi, turim tam pagrindą.

— Ar jūs nebuvot Angulemo gatvėj?

— Iš kur žinai?

— Jūs negalėjot nesužinoti, kad jis turėjo mieste kambarį. Kad ir dėl geltonų pusbačių.

Komisaro lūpos linksmai išsišiepė.

— Paskui?

— Moteriškė tikriausiai jums pasakė, jog aš pas jį buvau užėjęs.

— Argi tai pagrindas tave suimti?

— Jūs klausinėjot Moniką.

— Ir tu įsivaizduoji, kad jinai pasakė?

— Stebėčiaus, jeigu jūs šito iš jos nebūtumėt išgavęs.

— Tokiu atveju, kodėl tu ėjai slėptis po lova pas savo draugą?

— Jūs ir tai žinote?

— Atsakinėk.

— Aš nepagalvojau. Aš buvau panikos apimtas. Bijojau, jog mane muš, kad prisipažinčiau, nors nesu nieko blogo padaręs.

— Irgi iš laikraščių ištraukei?

Argi Rene Lekero advokatas nekalbėjo prisiekusiųjų teisme apie policijos žiaurumus ir argi jo žodžiai nebuvo atspausdinti visuose laikraščiuose? Tiesą sakant, su rytiniu paštu gautas Lekero laiškas. Pasmerktas myriop, prislėgtas, jis maldavo komisarą aplankyti jį kalėjime.

Megre vos neparodė to laiško vaikezui. Jis parodys, jei bus reikalinga.

— Kodėl tu išlindai iš savo slėptuvės Ge-Liusako gatvėj?

— Kad nebegalėjau lindėti visą dieną palovy. Tai baisu. Visus kaulus ėmė skaudėti. Vis baimindavausi, kad nesučiaudėčiau. Butas mažytis, visos durys atviros, girdėdavau draugo tetos žingsnius, ir ji mane būtų išgirdusi, jei būčiau sujudėjęs.

— Viskas?

— Išalkau.

— Ką tu darei?

— Klaidžiojau gatvėmis. Naktį valandą kitą nusnūdau ant daržovių maišo Halėse. Dusyk buvau atėjęs iki Sen-Mišelio tilto. Mačiau Moniką iš čia išeinant. Nužingsniavau į Angulemo gatvę ir iš tolo pastebėjau vyriškį, kuris, atrodė, ėjo sargybą. Pamaniau, koks nors policininkas.

— Kodėl būtum turėjęs nužudyti poną Lui?

— Nežinot, kad aš skolinausi iš jo pinigų?

— Skolinaisi?

— Na, prašiau, jeigu taip norite.

— Prašei?

— Ką jūs turit omeny?

— Kad yra visokiausių prašymo būdų, tarp kitų, kai kurie beveik neleidžia prašančiajam atsisakyti. Prancūziškai tai vadinama šantažu.

Žorisas nutilo ir, įspyręs akis, žiūrėjo į žemę.

— Atsakyk.

— Aš vis tiek nieko nebūčiau sakęs poniai Ture.

— Tačiau, šiaip ar taip, grasinai pasakysiąs?

— To nė nereikėjo.

— Dėl to, kad jis manė, jog pasakysi?

— Nežinau. Aš nebesusigaudau jūsų klausimuose.— Ir pavargusiu balsu pridūrė:— Baisiai noriu miego.

— Gerk savo kavą.

Jis paklausė, bet nenuleido akių nuo Megre.

— Tu jo ieškojai keletą kartų?

— Tik porą kartų.

— Monika žinojo?

— Ką jinai jums sakė?

— Svarbu, ne ką jinai sakė, o teisybė.

— Ji žinojo.

— Ką tu jam sakei?

— Kam?

— Nagi Lui Ture, po šimts.

— Kad mums reikia pinigų.

— Kam „mums"?

— Monikai ir man.

— Kuriem galam?

— Norim išvažiuoti į Pietų Ameriką.

— Tu jam prisipažinai, kad ketinat išplaukti?

— Taip.

— Kaip jis reagavo?

— Galų gale sutiko, jog nieko kito nelieka daryti.

Kažkas nesirišo. Megre suprato, jog vaikezas mano jį žinant daugiau, negu tas iš tiesų žinojo.

— Ar tu nežadėjai jos vesti?

— Ne. Jis gerai žinojo, kad tai neįmanoma. Visų pirma aš nepilnametis, ir vedyboms reikia mano tėvų sutikimo. Pagaliau jei aš jį ir būčiau gavęs, ponia Ture nebūtų priėmusi žento be padėties. Ponas Ture pirmas patarė man nesikreipti į jo žmoną.

— Ar tu jam prisipažinai, kad Monika ir tu mylavotės mebliuotuose kambariuose?

— Į smulkmenas nesileidau.

Ir dar sykį nuraudo.

— Aš jam tik pasakiau, kad ji nėščia.

Megre nė nekrustelėjo, neparodė nustebęs. Vis dėlto jam tai buvo smūgis. Matyt, silpnas psichologas, kad apie tą vieninteli dalyką nė akimirkos nebuvo pagalvojęs.

— Kiek mėnesių?
— Du su trupučiu.
— Pas gydytoją buvot?
— Aš su ja nėjau.
— Bet jinai buvo nuėjusi?
— Taip.
— Tu laukei už durų?
— Ne.

Megre atsilošė fotelyje ir mašinaliai prisikimšo tik ką išrūkytą pypkę.

— Ką tu būtum veikęs Pietų Amerikoj?
— Bet ką. Aš ne bailys. Kad ir kovbojum.

Tuos žodžius jis pasakė kuo rimčiausiai, net truputį didžiuodamasis, ir komisarui prieš akis stojosi aukšti metro devyniasdešimt bernai, kažkada matyti Teksaso ir Arizonos rančose.

— Kovbojum!— pakartojo.
— Arba dirbčiau aukso kasyklose.
— Žinoma!
— Kaip nors būčiau vertęsis.
— Ir būtum vedęs Moniką?
— Taip. Manau, kad ten lengviau, negu čia.
— Tu myli Moniką?
— Juk ji mano žmona, ar ne? Kas kad mes nesusirašę merijoj...
— Kaip reagavo ponas Lui, išgirdęs tą istoriją?
— Nenorėjo tikėti, kad jo duktė būtų taip padariusi. Jis verkė.
— Prie tavęs?
— Taip. Aš jam prisiekinėjau, kad mano ketinimai...
— Buvo kuo tyriausi, žinoma. Ir tada?
— Jis prižadėjo mums padėti. Tiek pinigų tuo tarpu neturėjo. Jis man davė truputį.
— Kur tie pinigai?
— Pas Moniką. Ji laiko savo stalčiuj kontoroje.
— O likusią reikalingos sumos dalį?
— Prižadėjo man duoti antradienį. Jis laukė stambių įplaukų.

— Iš ko?
— Nežinau.
— Sakėsi tau, ką jis dirba?
— Matyt, negalėjo.
— Kodėl?
— Kad jis niekur nedirbo. Man nepavyko išaiškinti, iš kur jis ima pinigus. Jie veikė dviese.
— Ar tą kitą esi matęs?
— Vieną sykį bulvare.
— Toks aukštas liesas klouno galva?
— Taip.
— Jis buvo mano kabinete prieš tau ateinant, ir jam aš pyliau į stiklinę konjako.
— Vadinasi, jūs žinot teisybę.
— Aš norėčiau žinoti, ką tu žinai.
— Nieko. Maniau, kad jie ką nors šantažavo.
— Ir sau vienas pagalvojai, kodėl tau irgi tuo nepasinaudojus?
— Mums reikėjo pinigų būsimam kūdikiui.
Megre nukabino ragelį.
— Luka? Užeik valandėlei.
Kai tas įėjo į kabinetą, Megre tarė:
— Štai čia Alberas Žorisas. Jis su Monika Ture laukia kūdikio.
Megre kalbėjo kuo rimčiausiai, ir Luka, nežinodamas, ką jam manyti, nusilenkė.
— Mergina tikriausiai savo kontoroje, nes šįryt nebuvo kojos laukan iškėlusi. Eik surask ją ir palydėk pas gydytoją, kokį ji nurodys. O jeigu jai vis tiek, tada nuvesk pas Prefektūros gydytoją. Norėčiau žinoti, kelintas mėnuo ji nėščia.
— O jei nesutiks duotis gydytojo apžiūrima?
— Pasakyk jai, kad tada aš būsiu priverstas ją suimti, taip pat ir jos draugužį, kuris yra mano kabinete. Imk automobilį. Paskambink, koks atsakymas.
Kai juodu vėl liko vieni, Žorisas paklausė:
— Kam jūs tai darot?
— Mano pareiga viską patikrinti.
— Jūs manim netikit?

— Tavim tikiu.

— Vadinas, ja netikit?

Kaip tyčia, suskambino telefonas, ir Megre atsiprašęs išvengė atsakymo. Tai nieko bendro su šia byla neturėjo. Klausė, ką daryti su bepročiu, kuris buvo prieš keletą dienų pas Megre, sulaikytu gatvėje, kur jis burdavo aplink save minią. Užuot atsakęs keliais žodžiais, kaip lengvai galėjo, Megre leidosi į šnekas kiek beįmanoma ilgiau.

Pakabinęs ragelį, paklausė, lyg būtų užmiršęs, apie ką juodu šnekėjosi:

— Ką tu dabar darysi?

— Jūs įsitikinot, kad aš nenužudžiau?

— Aš tuo visą laiką buvau įsitikinęs. Matai, ne taip lengva, kaip žmonės mano, įsmeigti kam nors į nugarą peilį. Ir dar sunkiau nužudyti, kad auka nė nerikteltų.

— Aš nesugebėčiau?

— Tikriausiai.

Vaikinas kone įsižeidė. Juk jis svajojo tapti kovbojum ar aukso ieškotoju Pietų Amerikoj.

— Tai eisi pas ponią Ture?

— Manau, kad reikės.

Megre vos nenusikvatojo, mintyse įsivaizdavęs, kaip vaikezas susispaudęs įžengia į ponios Ture namus Žiuvizi prašyti dukters rankos.

— Tu manai, kad dabar ji sutiks tave priimti už žentą?

— Nežinau.

— Prisipažink, kad tu truputį sukčiavai.

— Ką jūs norit pasakyti?

— Kad tu prašinėjai pinigų poną Lui ne vien kelionei į Ameriką. Kadangi popiet Monika nedirba kontoroje, o renka įmokas po miestą, tu norėjai būti su ja.

Valandą kitą ji visada gali ištaikyti, ir jūs užsidarydavot kokiam mebliuotam kambary.

— Pasitaikydavo.

— Tu turėjai mesti darbą popiet. O už mebliuotus kambarius reikia mokėti.

— Išleidom tik mažą dalelę.

— Ar žinojai, kur ponas Lui laikė pinigus?— paklausė

Megre ir įdėmiai žiūrėjo į vaikiną, kuris nesusvyrávęs atsakė:

— Ant veidrodinės spintos.

— Nuo ten jis paėmė pinigus, kuriuos tau davė?

— Taip. Aš jau anksčiau žinojau, iš Monikos.

— Pirmadienį, reikia manyti, tu nebuvai Angulemo gatvėj?

— Lengva patikrinti. Šeimininkė jums patvirtins. Aš turėjau nueiti antradienį penktą valandą.

— Kada jūs būtumėt sėdę į laivą?

— Po trijų savaičių atplaukia vienas laivas. Per tą laiką gausim vizas. Aš jau padaviau pareiškimą užsienio pasui gauti.

— Iš nepilnamečių, manau, reikalauja tėvų sutikimo?

— Aš suraičiau tėvo parašą.

Valandėlę buvo tylu. Pirmąsyk Žorisas paprašė:

— Ar galiu užsirūkyti?

Megre linktelėjo galvą. Keisčiausia, kad dabar, išgėręs savo kavą, jis tikrai užsinorėjo stiklelio konjako, bet neišdrįso nueiti ir pasiimti iš sieninės spintos.

— Jūs mane palaikėt padauža.

— O ką tu pats apie save galvoji?

— Kad kitos išeities nebuvo.

— Ar tau patiktų, kad tavo sūnus elgtųsi kaip tu?

— Aš kitaip auklėsiu savo sūnų. Jis neturės...

Vėl jų šneką pertraukė telefonas.

— Tai jūs, patrone?

Megre suraukė antakius, išgirdęs Neve, kuriam nebuvo pavedęs jokios užduoties.

— Turiu naujienų!

— Ką tu kalbi?

Žvilgtelėjęs į Žorisą, nutraukė inspektorių.

— Luktelk. Pakeisiu aparatą.

Jis nuėjo į gretimą kabinetą ir dėl visa ko vienam inspektoriui liepė nueiti į savąjį prižiūrėti vaikino.

— Gerai! Dabar klausau. Kur tu esi?

— Valmi krantinės bistro.

— Ką ten veiki?

— Jūs pykstat?

— Sakyk sakyk.

— Aš maniau gerai daraš. Jau dešimt metų Džefas gyvena su savo Fransuaza. Aš sužinojau, kad jis prie jos labai prisirišęs, tik stengiasi to neparodyti. Man kilo noras ją aplankyti.

— Kodėl?

— Man pasirodė keista, kad jis jai neduoda pinigų. Laimė, ją radau namie. Gyvena dviejuose kambariuose, dar yra toks užkaboris, kuris jiems atstoja virtuvę. Kambary geležinė lova su vario bumbulais. Sienos išbaltintos kaip kaime, bet šiaip labai švaru.

Megre rūškanas laukė, ką Neve pasakys toliau. Jis nemėgo, kad kas rodytų uolumą, ypač, kaip šiuo atveju Neve, ne iš jo skyriaus.

— Tu jai pranešei, kad Džefas suimtas?

— Ką, ar blogai padariau?

— Varyk.

— Visų pirma iš to, kaip šitoji žinia ją paveikė, aš įsitikinau, kad ji nežinojo, kuo jis vertėsi. Ji tučtuojau pamanė, jog jį sučiupo bevagiant piniginę metro ar autobuse. Matyt, tas amatas jam ne naujiena.

Tai buvo vienas iš Šrameko talentų jau tada, kai jis dirbdavo mugėse, ir vienas iš nuosprendžių buvo kaip sykis už vagystę.

— Nors ji nenorėjo leisti, bet aš vis tiek ėmiau krėsti butą. Baigiant man šovė mintis atsukti varinius lovos bumbulus. Lovos galai — tuščiavidurės geležies. Dviejuose iš jų radau į tūtelę susuktus banknotus. Graži sumelė! Fransuaza netikėjo savo akimis. *„Tik pamanyk, šitiek pinigo turėjo ir leido man dirbti už tarnaitę. Tas neišeis jam į gera. Tegul tik sugrįžta, pamatys, kaip aš jam..."*

Kad ji įšėlo, tai įšėlo. Išdėjo jį į šuns dienas, nė kiek neapsiramino, kai aš jai pareiškiau, jog, matyt, buvo atidėjęs juodai dienai, jeigu jam kas atsitiks. *„Aš tik sau viena svarstau, kaip jis jų nepralošė!"* — burbtelėjo ji.

Dabar suprantat, patrone? Praeitą šeštadienį jie, matyt, pasidalijo storą paką. Aš čia turiu daugiau kaip du šimtus tūkstančių frankų. Džefas negalėjo lošti iš tokios sumos, ypač

pas Fernaną. Jis prarado tik dalį. Jeigu juodu pasidalijo po lygiai, tai ir ponas Lui turėjo turėti stambią sumą.

— Dėkoju.

— Ką daryti su pinigais?

— Tu juos paėmei?

— Dėl visa ko. Negi galėjau juos ten palikti.

— Eik pas savo komisarą ir paprašyk, kad viskas būtų padaryta iš pradžių pagal taisykles.

— Aš turiu?

— Po šimts. Aš visai nenoriu, kad advokatai imtų tvirtinti, jog mes pakišom banknotus arba kad tu juos paėmei.

— Aš negerai padariau?

— Greičiausiai.

— Dovanokit. Aš tik norėjau...

Megre pakabino ragelį. Toransas buvo kabinete.

— Turi darbo?

— Nieko skubaus.

— Nueik pas komisarą Antuaną. Paprašyk tegul jis paveda savo vyrams sudaryti sąrašą vagysčių, įvykdytų Didžiųjų Bulvarų parduotuvėse per pastaruosius pustrečių metų, ypač vagysčių, įvykdytų pusryčių pertraukos metu, parduotuves uždarius.

Šitos bylos ne jo skyriaus kompetencija, o Antuano: jo kabinetai anam koridoriaus gale.

Megre sugrįžo pas Alberą Žorisą, kuris rūkė antrą cigaretę, ir atleido jį prižiūrėjusį inspektorių.

— Aš ir taip nebūčiau pabėgęs.

— Galimas daiktas. Tik, tur būt, būtum mėginęs užmesti akį į bylas, padėtas ant mano stalo? Prisipažink! Juk būtum?

— Gal būt.

— Čia ir yra visas skirtumas.

— Koks skirtumas?

— Nieko. Žinau, ką sakau.

— Kas man bus?

— Kol kas palaukim.

Megre žvilgtelėjo į savo laikrodį, apskaičiavo, kad Luka su Monika greičiausiai sėdi gydytojo priimamajame ir sklaido iliustruotus žurnalus.

— Jūs mane niekinat, tiesa?

Megre gūžtelėjo pečiais:

— Man niekad nesisekdavo.

— Kas nesisekdavo?

— Ištrūkti.

— Iš ko ištrūkti?

Žorisas buvo kone brutalus.

— Aš puikiai matau, kad jūs nieko nesuprantat. Jei vaikystėj jūs visą laiką būtumėt girdėjęs šnekant vien apie pinigus ir būtumėt matęs motiną, drebančią kiekvieno mėnesio gale...

— Aš neturėjau motinos.

Vaikezas nutilo; kokią dešimt minučių kabinete buvo tylu. Megre gerą valandėlę stovėjo atsisukęs į langą ir žiūrėjo, kaip lietus vagoja stiklus. Paskui nuėjęs ryžtingai atsidarė sieninę spintą. Jis ką tik buvo išplovęs stiklinę. Dabar vėl paskalavo, įsipylė ant dugno konjako.

— Tu, manau, nenori?

— Ačiū.

Alberas Žorisas iš paskutiniųjų stengėsi neužmigti. Skruostai jam degė, vokai, tur būt, dilgsėte dilgsėjo. Kartkartėm jis susvyruodavo ant kėdės.

— Vis dėlto gal iš tavęs kada nors išeis žmogus.

Išgirdęs koridoriuj žingsnius — vyriškus ir moteriškus — Megre žinojo, jog tai Luka su Monika. Reikėjo ką nors nuspręsti. Apie tai jis jau ketvirtį valandos galvojo. Merginą galėjo ir į savo kabinetą įleisti, ir gretimam priimti.

Gūžtelėjęs pečiais, atidarė duris. Abiejų pečiai buvo aplyti. Monika jau nebeturėjo to pasitikėjimo savim, o kai pastebėjo Alberą, sustojo lyg įbesta, abiem rankom įsikibusi į rankinuką, piktai dėbčiodama į komisarą.

— Tu ją palydėjai pas gydytoją?

— Visų pirma ji nenorėjo eiti. Aš...

— Rezultatas?

Žorisas, kuris, Monikai įėjus, atsistojo, žiūrėjo į ją taip, lyg, rodės, tuoj ims ir puls jai po kojų, maldaudamas atleidimo.

— Nieko.

— Ne nėščia?

— Nė būti nebuvo.

Žorisas, netikėdamas savo ausimis, nebežinojo, nė į ką besisukti. Jam norėjosi pulti Megre, kurį, matyt, laikė žiauriausiu žmogum pasauly.

Tasai, uždaręs duris, parodė kėdę merginai sėstis.

— Jūs turit ką nors pasakyti?

— Aš buvau maniusi...

— Ne.

— Ką jūs apie tai išmanot. Jūs ne moteris.

Atsisukusi į vaikiną, tarė:

— Prisiekiu, Alberai, jog iš tiesų maniau turėsianti vaiką.

Megre ramiu šaltu balsu paklausė:

— Kiek laiko manėt?

— Keletą dienų.

— O paskui?

— Paskui aš nenorėjau jo nuvilti.

— Jo nuvilti?

Megre mirktelėjo Luka. Tasai nusekė įkandin komisaro į gretimą kabinetą. Abu vyrai uždarė duris, palikę mylimuosius prie keturių akių pasišnekėti.

— Kai tik aš jai pasakiau nueiti pas gydytoją, supratau, jog kažkas ne taip. Ji nesutiko. Tik pagrasinęs suimti ją ir jos Alberą...

Megre nesiklaūsė, ką Luka šneka. Visa tai jis žinojo. Sugrįžo Toransas.

— Padarei, ką prašiau?

— Jie sudarinėja sąrašą. Jis bus ilgas. Jau daugiau kaip dveji metai Antuano brigada nuo kojų nusivarė, beieškodama nusikaltėlių. Atrodo, kad...

Megre priėjo prie gretimų durų pasiklausyti.

— Ką jie daro?— paklausė Luka.

— Nieko.

— Šnekasi?

— Tyli.

Megre užsuko pas viršininką, supažindino su kvotos eiga. Pasikalbėjo apie šį bei tą. Dar kokią valandėlę užgaišo tai vienam, tai kitam kabinete, šnektelėjo su kolegomis.

Alberas ir Monika sakytum nė nebuvo pajudėję, kai Megre grįžo į savo kabinetą. Sėdėjo kaip sėdėję kiekvienas ant savo kėdės, per tris metrus nuo viens kito. Merginos veidas lyg akmeninis, žandikauliai kietai sukąsti — visai kaip motinos ir tetų.

Kai ji iš netyčių pažvelgdavo į vaikiną, nebūtum galėjęs pasakyti tiksliai, kiek tame žvilgsnyje paniekos ir kiek neapykantos.

O Žorisas atrodė prislėgtas, nuo nemigos ar nuo ašarų paraudusiomis akimis.

— Jūs esat laisvi,— paprastai tarė Megre, eidamas prie savo fotelio.

Monika paklausė:

— Tai bus laikraščiuose?

— Nematau jokio reikalo šito skelbti laikraščiuose.

— Motinai praneš?

— Nebūtinai.

— O mano patronams?

Kai jis papurtė galvą, ji kaip mat atsistojo ir pasuko prie durų, nė nežvilgtelėjusi į Žorisą. Darydama duris, atsigręžė į komisarą ir pasakė:

— Prisipažinkit, kad jūs tyčia taip padarėt?

Megre atsakė:

— Taip. Tu irgi laisvas,— pridūrė atsidusęs.

Matydamas, kad vaikezas nejuda, nusistebėjo:

— Tu nebėgi paskui ją?

O jinai jau buvo ant laiptų.

— Kaip manot, ar man reikia?

— Ką ji tau sakė?

— Išvadino idiotu.

— Viskas?

— Ir pridėjo, kad nuo šiol neišdrįsčiau jos nė užkalbinti.

— Na o tu ką?

— Nieko. Aš nežinau.

— Gali eiti.

— Ką man sakyti tėvams?

— Ką tik nori. Jie tik be galo džiaugsis, kad tu parėjai.

— Jūs manot?

Reikėjo jį stumte išstumti pro durìs. Atrodė, jam dar kažkas gulėjo ant širdies.

— Eik eik, idiote!

— Ne padauža?

— Idiotas! Jinai teisybę sakė.

Nusisukęs patraukė nosimi ir suburbėjo:

— Ačiū.

Likęs vienas kabinete, Megre pagaliau galėjo įsipilti stiklinę konjako.

IX skyrius

TARDYTOJAS KOMELJO NEKANTRAUJA

— Tai jūs, Megre?

— Taip, ponas tardytojau.

Nėra dienos, kad neskambintų, ir Megre, jei tik sėdėdavo kas iš bendradarbių kabinete, visad mirktelėdavo jam akį. Ir atsakinėdavo teismo pareigūnui itin lipšniai.

— Kaip Ture byla?

— Juda! Juda!

— Ar jums neatrodo, kad truputėlį užstrigo?

— Žinot, nusikaltimai apiplėšimo dingstim reikalauja laiko.

— Jūs įsitikinęs, jog tai nusikaltimas apiplėšimo dingstim?

— Jūs gi pats sakėt iš pat pradžių: „Tai krinta į akis."

— Jūs tikit, ką Šramekas pasakoja?

— Esu įsitikinęs, jog jis sako tiesą.

— Tokiu atveju kas nužudė Lui Ture?

— Kažkas, pasigviešęs jo pinigų.

— Vis dėlto pasistenkit greičiau išaiškinti.

— Pažadu, ponas tardytojau.

Žadėt žadėjo, bet nieko nedarė, tyrė du kitus nusikaltimus, kurie jam atimdavo itin daug laiko. Trys vyrai, iš jų Žanvje ir Lapuentas, pasivaduodami sekė Angulemo gatvės namą dieną ir naktį, ir telefonas vis tebebuvo prijungtas slaptam pasiklausymui.

Megre nebesidomėjo nei ponia Ture, nei jos dukterim, nei jaunuoju Žorisu, kuris vėl dirbo pilną dieną Sen-Mišelio bulvaro knygyne. Lyg niekad jų nė nebūtų pažinojęs.

O dėl tų apiplėšimų, tai aplanką atidavė savo kolegai Antuanui, kuris kone kasdien kvotė Džefą Klouną, pramintą Akrobatu. Megre kartais jį sutikdavo koridoriuj.

— Kaip laikais?

— Nieko, ponas komisare.

Buvo šalta, bet nelijo. Namo šeimininkė iš Angulemo gatvės nesusirado naujų gyventojų, ir du kambariai tebestovėjo tušti. O tos trys merginos, kurios vis dar gyveno pas ją, žinojo, kad namas sekamas, ir nedrįso verstis savo įprastiniu amatu. Jos mažai teišeidavo, nebent pavalgyti į kokį restoraną netoliese, nusipirkti dešros, o kartkartėm kuri nors į kiną.

— Ką gi jos daro kiaurą dieną?— paklausė vieną dieną Megre inspektorių Žanvje.

— Miega, lošia kortomis ar dėlioja pasjansą. Viena, vardu Arletė, kiekvienąkart, mane pastebėjusi pro užuolaidas, parodo liežuvį. Vakar ji pakeitė taktiką, nusisuko, pasikėlė savo peniuarą ir atstatė man užpakalį.

Marselio operatyvinė grupė ieškojo peilio savininko. Ne vien mieste, bet ir aplinkinėse vietovėse. Susidomėta taip pat ir tam tikros sferos žmonėmis, atsikėlusiais pastaraisiais mėnesiais į Paryžių.

Visa tai vyko be karščiavimosi ir kol kas be rezultatų. Tačiau Megre nepamiršo pono Lui. Net kartais, važiuodamas pro Klinjankuro gatvę savais reikalais, susistabdydavo automobilį prie Leonės krautuvėlės ir užnešdavo kokį pyragaitį su kremu senajai poniai.

— Nieko neradot?

— Ne šiandien, tai ryt išaiškinsime.

Buvusiai mašininkei jis nė žodžiu neužsiminė apie pono Lui darbelius.

— Ar žinot, dėl ko jį užmušė?

— Dėl pinigų.

— Negi tiek daug uždirbdavo?

— Jis jau buvo užsigriebęs už gyvenimo.

— Vargšas! Kai ėmė pagaliau klotis, giltinė prisisuko!

Pas poną Senbroną nebeužėjo, bet buvo jį sutikęs prie Gėlių turgaus ir viens kitam nusilenkė.

Pagaliau vieną rytą komisarui pranešė, kad su juo nori kalbėti Marselis. Pokalbis telefonu buvo ilgas, paskui Megre užlipo į skyrių, vedantį sulaikytųjų kartoteką, kur kone valandą žiūrinėjo korteles. Po to nusileido į Archyvus ir ten ne mažiau užsibuvo.

Buvo beveik vienuolikta, kai Megre sėdo į automobilį.

— Angulemo gatvė.

Mažiukas Lapuentas stovėjo prie namo.

— Visi namie?

— Viena išėjusi apsipirkti po kvartalo parduotuves.

— Kuri?

— Olga. Rudoji.

Megre paskambino. Užuolaida sujudėjo. Atšlepsėjo šeimininkė Marietė Žibon ir atidarė duris.

— O! Šįsyk patsai patronas teikiasi pasitrukdyti! Negi jūsų vyrukai dar neprisivaikščiojo šaligatviu?

— Arletė viršuj?

— Norit, kad ją pakviesčiau?

— Ačiū. Geriau pats užlipsiu.

Ji nerami liko bestovinti koridoriuje, kol Megre lipo laiptais ir pasibeldė į antro aukšto duris.

— Įeikit!

Kaip paprastai, su peniuaru Arletė gulėjo ant lovos, kuri buvo nepaklota, ir skaitė populiarų romaną.

— Jūs?

— Aš,— pasakė Megre, dėdamas skrybėlę ant komodos ir sėsdamasis.

Ji atrodė linksmai nustebusi.

— Ta istorija vis dar nesibaigia?

— Baigsis tada, kai bus išaiškintas žudikas.

— Tai jūs dar jo neišaiškinot? O aš maniau, kad jūs toks gudrus. Manau, nesivaržot, kad aš jus priimu su peniuaru?

— Nė kiek.

— Teisybė, jūs, tur būt, pripratęs.

Ji sujudėjo lovoje, ir peniuaras prasiskleidė. Kadangi Megre, atrodė, to nepastebėjo, jinai jam įgėlė:

— Jus tiek teveikia?
— Kas?
— Na kad ir tai.
Megre nė nekrustelėjo, ir jinai ėmė nekantrauti.
— Norit?— pridūrė su cinišku mostu.
— Dėkoju.
— Dėkoju, taip?
— Dėkoju, ne.
— Na ką gi, drauguži... Tada linksminkit jūs!
— Jums smagu būti vulgariai?
— Ko gero, dar imsit man išmetinėti?
Vis dėlto peniuaro skvernus susisiautė ir atsisėdo ant lovos krašto.
— Ko gi jums iš tiesų iš manęs reikia?
— Jūsų tėvai mano, kad tebedirbat Matinjono aveniu?
— Ką jūs čia paistot?
— Vienerius metus jūs dirbot pas Eleną ir Eleną, Matinjono aveniu modistę.
— O po to?
— Aš galvoju, ar jūsų tėvas žino, kad pakeitėt amatą.
— O jums kas?
— Jūsų tėvas doras žmogus.
— Taip. Senas kvailys.
— Jei jis sužinotų, ką jūs veikiat...
— Ketinat jam pasakyti?
— Gal būt.
Šįkart jai nebepavyko nuslėpti savo nerimo.
— Buvot Klermon-Ferane? Matėt mano tėvus?
— Dar ne...
Ji atsistojo, puolė prie durų, staigiai pravėrė ir užtiko Marietę Žibon, kuri, matyt, klausėsi.
— Nesivarginkl
— Ar galiu įeiti?
— Ne. Atsikabink. Ir jeigu tau dar šaus į galvą mane šnipinėti...
Megre nė nekrustelėjo ant kėdės.
— Tada?— paklausė jis.
— Tada, kas? Ko jums iš manęs reikia?

— Jūs pati gerai žinote.
— Ne. Mėgstu, kai uždeda taškus ant *i*.
— Jau pusė metų jūs gyvenat šiuos namuos.
— Toliau?
— Didžiąją dienos dalį praleidžiat namie ir žinot, kas čia dedasi.
— Kalbėkit kalbėkit.
— Vienas asmuo, čia lankęsis reguliariai, kojos nebekelia po pono Lui mirties.
Būtum galėjęs pasakyti, kad jos akių vyzdžiai susiaurėjo. Dar sykį ji nuėjo prie durų, bet už jų nieko nebuvo.
— Šiaip ar taip, tasai asmuo ne pas mane vaikščiojo.
— Pas ką?
— Turėtumėt žinoti. Man, tur būt, reikia apsirengti.
— Kam?
— Po šito pasikalbėjimo man čia geriau nebesimaišyti.
Nusimetė peniuarą — šįkart be jokio ketinimo — pastvėrė kelnaites, liemenuką, atsidarė spintą.
— Neabejojau, kad taip baigsis.
Jinai, atrodė, šnekėjo pati su savim.
— Jūs apsukrus, a?
— Mano amatas suiminėti nusikaltėlius.
— Jūs jį suėmėt?
Išsirinko muarinę suknią ir dabar įniko dažytis lūpas.
— Dar ne.
— Žinot, kas jis?
— Jūs man pasakysit.
— Jūs, atrodo, apie save labai gerai galvojat.
Megre išsitraukė iš kišenės piniginę, išėmė iš jos fotografiją trisdešimtmečio vyriškio su randu ant kairiojo smilkinio.
— Jis?
— Jūs, atrodo, tuo įsitikinęs.
— Aš klystu?
— Kur man pasidėti per tą laiką, kol jį suimsit?
— Kur nors. Mano inspektorius jumis pasirūpins.
— Kuris?
— Kurio norėtumėt?
— Juodžiuko su plaukų kupeta.

— Inspektorius Lapuentas.

Megre, rodydamas į fotografiją, paklausė:

— Ką jūs žinot apie Marką?

— Jis šeimininkės meilužis. Manot, kad būtinai čia reikia apie tai kalbėti?

— Kur jis?

Nieko neatsakydama, ji grūdo kaip pakliūva savo sukneles ir daiktus į didelę valizą, tarytum skubėdama iš namų.

— Pasišnekėsim lauke.

Kai Megre pasilenkė paimti valizos, ji tarė:

— O! Jūs, šiaip ar taip, galantiškas.

Mažojo salonėlio durys apačioj buvo atdaros. Marietė Žibon it sustingusi stovėjo ant slenksčio įtemptu veidu, neramiom akim.

— Kur eini?

— Kur mane komisaras ves.

— Jūs ją suimat?

Daugiau ji nieko neišdrįso pasakyti. Išlydėjusi juos akimis, priėjo prie lango, pakėlė užuolaidos kraščiuką. Megre įgrūdo valizą automobilin ir tarė Lapuentui:

— Aš paprašysiu, kad tave pakeistų. Kai tik jis čia atsiras, tu ateik į „Respublikos" alinę.

— Klausau, patrone.

Tebestovėdamas prie durelių, liepė šoferiui važiuoti.

— Į „Respublikos" alinę?

— Kol kas, taip.

Alinė už poros žingsnių. Megre su mergina užėmė staliuką gale salės.

— Aš turiu paskambinti telefonu. Būtų gerai, kad nemėgintumėt man sugadinti kompanijos.

— Savaime suprantama.

Megre paskambino į Orfevrų krantinę, davė nurodymus Toransui. Grįžęs į savo vietą, užsakė du aperityvo.

— Kur Markas?

— Nežinau. Kai jūs pirmąkart buvot atėjęs, šeimininkė liepė man paskambinti ir jam pasakyti, kad neskambintų ir nesirodytų iki jinai praneš.

— Kuriuo metu jūs atlikot jos pavedimą?

— Po pusvalandžio, jums išėjus, iš vieno restorano Voltero bulvare.

— Su juo pačiu šnekėjotės?

— Ne. Aš paskambinau vieno baro Due gatvėj kelneriui.

— Jo vardas?

— Feliksas.

— O baro?

— „Lošimas kauliukais".

— Ar jinai nuo to laiko negavo iš jo jokios žinios?

— Ne. Jinai kankinasi. Žino, kad jis dvidešimčia metų už ją jaunesnis ir vis mano, kad jis su mergom duodasi.

— Pinigai pas jį?

— Nežinau. Jis buvo atėjęs tą dieną.

— Kokią dieną?

— Pirmadienį, kai ponas Lui buvo nužudytas.

— Kelintą valandą jis buvo Angulemo gatvėj?

— Apie penktą. Abu užsidarė šeimininkės kambary.

— Ar toji nebuvo nuėjusi į pono Lui kambarį?

— Gal ir buvo. Aš nepastebėjau. Jis išėjo po kokios valandos. Girdėjau, kaip trinktelėjo durys.

— Ar jinai nemėgino per kurią nors iš jūsų duoti jam žinią?

— Ji manė, kad mes būsim sekamos.

— Ar įtarė, jog telefonas prijungtas slaptam pasiklausymui?

— Triuką su pypke ji perprato. Ji gudri. Nepasakyčiau, kad ją labai myliu, bet ji vargšė moteriškė. Jinai dėl jo iš galvos eina. Liguistai įsimylėjusi.

Mažiukas Lapuentas rado juos ramiai besėdinčius už staliuko.

— Ką gersi?

Lapuentas vos drįso pažvelgti į merginą, o toji šypsodama nuodugniai jį apžiūrinėjo.

— To pat.

— Tu palydėk ją į kokį ramų viešbutį, kur yra du gretutiniai kambariai. Nepalik jos vienos, iki aš pranešiu. Kai įsikursi, paskambink, kur esi. Toli nėra reikalo ieškoti. Tikriausiai rasi kambarių „Modern" viešbuty priešais. Pageidautina, kad jinai su niekuo nesimatytų ir valgyt jai atneštų į kambarį.

Kai Arletė išėjo su Lapuentu, galima buvo pasakyti, į jiedu žiūrint, jog jinai jį paėmė savo žinion.

Praėjo dar dvi dienos. Kažkas — taip niekad ir nesužinota kas — matyt, įspėjo Feliksą, Due gatvės barmeną, kuris nusidangino pas vieną savo draugą, ir jį ten surado tik kitos dienos vakarą.

Iki juodai nakčiai reikėjo kvosti barmeną, kol jis prisipažino pažįstąs Marką ir davė jo adresą.

Markas buvo išvykęs iš Paryžiaus ir įsikūręs vienoj Senos meškeriotojų smuklėj, kur šiuo metų laiku buvo vienintelis gyventojas.

Kol pavyko Marką sučiupti, jis dar spėjo dukart iššauti, bet nieko nekliudė. Banknotus, pavogtus iš pono Lui, nešiojosi dirže, kurį jam, matyt, buvo pasiuvusi Marietė Žibon.

— Čia jūs, Megre?

— Taip, ponas tardytojau.

— Išaiškinot Ture žudiką?

— Taip. Tuoj perduodu į jūsų rankas žudiką ir jo bendrininkę.

— Kas jis? Ar tikrai žmogžudystė apiplėšimo dingstim?

— Atvejis iš šlykščiųjų. Vienų įtartinų namų šeimininkė ir jos meilužis, Marselio recidyvistas. Ponas Lui buvo naivus ir savo laimikį slėpė ant veidrodinės spintos viršaus...

— Ką jūs sakot?..

— ...Reikėjo pasirūpinti, kad žmogelis nepastebėtų pinigus dingus. Markas apsiėmė tą padaryti. Surastas pirklys, pardavęs peilį. Mano raportą gausit darbui baigiantis...

Tai buvo kvailiausias darbas. Megre kurpė raportą visą popietę, iškišęs liežuvį it mokinukas.

Tik vakare, jau papietavęs, prisiminė Arletę ir mažiuką Lapuentą.

— Ech! Užmiršau vieną dalyką!— šūktelėjo Megre.

— Ar kas nors rimta?— pasiteiravo ponia Megre.

— Nemanau, kad būtų kas labai rimta. Tiek to, metas vėlyvas, atidėsim ryt rytui. Migsim?

TRUMPAI APIE AUTORIŲ

1966 m. rugsėjo mėn. 3 d. Olandijos mieste Delfseily įvyko iškilminga ir neįprasta ceremonija: buvo atidengtas paminklas literatūriniam herojui — policijos komisarui Megre. Dalyvavo gausi minia svečių. Nudengus drobulę nuo paminklo, Delfseilio burmistras įteikė to personažo sukūrėjui gimimo liudijimą: *Megre Žiulis, gimęs Delfseily 1929 m. rugsėjo mėn., 44 metų amžiaus. Tėvas — Žoržas Simenonas. Motina — nežinoma.*

Nesunku atspėti, kad Žiulio Megre tėvas — ne kas kitas, kaip žymus prancūzų romanistas Žoržas Simenonas, kuris, anot Hemingvejaus, „išmanė, kaip reikia rašyti" Gimė jis 1903 m. vasario mėn. 13 d. Lježe, Belgijoj. Iš pradžių rašinėjo dėl uždarbio įvairiais pseudonimais. Pirmieji romanai apie komisarą Megre turėjo nepaprastą pasisekimą. Autorius išgarsėjo Prancūzijoj ir visam pasauly.

Nė neįmanoma išvardinti visų romanų, kur figūruoja tas didelis savo darbo specialistas Megre su pypkute. Paminėsime vieną kitą: „Megre ir valkata", „Megre keliauja", „Megre ir užsispyrę liudytojai", „Megre pas ministrą", „Megre pyksta" ir t. t. Lietuvių kalba 1965 m. išėjo jo romanai „Geltonas šuo" ir „Dėl žmogaus gyvybės"

Ž. Simenonas daug rašo ir daug keliauja. Jo dėmesio centre žmogus. „Jei pažįsti žmones, negali jų nemylėti. Žmonės — mano aistra. Kai kas kolekcionuoja pašto ženklus, o aš kolekcionuoju ir myliu žmones",— sako Ž. Simenonas.

Šiuo metu Ž. Simenonas gyvena Šveicarijoje.

TURINYS

Pirmoji Megre užduotis	5
Megre ir lavonas be galvos	139
Megre ir žmogus ant suolo	265
Trumpai apie autorių	393

ЖОРЖ СИМЕНОН

ПЕРВОЕ ДЕЛО МЕГРЭ

На

Redaktorius V l. P e t r a u s k a s
Viršelis dail. A. K a z a k a u s k o
ir S. J a r m a l a v i č i a u s
Techn. redaktorius A. J u r ė n a s
Korektorė L. G r e b l i k i e n ė

asirašyta spaudai 1969.XII.9. Leidinio Nr. 6110. Tiražas 0 000 egz. Popierius 84×108$^{1}/_{32}$ — 6,1875 pop. l.=20,79 sp. l.; 2,9 leid. l. Spaudė „Vaizdo" spaustuvė Vilniuje, Strazdelio 1. Užsak. Nr. 3230. Kaina 1 rb 30 kp

7—6—3
241—70 V

U (Pr)
Si 73

Kaina 1 rb 30 kp

1970 M. SERIJOJE „DRĄSIŲJŲ KELIAI"
IŠEIS ŠIOS KNYGOS:

A. Korobicinas
KERŠYTOJAS IŠ TEKSASO

R. Kimas
VAIDUOKLIŲ MOKYKLA

M. Jemcevas, J. Parnovas
DIRAKO JŪRA

DRĄSIŲJŲ KELIAI

V. Michailovas
DEGA ŽEMĖ

E. Muvani-Kovačas
GAMBALDŽIO BŪGNINENIUAS

Ž. Vernas
ŽANGADA

Ž. Simenonas
PIRMOJI MEGRE UŽDUOTIS

ATEIVIAI IŠ NIEKUR

V. Škotas
PERTO GRAŽUŽILO

UŽSIENIO RAŠYTOJŲ
NUOTYKIŲ APRĖAKOS